DESTINE

Henri TROYAT

Consilier editorial CORNEL SIMIONESCU

HENRI TROYAT „LES SEMAILLES ET LES MOISSONS”.

LA GRIVE „PRESSES POCKET” e Pentru versiunea română toate drepturile aparţin Editurii Venus, Bucureşti, 1994

HENRI TROYAT

STURZUL

ROMAN

Traducere de CRINA COŞOVEANU

EDITURA VENUS

BUCUREŞTI – 1994

PARTEA ÎNTÂI

— Nu e prea caldă? întrebă Louise.

— Nu, răspunse Elizabeth, şi-şi trase capul între umeri.

Apa călduţă îi curgea pe faţă, orbind-o, şi îi gâdila plăcut partea de sus a trupului. Ghemuită goală, în hârdăul de spălat rufe, îşi ţinea respiraţia şi râsul, în timp ce servitoarea se-nvârtea în jurul ei, aplecând cana ca să se scurgă ultima picătură de apă. Când şuvoiul secă, Elizabeth stărui să-i mai toarne o cană, pentru că îi mai rămăsese săpun în urechi şi la subsuori. De fapt, recurgea la acest subterfugiu ca să mai amâne clipa în care urma să urce, singură, la ea în cameră. Louise se uită cu îngrijorare la vasul în care fierbea apa pe maşina de gătit şi mormăi:

— O să-mi prăpădeşti toată apa caldă! După asta, cu ce mai spăl vasele?

— Numai un pic, aici şi-aici!… Altfel, rămâne lipicios!…

— Dacă faci atâtea mofturi la zece ani, ce-o să mai fie când o să fii mare!…

— Când o să fiu mare, i-o întoarse Elizabeth, o să am o cameră de baie ca în reviste, câtă apă o să vreau, şi prosoape albe, şi sticle cu parfum peste tot, şi…

O ploaie fierbinte îi tăie vorba. Îşi propti bărbia în genunchi:

— Destul! Destul!

— Nu te mai vânzoli atâta, stropeşti toată bucătăria!

— Destul, ţi-am spus!

Cascada încetă. Louise aruncă un prosop pe umerii copilei. Bucătăria era plină de abur. Elizabeth trecu peste marginea hârdăului şi începu să se şteargă conştiincios, aşa cum o învăţase mama ei. O urmărea, în acelaşi timp, pe slujnică, în timp ce arunca apa murdară în chiuvetă şi o aduna de pe pardoseala de piatră cu o cârpă groasă. Louise mirosea urât. Era un fapt cert. Oare de ce nu se spăla niciodată din cap până-n picioare, când avea la îndemână tot ce-i trebuia pentru asta?

— Dacă vrei să te speli puţin, spuse Elizabeth, stau aici să-ţi tom.

— Şi încă mai ce? ţipă Louise. N-am timp!

Era blondă, nesărată, cu nişte ochi mari, albaştri şi inexpresivi, o bărbie teşită şi labele picioarelor plate. Cu toate acestea, avea un iubit. Elizabeth îi văzuse duminica trecută, aşezaţi unul lângă altul, pe o bancă în scuarul Anvers. Se ţineau de mână şi-şi vorbeau în şoaptă. Fără îndoială, era destul să fii femeie şi să ai douăzeci de ani ca să-ţi găseşti un logodnic!

— O să-l întâlneşti mâine? întrebă Elizabeth.

— Pe cine?

— Pe domnul cu care erai zilele trecute.

Louise ridică un umăr, apoi pe celălalt.

— De ce-ţi bagi nasul?

— Poţi să-mi spui, nu mă duc să-i povestesc mamei!

Slujnica se domoli şi binevoi să zâmbească de pe poziţia favorabilă în care o plasa izbânda ei sentimentală:

— Ei bine, da, cam aşa ceva! Mâine ieşim împreună, la ora patru.

— Ce-o să faceţi?

Buzele Louisei se umflară într-un râs înfundat:

— La naiba, stăm de vorbă.

— Şi vă pupaţi?

— Eşti prea mică să te ocupi de aşa ceva!

— Ştiu eu că o să vă pupaţi. V-am văzut…

— Ei şi, poate c-o fi interzis?

Elizabeth îşi dădu seama că avusese dreptate să înceapă discuţia asta după toaleta de seară. Tocmai în momentul în care urma să fie trimisă la culcare; fără doar şi poate, va obţine o amânare, stârnind-o pe Louise să-i vorbească despre curtezanul ei.

— Vrei să te măriţi cu el? întrebă ca înnodându-şi prosopul în jurul mijlocului.

— Ah, nici vorbă!

— De ce?

— Uite-aşa!

— El cu se ocupă?

— E sobar la atelierul Lavaucelle, de pe strada Martirilor.

— Îl iubeşti?

Privirea Louisei deveni visătoare.

— E greu de zis, şopti ea. E tare cumsecade şi foarte serios. Ne simţim bine împreună. Dar, mai târziu… De altfel, încă nu m-a cerut… Şi n-oi fi eu aia care să aducă vorba prima, ce crezi!… Ne cunoaştem doar de trei săptămâni…

În timp ce sporovăiau, Elizabeth se cocoţă pe un scaun ca să se poată privi în oglinda agăţată în stânga chiuvetei. În cadru apăru o feţişoară palidă, cu ochi prea mari, un nas prea scurt, cu o gură mobilă, gata de râs. Părul castaniu închis era tuns drept, la nivelul lobului urechii, şi pieptănat cu cărare pe partea dreaptă. Ea visa la o pieptănătură mai complicată, cu două agrafe în loc de una. Era oare drăguţă? Nu încă. Cu siguranţă, existau posibilităţi de ameliorare. În câţiva ani îi vor creşte sânii, va purta pantofi cu toc înalt şi va avea un curtezan, ca Louise. Dar mai frumos ca al ei, mai distins, mai bogat. Vor merge împreună la teatrul „Trianon Lyrique”, care era lipit de casa lor, şi chiar şi la alte teatre, şi la restaurante, în saloane de dans, puternic iluminate, pline de muzică, de fum de ţigară, de confeti, de serpentine.

În spatele ei, Louise continua să mormăie învârtind cratiţele.

— Oricum ar fi, cu ce câştigăm împreună n-am putea să ne gospodărim… Ar trebui mai întâi să-l ia la el unchiu-său… Asta ne-ar obliga să locuim la Montrouge…

Elizabeth aprinse un chibrit la flacăra gazului şi cu capătul înnegrit începu să-şi alungească linia sprâncenelor spre tâmple. Apoi îşi muşcă buzele ca să le înroşească şi, astfel schimbată la faţă, adresă imaginii din oglindă o privire triumfătoare. Aşa cum era machiată şi cu umerii goi, putea uşor să-şi închipuie că e gata să plece la bal.

— Priveşte-mă! strigă ea drapându-şi prosopul în jurul pieptului. Sunt în rochie de seară! Mă duc la dans! …

Sări de pe scaun şi începu să se rotească încet, ca purtată de modulaţiile languroase ale unei melodii. Louise se înfurie, apoi începu să râdă:

— Ce caraghioasă eşti! Parcă ai fi o maimuţică!

— Cântă! Cântă! spuse Elizabeth.

Şi Louise porni să cânte, cu glas fals şi ascuţit:

Noapte în China Noapte de alint, Noapte de amor! *Noapte-ameţitoare, şi mângâietoare*…

Se opri brusc şi rămase cu gura căscată, ascultând un pas de femeie care urca scările. La rândul ei, Elizabeth îşi întrerupse dansul, lăsând să-i cadă braţele.

— E maică-ta, îngăimă Louise. N-o să-i placă să te găsească aici!”

Paşii se îndreptară hotărâţi spre toaletele instalate pe acelaşi palier cu bucătăria. Uşa unei cabine se deschise şi se închise foarte repede. Se auzi zgomotul făcut de zăvor.

— Nu e mama, e o clientă, spuse Elizabeth.

Dar farmecul se risipise. Dezmeticită de falsa alarmă, Louise revenise cu picioarele pe pământ.

— Ne-am distrat destul, zise ea. Du-te sus, la culcare.

— Încă puţin! Mama e prea ocupată în cafenea! N-o să vină, te asigur! Şi-apoi mâine-i duminică. Nu mă duc la şcoală…

Cu toate protestele fetiţei, Louise o ameninţă că, dacă nu vrea să asculte, se duce să o spună părinţilor. Înţelegând că orice rezistenţă este zadarnică, Elizabeth îşi adună hainele, le îndoi grămadă sub braţ şi întredeschise uşa. Ca să ajungă în camerele de locuit trebuia să străbată sala de biliard. Dacă acolo s-ar fi aflat jucători, ar fi trebuit să se îmbrace. Dar încăperea era goală, încremenită în reflexele postavului verde, luminat de o lampă cu două braţe. Tacurile de lemn lustruit dormeau în rasteluri, ca nişte uriaşe batoane colorate de zahăr pentru copii. O bucăţică de cretă albastră rămăsese pe o masă. Elizabeth îşi strânse la piept

capetele prosopului, fără să se gândească la poponeţul şi pulpele care rămâneau dezgolite.

— Ei bine, ce mai aştepţi? întrebă Louise.

— Nu vrei să urci cu mine? şuşoti Elizabeth.

— De ce?

— E-ntuneric sus…

— La vârsta ta îţi mai e frică de bau-bau? Pe fetele mari nu le mănâncă!…

— Nu mi-e frică de bau-bau, spuse enervată Elizabeth.

— Şi-atunci de cine?

— De nimeni… Nu poţi să-nţelegi…

— Ce le mai întorci! Hai, şterge-o! Te-am văzut destul!…

— Tu peste cât timp urci?

— Habar n-am. Am de spălat vasele, să-mi calc lucrurile pentru mâine…

O plesni uşor peste fund. Elizabeth o porni în fugă. Teama că ar putea fi surprinsă de vreun client o făcea uşoară ca un fulg. Ajunse la uşa care purta o inscripţie cu litere aurite: „Locuinţă privată”, o împinse şi o luă pe scara care ducea la etajul al doilea.

În fiecare seară, de ani de zile, o cuprindea aceeaşi spaimă în faţa treptelor înguste care se pierdeau în negură. Butonul de lumină se afla pe palierul de sus. În acest fel, o puteai aprinde când coborai, dar niciodată când urcai. Cu inima bătând, sprijinindu-se cu o mână de zid şi trăgând de capetele prosopului cu cealaltă, urcă treptele, una câte una, cu sentimentul înfricoşător că în capătul scării o aşteaptă cineva, în umbră, ca să o înşface şi s-o ducă, înfăşurată într-o pelerină care să-i înăbuşe ţipetele, în sfârşit, pipăind cu degetele, găsi comutatorul. Din tavan ţâşni lumina. Niciun bandit! Respiră.

Mai rămânea să traverseze apartamentul. Camera ei, situată la faţadă, comunica direct cu cea a părinţilor. Slujnica dormea alături, într-o cămăruţă întunecată,

aerisită doar printr-o gaură rotundă, zăbrelită, care dădea spre toaletă. Cât despre unchiul Denis, el locuia mai sus, într-o mansardă cu vedere spre acoperişuri.

Pentru că ferestrele nu aveau jaluzele, toate luminile de pe bulevardul Rochechouart pătrundeau în casă. Umbrele mobilierului masiv erau deformate de această ciudată lumină crepusculară. Elizabeth alergă până la pat şi aprinse lumina de la căpătâi. Apoi, ca de obicei, se lăsă în patru labe şi, lungindu-şi gâtul, aruncă o privire rapidă sub somieră: motocei de praf, o sfoară, o mânge… Se ridică şi deschise dulapul cu oglindă. Dacă o să se trezească nas în nas cu un bărbos, în picioare, printre haine? Nu, şi aici totul era în regulă. Doar ca să-şi facă datoria până la capăt, mai cercetă sertarele comodei, unde nu s-ar fi putut ascunde decât un piticuţ. După asta, liniştită pe jumătate, îşi trase cămaşa de noapte şi se îndreptă spre o ladă plină cu pălării de hârtie creponată, flori artificiale, măşti şi fluierase. Tot vălmăşagul acesta somptuos de vechituri era împrospătat de câţiva clienţi ai cafenelei care, venind să bea un pahar la bar, după ce ieşeau de la „Bal de l’Élysée”, îi lăsau patroanei recuzita de cotilion pentru fetiţa ei. Ursul maroniu, Constantin, aşezat peste morman, veghea ca nimeni să nu se apropie de comoară în timpul zilei. Noaptea, dormea cu Elizabeth. Apăruse în viaţa ei acum cinci ani. De atunci, nu se mai jucase cu păpuşile, deşi avea două, înzestrate cu un întreg trusou. Constantin era bătrân, jumulit, cu un ochi mai jos decât celălalt, un botic brodat, cu firele rărite pe alocuri şi avea un braţ lipsă. Louise se oferise de mai multe ori să-i coasă laba ruptă, dar Elizabeth nu fusese niciodată de acord. I se părea că după o asemenea operaţie Constantin ar deveni un urs oarecare, fără personalitate, fără mister, bun să placă oricui. În schimb, aşa, bolnav, desfigurat, ciung, era numai al ei şi nimeni nu putea înţelege ataşamentul lor reciproc, îl sărută încântată. Cam mirosea a praf, a mucegai… Un cârlig de fier se iţea din umărul mutilat. Dacă îţi apăsai urechea

de burta lui, auzeai, sub pluş, zgomotul paielor uscate, asemănător unui oftat de plăcere.

Elizabeth îl instală în pat, cu capul pe pernă, se culcă şi ea, se întoarse pe partea stângă, scoase o batistă curată din noptieră şi o strecură între mâna şi obrazul ei. De când era mică de tot nu putea să adoarmă decât dacă îşi culca obrazul pe o batistă împăturită, a cărei prospeţime şi albeaţă de zăpadă o însoţeau în vis. I se închideau pleoapele. Stinse lampa.

De îndată, strada puse din nou stăpânire pe cameră. Cele două canaturi ale ferestrei erau întredeschise spre noaptea de iunie, liniştită şi caldă. Aşezat exact sub fereastră, trabucul, ca un morcov roşu, de la intrarea în tutungerie, reflecta lumina din vitrină, iar tavanul era, prin reverberaţie, scăldat într-o boare roşiatică. Jos, curgea fluviul zgomotos al automobilelor. Dădeau rateuri şi claxonau pe toate tonurile, nerăbdătoare să circule mai repede. Uneori, un tramvai făcea să pătrundă în casă sunete nervoase de clopoţel şi scrâşnete jalnice de roţi. Dominând tot acest tumult, glasurile, râsul trecătorilor ajungeau la urechile Elizabethei la fel de clare, ca şi cum patul ei s-ar fi găsit pe trotuar. Treaba asta n-o supăra din cale-afară pentru că, în felul acesta, se simţea mai puţin singură. Dacă ar striga după ajutor, ar fi auzită din stradă şi cineva ar veni în grabă să o scape. Să o scape de la ce? Nici ea singură nu ştia. Ca să nu se mai gândească la spaima asta fără nume, încercă să asculte rumoarea, abia desluşită, de la „Bal de l’Élysée”. Apartamentul era lipit de sala de dans şi valuri de muzică treceau prin perete când orchestra se dezlănţuia. În cameră se repetau adesea aceleaşi arii. Tot auzindu-le, Elizabeth ştia pe de rost pasaje întregi. Le fredona înainte de a adormi, aşa cum spui o rugăciune. Dar în seara aceasta – Dumnezeu ştie de ce – instrumentiştii cântau în surdină. Degeaba îşi concentra atenţia. Nu prinse decât un zgomot vag, punctat de lovituri în toba mare. Dinspre „Trianon Lyrique”, rezultatul era şi mai

dezamăgitor. Cu toate că era despărţit de cafenea printr-un simplu zid, teatrul, cu un foaier foarte larg, nu lăsa să treacă niciun sunet până în partea aceasta retrasă a locuinţei. Păcat, pentru că toată lumea spunea că spectacolul este magnific. Era vorba despre o operetă, intitulată *Mascota*. Părinţii Elizabethei avuseseră bilete de favoare ca să asiste-la o reprezentaţie. Oare ea când va avea dreptul să meargă? La paisprezece ani, spusese mama. Ce mult mai era până atunci! Acum erau în 1924. Va mai trebui deci să aştepte până în… până în… Vru să calculeze dala, greşi la adunare, căscă ochii mari în penumbră şi văzu o luminiţă roşie spânzurată pe oglinda dulapului. Taburetul i se păru a fi un hoţ care voia să-i fure hainele. În lada cu comori îşi făcuse culcuş o caracatiţă, ca aceea pe care o văzuse în pozele din cartea de şcoală. Cuprinsă iar de frică, îl strânse mai aproape pe Constantin, căutându-i privirea. Dar el dormea, n-o putea ajuta. Louise mai avea de trebăluit încă o oră. Niciun suflet de om la etajul acesta. Lăsată pradă tuturor ameninţărilor ’nopţii, Elizabeth începu să recite tabla înmulţirii, ca să grăbească apariţia somnului. Ajunsese la „nouă ori şapte” când zgomotul de afară crescu. Era momentul când la „Trianon Lyrique” era prima pauză. Ea sări din pat şi alergă la fereastră.

Marchiza din sticlă groasă, mată, nu te lăsa să vezi spectatorii ieşiţi de la teatru şi adunaţi, în grupuri gălăgioase, în faţa cafenelei. Maşinile claxonau nervos, ca un protest împotriva pietonilor care umpleau carosabilul. Un vânzător de alune mergea de-a lungul terasei, oferindu-şi marfa cu glas plângăreţ. Cu siguranţă jos, în stradă, erau doamne frumoase cu braţele dezgolite, domni chipeşi cu plastroane albe… Elizabeth se simţi cuprinsă de o dorinţă nestăpânită de a-i privi mai de aproape. Nu avea voie să coboare în sală la o oră atât de înaintată. Dar o să-i spună mamei că îi e sete sau că o doare burta. N-ar fi prima oară când s-ar folosi de un pretext ca să poată arunca o privire asupra publicului

elegant, înghesuit în faţa barului. De altfel, părinţii ei vor fi atât de preocupaţi încât nici măcar nu-i vor observa prezenţa.

Se îmbrăcă sumar, coborî repede scara până la uşa care dădea spre biliard şi se opri, răsuflând greu. În spatele uşii batante se auzeau bilele care se ciocneau cu precizie. Drumul era tăiat. Cu atât mai rău. Se avântă în plină lumină. Bărbaţii, doar în cămaşă, înconjurau masa verde. Unul dintre ei, cu lacul în mână, viza bilele, micşorându-şi ochiul stâng. Ceilalţi vorbeau, fumau, beau bere. Îndreptându-şi spatele, Elizabeth trecu prin faţa unui jşir de pantaloni negri. Nimeni n-o băgă în seamă. Din bucătărie se auzea zgomotul fierului de călcat lovind scândura învelită în molton şi vocea Louisei care cânta:

Asta-i inima mea!

Cine vrea să mă iubească?...

Elizabeth grăbi pasul şi-o luă pe scară. La cotitura care ajungea deasupra sălii se opri, se aşeză pe o treaptă şi-şi vârî capul între două bare ale balustradei.

Ce frumos era! Un paradis de noapte trăia la picioarele ci, luminos, plin de viaţă, zgomotos. În faţa unui asemenea spectacol, pricepeai imediat de ce localul se numea „Cristal”. Oglinzile mari de pe pereţi, cu rame de stuc bogat împodobite, dublau chipurile trandafirii ale consumatorilor, globurile albe ale lămpilor şi reclamele multicolore ale băuturilor-aperitiv. Tabla de zinc care acoperea tejgheaua strălucea ca o şosea de argint lustruit. Ţeapăn, cu platoşalui sclipitoare, percolatorul avea atâtea manete, încât părea în stare să facă şi altceva decât cafea. Toate banchetele capitonate cu muşama maronie erau ocupate. Se aflau acolo bărbaţi importanţi suflând fumul pe gură şi pe nas, femei decoltate, cu corsajul brodat cu paiete. Una dintre ele îţi atrăgea atenţia, pentru că avea o eşarfă vaporoasă şi râdea în hohote. O alta avea inele atât de mari pe degete încât puteai să fii sigur că o împiedică să ţină un toc de scris. Dar regina petrecerii era, ca întotdeauna, mama

Elizabethei. Trona la casă, pe un scaun înalt, în faţa unui decor de cutii multicolore de ţigări. Avea o siluetă subţire, tenul palid şi zâmbetul fermecător. Cu toate că multe doamne purtau anul acesta părul scurt, pe ea tata n-o lăsase să şi-l taie; era brun-închis, cu reflexe albăstrii. îl purta răsucit într-un coc pe ceafă. Maurice, chelnerul, în negru şi cu şorţ alb, venea la ea cu tava încărcată de pahare şi plătea dinainte, cu jetoane, costul consumaţiilor pe care urma să le servească în sală. Ea număra mai repede decât el, mai repede decât oricine pe lume: o privire şi gata. Chelnerul pleca purtând pe deasupra capului comoara de lichide galbene, roşii, verzi, iar mama se ocupa deja de domnii ce veneau să cumpere tutun. Cei care o cunoşteau mai de mult i se adresau cu „patroana” sau „doamna Pierre”, sau „doamna Amélie”; sau „doamna Mazalaique”. Ea cunoştea atât de bine locul rezervat fiecărei mărci de ţigări încât apuca pachetul fără să se mai uite, cu un gest maşinal, continuând să discute cu clientul. Uneori, când era vorba de un client vechi, îl servea chiar înainte ca el să-i spună ce doreşte.

Unchiul Denis, cu şorţ albastru şi mânecile suflecate, servea la bar. Şi el avea mult de lucru. Toată lumea din cartier îl iubea, pentru că era foarte drăguţ şi foarte vesel. Îşi făcuse nu demult serviciul militar, în Maroc, şi îi cereau deseori să le povestească întâmplări vesele, imitând accentul negustorilor de covoare. Fără doar şi poate, acum spunea una grozavă; doi domni din faţa lui râdeau de se prăpădeau.

Tata acţiona la celălalt capăt al tejghelei, în faţa pompei de bere. Elizabeth nu-l vedea bine prin fumul de ţigară. Chiar şi de la distanţă părea obosit şi trist. Era aspectul lui obişnuit. Mama spunea că războiul l-a schimbat mult. Cum putea să fie îngrijorat când în jurul lui totul era vesel? Paharele, ciocnindu-se, sunau ca nişte clopoţei. Se sparse o farfurioară. O doamnă ceru un prosop, pentru că îşi pătase rochia. Glasul răguşit al lui

Maurice anunţa neobosit:

— Două halbe… Un coniac… Un lichior de mentă…

Între două comenzi, unchiul Denis îşi ridică capul şi-şi şterse fruntea cu dosul palmei. Privirea lui întâlni privirea Elizabethei. Speriată, ea îşi puse un deget pe buze. El îi făcu cu ochiul, înţelese că nu o s-o dea de gol. Era prietenul ei. Pentru o clipă se gândi serios să se întoarcă în cameră, dar cafeneaua exercita asupra ei o fascinaţie prea mare ca să aibă curajul să plece fără să fie obligată.

Văzând că nu se mişcă din postul ei de observaţie, Denis îi făcu semn să se apropie. Ea clătină negativ din cap. El luă un pahar, îl clăti, turnă în el puţin sirop şi apă şi-l aşeză pe suportul pentru scurs paharele. Era pentru ea. Sedusă de această invitaţie, fetiţa se hotărî. Mersul ei era atât de uşor, încât coborî ultimele trepte şi se strecură în spatele tejghelei neobservată. Înainta, aplecată, cu mâinile pe genunchi, cu capul strâns între umeri. De cealaltă parte a „zidului de apărare” bărbaţii beau în picioare, unul lângă altul. Deodată, un domn voinic, neras, saltelar pe strada Steinkerque, întinse gâtul şi strigă:

— Hei! Iată-te, drăguţa mea! Nu te-ai culcat încă la ora asta?

Elizabeth tresări şi încremeni, cu inima muiată. Alţi clienţi vechi spuneau:

— E fetiţa… Fetiţa patroanei… Salut, Lisette!…

Vocea mamei răsună, înspăimântătoare:

— Elizabeth! Ce cauţi aici?

Se întorsese pe scaunul ei înalt şi-şi fulgera fiica cu privirea.

Şi tata striga, de la celălalt capăt al tejghelei, de lângă pompa de bere:

— Şterge-o la tine în cameră!

Prinsă între două focuri, Elizabeth se uită la unchiul ei cu o privire care implora ajutor. El începu să râdă:

— Las-o, Amélie. Eu sunt de vină. Îi era sete. I-am

dat un sirop.

— Nu vreau să-şi facă un obicei din asta, spuse Amélie.

— Nici vorbă!… O dată, aşa, în trecere… Acolo sus crăpi de cald!

Elizabeth îi mulţumi printr-o bătaie a pleoapelor şi luă paharul pe care i-l întindea. Bău cu lăcomie apa gustoasă, parfumată şi dulce, în timp ce, în juru-i, furtuna se potolea:

— Fetiţa asta face tot ce vrea!

— Şi-aşa nu doarme destul!

— Tot n-ai isprăvit siropul? Hai, fuga!…

Mai rămăsese o picătură de sirop pe fundul paharului. Elizabeth o sorbi repede, nu îndrăzni să mai ceară, îl sărută pe unchiul Denis cu recunoştinţă şi se îndreptă, cu capul plecat, spre tatăl ei, ca să-i spună noapte bună. El tocmai umplea doi ţapi cu bere, la robinet. Fără să-i lase din mână, se aplecă spre fetiţă şi-i atinse obrazul cu mustaţa:

— Fugi repede! Şi să nu-ţi treacă prin cap să mai faci asta!

Sărutul Améliei fu mai drăgăstos, dar la fel de rapid. Aşteptau clienţii la casă.

— Două pachete de „Gauloises” şi două cutii de chibrituri.

— Poftim! Domnul ce doreşte?…

Elizabeth ar fi dorit să se cuibărească la picioarele mamei sale şi să aţipească acolo, ca un căţeluş, în sunetul glasului ei, în căldura răspândită de rochia ei. Amélie întoarse capul:

— Tot aici eşti?

— Cinci minute, mamă!

— Nu!

O mână blândă dar hotărâtă o împingea de umeri. Pedepsită, ea ajunse în faţa scării. Doi domni coborau de la primul etaj. În trecere o împinseră. Ea se lipi de perete. Deasupra, încă se mai juca. Bilele se ciocneau,

paşi greoi se învârteau în jurul mesei verzi, marcatorul zornăia vesel. Louise nu mai cânta. La uşa toaletei, zăvorul de email alb era oprit la jumătatea drumului între „ocupat” şi „liber”. Se citea „upat-li”. Aşa se întâmpla mereu, pentru că zăvorul era stricat.

„Upalli”… Ar fi putut fi numele unei zâne sau al unui drăcuşor. Elizabeth repetă numele acesta în minte ca să-şi facă curaj să traverseze sala de biliard şi să urce în apartament.

Constantin moţăia pe pernă. Muzica continua să se audă prin zid. Trabucul-morcov de la tutungerie îşi trimitea reflexul roşiatic pe tavan. Sub fereastră, lumea discuta. Maşinile circulau, claxonau…

Dar Elizabethei nu-i mai era frică. Îşi linse buzele, care mai păstrau un gust de sirop, se dezbrăcă, se strecură în pat şi închise ochii, gândindu-se la mama ei, la cafenea, la „Upatli”, la inelele acelei doamne şi la râsul celeilalte. De sub pardoseală se auzi o sonerie îndepărtată: sfârşitul antractului. Elizabeth adormi.

2.

După ce clienţii din timpul antractului s-au întors la teatru, în cafenea n-au mai râma; decât vreo cincisprezece consumatori, şi cam tot atâţia pe terasă.

Amélie se rezemă de spătarul scaunului ca să-şi dezmorţească umerii. Dar oboseala era însoţită de un sentiment de izbândă. Cafeneaua lor nu mersese niciodată mai bine ca acum. Luna trecută, cifra de afaceri la „Cristal” se ridicase la zece mii două sute douăzeci de franci la limonadă şi la treizeci şi una de mii cinci sute de franci la tutun şi jocul de biliard. Luna aceasta, primele zile călduroase dăduseră întâietate consumului de bere. În luna următoare, va fi şi mai bine, din cauza bâlciului din iulie care avea loc pe bulevardul Rochechouart.

De şapte ani şi jumătate de când Amélie părăsise bistroul de pe strada Montreuil – ca să se stabilească aici, împreună cu bărbatul şi fratele ei – achitaseră toate

datoriile domnului Hautnoir, zugrăviseră interiorul, reparaseră biliardul, schimbaseră muşamaua banchetelor, argintaseră oglinzile, modernizaseră iluminatul şi puseseră deoparte banii destinaţi unei eventuale extinderi a localului. Evident, în prezent ar fi putut să nu mai facă toată treaba singuri şi să angajeze o casieriţă şi doi băieţi la bar. Dar Amélie era convinsă că tocmai caracterul familial al cafenelei asigura succesul la public. Pierre şi Denis erau de aceeaşi părere şi nu se plângeau de munca prea grea pe care şi-o asumau, refuzând să angajeze personal în plus. Inconvenientul acestui mod de administrare era că anula orice viaţă personală pentru cei care-l adoptau. „Cristal” închizându-se doar la ora trei dimineaţa, Amélie, Pierre şi Denis trebuiau să facă cu schimbul. Pierre era cel care deschidea cafeneaua în zori, împreună cu Denis şi unul din chelneri. Amélie cobora la prânz şi stătea la casă, în timp ce soţul şi fratele ei, după ce mâncau în grabă, se duceau să se odihnească puţin în camerele lor. Se regăseau toţi trei la posturile lor la cinci după-amiază, ca să primească grosul clienţilor. Pierre şi Denis stăteau până la sfârşitul celui de-al doilea antract de la „Trianon Lyrique”. După plecarea lor, Amélie, ajutată de chelnerul de noapte, se ocupa de ultimii veniţi şi de închiderea localului. Când urca să se culce, Pierre dormea demult; când el se scula, la cinci dimineaţa, ea mai dormea. Abia dacă aveau timp să-şi vorbească în cafenea, atunci când era lume mai puţină. Elizabeth, ţinând seama de programul de la şcoală, mânca cu slujnica. Ceilalţi mâncau pe rând, la repezeală, în odăiţa care servea de depozit pentru tutun. Deseori, între două înghiţituri, Amélie sărea de pe scaun ca să încaseze costul unei băuturi sau să vândă un pachet de ţigări. Nici duminica nu le aducea o clipă de răgaz.

Ea se obişnuise atât de bine cu acest fel de viaţă, orânduită după ritmul mişcării consumatorilor de dimineaţa până seara, că nici nu mai concepea

posibilitatea de a-şi folosi altfel zilele. Poate că ar fi suferit să fie veşnic limitată la o existenţă în decorul cafenelei, doar cu grijile şi plăcerile comerţului, dacă Pierre ar mai fi fost la fel de atent cu ea, ca la începuturile căsniciei lor. Dar rana de la cap, cu care se alesese în 1916, îi schimbase profund caracterul. Aparent vindecat, îşi pierduse totuşi acel echilibru liniştit şi zâmbitor cu care, altă dată, îşi dominase soţia, fără ca prin asta să o contrarieze. Uneori părea să nu mai aibă niciun contact cu cei din jur. Îşi făcea treaba cu aceeaşi îndemânare ca altă dată, dar expresia privirii lui dovedea că gândurile îi pluteau pe undeva unde nimeni nu-l putea urma. Şi apoi, brusc, se înfuria dintr-o prostie sau se întrista fără să ştie de ce.

Ea îl observa, în picioare în spatele tejghelei barului, cu mânecile suflecate, aplecat în lumină, cu faţa palidă şi privirea întunecată, cu părul negru şi obrazul albăstrit de barba crescută. La sfârşitul zilei avea întotdeauna aerul acesta rătăcit, absent. Doi clienţi discutau în faţa lui, cu câte-o halbă în mână şi pălăria dată pe ceafă. El nici măcar nu-i auzea, ocupat să clătească paharele. Nu departe de el, Denis glumea cu o plasatoare de la „Trianon Lyrique”, care fugise de la teatru ca să bea la repezeală o limonadă. O prostituată, slabă, pudrată exagerat, cu buzele rujate ca o cireaşă, cu talia rochiei coborâtă şi tocuri înalte, intră în sală, aruncă o privire peste banchete şi ieşi unduindu-şi şoldurile. Ştia că dacă nu este însoţită nu este servită. Era regula casei. Datorită vigilenţei patroanei, în acest cartier cu distracţii dubioase „Cristal” avea o reputaţie onorabilă. Maurice, chelnerul, se duse să se încredinţeze că fata nu se aşezase la o masă de pe terasă, se întoarse la tejghea, îşi umplu tava cu pahare şi anunţă:

— Două halbe şi un Dubonnet.

Amélie verifică consumaţiile şi încasă jetoanele. Un început de ceartă o făcu să întoarcă capul: cei doi clienţi aşezaţi în faţa pompei de bere ridicaseră glasul. Cel mai

tânăr, un sfrijit cu gât lung şi o cravată în dungi, îl contrazicea pe celălalt, un grăsan, aprins la faţă, cu o mustaţă ca un cârlig dublu de undiţă. Neînţelegerea pornea de la atitudinea Aliaţilor faţă de Germania. O chestiune deseori discutată în cafenea.

— Mă faci să râd cu despăgubirile tale! spunea tânărul. Cum vrei să plătească, dacă nu sunt ajutaţi să se pună pe picioare?

— Adicăj cum? striga celălalt. Vin peste noi, ne trec prin foc şi sabie şi, acum, când i-am trimis la ei acasă, ar mai lipsi să le mai dăm şi o mână de ajutor ca să-şi pună la punct finanţele! Spune mai bine că vrei să-i încurajăm să se reînarmeze, ca să o ia de la început”.

— N-o s-o mai ia de la început! Au priceput bine!

— Zi-i-nainte! Se vede bine că n-ai fost pe acolo! Dacă i-ai fi avut în faţă, ca noi ăştia, ţi-ai ţine gura…

Amblici nu-i plăcea genul acesta de discuţie, din cauza soţului ei. De îndată ce venea vorba despre politică în prezenţa lui, se aprindea în mod prostesc. Deja, luna trecută, în timpul alegerilor legislative, se enervase peste fire, fără să se poată şti dacă îl mulţumea sau nu avansul partidelor de stânga şi, la fel, luna aceasta, când cu alegerea preşedintelui republicii, cu toate că nu avea niciun motiv să-l prefere pe domnul Painlev6 domnului Doumergue sau invers. De fapt, era excedat de tot ce se petrecea în lume şi considera că miniştrii şi diplomaţii duseseră de râpă victoria câştigată de soldaţi.

Scos din starea de toropeală de glasurile ridicate ale celor doi clienţi, el îi asculta acum cu o atenţie rău prevestitoare. Cel tânăr îşi susţinea în continuare părerea:

— Eu unul spun că, aşa cum ştii să declari război, trebuie să ştii să declari şi pacea!

— Citeşti prea multe ziare, îi replică grăsunul congestionat. Ia întreabă-l şi pe patron, ce părere are despre asta-i?

Pierre tresări, ca scuturat de un curent electric. Îi

sclipeau ochii. Aruncă cârpa de vase pe grătarul unde se scurgeau paharele şi izbucni:

— Cred că domnul Malinois are dreptate! Dacă ţara ar fi condusă de foştii combatanţi, lucrurile ar sta altfel.

— Ah! strigă domnul Malinois. Vezi? Nu eu i-am spus ce să zică!

Tânărul ridică din umeri:

— Pe foştii combatanţi îi iubesc şi-i respect, dar n-au dreptate când nu vor să uite…

— Să uite? răcni Pierre. Cum ai vrea să uite, ageamiule cu caş la gură? Când ai trecut pe acolo… pe unde-am trecut noi, asta-ţi intră-n sânge, pricepi?

— Adică cum? îngână junele, sub pretextul că aţi încasat-o acolo, în tranşee, înseamnă că o să rămânem certaţi cu nemţii în vecii vecilor?

— N-am spus asta! bâigui Pierre.

— Ba da… Asta înseamnă…

— N-am spus aşa! Sunt contra războiului… Oamenii sunt oameni, peste tot… francezi… nemţi… englezi… Toţi o apă şi-un pământ… Doar că cei care şi-au vărsat sângele, cei care-şi aduc aminte, sunt luaţi drept fraieri! Asta e! Suntem fraieri, fraieri!

Repeta cuvântul cu o furie neputincioasă. Îi tremura falca. Îi ieşeau ochii din cap, cu privirea goală. Denis interveni ca să aplaneze cearta. Îi spuse câteva cuvinte Ambliei, care nu auzi nimic, dar care îl hotărâră pe domnul Malinois să zâmbească. Tinerelul, puţin încurcat, mai ceru o halbă, mormăind:

— Gata! Fără supărare, patroane. Fiecare cu ideile lui…

În loc să-l servească, Pierre, o dată lansat, continua să vorbească:

— Dac-am fi ştiut, n-am fi plecat! Nu-i aşa, domnule Malinois?… Marea finanţă e de vină de tot ce nu merge la noi… Şi aliaţii, care ne-au părăsit… Manipulaţiile experţilor în problema despăgubirilor… Tot ce se vorbeşte împotriva ocupării Ruhrului… Şi totuşi… Se

întâmplă ce trebuia să se întâmple!… în definitiv, cine plăteşte?… Mereu aceiaşi!… Şi asta nu împiedică francul s-o ia la vale…

O pospăială de cultură politică îi dicta cuvintele. Se bâlbâia, gâfâia, încerca zadarnic să lege frazele. Brusc, sughiţă, şi din ochi începură să-i curgă lacrimi:

— Francul se duce la vale! Nu credeţi că e ruşinos?

Denis îl luă deoparte, ea să-l scape de privirile consternate ale interlocutorilor. Amélie coborî de pe scaun, se apropie de soţul ei şi-i şopti:

— Eşti obosit, Pierre. Ar trebui să te duci să te culci…

El nu mai plângea. Un zâmbet fugar îi strânse buzele:

— De ce? O să mă duc după al doilea antract, ca de obicei…

— Nu mai e decât o jumătate de oră! spuse Amélie.

— O jumătate de oră e-o jumătate de oră!

Îşi duse mâna la frunte. O contractare dureroasă îi încruntă sprâncenele şi-i zbătu pleoapele.

— Te doare capul? întrebă Amélie.

— Da, m-a enervat tâmpitu’ ăsta. Ce se bagă el? Un mucos! Bun de nimic!…

— Hai. O să-ţi dau o aspirină. Pe urmă te bagi în pat.

— Şi treaba?…

— Nu-ţi bate capul cu asta, spuse Denis. Îţi ţin eu locul la pompă.

— Şi cine stă la casă?

— Până coboară Amélie, o să mă ocup şi de casă.

— Adică, le faci pe toate? Ca omul-orchestră! replică Pierre cu un zâmbet dureros.

Amélie îl lăsă, ca să servească un client vechi, care dorea timbre şi un pachet de ţigări „Reine-Victoria”, de un franc şaizeci. Pierre îşi pierdea răbdarea.

— Vii, Amélie?

— Iată-mă, iată-mă!…

Ea îşi ceru scuze, zâmbi şi-şi ajunse din urmă

bărbatul la piciorul scării.

— Ce tot îţi înşira ăla? întrebă el.

— Păi, nimic…

— Ţi-a vorbit de mine?

— Nu.

— Ah! Aşa am crezut. Se tot uita spre mine…

Mergând în faţa lui, ea o luă pe scară, traversă sala de biliard, unde doi jucători tocmai terminau o partidă, urcă cele câteva trepte care duceau la apartament şi pătrunse în camera slab luminată de reverberaţiile firmelor luminoase.

— Nu aprinde lumina, spuse el. Se vede destul!

Ea nu era îngrijorată. Pe Pierre îl durea deseori capul dacă cineva îl contrazicea, dacă bea prea mult sau dacă era foarte obosit. El se aşeză pe marginea patului şi-şi prinse fruntea în palme. Din camera Elizabethei nu venea niciun zgomot. Şi slujnica dormea probabil, după ce terminase de spălat vasele şi de călcat.

— Mă duc să caut aspirină, spuse Amélie.

— Lasă… Mai târziu.

O apucă de încheietura mâinii şi-o sili să se aşeze lângă el:

— Aşa! E grozav de bine! Uiţi de ceilalţi…

— Te mai doare?

— Nu. Mi-a trecut. Dar sunt buimăcit. Se învârte tavanul. Ce porcărie! Ah! Sunt daţi naibii băieţandrii din generaţia care vine! Abia ieşiţi din ou, şi ştiu tot! Mâine-poimâine, ai să vezi, o să fim scoşi vinovaţi că ne-am dus la război. Mâine-poimâine or să ne zică: „Voi sunteţi de vină că nimic nu merge”.

Amélie îi puse un braţ pe după umeri şi-i şopti pe un ton de dojană maternă:

— Haide, haide! Gata! N-o mai lua de la capăt!

— Ai dreptate. Nu merită. Ce plăcut miroşi! Te-ai dat cu parfum?

— Nu.

— Atunci, aşa e felul tău?

— Bineînţeles.

Se destindea, greoi. şi înfierbântat, aplecând capul, respirând bluza soţiei sale. Pentru că tăcea, ea ghici că încerca să surprindă semnele unei emoţii care, după câte se părea, avea să se termine cu un sentiment de ciudă şi jenă. Comoţia cerebrală, despre care ea crezuse că până la urmă se va vindeca, se manifesta încă şi acum, printr-o deficienţă fizică aproape totală. El se sprijini cu un genunchi de marginea patului şi o sărută pe buze, după urechi, pe gât. Surprinsă, ea şopti:

— Pierre!… Nu acum! Trebuie să mă întorc în local!

— Ai tot timpul. Denis se descurcă…

— Nu eşti cuminte. Eşti atât de obosit!

— Nu sunt obosit, spuse el printre dinţi.

Se ridică să încuie cu cheia uşa care dă în camera Elizabethei.

— Aşa o să fim mai liniştiţi.

Se apropie apoi de Amélie şi începu să-i desfacă nasturii din faţă de la bluză. Ea îi simţi degetele pe piele, vru să se ferească, dar, nehotărâtă, îl lăsă. Chipul lui Pierre, pe care-l distingea în penumbră, purta semnele unei dereglări nervoase înduioşătoare. Ea nu ceda insistenţei unui amant pasionat, ci celei a unui bolnav, pradă unui acces de febră.

Totuşi, cu toate că nu era în stare să o satisfacă, îi făcea plăcere ardoarea lui, mirosul pe care-l degaja, excitaţia, pe care mâinile şi gura lui de bărbat o trezeau în ea. Când o răsturnă pe pat, pe jumătate goală, ea îl încurajă, cu blândeţe, să continue. Dar, în timp ce-l chema să desăvârşească actul intim, îl urmărea, îi asculta bătăile inimii, suspinele; o îngrijora efortul pe care-l făcea şi se pregătea să-l consoleze dacă nu ar fi reuşit. Vuietul străzii îi împresura. Scrâşnetele frânelor ţipau în creierul Améliei. Străbătea noaptea în maşină. Pierre se freca neîndemânatic de ea şi se văita cu glas pueril. Mai lipsea puţin ca să înceapă să plângă.

— Aşteaptă puţin! spuse ea. Odihneşte-te lângă

mine. Cum te simţi?

El nu-i răspunse şi continuă să o frământe greoi, ca şi cum ar fi vrut să se răzbune pe ea că nu izbutea să o satisfacă mai bine. Rostea cuvinte îngrozitoare:

— Amélie!… Ai să vezi!… Lasă-mă L.

— Te iubesc!… Ai să vezi!… Ai să vezi!…

Ea îşi strângea maxilarele, deschidea ochii, aştepta. Brusc, el oftă adânc. Muşchii i se destinseră. Se îndepărtă de ea, neputincios, nefericit, se aruncă pe spate şi rămase nemişcat, cu braţele de-a lungul trupului, cu capul răsturnat. Pupilele lui încremenite luceau în întuneric. Ea vru să-l mângâie pe frunte. El îi dădu mâna la o parte şi gemu:

— Ce păcat! Am stricat tot! Eşti supărată pe mine?

— Pentru ce, iubitule? Sunt fericită.

— Nu-i adevărat.

— Ba da… îţi faci idei fără rost!

— Lasă-mă, du-te! întoarce-te în cafenea. E mai bine aşa!

Ea protestă, încercă să-l facă să râdă, apoi se duse în cabinetul de toaletă. În spatele peretelui auzi o gângăveală înăbuşită. Elizabeth vorbea în somn. Fetiţa asta era prea nervoasă.

După ce se îmbrăcă, Amélie intră în camera copilului, potrivi cuvertura, îşi sărută fiica pe frunte şi rămase câteva clipe să-i asculte somnul. Când se întoarse la Pierre, el aţipise deja. Avea respiraţia regulată. De ce acceptase să se lase prinsă în jocul lui? Pe nepusă masă. Când avea atâta treabă. La repezeală, ca o slujnică.

Aşeză un pahar cu apă şi două comprimate de aspirină pe noptieră, pentru cazul în care el s-ar fi trezit cu dureri de cap, şi se retrase în vârful picioareler.

O cuprinse un sentiment de descătuşare când îşi reluă locul la casă. Timp de câteva minute i se păru că mai era încă în căldura patului. Îi ardea pielea. Nu era singură în îmbrăcămintea de pe ea. Probabil că asta se vedea, se simţea de la distanţă.

Denis o întrebă ce făcea Pierre. Ea se înroşi.

— S-a potolit, doarme.

— Avea nevoie de odihnă. Ai văzut? Se albise în faţa individului ăla. Am fost convins că o să tabere pe el…

— Aşa e.

Ea abia răspundea şi se gândea cât era de singură. Mai apoi, ideile negre se risipiră şi nu se mai preocupă decât de intrările şi ieşirile clienţilor.

3.

În loc să recopieze pe caiet exemplele cu verbe la conjunctivul imperfect pe care învăţătoarea le scria pe tablă, Elizabeth se întorcea spre prietena ei Claire, îi căuta privirea, zâmbindu-i recunoscătoare.

Claire nu era frumoasă, dar părul îi era atât de blond, încât în toată clasa n-o vedeai decât pe ea. Tatăl ei era clovn la circul „M6 drano”. Elizabeth ştia foarte bine ce este acela un clovn. Fusese de două ori la circ cu mama ei, când era mult mai mică. Totuşi, pe vremea aceea, nu o întâlnise încă pe Claire şi nu-şi închipuia că un clovn are copii. Tăticu’ lui Claire nu venea niciodată să-şi ia fiica de la şcoală. Nu-l văzuse nimeni. Să-i fi fost ruşine de nasul lui mare şi roşu? De mai multe ori Claire promisese că o să le aducă bilele de favoare. Uita mereu, sau poate nici nu exista aşa ceva. Şi iată că astăzi îi dăduse Elizabethei două pentru matineul de duminica viitoare. Elizabeth le pusese în buzunarul de la şorţ, unde foşneau de câte ori îşi mişca genunchii. Era nerăbdătoare să ajungă acasă ca să le anunţe părinţilor această veste bună. Mama o să meargă cu ea la spectacol. Or să se facă frumoase amândouă. Or să iasă împreună. Asta li se întâmpla atât de rar!

Învăţătoarea sublinie cu creta cuvintele: „să fi trebuit” şi se întoarse cu faţa spre eleve care, pe loc, îşi aplecară capetele peste pupitre: Elizabeth apăsă tocul pe pagina de caiet şi se prefăcu că scrie cu atenţie. În jurul ei nu se auzeau decât oftaturile celor care munceau din greu şi picioarele care se frecau de barele băncilor.

Ferestrele erau deschise. O rază de soare lumina ca o pulbere harta Franţei şi desenele prinse cu ace pe perete. Cel care înfăţişa o casă galbenă cu acoperiş roşu şi găini albe pe o câmpie verde era opera Elizabethei. De la şcoala maicilor, alăturată şcolii comunale, se auzeau glasurile fetiţelor care cântau în cor.

Învăţătoarea se uită la ceas.

— Grăbiţi-vă, copii! Mâine vă ascult.

Se auziră câteva proteste mormăite:

— Aşa de mult, până mâine?

— N-o să avem timp, domnişoară!

— Domnişoară! Huguette m-a împins! Am făcut o pată!

Învăţătoarea bătu din palme:

— Linişte, dacă nu, trecem la pedepse!

Pierdută în visul ei de fericire, Elizabeth lăsa să-i fugă tocul fără să-i pese nici de înţelesul, nici de ortografia cuvintelor. Vecina ei, Madeleine, fiica unui fabricant elveţian de îngheţată de pe bulevardul Rochechouart, scria şi mai repede. Dar era o elevă bună, nu făcea greşeli.

— Ai să-mi împrumuţi caietul tău, şopti Elizabeth.

Madeleine era aproape la fel de blondă ca şi Claire, cu obraji rotunzi, rumeni, ochi albaştri şi o gură mică, care-o făcea să semene cu o păpuşă de celuloid. Dădu din cap în semn de înţelegere şi-şi scoase puţin limba într-o parte. Şi ea căpătase două bilete la circ pentru duminica viitoare. împărţirea biletelor se oprise aici. Toată clasa le invidia pe fericitele posesoare. Printr-o asemenea distincţie, Claire le făcuse dovada unei deosebite prietenii. „Cum să-i mulţumesc?”, se gândea Elizabeth. „E-atât de drăguţă! Va trebui să-i fac un cadou...”

Sunetul clopoţelului îi întrerupse gândurile. În sfârşit, ora douăsprezece, caietele închise, ieşirea cu rândul şi împrăştierea pe strada Antoinette, unde câteva mame îşi aşteptau, răbdătoare, pe trotuar, odraslele.

Elizabeth, Madeleine şi Claire mergeau împreună o bucată de drum. Cum erau toate trei cam de aceeaşi înălţime, una brundă şi celelalte două blonde, Elizabeth era convinsă că grupul lor, plin de graţie, încânta privirile trecătorilor. La şcoală era moda să porţi cordonul lăsat în jos în faţă şi înălţat la spate, imprimând astfel şorţului negru o mişcare de sus în jos. Şi pieptănătura avea importantă. Madeleine avea în păr o fundă albă, puţin pleoştită. Claire, o fundă albastră, iar Elizabeth una vişinie, culoarea preferată a mamei sale. Dacă ar fi fost după gustul ei, ar fi ales un verde-palid. Când va fi mare, culoarea dominantă în rochiile şi casa ei va fi verdele-pal.

La colţul dintre strada Orsel şi piaţa Dancourt era o cofetărie, la care cele trei prietene obişnuiau să se oprească, în drum spre casă. Patroana, care le cunoştea bine, luă un ciocan ca să spargă câteva bucăţele de zahăr candel pentru ele. Elizabeth plăti: doi bani pentru ele trei. Era un preţ cu totul special. Ieşiră din prăvălie, cu gura plină. Pietricica dulce care le umfla obrajii nu le împiedica să sporovăiască în mers. Nu vorbeau decât despre spectacolul de duminica viitoare. Claire, care-l văzuse deja de zece ori, afirma că e o minune. Pomenea de dresorul de tigri regali, de călăreaţa dansând pe calul cel alb, de trapeziştii în maiouri roz, executând saltul mortal... Dar nu vorbea deloc despre tatăl ei. Elizabeth îndrăzni s-o întrebe:

— Şi tatăl tău, ce face?

— Ai să vezi.

— Face giumbuşlucuri?

— Da.

— Sparge farfurii?

Claire părea sâcâită de insistenţa Elizabethei şi oftă:

— Îţi spun că ai să vezi! în pauză o să vin să te iau. O să mergem la el în cabină.

— La el în cabină?

— Da, acolo unde se îmbracă.

Elizabeth simţea că leşină de fericire. Să vezi un clovn de aproape, strâmbându-se şi vorbind doar pentru tine, cu accentul acela caraghios care provoca valuri de râs în jurul lui! Era mai mult decât sperase.

— O să pot să vin şi eu la el în cabină? întrebă Madeleine.

— Sigur că da.

Elizabeth se gândi la proprii/ei părinţi, atât de serioşi, atât de ocupaţi, şi-şi spuse că nici nu-şi dădea seama Claire ce noroc e să ai un tată clovn. Oare el era la fel de amuzant acasă ca la circ? Făcea tumbe, spunea prostii, cădea în fund de pe scaun, ca să le facă să râdă pe soţia şi pe fiica lui? Nu cuteză să o întrebe pe Claire despre asta, de faţă cu Madeleine, dar îşi promise să o facă mai târziu, în mod confidenţial.

În strada Dancourt se mai opriră o dată, în faţa unei măcelării de unde Elizabeth cumpăra regulat, la plânz, carne tocată de zece bani, calitatea extra… Era o idee a doctorului Broucholte, care, găsind că e anemică, îi sfătuise să-i dea să mănânce zilnic, înainte de masă, puţină carne crudă, ca să se fortifice. Elizabeth detesta gustul acestei cărni, moale, rece, vâscoasă, dar ar fi fost gata să înghită o porţie dublă dacă ar fi fost scutită de neplăcerea de a trebui să intre în măcelărie.

Şi de data asta a fost silită să-şi învingă repulsia şi să înainteze printre vitrinele cu cioturi roşii, capete livide de viţel şi ficaţi violeţi, până la măcelarul care-i întindea zâmbind porţia zilnică, înfăşurată în hârtie transparentă:

— Poftim* drăguţa mea! Salută-i pe părinţii tăi!

Şorţul de pânză ţeapănă şi mâinile mari de ucigaş erau pătate cu sânge. Elizabeth îi dădu banii fără să-l privească, mormăi un „mulţumesc” şi se alătură prietenelor ei, care o aşteptau în stradă.

— Of! spuse ea, nu pot să mă obişnuiesc! Mi-e frică de el!

— Eşti o proastă! zise Claire. Dacă n-am mânca

carne, am muri!

— Şi ea s-o mâncăm, trebuie ca cineva s-o taie! adăugă Madeleine.

— Ţie ţi-ar plăcea să ai un tată care omoară animale? întrebă Elizabeth.

Claire şi Madeleine recunoscură că nu.

Se despărţiră în faţa cafenelei, după un schimb de cuvinte pline de melancolie despre soarta îngrozitoare a boilor, vacilor, viţeilor, oilor, porcilor şi păsărilor de curte. Dar ideea frumosului spectacol de duminică o împiedica pe Elizabeth să persevereze în acest sentiment de compasiune.

Intră val-vârtej în sală, fu cât pe-aci să se lovească de chelnerul care trecea cu tava plină de pahare, se ciocni de un client, îşi ceru scuze şi se strecură în spatele tejghelei. Amélic tocmai îşi ocupase locul la casă, schimbându-l pe Pierre, care mânca împreună cu Denis în cămăruţa cu tutun. Patru domni stăteau la coadă la ţigări. Până când nu vor fi fost serviţi, Elizabeth nu putea să-i spună nimic mamei. Era foarte greu să aştepte, cu o veste atât de extraordinară pe suflet. În sfârşit, ultimul client plecă şi Amélie se aplecă să-şi îmbrăţişeze fiica.

— Mamă, strigă Elizabeth, s-a întâmplat ceva extraordinar! Ia uite-te ce am aici!

Trase biletele din buzunar fluturându-le într-un gest victorios.

— Ce-s astea?

— Bilete la circ. Mi le-a dat Claire!

— Cine e Claire?

— Ştii doar! Cea mai bună prietenă a mea! Tatăl ei e clovn!

— Ah, da…

— Aşa că, dacă am bilete la circ, vrei să mergem împreună, duminică? E la matineu…

Amélie îşi încruntă sprâncenele.

— Duminică la matineu? Cum îţi trece prin cap?

— De ce?

— Cine să stea la casă?

— Tata sau unchiul Denis…

— Haide, Elizabeth, gândeşte-te puţin! De la două la cinci ei se odihnesc.

— Numai o dată!… Dacă le spui tu…

— Nu, puişor. Fii înţeleaptă. Duminica sunt prea mulţi clienţi ca să lipsesc.

Elizabeth lăsă să-i cadă umerii. Visul se termină pe loc. Nu va ieşi cu mama, aşa cum sperase, gătite amândouă ca pentru plimbare, mândre să fie văzute împreună, râzând din te miri ce, fără ca nimeni să le împiedice să fie una lângă cealaltă.

— Asta înseamnă că n-o să pot să merg la circ? reluă ea, cu un nod în gât şi cu un gust de lacrimi în gură.

Brusc, îi veni o idee care mătură totul în cale:

— Şi dac-aş merge cu Louise, mi-ai da voie?

— De ce nu? răspunse Amélie. Dacă vrea să-şi petreacă cu line după-masa ei liberă…

Elizabeth se lansă în această nouă posibilitate cu frenezie. Bineînţeles, să mergi cu slujnica nu era ca şi cum ai fi ieşit cu mama. Dar era mai bine decât deloc. La urma urmei, în amândouă cazurile, spectacolul rămânea acelaşi. Şi cât o să se bucure Louise!

Elizabeth îşi aruncă ghiozdanul într-un colţ şi, cu degetele înţepenite pe pachetul cu carne tocată, urcă în fugă scara. Louise era ocupată cu înăbuşitul unor cartofi în tigaie. Fetiţa se avântă spre ea, gâfâind, cu ochii strălucitori de bucurie.

— Louise! Louise! ţipă ea, duminică mergem amândouă la circ!

Chipul slujnicei se rotunji într-o expresie de mirare prostească:

— Adică cum, la circ?

— Claire mi-a dat două bilete gratis. Mama îmi dă voie.

Un zâmbet de încântare se ivi pe buzele Louisei. Îi străluceau pupilele. Apoi toată faţa ei se posomorî,

lumina se stinse.

— Nu se poate! spuse ea.

— De ce?

— Din cauza lui Ernest.

— Care Ernest?

— Logodnicul meu. Ne-am înţeles pentru duminică.

Cu un gest al mâinii, Elizabeth mătură acest motiv minor:

— Ai să-i spui că nu poţi!

Doar că slujnica nu era convinsă. Cu gura ţuguiată, gândea profund.

Elizabethei i se părea de necrezut că Louise putea să ezite între un spectacol la circ şi o plimbare cu drăguţul ei. Cartofii sfârâiau fumegând. Louise agită tigaia şi oftă, ca vorbind cu ea însăşi:

— După asta, o să-mi pară rău…

— O să-l întâlneşti în altă zi.

— Noi n-avem altă zi! Ori duminica, ori deloc!

Micşoră flacăra, se întoarse spre Elizabeth şi-i făcu cu ochiul, şoptind:

— N-ai putea să mai capeţi un loc?

— Pentru cine?

— Pentru Ernest. Am merge toţi trei. Ar fi fain!

Cuprinsă de scrupule, Elizabeth murmură:

— Nu cred că mamei i-ar plăcea!

— N-ai decât să nu-i spui. El o să ne aştepte acolo, la intrare. N-am văzut, n-am auzit…

Minciuna asta nu-i plăcea Elizabethei, dar îşi dădea seama că era singura şansă.

— Bine, zise ea. Facem aşa.

— Ai să poţi să-ţi ţii gura?

— Da.

— Păi, atunci, cere-i repede prietenei tale încă un bilet. Când o să-l ai, îl anunţ pe logodnicul meu. Şi-acum, la masă, e gata!

Pe un colţ de muşama era pusă masa pentru ele două.

— Nu mi-e foame, spuse Elizabeth.

— Trebuie să mănânci. Altfel ai să rămâi mică şi n-o să te vrea niciun bărbat. Ţi-ai luat carnea?

Elizabeth desfăcu mâna şi despături hârtia. Degetele ei rămăseseră imprimate ca nişte şănţuleţe paralele în tocătura de carne roşie cu cocoloaşe.

— Parc-ar fi încă vie! bombăni ea.

Apoi apucă furculiţa întinsă de slujnică şi duse la buze prima îmbucătură. În timp ce mesteca alimentul acesta zemos şi rece, scârbei i se adăuga un sentiment de remuşcare. Se înecă şi spuse:

— E infectă, aşa crudă. O s-o amestec cu ceva.

Coborî în cafenea şi se duse drept la dulapul din fund.

— Ai vorbit cu Louise despre circ? întrebă Amélie fără să se întrerupă din înscrierea rapidă a unor cifre într-un carnet.

— Da, mamă.

— Ce-a spus?

— E de acord.

— Vezi? Totul se aranjează… Ce cauţi?

— „Viandox”.

— De ce?

— Aş vrea să pun în carne…

— Ce idee! în sfârşit, cere-i unchiului. O să-ţi dea o ceaşcă.

Tata şi unchiul Denis iezeau din cămăruţa pentru tutun. Terminaseră de mâncat şi fumau o ţigară înainte de a-şi relua treaba. La ora două se duceau la culcare. Era ciudat să dormi aşa, în timpul zilei. Glasul slujnicei răsună, în capul scării:

— Vii, Elizabeth? Se răcesc cartofii.

— Da-a-a! urlă Elizabeth. Vi-i-in!

Unchiul Denis turnă puţin „Viandox” într-o ceaşcă şi-apoi o umplu cu apă fierbinte din percolator. Ţinând ceaşca cu amândouă mâinile, Elizabeth trecu prin spatele casei. Mama ei îi zâmbea unui client:

— Bună ziua, domnule Collinet. Nu v-am văzut de mult!

— Mamă, pot să capăt „Semăem”? întrebă Elizabeth.

— Nu înainte de masă, spuse Amélie. Îţi taie pofta de mâncare.

— Îl mănânc după, îţi promit.

— Sigur?

— Da.

— Atunci, ţine!

Elizabeth. Îşi împinse burticică înainte, ca să pună la îndemână buzunarul de la şorţ. Amélie aruncă în el două tablete de „Semăem” pe care le luase dintr-un borcan. „Astea-s pentru Claire, socoti Elizabeth. Drept mulţumire!”

— Daţi-mi deci un pachet de galbene, spuse domnul Collinet.

— Ia te uită! spuse Amélie. De obicei luaţi albastre.

— Ei da! Vreau să încerc. Se pare că astea galbene sunt mai slabe…

— Aşa e, unii clienţi le preferă.

Elizabeth urcă din nou în bucătărie. Louise puse restul de carne de vită în ceaşcă. Opărită, carnea se umflă şi se deschise la culoare. Mâncară în linişte.

4.

Spectacolul trecea prea repede, după părerea Elizabethei, care, pe jumătate ridicată de pe scaun, cu inima strânsă, îmbujorată, căsca ochii de teamă să nu-i scape ceva. Abia încetaseră să tremure pentru acrobaţii care zburau de pe un trapez pe altul, la fel de uşori ca păsările, că se înduioşară în faţa câinilor costumaţi, în echilibru pe un balansoar; admirară curajul dresorului, al cărui bici, şuierând scurt, îi obliga pe tigri să ragă cu capetele plecate, o invidiară pe călăreaţa, toată numai paiete, pene şi zâmbete, şi se lăsară ameţiţi de popicele argintii pe care le aruncau jonglerii chinezi.

Ce păcat că mama a refuzat vină la circ! Nici nu-şi putea imagina la ce plăcere a renunţat! Va trebui să-i

povestească tot, diseară! Sala imensă, rotundă şi înaltă, era toată o pulbere de lumină. O muzică asurzitoare, plină de străluciri de alămuri şi de bubuituri de tobe, îţi intra prin cap şi îţi ieşea prin picioare. Din arenă se răspândea un miros combinat de bălegar de cal, de amoniac şi de bomboane de mentă. Toate băncile amfiteatrului erau pline de feţe de oameni. În mulţime erau copii cu duiumul. Elizabeth, Louise şi drăguţul ei erau aşezaţi în rândul al doilea, în faţa orchestrei. Ernest spunea că nu fuseseră traşi pe sfoară cu locurile: erau bune. Ernest era mai curând slăbuţ, cu dinţi galbeni, un nas lung şi ochi de şoricel. Louise se împăuna în rochia ei de duminică, roz cu flori albastre. Se îmbăiase în ajun, la sfatul Elizabethei, în hârdăul de spălat rufe. În urechi îşi pusese perle false, care păreau veritabile. Pe corsajul foarte decoltat strălucea o bijuterie aurită, în formă de melc. Ca să nu fie mai puţin elegantă, Elizabeth îmbrăcase o bluză albă plisată şi fusta ei aproape nouă, din stofă ecosez. O panglică din aceeaşi ţesătură ecosez îi împodobea părul. Totuşi, cu toate că se preocupase atâta de toaleta ei, din momentul în care ochii îi fuseseră fermecaţi de primele scene ale spectacolului nici nu se mai gândise la asta. Dintr-o clipă în alta se aştepta sosirea clovnilor. Claire îi spusese că numele de artist al tatălui ei era Bubu. Potrivit programului, el trebuia să apară imediat după jongleri. Dar jonglerii nu mai conteneau deloc cu aruncarea în aer şi prinderea obiectelor. Exerciţiile lor începuseră să o obosească, aşa că Elizabeth se uită pe furiş la Louise şi Ernest. Stăteau lipiţi unul de celălalt, cu obrajii alăturaţi. Era firesc pentru nişte îndrăgostiţi.

Jonglerii ieşiră din arenă, salutaţi de bubuituri muzicale şi aplauze. Pe pista rotundă de nisip galben îşi făcură apariţia domnul Loyal, îmbrăcat în violet, şi un clovn cu figura vopsită în alb, pălărie ascuţită şi un costum din satin alb, presărat cu stele. Zanzi, partenerul lui Bubu, venea la direcţiune să-şi ofere serviciile ca

violonist. Vorbea foarte tare şi se rotea încet, ca să fie auzit de toată lumea. Când apucă vioara şi începu să cânte, printre picioarele lui se ivi un cap zburlit, cu părul roşu. O mie de glasurile copii urlară de surpriză. Era Bubu.

Cu gura largă ca un sertar, două pătrate albe în jurul ochilor, o pătlăgică roşie în loc de nas, Bubu bătea cu o lingură într-o cutie de conserve. Ca să-l facă să tacă, Zanzi îi trase o palmă şi alunei, din urechea dreaptă, îi ţâşni apă. Încă o palmă, şi-acum apa ţâşni din urechea stângă.

Publicul se tăvălea de râs. Ernest spuse:

— E de milioane!

Elizabeth râdea şi ca, dar cu un sentiment de reţinere. De fiecare dată când Zanzi îşi lua vioara, Bubu întrerupea melodia ba bătând cuie într-o ladă, ba tăind o scândură cu ferăstrăul, ba agitând un clopoţel sau ascuţind un cuţit. Din cauza asta încasa nişte bătăi îngrozitoare. Plouau peste el loviturile cu piciorul, cu ciomagul, cu palmele, şi el făcea piruete, ca beat sub îmbrânceli şi insulte, cădea în fund, cădea în cap, cădea pe burtă, se dezmembra în hainele prea largi, cu manşetele scrobite şi o cravată mare papion.

Elizabeth suferea pentru prietena ei Claire, al cărei tată era astfel brutalizat în public. Sigur că totul era în glumă, Bubu nu simţea nimic. Dar îi erau nesuferiţi copiii care-l încurajau pe Zanzi să fie şi mai vigilent şi mai furios:

— E-acolo!... în spatele tău! Fii atent!...

Bietul Bubu! La fiecare pas i se dezlipeau tălpile de la pantofii uriaşi. Vestonul în carouri verzi şi roşii se închidea cu un ac de siguranţă enorm. Îşi pierdea pantalonii şi i se vedeau izmenele găurite. Era înspăimântat şi i se ridica părul măciucă pe cap.

Louise cotcodăcea de plăcere. Ernest era congestionat de-atâta râs. Până la urmă, Bubu fu scos într-un cufăr, dar se desprinse fundul şi el rămase pe jos,

aiurit, cântând dintr-o mandolină mică, în mijlocul veseliei generale.

După clovni au venit gimnaştii. Bucuroasă, Elizabeth se înfundă în fotoliu.

— Nu stai bine acolo! spuse Louise.

— Poate să schimbe lociil cu mine, spuse Ernest. O să vadă mai bine, nu sunt decât copii în faţă.

Se aplecă peste Louise şi-o întrebă:

— Vrei să vii aici, micuţo?

— Nu, mulţumesc, domnu' Ernest!

— Domnu' Ernest! exclamă Louise. Spune-i Ernest, direct!

— E grozav de drăguţă, spuse Ernest.

Elizabeth simţi că se înroşeşte. Ernest se uita lung la ea, mijindu-şi ochii. Oare o găsea frumoasă? îi mai făcu o dată semn să se apropie. Ea scutură din cap.

— Las-o în pace, spuse Louise, dacă nu vrea!

Ernest îşi îndreptă trupul şi strecură un braţ prin spatele slujnicei. Elizabeth nu se mai uita la gimnaşli, ci la mâna care, în dreapta ei, pipăia umărul voinic şi alb, pistruiat. Degetele noduroase se târau ca tentaculele unui animal şi intrau sub răscroiala adâncă a rochiei. Louise se înfioră, se înmuie şi se lăsă să cadă moale peste drăguţul ei. Mâna dispăru în întregime sub rochie, la nivelul subsuorii. Ţesătura roz cu flori albastre se umila la locul mângâierilor. Louise închisese ochii. Nu cumva o să i se facă rău? Suspina. Scaunul trosnea.

În antract, logodnicii se desprinseră. Amândoi aveau obrajii roşii, ochii strălucitori. Amfiteatrul se golea şi spectatorii în familie se îngrămădeau la uşi. Elizabeth o văzu pe Claire care înainta pe spaţiul dintre rândurile de fotolii. Nu părea jenată şi-şi strigă prietena făcându-i cu mâna. Elizabeth îi ieşi în întâmpinare.

— Ţi-a plăcut? întrebă Claire.

Elizabeth şopti grăbită, uitându-se în altă parte:

— Oh, da! A fost nemaipomenit! Şi tăticu' tău, ce caraghios a fost!

— Da, e caraghios, spuse Claire grav. Publicul îl iubeşte mult. Eşti cu părinţii?

— Nu. Cu Louise.

— Cine-i Louise?

— Slujnica.

— Aveţi o slujnică?

— Da, spuse Elizabethmândră. A venit cu logodnicul ei. Pentru el era cel de-al treilea bilet. Putem să mergem la tatăl tău în cabină?

— Nu acum. Se întâlneşte cu nişte domni. Mi-a spus: la sfârşitul spectacolului. Hai, mai bine, să facem un tur pe la animale. E distractiv.

— Şi Madeleine?

Elizabeth alergă să o prevină pe Louise că lipseşte zece minute. Claire era într-adevăr ca la ea acasă în circ. Luând-o înaintea Elizabethei şi Madeleinei, le conduse în culise, unde domnea un miros de menajerie. Grupuri de curioşi se adunau în grajdurile de cai şi în faţa cuştilor cu fiare sălbatice. Lei care răgeau, lei care moţăiau, tigri cu privire fixă, maimuţe hazoase, întinzându-şi mâinile zbârcite printre gratii, cai mari, liniştiţi, cu crupa ca damascul, ponei cu coama de mătase, urşi adevăraţi, de o sută de ori mari decât Constantin, dar care-i semănau ca nişte fraţi!... Elizabeth şi Madeleine se minunau, se speriau, scoteau exclamaţii de bucurie. Pe Claire, blazată, inocenţa lor o făcea să zâmbească.

Întâlnindu-se cu Louise şi cu Ernest după pauză, Elizabeth observă că aveau o înfăţişare ciudată. N-au întrebat-o ce văzuse, îmbrăţişaţi, nemişcaţi, cu privirea pierdută, transpirau în tăcere.

Partea a doua a programului a fost la fel de pasionantă ca şi prima. Dar, deja, gândul că sfârşitul era aproape umbrea bucuria ochilor. Spectacolul se termină cu prezentarea unor foci savante, foarte aplaudate. De îndată, publicul se ridică să plece. După cum stabiliseră, Claire le aştepta pe cele două prietene în faţa biroului controlorului ca să le conducă la tatăl ei. Din politeţe îi

întrebă pe Louise şi pe Ernest dacă ar dori să meargă şi ei. Ernest spuse că ar fi prea mulţi şi că lui îi este sete, pe scurt, că prefera să se aşeze cu Louise la o masă în cafeneaua din colţ, „Au rendez-vous des artistes”, unde copila îi va găsi fără probleme.

— Vezi, bistroul care e acolo, chiar în faţa nasului tău! O să fim pe terasă.

La fel, mama Madeleinei, doamna Culoz, grasă, importantă şi pufoasă, se scuză că nu-i poate îngădui fiicei sale să meargă în culise: se grăbeau să ajungă la prăvălia lor cu firma „le Glacier suisse”[1], unde duminica erau întotdeauna mulţi clienţi. Elizabeth fu deci singura care o urmă pe Claire prin labirintul coridoarelor slab luminate. Bubu le primi într-o cămăruţă pătrată şi nu prea înaltă. Tocmai discuta cu un domn chel nişte foi de hârtie înşirate în faţa lui, pe masă.

— Ah, spuse el, e prietena ta, Claire? Aşezaţi-vă într-un colţ, terminăm într-un minut.

Nu mai vorbea pe nas şi nu mai pocea cuvintele, rostindu-le corect. Cele două fetiţe se instalară pe un cufăr. Intimidată, Elizabeth tăcea, îşi ţinea respiraţia. Tatăl ei era încă machiat, îi explică Claire, pentru că urma să joace şi seara.

— Acelaşi lucru? întrebă Elizabeth.

— Da.

— În fiecare zi?

— Bineînţeles!

Într-un şifonier cu perdele în loc de uşi, se zăreau aliniate costumele care împrăştiau lumină şi râs. O haină stropită cu paiete de aur şi argint, un pantalon muştar cu petice roşii, o vestă galben-canar, o cravată în culorile curcubeului: aveai cu ce să costumezi o jumătate de glob, ca să distrezi cealaltă jumătate! Pe masa cu o oglindă mare deasupra ei zăceau în dezordine borcănaşe cu vopsele, tuburi strivite, cutii de pudră, şerveţele murdare.

---

1 „La îngheţata elveţiană" (N. tr.).

— Sunt farduri, spuse Claire. E nevoie de foarte multe. Ia te uită: acolo-i o perucă de schimb a tatii... un nas fals... punguţa cu apă pentru urechi... Ai văzut, atunci când îi dă o palmă şi ţâşneşte apă!...

În timp ce Claire îi descoperea, unul câte unul, toate secretele machiajului tatălui său, Elizabeth, fascinată, îl urmărea pe clovn în discuţia cu musafirul său.

— E, cu siguranţă, un ziarist, şopti Claire. Era aici şi la pauză. N-avem noroc. Rareori vine cineva!

Sub masca grotescă a lui Bubu apărea acum chipul unui om. Ochii inteligenţi străluceau, prinşi în capcana fardului gros de pe pleoape. Ridurile reale de pe frunte, de pe obraji, se mişcau sub mâzgăleala geometrică, roşie şi albă, gura proprie, de dimensiuni normale, vorbea din mijlocul unei enorme guri desenate de la o ureche la alta. Rând pe rând, Elizabeth îi descoperea, ţinlindu-l cu privirea, când pe Bubu, când pe tatăl lui Claire. Alţi domni intrară în cabină. Discuţia deveni foarte animată. Nimeni nu se ocupa de fetiţe. Brusc, cineva deschise violent uşa. Zanzi, în persoană, trecu pragul. Nu se năpusti asupra lui Bubu ca să-i aplice o palmă, ci spuse:

— Vii Raoul? Suntem chemaţi la regie.

Bubu se ridică şi le făcu semn domnilor să-l urmeze.

— Aşteptaţi-mă, fetiţelor! După asta, o să putem sta de vorbă liniştiţi.

Au rămas aşezate-pe cufăr. Bubu nu se întorcea. Elizabeth era decepţionată.

— O să trebuiască să plec! zise ea. Louise o să se supere...

— Mai poţi să stai zece minute!

De fiecare dată când cineva trecea pe coridor, cele două prietene îşi înălţau capetele.

— Nu, nu-i el, spunea Claire.

Până la urmă, pentru că Elizabeth nu mai avea răbdare, o conduse din nou până la poarta circului, scuzându-se că a făcut-o să aştepte degeaba.

— Oricum, a fost foarte frumos! rosti Elizabeth.

— Vrei să merg cu tine până la cafenea?

— Nici vorbă! îi văd de-aici, pe terasă. Mulţumeşte-i tatălui tău. Pe mâine!

Se îmbrăţişară şi Elizabeth traversă în fugă. O dată ajunsă pe terasă se opri, nedumerită. Cei doi pe care-i luase de departe drept slujnica lor şi Ernest erau nişte necunoscuţi. Doar că femeia purta o rochie roz care semăna cu a Louisei. „Probabil sunt înăuntru!”, îşi zise ea. Fiind obişnuită cu cafenelele, intră curajoasă în sala plină de lume şi-şi plimbă privirea pe toate feţele. Dar cei doi nu erau nici aici. Se apropie de casă. Era tot mai neliniştită.

— Cauţi pe cineva, fetiţo? întrebă casieriţa.

— Da, doamnă.

— Pe părinţii tăi?

— Nu, pe Louise şi pe logodnicul ei. Poartă o rochie roz cu flori albastre. Mi-au spus că mă aşteaptă aici. I-aţi văzut?

— Poate că da, dar trece atâta lume! O să-i întreb totuşi pe chelneri dacă ştiu ceva.

Chelnerii nu ştiau nimic. Singura clientă cu rochie roz pe care o observaseră era cea de pe terasă. Unuia dintre ei, totuşi, i se părea că zărise o altă rochie, de aceeaşi culoare, îndreptându-se spre piaţa Clichy.

— A trecut mai adineaori. Du-te pe acolo, drăguţa mea. O iei la stânga, pe bulevard. Dacă iuţeşti pasul, o ajungi din urmă pe mămica…

— Nu-i mămica mea, e Louise! replică enervată Elizabeth.

Urmând sfatul chelnerului, se lăsă prinsă în mulţimea trecătorilor. Când pe lângă ziduri, când alergând la marginea trotuarului, o scoteau din fire familiile în formaţie completă care, mergând încet, îi blocau calea. De ce Louise şi Ernest nu erau prezenţi la întâlnire? Să nu fi înţeles ea despre ce cafenea e vorba? Plecaseră, plictisiţi de aşteptare?

Uneori, câte o pală de culoare deschisă, dansând

printre vestoanele întunecate, îi trezea speranţa. Cobora pe carosabil ca să meargă mai repede şi ajungea din urmă câte o femeie cu un chip oarecare, care n-avea nimic comun cu slujnica lor. După mai multe eşecuri umilitoare de felul acesta, se opri, descurajată.

Avea sub ochi o faţadă cu nişte statui îngrozitoare. Mai trecuse de multe ori prin dreptul acestui decor de coşmar, atunci când mergea cu Louise la cumpărături, dar nu simţise niciodată o asemenea spaimă la vederea lui. Localul se numea „L'Enfer”[2] şi era, zice-se, un cabaret. Un drac uriaş, verde, strâmbându-se, cu ochi sângeroşi, stătea cu gura roşie, deschisă la nivelul solului ca să înghită clienţii. Alături era „Le Ciel”[3], unde îngeri trandafirii zâmbeau printre nori de ipsos albaştri.

În familia Elizabethei, nimeni nu se ducea la biserică. Cu toate că fusese botezată, fetiţa nu mergea nici măcar la lecţiile de catehism. Ştia totuşi foarte bine ce este iadul şi ce este raiul. O informaseră prietenele ei de la şcoală care aflaseră, la rându-le, de la propriii lor părinţi. Oamenii vinovaţi de ceva erau azvârliţi, după moarte, în focul veşnic. Cei care aveau conştiinţa împăcată zburau prin azur, bătând uşor din aripi. În starea de dezorientare în care se găsea, această sumară reprezentare a consecinţelor unei fapte bune sau rele făcu să-i crească spaima. Repetându-şi întruna că n-are de ce să se teamă, pentru că fusese întotdeauna foarte drăguţă cu toată lumea, dori să fugă cât mai repede din locul acela de temut, unde se petrecea separarea celor buni de cei răi. Pe dată, se hotărî să renunţe să mai caute şi să se întoarcă acasă.

Pe o porţiune de drum, atenţia îi fu distrasă de animaţia străzii. Dar când se apropie de „Cristal”, fu cuprinsă iar de teamă. Cum o să le explice părinţilor absenţa Louisei? Va trebui să mărturisească că fuseseră însoţite la circ de un bărbat. Mama se va înfuria, o va

2 Infernul (N. tr.).

3 Cerul (N. tr.).

acuza că a minţit-o. O va pedepsi. O să dea afară slujnica. În mintea Elizabethei se adunau ameninţări lot mai serioase. Traversă strada, fără să dea atenţie maşinilor. Inima îi zvâcnea, picioarele i se muiaseră. Faţada roşie, cu obloanele lăsate, de la cabaretul lui Bruant, afişele de la „Trianon Lyrique”… Mai avea câţiva paşi şi începea drama. Cu siguranţă era trecut de şapte. Părinţii ei, peste măsură de îngrijoraţi, stăteau probabil la uşă la pândă. Apariţia ei va fi întâmpinată de un urlet de nemulţumire: „De unde vii? Unde-i Louise”? Străbătu terasa. Din fericire, la intrare n-o aştepta nimeni. Trecând printre măsuţe, se strecură în sala zgomotoasă şi răcoroasă unde jucătorii de cărţi ocupau cele mai bune colţuri. În faţa unchiului Denis, pasionaţii de zaruri jucau pe tejghea. Tata umplea halbele cu bere pe care chelnerul le alinia apoi pe lavă. Vreo şase clienţi înconjurau casa atât de strâns, încât din mama ci nu mai vedea decât părul şi partea de sus a frunţii.

Cu paşi mărunţi, Elizabeth înaintă cu prudenţă pe scară. Tocmai se pregătea să pună piciorul pe prima treaptă, când glasul Améliei îi opri mişcarea:

— Ah! Iată-te!

— Da, mămico.

— Te-ai distrat bine?

— Foarte bine.

— Şi Louise?… N-a venit cu tine?

— Vine imediat…

Vorbele ei se pierdură în hărmălaia discuţiilor. Amélie întindea pachetele de ţigări cu o mână, număra banii cu cealaltă. Îşi întorsese deja privirea de la fetiţa ei.

Elizabeth profită de libertatea astfel câştigată ca să urce în fugă la bucătărie. Îi era foame. În dulap mai rămăseseră nişte cartofi reci. Mâncă puţin, cu dulceaţă de coacăze. Amestecul acesta de alimente cu gust total diferit, unul făinos şi sărat, celălalt dulce-acrişor, o amuza. Fără ştirea nimănui, îşi tăia pofta de mâncare, cu mare satisfacţie.

„Mama n-a bănuit nimic, se gândi ea. Ăsta da, noroc! De n-ar strica totul Louise, venind prea târziu! Ce proastă poate să fie!...”

Cu gura încă plină, se cocotă pe un scaun ca să se privească în oglinda mică, bătută deasupra chiuvetei. Funda ecosez spânzura tristă pe o ureche. O îndreptă şi-şi zâmbi cu încântare. Se auziră paşi pe scară. Se deschise uşa: Louise! Elizabeth sări de pe scaun şi exclamă:

— Iată-te! Te-am căutat peste tot!

Louise era ciufulită, şifonată, cu o privire împrăştiată şi cu pielea din jurul buzelor înroşită, iritată ca de-o boală.

— Şi noi te-am căutat peste tot, spuse ca tărăgănat. Unde te-ai băgat?

— M-am dus la „Rendez-vous des artistes”, cum mi-ai spus.

— Păi, acolo eram!

— Ba nu eraţi! M-am uitat!

— Eram! mormăi Louise, făcând pe supărată. Am stat mult acolo! Te-am aşteptat. Pe urmă ne-am dus să ne plimbăm. Pe urmă ne-am întors. Înseamnă că ai venit între timp. Nu-i grav!

— Nu, nu-i grav!

— Uf! Cald mai e! reluă Louise.

Îşi depărtă de două degete bluza şi suflă înăuntru, ca să-şi răcorească pieptul. Elizabeth scoase farfuriile din dulap şi începu să pună masa.

5.

Pe afişele de la „Trianon Lyrique” era anunţat spectacolul *Marele Mogitl*. Un succes. De la opt seara, lumea se înghesuia la casă. Ajungând pe trotuar, coada se lungea până la primele mese de la „Cristal”. Din când în când, câte un client vechi se apropia de bar, ca şi cum ar fi comandat ceva de băut, şi-i şoptea ceva lui Denis, care aproba din cap... Puţin mai târziu, punea o halbă pe o tavă şi se ducea să o ducă în mod ostentativ casieriţei

de la teatru. Aceasta întredeschidea uşa de la ghişeu, lua paharul şi strecura în mâna lui Denis numărul de bilete pe care i-l ceruse, pe şuşotite, servind-o. Înarmat cu tichetele numerotate, el revenea în sală. Clientul cunoscut, care-l aştepta aşezat la bar, cu o mutră nevinovată, îi dădea banii adăugând un bacşiş. Amélie vedea manevra aceasta şi nu era de acord cu ea. Dar se temea să-i interzică fratelui ci asemenea servicii, ca să nu-i nemulţumească pe cei mai buni clienţi. Din fericire, nimeni de la coadă nu protesta. Curând trotuarul se golea… Teatrul înghiţise toată lumea.

După ce mâncase cu slujnica în bucătărie, Elizabeth urcase să se culce. Fără doar şi poate, va continua să viseze la spectacolul circului „Médrano”, unde se distrase de minune! Chelnerul de zi fusese schimbat cu chelnerul de noapte. După cea de-a doua pauză de la teatru, Pierre şi Denis se retrăseseră la rândul lor. Zece minute mai târziu, Amélie auzi paşii fratelui ei care cobora scara. Nu fu surprinsă. De două ori pe săptămână ieşea astfel, după ce-şi termina treaba, ca să-şi mai schimbe ideile, pretindea el. Pierre, căruia i se destăinuise, zicea că se ducea să se întâlnească cu Lucie, de care era amorezat de când avea şaisprezece ani. În timp ce el îşi făcea serviciul militar în Maroc, Lucie, cedând insistenţelor familiei, se măritase cu un salariat de la wagons-lils. Dar la întoarcerea lui Denis, demobilizat, maturizat şi mai îndrăgostit ca niciodată, ea devenise amanta lui. îl primea la ea acasă în lipsa soţului, care călătorea pe distanţe lungi. Purtarea asta scandaloasă o indigna pe Amélie, care nu înţelegea cum de îl distra pe Pierre. Situaţia era cu atât mai enervantă pentru ea, din cauză că-i jurase lui Pierre să păstreze secretul asupra revelaţiilor sale şi, astfel, era obligată să asiste, cu buzele pecetluite, la o faptă a cărei incorectitudine i-ar fi plăcut să o poată condamna în gura mare. Văzu apropiindu-se de casă un Denis zâmbitor, cu o privire drăgăstoasă, cu’gulerul cămăşii curat şi părul

pomădat.

— Ieşi? întrebă ea.

— Ei, da! Mă duc să fac un tur.

— Eşti foarte elegant!

— Nu mai mult ca de-obicei!

— La ce oră te-ntorci?

— Nu ştiu.

— Oricum, ai să gi aici la închidere!

— Obligatoriu! Astfel aş fi silit să dorm afară! spuse el râzând.

Apartamentul neavând o intrare proprie, trebuia să treci prin local ca să ajungi în camere. Amélie regreta vremea când putea să-l certe pe Denis de faţă cu toată lumea, pentru că nu era decât un copil şi ea îi ţinea loc de mamă. Chelnerul de noapte se uita pe furiş la ei. Clienţii de la mese ridicau capul. îl lăsă să plece.

Dar chiar absent, continuă să se gândească la el. Existenţa asta împrăştiată era fără rost. Până la urmă îşi va pierde orice simţ moral şi, pe deasupra, sănătatea. De câteva luni îl găsea obosit, cu faţa ca de ceară, cu ochii duşi în fundul capului. Venise vremea să se însoare. Ea avea clar în minte genul de soţie care i s-ar fi potrivit. O persoană blândă, cu carte, muncitoare, graţioasă… Tânăra pereche ar locui chiar aici, în camera lui Denis, zugrăvită şi aranjată cu gust. Denis ar munci în continuare în cafenea şi soţia lui ar ajuta-o pe Amélie la casă. Existau cu siguranţă multe fete serioase pe care o asemenea perspectivă le-ar fi încântat. Prinsă în joc, Amélie începu să treacă în revistă nume. Micuţa Monique, ai cărei părinţi aveau o papetărie, micuţa Gisèle, care lucra la o modistă, la colţul cu strada Dancourt, micuţa Colette, al cărei tată era fabricant de oglinzi…

Niciuna din aceste partide nu o satisfăcea pe deplin.

Tot visând la cumnata preferată, observa manevrele unei perechi aşezate în fundul sălii, în colţul cel mai puţin luminat. Bărbatul, domnul Joseph, era un proxenet

atletic, îmbrăcat elegant, proaspăt ras, cu o privire întunecată şi cravată de culoare deschisă. După miezul nopţii, se instala la „Cristal”, în timp ce mai multe femei lucrau pentru el pe străzile din jur. Cea care tocmai venise să-l întâlnească era buhăită, consumată, fardată de la rădăcina părului până la bărbie. Se fâţâia pe banchetă, şuşotind explicaţii încurcate. Încerca oare să ascundă o parte din ce câştigase? Se întâmpla rar ca o persoană din meseria ei să refuze să… cum se zicea?… „scuipe tot”. Fără să rostească nicio vorbă, domnul Joseph o apucă de încheietura mâinii pe sub masă şi i-o răsuci cu o încetineală de expert. Ea scoase un ţipăt slab. Amélie tresări pe scaunul ei şi aruncă o privire băiatului care clătea paharele în spatele tejghelei. Băiatul înălţă din umeri. Domnul Joseph era în drepturile lui. Era interzis prostituatelor să agaţe clienţii la „Cristal”, dar nimeni nu le putea împiedica să vină acolo cu protectorii lor oficiali, ca să discute afaceri. De altfel, aceşti domni ştiau să se poarte. Nu izbucnea niciun scandal din pricina lor. Cu o mână în minus, cu faţa strâmbată de durere, femeia domnului Joseph trecuse la mărturisiri. Îi mai rămăseseră câteva bancnote în poşetă. Le dădu domnului Joseph, şi acesta mai comandă un al doilea rând de coniac şi apă. Totul reintră în normal. După ce-şi bău paharul, vinovata se pudră din nou, îşi apăsă batonul de ruj pe buze şi, cu ochii încă în lacrimi, ieşi în stradă ca să-şi reînceapă pânda solitară, în faţă la „Bal de l’Élysée”.

Doi prieteni ai domnului Joseph se aşezară la masa lui şi cerură cărţi de joc. În timp ce jucau, fumau ţigări cu capătul aurit. Uneori, intra câte o fată, se apropia de cei trei, dădea raportul de activitate, cerea indicaţii şi se îndepărta, lăsând în urmă o dâră de parfum vulgar. Amélie era obişnuită cu acest du-te-vino nocturn, cu aceste conciliabule misterioase. Dar voia, din toate puterile, să nu le cunoască motivele. Numai refuzând să priceapă ceea ce se petrecea sub ochii ei putea să-şi

păstreze, cu demnitate, locul la casă. Din fericire, „Cristal” primea, chiar şi la această oră târzie, şi alţi clienţi, mult mai plăcuţi. Câţiva petrecăreţi, însoţiţi de nişte fiinţe elegante, se opreau aici ca să cumpere ţigări sau să bea un pahar, între două vizite în barurile de noapte din cartier. Toate femeile acestea erau îmbrăcate şi pieptănate după ultima modă: păr tuns scurt, rochii cu talie joasă, piept plat şi fustă deasupra genunchiului. Aspectul lor băieţesc contrasta cu fineţea şi coloritul delicat al ţesăturilor care le înveşmântau. Amélie remarcă un mantou de seară ametist, foarte uşor, tivit cu pene mici de struţ şi o rochie din „crepe-de-Chine” acoperită cu o tunică dintr-o plasă de aur, de un efect din cele mai plăcute. În schimb, critică în gând o altă rochie, din organdi portocaliu, cu o garnitură de panglicuţe galbene. Ce lipsă de gust! Cu siguranţă, persoana respectivă era o parvenită! Fără nicio privire la adresa frumoaselor vizitatoare, instrumentiştii din orchestra teatrului, palizi de nesomn, cu vioara sau saxofonul sub braţ, comandau o halbă pe care o dădeau peste cap grăbiţi, înainte de-a se întoarce acasă. Câte unul dintre cei care invită trecătorii să intre în vreun local, răguşit de cât lăudase minunăţiile unui spectacol „unic la Paris”, intra, îşi răcorea gâtlejul şi se ducea să-şi continue reclama pe trotuar. îl înlocuia un altul, cu uniforma decolorată şi cascheta galonată.

Printre clienţii de ultimă oră, preferaţii Amélici erau tot cupletiştii de la „Bruant”. În fiecare seară veneau trei sau patru, vorbeau despre succesele lor, le bârfeau pe ale altora şi-şi pregăteau poantele pentru a doua zi. Erau toţi săraci, exuberanţi şi simpatici. Ea îi asculta cum discutau la capătul tejghelei. Veteranul echipei pretindea că poate să facă să tremure paharul de pe tabla de zinc a barului cântând „cântecul despre grâul de aur”. Vecinul lui, mai tânăr, specialist în cuplete de actualitate, afirma că este imposibil. Se paria pe un rând de băutură:

— Dumneata, doamnă Amélie, crezi că o să

reuşească sau nu?

— Cred că nu, spuse zâmbind Amélie.

Bătrânul îşi scutură pletele argintii, îşi drese glasul şi începu să cânte. Paharul, în faţa lui, nu se clinti. Pentru că nu mergea cu „grâul de aur”, trecu la „glasul stejarilor”. I se umflau venele de la tâmple. Din gura excesiv deschisă ieşea un bubuit de tunet. O linguriţă sună pe o farfurioară. Oare forţa vocală a artistului sau un bobârnac dat de vecinul său produsese acest efect vibrator? Izbucniră aplauze. Chiar şi proxeneţii băteau din palme, în colţul lor.

— Cu o voce ca asta, ar trebui să fiţi la Operă, spuse Amélie.

— Ca să cânt ce? exclamă el. Nişte chestii jalnice, cu perucă pe cap, sabie la şold şi cizme subţiri? Nu, mulţumesc. Prefer baraca lui Bruant, unde ai buzunarele găurite, dar ai limba slobodă.

A fost ovaţionat. Încurajat, şi-a tras sufletul şi a continuat să cânte.

Toată cafeneaua îl asculta în tăcere.

Amélie, foarte emoţionată, îi mulţumi bătrânului artist şi-l rugă pe Maurice să le mai servească un rând de vin alb acestor domni. Îi plăceau cântecele sentimentale, care proslăveau maternitatea, iubirea, speranţa şi munca la câmp.

Cu un sfert de oră înainte de închidere, cupletiştii ieşiră din sală, dar nu se puteau hotărî să se despartă. Adunaţi pe porţiunea de refugiu, sporovăiau sub copaci. La rândul lor, proxeneţii se împrăştiară, mândri, nepăsători, ca nişte braconieri gata să-şi controleze capcanele noaptea. Chiar în faţa cafenelei se afla un closet public care – Dumnezeu ştie de ce – avea o foarte proastă reputaţie. Amélie regreta deseori că intrarea la „Cristal” era sluţită de această construcţie dizgraţioasă. Trei bărbaţi adăstau cu răbdare la intrarea în formă de melc. Mai departe, sub un felinar, o femeie singură – cu o poşetuţă în mână şi o pălărie cu flori pe cap – aştepta ca

însoţitorul ei să iasă din vespasiană. Comisionarul de la cabaretul „Le Néant” 1 intră să cumpere douăsprezece pachete de ţigări pentru turişti. Maurice începu să suie scaunele pe mese. Amélie stinse o jumătate din lumini. O pereche – ea, bătrână, grasă, cu o privire apoasă, păr vopsit; el, foarte tânăr, cu o piele catifelată de fată – întârzia în faţa a doua pahare de coniac. În localul acesta, gol şi slab luminat, printre toate acele picioare de scaune înălţate în aer, păreau supravieţuitorii unei catastrofe. Ea plângea. El îi ştergea pleoapele, vârful nasului cu o batistă. Amélie prefera să creadă că sunt mamă şi fiu. Maurice se apropie de ei ca să încaseze

Neantul (*N. tr.*).

preţul consumaţiei. Femeia fu cea care plăti. Se ridicară şi ieşiră, clătinându-se pe picioare. Maurice aruncă în aer moneda din palmă:

— Gata!

În clipa aceea Denis apăru în prag, uşor ca o fantomă, cu pălăria de pai în mână şi haina pe braţ. Amélie îşi adună toată dezaprobarea în privire şi spuse:

— Ai să fii într-o formă grozavă mâine dimineaţă, la treabă! Du-te repede la culcare!

El însă pretindea că nu-i e somn, şi-l ajută pe Maurice să închidă uşile. După ce chelnerul plecă, Amélie luă caseta mică de fier unde punea banii încasaţi şi urcă în cameră. Denis îi spuse noapte bună pe palier şi continuă să urce scara aproape verticală care ducea la mansardă.

Fereastra lui dădea spre luminatorul de sticlă întunecată de la „Bal de l’Élysée”. Mai încolo, pantele de tablă, încrucişate haotic, presărate cu hornuri, găurite de ferestruici oblice de poduri, întretăiate de jgheaburi, te duceau până la cupola de la Sacré-Cœur care se desprindea, palidă şi îndepărtată, pe fundalul albastru al nopţii. Părea că ar fi fost de ajuns să alergi pe acoperişuri ca să ajungi, fără să cazi, la bazilică. Denis îşi scoase capul prin rama ferestrei şi respiră aerul, cald

încă, al oraşului. Abia se ţinea pe picioare de oboseală, dar nu se putea hotărî să se culce. De fiecare dată când se întâlnea cu Lucie bucuria că-i este amantă era umbrită de regretul că nu se puteau vedea decât pe ascuns. Şi pe ea o exaspera situaţia asta imorală. Nu-şi iubea bărbatul, dar recunoştea că nu avea ce să-i reproşeze. În seara aceasta, din întâmplare, îi pomenise lui Denis despre divorţ. El schimbase imediat discuţia. Dacă Lucie divorţa din cauza lui, era normal să fie obligat s-o ia de nevastă. Or, căsnicia îl speria. Chiar şi alături de Lucie! Unde ar locui? Ce-ar face? Pe timpuri, Amélie îl împiedicase să-şi continue meseria de lăcătuş. Acum muncea alături de ea şi de Pierre, frăţeşte, şi câştiga bine. Traiul acesta în familie nu era neplăcut pentru un holtei. I-ar mai place, dacă ar fi însurat? O clipă, se gândi că s-ar putea întoarce la Chapelle-au-Bois, ca să lucreze în fierărie alături de taică-său. Dar Lucie nu s-ar plictisi în gaura aia de provincie? Şi chiar şi el, o dată întors acolo, n-ar regreta cafeneaua, luminile, zgomotul, sporovăiala cu amicii, „fetele”? Nicio soluţie nu-l mulţumea. Teama de a face un pas greşit schimbându-şi felul de viaţă îl făcea să dorească aproape ca Lucie să rămână, liniştită, lângă soţul ei. Deodată, ideea aceasta i se păru îngrozitoare. Vru să reacţioneze, să-şi aţâţe gelozia: „Doarme în pat cu el. Bineînţeles, ea zice că nu mai au niciun fel de legături împreună! Da’ parcă pot s-o cred?”

Nu-l văzuse pe omul acesta decât într-o fotografie. Un ins slab, cu păr puţin, cu ochi trişti. Greu de închipuit strângând-o în braţe pe Lucie. Ea nu minţea. „Existau, fără îndoială, multe căsnicii pentru care dormitorul nu e decât locul unde se doarme, în felul acesta, onoarea lui era salvată.

Plecă de la fereastră şi aprinse lampa, decepţionat şi uşurat în acelaşi timp că nu a luat nicio hotărâre. Patul lui, în care dormise două ore în timpul după-amiezii, era încă desfăcut, cu cearşaful aruncat, cu perna pe jos.

Muştele bâzâiau în jurul săpunului şi cănii cu apă. Altele se plimbau pe fotografiile de sportivi şi actriţe, prinse cu bolduri pe perete: Pelletier, Doisy, Carpentier, Nurmi, Pola Negri, Mary Pickford, Eve Francis, Raquel Meller…

Începuse să se dezbrace, când un ţipăt ascuţit îl făcu să tresară. Neliniştit, deschise uşa. Se auzea vorbă şi agitaţie la etajul de mai jos. Coborî câteva trepte şi întrebă:

— Ce s-a întâmplat?

Glasul surorii lui îi răspunse:

— Fetiţa nu se simte bine.

— Cum adică? E bolnavă?

Canatul se depărtă de uşorul uşii şi chipul Ambliei apăru în spaţiul îngust:

— Nu, nu, linişteşte-te. Doar un coşmar…

— Ah, bine… M-am speriat…

— Culcă-te repede. E foarte târziu!

Ea închise uşa şi se întoarse în camera Elizabethei. Fetiţa stătea aşezată, goală, în pat, şi-şi strângea ursul la piept. Luminată de lampa de pe noptieră, faţa-i părea şi mai palidă şi mai mititică decât de obicei. Îi tremura bărbia. Din ochii măriţi de spaimă îi curgeau lacrimi.

— Îţi spun drept, mămico, am văzut un drac mare, verde, bolborosea ea. Era aici, lângă pat. A deschis gura… Era roşie pe dinăuntru…

— Ce baliverne înşiri! Ai visat urât, asta-i tot! Dacă nu te-ai zbânţui atâta ziua, ai dormi mai bine noaptea. Măcar lecţiile ţi le-ai făcut?

— Da, mămico.

— Precis?

— Precis! Precis! N-avem decât un exerciţiu la gramatică pentru mâine.

— Bine. De ce ţi-ai scos cămaşa de noapte?

— Mi-era prea cald.

— Nu-i un motiv!

— Ba da, mămico, doar cu cearşafu’ pe piele mă simt mai bine; mi-e mai răcoare…

Amélie plescăi din limbă. Nu voia ca fata ei să prindă gust să doarmă goală. Chiar pentru o copilă cu simţurile încă adormite, obiceiul acesta se înrudea cu lipsa de pudoare.

— Pune-ţi imediat cămaşa de noapte!

Luă cămaşa aruncată pe jos. Elizabeth şi-o trase pe braţe, scoase capul prin răscroiala de la gât şi, la capătul efortului, se ivi un chip supărat.

— Ah, spuse Amélie, aşa-mi place mai mult!

Îi întinse apoi copilei un pahar cu apă îndulcită pe care-l pregătise pentru ea:

— Bea mai mult. După asta ai să te culci la loc, ai să închizi ochii şi te asigur că dracul verde n-o să mai vină să te necăjească.

Ţinând paharul cu amândouă mâinile, Elizabeth întrebă:

— Stai cu mine până adorm?

— Da.

— Şi n-ai să stingi lampa mai-nainte?

— Nu.

După ce fetiţa termină de băut, Amélie o sărută, o întoarse pe partea stângă, îi dădu ursuleţul şi se aşeză şi ea pe un scaun, lângă pat. Elizabeth, cu pleoapele lăsate, respira sacadat. Din când în când, umerii îi erau scuturaţi de un spasm nervos. Curând, trăsăturile feţei se destinseră, respiraţia îşi încetini ritmul, prevestind somnul. Din cămăruţa în care dormea slujnica răsuna un sforăit gros şi regulat. Ca de obicei, Louise nu auzise nimic. „Poţi să tragi cu tunul, că nu se trezeşte”, se gândi Amélie. Timp de încă un minut stătu să-şi privească drăgăstos fiica, cu obrazul turtit pe pernă şi nasul lipit de boticul negru al lui Constantin. Apoi stinse lampa şi se întoarse la ei în cameră.

Fără măcar să se ridice din aşternut, Pierre deschise ochii şi mormăi:

— Cum e? S-a potolit?

— Da, spuse Amélie.

— Mă întreb din ce-o apucă...

— Perioada de creştere, fără doar şi poate. Nu e prea voinică. E prea nervoasă.

— Cât e ceasul?

— Aproape patru.

— Doar o oră mai am de dormit! mormăi el; Veselă treabă!

Mult timp după asta, lungită lângă soţul ei, Amélie fu conştientă de tot ce se petrecea în jurul ei, îi veneau buluc în minte mii de gânduri îngrijorătoare. Pierre, Denis, Elizabeth, fiecare din fiinţele pe care le iubea punea câte o problemă. Brusc, se gândi la tatăl ei şi-şi reproşă că n-a răspuns la ultima lui scrisoare. Dar ce să-i spună? De ani de zile scrisorile lor nu mai erau decât un schimb de amabilităţi liniştitoare. Ea era bucuroasă să-l ştie sănătos, muncind mai departe în fierărie şi pe doamna Pinteau ocupându-se onest de gospodărie şi de prăvălie. El, la rândul lui, se declara încântat să afle că localul aducea bani mulţi şi că toată familia era sănătoasă. De fapt, trăiau atât de departe unul de celălalt, ea, în agitaţia unui comerţ dificil şi prosper, el, în liniştea casei vechi, la Chapelle-au-Bois, încât le venea din ce în ce mai greu să se înţeleagă şi să se înduioşeze de la distanţă. „O să-i scriu mâine, îşi zise ea. O să adauge şi Elizabeth câteva rânduri pe scrisoarea mea. El o să se bucure”. Apăreau zorile în spatele ferestrei deschise. Amélie auzi primele trăsuri. Zgomotul copitelor o conduse spre un tărâm nedesluşit şi plăcut, în care gândurile se risipiră.

Când deschise din nou ochii, Pierre nu mai era lângă ea. Un aer răcoros urca din oraş. Măturătorii îşi începuseră activitatea. Zdrăngăneau pubelele, glasuri aspre se încrucişau într-o lume întinerită. Trecu un tramvai. Înainte de a adormi iar, Amélie mai ascultă, ca în fiecare dimineaţă, zgomotul surd al măsuţelor pe care Pierre şi Denis le aliniau pe trotuar.

6.

Întorcându-se de la şcoală, Elizabeth trecu prin spatele casei, ca să-şi sărute mama, şi auzi, pe nepusă masă, o întrebare uimitoare:

— N-ai întâlnit-o, din întâmplare, pe Louise?

— Nu. De ce?

— Aseară mi-a cerut voie să lipsească puţin ca să se ducă să-şi cumpere pantofi de la „Galeries Lafayette”. Unchiul Denis a văzut-o plecând azi-dimineaţă, la nouă. Încă nu s-a întors. Mă gândeam că poate s-a dus să te ia de la şcoală, după ce şi-a făcut cumpărăturile.

— Dar nu vine niciodată!

— Ştiu asta… Era doar o presupunere… Oricum, n-ai nevoie de trei ore ca să-ţi cumperi pantofi! în plus, n-avem nimic de mâncare la prânz!

Elizabeth se simţi cuprinsă de un suflu de aventură. Întârzierea slujnicei tulbura profund existenţa de zi cu zi a casei şi îngăduia cele mai năstruşnice presupuneri. Strigă:

— Vrei să gătesc eu în locul ei? Pot s-o fac foarte bine!

— Nu, puişor. Se ocupă unchiuleţu’. Ai să mănânci cu el şi cu tata.

— Şi tu?

— Am şi mâncat. Du-te repede să te speli pe mâini.

Trebuia să se petreacă ceva extraordinar, ca ocazia de acum, pentru ca Elizabethei să i se îngăduie să mănânce odată cu tatăl şi unchiul ei, în „depozit”. Cămăruţa, fără fereastră, la fel de răcoroasă ca o pivniţă, era impregnată de un miros acrişor şi dulceag în acelaşi timp.

Pe rafturile de lemn alb se orânduiau cutii cu ţigări, pachete de tutun cenuşiu, „morcovi” de tutun de mestecat, cornete de tutun de prizat, casete cu trabucuri, din lemn uşor, „Fior de Fernandez”, acoperite cu etichete aurii. Abia încăpeau o masă şi trei scaune între pereţii de ambalaje multicolore care-ţi fascinau privirea la fel ca o expoziţie de cadouri. Unchiul Denis

preparase ouă ochiuri, câte două de fiecare, şi încălzise macaroanele din ajun. Dar, pentru început, Elizabeth fu obligată să-şi mănânce porţia de carne crudă, sub privirea vigilentă a tatălui ei. În timpul mesei s-a discutat mai ales despre dispariţia Louisei. Când mai avea câte o pauză între doi clienţi, Amélie intra în depozit ca să se asigure că familia avea de toate. O linişteau: toată lumea mânca cu poftă şi moralul era bun; până şi fetiţa nu mai făcea mofturi la mâncare. De fapt, aşa şi era: excitată de noutatea situaţiei, Elizabeth mai ceruse încă o dată macaroane. Chelnerul o chema în sală pe Amélie, acţionând soneria metalică de la casă.

După câteva minute ea venea iar, mereu grijulie şi frumos pieptănată. Când ajunseseră la brânză, ea spuse:

— Încep să fiu într-adevăr foarte îngrijorată, Pierre. Dacă cel puţin mi s-ar fi părut că n-ar mai vrea să rămână la noi, că ar căuta un loc în altă parte…

— Poate n-a îndrăznit să-ţi spună!

— Are toate lucrurile la ea în cameră!

— O să vină să şi le ia.

— Nu şi nu! Eu una cred că la mijloc e un bărbat!…

Denis izbucni în râs:

— Tu nu te-ai uitat la ea?

— Frumuseţea nu e totul. E tânără. Are, desigur, ceva economii. Locuim într-un cartier destul de deocheat…

Elizabeth avu impresia că îi luau foc obrajii, deasupra farfuriei pe care rămăsese o coajă de brânză. Numai ea ştia că Louise avea un iubit. Oare Ernest o răpise pe slujnică şi se însurase cu ea, la fel ca prinţii fermecaţi din revista *La Semaine de* Suzette1? Sau poate a atras-o la el acasă, a legat-o şi a omorât-o ca să-i fure poşeta? Rând pe rând, prin mintea fetiţei se perindau când imagini de fericire idilică, când acte de cruzime. Prinsă între grija de a nu trăda secretul Louisei şi dorinţa de a-şi ajuta părinţii s-o găsească, aştepta nerăbdătoare momentul în care să scape, plecând la şcoală.

— Elizabeth, Louise nu ţi-a spus nimic aseară? întrebă Amélie.

— Nu, mamă.

— Nu s-a plâns că la noi munceşte prea mult?

— Nu.

— Nu ţi-a vorbit de-o întâlnire?

— Nu.

De fiecare dată când deschidea gura să răspundă, Elizabeth simţea că o lasă puterile şi se înroşeşte tot mai tare. Încă două, trei întrebări de felul acesta şi ar fi spus tot! Dar se auzi iar soneria metalică.

— Asta e, casa!

Amélie ieşi, iar fetiţa, eliberată, se lăsă pe speteaza scaunului. Mirosul de tutun o înţepa la nas. Strănută. Unchiul Denis zise:

— Noroc!

1” Săptămâna Suzettei”, revistă pentru copii (*N. tr.*).

Deodată, se auzi un zgomot de voci în spatele uşii care rămăsese întredeschisă. Amélie îi striga:

— Pierre, Denis, veniţi repede!

Elizabeth îi urmă. În faţa tejghelei stăteau doi poliţişti cu nişte chipie nemaipomenite.

— E în legătură cu Louise, spuse Amélie. A avut un accident grav, sărind din tramvai din mers. Au dus-o la spital…

A doua zi dimineaţă, Elizabeth se îmbrăcă în grabă, trecu în vârful picioarelor prin camera în care mama ei mai dormea încă şi coborî în cafenea, ca să-şi ia micul dejun înainte de a merge la şcoală. Nu erau decât trei clienţi în sală. Tata aranja pachetele de ţigări pe rafturile de la casă. Chelnerul împrăştia rumeguş pe pardoseală, apoi îl mătura, ocolind cu îndemânare obstacolele. Curând, fiecare măsuţă, fiecare scaun stătea pe o plajă mică, blondă, cu colţuri rotunjite. Jocul acesta artistic o amuza grozav pe Elizabeth şi-i părea rău că nu i se dădea voie să-l practice. Denis o instală la o masă, lângă tejghea. De când se trezise, ea se gândea la biata Louise,

victima imprudentei proprii. Mama se dusese ieri la spital, după-masă, şi la întoarcere le spusese că slujnica era într-o stare proastă şi că va fi nevoie, fără doar şi poate, de câteva săptămâni ca să se facă bine. Era absolut obligatoriu să angajeze pe cineva în locul ei. O persoană tânără şi vioaie. De preferinţă cineva originar din Correze.

— Tu cum crezi că o să fie slujnica cea nouă? întrebă Elizabeth în timp ce Denis îi servea o cafea cu lapte şi cornuri proaspete.

— Mai puţin ţicnită, sper! zise el. Ce idee, să cobori din mers din tramvai! Probabil îi umbla mintea cu sorcova.

Fără să i-o mărturisească, Elizabeth era de aceeaşi părere: cu siguranţă Louise nu nimerise treapta vagonului pentru că se gândea prea mult la Ernest. Intrară câţiva clienţi. Denis se întoarse la bar. Unul din noii veniţi comandă un pahar de vin alb şi spuse tare:

— Aşadar, patroane, uite că acum ţi se face reclamă în *Le Petit Parisien*[4]!

— Ce reclamă? întrebă Pierre.

— N-ai văzut? Se vorbeşte de dumneata în ziarul de dimineaţă, din cauza slujnicei.

— Nu-i adevărat!

— Citeşte singur!

Clientul scoase ziarul din buzunar şi-l desfăcu pe tejghea. Pierre, Denis, chelnerul se apropiară de pagina întinsă. Alţi consumatori se alăturară grupului.

— Acolo… vedeţi… La rubrica accidente de stradă…

Elizabeth sări de pe scaun şi se repezi în spatele tejghelei.

Dar chiar şi ridicându-se pe vârfuri, nu putea să descifreze textul, între privirea ei şi pagina tipărită se interpuneau mâini de bărbat Fiecare apuca ziarul şi-l răsucea ca să citească mai comod:

— Asta-i bună! Fractura bazinului! Ei bine,

---

4 „Micul Parizian".

prietene…

— Bazinul, la femei, e o chestie gravă!

Elizabeth îl trase de mână pe unchiul ei:

— Arată-mi şi mie, unchiule!… Arată-mi şi mie!…

În sfârşit, clienţii se întoarseră la consumaţiile lor, iar Elizabeth izbuti să ia ziarul de care nimeni nu mai avea nevoie. Ochii i se opriră de îndată la locul marcat printr-o subliniere cu unghia:

Domnişoara Louise Goupil, angajată ca femeie de serviciu la dl. *şi d-na Mazalaigiie, patronii cafenelei „Cristal”, de pe bulevardul Rochechouart, a avut un accident prin cădere, încercând să coboare dintr-un tramvai înainte de oprirea lui completă. Târâtă câţiva metri, a fost ridicată de la locul accidentului cu o fracniră de bazin şi multiple contuzii şi transportată de urgenţă la spitalul Lariboisière, unde starea ei este socotită gravă.*

Pentru că nu se gândise niciodată că slujnica lor ar putea avea un nume de familie, Elizabeth reuşea cu greu să o identifice pe fata blondă, molâie şi murdară pe care o cunoştea, cu acea domnişoară Louise Goupil despre care *Le Petit Parisien* vorbea în termeni importanţi. La fel, i se părea de necrezut ca tatăl şi mama ci să fie citaţi cu numele întreg într-un ziar pe care mii de oameni îl vor citi până la apusul soarelui. Ea mângâie cu privirea rândul care-i cita: *„D-l şi d-na Mazalaique, patronii cafenelei «Cristal»…”* O cuprinse un sentiment de mândrie la ideea că niciuna dintre prietenele ei nu se putea lăuda cu un asemenea noroc. Dacă le va aduce dovada acestui merit, vor muri de invidie. Tremurând de nerăbdare, aruncă o privire în jur, ca să se asigure că nimeni nu-i lua în seamă gesturile, apucă ziarul, rupse pagina cu pricina, o împături, o mai îndoi o dată şi o strecură în buzunarul şorţului de uniformă.

— Încă n-ai plecat? întrebă Denis.

— Nu mai ştiu unde mi-am pus ghiozdanul…

— Grăbeşte-te! Ai să întârzii!

Ajunse la şcoală gâfâind, în momentul în care elevele se aşezau două câte două, ca să intre în clasă. Dorinţa ei de a le uimi era atât de mare, încât acum regreta că le povestise în ajun despre accidentul Louisei. Dar, chiar şi aşa, evenimentul în sine era mai puţin important decât relatarea făcută în ziar. Faptul că până la recreaţie trebuia să-şi ascundă emoţia sub o comportare sârguincioasă o făcu să sufere. Din când în când, ca să se calmeze, o împingea cu cotul pe Madeleine, colega ei de bancă, şoptind:

— Imediat!… Am ceva să-ţi spun!… Nemaipomenit! …

Învăţătoarea îi făcu observaţie, pentru că se agita în bancă în loc să fie atentă la afluenţii Loarei. În sfârşit, sună clopoţelul, uşile se deschiseră şi toate clasele se goliră în curtea însorită, presărată cu pietriş. În jurul Elizabethei se formă imediat un cerc; ea scoase din buzunar o foaie tipărită. Citi un text, o dată, de două ori, de zece ori, fără să se sature, în faţa unui auditoriu mereu mai numeros, care-şi manifesta prin îngrămădeală şi exclamaţii interesul unanim stârnit de această poveste. Până şi impertinenta de Gilberte, care umbla cu nasul pe sus pentru că părinţii ei erau asistenţi ortopedişti (aproape doctori!) îşi masca cu greu surpriza sub o aparentă indiferenţă. Madeleine şi Claire o susţineau pe Elizabeth în triumful ei:

— Am să-l întreb pe tata dacă a apărut şi în *Le Marin1*!

— Cu siguranţă că da! Dacă e într-unul, e în toate!

— Poate chiar că spune mai mult!

— Îţi dai seama, dacă erai cu ea când a căzut, ar fi scris şi despre tine!

— Îmi dai ziarul să-l arăt acasă?

Elizabeth era gata să răspundă că nu se putea despărţi de un document atât de preţios, când Claire, care stătea în spatele ci, o atinse pe cap cu vârful degetelor şi spuse:

— Oh, Elizabeth! Ce-ai aici?

— Unde, aici?

— În locul unde te ating. Îţi lipseşte păr. A rămas un rotocol mic, alb.

7.

Doctorul Brouchotte a fost categoric: era vorba de peladă. Pentru că această boală, de origine nervoasă, avea un tratament foarte special, medicul îi sfătui să ducă fetiţa la spitalul Saint-Louis, unde să fie examinată de profesorul Étienne, un mare specialist în probleme dermatologice. Faptul că această consultaţie se va desfăşura, probabil, într-un amfiteatru, nu trebuia să o sperie pe Amélie. Profesorul, pentru care ea va avea o scrisoare de recomandare, era de o bunăvoinţă proverbială.

„Dimineaţa”.

În ciuda acestor asigurări, Amélie fu la fel de impresionată ca şi Elizabeth atunci când pătrunseră în curtea mare a spitalului, încadrată de clădiri vechi cu două etaje, cu acoperişuri în pantă, din ţiglă de culoare închisă. Domni în halate albe treceau pe o alee. Ea îi întrebă pe unde trebuia să o ia. Ei o informară politicos şi glumiră cu Elizabeth. Dar aceasta era prea emoţionată ca să le răspundă. Ceva mai departe, întâlniră un grup de băieţi şi fete care mergeau încolonaţi, cu caiete sub braţ. Băieţii purtau şorţuri în carouri albastre şi fetele şorţuri roz. Pe capetele rotunde aveau câte o calotă de aceeaşi culoare cu îmbrăcămintea, îi conducea o infirmieră. Amélie o opri ca să o întrebe dacă-i ducea pe copii în amfiteatru.

— Nu, doamnă, merg la şcoală.

— La şcoală?

— Da, sunt copii care şi-au pierdut complet părul, pacienţi ai spitalului Saint-Louis. Îi ţinem aici internaţi, pe timpul cât durează tratamentul.

Elizabeth se cutremură la gândul că, poate, o vor despărţi de mama ei, o vor îmbrăca într-un şorţ roz şi o

vor închide împreună cu micuţii „chelboşi”, timp de luni de zile.

— Mamă, vreau acasă.

— Fii cuminte. De ce ţi-e frică? Copiii aceştia au o boală contagioasă. De-aia sunt ţinuţi aici. Tu ai altceva…

Pe jumătate calmată, Elizabeth strânse cu putere mâna mamei, ca pentru a-şi afirma intenţia de a rămâne mereu lângă ea.

Când ajunseră, în sfârşit, în sala de aşteptare, vreo cincisprezece bolnavi erau deja instalaţi pe băncile de lemn. Se aşezară temătoare la capătul rândului. O infirmieră le înscrise numele pe o fişă, se îndepărtă cu un aer important şi se întoarse cu un tânăr domn în halat alb. El citi scrisoarea doctorului Brouchotte, îi puse câteva întrebări Amélie! îşi trecu palma peste creştetul Elizabethei, îi ceru să deschidă gura, îi privi dinţii, stătu puţin pe gânduri şi hotărî:

— Bine, o s-o prezentăm profesorului!

După aceea plecă. Bolnavii rămaseră între ei. Lipită de şoldul mamei, Elizabeth îi examina pe furiş pe toţi oamenii aceştia care, ca şi ea, doreau să-l vadă pe profesor. Erau aici bărbaţi, femei, copii, cu priviritriste, cu îmbrăcăminte sărăcăcioasă. Lângă mama, o matroană voinică, mirosind a peşte, avea partea inferioară a feţei acoperită de o reţea de vase sparte, roşii. Un bătrân bălos, cu nasul plin de coşuri, cu buzele crăpate, citea ziarul ca să-şi ascundă stinghereala. Un băiat, de vârsta Elizabethei, îşi învârtea în toate direcţiile botişorul ascuţit, plin de cruste sângerânde. O fată tânără se scărpina la subţiori; buzele-i erau contractate de ticuri nervoase. Cei aşezaţi alături îşi vorbeau în şoaptă. Îşi povesteau necazurile, în care era vorba de boli şi cheltuieli pentru medicamente. Nimeni însă nu se adresa Elizabethei şi mamei sale. Poate pentru că erau prea bine îmbrăcate? Pentru vizita la spital, Amélie îşi pusese rochia frumoasă albastră şi o îmbrăcase pe fetiţă cu bluza albă şi fusta ecosez purtate, de obicei, duminica.

Brusc, Elizabeth avu impresia că o mânca tot corpul. Obligată să stea lângă toţi aceşti necunoscuţi cu chipurile roase de boală, crăpate, purulente, simţea toate aceste plăgi pe pielea ei. Începu să se legene pe bancă şi Amélie îi şopti aspru:

— Potoleşte-te!

Matroana care stătea la dreapta Améliei îşi învinse reticenţa şi întrebă:

— Ce are fetiţa dumneavoastră?

— Peladă, răspunse Amélie înroşindu-se.

— Asta-i nimic! Eu am un herpes genital récidivant…

Rosti cuvintele acestea cu mândrie şi adăugă oftând:

— Îl am de ani de zile! Am momente când îmi vine să sparg tot, zău aşa! Dacă v-aş spune, stimată doamnă, că e a treia oară când mă bagă în circ şi că e mereu aceeaşi vorbărie goală!…

La cuvântul „circ”, Elizabeth ciuli urechea. La fel de intrigată, Amélie întrebă:

— Despre ce circ vorbiţi, doamnă?

— Aşa-i spun ei amfiteatrului!

Nu apucă să mai spună nimic, pentru că infirmiera veni să o cheme, la cererea profesorului. Alţi bolnavi o urmară, la auzul numelui lor. De fiecare dată când femeia în alb apărea, cu lista în mână, Elizabethei îi bătea tare inima şi rămânea surprinsă, sleită. Totuşi, de când aflase că amfiteatrul e un fel de circ, se temea mai puţin. Ca să-şi facă curaj, îşi imagina chiar, fără să îndrăznească să creadă într-adevăr, că era un loc de distracţie, că se juca o comedie, că apăreau clovni şi animale. Amélie era palidă, trasă la faţă. Spuse înăbuşit:

— Doamne, ce mult durează! Ce mult durează!

În sfârşit, veni şi rândul lor. Înainte de a trece pragul uşii, Amélie, cu un reflex matern de ultimă clipă, netezi fusta Elizabethei, îi potrivi gulerul şi-i trecu părul pe după urechi. Infirmiera le grăbi:

— Ce faceţi, nu veniţi?

Intrară într-o sală imensă, rotundă, cu băncile în

trepte, pline de spectatori. Jos, un domn bătrân, cu barbă, stătea aşezat la o masă. În spatele lui, alţi domni, mai tineri şi fără barbă, erau probabil asistenţii lui. Toţi purtau halate albe şi aveau un aer plin de respect. Profesorul o invită pe Amélie pe un scaun şi o trase pe Elizabeth spre genunchii lui. Cu inima plină de dezgust şi teamă, ea aproape nici nu auzea cuvintele drăguţe pe care i le spunea ca să o liniştească:

— Cum te cheamă?... Mergi la şcoală?... înveţi bine?...

În timp ce vorbea, se apleca asupra copilei şi o examina, privind-o prin ochelari. Îi simţea degetele puternice cum i se plimbau prin păr. Pe la nas îi trecea uşor mirosul specific unui fumător. Sule de priviri erau îndreptate spre pelada ei, pe care ea ar fi dorit din tot sufletul să o ascundă. După fetiţă, profesorul îi puse întrebări mamei. Amélie răspunse repede, pe un ion umil, vinovat, pe care Elizabeth nu i-l cunoştea. De mai multe ori profesorul îşi duse mâna făcută pâlnie la ureche şi zise:

— Mai tar”, doamnă, nu vă aud!

Apoi, se întoarse spre auditoriu şi începu să explice cu glas puternic. Diri barbă îi zburau stropi de salivă care străluceau în lumină. Fără să priceapă nimic din toate poveştile despre „vârsta prepubertară” şi despre „sistemul endocrin”, Elizabeth ghici că despre ea e vorba. Speriată, se gândi la domnul Loyal, care prezenta clovnii în arenă. Era cu adevărat într-un circ, dar, de data aceasta, trecând de cealaltă parte a barierei, îi luase locul lui Bubu. O clipă se temu că vor începe să râdă. Dar nu! Toată lumea era serioasă. Unul din cei care stăteau aşezaţi în bănci ridică mâna şi ceru explicaţii în plus. Profesorul îl pofti să coboare, ca să vadă de aproape cele trei plăci de peladă pe care copila le avea pe cap. Şi alţi spectatori îl urmară. În timp ce străinii aceştia se apropiau de ea, Elizabeth încercă să găsească o încurajare în ochii mamei sale. Dar când o văzu atât de

modestă, de mică, de tristă în colţul ei, în loc să găsească în ea un sprijin, disperarea ei crescu.

— Aşază-te în genunchi, spuse profesorul. Potriveşte-ţi capul între genunchii mei.

Ea făcu întocmai. Două coapse calde îi astupară urechile. În faţa ochilor nu mai avea decât stofa neagră a unui pantalon.

— Veţi constata, reluă profesorul, că la marginea plăcii de peladă se găseşte un rând de păr drept, foarte caracteristic, ca nişte semne de exclamaţie.

Elizabeth simţea că leşină de ruşine la gândul că în chip de păr avea nişte semne de exclamaţie. Ar fi vrut să scape din strânsoare, dar coapsele doctorului o ţineau pe loc. Cel puţin cincisprezece persoane se aplecau peste capul ei. Mai veneau şi alţii, împinşi de o neplăcută curiozitate. Podeaua trosnea sub paşii lor.

— Acum, adăugă profesorul, să-mi promiţi că ai să stai cuminte.

— Da, domnule, se bâlbâi ea, făcând eforturi să nu plângă.

— Ai să vezi, n-o să te doară.

— Nu, domnule…

Ea îşi ţinu respiraţia şi aşteptă. O mână rapidă se năpusti peste capul ei şi-i smulse părul mort în gesturi repetate, fără ca ea să simtă nici cea mai mică durere. Când se termină totul, profesorul îşi îndepărtă genunchii, îi ceru să se ridice şi-i arătă smocurile de păr de pe jos. Ea simţi aerul răcoros pe locurile unde pielea capului îi fusese dezgolită. Gândul că a devenit cheală o umplu de disperare. Din piept i se urca un-hohot de plâns. Lacrimile îi împânziră ochii. Auzi ca prin ceaţă un domn care zicea:

— De ce plângi? Ai scăpat de tot ce era nesănătos. Acum o să te tratăm şi-o să te vindecăm. O să-ţi crească părul la loc…

Ea nu voia să-l creadă. Cineva îi badijonă plăcile de peladă cu o pomadă unsuroasă care mirosea a ouă

clocite. Spectatorii se duseră la locurile lor. Profesorul dictă o reţetă, pe care unul din asistenţi o scrise cu rapiditate. Îi dădură hârtia Améliei. Sigură că va rămâne pocită pentru tot restul zilelor, Elizabeth nu pricepea de ce mama ei le mulţumea tuturor cu o voce emoţionată, retrăgându-se cu spatele spre uşă. Când ajunseră din nou pe coridor, fetiţa se lipi de zid, îşi strânse pumnii şi strigă:

— Acum sunt urâtă, urâtă, urâtă!... Tu eşti de vină! ...

Ruşinată de gălăgia stârnită, Amélie îşi duse un deget la buze şi şuşoti:

— Te rog să taci!

Abia atunci Elizabeth observă că mama ei avea ochii în la

8.

Elizabeth ar fi dorit să nu apară în public până la vindecarea ei, dar, chiar a doua zi după vizita la spitalul Saint-Louis, Amélie vru ca ea să se întoarcă la şcoală. Între timp, învăţătoarea fusese înştiinţată printr-un bilet de doctorul Brouchotte că boala fetiţei nu este contagioasă. Cu toate acestea, apariţia ei în clasă a provocat stupoare. Şoapte răutăcioase zburau din toate colţurile: „Are peladă... Peladă!...” Cu toate asigurările date de doctor, învăţătoarea a optat pentru prudenţă. Cu capul parţial fără păr, cu obrajii în flăcări, cu privirea strălucind de sfidare, Elizabeth se văzu obligată să ocupe un loc de ciumat, în fundul clasei. În tot timpul orelor, colegele ei o priviră cu insistenţă, şuşotind şi rânjind. Izolată în nefericirea ci, n-avea alt mijloc de răspuns decât să le scoată limba, în semn de dispreţ. Pentru asta a fost pedepsită; nemeritat, după părerea ei. Recreaţia îi aduse un plus de decepţie: cele mai bune prietene o ocoleau. Chiar şi Claire şi Madeleine se prefăceau că-i ignoră prezenţa şi jucau în neştire leapşa pe cocoţate cu celelalte. Mai târziu, crezu că le va regăsi la ieşirea din şcoală, dar ele plecară fără să o aştepte. Le zări cum se

grăbeau, alergau pe stradă, de frică să nu le ajungă din urmă. Se gândi atunci la bomboanele „semsem” pe care li le oferise săptămâna trecută. Atâta ingratitudine o revolta. Intrând în cafenea se aruncă în braţele mamei sale ca să-i istorisească necazul ei. Amélie avea clienţi de servit şi o dădu la o parte murmurând:

— Nu, Elizabeth! Vezi bine că sunt ocupată!

Când putu, în sfârşit, să-i povestească, n-a fost decât ca să o audă zicându-i că e vina ei că dă atenţie ironiilor unor fetiţe proaste şi că n-o să reuşească să facă nimic în viaţă dacă nu va dovedi mai mult curaj în faţa necazurilor.

După ce mâncă împreună cu tatăl ei şi cu unchiul Denis, se întoarse la şcoală, neconsolată, singură şi pregătită să înfrunte cele mai îngrozitoare afronturi. Chinul acesta a durat mai multe zile. Mirosul pomezii cu ulei de ienupăr, aplicată prin masaj în fiecare seară, îi întorcea stomacul pe dos. Dimineaţa trebuia să se spele pe cap cu apă caldă şi săpun sulfuros. Mai trebuia, în plus/să înghită şi nişte medicamente care erau, toate, amare, între timp, părul nu-i creştea. Prietenele ei se încăpăţânau să o ţină în carantină. Când o întâlneau, cele mai răutăcioase se ţineau cu degetele de nas. Nu mai aştepta nimic de la viaţă când, într-o vineri seara, întorcându-se de la şcoală, află o veste care o bucură. Părinţii ei angajaseră o femeie de serviciu. Avea nouăsprezece ani, o chema Clémentine, era originară din Brive şi era recomandată de măcelar, care îi cunoştea pe foştii ei stăpâni. Plecase de la ei pentru că aceştia divorţaseră. Înainte, mai fusese angajată în două locuri. Certificatele prezentate erau corecte. Părea a avea o sănătate robustă. Cu toate că părăsise satul natal pe când era foarte tânără, mai ştia câteva cuvinte în dialect. Amănuntul acesta fu foarte apreciat de către toată familia. În clipa aceea, Clémentine tocmai îşi aranja lucrurile în cămăruţă. Elizabeth se repezi sus, să o vadă.

Mama avea dreptate: era într-adevăr vorba de

cineva care îţi inspira încredere. Nicio asemănare cu Louise cea grasă, cu privire de viţel şi bluze îngălate. Fata aceasta era brunetă, subţire, curăţică, cu nasul în vânt, privire maliţioasă şi buze proaspete. Drăguţă fără să fie frumoasă, veselă fără familiaritate, lăsa impresia că a fost făcută ca să aducă ordine şi bucurie în case prost organizate. De la început, o plăcu pe Elizabeth, pentru că, spunea ea, îi amintea de o verişoară foarte dragă. Se părea că nici n-a observat plăcile de peladă. Ca să nu aibă o surpriză neplăcută mai târziu, Elizabeth îi mărturisi singură suferinţa ei. Clémentine începu să râdă:

— Să-mi dai mie pomada. O să te îngrijesc eu. În trei săptămâni n-o să mai ai nimic.

Apoi, trecând la rându-i la confidenţe, recunoscu că nu prea ştia să gătească:

— Sper ca mămica ta să nu fie prea pretenţioasă.

— Oh, nu! exclamă Elizabeth. De altfel, o să te învăţ eu. Toţi o să te învăţăm!…

Până să ajungă să o scoată din încurcătură cu sfaturi culinare, o ajută să-şi aşeze în comodă rufele, sărăcăcioase, dar curate, după care o duse la ea în cameră ca să-i arate toate jucăriile, începând cu Constantin şi terminând cu accesoriile pentru cotilion. Slujnica se arătă uluită. Elizabeth se stăpâni să nu o sărute. Foarte important acum era să o convingă pe mama că această Clémentine era de neînlocuit. Or, mama chiar asta dorea. De la început se dovedi a fi mai înţelegătoare, mai calmă cu fata cea nouă decât fusese cu cele dinaintea ei. În două zile o învăţă în ce fel să calce cel mai bine rufele, cum să cureţe cratiţele, să frece argintăria cu „alb de Spania”, să păstreze chiuveta curată, să prăjească o friptură fără să îmbâcsească tigaia şi să ţină carneţelul cu cheltuielile de la piaţă.

Clémentine avea predispoziţie pentru toate treburile gospodăreşti şi zelul ei era neobosit. Mereu bine dispusăşi îngrijii înjbrăcată, nu uita să spună „doamnă”

când i se adresa mamei, „domnule” când i se adresa tatii şi „domnule Denis” când vorbea cu unchiu’, ceea ce se întâmpla destul de rar. În această discreţie, Amélie vedea comportamentul firesc al unei tinere serioase, educată potrivit principiilor de altă dată. „Sau mă înşel amarnic, spunea ea, sau fata asta, bine îndrumată, ne va fi de mare folos”.

Auzind asemenea aprecieri, Elizabeth se simţea la fel de flatată ca şi cum i-ar fi fost adresate ei personal. Plăcerea de a sta la taclale cu Clémentine o ajuta să suporte trădarea prietenelor de la şcoală. De altfel, se apropia vacanţa. Curând, cursurile au fost înlocuite cu şedinţe de lectură cu voce tare şi desene din imaginaţie. Nici lecţii, nici teme pentru acasă. Cele mai bune eleve erau cuprinse de febra perspectivei împărţirii premiilor şi-şi cântăreau şansele. Pentru Elizabeth, care se număra printre cele de la coada clasei, ceremonia aceasta nu prezenta acelaşi interes.

Era foarte cald. În pregătirea bâlciului, negustorii îşi instalau barăcile pe bulevardul Rochechouart. Petrecerea a început sâmbătă 5 iulie. De azi pe mâine, întreaga stradă a căzut pradă muzicii discordante de la carusel, strigătelor monotone ale vânzătorilor ambulanţi ce-şi ofereau marfa, petardelor de la tir şi zbieretelor isterice ale fetelor din scrânciobul mecanic. Vacarmul s-a mai potolit la ora mesei de seară şi a reînceput, cu şi mai mare intensitate, la căderea nopţii. În copacii de pe bordurile de pământ străluceau mii de lumini. „Cristal” era tot timpul plin. Chiar în faţa cafenelei se învârtea un carusel cu purcei trandafirii în chip de căluţi. După ce Clémentine termină de spălat vasele, Elizabeth o aduse la fereastra camerei ei. Se aşezară cu coatele pe pervaz, una lângă alta, ca să privească hora animalelor nepăsătoare, cu rât hazos şi codiţă îmbârligată. Câteva perechi le călăreau înveselite, doamna în faţă, domnul la spate. Dar erau, mai ales, femei singure. Stăteau aşezate călare, cu fusta sumecată şi picioarele spânzurate, în

ciorapi de mătase. Unele dintre ele nu purtau pălărie. Ţipau ascuţit, ca nişte smintite, cu capul dat pe spate. Uneori, când caruselul se oprea, un bărbat se desprindea din mulţimea de gură-cască, se urca pe estradă, încăleca alături de una din călăreţe şi o cuprindea cu braţele ca să o asigure împotriva ameţelii. Făceau mai multe tururi împreună. Femeia nu contenea să râdă, dar pe un alt ton. După asta dispăreau.

— Uitetă la grăsuna aia blondă cu rochie verde care e tot singură! oftă Elizabeth. E ciudat că niciun domn n-o alege! Se-nvârteşte, se-nvârteşte, şi degeaba!

— Poate nu-i destul de frumoasă, spuse Clémentine.

— Nici Louise nu era frumoasă şi totuşi avea un drăguţ. Tu ai un drăguţ?

— Nu.

— De ce?

— Pentru că nu s-a nimerit.

— Da’ tu ai vrea?

Clémentine râse molcom şi-şi lipi obrazul de umărul ei:

— Pui şi tu nişte întrebări!

Elizabeth o privi bănuitor:

— Ştii că mie poţi să-mi spui tot. Louise îmi spunea tot. Ia te uită! Gata!… Doamna în verde e cu un domn… E mai scund ca ea… O ţine strâns… Ce caraghios… Dacă te-ai duce la carusel sunt sigură că tu ai găsi pe cineva de prima dată!…

— Ah, da? Aşa-ţi închipui tu!

— Niciuna din ele nu e aşa de drăguţă ca tine. Tu ai ochi frumoşi, un nas drăguţ… Hai, du-te, eu o să mă uit să văd ce eşti în stare!…

Femeile din scrânciob chirăiau din ce în ce mai tare, cu capul în jos, gata să-şi dea duhul.

— În loc de căluşei, cred c-o să te duc la culcare şi-o să mă culc şi eu.

— N-ai să poţi să dormi: e prea mare gălăgie!

Clémentine căscă, îşi săltă părul de pe ceală, cu o

mână leneşă. Chipul ei, luminat din stradă, era roz, ca de pământ ars. Elizabeth o apucă de braţ.

— Dă-te puţin mai încolo, şopti Clémentine, mi-e prea cald.

— N-ai spune aşa dacă aş fi un domn, i-o întoarse Elizabeth. Cum ţi-ar plăcea să fie logodnicul tău? înalt, brunet?

— Da, înalt, brunet...

— Cu păr ondulat?

— De ce nu?

— Mie, pentru că am părul drept, nu mi-ar plăcea ca logodnicul meu să aibă părul ondulat. Ar semăna el a fată!

— Mai ai timp să te gândeşti la asta! Hai, dezbracă-te! Dacă nu, o să urce mama şi-o să mă certe că încă nu te-ai culcat.

— Nu-i niciun pericol să urce, cu toţi clienţii din seara asta! O găseşti frumoasă pe mama?

— Foarte frumoasă”.

— Şi drăguţă?

— Foarte drăguţă.

— Şi că te găseşte drăguţă. Toată lumea din casă te găseşte drăguţă. Tu ai tată şi mamă?

— Da.

— Unde sunt?

— La Brive.

— Cu ce se ocupă?

— Tata lucrează într-o uzină de conserve.

— De ce-ai plecat de la ei?

— Ca să-mi câştig existenţa.

Elizabeth se lăsă dezbrăcată fără să protesteze. După ce îşi făcu toaleta, Clémentine îi badijonă plăcile de peladă cu pomada aia neagră, îngrozitoare. Sub degetele slujnicei, acest tratament îngrozitor devenea o mângâiere. Înainte de a-şi trage cămaşa de noapte, fetiţa se răzgândi:

— Prefer să dorm goală. Te deranjează?

— De ce să mă deranjeze?

— Mi-era teamă să nu crezi că e un lucru care nu se face.

Moleşită de fericire, se băgă în pat, îl apucă pe Constantin şi mai zise:

— Îmi dai un pupic?

Clémentine o sărută pe amândoi obrajii. Elizabeth îşi umflă nările. Slujnica cea nouă mirosea a portocală şi săpun de Marsilia.

— Noapte bună, Clémentine.

— Noapte bună, Elizabeih.

— De câte zile eşti la noi?

— De zece zile.

— Mi se pare c-au trecut ani!

Închise ochii. Clémentine stinse lampa şi ieşi din cameră. Rămasă singură, Elizabeth aţipi ascultând muzica de la bâlci, ţipetele oamenilor care se distrau afară. O supăra căldura. Dădu la o parte cuvertura. Mai târziu, auzi paşi, prin somn. Erau tatăl ci şi unchiul Denis care urcau să se culce, lăsându-i pe Amélie, Maurice şi un chelner angajat în plus să se ocupe de sală. Era probabil unsprezece, unsprezece şi jumătate... Se întoarse pe partea cealaltă şi se cufundă, din nou, în beznă. După o bună bucată de vreme, un şuşotit o trezi de-a binelea. Venea din camera Clémentinei. Prin lemnul uşii pătrundeau cuvinte grăbite:

— Lăsaţi-mă!... Plecaţi!... Plecaţi, vă rog!...

Speriată, Elizabeth se ridică în aşternut şi strigă:

— Clémentine!

Glasul tăcu. Nu se mai auzi decât muzica de la carusel. Elizabeth repetă mai tare:

— Clémentine! Ce se întâmplă?

— Nimic, răspunse Clémentine.

— Vorbeşti de una singură?

— Da.

— Ai visat urât?

— Chiar aşa.

— Nu te simţi bine?
— Ba da.
— Vrei să vin la tine?
— Nu, nu veni. Dormi! O să dorm şi eu.
Vorbea pe un ton ciudat, sacadat, sufocat. Arcurile de la pat scârţâiră.
— Noapte bună, Clémentine.
— Noapte bună, Elizabeth.
Denis scoase un oftat de uşurare. În penumbră, în faţa lui, ochii Clémentinei luceau, măriţi de spaimă. Trăgea cu amândouă mâinile cearşaful, ca să-şi ascundă partea de sus a trupului. Chipul ei încununa caraghios această piramidă albă. Patul ocupa trei sferturi din cameră. Mult timp au rămas nemişcaţi, tăcuţi. Denis era el însuşi speriat de îndrăzneala acţiunii lui. Cum de-a cutezat să coboare din mansardă, să deschidă uşa de pe palier, să înainteze pe bâjbâite spre această fată care nu-l aştepta? Ce-avea de făcut dacă ea persista în a-l refuza şi ameninţa că scoală în picioare toată casa? Şopti:
— Gata. A adormit la loc.
— Plecaţi! reluă Clémentine cu glas rugător.
Cu cât ea protesta, cu atât dorinţa lui sporea. Bolborosi:
— De ce?... Nu e frumos!... Nu trebuie să te porţi aşa cu mine, Clémentine...
— N-am de ce să fiu altfel. Nu eu v-am spus să veniţi. Plecaţi, domnu' Denis, vă rog!...
El se apropie:
— Nu mi-ai spus să vin, dar m-ai privit ca şi cum aşa gândeai.
— Când?
— Azi, când strângeai masa de prânz.
— Nu-i adevărat!
— Ba da. Ne-am privit în ochi. M-ai întors pe dos. Şi tu erai la fel. Te-ai înroşit. Ne-am înţeles...
— Nu era nimic de înţeles.
— Părea că eşti de acord!

— Nu pentru aşa ceva!

— Păi, atunci, nu trebuia să te uiţi aşa la mine. Tu eşti de vină. Eşti prea drăguţă, Clémentine. De când eşti aici, totul s-a schimbat! în seara asta, nu m-am mai putut stăpâni. Am vrut să te văd. N-ai încuiat uşa cu cheia.

— Am uitat…

— Eşti sigură că ai uitat?

— Da.

— Câteodată, crezi că ai uitat şi de fapt nu prea ai uitat.

— Domnu' Denis… Dacă ar afla doamna…

— N-o să afle nimic.

— Şi Elizabeth, alături…

— Nu ne aude… Visează… Draga mea Clémentine!… Dragă Clémentine!…

Puse un genunchi pe marginea somierei. Prinse în mâini umerii fetei. Ea îşi apropie capul. Buzele lor se găsiră repede în întuneric. În timp ce o săruta pe Clémentine, Denis trăgea de cearşaf ca s-o dezgolească. Ea rezista. Lipiţi unul de celălalt, se înverşunau pe o bucată de pânză. Brusc, ea îi dădu drumul. Rămase într-o cămaşă de noapte caldă şi mototolită. El vru să i-o scoată. Îi tremurau degetele. Se purta prosteşte, era plin de ardoare, neîndemânatic, gata să facă explozie de nerăbdare. Între două sărutări, gura lui repeta:

— Iubito… iubito…

Se sfâşie o cusătură. Clémentine gemu:

— Oh!

— Nu-i nimic! spuse el.

Era goală. Mirosul ei nu semăna cu al lui Lucie, mai dulceag, mai pătrunzător. Îşi plimbă mâinile pe sânii ei, pe pântece, pe coapse, care i se ofereau fără împotrivire. Totul era diferit. Totul era nou. Totul era mai bine. îmbătat de succes, el se culcă peste ea. Clémentine tresări şi-şi strânse picioarele.

Era fecioară şi, după ce o posedă, destul de neîndemânatic, a trebuit să o consoleze. Lipită de el în

patul tare şi îngust, ea plângea, spunea că e pierdută. El o luă de la capăt cu ardoare, ca să o convingă că nu e nimic rău în ce s-a întâmplat.

După asta, se tutuiră. Ea îndrăzni chiar să-l mângâie. Denis era în culmea fericirii. Se răzbuna pe Lucie care, în acele momente, dormea cu salariatul ei de la wagons-lits. Găsise, în sfârşit, soluţia ideală. Satisfacţia îl făcea să vadă camera mai mare, suprima vecinii. Ce cunoscuse altă dată nu era adevărata dragoste. Abia acum, pentru prima dată, putea să se considere stăpânul unei femei. Nu plecă de lângă ea decât la trei dimineaţa.

Zece minute mai târziu, Amélie, după ce închisese cafeneaua şi făcuse casa, urcă la etajul al doilea. Clémentine o auzi trecând prin faţa uşii ei. În spatele grilajului de la gura de aerisire străluci lumina. Se auzi curgând apa la toaletă. Dar tânăra fată era atentă la un alt zgomot. Deasupra capului ei, la mansardă, Denis, neputându-se hotărî să se culce, mergea de colo-colo, cu paşi rari.

9.

Cocoţat în vârful scării, Denis agăţa în mijlocul ornamentului de stuc din tavan o ghirlandă albastră, albă, roşie, a cărei extremitate opusă era fixată deasupra casei. Amélie, în picioare în sală, conducea operaţiunile.

— E mai bine aşa, spuse ea. Altfel, făcea o burtă. Ridică puţin capătul, la stânga ta. Aşa, nu-l mai mişca!

Elizabeth bătu din palme. Pornind din cele patru colţuri ale cafenelei, nişte omizi suple, decupate din hârtie colorată, se îndreptau spre acelaşi punct şi acolo se terminau într-un mănunchi stufos. Alte omizi alergau de-a lungul pereţilor, urmărind ramele oglinzilor. Altele îmbrăcau marginea marchizei de la intrare. În toate părţile atârnau lampioane multicolore în formă de globuri-sau de acordeoane. Denis coborî de pe scară ca să-şi inspecteze opera.

— E şi mai frumos decât anul trecut! zise Elizabeth.

Cu toate că era deja unsprezece dimineaţa, la „Cristal” nu erau decât opt clienţi, din care trei în interior şi cinci pe terasă. Dar acest calm relativ nu o îngrijora pe Amélie. În fiecare an, la 14 iulie se întâmpla la fel. Lumea se rezerva pentru seară. În 1923, în patruzeci şi opt de ore încasaseră patru mii două sute de franci. Anul acesta trebuia să încerce să ajungă la cinci mii. Din păcate, trotuarul era prea îngust ca să poată să instaleze o orchestră afară. Ca măsură de prevedere, în cazul unei afluenţe deosebite, personalul fusese completat cu un bărbat la spălat paharele şi cu un chelner. Acum luau o gustare în cămăruţă, aşteptând asaltul primelor valuri. După ei, fu rândul patronilor să mănânce ceva. La prânz, toată lumea trebuia să fie gata la posturile de luptă. Elizabeth şi slujnica mâncară repede, în bucătărie.

Ca să o ajute pe Doamna, Clémentine fusese de acord să-şi ia jumătatea de zi liberă joia următoare. Câţiva din clienţii obişnuiţi apărură la ora apetitivului. O felicitară pe Amélie pentru decorarea sălii. Ea zâmbea, mulţumea, frumoasă şi mândră în rochia de mătase albastră, garnisită la manşete şi la răscroiala gâtului cu frunzuliţe din panglică albă. Pierre era indignat că parada de 14 iulie fusese decomandată din cauza căldurii excesive:

— Aţi citit ziarele? Ce-nseamnă asta? „Risc de insolaţie! încercare istovitoare pentru tinerii recurţi!” Asta nu mai e armată, e creşă pentru sugari! Cu noi nu se mai luau atâtea măsuri de precauţie! Să fiu bine înţeles, puţin îmi pasă de paradă! E vorba de un principiu!

Cea mai mare parte a clienţilor îi dădeau dreptate: nu cu asemenea procedee se căleau nişte bărbaţi demni de înaintaşii lor. Alţii, totuşi, socoteau că defilările acestea militare nu serveau la nimic şi-i costau prea scump pe contribuabili. Cum discuţia ameninţa să degenereze, Denis interveni ca să le ofere un alt subiect:

ultimele rezultate din Turul Franţei. După ce criticară hotărârile generalului Nollet, se extaziară în faţa succeselor lui Bottecchia, Buysse, d'Alavoine şi deplânseră abandonul fraţilor Pélissier. Căldura şi zarva de la bâlci măreau setea consumatorilor.

Începând cu ora patru, începu să soafească grosul clienţilor. Pe terasă fiind ocupate toate scaunele, lumea se revărsa în interior. Femeile se pudrau din nou, bărbaţii îşi făceau vânt cu pălăriile. Trei persoane aşteptau la uşa toaletei. Se consuma multă bere. După ca venea vinul alb, rece şi uşor, urmat la mică distanţă de apetitive cu apă şi limonadă. Elizabeth, care din ajun era în vacanţă, încerca să rămână la bar. Îşi îmbrăcase cea mai frumoasă rochie şi se pieptănase în aşa fel încât să ascundă urmele de peladă cu o şuviţă potrivită pieziş peste ele. Clienţii vechi, care o cunoşteau, îi adresau câteva cuvinte. Era încântată că era luată în seamă. Dar Amélie găsea că încurcă locul şi o goni, nervoasă:

— Du-te la tine-n cameră!

Necăjită, se refugie în bucătărie, unde Clémentine călca rufe.

— Lucrezi de 14 iulie? întrebă Elizabeth.

— Ei, da, răspunse Clémentine, munca te împiedică să te gândeşti!

Îşi pusese un şorţ peste combinezon. Ţesătura subţire era întinsă peste sâni. O şuviţă de păr îi cădea pe frunte. Avea obrajii roşii şi ochii încercănaţi.

— Uite, du batistele astea la mama ta în cameră.

— Nu vrei să te opreşti? Să ne plimbăm prin bâlci?

— Nu, ţi-am spus. Mai am o mulţime până să termin, vezi doar!

Glasul ei, de obicei blând şi melodios, era enervat.

Elizabeth înţelese că nu câştigă nimic insistând, luă teancul de batiste, le aranjă în şifonierul mamei sale, se jucă puţin cu Constantin şi coborî iar în cafenea.

— Pot să mă duc la „Glacier suisse", mamă?

— Sigur.

— Dă-mi nişte bani.

— Spune-i doamnei Culoz să treacă în cont…

„Le Glacier şuisse” era şi el luat cu asalt de o clientelă însetată. Madeleine nu era acolo.

— Petrece toată ziua la ţară, zise doamna Culoz. Cu ce să te servesc?

Împinsă de lumea care se îngrămădea spre tejghea, Elizabeth se hotărî repede pentru o îngheţată vanilie-fistic.

— Mama a spus să treceţi în cont…

— Să nu-şi facă griji doar pentru atât…

— Mulţumesc, doamnă. Când se întoarce Madeleine?

— Mâine seară.

Cu cornetul în mână, Elizabeth se ghemui într-un ungher, lângă uşă. Pentru că prefera fisticul, începu cu vanilia. Zăpada parfumată îi îngheţa dinţii. Se gândea la Madeleine şi la norocul ei de a avea părinţi şi elveţieni, şi fabricanţi de îngheţată. La prima vedere, păreau a fi la fel cu ceilalţi oameni. Dar veneau de departe! Erau străini. Poate că, într-o zi, se va mărita şi ea cu un străin, un elveţian, un englez, un american… îi zbura gândul pe deasupra mapamondului. Cornetul de cocă se înmuia, i se deslâcea în palmă. Înghiţi ultimele firimituri lipicioase, cu gust de fistic, şi ieşi pe trotuar.

Pe pământul bătătorit, în bâlci, se amestecau glasurile şi muzicile, roţile de la loterii şi vagonetele în viteză nebună, păpuşile date peste cap, ochite cu mingile umplute cu talaş, „sculurile” de pastă dulce-parfumată. Elizabeth traversă strada şi se opri în faţa caruselului. Purceii cei roz urcau şi coborau, învârtindu-se. Toţi purtau în spate o pereche sau o femeie singură. Elizabeth aflase în ajun, de la unchiul ei, că femeile singure nu plăteau, că erau acolo doar ca să-i atragă pe bărbaţi, care, după aia, achitau costul biletului în locul lor. Era foarte comod aşa. Alături de purceii din carusel, mai erau şi purceii din turtă dulce, decoraţi cu nume de

botez din zahăr. O banderolă făcea cunoscut: „Sunt botezaţi pe loc”. Cofetarul era în plină acţiune. Elizabeth se uită cum curge siropul alb pe coca arămie. Cineva o atinse pe umflir:

— Vrei să faci un tur în carusel?

Era un domn pe care nu-l cunoştea, cu părul cărunt, ochelari şi o cravată albastră cu picăţele albe. Cum ca tăcea, pe jumătate subjugată, pe jumătate neliniştită, el întinse mâna ca să o mângâie pe obraz. Instinctiv, ea se trase înapoi. Atunci, el scoase din buzunar un pumn de bomboane învelite în hârtie transparentă:

— Ţine, ia măcar asta, păpuşico.

Ea primi şi, din politeţe, îşi băgă pe dată o bomboană în gură.

— Îţi place? întrebă necunoscutul.

— Da, domnule.

— Mai vrei şi altele?

Avea un glas grav. Îi zâmbea. Deodată, ei i se făcu frică şi o rupse la fugă.

Se simţi din nou sigură pe ea când intră în cafenea; avea, în sfârşit, ceva important de povestit despre ea Mama, copleşită de cererile clienţilor, ţigări, chibrituri, timbre, tutun, o întâmpină enervată:

— Ce mai vrei iar? Ridică-te de aici! Du-te la Clémentine!…

Înţepenită pe scaun, Elizabeth nu plecă, aşteptând un moment propice ca să-şi plaseze povestea. În timp ce un client căuta mărunţiş prin buzunare, ea spuse cu voce tare:

— Mamă! Mamă! Un domn mi-a dat bomboane!

— Ce domn?

— Un domn bine, cu păr cărunt.

Amélie tresări şi o privi bănuitoare pe fetiţă.

— Sper c-ai refuzat!

— Nu, mamă!

— Le-ai luat?

— Da.

— Arată-mi!

Elizabeth scoase limba, pe care mai avea un rest de bomboană. Clientul aruncă trei piese de un franc pe casă. Amélie îi dădu rest cincizeci de centime, murmurând: „Vă mulţumesc” şi, aplecată spre Elizabeth, porunci scurt:

— Ai să te duci să scuipi asta la toaletă!

— Dar, mamă…

— Fă ce-ţi spun! Nu cumva mai ai şi altele?

Elizabeth întinse palma unde ultimele trei bomboane, calde şi lipicioase, îşi schimbaseră forma. Amélie le luă şi le azvârli furioasă într-o tingire veche pentru dulceaţă, deja plină de bomboane şi capsule din tablă.

— Şi doar ţi-am spus că n-ai voie să primeşti nimic de la vreun domn sau vreo doamnă pe care nu-i cunoşti!

— Părea foarte drăguţ…

— Cu-atât mai mult!

— Mi-a oferit chiar să-mi plătească un tur în carusel.

Palidă de indignare, Amélie bombăni printre dinţi:

— Frumoasă treabă! Cât mai ţine bâlciul, nu ai voie să ieşi fără Clémentine!

— Oh, mamă! De ce?

— De-aia!

Se întrerupse ca să zâmbească unui nou-venit:

— Vă stau la dispoziţie, domnule!

— Nici nu mergeam cu gândul atât de departe, doamnă! spuse clientul cu o strâmbătură maliţioasă

Amélie îl fulgeră cu privirea. Nu-i plăcea genul acesta de glumă. Celălalt continua să o privească, cu un aer blajin şi puţin ameţit de băutură. Ochii lui mângâiau chipul tinerei femei, coborau de-a lungul gâtului, se opreau insistent pe sânii rotunzi şi tari.

— Ei bine, domnule, reluă ea, hotărâţi-vă! Mă grăbesc!

— Ce păcat! oftă bărbatul. Dacă nu vreţi să-mi daţi ceva mai bun, daţi-mi atunci un pachet de „Gauloises”. O

să le fumez gândindu-mă la dumneavoastră.

Îl servi, încasă banii, dădu restul cu gesturi automate. Fetiţa urmărea scena cu interes. Era limpede că mamei nu-i plăceau complimentele acestui domn. Totuşi, că nu-i putea împiedica pe oameni s-o găsească frumoasă şi să i-o spună. În locul ei, Elizabeth ar fi fost foarte măgulită. Clientul se îndepărtă, cu inima zdrobită. Imediat după plecarea lui, Amélie îl chemă pe Pierre ca să-i istorisească ce se întâmplase cu copila lor şi necunoscutul de la bâlci. Pentru că discuţia ar fi putut deveni violentă, Elizabeth se refugie la piciorul scării. Pierre se congestionă, se înfurie, jură că ticăloşii de teapa ăstuia meritau picioare în fund în public, dar nu avu răgazul necesar să-şi dezvolte principiile, pentru că era nevoie de el la pompa cu bere. Înnebunit, băiatul nou angajat clătea paharele la repezeală. Le înmuia o dată şi ele apăreau, şiroind, pe tabla de zinc a tejghelei. Denis le umplea din zbor, fără să scape măcar o picătură. Nici nu mai punea la loc dopurile la sticle. După ora şase, aglomeraţia crescu până-ntr-atât, încât Amélie o rugă pe Clémentine să-i ajute la servit. Elizabeth vru şi ea să participe. I-au dat un şorţ. Îşi băga cu mare plăcere braţele în apa rece. Paharele erau pe fundul vasului mare de spălat, ca nişte peşti adormiţi. Ea le pescuia, le ştergea, cu toate că i se spusese să nu o facă. Sparse unul. Amélie îi porunci să urce la ea în cameră.

— Şi Clémentine? Nu poate să vină cu mine? scânci fata.

— Deocamdată, nu!

De când Clémentine muncea lângă el, la tejghea, Denis se simţea stingherit. Cu toate că ea încă nu găsise prilejul să-i vorbească, ştia prea bine reproşul care se cocea în sufletul ei. În ajun, în loc să se ducă la ea în cameră la miezul nopţii, ca de obicei, pretextase o întâlnire cu nişte camarazi, ca să se poată duce la Lucie, al cărei bărbat lipsea de acasă. Dacă acţionase astfel, gţaca să-şi afirme independenţa masculină şi să se

convingă de succesul lui. Să ai la dispoziţie două amante deodată şi să compari în secret comportarea lor amoroasă i se părea o experienţă exaltantă pentru un bărbat în deplinătatea forţei sale virile. Dar, contrar aşteptărilor, din acea întâlnire nu se alesese decât cu o neînsemnată satisfacţie de orgoliu şi cu ceva remuşcări. Oare nu făcea parte din tagma cuceritorilor? O urmărea pe Clémentine, care ofta spălând paharele; se simţea vinovat, nemulţumit, simţea nevoia să-i ceară iertare. La ora şapte, Pierre îl chemă la masă. Se instalară în depozitul de tutun, în timp ce un chelner îi înlocuia la bar. Amélie o trimise pe Clémentine să-i servească. Ea le aduse carne rece şi ouă tari. Când slujnica se întoarse în sală, Amélie băgă de seamă că avea chipul palid şi contractat, privirea împrăştiată. O strigă:

— Clémentine!

— Doamnă?

— Ce-i cu dumneata? Arăţi rău.

— N-am nimic, doamnă. Sunt doar puţin obosită.

În acel moment apăru chelnerul de noapte.

— Nu mai avem nevoie de dumneata, Clémentine, spuse Amélie. Du-te să mănânci cu Elizabeth. Culc-o şi stai lângă ea până adoarme.

Clémentine dispăru. Un client, aşazăt la bar, o urmări cu privirea, plescăi din limbă şi îi spuse câteva cuvinte vecinului său, care pufni în râs. Amélie strânse din buze: ce nevoie simţeau bărbaţii să se excite cu vorbe deocheate de îndată ce o fată drăguţă le stârnea atenţia?

Elizabeth o aştepta pe slujnică în bucătărie.

— Ai văzut? Am şi pus masa. Totu-i gata!

Se aşezară faţă în faţă, despărţite de un dreptunghi de muşama galbenă cu desene albe. Clémentine stătea visătoare în faţa farfuriei. Elizabeth înghiţi de două ori din carnea rece, bău o gură de apă înroşită şi spuse:

— Dacă nu mănânci, nu mănânc nici eu/!

— Nu mi-e foame, mormăi Clémentine!

— Eşti bolnavă? /
— Nu.
— Ai muncit prea mult
— Nu.
— Păi, atunci?
Clémentine rupse o bucăţică de pâine şi o duse maşinal la gură.
— Păi, atunci, continuă Elizabeth, ce ai?
— Mhhhhh-HBI
— Ba da! Ştiu cu ce ai!
— N-ai cum să ştii!
— Îţi spun că ştiu!…
Brusc, buzele Clémentinei se înmuiară. Bărbia i se zbârci. Ochii i se umplură de lacrimi care se prelinseră pe obraji. Îşi ascunse faţa într-o cârpă de bucătărie. Elizabeth plecă de la locul ei şi-şi puse braţul pe după gâtul slujnicei, care-şi trăgea nasul şi sughiţa, frântă în două pe scaun.
— Nu plâilge, Clémentine! Vrei să nu mai plângi?… Eşti supărată din cauza unchiului Denis?
Slujnica tresări, îşi descoperi faţa udă de lacrimi şi o fixă pe fetiţă cu o privire înspăimântată.
— De ce spui asta? şopti ea.
— V-am auzit.
— Ce tot spui?… N-ai avut cum să ne auzi!… Inventezi… Inventezi nişte prostii!
— Ba da, v-am auzit!
— Când?
— Acum două zile. M-am trezit şi v-am ascultat. Unchiu’ era la tine-n cameră.
— Nu!
— Venise să-ţi spună noapte bună când te-ai băgat în pat. Un val de sânge coloră pometii Clémentinei şi pupilele i se măriră între pleoapele care nu mai clipeau.
— Nu, repetă ca eu o încăpăţânare mecanică.
— Nu spune nu, când e da.
— Ai mai vorbit cu cineva despre asta?

— Cu cine să fi vorbit?

— Păi, cu… mama ta…

— Nici gând! Ca să ne certe pe-amândouă? N-am povestit nimic şi n-o să povestesc nimic!

— Îmi permiţi? întrebă Clémentine cu o privire în care rugămintea era o implorare.

— Ţi-o jur, spuse Elizabeth pe un ton solemn, cu braţul drept întins şi călcâiele apropiate.

Clémentine o luă în braţe. Îşi lipi capul de pieptul copilei. Sub greutatea lui, Elizabeth descoperea cu încântare forţa compasiunii. fi-irriţfa piltr>mic3 ci dnma Q-3 or devoteze cuiva. Fericirea Clémentinei îi era maijşcumpă decât orice pe lume.

— Mă bucur că unchiu' Denis te place, zise ea cu seriozitate.] E foarte drăguţ. Poate că dacă vă iubiţi mult o să vă căsătoriţi…

— Taci o dată! spuse Clémentine cu glas jalnic. Nu ştii ce vorbeşti!

— Nu vrei să te măriţi cu el?

— Nu.

— Pentru că te-a necăjit? Asta nu-i nimic! Asta se-aranjează! O să stau eu de vorbă cu el…

— Doamne fereşte!

— Ascultă de mine, să ştii! Face tot ce-i cer.

— Nu, Elizabeth. Nu vreau nici măcar să ştie că tu eşti la curent. O să fie secretul nostru, al tău şi-al meu.

— Bine, mormăi Elizabeth. Atunci, n-o să mă duc. Dar ce s-a petrecut între voi? Ţi-a vorbit urât?

Clémentine se aşezase din nou pe scaun şi zâmbea ca să-şi ascundă jena de adult în faţa privirii pătrunzătoare a unui copil.

— Nil, nu, nici vorbă de-aşa ceva. O să-ţi explic mai târziu. Acum, o să terminăm masa, ca nişte fete cuminţi, o să punem la loc vasele şi hop! mergem să facem nani…

— În seara asta o să vină să te sărută?

— Precis nu!

— Atunci, mâine?

Clémentine întoarse capul.

— Vezi, reluă Elizabeth, mai zilele trecute, când ne uitam împreună la carusel, la fereastră, ţi-am spus că o să găseşti în curând pe cineva. N-a durat mult. L-ai găsit pe drăguţul tău. Şi încă fără să-l cauţi prea departe!…

Dar ochii Clémentinei îşi schimbau culoarea. Elizabeth pricepu că vorbindu-i în continuare de unchiu' Denis risca să o facă din nou să plângă. Salvarea era în diversiune.

— Dacă ai şti ce mi s-a întâmplat! strigă fetiţa.

Şi istorisi felul în care un domn necunoscut o acostase la bâlci. Fu începutul unui schimb de păreri despre răutăcătorii care-i atrag pe copiii singuri oferindu-le dulciuri, îi închid în locuri ascunse şi-i învaţă să cerşească sau să fure portmoneele trecătorilor… Terminară de mâncat fără să mai facă vreo aluzie la nefericirea slujnicei. O dată vesela spălată şi aşezată la loc, Clémentine o însoţi pe Elizabeth la ea în cameră. Zgomotele din stradă, abia auzite din bucătărie, luau în această încăpere de la faţadă o amploare înspăimântătoare, aproape supranaturală. La vacarmul obişnuit al bâlciului se adăugau, în seara aceea, orchestrele de la balurile populare din cartier.

— Vino repede să vezi! o chemă Elizabeth.

Se aplecară peste fereastră. De la căderea nopţii, Denis şi Pierre aprinseseră hmpiunnric rare înmndnhrau marchiza. În spatele hârtiei plisate ardeau luminiţe. Deasupra; se remarca un mănunchi de steaguri în culori pe care iluminarea le făcea şi mai vii. Luând locul maşinilor, pietonii năvăliseră pe jumătate din lărgimea carosabilului. Lumea trecea în grup, ţinându-se de braţ şi zbierând din toate puterile. Cei mai veseli aveau pe cap pălării din hârtie, cu forme ciudate. Ţipete de femei provocate izbucneau din tumultul uriaş al mulţimii. Difuzorul de la carusel urla un cântec la modă.

Clémentine îşi astupă urechile.

— Când te gândeşti că o să auzim asta toată

noaptea! se văită ea.

Se traseră înapoi până în fundul camerei şi Elizabeth începu să se dezbrace.

Pentru că toate cafenelele primiseră permisiunea să rămână deschise toată noaptea, cu ocazia zilei de 14 iulie, Amélie organizase un sistem de schimb pentru patroni şi pentru personal.

Pierre, extenuat T se duse la culcare la miezul nopţii. La ora două, Denis îl trezi şi, în timp ce el cobora să i se alăture Améliei, în sală, urcă el în mansardă ca să se răcorească şi să se primenească. Zece minute de repaus înainte de a-şi relua munca. După asta, urma rândul Améliei. Căldura, sub acoperiş, era sufocantă. Lui Denis nu-i era somn, dar murea de sete, în ciuda numeroaselor pahare de vin băute cu clienţii. Îi tremurau picioarele de oboseală. Cămara, jilavă de sudoare, i se lipea de piele. O scoase şi, gol până la brâu, aplecat peste lighean, se stropi pe faţă, îşi clăti gura, îşi frecă pieptul, gâtul, braţele cu un prosop umezit. Apoi, ridică deasupra capului cana şi-şi vărsă pe creştet restul de apă. Orbit, i se păru, brusc, că intrase cineva în cameră. Se întoarse: în faţa lui stătea Clémentine, dreaptă, palidă, strânsă într-un şorţ albastru.

— Vin eu la tine, pentru că tu nu mai vii la mine, rosti ea cu glas calm.

El făcu un pas înainte.

— Nu m-atinge! strigă ea. I

El lăsă să-i cadă braţele.

— Eşti supărată pe mine pentru aseară? şopti el. Dar nu sunt de vină. Le promisesem prietenilor…

— Prieteni cu fustă, îl corectă ea cu un zâmbet răutăcios.

— Ba deloc! prieteni pe bune. Prieteni de regiment. Pot să-ţi spun cum îi cheamă: Pascaud, Collingue, Métayer…

Minţea cu uşurinţă şi-şi zicea că canujrienta să fie minţita Fă ra să meargă până la a se căi pentru că a

înşelat-o, dorea, din toate puterile, ca ea să-l creadă pe cuvânt şi să fie iar fericită.

— Ne-am dus să bem un pahar, pe urmă două… *

— Şi te-ai distrat bine?

— Păi, da…

— Mai bine decât cu mine, se-nţelege! t j

— N-am spus asta, Clémentin a mea. \!

— Nu mai sunt Clémentine a ta.

Tăcură. Denis puse mâna pe umărul iubitei. Ea nu făcu nicio mişcare ca să-l împiedice. Era limpede că aştepta un pretext ca să treacă de la supărare la resemnare. El înţelese că, recunoscându-se vinovat în parte, va izbuti să o recucerească.

— Sigur, reluă el, c-aş fi făcut mai bine dacă rămâneam cu tine. Da’ ce-ar fi zis prietenii? Prietenii sunt un lucru sfânt! între bărbaţi, pricepi, nu e ca între femei!

Ea îl privi în ochi şi rosti aceste cuvinte, pe care el le socoti sublime:

— Dacă n-ai fi bărbat, nu te-aş ierta.

El stătu o clipă pe gânduri:

— Atunci, m-ai iertat?…

Clémentine ridică din umeri. El o luă în braţe. Ea se apără puţin, de formă, dând din coate:

— Lasă-mă!… Nu!… Lasă-mă!…

Ultimul protest se topi sub un sărut.

— Ah! oftă ea, desprinzându-se de el. Când te gândeşti că suntem împreună de-aşa de puţină vreme şi deja mă faci să sufăr, într-o zi ca asta! Când toată lumea petrece!…

Îşi plimbă ochii în jur şi privirea i se opri pe fotografiile actriţelor care decorau pereţii.

— Mi-ai promis să scoţi pozele astea! Crezi că face serios cu toate femeile astea deasupra patului?

— Mâine n-or să mai fie aici. De altfel, pentru cât mă uit eu la ele…

— Ea atinse cu degetul o poză după alta, ca şi cum

ar fi vrut să rupă o vrajă:

— Asta-i urâtă!… Asta-i urâtă!… Asta… hm, hm, în lipsă de altceva!…

„El se înduioşă văzând-o cum alegea, fără părtinire, femeile cele inşi vrednice de a-i veghea visele. Brusc, ea ridică bărbia:

— De fapt, ce se aude de-aici? Nu e bâlciul.

— Nu. E orchestra de la „Bal de l'Élysée”.

— Parcă ar cânta în spatele peretelui!

— Nu sunt prea departe!

Îi veni o idee, bătu din palme:

— Mă gândesc la ceva! Vino cu mine. Ai să vezi, ceva nostim!

Apropie un scaun de ferestruica din tavan, se urcă pe el, trecu peste pervaz, puse piciorul pe acoperiş şi-i întinse mâna Clémentinei.

— Poţi să vii. E aproape plat.

Ea făcu întocmai şi se trezi în braţele lui Denis, pe o terasă de tablă, uşor înclinată. Panta se oprea exact în faţa luminatoruluistrălucitor care avea ridicate câteva din ochiurile de aerisire. Ţinând-o de mână pe Clémentine, Denis o conduse prudent spre lumini. Sub picioarele lor, foile metalice ale acoperişului erau încă încinse de soarele de peste zi. Casa trosnea surd sub paşii lor. Cu toate că erau departe de margine, Clémentine avea ameţeli. Stelele de pe cer se legănau deasupra capului ei. A trebuit să ocolească două hornuri, să traverseze o dolie din plumb şi să urce niţel spre stânga ca să ajungă la nivelul luminatorului. Denis alese o fereastră rabatabilă la care se ajungea uşor şi o pofti pe Clémentine să se rezeme cu coatele. Jos, se adâncea o sală mare, splendidă, împodobită cu ghirlande tricolore, steaguri şi lampioane.

— Ce frumos e! şopti Clémentine.

— Poţi să vorbeşti tare. Nu ne-aude nimeni.

Râsul ei răsună ca un clopoţel şi se prinse de braţul lui cu o asemenea forţă încât îi simţi unghiile care-i

pătrundeau în carne.

— Aşa e, spuse ea. Suntem singuri pe acoperişuri. Vedem tot, fără să fim văzuţi!…

Două orchestre erau instalate faţă-n faţă, în două loje, la cele două capete ale pistei de dans. În timp ce una cânta, cealaltă se odihnea. La galerie se îmbulzeau curioşii. Dansatorii erau atât de numeroşi, că nu se mai zărea pardoseala. Din pricina perspectivei plonjante, se părea că picioarele pornesc direct din capete. O flotilă de pălării din hârtie se legăna uşor, în ritm de foxtrot. Serpentinele aruncate între perechi se rupeau. Toţi umerii erau pudraţi cu confeti. Orchestra de jaz încetă şi cealaltă orchestră, mai melodioasă, lansă primele note din *Tango du rêve1*. Clémentine îşi lipi obrazul de-al lui Denis. Plutea cu el în cer.

Tango de vis (*N. tr.*).

Întregul oraş, iluminat, pavoazat, cântând, nu trăia decât pentru a sărbători dragostea lor.

Elizabeth se trezi, ca şi cum ar fi auzit o chemare îndepărtată. Nu cumva strigase Clémentine din spatele peretelui? sărind jos din pat, aprinse lampa, alergă la uşă, ascultă. Totul era calm. Tăcerea aceasta, în loc să o liniştească, îi spori spaima. Clémentine era nefericită în dragoste, puteai să te aştepţi la orice nebunie din partea ei. Poate că după atâta plâns, se hotărâse să moară. Din când în când, în ziar erau întâmplări cu fete tinere care se aruncau în Sena, sau înghiţeau otravă, dădeau drumul la gaz, pentru că le părăsise logodnicul. Tulburată de această presupunere, Elizabeth îngăimă:

— Clémentine! Clémentine!

Apoi, neprimind niciun răspuns, împinse uşa. Un obiect greu o bloca de partea cealaltă. Apăsă mai tare. împins, un scaun zgârie podeaua. De ce oare se baricadase Clémentine? Elizabeth intră pe vârful picioarelor. Nimeni! La repezeală reconstitui drama în toată grozăvia ei: nemaiputându-şi suporta chinul, Clémentine se dusese în bucătărie ca să se sinucidă cu

gaz. Trebuia să o împiedice, să o salveze cât mai repede! … Se îmbrăcă în grabă şi ieşi pe palier. În clipa în care punea piciorul pe prima treaptă, ca să coboare, un zgomot de conversaţie o făcu să se oprească. Ridică privirea. Deasupra ei, uşa de la mansardă era întredeschisă. Prin crăpătură se vedea lumină. Denis era sus. Şi Clémentine era cu el. Recunoscu glasurile lor şuşotind. Inima i se decontractă brusc, respiră uşurată. Liniştită pentru ce era mai important, se întrebă ce aveau să-şi spună Denis şi Clémentine. Nu cumva se certau? Ciuli urechea, dar ei vo. rbeau prea încet. Deodată, tăcură. Oare acum se sărutau, pe gât, pe gură, ca îndrăgostiţii pe care-i văzuse în părculeţ? Curiozitatea n-o lăsa să se întoarcă în cameră. Trecură minute lungi. Pentru că tăcerea se prelungea, ea urcă o treaptă, două trepte, încercând să nu le facă să trosnească sub greutatea ei. Tot nimic. Mansarda părea goală. „Ei bine, au adormit!”, îşi spuse. Chipul ei ajunse la nivelul pragului uşii. Fără să urce mai sus, aruncă o privire în interior. Camera era goală! Băltoace de apă se uscau pe podea. O cămaşă murdară era agăţată într-un cui. Unde erau Clémentine şi Denis? Camera n-avea decât o singură ieşire. Doar nu zburaseră! în timp ce se gândea aşa, dădu cu ochii de un scaun rezeijiat de perete, sub fereastra din tavan. Pe loc, bănuielile ei porniră într-o nouă direcţie. Fără să se gândească la urmările posibile ale acţiunii ei, intră în mansardă, alergă spre geam şi-şi întinse gâtul. În faţa ei se desfăşura o privelişte confuză, alcătuită din acoperişuri din tablă orientate în toate felurile. De la „Bal de l’Élysée” se revărsa o lumină galbenă peste pantele învecinate. Mai departe, până la capătul nopţii, până în vârful colinei Montmartre, până la cupola de la Sacré-Cœur, coborau în etaje puncte strălucitoare, care erau ferestre, becuri cu gaz, lampioane. Brusc, fu cât pe-aci să ţipe de surpriză. Pe geamurile luminatorului se profilau, slab luminate, două siluete. Ea căscă ochii. Aşa cum şi-ar fi închipuit doar

într-un vis, Denis şi Clémentine dansau, lipiţi unul de altul, pe acoperiş.

Îi privi un moment, apoi coborî la ea în cameră, se culcă şi adormi, gândindu-se ce noroc aveau ei că erau adulţi.

10.

Luni, 4 august, negustorii din bâlci începură să-şi demonteze barăcile. După plecarea lor, bulevardul Rochechouart îşi recăpătă adevărata dimensiune. Rămăseseră iar doar oamenii locului, casele solide. Urechile, obişnuite cu hărmălaia petrecerilor, îşi găseau liniştea, iar zgomotul normal al străzii li se părea a fi o tăcere desăvârşită. De cealaltă parte a drumului, faţada liceului Rollin, multă vreme ascunsă de construcţiile improvizate, se vedea din nou, mai masivă, mai cenuşie şi mai severă ca niciodată.

Încasările scăzură puţin, anunţând curba din timpul verii. Madeleine plecase în Elveţia, la bunicii ei care aveau o fermă. Claire era în Bretagne, într-o colonie de vacanţă rezervată copiilor artiştilor. Cu toate că amândouă cele mai bune prietene ale ei o dezamăgiseră altă dată prin purtarea lor egoistă, Elizabeth se plictisea singură, aşa că regreta lipsa lor. În fiecare dimineaţă, se examina în oglindă şi-şi plimba degetul peste cele trei plăci de peladă. O periuţă aspră de păr era acum vizibilă pe pielea capului. Clémentine vorbea ca despre o minune şi mărea doza de pomadă. Apoi, ca să alunge mirosul, freca tâmplele şi ceafa fetiţei cu apă de colonie parfumată pe care i-o dăruise „cineva”. Elizabeth ştia prea bine cine era acest „cineva”, dar se prefăcea că habar n-are, ca să nu afecteze cu nimic profunzimea misterului. De la o vreme, Clémentine nu-i mai făcea confidenţe. Fericită în dragoste, nu mai simţea nevoia să-şi descarce sufletul. Îşi recăpătase buna dispoziţie şi muncea de două ori mai mult în casă. Bineînţeles, Elizabeth nu-i spusese că a zărit-o dansând cu unchiul Denis pe acoperiş. Ar fi însemnat să recunoască faptul că

ascultă la uşi şi intră într-o cameră fără să fie poftită. Când, uneori, îi punea o întrebare indiscretă slujnicei, aceasta îi punea un deget pe buze şi îşi încrunta sprâncenele, ca şi cum ar fi certat-o cu blândeţe. Ca să urmărească desfăşurarea acestei legături extraordinare, Elizabeth era obligată să-şi culeagă singură informaţiile. Luase obiceiul să se trezească noaptea, la ora la care unchiul Denis şi tata urcau din sală. Tata adormea imediat. Zece minute mai târziu, unchiul Denis era la Clémentine în odaie. Atunci, în spatele peretelui subţire, începeau şuşoteli, râsete înăbuşite”, scârţâitul somierei, suspine… Atentă la ecourile acestei lupte amoroase, Elizabeth încerca să şi-i închipuie pe unchiul ci şi pe slujnică sărutându-se, privindu-se în ochi, sărutându-se iar. Ar fi vrut să se poată apropia de uşă ca să audă mai bine. Dar se temea că paşii ei ar face să trosnească podeaua. Dacă unchiul Denis ar da peste ea, s-ar supăra foc şi ea n-ar avea ce explicaţii să-i dea. Somnul o cuprindea mai înainte ca îndrăgostiţii să renunţe la plăcerea de a fi împreună. A doua zi dimineaţă, căuta pe chipurile lor semnele pasiunii care-i ţinuse treji atât de mult timp. Denis fluiera, optimist, în spatele tejghelei. Clémentine avea o privire absentă, zâmbea din te miri ce şi, din când în când, îşi ascundea un căscat cu mâna mică înroşită, roasă de soda de rufe.

Când părul Elizabethei ajunse la un centimetru lungime pe locul plăcilor de peladă, mama ei a dus-o la doctorul Brouchotte, care ceruse să o vadă la sfârşitul tratamentului. Au aşteptat trei sferturi de oră într-un salon înţesat cu scaune cu spătar înalt, măsuţe de lac şi bibelouri chinezeşti. În stradă strălucea soarele, dar aici. domnea o penumbră ploioasă. Aşezaţi de-a lungul peretelui, oameni trişti priveau în gol sau citeau ziare ilustrate. Deodată uşa se deschise, iar mama se ridică: xra rândul lor. Doctorul Brouchotte era scund, chel şi vioi, cu mâini lungi, păroase şi o mustaţă ca un timbru poştal lipit sub nas. Îşi întâmpină pacientele cu

jovialitate profesională, oferindu-i un scaun Améliei, şi o duse pe Elizabeth lângă fereastră ca să-i examineze pelada.

— Perfect, perfect! mormăi el mângâind părul copilei. Dinspre partea asta, totu-i în ordine. Putem să suprimăm pomada asta care miroase aşa de urât, nu-i aşa, puişor? Dar, între noi fie vorba, n-arăţi prea bine. Ai poftă de mâncare?

— Da, domnule doctor, răspunse printre dinţi Elizabeth.

— Ce tot spui, Elizabeth? exclamă Amélie. E un circ întreg până o faci să înghită ceva. I-aţi recomandat carne tocată, dar o dată din două, face ce face şi, înainte de masă, o fierbe!

— Nu-mi place carnea crudă, oftă Elizabeth.

Doctorul Brouchotte o ameninţă cu degetul:

— Ar trebui să mănânci mai mult. Crezi că e frumos să arăţi ca o pisică flămândă? Am cunoscut o fetiţă aşa, ca tine, care nu voia să mănânce: cum bătea vântul, cădea jos!

Elizabeth făcu ochii mari: poate că era adevărat.

— Noaptea, dormi bine? întrebă medicul.

— Are deseori coşmaruri, preciză Amélie.

— Stă în aer liber?

— Nu-mi vine să o las să bată străzile. În cartierul nostru e atâta lume dubioasă!

— Aşa e!… Ei bine, dezbracă-te. O să ne uităm mai de aproape.

Elizabeth îşi scoase toată îmbrăcămintea, mai puţin chiloţii; îşi încrucişă instinctiv braţele peste pieptul plat şi urmări gestul medicului, care-i arăta cântarul, în fundul cabinetului.

— Urcă acolo.

După ce se află în picioare pe cântar, el deplasă greutăţile de metal de-a lungul tijei cifrate, întâi cea mare, apoi cea mijlocie, apoi cea mică. Elizabeth îşi ţinea respiraţia.

— Douăzeci şi trei de kilograme şi două sute de grame, anunţă doctorul Brouchotte.

Îşi aruncă ochii pe o fişă şi adăugă:

— Ultima oară când te-am consultat aveai douăzeci şi patru de kilograme. Ai slăbit deci opt sute de grame în câteva săptămâni.

— E îngrozitor! bâigui Amélie.

— Dumneavoastră o spuneţi, doamnă.

Elizabeth îşi luă un aer vinovat. Dar, de fapt, cum nu se simţea bolnavă, reproşurile acestea nu o atingeau în niciun fel.

— Vino aici, lăcustă! reluă medicul.

Ştia deja ce-o să urmeze: nu era neplăcut, mai degrabă amuzant. Doctorul Brouchotte se aşeză în faţa ei, o prinse între genunchi, o palpă, o puse să scoată limba, se uită cu atenţie la albul ochilor, îi pipăi coastele cu un deget uscat şi sonor, ascultă ce se petrecea în interiorul ei, mai întâi printr-un soi de telefon, apoi punându-i un şervet pe omoplaţi şi lipindu-şi urechea caldă peste el:

— Respiră… Nu mai respira… Tuşeşte… Nu mai tuşi… Spune treizeci şi trei…

Ea făcea tot ce i se cerea şi primea cu plăcere complimentele pentru purtarea ei supusă.

În sfârşit, el se ridică:

— Acum, îmbracă-te!

— Aşadar, ce părere aveţi, domnule doctor? întrebă Amélie.

Doctorul Brouchotte îşi scărpină mustaţa cu vârful unghiei, ca şi cum ar fi vrut să o dezlipească. Nu mai surâdea.

— Nu e prea grozav, doamnă, zise el.

— Totuşi, pelada…

— Nu-i vorba de peladă, ci de restul, de tot restul. Micuţa dumneavoastră Elizabeth se dezvoltă prost, pierde în greutate, e anemică, hipernervoasă… Astă-iarnă a fost bronşita cu posibile complicaţii pulmonare,

în primăvară ganglionii, ieri, pelada… Toate acestea merg împreună, se completează… Nu mi-aţi spus că în familia dumneavoastră aţi avut un caz de tuberculoză?

— Ba da, domnule doctor, mama mea…

— Este un antecedent care ne obligă să fim de două ori mai prudenţi!

— Nu-nţeleg… Credeţi că fetiţa?…

— Nu cred nimic, doamnă, dar ereditatea copilei dumneavoastră o expune mai mult decât pe un alt copil la accidente pulmonare. Suntem în prezenţa unui teren deosebit de suspect. Se impun plecauţii.

Venită cu sufletul liniştit, ca să audă o confirmare despre vindecarea bolii Elizabethei, Amélie era complet nepregătită să facă faţă unor asemenea dezvăluiri.

— Ce precauţii? întrebă ea cu voce pierită.

— Ei bine, pentru început, o să vă trimit la un confrate care să-i facă o radiografie…

Ea tresări.

— O radiografie? Asta înseamnă că sunteţi foarte îngrijorat, doctore?

— Nici vorbă! Radiografia este doar un mijloc de control. Sunt de altfel convins că rezultatul va fi întru totul liniştitor. De îndată ce vom fi siguri, vom acţiona.

— Ce va trebui să facem?

Doctorul Brouchotte se propti în faţa ei şi o privi drept în ochi.

— Doamnă, în locul dumneavoastră n-aş merge pe ocolite. Miza e prea mare. Fetiţa are nevoie de o viaţă regulată şi sănătoasă, în aer liber. Nu la Paris se va înzdrăveni. Ocupată cu meseria, nu o puteţi supraveghea destul de strâns. La cafenea, că se plimbă printre mese, ciuguleşte ce-i cade în mână, respiră o atmosferă nesănătoasă, vine în contact cu o mulţime de necunoscuţi, din care unii pot fi purtători de microbi. Trebuie scoasă de aici şi trimisă la ţară.

La auzul acestor cuvinte, Elizabeth, care se temea că doctorul o să-i prescrie alte medicamente, se simţi

fericită pânăn fundul sufletului. Se uită cu coada ochiului la maică-sa şi se miră că are o figură atât de îngrijorată.

— La ţară? repetă Amélie. În vacanţă?

— Nu, nu în vacanţă. N-ar fi destul. Să locuiască acolo până se pune pe picioare.

— Nu e simplu, spuse Amélie. Noi avem localul…

— Nici nu-i vorba s-o însoţiţi.

— Păi, la cine să se ducă?

— N-aveţi rude în provincie?

— Ba da. Pe tatăl meu.

— Oh, da! exclamă Elizabeth. La ţară! La bunicul! Vrei, mamă?

Amélie abia o auzi. Se gândea la mama ei, moartă atât de tânără. Era oare cu putinţă ca această boală incurabilă să-i fie transmisă Elizabethei prin sânge? Tot edificiul fericirii ei se clătina din temeliile pe care le crezuse solide.

— Locuieşte la ţară bunicul tău? întrebă medicul ajutând-o pe Elizabeth să-şi încheie nasturii de la bluză.

— Da, la Chapelle-au-Bois.

— Ai fost pe-acolo?

— Când eram mică, foarte mică. Dar nu-mi mai aduc aminte…

— Unde e Chapelle-au-Bois?

Încă năucită, Amélie făcu un efort ca să participe la discuţie şi spuse încet:

— În Correze. Dar clima e foarte aspră. Casa nu e încălzită. Mama s-a prăpădit şi din cauza frigului, a umezelii de-acolo… De altfel, tata trăieşte singur!… Nu s-ar putea ocupa de fetiţă…

— Nu trăieşte singur! E şi doamna Pinteau.

— Taci, Elizabeth! spuse enervată Amélie. Doamna Pinteau are destulă treabă cu gospodăria şi prăvălia…

— Oh, mamă, dă-mi voie! scânci Elizabeth.

— Nu, Elizabeth. E imposibil. Nu mai insista.

— Şi dacă aţi da-o la internat? zise doctorul.

— La internat? repetă Amélie. Nu credeţi că e prea mică?

— Deloc! Asta e vârsta la care te obişnuieşti cel mai bine cu viaţa în comun. Ţi-ar plăcea să mergi la internat, drăguţă?

Descumpănită, Elizabeth nu ştia ce să răspundă. De obicei, părinţii nu-i trimiteau la internat decât pe copiii neascultători. Dar, în cazul ei, era vorba de un internat special, unde nu mergeai ca să înveţi, ci ca să te îngraşi şi să capeţi culoare în obraji.

— Acolo ai să întâlneşti multe fetiţe de vârsta ta, reluă doctorul Brouchotte. O să vă distraţi bine împreună, o să vă plimbaţi…

Ea chibzui. Atracţia noutăţii era deja mai puternică decât neîncrederea.

— Sigur că vreau.

— Să fie într-un ceas bun! O să o rugăm aşadar pe mămica ta să se ocupe foarte repede de treaba asta.

— Dar nu ştiu niciun internat, zise Amélie.

— Oh! Instituţii de felul acesta sunt destule. Dar, v-o spun de la bun început, nu trebuie să vă gândiţi să o trimiteţi în împrejurimile Parisului. Schimbarea de aer n-ar fi substanţială. Căutaţi ceva care să fie, dacă nu la munte, cel puţin la o oarecare altitudine…

— Dumneavoastră nu aveţi vreo idee, doctore?

— Chiar niciuna, doamnă… Sau poate… Staţi puţin! … Acum câţiva ani, fratele meu, care locuieşte la Figeac, şi-a trimis fiica la internai.

— Era bolnavă?

— Nu, dar el îşi pierduse soţia şi ocupaţiile lui îl împiedicau să supravegheze educaţia copilei. Dacă vreţi adresa… Ştiu că e pe undeva în Lot…

— În Lot? spuse Amélie. Era probabil destul de aproape pentru fratele dumneavoastră, dar pentru noi ar fi cam departe

— Oricum, rezultatul a fost excelent. După câte mi-a explicat fratele meu, e vorba de o instituţie modestă,

unde copiii sunt trataţi ca în familie. Nepoata mea a stat acolo trei ani. Am văzut-o nu demult: e de nerecunoscut. Voinică, veselă, instruită, o adevărată domnişoară!

— Mă sfătuiţi, aşadar, să o trimit pe Elizabeth în acest internat?

— În acesta sau în altul…

— Va fi îngrijită bine?

— N-are nevoie să fie îngrijită. Aerul bun, exerciţiile fizice, o hrană sănătoasă, nu-i prescriu alte medicamente.

— Cum se numeşte acest internat?

Doctorul Brouchotte scoase un carneţel din buzunar, îl răsfoi şi puse degetul pe o însemnare scrisă cu creionul. Amélie citi, sub unghia medicului:

— „Domnişoara Quercy…”

— E numele directoarei, spuse el. Nu ştiu dacă tot ea e cea care conduce instituţia…

— „Domnişoara Quercy, internatul Sainte-Colombe, prin Lacapelle-Marival, Lot…”

— V-am pomenit internatul acesta, reluă doctorul Brouchotte, pentru că am avut informaţii foarte bune. Dar interesaţi-vă şi dumneavoastră.

Amélie îşi zise că nu va avea niciodată curajul să aleagă pentru fiica ei un alt internat decât cel recomandat de doctorul ei.

— La ce bun să mai căutăm în altă parte?

— N-aş vrea să vă influenţez…

Amélie dădu din cap. Sănătatea Elizabethei o înspăimânta într-atâta încât, brusc, simţea nevoie să se grăbească să pună la punct plecarea. Tristeţea unei despărţiri lungi nu s-ar compara în niciun fel cu groaza care ar măcina-o zi şi noapte, dacă fiica ei ar rămâne lângă ea.

— Când ar trebui să o trimitem acolo? întrebă ea timid.

— Nu e nicio grabă! în octombrie, când începe şcoala. Dar vă sfătuiesc să-i scrieţi de pe acum

directoarei, ca să ştiţi dacă are locuri disponibile…

— O s-o fac în seara asta.

I se rupea inima de supărare. Vedea ca prin ceaţă. Ce va spune Pierre? Ce va spune Denis? Ce perturbare în viaţa lor, a tuturor!

— Vreţi să vă notez adresa, pentru orice eventualitate? întrebă medicul.

— Vă rog.

Doctorul Brouchotte scrise la repezeală câteva cuvinte pe o hârtie şi i-o întinse Améliei. Ea o strecură în poşetă, se ridică, murmură:

— Vă mulţumesc, domnule doctor.

Nefiind în stare să-şi dea seama de gravitatea situaţiei, Elizabeth o privea pe maică-sa de jos în sus şi-i zâmbea, ca pentru a o invita să se bucure de hotărârea luată. Medicul se înclină, le conduse până la uşă, adăugând „Să mă ţineţi la curent!” şi pofti în cabinet un alt pacient.

Când intrară în cafenea, Elizabeth dădu drumul mâinii mamei sale şi alergă la tejghea să le povestească tatălui ei şi unchiului Denis ce se întâmplase la doctor. Dar Amélie îi luă vorba din gură:

— Du-te la bucătărie. Ai auzit ce-a spus doctorul? Nu trebuie să te mai foieşti prin cafenea!

Ea se supuse, ofensată de atâta nedreptate. Dar mai avea o speranţă: dacă nu-i putuse ului pe tatăl şi pe unchiul ei, o va ului pe slujnică. Începu să strige, încă înainte de-a ajunge pe palier:

— Clémentine! Clémentine! Ascultă ce s-a întâmplat!…

Aşezată între masă şi chiuvetă, Clémentine tivea cârpe de bucătărie. Se opri, cu acul în aer.

— O să mă trimită la ţară! reluă Elizabeth gâfâind.

— Ce tot spui?

— Da, aşa a zis doctorul că trebuie.

— Din cauza peladei?

— Nu! E ceva mai grav! spuse mândră Elizabeth.

Sunt foarte bolnavă!

— Tu?

— Păi, da! Ştii prea bine! Nu mai mănânc, slăbesc. Dacă o ţin aşa, când o să sufle vântul, o să mă doboare…

— Şi unde te duci la ţară?

— Într-un anume internat. O să respir aer curat, cu alte fetiţe şi, după asta, o să mă vindec.

Ochii Clémentinci se întristară. Şopti:

— Într-un internat? Of, sărăcuţa de tine!

Elizabeth ridică din umeri. Reacţia Clémentinci o decepţiona:

— Dacă4 i spun că nu-i un internat ca oricare altul! La altitudine, a prescris doctorul. Departe! Foarte departe! O să luăm trenul… obligatoriu…

— Mama ta trebuie să fie tare supărată!

— Ba deloc. Mi-a promis că o să vină să mă vadă de multe ori. Ai să vii şi tu?

— Asta-i cu totul altceva.

— Încearcă s-o faci… Tir ai fost vreodată la internat?

— Nu.

— Atunci habar n-ai cum e acolo! Mama mi-a explicat. Se pare că toate fetele dorm la un loc, mănâncă împreună, învaţă împreună! E nostim! Dar eu n-o să studiez prea mult, pentru că nu trebuie să mă obosesc. Din cauza creşterii, pricepi?

Îşi rezemă obrazul de umărul Clémentinci:

— O să-ţi fie dor de mine?

— Mai întrebi?

În minte îi încolţi o bănuială. Poate că se amăgea gândind că la internat te distrai bine? Poate că va fi nefericită, departe de părinţi, în casa aceea necunoscută!

— Şi mic o să-mi fie dor de tine. Dar o să ne scriem. Înainte de plecare o s-o rog pe mama să-mi cumpere hârtie şi plicuri. Ai să primeşti câte o scrisoare în fiecare zi. Am să-ţi povestesc tot. Şi tu ai să-mi răspunzi. Ne-am înţeles, da? Ai să-mi spui dacă eşti mulţumită şi dacă te mai înţelegi la fel de bine cu unchiul…

Clémentine se încruntă:

— Elizabeth! Mi-ai promis să nu mai vorbeşti despre asta!

— Bine! Dar în scrisori, nu-i acelaşi lucru. O să putem vorbi despre asta, da?

Clémentine nu răspunse; îşi aplecă umerii şi se apucă iar de tivitul cârpelor de bucătărie. Efectul surprizei trecuse. Nu mai avea nimic de spus despre boală, plecare, internat... Dezamăgită, Elizabeth se întreba cui încă îi mai putea anunţa noutatea.

— E totuşi ceva ce nu pricep! exclamă Denis. Doctorul ţi-a zis că starea sănătăţii fetiţei e proastă şi că ar trebui să schimbe aerul. Nu vrei s-o trimiţi la Chapelle-au-Bois, sub pretext că mamei nu i-a priit clima de-acolo! Păi, atunci, de ce s-o trimiţi în Lot? E tot atât de departe! Şi n-o să fie în familie!

— Vorbeşte mai încet, îl întrerupse Amélie.

Îi chemase pe soţul şi pe fratele ei în cămăruţa cu tutun, ca să-i pună la curent cu situaţia, dar chelnerul îi deranja mereu, deoarece clienţii aveau nevoie deci la bar şi la casă.

— Există cu siguranţă internate bune în preajma Parisului, reluă Denis, coborând tonul. Acolo, cel puţin, ai putea să te duci s-o vezi ori de câte ori ai vrea.

— Poate, dar clima din jurul Parisului nu-i ce-i trebuie. Îi trebuie altitudine.

— Altitudine! Altitudine! mormăi Pierre. Uşor de zis! ...

Ea îi aruncă o privire ostilă. De la începutul discuţiei, el nu deschisese gura decât că să arunce o vorbă la întâmplare, fără convingere, ca cineva cu gândurile aiurea. Ochii lui fixau vrafurile de „Gauloises bleues” din faţa lui, pe poliţă. Îşi curăţa unghiile cu un chibrit.

— Dar la Jeyzelou, la verii noştri, nu i-ar fi mai bine? întrebă Denis.

— Aşa e, spuse Pierre. Thérèse şi Julien ar putea să

o ia la ei la şcoală!

— Uitaţi că e vorba de o şcoală de băieţi, interveni Amélie.

— E-adevărat, nu m-am gândit la asta, zise Denis.

— Eu, reluă Pierre, în locul tău aş vorbi oricum cu clienţii. Poate cunosc şi alte internate…

— Ţi-am spus deja, replică Amélie puţin enervată, că doctorul nu vrea să audă de internate aproape de Paris. Şi, pentru cele din provincie, am mai multă încredere într-unul recomandat de un doctor decât în cele pe care le-ar putea recomanda măcelarul, băcanul sau şansonetiştii de la „Bruant”.

— Aici ai dreptate, spuse Denis.

— Da, adăugă Pierre. Atunci, de ce mai discutăm?

— Eu nu discut. Voi discutaţi…

Amélie se grăbi să servească doi clienţi veniţi să cumpere ţigări şi se întoarse în cămăruţă, unde Pierre şi Denis o aşteptau aşezaţi la masă.

— Aşadar, va pleca la sfârşitul lui septembrie? întrebă Denis.

— Da, răspunse Amélie.

— E curând!

— Peste o lună!

Pierre îşi aprinse o ţigară, suflă un colac de fum şi bombăni, cu ochii în tavan:

— Dacă stai să faci socoteala, dacă e chiar un internat bun, o să fie mai fericită acolo decât cu noi, la Paris. Ce poate să facă aici? Ne stă în drum, îşi face de lucru eu te miri ce!

După ce se temuse că soţul ei va avea un şoc la aflarea concluziilor doctorului Brouchotte, Amélie aproape regreta că el accepta atât de uşor ideea despărţirii.

— Pentru Elizabeth, va fi cu siguranţă perfect, spuse ea, dar pentru noi…

— O să mergem să o vedem, din când în când, adăugă Pierre.

— Şi localul?

— Bineînţeles, nu va fi uşor. Până la urmă, o să ne descurcăm. Esenţialul e să se dezvolte bine. Şi-apoi, o să vină în vacanţă…

— Ea ce-a spus când a aflat că o să fie trimisă la internat? întrebă Denis.

— Ce vrei să spună? E un copil. Nu-şi dă bine seama. Se gândeşte că o să stea la ţară, cu prietene noi… O dată ajunsă acolo, sigur o să sufere. Pe urmă, o să se obişnuiască.

— Patroane, două halbe, strigă chelnerul de după uşă.

Pierre se ridică şi puse chiştocul într-o scrumieră.

— Lasă, spuse Denis, mă duc eu.

Pierre se aşeză la loc. Amélie trase sertarul mesei şi scoase hârtie, un toc şi cerneală.

— Ce faci?

— Scriu la internat.

— Nu-i nicio grabă!

— Ba da, Pierre. Trebuie să o întreb pe directoare dacă o poate primi pe Elizabeth şi care sunt condiţiile!

— Ah „da!… Condiţiile… Poate-o să fie scump!…

Se gândi o clipă şi continuă cu glas nesigur:

— Pe mine, după ce-ai plecat, m-a durut iar capul!

Brusc alarmată, ea se întoarse spre el întrebând:

— Te-a durut? în ce fel? Nu mai tare ca de obicei!

— Nu, la fel. Numai că, te asigur, nu-i plăcut!

Ea respiră:

— Ştiu, Pierre, dar gândeşte-te că nu-i ceva grav. Trebuie-să-ţi impui ideea asta. Cum te simţi acum?

— Ceva mai bine.

Amélie îşi puse palma pe fruntea lui. El zâmbi satisfăcut. Ea îi lua durerea cu mâna. De ce oare nu izbutea ea, prin această mângâiere, să facă să renască bărbatul puternic pe care-l cunoscuse? în clipa aceasta, când era înspăimântată din pricina sănătăţii fetiţei, ar fi dorit, mai mult ca oricând, să se simtă învăluită de o

afecţiune viguroasă. Luarea unei hotărâri o apăsa. Ar fi vrut să scape de ea, ca de o povară. Chema în ajutor un soţ care nu mai exista.

— Ce mă nelinişteşte, reluă el, e că am înghiţit două pastile, adineaori. Aşa că, dacă mă apucă iar, diseară o să trebuiască să deschid iar tubul. N-o să fie prea mult?

Amélie lăsă să-i cadă mâna.

— Nici vorbă. Ştii bine ce ţi-a explicat doctorul!

— Doctorul! Doctorul! Doctorul nu-i în pielea mea!

— Du-te să te odihneşti puţin.

— Nu. Dacă nu mă culc la ora obişnuită, după asta nu mai pot să adorm.

— Cum vrei, Pierre. Dar, mai ales, ai grijă. Nu bea cu clienţii. Şi, dacă te mai doare, nu ezita să mai iei aspirină…

— Eşti drăguţă… Te plictisesc cu necazurile mele…

Ea înmuie tocul în cerneală şi începu să scrie:

„Domnişoară…”

Pierre se aplecă peste umărul ei. Simţi respiraţia lui caldă pe ureche.

„Mă adresez dumneavoastră, sfântită de doctorul Brouchotte, a cărei nepoată a fost crescută în internatul dumneavoastră. Fiica mea, Elizabeth, în vârstă de zece ani…”

— Mai ai nevoie de mine? întrebă Pierre.

— Nu.

El ieşi. Amélie reciti ce scrisese şi se gândi cum să continue. Trebuia oare să vorbească despre starea sănătăţii Elizabethei sau doar să pomenească de faptul că rămăsese în urmă la învăţătură? Zgomotul din sală creştea încet. Clienţii veniţi pentru apetitiv se instalau la locurile lor obişnuite. Se auzi clinchetul soneriei.

— Casa, vă rog!

Puse tocul deoparte şi intră în cafenea. La bar era lume multă. Un consumator nerăbdător bătea cu o monedă în farfurioara din faţa lui.

Amélie încasa jetoanele, întindea pachetele de ţigări

şi de tutun unor necunoscuţi şi nu înceta să se gândească la fiica ei. Brusc, ca sub imboldul unei intuiţii, ridică privirea. Aşezată pe o treaptă, acolo unde scara făcea o curbă, Elizabeth, cu coatele pe genunchi, cu bărbia prinsă în palme, cu ochii strălucitori de curiozitate, privea sala.

PARTEA A DOUA

L

Răstignit pe un perete al vorbitorului, un Christ mare, slab şi livid, îşi înclina capul spre un pian, şase scaune de pai şi patru fotolii îmbrăcate în catifea ciocolatie. Pardoseala strălucea. Penumbra care domnea şi mirosul de ceară de parchet te îndemnau să vorbeşti încet. În fundul sălii, domnişoara Quercy stătea de vorbă, pe şoptite, cu mamele a doua eleve. Imediat ceva termina, se va ocupa, cu siguranţă, de Amélie şi Elizabeth. Călătoria cu trenul, apoi cu autobuzul, fusese atât de extraordinară, încât numai în clipa când au intrat în internat fetiţa realizase la ce încercare urma să fie supusă. Plecând peste o oră, mama o va lăsa singură, expusă la mii de greutăţi, într-o existenţă nouă. Cum o să reuşească să înveţe, să mănânce şi să doarmă, departe de ai săi, fără să aibă niciun prieten în acest loc? O privi pe domnişoara Quercy şi găsi că are o înfăţişare demnă şi rece, care nu te îmbia să o cunoşti mai de aproape. Chipul fin, de o paloare transparentă, era încununat de o masă de păr frumos, negru, pieptănat pe frunte ca un sul, şi, în creştet, ca un coc umflat. Avea mijlocul atât de subţire, încât te întrebai cum de partea de sus a trupului şi cea de jos puteau să facă un tot. Vârsta ei era probabil apropiată de cea a mamei, dar era îmbrăcată bătrânicios, cu un guler alb, înţepenit cu balene, o rochie neagră cu nasturi de sticlă, lungă până la glezne, un şal împletit, negru, mănuşi negre fără degete şi ghete negre cu vârf ascuţit.

— Ce caraghios e îmbrăcată directoarea! murmură Elizabeth.

— Şşşt! spuse Amélie.

O lovi uşor cu palma peste genunchi, ca să o facă să tacă. Dar Elizabeth era prea excitată ca să se supună:

— Tu crezi că e mereu aşa, sau numai când primeşte musafiri? Gata, e rândul nostru!… Oh, mamă, când e-n picioare se vede şi mai bine că e o persoană cu care e greu să te-nţelegi!

Urmărind-o pe domnişoara Quercy care se îndrepta către ea, Elizabeth avu impresia că personajul dintr-o fotografie foarte veche – asemenea acelora pe care părinţii ei le păstrau în sertare – se însufleţise şi păşea prin grosimea cartonului învechit.

— Ridică-te! zise Amélie.

Elizabeth se ridică şi se aplecă uşor, schiţând o reverenţă. O voce gravă îi ajunse la urechi:

— Iat-o deci pe micuţa pariziană, despre care mi s-a spus că are unele probleme cu sănătatea. Vino mai aproape, Elizabeth… Vezi, te tutuiesc chiar înainte de a face cunoştinţă. Aşa obişnuiesc. Elevele mele sunt copiii mei…

Domnişoara Quercy luă mâinile fetiţei şi le ţinu într-ale sale, ca şi cum acest contact i-ar fi putut dezvălui ceva interesant. Elizabeth simţea cum toate secretele i se scurg prin vârful degetelor. Nemulţumită, se încruntă, îşi coborî pleoapele, se închise în ea, ca să bareze orice acces.

— Nu arată prea bine, reluă domnişoara Quercy, dar ochii, atunci când binevoieşte să-i ridice, sunt la fel de vioi ca ai unei veveriţe!

De obicei, Elizabethei îi făceau plăcere complimentele despre ochii ei. Dar, în împrejurările neplăcute în care se găsea, nicio măgulire n-o putea seduce. În sfârşit, domnişoara Quercy îi lăsă mâinile şi se aşeză:

— Acum, doamnă, vorbiţi-mi puţin despre noua noastră elevă. Nu trebuie oare ca, pentru un timp, să vă iau locul?

Mama înşiră toate necazurile fiicei sale, începând cu ganglionii şi terminând cu pelada, fără să uite lipsurile în materie de ortografie şi aritmetică. Se părea că acest tablou sumbru n-o impresiona din cale-afară pe domnişoara Quercy, care trecuse şi prin lucruri mai rele.

— Înţeleg, înţeleg, zicea ea cu un aer gânditor.

Umilită, Elizabeth se uita cu încăpăţânare doar la valiza mică de la picioarele ei, în care se găsea zestrea de elevă internă. După ce mama termină cu lista necazurilor, domnişoara Quercy spuse:

— Fiţi fără grijă, toate se vor aranja. Să înte-Colombe reprezintă o mare familie, în care toată lumea se iubeşte şi se ajută. Elizabeth va fi fericită în mijlocul nostru, dacă se va sili să fie alături de noi în această misiune.

Amélie atinse umărul fetiţei şi, ca pusă în mişcare de un mecanism de precizie, aceasta îşi îndreptă spatele şi spuse cu glas moale:

— Da, domnişoară.

— Să fie într-un ceas bun! spuse domnişoara Quercy. În sfârşit, te aud. Credeam că ţi-ai înghiţit limba.

Jignită, Elizabeth se înroşi. Amélie râse jenată, ca şi cum ar fi solicitat indulgenţă.

— Avem. două secţiuni, reluă domnişoara Quercy. Mă gândesc să o repartizez pe Elizabeth cu fetiţele mai mici. Dar, dacă văd că poate să ţină pasul, o trec repede în clasa superioară. Acum, o să vă conduc să vizitaţi locurile…

Au ieşit în grup, împreună cu celelalte două mame şi fiicele lor. Copilele mergeau în urmă, cu capetele plecate, condamnate. Persoanele adulte, care nu trăiau cu teama că trebuie să rămână trei lungi trimestre la Sainte-Colombe, îşi manifestau încântarea la vederea grădinii cu flori, a celei cu legume, sufrageriei, sălilor de clasă, capelei, infirmeriei. În curtea de recreaţie, pe care au trebuit să o traverseze ca să urce la dormitor, elevele alergau de colo-colo, ţinând. La trecerea domnişoarei

Quercy încremeniră, respectuoase, cu privirile plecate.

Dormitorul era compus din două încăperi mari care comunicau între ele, fiecare având treizeci de paturi mici de fier, aşezate faţă în faţă şi separate printr-un interval. Între cele două încăperi se găsea un spaţiu pentru supraveghere, separat printr-o perdea cafenie.

— Ai să dormi aici, Elizabeth, spuse domnişoara Quercy, arătându-i un pat întru totul asemănător celorlalte.

Se întoarse apoi spre Amélie şi întrebă:

— Trusoul a fost în întregime marcat cu numărul pe care vi l-am trimis în scrisoare?

— Da, domnişoară: numărul 39, răspunse grăbit Amélie.

— Perfect. Elevele mai vechi îi vor arăta cum să-şi aranjeze lucrurile personale în camera de lenjerie.

În timp ce vorbeau, le conduse pe celelalte două fetiţe nou-venite la paturile lor. Mama uneia dintre ele era enormă, cu o pălărie de pai neagră şi mâini la fel de roşii şi puternice ca ale măcelarului din strada Dancourt. Cealaltă mamă era scundă, palidă şi transpira ca o bucată de unt pusă la soare. Pe lângă ele, Amélie părea o prinţesă. Elizabeth era convinsăcă toate colegele ei o invidiau că are o mamă atât de frumoasă şi de bine îmbrăcată.

Domnişoara Quercy ar fi vrut să le arate vizitatoarelor şi spălătorul, bucătăria şi cămara, dar portarul o chema la vorbitor: sosiseră alte eleve cu părinţii lor. Scara răsuna sub galopul picioarelor. Se auzeau uşi trântite. Toată clădirea era în fierbere.

Neştiind ce au de făcut, mamele şi fiicele lor coborâră în grădină. Grupuri calme se plimbau pe aleea mărginită de trandafiri înfloriţi. Se făceau pentru a zecea oară recomandări inutile. Se vorbea despre vacanţa următoare. Se rosteau promisiuni pentru scrisori bisăptămânale. Elizabeth privea cu tristeţe la toate aceste persoane adulte, venite să-şi abandoneze copiii.

Deodată, doamnele începură să se agite: ora patru şi jumătate! Trebuia să vină autobuzul!

Înmărmurită, Elizabeth se lăsă îmbrăţişată de mama ei, primi o sărutare grăbită, auzi cuvinte de o blândeţe neobişnuită şi se trezi în spatele grilajului, privind un autobuz vechi, galben şi dezarticulat, cum se îndepărta hârâind, într-un nor de praf. Lângă ea, alte fetiţe îşi fluturau batistele, salutând în acest fel fuga ruşinoasă a mamelor. O senzaţie de ruptură bruscă o scutură pe Elizabeth din cap până în stomac. Cât ai clipi din ochi, cele mai gingaşe legături fuseseră tăiate. Pentru prima dată în viaţă era singură. Un hohot de plâns i se urcă pe buze, îşi pierdu răsuflarea, ca şi cum cineva ar fi ţinut-o cu capul sub apă. Pe jumătate asfixiată, bâigui: „Mămico! Mămico!”, nu cu speranţa de a o aduce înapoi pe cea care care dispăruse, ci ca să se apere, prin acest cuvânt, atât de intim şi cald, împotriva golului înspăimântător care se adâncea în jurul ei. Prin vălul lichid care-i juca în faţa ochilor, îşi zărea tovarăşele întru suferinţă, care plângeau şi ele, trăgându-şi jalnic nasul printre sughiţuri. În mod paradoxal, spectacolul acestor chipuri răvăşite îi dădu curaj. Nu voia să semene cu fetiţele astea plângăreţe, pe care nefericirea le urâţea. Întorcând spatele grilajului, îşi şterse obrajii cu mâneca, îşi înghiţi saliva amară şi intră, cu capul sus, în curtea de recreaţie.

Tumultul se potolise datorită prezenţei, într-un colţ, a unei fiinţe ciudat alcătuite, care era, cu siguranţă, supraveghetoarea. Ce vârstă putea să aibă? Treizeci, patruzeci de ani? Avea un umăr mai coborât decât celălalt, braţe lungi ca de maimuţă şi o faţă galbenă, ale cărei nas, gură şi bărbie erau răsucite spre stânga.

La început, Elizabeth crezu că această persoană îşi lua dinadins un chip de vrăjitoare, ca să distreze fetiţele. Dar cum rictusul nu dispărea şi nimeni nu râdea, înţelese în cele din urmă că acesta era adevăratul chip al femeii. Tulburată, se îndepărtă şi ajunse într-un grup de eleve care o măsurâră cu privirea, fără să-şi întrerupă discuţia.

vorbeau cu un accent greoi şi cântat. Aerul lor de superioritate dovedea că erau pe puţin în al doilea an de internat. Toate erau urât îmbrăcate. În timp ce Elizabeth purta o fustă până la genunchi, şosete albe şi pantofi fini, celelalte aveau rochii sac tricotate şi saboţi grosolani. Oare nu-şi dădeau seama cât erau de ridicole cu îmbrăcămintea asta caraghioasă? Elizabeth le privea cu atenţie şi se gândea cu nostalgie la fetiţele elegante de la şcoală, comunală. Unde era Claire, cu pletele ei aurii, Madeleine, cu şorţul ei cochet, mai scurt în spate?

— Aşadar, se pare că vii de la Paris? o întrebă o blondă durdulie, cu gene albe.

— Da, răspunse Elizabeth. Şi tu?

— De la Lacapcile-Marival.

— E pe-aici pe-aproape, cred.

— Ia te uită! Păi altfel n-aş fi aici. Toate suntem din regiune. Cea mai puţin apropiată e Augustine, ea e din Cahors, aşa că vezi!... De ce te-a adus mama ta aşa de departe?

— Din motive de sănătate.

— Ce ai?

— N-am poftă de mâncare! răspunse Elizabeth îmbufnată.

— Nu aici ai s-o capeţi! Pentru ce ni se dă de mâncare!...

O fetiţă mai mică, care se uita puţin saşiu, întinse mâna spre fusta Elizabethei şi mormăi:

— Oh! Ce scurt eşti îmbrăcată! La Paris aşa umblaţi toate?

— Bineînţeles, dacă aşa e la modă!

— Şi părinţii tăi cu ce se ocupă? întrebă alta.

— Sunt proprietarii unei cafenele mari, în Montmartre, răspunse cu mândrie Elizabeth.

— Unde zici?

— În Montmartre!

— Ah, ştiu! exclamă Augustine, care venea din Cahors. Asta-i acolo unde sunt toate teatrele, toate

cinematografele, toate sălile de bal! Tata a fost acolo, anul trecut. Ne-a povestit. Se pare că M foarte frumos!

— Mai ales noaptea, spuse Elizabeth, din cauza luminilor.

Această declaraţie invita auditoriul la un anumit respect. Toate chipurile reflectau o uimire neîncrezătoare. Montmartre pătrundea la Sainte-Colombe.

Bucurându-se de prestigiul asigurat de calitatea ei de pariziană asupra acestui grup de provinciale, Elizabeth se grăbi să-şi consolideze avantajul.

— Lângă noi, în dreapta, e „Théâtre du Trianon Lyrique”, spuse ea cu un aer nepăsător.

— Un teatru adevărat?

— Ce întrebare!

— Tu ai fost acolo?

Fără să mai stea să se gândească, ea trase aer printre buzele întredeschise şi astfel se auzi un fel de şuierat foarte asemănător cu cuvântul: „Da”.

— Ce noroc ai! spuse Augustine. Ce-ai văzut?

Pentru că tot începuse să inventeze, Elizabeth răspunse foarte firesc:

— Multe lucruri: *Marele Mogul*, *Clopotele din Comeville* şi *Veronica*. Numai operete eu mari montări… Costume din alea cu volane, cu pene, cu paiete şi bijuterii false!…

Fetele îşi ţineau respiraţia ca să audă mai bine istoria acestor spectacole pariziene fastuoase.

— În cealaltă parte a localului, reluă Elizabeth, se află „Bal de l’Élysée”. Acolo se dansează toată noaptea, cu serpentine, cu confeti…

— Te duceai şi tu să dansezi?

Elizabeth dădu înapoi în faţa acestei minciuni colosale pe care colegele o aşteptau de la ea şi se mulţumi să spună:

— Nu, eu nu. Dar unchiul meu, părinţii… Ei se duc în fiecare scară!

— Ce dansează? Ştii vreo melodie?

— Bineînţeles! spuse Elizabeth.

Şi fredonă:

Hai să facem o belotă…

După ce termină, elevele mai vechi, foarte stârnite, îi cerură să mai cânte ceva. Ea îşi luă un aer leşinat, îşi închise pe jumătate ochii şi lăsă să-i curgă de pe buze:

Noapte în China, Noapte de alint, Noapte de amor!

Era atât de frumos încât una din fete alergă să o cheme pe supraveghetoare urlând:

— Domnişoară Bertrand! Veniţi repede! Fata cea nouă cântă cântece de la Paris!

Din fericire, Elizabeth nu-şi mai amintea exact cuvintele. Tocmai se împotmolise în „nopţile de beţie” şi „nopţile de tandreţe”, când o siluetă neagră se opri în faţa ei. Până să ajungă supraveghetoarea, domnişoara Quercy în persoană apăruse, tiptil, la locul adunării. Intimidată, Elizabeth tăcu. În jurul ei, voci perfide, şuşoteau:

— Ei bine, draga mea, să vezi ce-o să păţească!…

— O s-o pedepsească!…

— O să fie izolată!

Fetiţa puţin saşie şopti cu un zâmbet slugarnic: / – Ştiţi, domnişoară, ne-a spus că stă lângă un teatru şi că tatăl şi mama ei dansează în fiecare noapte.

Privirea îngheţată a domnişoarei Quercy o făcu pe pârâcioasă să reintre în grup. Elizabeth strânse din dinţi, gest care o uşura întotdeauna când se înfuria.

— De ce te strâmbi aşa? spuse domnişoara Quercy cu glas liniştit. Nu eşti mulţumită?

— Nu, domnişoară, răspunse Elizabeth.

— Ei bine, nici eu! Ai o voce plăcută. Dar nu-mi place cântecul. Aici ai să înveţi altele. Acum, duceţi-vă toate să vă aranjaţi lucrurile în camera de lenjerie. Mă bizui pe cele vechi ca să le îndrume pe cele noi.

Domnişoara Bertrand, care avea un picior mai scurt decât celălalt, se alătură grupului, şchiopătând atât de

tare încât de fiecare dată părea că se frânge din mijloc. Bătu din palme. Elevele se aliniară pe două rânduri. Discuţiile încetară.

După ce-şi conduse lurma la „lenjerie”, domnişoara Berirand anunţă:

— Vă dau o jumătate de oră. Când mă întorc, să fie totul gata!

— Da, domnişoară, replicară douăzeci de glasuri tărăgănate.

De îndată ce ea le întoarse spatele, s-au repezit la bagaje. Pe pereţii încăperii erau fixate rafturi de lemn, întretăiate, la intervale regulate, de despărţituri verticale din carton. Fetele îşi despachetau trusoul pe o masă şi apoi îl aranjau în caseta cu numărul lor. Treaba aceasta era însoţită de comentarii asurzitoare, fiecare elevă încercând să atragă atenţia celorlalte asupra calităţii rufăriei ei. Când Elizabeth scoase din valiza ei şase chiloţi din finet, tiviţi cu un mic feston roşu, această prezentare fu salutată cu exclamaţii:

— Ce frumoşi sunt!

— Arată-mi şi mie!

— Ăştia nu cred că ţin prea cald iarna! O să-ţi îngheţe fundul!

Sedusă de rufăria elevei noi, Augustine din Cahors se oferi să-i arate care era regula în aşezarea lenjeriei pe raft.

— În faţă pui chiloţii, pentru că, bineînţeles, e ce schimbi mai des. Cămăşuţele de zi, în spate… Cămăşile de noapte, şi mai în spate… Brusc, o întrebă: Unde-ţi sunt bandajele igienice?

— N-am, spuse Elizabeth, care de fapt nici nu auzise vreodată de aşa ceva.

— N-ai bandaje igienice? Păi, sunt trecute pe listă. Trebuie să ai. Chiar dacă n-ai nevoie de ele…

— Şi tu, tu ai nevoie?

— Te cred!

— Atunci, spune-mi ce-i aia!

— Ah, nu, draga mea! exclamă Augustine făcând pe speriată.

Îşi scutură mâna în faţa obrazului şi degetele ei moi se loveau unul de celălalt ca nişte cârnăciori.

— De ce? întrebă Elizabeth.

— De-aia! Nu-s lucruri despre care se vorbeşte!

Cele mai vechi le împresurară:

— Ba da, spune-i, Augustine!

— Spune-i tu!

— Ba nu, tu!…

S-au dus într-un colţ pentru ca povestea să nu se răspândească. Acolo, Augustine şi încă o fată, cu glas şoptit şi dând ochii peste cap ca nişte conspiratoare, îi explicară Elizabethei misterul indispoziţiilor lunare. Apoi, ca să o convingă, o duseră cu forţa în faţa compartimentelor elevelor mari. Cele care erau la vârsta când trebuiau să fie prevăzătoare îşi puseseră teancul de bandaje igienice chiar în faţă, la marginea raftului. Cele a căror evoluţie intimă nu justifica încă o asemenea atenţie, îşi ţineau aceste preţioase obiecte deoparte, în aşteptarea unor zile mai bune.

— Vii de la Paris şi nu ştii asta? rânji Augustine.

Sainte-Colombe marcase un punct. Degeaba mormăia Elizabeth: „Ba da, ştiu!”… tot internatul fusese martorul ignoranţei ei.

Începuse să se întunece când se întoarse domnişoara Bertrand. Spre deosebire de domnişoara Quercy, ea le vorbea elevelor cu „dumneata”. La ordinul ei, toate îşi îmbrăcară şorţurile negre de uniformă. Al Elizabethei fu considerat prea scurt.

— O să ţi-l lungeşti la ora de croitorie, spuse supraveghetoarea. Şi-n plus, nu vreau să văd şosete albe. Ciorapi negri, ca toată lumea. E mai potrivit şi ţin mai cald.

Elevele se aşezară în rând ca să coboare în sala de mese. Fiecare îşi ducea tacâmul, şervetul şi farfuria de metal.

— Mâncăm deja? întrebă Elizabeth.

— Nu, mergem doar să ne fixeze locurile, spuse Augustine.

Într-adevăr, în sufragerie, domnişoara Bertrand îşi împărţi trupa la trei mese mari. O a patra masă, mai mică, era rezervată conducerii şcolii. Elizabeth se lăsă să cadă pe o bancă îngustă şi tare. La stânga ci era blonda cea grăsună, la dreapta fata saşie, încăperea lungă, cu pereţii goi, se întuneca pe-ncetul. Deja silueta domnişoarei Bertrand, aşezată lângă uşă, abia mai putea fi zărită.

— Şi acum, ce aşteptăm? întrebă Elizabeth.

— Lumina, şopti grăsuna blondă.

— Care lumină?

— Păi, electrică. În sat, numai noi avem. Domnişoara Quercy a construit chiar ea o maşinărie. Seara o face să funcţioneze. Şi-atunci se luminează tot. Se vede bine!

Cu ochii larg deschişi, în mijlocul acestei obscurităţi populate cu fete, Elizabeth se simţi apăsată de o teamă nelămurită. Urma să se producă un eveniment extraordinar: un trăsnet, căderea unui perete, apariţia unei zâne rele. Scârţâi uşa. O lumină galbenă trecu pragul. Era fantoma domnişoarei Quercy. Ducea o lampă cu gaz Pigeon, dar lumina părea să iasă din chipul ei. În încăpere înainta încet un cap tăiat.

— Sunteţi cuminţi, copii?!

— Da, domnişoară.

— Numai puţind răbdare. O să dau drumul la dinam.

Dispăru într-un foşnet de stofă. Cinci minute mai târziu, din tavan ţâşni o lumină roşiatică. La capătul a două fire, două becuri goale încercau să supravieţuiască. Toată sala de mese scoase un „Ah!” victorios. Pe urmă, curentul se întrerupse şi un „Oh!” consternat se răspândi din întunecimi.

— Nu merge niciodată de prima oară, explică grăsuna blondă.

Becurile, stârnite încă o dată, se poticneau într-o

radiaţie sacadată. Două rânduri de chipuri ieşiră la suprafaţă din tenebre. Se priveau. Se recunoşteau. Se salutau ca după o îndelungată absenţă. Lumina deveni mai puternică. Câteva fetiţe bătură din palme. Elizabeth nu pricepea cum de le plăcea lumina asta leşinată. Domnişoara Quercy reveni şi spuse:

— Totul e-n ordine. Domnişoară Bertrand, puteţi să anunţaţi la bucătărie că suntem gata pentru cină.

Farfuriile erau deja pe masă. Apăru o altă femeie care era, neîndoios, învăţătoare, pentru că se aşeză la masa domnişoarei Quercy împreună cu domnişoara Bertrand, în capătul sălii.

— E domnişoara Hugues, spuse saşia. Ea e la clasa mică şi domnişoara Quercy la clasa mare.

— Noi cu cine o să fim?

— Păi, cu domnişoara Hugues.

— Cu-atât mai bine, mormăi Elizabeth.

Deodată, toată lumea se ridică şi-şi împreună mâinile. O fetiţă bolborosi nişte vorbe de neînţeles. După care, domnişoara Quercy vorbi, de una singură, în liniştea din jur:

— Binecuvântează-ne, Doamne, binecuvântează darurile tale pe care le vom primi…

Elizabeth se ridicase odată cu celelalte şi asculta mirată această cuvântare. Când domnişoara Quercy tăcu, un cor de glasuri răspunse cu respect:

— În numele Tatălui, şi al Fiului, şi al Sfântului Duh. Amin.

Elevele trecură peste băncile de lemn şi se aşezară zgomotos.

— Ce-a fost asta? şopti Elizabeth.

— Nu ştii? E Benedicite!

— Ce anume?

— „Benedicite”! Rugăciunea de dinainte de masă.

Noutatea trecu cu repeziciune din gură-n gură, dând ocol mesei.

— Nu ştie ce înseamnă *Benedicite*!…

Intrarea în sală a celor două slujnice de la bucătărie, aducând mâncarea, crea o diversiune salvatoare. Rând pe rând, fiecare elevă îşi primi porţia de supă, de linte cu slănină şi de pâine. Ca băutură, apă proaspătă. Toate se grăbiră să mănânce. Elizabethei supa i se păru prea grasă şi lintea plină cu nisip. Dar colegele ei apreciau fără doar şi poate hrana, pentru că înghiţeau repede, cu lăcomie, cu spatele aplecat şi plescăind. Certuri înăbuşite izbucneau pentru probleme de frontieră.

— Te-ai întins prea mult... Du-te mai încolo!

— Ba nu, linia mea-i aici... Tu ai trecut peste!...

Din când în când, domnişoara Quercy, căreia nu-i scăpa nimic, spunea cu glas blând, dar ferm:

— Louise Charamu, nu se muşcă pâinea cu dinţii, se rupe... Mauricette Lafleur, înainte de-a bea, te ştergi la gură cu şervetul...

Ea însăşi, aşezată, dreaptă, la masa direcţiei, nu mânca decât produse din lapte şi salată. Îndoia frunzele verzi cu mâinile ei albe şi le ducea la gură cu un gest foarte distins.

— E vegetariană, adăugă saşia. Tot anul mestecă iarbă. De aia e aşa slabă! Nu termini ce ai în farfurie?

— Nu, spuse Elizabeth. Nu-mi place lintea.

— Dacă laşi ceva în seara asta, mâine ţi le dă iar. Şi tot aşa, până le înghiţi! mai bine dă-mi-le mie! Da’ fără să ne vadă...

Elizabeth se aplecă în faţă ca să mascheze mişcarea în direcţia domnişoarei Quercy şi saşia, cu câteva gesturi rapide cu lingura, goli restul de linte în farfuria ei. Ca desert, erau biscuiţi dulci, între timp, trei dintre fete se duseseră să aducă apă pentru spălat vasele, un lighean pentru fiecare masă. Elevele îşi treceau vasul de la una la alta şi-şi clăteau tacâmurile când le venea rândul. Primele servite aveau parte de o apă transparentă şi călduţă. Ultimele, între care şi Elizabeth şi cele două vecine ale ei, au trebuit să-şi cufunde cuţitele, furculiţele şi lingurile într-un lichid tulbure, în care pluteau resturi

de legume şi linte şi rămăşiţe decolorate de pâine. Urmând sfaturile celor mai vechi, Elizabeth îşi înfăşură tacâmurile curate în şervet, în aşa fel încât să formeze un mic cilindru, peste care puse farfuria de metal.

După cină, urmă o recreaţie în curte. Obligaţia era să circuli în grup pentru activarea digestiei, dar fără să alergi, pentru că exerciţiile violente ar fi dăunat somnului. Domnişoara Bertrand organiză o horă. Fetiţele se mişcau încet cântând: „N-o să mai mergem în pădure...” Elizabeth ar fi vrut să nu participe la jocul acesta care i se părea fără sens, să poată sta într-un colţ ca să se gândească pe îndelete la necazurile ei. Dar supraveghetoarea o anunţă că starea de meditaţie tăcută, ca şi discuţiile în doi, erau interzise în această instituţie. Sub ameninţarea că va fi reclamată domnişoarei Quercy pentru refuz de supunere, intră în cerc şi-şi manifestă proasta dispoziţie cântând mai tare şi mai fals decât tovarăşele ei.

Celelalte două nou-venite se alăturaseră de la început masei de eleve. Se părea că nimic nu le miră în acest mediu în care

e.

Elizabeth se simţea străină – sporovăiau, lopăiau, râdeau. Îşi făcuseră deja prietene. Elizabeth se învârtea printre şorţurile negre şi se gândea cât este de singură.

După această pauză, urmă urcatul la dormitor. O nouă încercare o aştepta acolo pe Elizabeth, în momentul dezbrăcatului. Tocmai se pregătea să-şi desfacă fusta, când domnişoara Bertrand se năpusti asupra ei şchiopătând dezarticulat.

— Nu aşa, nepriceputo! Doar n-o să rămâi goală în faţa tuturor! întâi îţi tragi pe cap cămaşa de noapte, fără să-ţi treci braţele prin mâneci, şi-ţi scoţi hainele pe dedesubt...

— Nu ştiu să fac aşa ceva!

— Ei bine, ai să-nveţi!

Ajutată de supraveghetoare, Elizabeth îşi strecură

capul prin răscroiala gâtului şi încercă să se dezbrace pe dibuite. La cea mai mică mişcare, coatele erau stânjenite de îngustimea cilindrului de pânză. Colegele ei, mai îndemânatice, erau deja la ultimele faze ale operaţiei. În faţa fiecărui pat, o coloană de pânză albă se răsucea, se apleca, scotea la vedere protuberanţe colţuroase şi-apoi, brusc, devenea plată, scăpată de hainele de peste zi care se adunau, grămăjoară, pe podea.

— Grăbeşte-te, Elizabeth Mazalaique, spuse domnişoara Bertrand. N-ai mai rămas decât dumneata.

Bombănind, tropăind şi aruncând priviri furioase în jur, Elizabeth izbuti să învingă ultimul obstacol, adică chiloţii, făcu un pas înainte şi anunţă:

— Gata, domnişoară!

La spălător erau şase robinete fixate deasupra unei albii mari de tablă. Fetele intrau acolo în grupuri de câte şase, ca să-şi spele dinţii, urechile şi vârful nasului. O dată terminată această operaţie rituală, înveşmântate în alb, îşi reljiau locul în dormitor, fiecare în faţa patului ei. După asta, toată lumea îngenunche. Capetele se plecară, mâinile se împreunară, buzele începură să şoptească. Ca să nu se facă remarcată, Elizabeth adoptă atitudinea reculeasă a celor de lângă ea; dar neştiind ce să spună, rămase cu gura închisă. Privirea ci o întâlni pe cea a domnişoarei

Bertrand, care se ruga în faţa ei. O sclipire trecu prin ochii supraveghetoarei. Nici nu apucaseră bine să rostească „Amin!” şi fetele îşi şi lăsaseră mâinile să zburătăcească, ca nişte păsări speriate, peste piept, închinându-se grăbite. În timp ce ele, „spălate de păcat”, se repezeau vesele în pat, domnişoara Bertrand se apropie de Elizabeth şi-o întrebă, suflându-i în faţă un miros rânced:

— De ce n-ai rostit rugăciunea împreună cu colegele dumitale?

Elizabeth îi înfruntă privirea şi răspunse arogant:

— Pentru că n-o ştiu.

Supraveghetoarea primi lovitura cu o mişcare înapoi a bustului. Ochii ei reflectau groaza. Bolborosi:

— Nu ştii Tatăl nostru?

— Nu.

— Nu te-a învăţat nimeiy?

— Nu.

— Nici la şcoală, nici acasă?

— Nu.

Mâinile domnişoarei Bertrand se uniră sub bărbie, într-un gest de apărare:

— Iisuse, Doamne! Ei bine! Frumoasă treabă!

Elizabeth simţea că ia foc, în cămaşa de noapte, în mijlocul dispreţului general. Ca un şarpe care-şi scuipă veninul, o fată şopti:

— Trebuie să-i spunem domnişoarei Quercy!

— Linişte! ţipă supraveghetoarea ridicând un umăr. Elizabeth Mazalaique, du-te la culcare. Vom lua o hotărâre mâine.

Elizabeth se căţără în pat şi-şi trase cuvertura până la gură. Uşa se deschise şi intră domnişoara Quercy. Elevele strigară în cor:

— Noapte bună, domnişoară.

— Noapte bună, copii, spuse ea. Somn uşor. Şi ziua de mâine să vă găsească gata pentru a începe cu îndrăzneală anul şcolar.

Tăcu, pentru că supraveghetoarea se apropiase de ea şi-i şoptea ceva la ureche. Ca să o audă, domnişoara Quercy era silită să se aplece. Vecinele Elizabethei şuşoteau:

— Îi spune despre asta nouă i

— Oho! N-aş vrea să fiu în pielea ei!

— E-adevărat că nu ştie *Tatăl nostru*?

— Nu, nu ştie decât cântece de amor de la Paris!…

Domnişoara Quercy bătu din palme:

— Ce înseamnă gălăgia asta? Vreau ca în cinci minute toată lumea să fie adormită. Domnişoara Bertrand îmi va raporta cine mai stă de vorbă după ce se

stinge lumina.

Ieşi. Elizabeth, care se aştepta la mustrări, răsuflă uşurată şi-şi ascunse faţa în sulul de la căpătâi, foşnitor şi rece, care ţinea loc de pernă. Supraveghetoarea trecu prin dreptul ei, fără să o privească, corectă poziţia câtorva eleve sub cuvertură, le ură somn uşor tuturor, se retrase în colţul rezervat ei, unde avea un pat, un lighean şi o cană, şi trase perdeaua cafenie peste secretul pregătirilor de culcare. Se stinse lumina: domnişoara Quercy întrerupsese curentul. Totuşi, nu era absolut întuneric. O lampă cu gaz, Pigeon, aprinsă pe o măsuţă, făcea oficiul de Tâmpă de noapte. În caz de urgenţă, o puteai lua ca să cobori la toaletă din curte.

Pe jumătate ridicată în coate, Elizabeth privea gânditoare încăperea lungă, slab luminată, în care treizeci de bărci albe pluteau pe suprafaţa unei ape negre. Patul era tare, fără pernă, cu o pilotă băgată într-o husă de pânză. Obişnuită cu forfota din bulevardul Rochechouart, o tulbura absenţa zgomotului motoarelor şi claxoanelor de la maşini, izbucnirilor înăbuşite ale orchestrei, în spatele peretelui, sunetului paşilor şi glasurilor de pe trotuar, toată această uriaşă rumoare de sub fereastra ei care timp de atâţia ani o pregătise, în fiecare seară, să întâmpine somnul. N-o să poată adormi niciodată în această penumbră, într-o tăcere plină de nelinişte, alături de toate fetele acestea care nu o iubesc. Îi părea rău că nu l-a luat cu ea pe Constantin. Cu el alături s-ar fi simţit mai puţin singură. Dar era puţin probabil ca domnişoara Quercy să îngăduie prezenţa unui ursuleţ în patul unei eleve. Femeia aceasta nu era acolo decât ca să o împiedice pe Elizabeth să fie fericită. „Nu pot s-o sufăr! Nu pot s-o sufăr!”, îşi repeta strângând din dinţi. Şi când te gândeşti că în acel moment adevărata viaţă continua acolo, în cafeneaua clocotitoare şi strălucitoare! O cuprinse o dorinţă dureroasă să-şi îmbrăţişeze mama, să se vaite, să fie consolată. O chema cu gândul la căpătâiul ei. Şi la fel pe

tata, pe unchiul Denis, pe Clémentine… „O să-i scriu mamei şi-am să-i spun că nu vreau să rămân aici, că trebuie să mă ia înapoi acasă…” O fată scânci în somn, o alta şuiera respirând pe nas. Lângă uşă, două prietene sporovăiau pe şoptite. Un trup se răsuci pe somiera care scârţâi. Oare unchiul Denis se ducea la Clémentine în seara asta? Paturile din preajma lămpii proiectau pe pereţi umbre în formă de scări. Un drum populat cu fantome. Elizabeth începu să tremure. „Şi dac-aş ţipa şi-aş trezi pe toată lumea?” Ideea asta scandaloasă o încălzea. Se ridică şi-şi scoase cămaşa de noapte. În pielea goală se simţea mai bine. În graba ei, uitase să-şi ia o batistă curată ca să şi-o strecoare sub obraz, cum avea obiceiul. Rămăseseră toate în caseta din „lenjerie”. Îşi îndoi în patru cămaşa, o potrivi sub obraz şi se culcă la loc. Pe sub uşă trecu o pală de vânt. Pe perete se mişcau umbre. Cineva cobora spre dormitor, treaptă cu treaptă. Nu era vizibil. Dar curând se va ivi între paturi. Ca vulpea aia îngrozitoare, din pozele din la *semaine de Suzette*, care intra pe furiş „cu botul căscat, într-un coteţ de găini. O înşfăca pe cea mai frumoasă. „Poate pe mine!” Fu mirată să constate că asta n-o speria mai mult. Orice era mai bine decât să continue să trăiască la internat.

A doua zi dimineaţă, în recreaţia de la ora zece, Elizabeth a fost chemată în biroul domnişoarei Quercy ca să răspundă unei acuzaţii foarte serioase. În clipa în care sunase clopoţelul pentru deşteptare, fusese găsită goală în pat. Explicaţiile vinovatei, bazate pe obişnuinţa de a dormi aşa la ea acasă, nu reuşiră să o convingă pe directoare. Ea o invită să se supună regulamentului, sub ameninţarea unor pedepse care puteau merge până la „punerea în carantină”. Această posibilitate fu rostită cu un glas dulce ca mierea. În continuare, domnişoara Quercy se opri la o problemă care, după cum spunea, era încă mai gravă în ochii ei: lipsa educaţiei religioase pe care o vădea noua ei elevă. Fără să-şi îngăduie să-i

critice pe părinţii fetiţei, ca deplângea faptul că nu vegheaseră asupra acestei părţi esenţiale din educaţia ei. Indecenţa în felul de a dormi, cântecele deocheate, necunoaşterea rugăciunilor principale, alcătuiau un tot. Sosise timpul ca aceste rele să fie corectate. În timp ce celelalte vor fi în recreaţie, domnişoara Hugues îşi lua obligaţia să o înveţe pe Elizabeth rugăciunile creştine de fiecare zi şi noţiuni elementare din Biblie. De îndată ce va ajunge la nivelul colegelor ei, va urma alături de ele lecţiile de catehism ale preotului. Pe când directoarea îi ţinea această prelegere, Elizabeth o privea fix şi-şi spune;» în gând: „Nu pot să te sufăr! Nu pot să te sufăr! îmi vine să te scuip!”. Fără să aibă habar de ura cu care era privită, domnişoara Quercy trase concluzia:

— Sunt convinsă că ai să faci un efort în folosul tău, Elizabeth. Dacă reuşeşti să urci panta, meritul îţi va fi dublu faţă de al celorlalte, pentru că tu ai pornit mai târziu şi de mai departe!

Când ajunse în curte, Elizabeth se simţea ca şi cum ar fi avut din nou peladăi la fel ca elevele de la şcoala comunală, care altă dată fugiseră de ea din cauza bolii de piele, cele de la Sainte-Colombe îi întorceau spatele pentru că adusese de la Paris apucături socotite necuviincioase. Or, dacă accepta, în cel mai rău caz, ideea că nişte porţiuni fără păr de pe capul cuiva ar putea să provoace un gest de repulsie unor fete fără inimă, nu înţelegea de ce faptul că nu ştie nişte rugăciuni şi că doarme goală trezea o asemenea reacţie celor din jur. Nedreptatea era atât de evidentă, că în loc să caute să cucerească stima colegelor ei, străduindu-se să le semene, era cuprinsă de o dorinţă nebună să le înfrunte până la capăt, rămânând aşa cum era.

În recreaţia următoare, domnişoara Hugues o chemă pe Elizabeth în clasă şi-i vorbi despre Tatăl, Fiul, Sfântul Duh şi Sfânta

Fecioară. Suferinţele lui Iisus Christos o interesară în mod deosebit pe fetiţă, dar, când trecură la învăţarea

rugăciunii duminicale, ea nici măcar nu încercă să ascundă cât o enerva înşiruirea asta de cuvinte în care n: aveai voie să schimbi ordinea. La domnişoara Hugues totul era cenuşiu: pielea, rochia, părul, privirea. Era destul să întorci capul ca să uiţi cum arată. Cât despre metoda ci de predare, plictiseala pe care o antrena scuza lenea colectivă a elevelor ei.

— Repetă cu mine: „Tatăl nostru, carele eşti în ceruri…”

De la locul ei, Elizabeth auzea râsetele, ţipetele colegelor care se jucau în curte. Cu toate că le ura, ar fi vrut să li se alăture. Dar domnişoara Hugues era de neclintit:

— O să te duci să te joci după ce vei umple acest gol important…

La rugăciunea de seară, domnişoara Bertrand îngenunche lângă Elizabeth, în dormitor, la piciorul patului. Aplecată spre copilă, ea îi sufla ce trebuie să spună, cu strâmbături de complicitatea entuziastă. Celelalte interne urmăreau scena cu coada ochiului, pe ascuns, fără să înceteze să-şi mişte buzele. Istovită de încercările din această primă zi, Elizabeth adormi de îndată ce se stinse lumina. Se trezi în mijlocul nopţii şi fu cât pe-aci să urle de spaimă: o mână necunoscută îi ridica plapuma. Era domnişoara Bertrand, care controla dacă nu cumva şi-a scos cămaşa. Încă tulburată, o văzu în lumina slabă a lămpii de veghe pe infirma care se îndepărta cu pas inegal, împiedicându-se în veşmântul alb de pânză, ca un spectru venit din lună, mai curând destinat zborului decât mersului.

În zilele următoare, instruirea religioasă a Elizabethei îşi urmă cursul, în fiecare recreaţie, sub îndrumarea plicticoasei domnişoare Hugues. Dar, deja prinsă în disciplina monotonă a internatului, fetiţa nu se mai revolta împotriva sorţii potrivnice, în locul acesta nu se putea petrece nimic neprevăzut, pentru că fiecare minut din viaţă intra în ordinea unui orar extrem de

strict. Te sculai în zori, într-un dormitor pe care primele zile friguroase ale toamnei îl transformau într-o gheţărie. Rugăciunea de dimineaţă şi o spălare sumară erau îndeplinite în grabă de nişte puştoaice dârdâind de frig, care căscau spasmodic. O dată paturile făcute, toată lumea se aduna, cu priviri somnoroase şi stomacul gol, în capela particulară a internatului. Domnişoara Quercy, domnişoara Hugues şi domnişoara Bertrand se aşezau pe locurile din faţă, aproape de altar. Elevele se buluceau în spatele lor, pe băncile de lemn. Sainte-Colombe era o fostă mănăstire, dezafectată, a cărei capelă era cu siguranţă foarte veche, dacă judecai după piatra înnegrită, lustrul scaunelor, de rugăciune şi parfumul de tămâie şi mucegai care plutea sub bolţi. Fiecare elevă avea un şirag de mătănii. Domnişoara Hugues îi împrumutase unul Elizabethei. Avea boabe mari şi mirosea a răşină. Un murmur de taină se înălţa spre statuia unui Christ nepăsător, în ciuda faptului că era răstignit:

— Doamne, fie-ţi milă de noi… Iisuse Christoase, fie-ţi milă de noi… Iisuse „auzi-ne… Iisuse, îndeplineşte-ne rugăciunile…

Uneori, amorţită de frig, Elizabethei i se părea că vede trupul Mântuitorului mişcându-se pe cruce. Atunci, se înfiora de teamă şi rostea împreună cu celelalte: „Iisuse, fie-ţi milă de noi…” După care tăcea din nou, cu gândurile aiurea.

Din capelă se trecea direct în sufragerie, unde, în chip de mic dejun, elevele primeau o farfurie cu supă şi două felii de pâine neagră. Imediat după asta, începeau orele, întrerupte de recreaţii, de care Elizabeth nu putea încă să profite, pentru că progresele ei în materie de educaţie religioasă erau încă nesatisfăcătoare. Chiar şi în timpul pregătirii lecţiilor, seara, ea trebuia, potrivit dispoziţiilor domnişoarei Quercy, să-şi consacre puţinele momente libere citirii unui manual de catehism, tipărit cu litere groase şi cu poze. Înainte de cină se întorceau

la capelă, unde, în semiîntuneric, glasurile cele mai dulci căpătau o rezonanţă sinistră.

După ce fusese mirată de importanţa pe care la Sainte-Colombe toată lumea o acorda acestui soi de recitări, Elizabeth admise până la urmă că exista, fără îndoială, un Dumnezeu bun în spatele norilor, care se ocupa de toate, la fel ca directoarea unui internat. Era, desigur, foarte comod să i te adresezi ca să capeţi un sfat, o favoare sau ajutor. Dacă în familie nu auzise niciodată vorbindu-se despre el, era pentru că părinţii ei erau prea ocupaţi cu treburile din cafenea ca să se mai ocupe şi cu cele care se petreceau în cer. S-ar mai fi putut şi ca ei să-şi închipuie că cei de la şcoala comunală o învăţaseră lot ce trebuia, în orice caz, dacă principiul acestor relaţii zilnice cu Domnul nu-i era neplăcut, deplângea faptul că trebuia să-l invoce la oră fixă, prin fraze greu de reţinut. Oare era adevărat, după cum spunea domnişoara Bertrand, că rugăciunile ei nu făceau doi bani atâta timp cât nu le ştia pe dinafară? Asta părea că o să mai dureze! „Dacă aş putea, se gândea ea, i-aş cere ca mama să vină să mă vadă foarte repede… unchiu’ Denis să se însoare cu Clémentine… să ne dea cafea cu lapte şi cornuri proaspete la micul dejun… ca domnişoara Quercy să-şi rupă un picior… să mă fac mare, dintr-odată… să nu-l mai doară capul pe tata…” Gândurile ei fură întrerupte de mişcarea trupurilor care se ridicau. Domnişoara Quercy ieşi cea dintâi, ca să pună în funcţiune dinamul. La cină aveau iar supa servită dimineaţă; reîncălzită, linte sau paste făinoase, salată veştejită şi mereu aceiaşi biscuiţi ca desert.

Uniformitatea acestei existenţe dădea valoare celui mai mic eveniment. Ziua în care se schimba rufăria, ziua în care se spălau pe picioare – cinci câte cinci, într-un lighean mare –, ziua în care îşi greblau capul cu un pieptene foarte fin pe care îl prezentau apoi domnişoarei Bertrand ca să constate că nu aveau insecte, ziua în care preotul venea pentru catehism; toate aceste zile purtau o

misterioasă aură de sărbătoare.

Duminica, îl regăseau pe preot în biserica din sat. Venea cu bicicleta, de departe. Vreo cincisprezece persoane se alăturau elevelor de la internat, ca să asiste la slujbă. Era o ceremonie frumoasă. Elizabeth nu se mai sătura să admire veşmânţul brodat cu aur şi gesturile onctuoase ale preotului. Se plimba între cor şi absidă, îşi desfăcea braţele, vorbea cu glas cântat. Unbăieţel, în costum roşu şi alb, îi dădea răspunsurile. De fiecare dată când copilul îngenunchea i se vedeau pantofii negri, butucănoşi. Domnişoara Quercy era aşezată la un fel de pian. Degetele îi zburau pe clape şi rezulta o muzică cerească. La ieşirea din biserică, fetele aveau chipuri mulţumite, discutau pe şoptite, se luau cu plăcere de mână. Chiar şi Elizabeth, care, în general, nu le inspira niciun fel de simpatie colegelor ei, se bucura cu acest prilej de unele semne de prietenie. După-amiaza, domnişoara Quercy le aduna şi pe cele mari şi pe cele mici într-o singură clasă, unde o elevă citea cu voce tare o carte intitulată *Jurnalul Margueritei, sau cei doi ani de pregătire în vederea primei comuniuni*.

La puţin timp după începerea anului şcolar, brutarul din Lacapelle-Marival a venit să aducă pâinea pentru cincisprezece zile. Şi-a anunţat sosirea suflând într-un corn. Un strigăt colosal a răspuns acestui semnal:

— E pâinea! Pâinea proaspătă!

Tot internatul lua parte la descărcarea căruţei. Elevele îşi treceau din mână în mână pâinile mari, cenuşii, cu margini umflate, cu crăpături fine şi pudrate cu făină, în trecere, mirosul acrişor al drojdiei de bere îţi gâdila nările. Elizabethei îi lăsa gura apă. Seara, a fost un festin. Apoi, cu trecerea zilelor, pâinea s-a întărit, s-a mucegăit şi iluziile s-au spulberat. Reapariţia brutarului a devenit un subiect la care puteai visa.

De două săptămâni de când era la internat, Elizabeth primise trei scrisori de la mama ei, dar încă nu-i răspunsese, din lipsă de timp şi de inspiraţie. Cea de-a

patra scrisoare sosi joi, 16 octombrie. Domnişoara i-o dădu deschisă, ca şi pe cele dinainte, la ora mesei de prânz. Numai că citirea scrisorilor în timpul mesei era interzisă. Elizabeth strecură plicul în buzunarul de la şorţ şi aşteptă sfârşitul prânzului cu o asemenea nerăbdare, că-şi simţea stomacul contractat. Când se ajunse la desert, care, în mod excepţional, nu era compus din biscuiţi, ci dintr-o friganea, domnişoara Quercy bătu din palme ca să se facă linişte şi spuse:

— Copii, vă dau o veste bună. În după-amiaza aceasta mergem cu toatele în pădurea Marie ca să adunăm castane.

Un chiuit de bucurie îi întâmpină cuvintele. Bineînţeles, toată lumea ştia că plimbarea avea un scop utilitar: castanele strânse intrau, pentru un timp îndelungat, în diferite chipuri, în alcătuirea listei de bucate, dar aceste temeri gastronomice nu rezistau în faţa minunatei plimbări – două ore de libertate, în pădure.

În timpul recreaţiei scurte care-a urmat, Elizabeth s-a refugiat într-un colţ al curţii ca să-şi citească, în sfârşit, scrisoarea. Plicul era adresat ca unei persoane adulte: „Domnişoarei Elizabeth Mazalaique. Internatul Sainte-Colombe, prin Lacapelle-Marival. Lot”. Acest „Domnişoară” legat de numele ei o încântă pe fetiţă. Hârtia purta antetul „Café-tabac le Cristal”. Pe foaia albă, scrisul înclinat al mamei avea o eleganţă de dantelă. Dar cuvintele, scrise grăbit, erau greu de descifrai:

„Draga mea Elizabeth.

Sunt surprinsă că n-am primit niciun răspuns la cele trei scrisori pe care ţi le-am trimis de când ne-am despărţit. Îmi place să cred că eşti sănătoasă şi că doar puţină lene te-a împiedicat să-mi scrii. Nu-i aşa că ai s-o faci în seara asta? Ca să ne linişteşti pe toţi. Pe-aici nimic nou, poate doar că am avut mai multă treabă decât în septembrie, ca în fiecare an. Tata a fost obosit în ultima

vreme, dar acum e mai bine. Nu sunt îngrijorată. Cât despre unchiu' Denis, e sănătos şi ne vorbeşte mereu de tine cu drag. La «Trianon Lyrique» se joacă Vis în vals. Succesul acestei operete ne aduce o mulţime de clienţi în pauze. Am avut bilete de favoare şi am mers toţi trei la teatru, pe rând, săptămâna trecută. Pentru că te interesează cum mă îmbrac, am să-ţi spun că am pus rochia albastră care-ţi place atât de mult. Spectacolul a fost foarte frumos şi sper că într-o zi ai să-l vezi şi tu. Dar tu, copila mea iubită, eşti cuminte şi silitoare, aşa cum mi-ai promis? Mănânci bine? Profiţi de aerul curat din acea regiune plăcută? Câte fetiţe n-ar vrea să fie în locul tău! Presupun că-ţi dai seama ce noroc ai şi că-n viitoarea vacanţă n-o să te mai recunoaştem, atât ai să fii de înaltă, voinică şi înţeleaptă. Trebuie să închei la repezeală scrisoarea, pentru că mă cheamă la casă. Te sărut, draga mea, pentru tata, pentru tinchiu şi pentru mine. Răspunde-mi repede. Şi fă-ţi timp să-i scrii bunicului, care, şi el, aşteaptă veşti de la tine. O să se bucure! încă multe sărutări – Mămica ta".

Epistola aceasta era atât de lungă, de afectuoasă şi de bine ticluită, că Elizabeth fu bucuroasă la gândul că domnişoara Quercy o citise înaintea ei. În acest fel, directoarea putuse să constate cât era de iubită de părinţii ei noua elevă, ce viaţă frumoasă duceau la Paris şi cât de mult le lipsea unica lor fiică. Reciti scrisoarea de trei ori, din ce în ce mai emoţionată. Tot trecutul îi împresura inima şi, de la o amintire la alta, starea prezentă i se părea, prin comparaţie, şi mai crudă. Era atât de cufundată în gândurile ei triste, încât clinchetul clopoţelului o făcu să cadă din nori. Ieşi din cafeneaua familială ca să se trezească, aiurită, cu lacrimi în ochi, în mijlocul unei hoarde de fete gălăgioase care-şi puneau pălăriile, se împingeau şi se aşezau în rând.

— Ei bine, Elizabeth Mazalaique, încă nu eşti gata? Te aşteptăm!

Afară soarele strălucea palid printr-un văl de ceaţă.

Domnişoara Quercy luă comanda acţiunii. Domnişoara Hugues se plasă ca încheietor de pluton. Câteva eleve duceau saci goi în care avea să se adune recolta. Au traversat grădina pe aleea centrală, mărginită de tufe dezgolite de trandafiri. În clipa în care au depăşit gardul de fier, Elizabeth a simţit în piept şocul exaltant al eliberării: nu era o plecare de-adevărat, dar puteai să-ţi închipui că era. Întoarse capul şi văzu, în întregul ei, clădirea lungă şi joasă a internatului, cu acoperişul înalt de ţiglă acoperită cu muşchi, zidurile cenuşii, găurite de ferestre identice, fără perdele şi un singur horn din care ieşea fum. De cealaltă parte a drumului, biserica mică şi veche, ale cărei uşi nu se deschideau decât duminica, veghea peste vreo duzină de cocioabe înfundate pieziş în pământ. Câteva găini se agitau în jurul unui morman de bălegar. Un câine, culcat lângă fântână, îşi muşca în joacă coada, răsucindu-şi botul. Câteva femei ieşiră din locuinţe ca să privească defilarea. Domnişoara Quercy le răspunse la salut, cu o amabilitate plină de distincţie. Brusc, căsuţele dispărură. O luară pe o potecă mărginită de mărăciniş. În capul coloanei, fetiţele mergeau încă pe două rânduri, dar cele din spate se împrăştiau în dezordine şi săreau într-un picior printre gropi. Pe lângă drum se întindeau arături şi fâneţe verzi. Majoritatea fetelor nu dădeau nicio atenţie peisajului, dar Elizabeth, subjugată, nu-şi putea dezlipi ochii de la el. Niciun zid, niciun trotuar, niciun felinar. Privirea i se ducea până hăt, departe, aerul pe care-l respira era atât de tare că-i venea să ţipe, să alerge, să zboare, ca să dovedească ce uşor îşi simţea trupul. Poteca ocolea un muncel îmbrăcat în ferigă şi se sfârşea brusc într-o pădurice frumoasă cu frunziş arămiu. Domnişoara Quercy le sfătui pe fetiţe să adune cât mai multe castane în poala şorţului şi-apoi să le verse în sacii care erau aliniaţi pe pământ.

— Şi-acum, la treabă! Cele mai. vrednice vor primi un premiu!

Siluete discrete se risipiră printre trunchiurile încă

lucioase de la ultima ploaie. Cu trupul îndoit, Elizabeth înainta încet, pe un covor de frunze uscate, al căror parfum înţepător şi umed îi pătrundea până-n creier. Ciorapii negri îi dădeau mâncărimi. Erau multe castane în jurul ei. Unele goale şi netede, de un brun luminos, modelate în formă de inimă. Altele încă ascunse într-o sferă verde, pe jumătate crăpată. După exemplul colegelor ei, Elizabeth zdrobea cu tocul pantofului vârfurile ţepoase din care se ivea un fruct foarte umed, foarte proaspăt, a cărui perfecţiune neaşteptată o mira de fiecare dată. Glasuri aţâţate de nerăbdare ţipau la liziera pădurii:

— Uitaţi-vă la a mea, cât e de frumoasă, domnişoară!

— Oh, aici e nemaipomenit!… Sunt o mulţime! mai multe decât oriunde!…

— Domnişoară! Domnişoară, veniţi să vedeţi, am găsit douăîntruna!

Domnişoara Quercy se strecura de la un grup la altul şi împărţea fără părtinire încurajări şi sfaturi. Castanele se adunau în poala şorţului Elizabethei. Când comoara era. gata să dea pe dinafară, se ducea să o predea la locul stabilit. Domnişoara Hugues, tot cenuşie şi tristă, supraveghea recolta prin ochelari. Alte fetiţe veneau, cu burta umflată, picioarele depărtate şi, dând drumul şorţului, făceau să cadă o avalanşă de bule castanii în sac.

— Eu am cel mai mult!

— Ba eu! Mi-a zis domnişoara…

Înfierbântată de întrecere, Elizabeth se întoarse la treabă. Curând însă, furată de plăcerea de a se plimba prin pădure, uită de dorinţa de a aduna mai multe castane decât colegele ei. Prefăcându-se că este în căutarea unui colţ bun, se îndepărtă de celelalte şi începu să-şi închipuie că se afla acolo singură, sub frunzişul compact, arămiu, cu găuri de lumină venită din cer. O pasăre slobozea un ţipăt, o ramură se îndoia, un

câine lătra departe, cădea o frunză şi nimic pe lume nu mai avea însemnătate. Din când în când, în mod mecanic, Elizabeth mai aduna câte o castană; i se părea a fi un dar preţios şi o compătimea că era răpită din pădurea natală ca să-şi găsească sfârşitul stupid într-un internat. Alegând din cele pe care le avea în poală, le scoase pe cele mai frumoase şi le eliberă. Când domnişoara Quercy chemă fetiţele bătând din palme, Elizabeth ajunse ultima la locul de adunare.

— Asta-i tot ce ne aduci? îi spuse domnişoara Quercy uitându-se la prada neînsemnată pe care o descărca în grămadă.

— Da, domnişoară.

— Ei, bine, nu te-ai ostenit prea mult! Dacă toată lumea ar fi făcut ca tine, n-am prea avea cu ce să ne lăudăm!

Între timp, portarul, burtos şi cu o mustaţă lungă, pleoştită, ca strămoşii noştri gali, venise cu o roabă ca să ia sacii plini. Erau zece în total. Ducând câte doi saci o dată, trebuia să facă cinci drumuri. Lăudându-şi elevele care, toate, cu excepţia Elizabethei, contribuiseră la succesul expediţiei, domnişoara Quercy le aşeză iar în rând, două câte două.

— Oh, domnişoară, o să căpătăm castane astă seară, la cină? întrebă Augustine din Cahors, cu glas rugător.

— Bineînţeles, spuse domnişoara Quercy.

— Ura! Ura! Ura! strigară fetele ţopăind şi bătând din palme.

Luară drumul înapoi, vesele. În semn de victorie cântau în cor:

Tata mi-a ales un soţ.

O, Doamne! Ce bărbat! Ce bărbat mititel /…

Portarul mergea în frunte, împingând roaba. Din când în când, cădea câte-o castană dintr-un sac prost legat şi se rostogolea într-un făgaş făcut de-o căruţă. Imediat o eletfă se grăbea să o ridice. Elizabeth muşcă din castana pe care o păstrase în buzunar. O materie

tare, amară şi dulce în acelaşi timp, i se fărâmiţă pe limbă. Scuipă o ploaie de bucăţele albe. Fetele de lângă ea făceau la fel. Cântecul îşi pierduse ritmul. Domnişoara Hugues bătea măsura cu mâna ca să susţină forţele care slăbeau din ce în ce:

Tata mi-a ales un soţ…

A început să plouă. Au alergat până la grilajul de fier. Dar n-a fost decât ceva trecător.

La gustarea de după-masă, fetiţele au căpătat o felie de pâine şi două bucăţele de zahăr. După care, ca în fiecare joi, de la patru la cinci, tot internatul s-a adunat la ora de croitorie. În timp ce colegele ei, mai avansate, brodau flori pe canava, Elizabeth a trebuit să-şi lungească cu zece centimetri tivul la şorţuri. Degetarul pe care i-l pusese pe deget domnişoara Bertrand o jena în mişcări. Acul, foarte fin, îi aluneca între arătător şi degetul mare. Scrâşnea din dinţi, ofta de supărare. I se încurca aţa, o deznoda, o trăgea cu un gest larg al braţului, cu riscul de a-i scoate un ochi vecinei, îi ieşea din ac, trebuia iar s-o umezească în gură, să o răsucească, să o potrivească în urechea acului închizând un ochi. Domnişoara Bertrand, în picioare între pupitre, asista, nepăsătoare, la acest chin. Când se îndepărta, pantoful cu talpă înălţată de lemn răsuna tare pe podea. Zgomotul acesta sincopat întrerupea, din când în când, glasul elevei care citea pentru toată clasa din *Jurnalul Margueritei*:

„În rondurile care înconjurau casa, am văzut tot soiul de flori, deoarece domnişoara Dumont le iubea neSpus de mult şi le cultiva cu cea mai mare grijă, prelungindu-le viaţa efemeră”.

Bodogănind din pricina tivului, Elizabeth admira în acelaşi timp limbajul acestei Marguerite care, totuşi, după câte se spunea în carte, nu avea mai mult de zece ani. I-ar fi plăcut să-i poată scrie mamei ei cu tot atâta uşurinţă. Se nimerea bine că joia, timpul rezervat lecţiilor era destinat corespondenţei. Încă zece minute şi

gata! Se înţepă, supse o picătură de sânge de pe deget şi, descurajată, lăsă să-i cadă lucrul pe genunchi:

— N-o să reuşesc niciodată!

Domnişoara Bertrand se apropie de ea, duse şorţul la nas, ca şi cum ar fi vrut să-l miroasă, clătină din cap şi se strâmbă:

— S-ar zice că ai cusut cu o furculiţă!

Deodată, eleva care citea tăcu şi toată clasa izbucni în râs. Clinchetul clopoţelului o scoase din încurcătură pe Elizabeth, care se pregătea să-şi înfrunte colegele nemiloase.

Era ora cinci. După recreaţie, revenind în clasă, înlocuiră acul cu tocul. Două lămpi cu sclipiri roşiatice se aprinseră în tavan. Elizabeth stătea visătoare în faţa foii albe de hârtie. Îi era greu să vorbească despre viaţa ei de la internat aşa cum ar fi vrut, pentru că scrisorile trebuiau să fie predate, deschise, domnişoarei Quercy. Tot cântărind cuvintele, i se părea că nu se mai adresează părinţilor, ci directoarei. I se golea mintea. Se uită la vecina ei, Françoise Pierroux, al cărei tată era fabricant de pateu de ficat de gâscă la Souillac. Françoise scria repede, fără să stea pe gânduri: ideile curgeau direct din cap în toc. Cum avea multă imaginaţie, nu se ştia niciodată dacă ceea ce spunea era adevăr sau invenţie. Elizabethei îi plăcea, pentru că avea o faţă palidă, ochi mari de tot, foarte negri şi o voce dulce. Dintre toate elevele de la Sainte-Colombe, era singura a cărei simpatie ar fi vrut s-o câştige.

— Le scrii părinţilor tăi? şopti ea.

— Da.

— Ce le tot înşiri?

— Oh, ce-mi trece prin cap! Totul e să afle că sunt sănătoasă…

— Şi cum începi?

Françoise împinse foaia de hârtie spre Elizabeth, care se aplecă şi citi:

„Iubiţii mei părinţi.

Vă mulţumesc pentru scrisoarea voastră călduroasă şi mă grăbesc să vă spun că şi eu sunt sănătoasă…”

— E bine, zise Elizabeth.

Cu acest îndemn, îşi înmuie peniţa în călimară, aşteptă ca inspiraţia să capete formă şi începu la rândul ei:

„Iubiţii mei părinţi.

Mă anine în braţele voastre casă vă spun că sunt bine şi că aici toată lumea e drăguţă cu mine. Am fost la adunăm castane şi era nostim, o să le mâncăm la cină. Asta o să fie o schimbare în loc de linte, care numi prea place. Pe urmă, nea citit din «Jurnalul Marguerit ei». Am o pretenă, Françoise care e drăguţă, aşa crez. Mă bucur că tata şi unchiu’ sunt bine şi cafeneaua merge şi mai ales că tu ai mers la teatru cu rochea ta frumoasă… „[5]

Reciti începutul scrisorii, roase gânditoare capătul tocului şi continuă:

„Când o să fiu mare, o să mag şi eu la teatru şi-o sam o roche la fel de frumoasă şi bijutieri. O să fie vesel. O să mergem mereu împreună. O să dansăm la bal. Aicea, se face lumină cu o maşină Dinamo. Domnişoara Quercy la făcut pe Dinamo şi merge. Eae şi foarte drăguţă. Învăţ bine. Şi mănânc tot ce-mi dă. Dacă ai şti mamă ce frumos era în pădurea Marie, cu frunze uscate. Sper c-o să mai mergem. Portarul a adus castanele într-o roabă. Vă sărut, mamă, tată, unchiu’ şi Clémentine, din tot sufletul meu de micuţă internă-Elisabeth”.

Scrise adresa pe plic şi sublinie cu două linii cuvintele: „Café le Cristal”.

— Ai terminat? întrebă Françoise Pierroux.

— Da.

— Păi vezi, nu-i mare lucru!

— Nu. Dac-ai început, merge de la sine. Ar trebui să-i mai scriu şi bunicului, dar o s-o fac altă dată.

— Eu nu-i scriu bunicului, a murit, spuse Françoise

---

5 Aici şi în alte epistole, greşelile ortografice au fost respectate, ca mijloc de portretizare a personajului (n. tr.)

Pierroux.

— La mine, bunica a murit.

Aşa au început să-şi facă confidenţe. Françoise tocmai îi povestea cum erau îndopate gâştele, când domnişoara Bertrand, care supraveghea pregătirea lecţiilor după-amiaza, le ameninţă că le pedepseşte pentru „stat de vorbă şi neatenţie”. Elizabeth tăcu, dar o bucurie stăpânită îi îmbujora obrajii: în sfârşit, avea o prietenă.

La ora şase, domnişoara Bertrand adună toate scrisorile ca să le ducă domnişoarei Quercy.

După cină, care a constat, ca fel principal, din castane fierte, a urmat spălarea colectivă a picioarelor, în dormitor. Elizabeth a făcut în aşa fel încât să fie lângă Françoise în faţa ligheanului mare din care ieşeau aburi. Elevele încercau apa cu prudenţă, cu vârful piciorului:

— E prea fierbinte, domnişoară, nu putem încă să ne băgăm în ea!

Era un pretext ca să prelungească plăcerea. Cum nu existau decât patru ligheane pentru întreg dormitorul, fetele care-şi aşteptau rândul le ocărau pe cele care se instalaseră comod pe scaune:

— Daţi-i zor! Domnişoară, fac dinadins!…

Lăsând apa să le cuprindă gleznele, cu şorţul ridicat peste genunchi şi un zâmbet fericit pe buze, cele două proaspete prietene schimbau priviri complice. După ce se spălă pe picioare, Elizabeth îi împrumută săpunul lui Françoise, care o felicitase pentru săpunul ei parfumat cu migdale. Françoise îi aruncă o ocheadă de o surprinzătoare tandreţe şi şopti:

— Îţi mulţumesc. Ai să vezi, o să avem secretele noastre! Mâine o să-ţi povestesc lucruri interesante…

Culcată la ea în pat, după stingerea luminii, Elizabeth se întrebă încă multă vreme, cu încântare: oare ce lucruri interesante avea de gând să-i povestească Françoise?

Domnişoara Quercy sosi cu puţină întârziere în

capelă, pentru rugăciunea de dimineaţă. Domnişoara Bertrand şi domnişoara Hugues îşi ocupaseră deja locurile în primul rând. În loc să se ducă lângă ele, directoarea îşi trecu privirea peste elevele adunate, îi făcu semn Elizabethei să se strângă puţin şi se aşeză lângă ea, pe bancă, spre marginea dinspre aleea centrală. Ce însemna această comportare neobişnuită? Era vorba de un semn de bunăvoinţă sau de suspiciune? Elizabeth o urmărea pe domnişoara Quercy cu coada ochiului. Aceasta, în genunchi, cu mâinile împreunate sub bărbie, se ruga în tăcere. Brusc, buzele ei se puseră în mişcare şi tot internatul fu un singur glas murmurat. Ştiind că şi cele mai şoptite cuvinte tot ajungeau la urechile directoarei, Elizabeth se strădui să recite *Rugăciunea duminicală* fără greş. La *Te salut, Marie*, repetat de trei ori, nu se poticni decât foarte puţin. Dar la *Simbolul apostolilor* nu-şi mai reaminti şi fu silită să înlocuiască câteva fraze printr-o morfoleală dev silabe de-a valma şi oftaturi. Atenţia îi era distrasă de mireasma de lămâie abia simţită care se răspândea din îmbrăcăminte domnişoarei Quercy. Cu obraji supţi, sprâncene negre, pleoapele plecate, ea părea că ignoră tot ce o înconjura. Pentru Elizabeth era un avantaj. Din toată *Mărturisirea păcatelor* ea nu reţinuse decât o singură formulă pe care o rosti la momentul potrivit, cu un avânt deosebit în suflet şi în glas:

— „Este vina mea, este vina mea, este vina mea cea mare!...”

Domnişoara Quercy spunea acelaşi lucru. Ce-o mai fi având să-şi reproşeze, ea, care avea întotdeauna dreptate?

La recreaţie, zece fete o înconjurară pe Elizabeth.

— De ce s-a aşezat lângă tine? întrebă Augustine.

— Habar n-am.

— Ce ţi-a spus?

— Nimic.

— Cu siguranţă a tăcut-o pentru că nu ţi-ai învăţat

rugăciunile!

— Le ştiu, rugăciunile! bombăni Elizabeth.

— Aşa e, le ştie, exclamă Françoise Pierroux. Mi le-a recitat aseară.

— Nu-i adevărat, zise Augustine. Eram lângă ea. După „cred în Dumnezeu” a făcut: „Hon, hon, hon”, pentru că nu mai ştia ce urmează…

— N-am făcut „hon, hon, hon”! replică Elizabeth, ridicând un umăr, apoi pe celălalt.

Domnişoara Bertrand întrerupse cearta: Elizabeth era chemată de domnişoara Quercy la direcţiune.

— Acum? se bâlbâi Elizabeth.

Supraveghetoarea dădu afirmativ din cap. Elizabeth simţi că-i sare inima şi i se înmoaie picioarele. Părăsi grupul, în timp ce în urma ei se înălţa şuşoteala bârfelor.

Domnişoara Quercy o primi aşezată în spatele biroului ei. Între pereţii aceştia goi şi albi părea încă mai subţire şi mai neagră. De la prima privire, Elizabeth zări, în mijlocul mesei, scrisoarea ei deschisă.

— Eşti mulţumită cu ce ai scris aici? o întrebă domnişoara Quercy.

— Da, domnişoară, îngână Elizabeth.

— Nu crezi că te-ai cam grăbit?

— Nu.

— La fiecare rând, sau aproape, e câte o greşeală de ortografie. Ţi le-am notat pe margine. O să-mi faci plăcerea să scrii încă o dată scrisoarea, în ora de studiu, astă seară. Asta o să-ţi permită, cu aceeaşi ocazie, să scoţi anumite pasaje care mă îndoiesc că ar fi pe placul mamei tale.

— Care pasaje?

— Cele în care vorbeşti de viitoarele tale toalete, de viitoarele tale ieşiri în lume…

Elizabeth se înroşi sub imperiul unei furii neputincioase. Îi ardeau urechile.

— Sunt convinsă, reluă domnişoara Quercy, că mamei tale i-ar plăcea mai mult să afle veşti despre fetiţa

care eşti în clipa asta decât despre fata care visezi să ajungi. De altfel, cum o să fii peste câţiva ani? Eu sper pentru tine că vei căuta în viaţă şi alte satisfacţii decât cele oferite de teatre şi baluri. N-am dreptate?

Privirea domnişoarei Quercy impunea un răspuns. Dar Elizabeth n-avea niciun chef să-i facă plăcere.

— De ce să nu-mi placă să mă duc la bal?

— O să-ţi placă să te duci o dată, de două, de trei ori, pe urmă o să te plictiseşti.

— Ba nu.

— Ba da, Elizabeth. O să te plictiseşti, pentru că educaţia pe care ţi-o vom da aici te va ajuta să te ridici deasupra distracţiilor vulgare. Ştiu că eşti o copilă sensibilă şi sinceră. Adevăratele tale defecte sunt lenea, neglijenţa şi încăpăţânarea.

Împotriva lor aş vrea eu să lupt mai întâi. Ştii pe de rost, acum, rugăciunile principale?

— Aşa şi aşa…

— Mi s-a părut, în capelă, că nu erai prea sigură pe tine. Străduieşte-te să ajungi la nivelul colegelor tale. De săptămâna viitoare vei urma cursul decatehism cu celelalte. Aţiinci, totul se va limpezi pentru tine. Am mai observat şi că nu mănânci aproape nimic la masă…

— Ba da, mănânc.

— Jumătate din porţie o dai vecinelor. Ai nevoie să capeţi forţă. De-acum încolo, înainte de fiecare masă o să iei untură de peşte. E excelentă pentru sănătate! Şi-acum ia-ţi scrisoarea şi fugi repede…

Când Elizabeth ajunse în curte, recreaţia era pe terminate, în clasă, Françoise îi strecură un bilet: „Te-a certat?” Elizabeth scrise răspunsul: „Nu. Dar vrea să rescriu scrisoarea şi să iau untură de peşte”. Primi un alt bilet: „E totuşi drăguţă”. Prefăcându-se că se apleacă peste o carte, Elizabeth notă pe spatele hârtiei: „Nu mi se pare”. I-ar fi făcut plăcere să continue corespondenţa astfel începută cu colega ei de bancă toată ora, dar domnişoara Hugues puse la treabă pe toată lumea:

dictare şi analiză gramaticală. Numai în recreaţia următoare, după masa de prânz, cele două prietene „îşi putură continua schimbul de păreri asupra directoarei. Vorbiră apoi despre părinţii lor. Françoise considera că mama Elizabethei este foarte drăguţă şi foarte distinsă:

— Când am văzut-o, mi-am zis imediat: „are noroc, fetiţa cea nouă, cu aşa o mamă!”

— Da, spuse Elizabeth. Şi-apoi mai e şi că se-mbracă foarte bine. Are atâtea rochii, atâtea rochii, că nu mai ştie unde să le aşeze.

— Bineînţeles, zise Françoise, când stai la Paris trebuie să ai o garderobă bogată. Mai ales că aşa cum ne-ai povestit, se duce des la teatru şi la baluri cu tatăl tău…

Elizabeth avea atâta încredere în prietena ei, că aproape nici nu mai avea impresia că minte:

— Draga mea, e foarte simplu, nu scapă nicio ocazie! Şi de fiecare dată mama trebuie să poarte altceva. Ba în roşu, cu un decolteu rotund, ba în albastru deschis cu un decolteu ascuţit, ba în verde cu un decolteu pătrat…

— Are numai rochii decoltate?

— Fireşte! Seara trebuie să ai pieptul şi braţele goale. Dacă nu, nici nu merită să mai ieşi din casă!

— Păi, atunci, părinţii tăi sunt foarte bogaţi!

— Foarte, foarte, foarte! răspunse Elizabeth încruntându-se, ca speriată ea însăşi de mărimea averii familiei.

— Şi-ai mei la fel, spuse Françoise. Dar nu se îmbracă în mod special. Nu ies din casă. Muncesc şi pun banii deoparte.

— Pentru că staţi în provincie.

— În plus, mama mea nu-i atât de frumoasă ca a ta. E şi mai în vârstă. Are artrită. Când am să fiu mare, n-am să rămân la Souillac.

— O să vii la Paris?

— Nu.

Avea o privire visătoare.

— Cred că o să am o viaţă foarte complicată, reluă ea.

— De unde ştii?

Françoise dădu din cap:

— Uite-aşa! O idee. Văd totul ca şi cum aş fi acolo…

— Ce vezi?

— Chiar vrei să-ţi povestesc?

— Oh, da!

Fetele ţipau şi alergau în jurul lor. Françoise o trase pe Elizabeth într-un colţ al curţii:

— Aici, o să fiu liniştită. Ascultă… O să mă mărit foarte tânără, cu un prinţ!

— Un prinţ adevărat? bolborosi Elisàbeth.

Ştia că nu era decât o simplă presupunere, dar aerul misterios al lui Françoise o făcea să creadă că nu glumea.

— Da, un prinţ adevărat, un prinţ austriac, şopti ea. Va fi foarte arătos. Va avea bani cât să nu-i poată număra. Terenuri de vânătoare, râuri, cai, castele. Asta după ce ne vom întâlni într-o staţiune termală şi-mi va fi cerut mâna.

— Bineînţeles! murmură Elizabeth, subjugată fără să vrea de descrierea unui viitor atât de strălucit.

— Un arhiepiscop ne va da binecuvântarea nupţială.

— De ce un arhiepiscop?

— Arhiepiscopii le dau binecuvântarea prinţilor, întotdeauna.

— Şi tu ai să devii prinţesă?

— Da.

— Grozav! spuse Elizabeth fluturându-şi mâna ca şi cum s-ar fi ars din neatenţie.

— O să mergem să stăm în Austria, în palatul lui. Am să te poftesc pentru cât timp ai să vrei.

— Mulţumesc, Françoise…

— N-ai de ce, îţi dai seama, o să fiu atât de bogată că n-o să conteze să te invit! în zilele de sărbătoare, o să

urc cu el în balcon şi poporul ne va aclama. Soţul n-o să mă ţină niciodată de braţ în public.

— De ce?

— Pentru că e vulgar. El o să-mi întindă pumnul, eu o să-mi aşez mâna deasupra şi o să păşim unul lângă altul, cu muzică, în casă o să fie întotdeauna muzică… Ah! şi-apoi o să avem trei saloane mari, foarte mari, aurite. În primul, în care o să primim multă lume, soţul meu îmi va spune: „Alteţă”. În al doilea, n-o să intre decât prietenii, şi el o să-mi spună: „Doamnă”. În al treilea, în care o să fim singuri, o să mă tutuiască.

— O să aveţi copii?

— Da, trei: două fete şi-un băiat. O să-i cheme Stella, Luna şi Beausoleil[6].

— Cam ciudat nume pentru un băiat: Beausoleil!

— Aşa o să-l cheme. Toţi trei vor fi blonzi, blonzi, blonzi!

— Şi. soţul tău?

— El o să fie brunet, brunet, brunet, ca mine!

— Ştii şi numele lui?

Lumina din ochii lui Françoise îi scălda tot chipul.

— Da, şopti ea.

— Nu vrei să mi-l spui?

— Mâine.

— De ce nu acum?

— E prea secret.

Două fete care alergau una după alta le îmbrânciră în trecere.

— Capre nesuferite! strigă Elizabeth.

Augustine îi dădu cu tifla. Elizabeth îi răspunse la fel şi se întoarse către prietena ei care, cufundată în vise, continua să zâmbească. O clipă au rămas tăcute. Într-un târziu, Françoise oftă:

— Asta voiam să-ţi spun aseară.

— Ai mai povestit altcuiva? întrebă Elizabeth.

— Nu, numai ţie. N-ai să spui mai departe?

---

6 Beau soleil = soare frumos (N. tr.).

— Ţi-o jur!

— Dacă-i aşa, am să-ţi mai dau alte amănunte. Ştii cum o să arate rochia mea de mireasă?

— Nu… Ia spune…

— Mai întâi, o să am un furou foarte strâmt, din satin alb cu broderii de aur şi argint…

Umbra domnişoarei Bertrand se lăsă peste rochia de mireasă. Supraveghetoarea avea înfăţişarea piezei-rele. O parte a chipului ei strâmb se mişca într-un clipocit de salivă:

— Ce puneţi la cale aici în colţ? V-am mai spus că discuţiile în două sunt interzise. Hai, fuga, fuga, duceţi-vă la celelalte!…

De voie, de nevoie, prinţesa şi confidenta ei fură nevoite să se amestece într-un grup de fete care se jucau „de-a meseriile”.

Frigul se înteţea. Domnişoara Quercy porunci să fie aprinse sobele din clase, din dormitor şi din sala de mese. Portarul le umplea cu lemne. Dimineaţa, la sculare, fetele erau amorţite de frig. Dar, pe măsură ce ziua trecea, în clasele cu ferestre închise căldura creştea şi mirosul de internat se făcea tot mai simţit. În timpul pregătirii lecţiilor, Elizabeth inspira, fără lehamite şi aproape chiar cu plăcere, această emanaţie casnică în care se combinau mirosul, de păr, de rufărie, de cerneală, de praf şi de fontă încinsă. O cutie cu apă era aşezată pe capacul sobei. Burlanul cotit scotea fum la îmbinări. În spatele geamurilor aburite se lăsa noaptea peste acoperişuri, în copaci. Aşezată la catedră, domnişoara Bertrand tricota. Fetiţele, care ar fi trebuit să-şi facă lecţiile, picoteau, toropite. Profitând de lipsa de atenţie generală, Françoise şi Elizabeth îşi continuau confidenţele. În fiecare zi, Françoise adăuga noi precizări la proiectele ei de viitor. Ba descria splendoarea călătoriei de nuntă, ba alcătuia lista felurilor de mâncare ale unui supeu la palat, care începea cu friptură de căprioară şi se termina cu îngheţată de vanilie, ba se

preocupa de felul în care va organiza şcoli în toate oraşele şi satele supuse principatului ei. Elizabeth smulse o foaie din caietul ei de desen ca să schiţeze trăsura în care perechea princiară îşi va face intrarea în capitală. Modelul, care avea şase roţi cu spiţe aurite, o capră în formă de liră pentru vizitiu şi smocuri de pene la cele patru colţuri ale trăsurii, o entuziasmă pe Françoise. îl puse pe furiş în caietul ei de teme, în aşteptarea zilei când avea să-l încredinţeze celor mai buni meseriaşi, furnizorii coroanei. Dar, în ciuda insistenţelor prietenei sale, tot mai refuza să dezvăluie numele soţului ei.

— E încă prea devreme… Mai târziu o să ţi-l spun… Te asigur că vei fi prima care-l vei afla…

Stârnită de poveştile lui Françoise, Elizabeth istorisea la rândul ei că la Paris avea un iubit, cu cinci ani mai mare ca ea, de meserie acrobat, cu care, atunci când temperatura era favorabilă, dansa pe acoperişuri.

— Şi mama ta ştie? întreba Françoise.

— Nici vorbă! El vine noaptea, când toată lumea doarme. Fiind acrobat, îi e uşor să se caţere pe acoperişuri. Eu mă duc să-l întâlnesc ieşind pe fereastra de la mansardă. Jos, în sala de la „Bal de l’Élysée” cântă muzica. Şi noi dansăm, ne învârtim, ne sărutăm pe gură…

— Oh! Ce scârbos!

— Păi nu, dacă ne iubim!

— Cum îl cheamă?

— O să-ţi spun când o să-mi spui cum îl cheamă pe al tău. E înalt, brunet, cu ochi albaştri. La circ, face saltul mortal. Când îl văd pe trapez, mi-e o frică, da’ ce frică!… Pentru că-şi riscă viaţa de fiecare dată!

— Da, e periculos. Dacă te măriţi cu el, n-ar mai trebui să continue.

— O să continue la început, dar o să se oprească atunci când vom locui în Elveţia. Nu e francez, e elveţian… Părinţii lui au o proprietate imensă printre gheţari… Poate c-am să mă duc acolo, în vacanţa mare,

dacă-mi dă voie mama…

Într-o duminică după-amiază, pentru că stătea să plouă, domnişoara Bertrand adună cele două grupuri în sala de mese ca să organizeze „jocuri stând jos”. Câteva eleve propuseră şarade, schimbul de bileţele, cuvinte întrerupte. Dar nimeni n-avea niciun chef. O aşteptau pe domnişoara Quercy. Chiar şi Elizabeth, care n-o iubea pe directoare, trebuia să recunoască faptul că, fără ea, internatul era ca o turmă fără păstor. Palidă şi cernită, hrănindu-se numai cu salată, produse lactate, rugăciuni şi lecturi serioase, această femeie ciudată avea puterea să iubească tot, să lumineze totul în jurul ei. Domnişoara Bertrand aşeză o cutie pe masă şi zise:

— Am aici un joc foarte distractiv…

Dar copilele începură să strige:

— Nu acum…

— Nu fără domnişoara Quercy!

— Cu ea o să fie mai amuzant.

Elizabeth se trezi strigând împreună cu celelalte. În sfârşit, domnişoara Quercy apăru, salutată cu un strigăt de bun-venit. Zâmbitoare şi calmă, cu mişcări afectate, ea potoli enervarea publicului şi deschise cutia plină cu pătrate din carton. Pe fiecare pătrat era desenat un animal. Regula jocului era simplă: una după alta, elevele, cu ochii închişi, trebuiau să tragă o poză, ca să afle, într-un mod magic, cu ce animal se aseamănă. Prezentată de domnişoara Quercy, ideea aceasta fu primită cu entuziasm. Se aşezară la rând. Începură dezvăluirile. De îndată ce o fată trăgea un cartonaş din grămadă, cele din spatele ei urlau:

— Arată-ne! Arată-ne! Oh! Domnişoară, priviţi cu cine. Se aseamănă!

Poza trecea din mână în mână. Astfel, Augustinei i se atribuiră defectele şi calităţile unei bibilici, Mauricette Lafleur, care era răutăcioasă şi purta ochelari, se trezi, în mod ciudat, fluture, Louise Charamu apăru sub înfăţişarea unui şoricel, şi asta i se cam potrivea,

Suzanne Poussac, grăsuna blondă, se înfurie pentru că era un purcel rozaliu, dar analogia era de necontestat. Domnişoara Quercy râdea împreună cu elevele şi spunea ca să se scuze:

— Nu le potrivesc eu! Dacă nu vă place, supăraţi-vă pe cutia magică!

Elizabeth, acoperindu-şi ochii cu mâna, ezită îndelung înainte de-a se hotărî. Colegele geloase mormăiau în spatele ci:

— Trişează! Se uită printre degete!

Nu era adevărat. Absolut oarbă, aştepta o inspiraţie. Până la urmă întinse degetele, apucă un cartonaş şi scoase, un suspin de dezamăgire: trăsese poza care reprezenta o mică pasăre cu pene cenuşii şi roşcate, cu pieptul de culoare deschisă pătat şi cu cioc ascuţit. Această vietate n-avea nicio legătură cu ea şi, totuşi, toate colegele ei manifestau o satisfacţie absurdă.

— E un sturz, spuse domnişoara Quercy.

— Un sturz! Un sturz! Elizabeth Mazalaique e ca un sturz! ţipau fetiţele ţopăind.

— Ei, şi? Nu e urât! replică Elizabeth jignită.

— Aşa e, spuse domnişoara Quercy, sturzul e o păsărică fermecătoare.

După Elizabeth, în faţa cutiei se prezentă Françoise Pierroux. Ea îşi băgă hotărâtă mâna, ca şi cum i-ar fi fost totuna ce poză urma să tragă. Când arătă cartonaşul, fu înconjurată de un murmur de invidie. Desenul ales reprezenta o lebădă albă. Pentru Elizabeth, aluzia era limpede. Lebăda nu este o prinţesă printre păsări? Confirmarea acestui destin excepţional o copleşea de respect şi teamă. Când Françoise veni să se aşeze lângă ea, în bancă, îi şopti:

— Lebăda… se potriveşte!… Ai înţeles?

— Da.

Şi chipul îi fu iluminat de o demnitate supranaturală.

La sfârşitul jocului, domnişoara Quercy anunţă că,

duminica următoare, îşi propunea să le ofere elevelor ei o distracţie şi mai neaşteptată. Citise, în rubrica de ştiinţă a unui ziar, modul în care putea fi construit, ieftin, un post de radiorecepţie cu galenă. De cincisprezece zile lucra la montarea acestui aparat, din piese comandate în oraş. Dacă nu se înşelase în executarea schemelor, aparatul îi va da posibilitatea să capteze programe de muzică şi comunicări venite de foarte departe. Sunetele de felul acesta călătoresc, spuse ea, pe unde, străbătând spaţiul. Vestea asta lăsă auditoriul în culmea mirării.

— O să putem asculta Austria, domnişoară? întrebă Elizabeth.

Françoise o trase de mânecă şi-i şopti:

— Ce te-a apucat? Taci din gură! O să bănuiască!...

Sprâncenele frumoase, negre ale domnişoarei Quercy se ridicară deasupra privirii ei amuzate:

— De ce Austria, în mod special?

— Ar fi interesant, spuse Elizabeth.

— E-adevărat... Dar, din păcate, distanţa e prea mare. În sfârşit, mai ştii, cu toate maşinăriile astea moderne...

În timpul pauzei de seară, Elizabeth îi explică lui Françoise de ce pusese întrebarea: ar fi putut să aibă veşti de la prinţ pe calea undelor. Françoise se gândi o clipă şi zise:

— Nici măcar nu ştie că sunt la Sainte-Colombe!... Dar, la urma urmei, ai dreptate. Nu e imposibil. Şi dacă se aude Parisul?... Dacă te cheamă iubitul tău?... îţi dai seama?

— Da, spuse Elizabeth, nu poate să-mi scrie pentru că domnişoara Quercy deschide scrisorile, dar ar putea să-mi vorbească.

Toată săptămâna urziră planuri privind dublul lor secret. Datorită minunatei preocupări care le unea, zilele erau mai puţin monotone. Françoise, fiind înzestrată de la natură pentru învăţătură, continua să aibă note bune. Elizabeth, în schimb, era atât de preocupată de

aventurile sentimentale ale prietenei sale şi ale ei proprii, încât nu mai putea acorda atenţie lecţiilor şi temelor. Notele de zero şi mustrările care plouau peste ea n-o abăteau de la ideea ei fixă. Primea cu seninătate să fie ultima din clasă, nu mai suferea de frig la sculare, se împăca cu hrana jalnică din sufragerie, îşi bea untura de peşte înainte de fiecare masă fără să clipească şi nu lua în seamă sâcâielile celorlalte fete, geloase pe această afecţiune atât de neaşteptată şi exclusivă. Era atât de distrată încât, deseori, i se întâmpla să-şi tragă ciorapii pe dos sau să se ducă la „lenjerie” să caute o batistă şi să se-ntoarcă cu mâinile goale. Domnişoara Hugues se supăra:

— Eşti cu capu-n lună, fata mea!

La auzul acestor cuvinte, cele două prietene schimbau o privire de afectuoasă înţelegere.

Françoise lua lecţii de pian cu domnişoara Quercy, ceea ce era absolut normal pentru o viitoare prinţesă, chemată să primească multă lume în casa ei. Cu toate că nu era destinată unui viitor la fel de glorios, Elizabeth îi scrise mamei sale ca să-i ceară voie să înveţe şi ea să cânte la pian. Dar răspunsul întârzia. Elizabeth credea că muzica ar fi acompaniat în mod fericit visele ei. Din toată programa şcolară, numai cursurile de catehism, la care asista acum în fiecare miercuri, o scoteau pentru moment din indiferenţă. Învăţămintele părintelui Bacounet erau pe măsura trăsăturilor ei sufleteşti, aplecate spre desfătările irealului. Istorioarele despre Sfânta Treime, îngeri, demoni, crearea omului, şarpele ispitei nu erau mai de necrezut decât cele pe care ea le trăia în imaginaţie cu prietena ei Françoise. Datorită misterelor religiei, aria ei de evaziune se lărgea la infinit. Dincolo de grilajul porţii totul devenea posibil. În ciuda faptului că părintele Bacounet nu avea nimic dintr-un autor de basme. Era un omuleţ congestionat, cu nas sfrijit, cu obraji de culoare violacee, care mergea prin clasă ridicând sus picioarele, ca şi cum ar fi continuat să

pedaleze pe bicicletă. Deseori sutana îi era pătată cu noroi. Aducea cu el aerul de pe drum, din pădure, din ploaie. Pentru că avea mai multe parohii în grijă, era mereu grăbit. Ascultându-l vorbind despre vocea care răsuna deasupra sfântului Ioan Botezătorul, atunci când l-a botezat pe Iisus în Iordan, Elizabeth se gândi imediat la aparatul domnişoarei Quercy, care urma să le pună în legătură pe eleve cu un univers invizibil. După curs, ea se retrase câteva clipe cu Françoise, ca să o întrebe ce crede, în general, despre Biblie:

— Chiar crezi în ea?

— Sigur că da! strigă Françoise.

— În tot?

— În tot. Tu nu?

— Ba da. Cred, pentru că e frumos. Şi-apoi, eu am văzut raiul, am văzut iadul!

— Unde-adică?

— Pe bulevardul Clichy!

Françoise ridică din umeri:

— Nu sunt pe bulevardul Clichy.

— Bineînţeles că nu! Dar acolo există două cabarete unde totul este copiat după raiul adevărat şi iadul adevărat. În întregime! îngerii, dracii, flăcările, norii… Ai de ales, intri într-unul sau intri în celălalt…

— După ce mori, nu tu alegi, alege bunul Dumnezeu.

— Aşa e, asta a fost o glumă.

— Nu trebuie să glumeşti eu aşa ceva, spuse cu gravitate Françoise.

Pe Elizabeth o chinuia o altă întrebare. Ea era încredinţată că era destul de bună prietenă cu Françoise ca să o discute împreună: cum se nasc copiii? Pentru că şi una şi cealaltă urmau să aibă copii, era momentul să afle în ce condiţii vin ei pe lume. După părerea lui Françoise, ei se coceau ca merele şi perele şi-apoi se tăia burta mamei ca să fie scoşi. Nu se spune, când te rogi Fecioarei, că Iisus este „rodul pântecelui ei”? Şi Elizabeth opta pentru aceeaşi interpretare, dar nu

pricepea de ce doar femeile măritate aveau darul de a face să se nască bebeluşi.

— Bunul Dumnezeu e cel care hotărăşte, spuse Françoise. După căsătorie, unora le dă copii, altora nu. Nu-ţi rămâne decât să aştepţi, să te rogi şi, la un moment dat, începi să te umfli.

Pe Elizabeth explicaţia aceasta simplă şi în acelaşi timp misterioasă o decepţiona. Dar nu avea nicio propunere mai bună.

— Da, s-ar putea să fie aşa.

Şi luă hotărârea să fie întotdeauna în relaţii bune cu Dumnezeu, pentru că, până la urmă, de el depindea fericirea căsniciilor.

De mai multe ori pe zi, elevele îi cereau domnişoarei Quercy veşti despre aparatul de recepţie la care lucra, în orele libere, la ea în birou. Le răspundea în doi peri, ca să le ţină treaz interesul. Cele mari spuneau că au văzut-o, pe o fereastră, pe directoare, aplecată, cu o şurubelniţă în mână, peste o maşinărie enormă, cu roţi dinţate, ţevi şi pedale. Sâmbătă, portarul se urcă pe acoperiş ca să fixeze o antenă. Duminică dimineaţă, pentru că cerul era senin, s-au temut că domnişoara Quercy, sub pretextul timpului frumos, o să înlocuiască şedinţa de telegrafie fără fir cu o plimbare prin pădurea Marie. Din fericire, la prânz s-a înnorat şi-a început să plouă. La ora trei, domnişoara Bertrand a adunat fetele în curte, în timp ce domnişoara Quercy instala aparatul în sala de mese. Când domnişoara Hugues, care servea drept agent de legătură, le-a anunţat pe eleve că puteau intra, s-au îmbulzit toate deodată, îngrămădindu-se la uşă, alergând printre bănci, împingându-se ca să fie în faţă. Domnişoara Bertrand şi domnişoara Hugues nefiind în stare să restabilească ordinea, domnişoara Quercy fu silită să ridice glasul. Fetele se liniştiră şi se aşezară la locurile lor obişnuite. Domnişoara Quercy trona la masa directorială. În faţa ei se afla o planşetă şi, pe ea, o bobină groasă, neagră.

— Copii, zise ea, vă rog să fiţi cuminţi până când prind postul.

Domnişoara Bertrand şi domnişoara Hugues se postară în spatele ei, în picioare, cu un aer grav, ca îngerii păzitori din cartea de catehism.

— Poate că e periculos! şopti Mauricette Lafleur.

Domnişoara Quercy îşi puse pe cap, peste coc, o cască ciudată. Părul i se turti şi două cochilii negre îi acoperiră urechile. Cu aceeaşi mişcare delicată cu care-şi culegea foile de salată din farfurie, începu să mişte o mică pârghie. Auzea ceva oare? Nicio trăsătură a feţei nu i se clintea. Avea o privire concentrată. În bănci, fetiţele îşi ţineau respiraţia, de teamă să nu împiedice trecerea undelor prin aer. Deodată, pe buzele domnişoarei Quercy apăru un surâs, îşi scoase casca, o demontă şi îi trecu un receptor domnişoarei Bertrand, celălalt domnişoarei Hugues. De îndată ce şi le lipiră de ureche, o expresie de fericire cerească le cuprinse feţele. Legănau din cap.

— Audiţia e bună? întrebă domnişoara Quercy.

— Foarte bună, răspunse domnişoara Bertrand.

— Să-ncerc să-l fát mai clar?

— Să nu cumva să mai umblaţi! strigă domnişoara Hugues.

După ce emoţia învăţătoarei şi supraveghetoarei se linişti, domnişoara Quercy le făcu semn elevelor din prima bancă să se apropie:

— Acum, vol. Puneţi-vă receptorul la ureche. Nu, nu aşa! Complet lipit! auziţi?

— Da, domnişoară.

— Ce-auziţi?

— Nu ştiu, răspunse una din ele.

— Parcă ar fi o muzică şi pe urmă cineva care vorbeşte mai în spate, mormăi cealaltă.

— E cu siguranţă Parisul, spuse domnişoara Quercy pe un ton superior.

În bănci şuşoteau:

— Parisul!… Se aude Parisul!…

Primele două eleve trecură la locurile lor cu feţele încântate şi, de îndată, zece fete se aplecară să le întrebe:

— Ia spune! Cum e?

Următoarele două erau deja pe recepţie. Numărul celor care se apropiaseră de aparat creştea rapid. Din când în când, domnişoara Quercy verifica reglarea. O priveau manevrând, cu o undă de spaimă în coşul pieptului. Cunoştinţele ei ţineau de magie. Elizabeth urma să vină la rând împreună cu Mauricette Lafleur. Când îşi auziră rostite numele, se năpustiră. Domnişoara Quercy le potoli nerăbdarea:

— Cu cât veţi fi mai nervoase, cu-atât veţi auzi mai prost!

Receptorul pe care Elizabeth şi-l lipi de ureche păstra căldura urechilor dinaintea ei. La început, nu percepu decât pocnete şi hârâieli surde. Un roi de muşte se zbăteau sub un pahar. Apoi, vântul începu să-i cânte prin cap, cu modulaţii chinuite.

— Gata! exclamă Elizabeth. Aud! Aud! E un vals, un vals frumos, cu multe viori!…

— N-ai vrea să taci? întrebă râzând domnişoara Quercy. Colega ta nu mai aude nimic din cauza ta.

Elizabeth tăcu, dar, din când în când, printre buze îi scăpau suspine extaziate. Sub imperiul vrăjii, încerca să urmărească melodia, în ciuda şuierăturilor care afectau avântul melodios. Lângă ea, Mauricette Lafleur îşi căsca ochii prostiţi sub ochelari.

— Gata, copii, spuse domnişoara Quercy.

— Nu încă, domnişoară! exclamă Elizabeth. Valsul nu s-a terminat!

— Şi toate celelalte care-aşteaptă? Nu, nu, hai repede!

Elizabeth se îndepărtă cu părere de rău. Avea impresia că a stat lângă aparat mai puţin decât restul fetelor. Françoise şi Louise Charamu se apropiară, la rândul lor, de masă. Când se întâlniră, Elizabeth o

întrebă:

— Aşadar, ai auzit?

— Da.

— Ce? Muzică?

— Nu, pe cineva care vorbea, răspunse Françoise.

Prietenia dintre Elizabeth şi Françoise era atât de vădită, încât, într-o dimineaţă, intrând în clasă, au văzut pe tablă numele lor reunite într-o inimă, ar cărei contur fusese trasat grosolan cu cretă. A fost cu neputinţă să ghicească cine era eleva vinovată de această glumă de proastă calitate. În timp ce domnişoara Hugues ştergea desenul cu cârpa, toate fetele râdeau pe ascuns. Elizabeth era indignată dar, pentru că Françoise continua să-i zâmbească, se linişti. Manifestările ironice râu erau decât dovada că celelalte eleve erau invidioase pe prietenia dintre lebădă şi sturz. În timpul recreaţiei, domnişoara Bertrand le făcu observaţie în două rânduri pentru că stăteau de vorbă departe de colegele lor. Izbutiră totuşi, în ultimul moment, să-şi spună că nicio pedeapsă nu le va împiedica să fie prietene pentru tot restul vieţii şi că, pe viitor, chiar şi măritate, nu se vor despărţi.

După masa de prânz, domnişoara Quercy împărţi corespondenţa. Elizabeth primi o scrisoare de la mama ei şi o ilustrată reprezentând catedrala Sacré-Cœur, cu câteva cuvinte scrise în grabă în partea rezervată acestui scop: „Un salut prietenesc din Paris. Clémentine”. Această dovadă de simpatie o mişcă. Ascunsă împreună cu Françoise în spălător, i-o descrise pe Clémentine ca pe o tânără orfană, de o frumuseţe nemaiîntâlnită, pe care părinţii ei o primiseră din milă şi de care unchiul ei se îndrăgostise în secret.

— O să se însoare cu ea? întrebă Françoise.

— Nu cred, oftă Elizabeth. E prea săracă, îţi dai seama!

Cele două prietene îşi manifestară simpatia faţă de destinul acestor suflete nobile şi contrariate. Apoi,

mergând până la limita încrederii, Elizabeth îi arătă scrisoarea mamei sale. Textul era mai scurt decât de obicei. Amélie o felicita pe fiica ei pentru că se hotărâse să înveţe cu sârguinţă, o asigura că acasă toată lumea este sănătoasă şi o întrebă dacă nu avea nevoie de ceva ca să-şi completeze garderoba la apropierea iernii. Françoise socoti această misivă minunată, atât ca sentiment cât şi ca exprimare şi, în schimb, scoase din buzunarul şorţului o scrisoare primită de la mama ei, în ajun, şi care spunea cam acelaşi lucru, cu alte cuvinte. Augustine, care venise să se spele pe mâini după ce căzuse în curte, le surprinse în plină discuţie. Cele două îşi ascunseră scrisorile cu gesturi atât de misterioase, ca şi cum ar fi fost nişte misive de amor. Augustine ridică din umeri:

— N-are rost să vă fandosiţi atâta cu nişte scrisori de-acasă.

— Aşa e, spuse Elizabeth, cu tonul mieros al unei persoane care încearcă să tăinuiască o realitate pasionantă. Bineînţeles, sunt scrisori de-acasă, de la mamele noastre, nimic altceva!

Ieşiră ţinându’se de braţ, încredinţate că, în urma lor, Augustine murea de furie şi curiozitate. În curte, domnişoara Bertrand le pândea apariţia:

— Unde-aţi fost?

— La spălător.

— Ca din întâmplare, amândouă o dată.

— Păi, da, domnişoară…

— Data viitoare veţi fi pedepsite!

Joi, după obişnuita excursie în pădurea Marie, elevele intrară dârdâind în clasa supraîncălzită, unde domnişoara Bertrand tricota cu inegalabilă constanţă. Ploaia, care le stricase o parte din plimbare, se înteţise. Toate geamurile „plângeau”. Era momentul când îşi făceau lecţiile. Cele care-şi terminaseră de scris temele aveau voie să citească sau să-şi scrie scrisorile. După ce-i arătară domnişoarei Bertrand caietele, Elizabeth şi

Françoise se aşezară una lângă alta şi-şi pregătiră hârtia de scrisori. În timp ce fiecare-i scria mamei sale, îşi împărtăşeau idei, chiar şi fraze, ca să termine mai repede. După ce Elizabeth isprăvi, Françoise îi corectă greşelile de ortografie. Apoi îşi uniră forţele ca să compună un răspuns pentru Clémentine. Era o treabă gingaşă, pentru că trebuia să o întrebe cum stătea cu dragostea într-un fel care să n-o facă pe domnişoara Quercy să bănuiască nimic atunci când avea să citească scrisoarea. După o lungă consultare pe şoptite, cele două prietene s-au pus de acord cu următorul text:

„Draga mea Clémentine.

Ilustiata ta atât de frumoasă mi-a făcut plăcere şi te salut şi eu cu drag, dar nu din Paris, ci din Sainte-Colombe. Sunt sănătoasă, învăţ bine şi sper că şi tu la fel. De asemenea, sper că totul merge după dorinţa ta. Dacă n-ar merge tonii aşa cum îţi doreşti, aş fi foarte tristă, pentru că te iubesc mult şi aş vrea să te iubească toată lumea. Pricepi?”

— Da, o să priceapă, şopti Françoise după ce reciti cele scrise de Elizabeth.

Sfârşitul scrisorii nu punea nicio problemă:

„Ai să-mi povesteşti în vacanţa de Crăciun. Aici am pus la punct un radio. Înainte de asta ne-am jucat de-a ce animal e frecare. Prietena mea Françoise a fost o lebădă. Lebăda e frumoasă… Şi eu ştii ce-am fost? Un sturz. Aşa că te sărut de multe ori cu ciocul şi mă iscălesc – Elizabeth, sturzul”.

Găselniţa asta le făcu să pufnească în râs, cu pumnul la gură. Dar domnişoara Bertrand nu lua în seamă neastâmpărul lor. Moţăia, cu ochii deschişi, cu acele de tricotat nemişcate. Avea în faţă un grup de eleve buimăcite. Îşi propteau în mâini capetele, deasupra cărţilor pe care nu le citeau. Mauricette Lafleur, aşezată lângă sobă, pusese castane pe rondela capacului, ca să le coacă. Când începură să fumege le împinse cu linia pe sugativă şi se apucă să le mănânce. Fără doar şi poate,

castanele erau prea tari, aproape crude, dar fetiţa îşi rotea faţa în toate direcţiile şi-şi dădea ochii peste cap ca să sugereze cât sunt de delicioase. Fetele din jur o implorau cu glas stins:

— Dă-mi şi mie una!

Mauricette Lafleur, cu gura plină, se prefăcea că nu aude. Şoaptele se potoliră. Câteva eleve ridicară mâna, pocnind din degete, ca să ceară voie să iasă. O făceau mai mult din plictiseală decât de nevoie. Domnişoara Bertrand, trezită din toropeală, le autoriză să lipsească, dar numai câte una şi pentru scurt timp. Elizabeth se fâţâia pe bancă, ca să treacă înaintea altora. Urgenţa era vizibilă pe chipul ei. În sfârşit, îi veni rândul. În curtea întunecată, ploaia făcea băşici. Closetele erau într-o baracă, la capătul unei poteci. Ca să-i fie mai puţin frică, Elizabeth lăsă întredeschisă uşa cabinei. În faţa ei, un univers nedesluşit era răscolit de ploaia rapidă. Vântul urla în copacii nevăzuţi. Clădirea internatului, cu ferestrele luminate, tremura, se îndepărta, părea că va porni în larg ca un vapor, abandonândto. Se grăbi să se întoarcă, alergând prin ploaie. După ea plecă Françoise şi rămase afară mult peste limita firească. Elizabeth începuse să fie neliniştită când fetiţa îşi făcu apariţia, cu părul ud leoarcă şi şorţul lipit de pulpe.

— De ce-ai stat atâta? şopti Elizabeth după ce prietena ei îşi ocupă locul alăturat.

— Am făcut înconjurul grădinii.

— Eşti nebună? Pe ploaia asta?

— A fost grozav, crede-mă. Aici te înăbuşi.

Semăna cu o persoană înecată. Pe bărbie îi străluceau perle lichide. Din saboţi îi curgea apă. Molipsită, acum toată clasa voia să iasă. Nereuşind să-şi dea seama cine avea într-adevăr nevoie, domnişoara Bertrand dirija plecările bombănind:

— Ce v-a apucat astă seară pe toate? La vârsta voastră nu puteţi să vă ţineţi?

A doua zi, în internat erau trei fete răcite:

Mauricette Lafleur, Colette Martin şi Françoise. Imediat, domnişoara Quercy hotărî să stăvilească epidemia prin măsuri energice. La ora de culcare, adună toate elevele în spălător. Fiecare primi, în paharul pentru spălat pe dinţi, o porţie de apă fiartă şi o doză de sare. După care, la ordinul directoarei, zece fete se îndreptară spre jgheabul de tablă ca să se gargarisească. Pentru că două dintre ele nu ştiau ce au de făcut, domnişoara Quercy le-a explicat. Pe loc a început un ciudat concurs de gâlgâituri. Cu capul pe spate, privirea în tavan, elevele se întreceau în fantezia vocalizelor. Unele din ele se înecau de la primele note, altele gângureau, fără să mai respire, până când domnişoara Quercy era silită să intervină ca să le oblige să scuipe apa din gură. Toată lumea, chiar şi directoarea, râdea de această neaşteptată distracţie. Printre fetele care-şi aşteptau rândul se făceau pariuri pentru cea care va rezista cel mai mult. Elizabeth fu învinsă la mică distanţă de Augustine.

După ce internatul termină cu gargariseala, domnişoara Quercy trecu printre rânduri cu o sticluţă în mâna stângă şi o pipetă în cea dreaptă. Pe rând, pacientele dădeau capul pe spate şi aspirau picăturile de gomenol, câte două în fiecare nară. Văicărelile şi strâmbăturile nu o tulburau pe cea care, cu ochi sigur şi braţul ridicat, administra medicamentul la fel ca o pasăre care-şi hrăneşte puii. Când ajunseră în dormitor, toate aveau o dâră strălucitoare sub nas. Rugăciunea de seară a fost un concert de smiorcăieli.

Duminică, domnişoara Quercy le duse la infirmerie pe Mauricette Lafleur, Colette Martin şi Françoise. Luni, li se alăturară Antoinette Ricard şi Madeleine Casteloux.

În absenţa prietenei sale, Elizabeth se simţea la fel de şchioapă ca domnişoara Bertrand. Lumea devenea din nou un deşert plicticos. Orele păreau mai lungi, de la gramatică la aritmetică, de la istorie la ştiinţele naturale. Elizabeth şi-ar fi dorit să se îmbolnăvească, numai să le alături de Françoise. Ce mai discuţii ar putea avea astfel,

de la un pat la celălalt! în fiecare dimineaţă şi seară adăuga câteva cuvinte la rugăciune, ca să-i ceară lui Dumnezeu, lui Iisus şi Sfintei Fecioare să-i trimită o răceală de felul celei care justifica izolarea prietenei sale. Ca să grăbească realizarea dorinţei, îşi uda părul sub robinet când se ducea la spălător şi dădea la o parte plapuma noaptea, ca să doarmă cu picioarele goale. După trei zile de eforturi, observă bucuroasă că-i curge nasul. În faţa domnişoarei Bertrand, neîncrezătoare, se plânse de dureri de cap, răguşi forţându-se să tuşească şi se strădui să clănţăne din dinţi. Termometrul, de necontestat, arăta 37, 1. Îşi înteţi imprudenţa şi a doua zi, iar un 37, 8 îi răsplăti tenacitatea. Domnişoara Quercy o conduse la infirmerie. A fost luată în primire de domnişoara Bertrand, care, acum, se ocupa de bolnave în timpul zilei, lăsându-le în grija domnişoarei Hugues pe cele sănătoase, pentru lecţii şi recreaţii.

Când intră în încăperea cenuşie, mansardată, în care erau aliniate cu faţa la o fereastră fără perdele şapte pătuţuri albe, Elizabeth fu izbită de un iz de farmacie. Cinci capète se înălţară de pe perne:

— Oh, Elizabeth!

— Sturzul!

— Eşti bolnavă?

Domnişoara Bertrand le potoli pe vorbăreţe şi o ajută pe noua venită să se dezbrace şi să se culce. Elizabeth constată cu disperare că prietena ei se găsea la celălalt capăt al şirului, despărţită de ea de cinci fete nu prea simpatice. Ca să-i îngreuneze şi mai mult situaţia, supraveghetoarea se aşeză lângă fereastră, continuând să tricoteze. De andrelele care zornăiau atârna un ciorap negru şi fleşcăit, pe punctul de a fi terminat. Nu se putea şti dacă gura strâmbă a domnişoarei bătrâne număra ochiurile sau murmura o rugăciune.

— Ce are Elizabeth? întrebă Mauricette Lafleur.

— E răcită, răspunse domnişoara Bertrand.

— Eu am anghină, spuse Colette Martin.

— Eu, bronşită, zise o alta.

— Ştim foarte bine, bombăni domnişoara Bertrand. Nu mai vorbiţi şi” băgaţi-vă mâinile sub plapumă.

Se făcu linişte, o linişte întreruptă de accese de tuse şi smiorcăiell. Se auzi apoi sunetul clopoţelului care aniinţa recreaţia. Domnişoara Bertrand ieşi fără să rostească vreun cuvânt, lăsându-şi lucrul pe scaun.

— S-a dus să se întâlnească cu domnişoara Hugues! exclamă Mauricette Lafleur. Avem zece minute!

Elizabeth aruncă plapuma de pe ea şi alergă, în cămaşă şi cu picioarele goale, până la patul lui Françoise. Aceasta, când o văzu apropiindu-se, se înălţă în coate şi scoase un suspin de bucurie. Chipul ei era slăbit, suferind, cu ochii încercănaţi şi obrajii palizi, transpiraţi.

— Aşadar, şi tu eşti bolnavă? şopti ea cu un glas răguşit.

— Nici vorbă! N-am nimic, spuse Elizabeth. Îmi suflu tare nasul şi asta mă zgârie-n gât. Am făcut aşa ca să te văd. Cum te simţi?

Françoise se lăsă să cadă pe pernă.

— Nu ştiu. Mă doare capul, mi-e cald, mi-e frig, mă sufoc… Nu e plăcut deloc!… Şi-n clasă, ce s-a mai întâmplat?

— O mulţime de lucruri! îngăimă Elizabeth. Augustine a luat un zero la analiza gramaticală! A copiat după Suzanne… La croitorie, joi, eu am citit tare din *Jurnalul Margueritei*… Ah! şi ultima dată când am mers în pădurea Marie am văzut o babă care aduna castane. Era zbârcită rău, foarte murdară, în zdrenţe… Se pare că e nebună. Locuieşte într-o cabană cu douăsprezece pisici slăbănoage…

Condamnată să tacă de multă vreme, acum vorbea fără să se mai poată opri. O uşoară febră îi înflăcăra imaginaţia şi-i grăbea debitul frazelor. Dar, curând, observă că Françoise, cu respiraţia sacadată, cu pleoapele lăsate, abia o asculta. Se strădui aşadar să-i

capteze atenţia amintindu-i subiectul celor mai secrete confidenţe. Coborând tonul şi aruncând priviri bănuitoare în jur, ea şopti la urechea prietenei sale:

— Ştii, cât n-ai fost în clasă, m-am gândit la prinţ. El o să vorbească franţuzeşte sau în austriacă?

— Franţuzeşte, bineînţeles, răspunse Françoise fără să deschidă ochii.

— Şi-o să poarte uniformă?

— Da.

— Tot timpul, sau numai la parăzi?

Un glas tâmp repetă în spatele ei:

— Tot timpul, sau numai la parăzi?

Mauricette Lafleur se sculase din pat ca să le surprihdă. Se legăna de pe-un picior pe altul, în cămaşa de noapte, făcând cu ochiul, când cu dreptul, când cu stângul, în spatele ochelarilor. Elizabeth încercă să o ciupească. Dar Mauricette Lafleur sări într-o parte, zicând:

— Ha! Ha! Am auzit tot!

— Nu-i adevărat! bombăni Elizabeth.

— Ba da, tot!

— Atunci, repetă!

— Când o să am chef!

Celelalte trei fete, agitându-se sub plăpumi, întrebau:

— Ce-a spus? Dă-i drumu’, Mauricette…

În loc de răspuns, Mauricette Lafleur se întoarse la ea în pat, fredonând: „Acum ştiu! Acum ştiu! Acum ştiu! …”

— Nu ştie nimic, şopti Françoise. Se preface ca să te enerveze.

— Aş vrea să nu se facă bine, spuse Elizabeth, strângând pumnii.

Françoise începu să tuşească rău şi, cu ochii plini de lacrimi, rosti cu greutate:

— Ar trebui să te duci la tine-n pat. Altfel ai să răceşti încă o dată.

— Nu vrei să mai stăm puţin de vorbă?

— Nu acum. O să vină domnişoara Bertrand.

— Bine! spuse Elizabeth, dezamăgită de rezultatul acestei prime discuţii.

Trecând prin dreptul patului Mauricettei Lafleur, se strâmbă atât de caraghios, scoţând limba şi bombându-şi fundul, încât toate fetele izbucniră în râs. Măgulită de acest succes, continuă, imitând-o pe domnişoara Hugues când le împărţea lucrările scrise, pe domnişoara Bertrand tricotând ciorapul. Brusc, se simţi obosită şi-şi lipi fruntea de geam.

— Vezi ceva? întrebă Colette Martin.

Elizabeth nu vedea decât un colţ al curţii pline de noroi, în care portarul spărgea lemne. Rosti la întâmplare:

— Jos lucrează nişte muncitori.

— Muncitori? strigă Mauricette Lafleur. Ce muncitori?

— Nişte muncitori din sat. Se uită încoace şi râd.

— Prostii!

— Vino să vezi singură, dacă nu mă crezi.

Mauricette Lafleur şi Colette Martin se sculară din pat. Elizabeth se pregătea să le strige: „Ha! Ha! V-aţi prins!”, când se auzi un pas şchiopătat urcând scara. Un zbor de cămăşi albe străbătu încăperea. Trei somiere scârţâiră în acelaşi timp. împingând uşa, domnişoarei Bertrand i se înfăţişă o infirmerie model, unde toate pacientele boleau răbdătoare, cu plapuma trasă, cu mâinile pe marginea cearşafului şi priviri „cuminţi. Mulţumită, se aşeză la locul ei. Ciorapul negru căpăti/din nou viaţă între degetele ei, stârnit de andrelele vioaie. JP

— Când am venit eu aici, făcuse numai căucăţică, şopti Colette Martin, care era vecina Elizabethei.

— Acum e mult prea lung! spuse Elizabeth.

— Aşa trebuie, pentru că se întinde în lărgime.

— Toată ziua e aşa?

— Da. Noaptea se duce în dormitor şi vine

domnişoara Hugues să ne păzească. Camera ei e alături.

— Dacă-i aşa, nu-i prea vesel!

— Ah, nu! Zău că nu!

— Domnişoara Quercy nu vine niciodată?

— Ba da, pentru tratamente. Înainte de-a veni aici, te-a frecţionat?

— Nu.

— Ei bine, fetiţo, ai să vezi ce te-aşteaptă!

— O frecţie cu ce?

— Cu esenţă de terebentină. Am avut parte toate de ea, ieri.

— Faceţi linişte, copii! spuse domnişoara Bertrand.

— Oh, domnişoară, interveni Elizabeth, vorbim încet!

— Încet sau neîncet, nu sunteţi în infirmerie ca să vă distraţi, ci ca să vă însănătoşiţi.

Zece minute mai târziu, din nou toate capetele se înălţară. Domnişoara Quercy intră în încăpere. Ducea un coşuleţ plin cu sticluţe, vată, prosoape. Se duse mai întâi lângă Françoise, îi luă pulsul, îi vorbi încet, aplecată matern deasupra patului.

— Vezi, e răsfăţata ei! murmură Colette Martin.

După aceasta, imediat, începu tratamentul fiecărei fetiţe în parte. Cum toate erau răcite, el era cam acelaşi: badijonări, picături în nas şi comprese calde. Colette. Martin avu dreptul, totuşi, la o inovaţie: domnişoara Quercy îi pictă pieptul cu tinctură de iod. După terminarea acestei operaţii, copila prezentă colegelor ei uimite o faţă albă pe un gât de negresă.

— Oh! domnişoară, strigă Elizabeth, asta dispare, nu-i aşa?

— Da, încetul cu încetul, răspunse domnişoara Quercy.

— Nu e prea frumos!

— Poate, dar e sănătos. Şi-acum e rândul tău!

Elizabeth era bucuroasă să acapareze, în sfârşit, atenţia directoarei. Domnişoara Quercy destupă o sticlă

şi vărsă câteva picături dintr-un lichid limpede pe o cârpă din flanel. Un miros de esenţă de terebentină se răspândi în aer. Fetiţa se ghemui sub cearşaf. Colegele ei nu minţiseră. Cu cămaşa trasă în sus, fu obligată să rabde o frecţie zdravănă pe partea de sus a corpului. Simţea că-i arde pielea. Începu să urle, vrând să dea la o parte mâna care o chinuia. Dar domnişoara Quercy o lovi peste degete şi continuă să o frece pe spate, cu tot atâta atenţie cât ar fi acordat lustruitului unei mobile. Când se băgă la loc sub plapumă, fu ca într-un cuptor.

Domnişoara Bertrand îi întinse o ceaşcă de lapte cald îndulcit, în care diluase trei picături de tinctură de iod. Printre bolnave, băutura aceasta trecea drept ceva bun de tot. Elizabeth o înghiţi dintr-o suflare, cu plăcere şi-şi linse buzele. După plecarea directoarei, Colette Martin îi ceru domnişoarei Bertrand cu glas rugător:

— O să mâncăm curând, domnişoară?

— Să mâncaţi? spuse domnişoara Bertrand. Şi ce mai vreţi? Ştiţi bine că sunteţi la regim, atâta timp cât aveţi temperatură.

— Dar mie mi-e grozav de foame!...

— Cu-atât mai bine! Prin post trupul se purifică!

— Doar puţină pâine şi puţin zahăr! spuse Mauricette Lafleur. Vă rog, domnişoară! Ca aseară!...

— Aţi terminat cu văicărelile? strigă domnişoara Bertrand, lăsând să-i cadă brusc pe genunchi ciorapul şi andrelele. Cu cât veţi fi mai înţelegătoare, cu atât vă veţi face bine mai repede şi, în consecinţă, cu atât mai repede veţi putea mânca normal.

Mormăieli duşmănoase întâmpinară această explicaţie, înfierbântată de frecţie, Elizabeth simţea cum pe sub piele îi mişună nişte furnici nesătule.

— Chiar nu mâncăm nimic? şopti ea, aplecându-se peste marginea patului spre vecina ei.

— Nici măcar atâtica! spuse Colette Martin şi, ducându-şi degetul mare la gură, făcu să-i pocnească unghia pe un dinte.

— Nu putem să ne facem bine dacă nu mâncăm, reluă Elizabeth.

— Ai văzut singură: ea zice că se poate! Şi-apoi, tu nici n-ai de ce să te plângi! Ţi-a dat lapte cu iod, care-i grozav de bun!

— Şi vouă chiar vă e foame?

— Mai întrebi!

— Dac-aş fi ştiut! mormăi Elizabeth.

Domnişoara Bertrand îşi schimbă poziţia scaunului. Undeva, departe, se trânti o uşă. Minutele treceau. Apoi, Colette Martin anunţă, fără să-şi mişte capul de pe pernă:

— Simţi? Uite cum urcă!

— Ce? întrebă Elizabeth.

— Mirosul.

Elizabeth îşi umflă nările. Bucătăria era situată sub infirmerie. Prin casa scării se strecura în încăpere o aromă puternică.

— Au linte, oftă Colette Martin.

— Ba nu, e piure de mazăre, spuse Mauricette Lafleur.

— Mazăre, marţea? Ai înnebunit? Nu-i aşa că marţea e întotdeauna linte, domnişoară?

Linte sau mazăre, ce vă pasă? spuse domnişoara Bertrand. Tăceţi din gură şi gândiţi-vă la altceva.

Urmă o pauză. Dar ideea îşi continua drumul. Antoinette Ricard rosti cu un glas tremurând de poftă:

— Linte! Linte cu slănină!

— Ceva care e foarte bun, cu slănină, e o omletă mare, spuse Colette Martin, înghiţindu-şi saliva.

— Mie, spuse Mauricette Lafleur, mămica mea îmi face omleta cu…

O voce cavernoasă ieşi din ciorapul pe care domnişoara Bertrand îl ridicase la înălţimea nasului, ca să examineze ultimul rând de ochiuri:

— Dacă mai continuaţi, voi fi obligată să iau măsuri! Antoinette Ricard, mâinile sub plapumă! Elizabeth

Mazalaique, îţi curge nasul. Suflă-l!

Elizabeth îşi suflă dinadins nasul cu un zgomot de trompetă, provocând câteva chicoteli. Ochii descentraţi ai domnişoarei Bertrand sclipiră, unul privind spre dreapta, celălalt spre stânga. Conversaţia continuă cu glas scăzut, între vecinele de pat. Singură Françoise, izolată în colţul ei, nu se amesteca în acest schimb de consideraţii gastronomice. Se auzea zgomotul oalelor lovite, apoi clinchetul clopoţelului.

— Se duc la masă! murmură Colette Martin.

Elizabeth n-avusese niciodată o asemenea poftă de mâncare, îşi imagina valul de eleve năvălind în sala de mese. I se părea că astăzi ar fi înghiţit bucuroasă o farfurie plină cu linte, o avalanşă de piure de mazăre uscată, o cantitate imensă de supă groasă… Ca să se consoleze, făcu socoteala tuturor temelor pe care nu trebuia să le scrie, tuturor lecţiilor pe care nu trebuia să le înveţe, fiind în infirmerie. Domnişoara Bertrand se ridică, îşi puse jos ciorapul pe andrele şi se îndreptă cu paşi mari spre uşă. Când zgomotul paşilor ei se pierdu jos pe scară, Elizabeth întrebă:

— Unde s-a dus?

— La naiba, să mănânce! răspunse Colette Martin. Îţi dai seama că ea una nu rămâne nemâncată!

Pentru o clipă, toate burţile protestară împotriva supraveghetoarei care avea norocul acesta. Elizabeth, profitând de absenţa domnişoarei Bertrand, se mai duse o dată să-şi vadă prietena. Dar Françoise aţipise şi nu îndrăzni să o trezească. Mauricette Lafleur şi Colette Martin se dădură şi ele jos din pat ca să-şi mai dezmorţească picioarele. Elizabeth li se alătură în faţa ferestrei. În dreptul geamului se înălţa o creangă neagră, golaşă.

— Hai să ne jucăm de-a cu ce seamănă creanga asta, spuse Elizabeth.

— Cu o furculiţă, spuse Mauricette Lafleur.

— Cu un păianjen, zise Colette Martin.

N-aveau spor la vorbă. Se culcară la loc fără niciun chef. Intră domnişoara Bertrand, ducând o tavă plină cu ceşti. La vederea ei, fetiţele prinseră viaţă. O speranţă de supă de carne plutea pe deasupra paturilor. Cu ochi strălucitori, Colette Martin rosti întrebarea pe care toate colegele ei o aveau pe buze:

— Ce-i acolo, domnişoară?

— Ceai de plante, răspunse domnişoara Bertrand cu un zâmbet îmbietor.

Capetele căzură pe perne. Indiferentă la această decepţie colectivă, „domnişoara Bertrand împărţi ceştile între bolnave. Pentru că şchiopăta foarte tare, o treime din ceai se vărsase pe tavă.

— Beţi repede, le ceru ea.

Toate ezitau, sorbeau cu repulsie băutura fiartă.

— E prea fierbinte, domnişoară.

— Nicio domnişoară! Hai! Una, două, trei, hop!

Feţele se cufundară în ceşti şi-apoi se ridicară, una după alta, înroşite de sufocare. Domnişoara Bertrand puse la loc vesela pe o măsuţă, aţâţă focul în sobă şi-şi reluă andrelele. Prin zid se auziră ţipete ascuţite: recreaţia. Agitaţia dură un sfert de oră. După asta se făcu din nou tăcere: elevele se întorseseră în clasă. Elizabeth le invidia. Se înăbuşea sub plapumă. I se lipea cămaşa de piele. Când ridica cearşaful ca să se aerisească, mirosul ei personal îi ajungea la nas. În fundul camerei, Françoise tuşea din ce în ce mai tare. Trebuia să se ridice ca să-şi recapete respiraţia. Din când în când, o bolnavă pocnea din degete şi spunea:

— Domnişoară, am voie?

Mărinimoasă, domnişoara Bertrand zicea „da” din cap. Exista câte o oală de noapte lângă fiecare noptieră. Fata se lăsa pe vine între două paturi. Nu i se mai vedea decât capul. Un susur cristalin se auzea în încăpere. După ce copila se băga iar în pat, supraveghetoarea lua vasul, se ducea să-l golească la closet şi-şi relua postul, gâfâind pentru că se grăbise să coboare şi să urce scara.

Soba sforăia. Crepusculul rotunjea unghiurile încăperii.

La ora cinci, domnişoara Quercy se întoarse ca să le ia temperatura. Prima vizitată fu Françoise, lângă care stătu multă vreme. Fiecare elevă spera să aibă parte de un timp la fel de îndelungat. Dar nu se întâmplă aşa. Pentru că-şi dăruise toată afecţiunea celei mai bolnave, domnişoara Quercy redeveni severa directoare. Trecând de la un pat la altul, ştergea termometrul cu puţină vată îmbibată cu alcool… Domnişoara Bertrand venea după ea şi nota cifrele pe o foaie de hârtie lipită pe o planşetă.

— Eu cât am, domnişoară? întrebă Elizabeth.

Şi alte fetiţe reluară întrebarea. Dar nici domnişoara Quercy, nici domnişoara Bertrand nu catadicsiră să le răspundă. Secretul profesional le obliga să tacă. Bătu cineva la uşă. Era portarul. O chemă pe domnişoara Quercy şi ea dispăru, înghiţită de un curent de aer. Această plecare precipitată părea să lase loc. unei enigme. Într-adevăr, zece minute mai târziu, uşa se deschise din nou în faţa directoarei şi a unui domn voinic – bărbos, purtând o servietă.

— Pe aici, doctore, îl invită domnişoara Quercy mergând direct spre Françoise.

Amuţite de uimire, fetiţele îl urmăriră cu privirea pe acest străin care păşea greoi, trecând prin faţa lor cu respiraţia obosită. Domnişoara Bertrand îşi târî scaunul până în fundul camerei şi-l oferi doctorului, cu o plecăciune oblică. El se aşeză la căpătâiul lui Françoise. Directoarea şi supraveghetoarea îl încadrară. Acest grup compact o împiedica pe Elizabeth să-şi vadă prietena. Colette Martin şopti, acoperindu-şi gura cu mâna:

— Îl cunosc. A mai venit şi anul trecut!

— O să se uite la fiecare? întrebă Elizabeth.

— Bineînţeles! O dată ce-i aici! Nu-i lucru uşor să-l deranjezi. Locuieşte la Lacapelle-Marival.

În timp ce vorbea cu vecina ei, Elizabeth nu pierdea din ochi spatele doctorului, ale cărui mişcări lente te duceau cu gândul la un urs meticulos şi puternic.

Urechea pe omoplat, degetul mare ciocăneşte pieptul, privirea fixată în gura căscată – erau gesturi pe care ea le cunoştea prea bine. După aceasta, doctorul se îndepărtă de pat şi se duse împreună cu domnişoara Quercy lângă fereastră. Schimbară câteva cuvinte cu voce scăzută. Directoarea părea îngrijorată. Frământa, în mâinile cu mitene negre, o batistă albă.

— O să revin mâine, la aceeaşi oră, ridică doctorul glasul.

— Vă mulţumesc, domnule doctor. Până atunci, sper să fie mai bine.

— Şi eu sper la fel. Şi celelalte?

Bărbatul îşi întoarse capul şi-şi plimbă reflectarea ochelarilor de la un capăt la celălalt al camerei. Sub privirea aceasta de sticlă albă, fetiţele se făcură mici de tot.

— Ele sunt lotul meu obişnuit de răceli pe timpul iernii, spuse domnişoara Quercy. Le îngrijesc cum se obişnuieşte…

Ieşiră împreună şi discuţia lor se pierdu pe >cară, cu fiecare treaptă. Domnişoara Bertrand închise uşa şi ţinu piept năvalei furioase de întrebări. Toate fetele, în afară de Françoise, stăteau aşezate în pat. Vorbeau şi gesticulau în contratimp:

— Păi, şi noi, adică, pe noi de ce nu ne-a ascultat?

— Ce are Françoise?

— E contagios?

— Are scarlatină?

Elizabeth, în genunchi pe pernă, urla:

— Françoise! Françoise! Ce ţi-a spus?

Domnişoara Bertrand, înnebunită de furie, bătea din palme şi ţipa cu glas behăit:

— O să vă pedepsesc! O să vă pedepsesc! Tăceţi din gură! Elizabeth Mazalaique, culcă-te la loc! Prima pe care-o mai aud, o reclam!…

După ce se făcu linişte, ea consimţi să dea unele explicaţii:

— Françoise Pierroux n-are nimic grav. O gripă, febră, asta-i tot. În câteva zile, cu tratamentul nostru, se va pune pe picioare. Şi acum fiţi cuminţi, pentru că are nevoie de odihnă.

Această ultimă frază avu darul să potolească spiritele. După ce trecu în revistă paturile, domnişoara Bertrand, în loc să se aşeze, se propti în faţa uşii. Mai aştepta vreo vizită? Cu şOldul în unghi ascuţit, cu profilul întins în sus şi mâinile pe burtă, silueta ei, în penumbra care creştea, devenea înspăimântătoare. Brusc, se îndreptă de şale şi trase uşa înspre ea. Nişte paşi urcau scara. Domnişoara Quercy urcă şi aprinse lumina. Era însoţită de domnişoara Hugues. Amândouă se apropiară de Françoise. Directoarea îi vorbi, la început pe şoptite, apoi cu glas limpede, ca şi cum ar fi vrut să o audă şi celelalte eleve:

— Ai să vezi ce plăcută este cămăruţa aceea! Aici nu ai destulă linişte ca să te faci bine. Acolo n-o să te deranjeze nimeni. Ai să stai culcată singură, la căldură…

Françoise spunea „da” cu capul, supusă.

— Vreţi să mă ajutaţi, domnişoară Hugues? continuă directoarea.

Domnişoara Hugues o ridică pe Françoise. Domnişoara Quercy înfăşură copila în mai multe pături şi o strânse la piept.

— Trece-ţi braţele pe după gâtul meu, spuse ea. Aşa! Te simţi bine? Nu ţi-e frig?

Învârtindu-se în jurul ei, domnişoara Hugues şi domnişoara Bertrand continuau să o învelească pe Françoise care, în curând, fu înfăşurată până la cap, ca într-un sac.

— Nu e prea grea? întrebă domnişoara Hugues.

— Oh, nu, sărăcuţa, nu e grea deloc! spuse domnişoara Quercy. Haidem, să mergem!…

Porni, purtându-şi uşoara povară. Françoise îşi ascunsese obrazul pe umărul directoarei. Domnişoara Bertrand şi domnişoara Hugues le urmau. Incapabilă să

facă un gest, să rostească un cuvânt, Elizabeth asista, împietrită de spaimă, la răpire. Când grupul ajunse în dreptul ei, şopti:

— Françoise! Françoise!

Copila îşi ridică capul şi-i aruncă prietenei ei o privire temătoare, care o impresionă profund. Apoi, Françoise lăsă să-i cadă din nou capul. Elizabeth nu mai văzu decât un spate negru, pe care se înnodau două mâini albe. Domnişoara Bertrand alergă şchiopătând în faţa directoarei ca să deschidă uşa. Domnişoara Quercy trecu pragul. Uşa se închise. Fetiţele, chircite pe paturi, continuau să tacă.

5.

La infirmerie, o fetiţă răcită o înlocuia pe alte. De vină era anotimpul friguros. După trei zile de îngrijiri, Elizabeth se întoarse în clasă bucuroasă. Françoise era tot bolnavă şi locuia într-o cameră de lângă capelă. Domnişoara Quercy petrecea ore întregi la căpătâiul ei. Astfel, în lipsa directoarei, grupa celor mari, de care în mod obişnuit se ocupa ea, se unea cu grupa celor mici, sub conducerea şovăielnică a domnişoarei Hugues. Clasa era prea neîncăpătoare pentru atâta lume şi trebuiau să se înghesuie, câte trei într-o bancă. Această dezorganizare, adăugată gândurilor care zburau spre apropiatele sărbători ale Crăciunului, le făceau pe eleve să se creadă deja în vacanţă. Domnişoara Hugues se străduia din răsputeri să le trezească interesul pentru un acelaşi exerciţiu, în ciuda diferenţei de vârstă. Dar, oricare ar fi fost activitatea propusă în comun, cele mici se văi iau: „E prea greu!”, iar cele mari declarau: „Asta am făcut deja cu domnişoara Quercy!”. Nefiind combativă din fire, învăţătoarea le împăca pe toate organizând o oră de desen sau de lectură cu voce tare. *Jurnalul Margueritei* înainta văzând cu ochii. Erau la începutul celui de-al doilea volum. Cele care aveau creioane colorate fărâmau pe ascuns pulbere din minele roşii şi-şi colorau obrajii. Astfel fardată, Elizabeth găsi că

imaginea ei reflectată într-un geam e foarte frumoasă. Dar Augustine, aşezată în spatele ei, îi şopti că din asta te alegeai cu coşuri pe faţă toată viaţa, aşa că se grăbi să-şi şteargă vopseaua cu batista umezită cu salivă.

Joi, 11 decembrie, se făcu vreme frumoasă şi ideea unei plimbări în pădurea Marie înveseli po toată lumea. De două săptămâni o ploaie persistentă le ţinuse în casă. Chiar şi Elizabeth, slăbită de statul în pat şi mâncarea de regim, nu-şi mai găsea locul. La ora zece, în timp ce elevele, eliberate la sunetul clopoţelului, coborau gălăgioase în curte, domnişoara Quercy îşi făcu apariţia la capătul de jos al scării şi toate picioarele se opriră din mers.

— Copii, spuse ea, vă anunţ că în după-amiaza asta nu veţi merge la plimbare, cu toate că aşa am sperat că vom face.

— Oh! domnişoară…

Un oftat de decepţie trecu din aproape-n aproape, până la directoarea indiferentă.

— Nu vă lipsesc de această plimbare cu inima uşoară, reluă ea. Dar Françoise Pierroux se simte foarte rău, aşa că nici domnişoara Hugues, nici eu nu putem lipsi de aici. Iar domnişoara Bertrand trebuie să fie prezentă la infirmerie, unde două din colegele voastre sunt încă bolnave. Aşa că veţi rămâne în curte. Mă bizui pe voi că veţi organiza jocuri nezgomotoase.

Înşirate pe scară, în faţa ei, fetele, cu şorţurile lor negre, îşi plecau capetele. La un semn al directoarei, continuară să coboare parcă plutind.

Elizabeth era mâhnită şi pentru că cea mai bună prietenă a ei nu era mai bine, şi pentru că nu avea parte de distracţia preferată. În timpul recreaţiei, elevele, dezamăgite, se târau ca nişte năluci. La ora de geografie care urmă, chiar şi cele mai curajoase se lăsară copleşite. Relieful Masivului Central nu interesa pe nimeni. Fluviile curgeau în mijlocul unei indiferenţe generale. Comerţul lâncezea prin porturi. În agricultură

lipseau braţele de muncă. Constatând că auditoriul era neatent, domnişoara Hugues încercă să se supere, le pedepsi pe câteva la întâmplare şi până la urmă o puse pe Colette Martin să citească două pagini din *Jurnalul Margueritei*, dar cu oprire la fiecare conjunctiv imperfect şi cu explicaţii.

După un prânz lugubru în sala de mese, fetele reveniră în curte, cu domnişoara Bertrand pe urmele lor. Singurele jocuri îngăduite, ca nezgomotoase, erau şaradele, mingea la perete şi şotronul. Tratând cu dispreţ activităţile tăcute ale colegelor ei, Elizabeth se apropie de domnişoara Bertrand şi i se adresă cu glas mieros:

— Dacă tot nu mergem la plimbare astăzi, aş putea să mă duc s-o văd pe Françoise?

Domnişoara Bertrand făcu o mişcare cu capul dinainte-napoi, ca şi cum ar fi înghiţit un os de peşte:

— Nici să nu te gândeşti!

— De ce, domnişoară? Are ceva ce se ia?

— Nici vorbă.

— Păi, atunci? Spuneţi-mi! O răceală cum am avut şi eu, dar mai rău?

Domnişoara Bertrand îşi strânse buzele, se încruntă şi răspunse în cele din urmă, pe un ton scurt şi aspru:

— Are pneumonie.

— E grav?

— Da, e grav.

Colette Martin o trase pe Elizabeth de braţ:

— Se pare că mama lui Françoise a venit la internat, azi-dimineaţă. L-am văzut pe portar care-i urca valiza. E acolo sus, în cămăruţă, cu doctorul…

— E-adevărat?

— Întreab-o pe domnişoara Bertrand, dacă nu mă crezi!

Întrebată, domnişoara Bertrand răspunse afirmativ.

— E-o nebunie! ţipă Elizabeth. Adică mama lui Françoise a venit s-o ia? Or să plece împreună?

Supraveghetoarea clătină din capul asimetric şi răuvoitor.

— Da’ de unde! Colega voastră e prea bolnavă ca să poată călători.

— Înseamnă că mama ei o s-o ia când se va face bine?

— Tot ce se poate. De altfel, atunci, voi toate veţi fi în vacanţă.

— N-o să se întoarcă în clasă mai înainte?

— Cu siguranţă, nu!

— Nici măcar pentru o zi sau două?

Domnişoara Bertrand consideră că a vorbit deja prea mult, aşa că, reluându-şi aerul poruncitor, bolborosi din colţul buzelor:

— Elizabeth Mazalaique, pui prea multe întrebări! Du-te să te joci cu colegele tale! Dacă nu, voi lua măsuri…

Elizabeth se îndepărtă de supraveghetoare şi se rezemă de zidul curţii. Nu departe de ea, câteva eleve vorbeau despre cadourile pe carele. vor primi de Crăciun. Mauricette Laficur, care primise o scrisoare cu poşta de la prânz, o arăta celor de lângă ea, zicând:

— S-a făcut! O să primesc o poşetă! Uite, citeşte ce scrie mama…

Vanitatea acestor cuvinte îi întărea Elizabethei sentimentul singurătăţii. Timp de o clipă, încercă să inventeze noi aventuri cu ea şi cu Françoise, dar imaginaţia nu funcţiona, jocul acesta nu o mai distra. Cât timp va mai fi despărţită de prietena ei?

Simţea nevoia să-i scrie. Dacă vizitele erau interzise, corespondenţa era, cu siguranţă, permisă. Din păcate, între cele două confidente existau prea multe secrete. După ce Elizabeth lăsă la o parte tot ce nu se putea spune într-o scrisoare deschisă, nu mai rămase nimic.

Recreaţia era acum nesupravegheată, domnişoara Bertrand trebuind să se întoarcă la infirmerie. Un râs zgomotos răsună în curte. Mauricette Lafleur o lua peste

picior pe o fetiţă mai mică, care încă mai credea în Moş Crăciun. Hotărât lucru, fetele astea n-aveau inimă! Cum de îndrăzneau să se distreze, în timp ce Françoise avea pneumonie? Elizabeth se îndepărtă de ele, târându-şi picioarele, şi se opri lângă alte eleve care recitau o numărătoare la jocul cu mingea la perete:

— Ala, bala, portocala…

Colette Martin era printre ele. Zărind-o pe Elizabeth, o întrebă:

— Joci şi tu?

Elizabeth se strâmbă:

— Nu ştiu…

— Ba da, joci! strigă Colette Martin.

Un deget rapid o atinse pe piept pe Elizabeth, în timp ce glasul continua cu seriozitate:

— Cioc, boc, treci la loc…

Întrecerea începu cu o încercare nereuşită a Madeleinei Casteloux. La început, Elizabeth urmări eforturile colegelor ei cu dispreţ, dar mai apoi, cu interes. Când veni rândul ei, era în culmea agitaţiei. Reuşi cu uşurinţă jocul simplu, jocul fără să te clinteşti, jocul fără să vorbeşti. Înainte de jocul fără să râzi, cele din echipa rivală încercară să o facă să piardă:

— Ai o muscă pe nas, Elizabeth!

— Elizabeth, îţi cad chiloţii!

Ea strânse din dinţi ca să rămână serioasă şi, cu obrajii nemişcaţi, cu privirea severă, aruncă mingea şi o prinse victorioasă. Cu aceeaşi precizie execută jocul într-un picior, în celălalt, ciocănelul mic, ciocănelul mare, tăvălugul mic, tăvălugul mare, piciorul de lemn, plecăciunea şi turul Franţei. Beţia succesului i se urca la cap. Nu se mai gândea la plimbarea amânată. După aceste exerciţii preliminare, urmau altele mai grele. La gustarea din timpul recreaţiei, fata de la bucătărie le împărţi câte o felie de pâine şi o bucăţică de zahăr. Înflăcărate de competiţie, continuară să se joace mâncând. Ora de croitorie trecu fără ca domnişoara

Bertrand să le întrerupă performanţele. La Sainte-Colombe nu mai existau nici supraveghetoare, nici învăţătoare, nici directoare. Se făcuse aproape întuneric când domnişoara Quercy intră în curte. Lucru nemaiîntâlnit, două şuviţe de păr îi scăpaseră din coc.

— Copii, spuse ea, aţi fost cuminţi în timpul acestei recreaţii prelungite şi vă mulţumesc. Acum o să mergem cu toatele la capelă să ne rugăm pentru însănătoşirea lui Françoise. Fervoarea noastră, rostită în comun, va mişca inima Celui care a vindecat bolnavi, a înviat morţi, a spălat de păcate pe cei mai mari păcătoşi.

Domnişoara Bertrand ajunse exact la timp ca să bată din palme. Fetele se aşezară în rând. Elizabeth o întrebă încet pe Augustine, care era lângă ea:

— Ai auzit? O să rostim o rugăciune specială pentru Françoise!

— Da, şopti Augustine, e rugăciunea pentru cei grav bolnavi. N-o ştii?

— Nu.

— Noi am mai spus-o, acum doi ani, continuă Augustine, mândră. Ţi-aduci aminte, Colette?

Colette Martin, care mergea în urma lor, şuşoti peste umărul Elizabethei:

— Cum să nu-mi aduc aminte? Era pentru Catherine Faucheux. Ah, draga mea, poate să se împăuneze cu câte rugăciuni am rostit pentru ea. Timp de opt zile, dimineaţa şi seara, Te rugăm, şi iar Te rugăm!…

— Şi până la urmă? întrebă Elizabeth.

— Ne prostisem de tot! Nu ne mai gândeam decât la asta!

— Şi ea?

— Catherine?

— Da.

— Nu s-a mai întors la internat.

— Dar s-a făcut bine de tot?

— Desigur! spuse Augustine ridicând din umeri, ca şi cum ar fi fost un lucru de la sine înţeles.

Cu inima uşoară, Elizabeth se alătură colegelor ei şi intră în vastul naos de piatră unde dispăreau ultimele licăriri ale zilei. Camera lui Françoise, pregătită într-o fostă chilie a mănăstirii, comunica cu capela printr-un gemuleţ cu grilaj, plasat foarte sus „în zid. Colette Martin spunea că în felul acesta bolnava le putea auzi cum se rugau. În timp ce elevele se opreau la locurile lor dintre bănci, Elizabeth privea pe furiş fereastra care o despărţea de prietena ei şi se imagina urcându-se pe un stâlp, căzând în picioare în cămăruţă, sărutându-şi prietena şi dându-i ultimele noutăţi din clasă şi din dormitor.

Rugăciunile obişnuite au fost rostite în ziua aceea cu o sârguinţă nemaipomenită. Dar Elizabeth se gândea mai puţin la cum să se facă auzită de Dumnezeu, cât la cum să se facă auzită de Françoise. Biata însingurată putea oare să distingă vocea confidentei sale printre celelalte? Grija pe care toată lumea o manifesta pentru sănătatea ei o făcea oare fericită? Cu faţa spre altar, între învăţătoare şi supraveghetoare, domnişoara Quercy, cu spatele îndoit, cu capul proptit în piept, nu mai era decât o grămăjoară de stofă neagră, pe care doar scaunul de rugăciune o împiedica să se prăvălească. Zumzetul cuvintelor se amplifica şi-apoi se potolea, ca sub acţiunea unui vânt care-şi schimba direcţia. Privind această numeroasă adunare, Elizabeth îşi spunea că atotputernicia cerească nu poate rămâne nepăsătoare în faţa unei cereri înfăţişate de cincizeci de persoane deodată. Unele fraze, pe care altă dată le rostise maşinal, îi apărură, în cazul de faţă, încărcate de o admirabilă semnificaţie:

„Aminteşte-ţi, o, prea milostivă Fecioară Marie, că n-am aflat niciodată ca vreunul din cei ce ţi-au cerut protecţia şi implorat sprijinul să fi fost părăsit...”

Odată cu aceste cuvinte, sufletul Elizabethei zbură afară din piept. După rugăciunile de seară, domnişoara Hugues citi, cu o voce monotonă, alte rugăciuni pe care

fetiţa nu le ştia, dar care se potriveau foarte bine cu starea prietenei sale:

„Întinde-ţi mâna atotputernică asupra roabei tale căzute la pat la o vârstă atât de fragedă…”

Şi-apoi:

„Dăruieşte, în marea Ta bunătate, acesmi copil să fie păzit aici pe pământ în timpul vieţii de cei care, slujindu-Te în cer, se bucură de prezenţa Ta…”

„A doua zi dimineaţă se regăsiră toate în acelaşi loc, pentru a intona aceleaşi invocări, cu aceeaşi fervoare. În timpul când rosteau „Te salut, Marie”, Elizabethei i se păru că aude o tuse răguşită venind de la ferestruică. Tresări şi se grăbi să-şi ajungă din urmă colegele care, între timp, merseseră mai departe cu recitarea. Era ca o întrecere între boală şi rugăciune. Cu litaniile adresate Sfântului Nume al lui Iisus, care erau atât de lungi şi atât de frumoase, vor izbuti cu siguranţă să obţină o însănătoşire grabnică. Între două preamăriri, Elizabeth strecura la repezeală un „Fie-ţi milă de noi!”. Şi, de fiecare dată, avea credinţa că a marcat un punct împotriva pneumoniei. Până la urmă, izvorul adoraţiunilor secă, copilele trecură în sala de mese şi, întărite în convingerea datoriei împlinite, începură să fărâmiţeze pâinea în farfurie ca să îngroaşe puţin supa de la micul dejun.

La puţin timp după aceasta, în mijlocul lecţiei de franceză, Colette Martin, care ceruse voie să iasă afară, se întoarse tulburată şi, aşezându-se, îi şopti Elizabethei:

— Ştii ce s-a întâmplat?

— Nu.

— A venit părintele! L-am văzut când m-am dus la closet. Cobora de pe bicicletă. Domnişoara Quercy îl aştepta în faţa porţii…

— De ce-a venit?

— Să o vadă pe Françoise, cu siguranţă!

— E de bine?

— Oh, nu, nu e de bine! mormăi Augustine care,

aşezată în spatele Elizabethei, nu pierduse niciun cuvânt din discuţia lor. Când aduci preotul, înseamnă că doctorul nu mai poate face nimic!

— Adică cum, nu mai poate face nimic? bolborosi Elizabeth.

— Elizabeth, vrei să repeţi ce-am spus? strigă domnişoara Hugues, în picioare lângă tablă, cu o bucată de cretă într-o mână şi cârpa de şters în cealaltă.

Umerii Elizabethei se lăsară sub povara ignorantei sale.

— Eram sigură! reluă domnişoara Hugues. O să scrii de douăzeci de ori: „Cu toate că fac greşeli de ortografie, stau de vorbă cu vecinele în loc să fiu atentă la ora de franceză”.

Pedeapsa aceasta trecu peste Elizabeth fără să o atingă. Speriată de vorbele pesimiste ale Colettei Martin şi ale Augustinei, era nerăbdătoare să verifice ea singură adevărul acestei informaţii. De îndată ce elevele se răspândiră în curte, ea alergă să o caute pe domnişoara Bertrand. Bătrâna domnişoară se afla în fundul clasei, discutând cu directoarea. Intimidată, Elizabeth se opri la o distanţă respectuoasă de grupul lor.

— Ce doreşti, Elizabeth? întrebă domnişoara Quercy.

Adunându-şi curajul, Elizabeth spuse dintr-o suflare: – Domnişoară, e-adevărat că a venit preotul?

— Da, copila mea, răspunse domnişoara Quercy.

— Din cauza lui Françoise?

— Da.

— E mai rău?

Domnişoara Quercy îşi plecă pleoapele grele, le ridică şi oftă:

— Îi e foarte rău, într-adevăr.

— Nu putem să facem ceva ca să se însănătoşească repede?

— Ba da. Trebuie să ne rugăm, Elizabeth.

— Păi, ne-am rugat deja, domnişoară!

— Poate că nu destul.

— Dacă-i aşa, pot să mă duc acum în capelă? Domnişoara Quercy păru surprinsă. Îi tremurau sprâncenele.

O lumină întunecată şi blândă i se revărsa din priviri.

— Ai dori să te rogi în timpul recreaţiei? întrebă ea rostind rar cuvintele.

— Da, domnişoară.

— Tu singură?

— Da, domnişoară.

— Ce-i trece prin cap! bombăni domnişoara Bertrand împreunându-şi pe burtă mâinile cu vene vizibile.

— De ce nu? murmură gânditoare domnişoara Quercy. Câteva fete se apropiaseră de Elizabeth ca să audă ce spune.

Colette Martin strigă:

— Aş putea merge şi eu?

— Şi eu? întrebă Madeleine Casteloux.

Curând au fost zece candidate la această favoare. Domnişoara Bertrand mormăi:

— Bine! O să merg cu voi.

Dar domnişoara Quercy atinse uşor cu mâna braţul bătrânei domnişoare:

— Nu e nevoie, domnişoară. N-au nevoie să fie supravegheate. Duceţi-vă repede, copii. Domnul să vă audă şi să ne ajute!

Părăsind curtea, străbătură sala de mese şi împinseră uşa capelei, care se dădu la o parte scârţâind. Un iz de cavou învălui chipul Elizabethei. Intră cea dintâi, în vârful picioarelor, dar nu cuteză să înainteze în partea centrală şi se aşeză în ultimul rând. Colegele se înghesuiră în spatele ei. În lipsa grupului obişnuit de fete, capela părea mai mare şi mai rece ca de obicei. O fetiţă se împiedică de o bancă şi zgomotul amplificat le făcu pe toate să tresară deodată. Absenţa domnişoarei Quercy făcea să le crească teama că se poartă cum nu se

cuvine. Nu mai era nimeni între ele şi bunul Dumnezeu.

— Ce rugăciune spunem? şopti Colette Martin.

— Păi, *Tatăl nostru* şi *Te salut, Marie*! spuse Madeleine Casteloux.

Începură cu timiditate. Elizabeth încercă să li se alăture, dar gândurile îi rămâneau agăţate de zăbrelele de la ferestruică. Spera să mai audă iar tuşea lui Françoise. Apoi, pentru că nu se auzea niciun sunet din cămăruţă, îşi mută privirea pe marele Christ care, ţintuit în fundul capelei, nu-şi mai putea aduna braţele. Cu toate că era departe de ea, şi îngrozitor de răstignit, ea nu avea decât să-i vorbească pentru a se face înţeleasă. Dar oare dorea el într-adevăr să fie mereu implorat în acelaşi fel? N-ar fi trebuit să rosteşti ceva neprevăzut ca să-i atragi bunăvoinţa? Oricum, gândurile ei erau prea obişnuite ca să fie exprimate în vorbele savante ale rugăciunii. Dădu la o parte ce învăţase şi bolborosi dintr-o suflare, cu o înflăcărare venită din toată fiinţa ei, rugămintea adresată Mântuitorului:

— Fă ca Françoise să se facă bine! Fă ca Françoise să scape! Fă ca Françoise să scape! Te rog şi-ţi mulţumesc. Amin!

Clopoţelul sună anunţând intrarea în clasă. Fetiţele îşi făcură semnul crucii şi ieşiră una după alta, după o scurtă genuflexiune în faţa altarului.

Domnişoara Quercy nu se arătă în timpul prânzului. În două rânduri, domnişoara Hugues plecă de la masă ca să afle veşti. Elevele mâncau în tăcere. Elizabeth abia se atinse de castanele fierte care, altfel, îi plăceau mult. După-amiaza fu ciudată. La trei şi jumătate, domnişoara Hugues renunţă brusc să mai explice cum se calculează dobânda anuală. Augustine fu desemnată să citească cu voce tare până la recreaţie. Plictisite de intonaţia ei plângăreaţă, fetiţele se cuibăreau în bănci, îşi scriau bileţele sau mestecau cocoloaşe se sugativă.

Pe neaşteptate, uşa se deschise şi domnişoara Quercy apăru, cu faţa lipsită de culoare, ochii roşii,

mătăniile între degete. Domnişoara Hugues alergă spre ea, în timp ce elevele se ridicau în picioare. Cele două femei schimbară o privire. Domnişoara Quercy îşi plecă capul. Apoi, trăgând aer în piept şi ridicându-şi bărbia, zise:

— Veniţi lângă mine, copii.

Fetiţele se adunară. Domnişoara Quercy cuprinse într-o singură privire cercul chipurilor din jur, se sprijini cu o mână de catedră şi rosti cu o voce uşor tremurată:

— Vă anunţ o veste tristă: Domnul a chemat-o la El pe prietena voastră Françoise.

A urmat un moment de stupoare. Nimeni nu îndrăznea să înţeleagă, nimeni nu cuteza să creadă.

— Iisuse, Marie, Iosifel suspina domnişoara Hugues.

Umerii ei începură să tresalte. Scotoci sub cordon, trase o batistă şi continuă să plângă cu obrazul în ea. Cea dintâi se dezmetici Augustine, care întrebă:

— E-adevărat, domnişoară, Françoise a murit?

— Da, spuse domnişoara Quercy, cam acum o jumătate de oră…

Elizabeth era convinsă că directoarea se înşela. Nu poţi să mori aşa, dintr-un minut în altul. Şi-apoi, ca să mori, trebuie să fii bătrân. Uşa clasei era întredeschisă. În timp ce domnişoara Quercy le îndemna pe eleve să se reculeagă, Elizabeth se strecură pe coridor. Nimeni nu o văzuse ieşind. Călcâiele i se desprinseră de pardoseală. Ţâşni, urcă în fugă scara, străbătu sala de mese şi se opri, nehotărâtă; la uşa capelei. O a doua uşă, mai mică, la stânga, ducea în biroul domnişoarei Quercy. Camera lui Françoise era cu siguranţă deasupra lui. Elizabeth îşi calculă imprudenţa. Dispariţia ei nu putea trece multă vreme nebăgată în seamă. În câteva secunde, directoarea sau domnişoara Hugues vor apărea brusc în spatele ei. împinse canatul şi o apucă pe scara îngustă de piatră. Treptele erau înalte. Zidurile miroseau a mucegai. De la etajul superior se auzea un zgomot de suspine şi lacrimi. Condusă de această rumoare, Elizabeth depăşi

un palier, apoi un altul şi se trezi, deodată, în faţa unei uşi deschise. Aici era.

Nu îndrăzni să treacă pragul. Camera era cufundată într-o penumbră aurie. Pe un pat alb, Françoise dormea. Chipul ei palid, cu pleoapele coborâte şi buzele strânse exprima calm şi supunere. Un şirag frumos de mătănii din pietre violete atârna din degetele ei împreunate. Vârful* picioarelor ridica cuvertura. La căpătâiul ei era prăbuşită o formă neagră. Desigur, mama lui Françoise. Nu i se vedea faţa. Mâinile ei se agăţau de cearşaf. Partea de sus a trupului se legăna înainte şi înapoi. Nu departe – de ea stătea domnişoara Bertrand, cu spatele spre uşă. Şi ea plângea sau murmura rugăciuni triste. Pe noptieră ardea o lumânare. Într-o farfurioară plutea o crenguţă de merişor. Înspăimântată de acest spectacol neaşteptat, Elizabeth îşi holbă ochii şi-şi ţinu respiraţia. Nefericirea pe care ar fi vrut să o respingă urca clocotind în mintea ei. Nu era cu putinţă! Françoise nu era moartă! Avea aceeaşi gură, acelaşi nas, acelaşi păr ca în viaţă. O să se trezească. O să vorbească. O să râdă. Nu trebuia decât să o strige. Elizabeth şopti:

— Françoise… Françoise-Nu o auzea nimeni, nici Françoise, nici mama ei, nici domnişoara Bertrand. Simţi că i se rupe ceva în piept. Ţipă ascuţit, făcu un pas înapoi şi se izbi de cineva care era pe ultima treaptă a scării. Două braţe înconjurară copila care tremura.

— Oh, domnişoară! gemu Elizabeth.

Nu mai ştia unde se afla, cui i se adresa de fapt, cum ar fi putut să scape din acest vis urât. O uşoară mireasmă de lămâie o învălui. Obrazul i se sprijinea de o stofă aspră şi neagră. Între două hohote de plâns, îşi ridică capul, o recunoscu pe domnişoara Quercy şi se lipi mai strâns de ea.

Gândul la sărbătorile apropiate estompă în mod fericit doliul din internat. După ce au defilat prin faţa prietenei lor moarte, după ce au asistat la serviciul funebru la biserica din sat, după ce i-au văzut pe părinţii

lui Françoise clătinându-se pe picioare de durere şi au salutat plecarea micuţului sicriu într-o maşină care urma să-l transporte la Souillac, elevele au fost din nou acaparate de pregătirile pentru vacanţa de Crăciun. Amélie îi scrisese Elizabethei că va veni să o ia duminică, 21 decembrie. Cele mai multe din colegele ei urmau să plece sâmbătă. Fetele care locuiau în comunele învecinate se îmbarcară în grup în aceeaşi maşină. Mame, taţi, mătuşi se deplasară să le ia pe cele care stăteau mai departe. Unele dintre ele, printre care şi Colette Martin – fuseseră anunţate că motive familiale le obligau să rămână la şcoală în cele două săptămâni. Părăsite, condamnate, bântuiau pe coridoare sau se adunau ca să plângă în curtea goală şi îngheţată. Elizabeth se temea ca nu cumva o hotărâre de ultim moment să nu o silească să le împărtăşească soarta.

Autobuzul de ora unsprezece trecu fără să oprească. Duminica nu mai era altul decât la ora optsprezece. Dacă mama nu va fi în acela, adio speranţă. Elizabeth simţea o nerăbdare crescândă cu fiecare minut care trecea. La trei şi un sfert minunea se înfăptui. Domnişoara Bertrand apăru în sala de recreaţie, cu un zâmbet politicos întipărit de-a curmezişul obrazului şi o invită pe Elizabeth să-şi ia geamantanul: era aşteptată la vorbitor.

Trecând peste pragul încăperii mari şi pătrate, unde nu se mai aflau decât fotolii goale şi un Christ despuiat şi rece, Elizabeth fu cuprinsă de o nelinişte care-i muie picioarele. Mama nu era acolo. În picioare, lângă fereastră, un domn singur privea şoseaua. Zgomotul uşii închise îl făcu să întoarcă privirea. Elizabeth scoase un ţipăt de bucurie: era tata.

Se repezi la el, se agăţă de el ca de un copac. El o ridică şi-i sărută obrajii, cu atâta stângăcie încât ei îi căzu pălăria. Începu să râdă şi râse şi el împreună cu ea, privind-o:

— Arăţi bine! S-ar zice chiar că te-ai îngrăşat! Ce bucuroasă o să fie mama!…

O lăsă jos. Ea îşi trase fusta care, în avântul îmbrăţişării, se ridicase deasupra genunchilor şi întrebă:

— Unde e?

— Cine? Mama?

— Da.

— A rămas la Paris.

— Mi-a scris că o să vină!

— Credea că o să poată veni. Dar are prea multă treabă la cafenea aşa că, iată-mă, am plecat eu în locul ei…

— Oh! îmi pare la fel de bine! exclamă Elizabeth.

Apoi, cu un aer înspăimântat, aruncă o privire spre uşă şi şopti:

— Ştii ce s-a întâmplat aici? A murit Françoise!

— Ştiu, răspunse Pierre. Tocmai am vorbit cu directoarea. Mi-a povestit. E îngrozitor! Biata fetiţă!…

— Era cea mai bună prietenă a mea, spuse Elizabeth cu mândrie. Acum e în cer.

— Ei, da! oftă Pierre clătinând din cap.

— Ne-am rugat pentru ea! Cât ne-am mai rugat, nici nu poţi să-ţi închipui! Şi, la slujbă, biserica a fost plină de flori. A fost frumos. Domnişoara Quercy a cântat la armoniu. Toată lumea plângea… Tu, tată, ai văzut morţi?

— Da.

— Pe cine?

— Părinţii mei… prieteni… mulţi prieteni…

— E ciudat, cineva mort… Ai zice că se gândeşte în somn…

Avea ochii larg deschişi şi căuta pe perete o imagine de neuitat.

— Nu te mai gândi la asta, spuse Pierre. Ţi-ai pus tot ce-ţi trebuie în geamantan?

— Tot. E gata de ieri!

— Cum se întoarce domnişoara Quercy, îi spunem la revedere…

— Dar cum ai venit, tată? Te aşteptam la autobuzul de ora şase.

— M-am înţeles cu un om în gară la Figeac. A primit să mă aducă până aici cu maşina. Aşteaptă la poartă.

— Adică e un taxi?

— Cam aşa ceva.

— Şi plecăm cu el?

— Bineînţeles!

Elizabeth îşi împreună mâinile, aşa cum făcea domnişoara Bertrand când era foarte surprinsă. Fusese sigură că vor lua autobuzul, aşa că aprecia norocul de a pleca, singură cu tatăl ei, într-o maşină închiriată. După vacanţă, cele câteva fete rămase în internat le vor povesti acest eveniment celorlalte. O să afle toată şcoala! Tata era de o eleganţă uluitoare. În amintirile ei, îl vedea întotdeauna în cămaşă. Astăzi purta un palton cenuşiu închis şi o cravată vişinie. Cu mâna stângă înmănuşată îşi ţinea pălăria de fetru moale lipită de pântece.

— Ce elegant eşti! spuse ea. Ai o cravată frumoasă! Trenul îl luăm de la Figeac?

— Da, trenul de seară, ca să ajungem la Paris mâine dimineaţă.

— Vom sta în vagon noaptea?

— Se-nţelege!

— Oh, tată, ce grozav! Şi mama ne aşteaptă la gară?

— Nu cred. E prea ocupată.

— Dar unchiu' Denis?

— Nici unchiul Denis nu ne-aşteaptă… A fost nevoit să plece… da… Acum două zile…

Elizabeth se miră:

— Să plece? Cum aşa?

— Păi, într-o călătorie… Călătorie de afaceri…

— Se-ntoarce repede?

— Aşa cred, spuse Pierre la repezeală. Tocmai pentru că el nu-i acolo, mama a trebuit să rămână la Paris, pricepi?

Elizabeth se gândi la slujnica lor pe care despărţirea aceasta avea să o întristeze pe toată durata vacanţei.

— Dar Clémentine, întrebă ea şovăielnic, e

sănătoasă?

Figura lui Pierre căpătă o expresie încurcată şi, în acelaşi timp, amuzată. Privirea lui ocoli fetiţa. Mormăi:

— Clémentine? Nu ţi-a scris mama?

— Nu.

— A plecat de la noi, s-a întors la ea acasă.

— Nu mai e la noi? şopti Elizabeth.

— Ei bine, nu! Am adus pe altcineva. Cea nouă e foarte muncitoare, foarte binevoitoare, ai să vezi…

Elizabeth ar fi vrut să protesteze împotriva acestei schimbări care zădărnicea atâtea planuri plăcute, dar tăcu, pentru că domnişoara Quercy tocmai intra în vorbitor.

— Iertaţi-mă, domnule, zise ea. Am fost obligată să vă părăsesc ca să fac câteva recomandări. Dar sunt sigură că n-aţi băgat de seamă cum a trecut timpul, pentru că vă găsesc alături de fetiţă.

Această introducere curtenitoare îl zăpăci pe Pierre, care bolborosi câteva cuvinte.de neînţeles, pe sub mustaţă. Preocupată de dezamăgirea ei, Elizabeth nu acordă decât o atenţie distrată directoarei, care făcea publice lipsurile elevei sale la aritmetică şi ortografie, şi tatălui ei care afla, se întrista, ca şi cum reproşurile i-ar fi fost adresate lui însuşi. În sfârşit, domnişoara Quercy îi eliberă. Ieşiră împreună cu ea în grădina dezgolită de iarnă. Câteva eleve îi priveau pe fereastra dinspre curte, cu o tristeţe fără leac. Una din ele apăru în pragul uşii şi întrebă:

— Domnişoară, putem s-o însoţim pe Elizabeth până la poartă?

— Sigur că da, spuse domnişoara Quercy.

Venind în fugă, ele o escortară gălăgioase pe colega lor care pleca:

— Ai un noroc…

— Şi mai pleci şi cu o maşină!

— O să ne plictisim îngrozitor fără tine!

— Copii, copii, spunea domnişoara. Quercy, fiţi, vă

rog, mai cuviincioase! Faceţi prea multă gălăgie!

Tata părea încă mai înalt ca de obicei, înconjurat de toate aceste fetiţe care zburătăceau în jurul lui pe aleea cu tufe pricăjite de trandafiri. Făcea paşi atât de mari, încât trebuia să te grăbeşti ca să-l ajungi din urmă.

Maşina era un Torpedo vechi, cu capotă de pânză, cu scaune care-şi pierdeau umplutura de păr de cal. Lângă şofer erau stivuite lădiţe de zarzavat. Fetele se îmbrăţişară. După ce se aşeză alături de tatăl ci pe bancheta din spate, Elizabeth le făcu cu mâna peste portieră, în timp ce motorul se punea în mişcare. Colegele ei ţipau:

— Să-mi scrii, Elizabeth!

— La revedere!

— Drum bun!

— Petrecere frumoasă! x

Maşina porni brusc. Cele rămase prizoniere îşi agitau acum batistele micuţe. Cea a domnişoarei Quercy flutura pe deasupra tuturor celorlalte. Era ca o mamă în mijlocul, copiilor ei. Brusc, Elizabeth le privi cu drag, pe toate laolaltă, ca pe o familie. În genunchi, pe banchetă, le urmări cum se îndepărtează, dispar, în spatele geamului îngălbenit. Cu cât îi părea mai rău pentru ele, cu atât era mai bucuroasă. La prima cotitură, se aruncă la pieptul tatălui ei şi spuse:

— Îţi mulţumesc, tată!

El o strânse râzând, puţin încurcat, ca un – bărbat neobişnuit cu gesturile afectuoase. Ea îl privea atentă, din cap până-n picioare, cu atâta curiozitate, de parcă ar fi fost vorba de un străin. De fapt, rareori avusese prilejul să stea de vorbă cu el, numai ei doi. El era mereu ocupat în spatele tejghelei, gata să mănânce la repezeală în cămăruţa cu tutun, sau dormea, după-amiaza, la el în cameră, şi nu trebuia deranjat. Acum, nu ştia, ce să-i spună. Plecarea celor doi, unchiul Denis şi Clémentine, o preocupa, dar, cu siguranţă, nu de la tatăl ei ar putea afla o explicaţie mulţumitoare. Îi va fi mai uşor să-i pună

întrebări mamei. Poate că va reuşi să o convingă să o cheme înapoi pe Clémentine.

— Nu crezi că dacă am plăti-o mai mult s-ar întoarce? spuse ea.

— Cine? mormăi Pierre aruncând jo privire neîncrezătoare fetiţei.

— Păi, Clémentine.

— Nu. Nu cred.

O bătu uşor pe genunchi, cu un gest încurcat, îi zâmbi stingherit şi întoarse capul ca să admire peisajul:

— E frumos pe-aici! Sunt locuri care seamănă cu Correze…

Ea îi oferi castane fierte, cu care-şi umpluse buzunarele pelerinei. Mâncară în tăcere. Elizabeth arunca cojile printr-o gaură din capotă. Le lua vântul.

— Merge grozav de repede! strigă ea.

— Aşa-i, e o maşină bună, spuse şoferul. O am de cinci ani şi n-am avut nicio problemă cu motorul. La drum întins, prind uşor şaizeci, şaizeci şi cinci…

— E un monobloc? întrebă Pierre.

— Da. Vă pricepeţi?

— Niţel… Şi cât are? Patru cilindri?

— Exact, patru cilindri!

Hotărât lucru, tata ştia tot. Motorul dădea rateuri. Caroseria trosnea la fiecare hop. Frânele scârţâiau la viraje. Îngreţoşată de mirosul de benzină, biciuită de umbra copacilor care mărgineau şoseaua, Elizabeth se agăţa de tatăl ei cu un sentiment amestecat de frică şi plăcere. Se scotoci în buzunar ca să mai scoată castane. Nu mai rămăseseră decât şase. Pierre întinse mâna.

— Nu, spuse Elizabeth. Astea le păstrez pentru mama.

După o noapte în tren, zgomotoasă, întunecată, incomodă, sosirea la „Cristal” a fost o încântare. Totul strălucea, tejgheaua, oglinzile, sticlele, muşamaua de pe banchete. Geamurile erau aburite. Pentru că uşile stăteau închise din pricina frigului, în sală domnea un iz

persistent alcătuit din fum de ţigară, alcool, talaş şi cafea fierbinte. Elizabeth respiră adânc aerul acesta familiar, de care îi fusese atât de dor. Din percolator ţâşni un jet de abur într-un pahar. Un client tuşi. Un altul bătu cu o monedă într-o farfurioară ca să cheme chelnerul. În sfârşit, era acasă! Zburând de la casă, o mămică ameţitor de frumoasă se repezi la fetiţa ei, copleşind-o cu mângâieri şi sărutări:

— Iubita mea Elizabeth! Ia să te văd! Cum aţi călătorit? Nu sunteţi prea obosiţi?

Sufocată de o prea bruscă fericire, Elizabeth răspundea aiurea la nişte întrebări pe care abia le auzea. Cineva îi luă pelerina, pălăria, o împinse în cămăruţa cu tutun unde era pregătit micul dejun pentru ea şi tatăl ei: două pahare de cafea cu lapte şi cornuri proaspete. Apucă unul şi muşcă grăbită din coca pufoasă care se fărâmiţă şi i se topi pe limbi După pâinea uscată de la Sainte-Colombe, gustul acesta delicios îi catifela gura. Era atât de bun, că nu se îndura să înghită prima îmbucătură. În timp ce mesteca, o privea pe mama-ei.

— Oh! mămico, zise ea pe neaşteptate, ai o rochie nouă?

Fără să ia în şeamă această constatare, Amélie spuse tare:

— E-adevărat că arăţi mai bine!

— De unde ai cumpărat-o? întrebă Elizabeth.

— Mi se pare chiar că a crescut în trei luni, spuse Amélie. Aşa-i, Pierre?

Fiecare îşi urmărea ideea. Elizabeth îşi plecă puţin capul, îşi miji ochii, admiră croiala simplă a rochiei, talia coborâtă, fusta scurtă, nervurile negre pe un fond de ţesătură de lână verde închis, apoi, cu degetul arătător unit cu cel mare şi scuturându-şi uşor mâna dinainte-înapoi, rosti rar:

— E foarte, foarte şic!

Un chelner necunoscut, pieptănat cu cărare la mijloc, veni să o cheme pe Amélie ca să dea restul.

— Cine e? întrebă Elizabeth.
— Chelnerul de la bar, răspunse Amélie.
— Un chelner la bar? Ce să facă?
— Păi, în locul unchiului Denis.
— Păcat că nu-i aici!
— Da, tare păcat, spuse Amélie pe un ton bizar, aproape răzbunător.

Apoi ieşi. Elizabeth se aşeză să-şi bea cafeaua cu lapte. Tata făcu la fel. Îşi muia cornul în pahar într-un fel hotărât, care-ţi trezea pofta. Amélie reveni însoţită de o femeie în vârstă, grasă, cu sânii căzuţi, obraji fleşcăiţi şi pătaţi şi o umbră de puf pe vârful bărbiei. Era noua slujnică, Hortense. Stătea cu capul împins înainte, ca un bou. Poftită să o salute, Elizabeth o făcu în silă. Că era sau nu de vină, Hortense se instalase în casă în locul Clémentinei. Era de neconceput ca atâta urâţenie să urmeze după atâta farmec, cu aceleaşi atribuţii domestice.

După micul dejun, Elizabeth urcă în fugă în camera ei şi-şi regăsi, fericită, patul, rochiile, jucăriile. Constantin suportase despărţirea fără să-şi piardă niciun fir din blană, fără nicio zbârcitură în plus. Ea se distră plimbându-l de mână prin apartament, ţinându-l în echilibru pe umăr, punându-i pe cap pălăriile de carton de cotilion, apoi, deodată, se plictisi de el şi se întoarse în cafenea.

Din experienţa trecutului, se aştepta ca părinţii ei să o trimită înapoi după o scurtă incursiune în sală, dar, de data aceasta, în mod excepţional, mama o chemă şi o aşeză lângă ea, în spatele casei, pe un scăunel. Absenţa fiicei ei timp de un trimestru întreg o făcea, fără îndoială, să simtă nevoia să o aibă cât mai mult posibil sub priviri. Pentru a nu-i înşela aşteptările, Elizabeth îşi luă un aer distins şi seninătatea nepământeană a unui înger de la porţile raiului. Cu spatele drept, gâtul degajat, un zâmbet atrăgător pe buze, privea clienţii care se apropiau, ca şi cum ar fi fost partenerii unui joc inventat

de ea. Ei cereau ţigări, tutun, chibrituri, şi ea era aceea care, luând-o înaintea mamei ei, se grăbea să apuce articolul dorit de pe poliţe. Cei care o cunoşteau o copleşeau cu observaţii măgulitoare:

— Aşadar, o ajutăm pe mama? E-un lucru bun!

— Ei, dar asta-i fetiţa dumneavoastră, doamna Pierre! Vă felicit! Ce vârstă are?

— A luat ochii frumoşi ai mamei sale! Mă recunoşti, puişor?

Amélie şoptea:

— Spune bună ziua, Elizabeth!

Elizabeth spunea:

— Bună ziua, domnule!

Şi clientul pleca mulţumit.

Pe la ora unsprezece, treaba s-a mai domolit şi Elizabeth, cu obrazul lipit de obrazul mamei sale, a putut să-i istorisească amănunţit cum a murit Françoise. Amélie a fost profund mişcată de povestea aceasta şi fetiţa i-a fost recunoscătoare că o înţelegea atât de bine. Această comuniune de gândire o încurajă să aducă vorba, firesc, despre o altă problemă care o frământa.

— Ştii, mamă, spuse ca, sunt tristă că nu mai e aici Clémentine.

— Chiar aşa? spuse Amélie pe un ton grăbit.

— Tu nu? întrebă Elizabeth.

— Nu.

— De ce a plecat?

— Pentru c-am dat-o afară.

Acest răspuns neaşteptat o uimi pe Elizabeth pânăntr-atât că, pentru o clipă, îşi imagină că mama ei glumea.

— Ai dat-o afară? bâigui într-un târziu. Nu se poate! Ce-a făcut?

— Mi-am dat seama că nu era o persoană de calitate.

Ba da, mamă, strigă Elizabeth, era de bună, de foarte bună calitate, te asigur! Trebuie să o aduci înapoi!

Dacă o chemi, vine.

— Nu, Elizabeth!

— Oh! De ce „mamă?

— O fetiţă bine crescută nu pune întrebări. Vrei să nu te mai ocupi de problema asta?

Elizabeth îşi plecă fruntea, împinsă în întunecimile copilăriei.

— Dar curiozitatea era mai puternică decât invitaţia la cuminţenie. Aşteptă ca mama ei să termine de servit un client şi întrebă supusă:

— Şi unchiul Denis, când se întoarce din călătorie?

— Nu ştiu.

— N-o să-l văd în timpul vacanţei?

O sclipire de oţel trecu prin ochii mamei. Oare cum putea să fie, rând pe rând, atât de blândă şi atât de dură?

— Elizabeth, ai grijă, spuse ea. Dacă ai să continui să te amesteci în ce nu te priveşte, o să mă supăr!

Misterul rămânea de nepătruns. Nevoită să-l dezlege prin propriile mijloace, Elizabeth făcu legătura evidentă între dispar riţia unchiului şi cea a slujnicei. Clémentine plecase împreună cu el pentru că mama descoperise că se iubeau şi refuza să consimtă la căsătoria lor. Acesta era cu siguranţă punctul final. Într-o bună zi se vor întoarce milionari, îmbrăcaţi după ultima modă şi familia, în lacrimi, le va deschide braţele pentru a-i primi la sânul ei.

— Un pachet de „Gauloises” şi patru timbre de douăzeci şi cinci de centime.

— Poftim, domnule.

Nimeni n-ar fi crezut, văzând surâsul mamei adresat acestui necunoscut, că tocmai îşi certase fiica. După ce domnul se îndepărtă, Amélie spuse:

— Acum, vorbeşte-mi puţin despre tine şi viaţa ta la internat…

— Ce vrei să-ţi povestesc? oftă Elizabeth. Nu e prea vesel să fii departe de părinţi, cu o droaie de fete rele!

— Dacă-nţeleg bine, tu eşti bună?

— Da! spuse Elizabeth cu un ton provocator. La început erau toate contra mea. Acum, e ceva mai bine. Dar, oricum, sunt nişte scorpii. În plus, trebuie să înveţi tot timpul. Habar n-ai câte teme şi câte lecţii avem! Mult mai multe decât la şcoala comunală.

— Notele tale, pe care mi le-a comunicat domnişoara Quercy, nu sunt grozave.

Privirea întunecată a Elizabethei mărturisea că împărtăşea îngrijorarea mamei în ceea ce o privea. Sincer îndurerată de insuccesul ei, şopti:

— Ei, da! Numai că eu sunt nouă. Mi-e greu să ţin pasul, în trimestrul viitor o să-i dau bătaie…

Formula era a domnişoarei Bertrand, dar Elizabeth o spuse din tot sufletul.

— Şi domnişoara Quercy, întrebă Amélie, e drăguţă cu tine, nu găseşte că eşti prea în urmă la carte şi prea neastâmpărată?

Elizabeth dori să se arate nepărtinitoare:

— Nu se poate spune că n-ar fi drăguţă, dar mereu trebuie să fie ea cea care comandă. Nici nu-ţi închipui câte lucruri sunt interzise la internat. Uneori, exagerează, zău! Altfel, e cumsecade. Joia şi duminica organizează jocuri cu noi…

Amélie n-o mai asculta cu prea mare atenţie, pentru că soseau clienţii obişnuiţi la apetitiv şi ea trebuia să-l supravegheze pe chelnerul cel nou de la bar, care servea foarte încet. Un client comandă două sandvişuri. Nu mai aveau şuncă să le facă.

— Vrei să mă duc eu să cumpăr de ia mezelărie? întrebă Elizabeth.

— Nu. Rămâi aici. O să trimit slujnica. Şi, aplecându-se spre scară, strigă: Hortense! Hortense!

Închisă în bucătărie, slujnica nu răspundea. Elizabeth urcă să o caute. Hortense era aşezată, cu un pahar de vin roşu în faţă.

— Vă cheamă mama, spuse Elizabeth.

Cu toate că le tutuise întotdeauna pe slujnice, nu

îndrăznea să i se adreseze în mod familiar celei de acum, care era bătrână şi cu aspect arţăgos.

— Pe mine? N-am auzit nimic! bombăni Hortense.

Din nou răsună glasul mamei:

— Hortense! Hortense!

— Ah! e-adevărat, oftă slujnica. Nu mai ţineam minte. Hortense! Ce idee! N-o să mă obişnuiesc în veci cu numele ăsta!

— Nu e numele dumneavoastră? întrebă Elizabeth.

— Nici vorbă! Pe mine mă cheamă Maria.

— Şi-atunci de ce vi se spune Hortense?

— Află dacă poţi! Doamna a vrut aşa. Se pare că cineva din familie purta numele Maria!

Îşi goli paharul, îşi şterse buzele cu colţul şorţului şi strigă: – Gata! Gata! Vin!

Elizabeth se uita cu surprindere la această fiinţă rebotezată la o vârstă atât de înaintată.

Pierre mâncă la prânz împreună cu chelnerul din local. Amélie şi fiica ei îi urmară în cămăruţa cu tutun. Elizabeth, obişnuită să mănânce cu slujnica, la bucătărie, profită cu mare plăcere de acest tratament de favoare pe care i-l conferea situaţia ei de elevă internă în vacanţă. Din păcate, prânzul a fost scurt, pentru că tata nu se pricepea prea bine să stea la casă şi mama se grăbea să-i ia locul. La ora două, el se duse să se culce şi Elizabeth fu poftită să facă la fel, pentru că noaptea petrecută în tren o obosise. Dar ea era atât de excitată de întoarcerea acasă încât nu putu să adoarmă. După o oră de agitaţie excesivă în aşternut, se îmbrăcă, coborî în cafenea şi-i ceru voie mamei să se ducă la „Glacier suisse” ca s-o întâlnească pe Madeleine.

În anotimpul friguros, „le Glacier suisse” nu mai vindea îngheţată, ci portocale, alune, migdale prăjite şi castane. Cele două fetiţe se regăsiră într-o explozie de bucurie. Doamna Culoz le instală la o măsuţă, în fundul prăvăliei. Foarte repede Elizabeth puse stăpânire pe conversaţie. Uimită, Madeleine află că prietena ei trăia

pe vârful unui munte, înconjurat de păduri de nepătruns, într-o fostă mănăstire populată cu fantome, unde se jucau de-a „radioul”, aproape în fiecare seară. Moartea lui Françoise a fost, de asemenea, evocată cu toată amărăciunea prin enumerarea rugăciunilor rostite pentru salvarea ei. Şcoala comunală n-avea nimic important de oferit în schimb. Claire nu mai venise la şcoală anul acesta. Mai aveau patru eleve noi, nu prea simpatice. Învăţătoarea se măritase. Asta era tot. Ca dar de Crăciun, Madeleine ceruse o trotinetă. În locul ei, Elizabeth ar fi preferat o rochie frumoasă de tafta. Îşi făgădui să discute despre asta cu mama ei, chiar în seara respectivă.

Norocul de la prânz nu se repetă seara. Amélie era foarte ocupată: Elizabeth fu obligată să mănânce cu Hortense. Slujnica era puţin vorbăreaţă şi nu prea avea poftă de mâncare. Dar îşi scotea pârleala cu băutura. Nivelul vinului roşu din sticlă scădea văzând cu ochii. În timp ce-şi mesteca tăiţeii presăraţi cu brânză rasă, fetiţa se uita cu atenţie, în faţa ei, la acest chip greoi care se congestiona sub efectul alcoolului. La sfârşitul mesei, Hortense râgâi şi zise:

— Am un fecior care-şi face serviciul militar la vânătorii de munte.

— A, da? exclamă Elizabeth.

— Da, zise Hortense. Doar că nu-mi scrie. Ar merita să-i trag un perdaf! Să nu-i dai veşti mamei tale, un bărbat nu face aşa ceva!...

Îşi mai turnă un pahar de vin roşu, dădu peste cap licoarea şi puse energic paharul pe masă, bătând cu pumnul în tăblie:

— Ticălosul!

Speriată, Elizabeth se grăbi să urce la ea în cameră. Potrivit promisiunii, Amélie veni să o învelească şi să o sărute înainte de culcare. Lipsită multă vreme de aceste dovezi de afecţiune, fetiţa se topea de recunoştinţă, sub privirea mamei sale, aşezată la căpătâiul ei. Lumina

voalată a lămpii, umbra mobilelor pe pereţi, căldura plăcută a plăpumii, totul tindea spre împlinirea în ea a acestui sentiment de fericire cum nu întâlneşti decât în cărţile cu poze. Îşi odihnea obrazul pe o batistă curată, împăturită. Constantin dormea pe braţul ei. Orchestra de la „Bal de l'Élysée" îi trimitea valuri de muzică. Deja moleşită de somn, pomeni de rochia de tafta pe care şi-o dorea de Crăciun, dar mama trecu peste asta, vorbind despre ultimele scrisori ale fiicei sale, în care găsise greşeli de ortografie.

Deodată, Elizabeth fu surprinsă de o idee care o făcu să se ridice în pat.

— Am uitat să-mi fac rugăciunea!

— Ce rugăciune?

— Rugăciunea de seară, bineînţeles!

— Nu e prea grav, spuse Amélie.

— Oh! Ba da, e grav! Tu nu-ţi faci rugăciunea înainte de culcare, mamă?

— Nu.

— De ce?

— Pentru că nu simt nevoia.

Elizabeth făcu ochii mari în faţa acestui caz funest de impietate. J-5

— Ştii că e un mare păcat?

— Nu cred. Mă rog în felul meu. Poate fără să-mi dau seama. Oricum, fără vorbe! Şi e la fel de bine…

— Nu poate fi la fel de bine, pentru că nu spui ce trebuie spus! Noi, la internat, ne rugăm tot timpul. La masă, în dormitor, în capelă… Şi pentru Françoise, atunci, ce serii de rugăciuni a mai auzit bunul Dumnezeu!… E ciudat că n-a făcut-o bine, când toată lumea i-o cerea!… Pentru El ar fi fost foarte uşor să-i ia pneumonia… De ce n-a făcut-o, mamă?

— Nu trebuie să căutăm explicaţia acestor lucruri, Elizabeth. Adesea, cei buni suferă şi cei răi sunt fericiţi.

— Pe pământ, da, dar după asta…

Amélie îşi aşeză mâna pe fruntea copilei sale şi

şopti:

— Nu te înfierbânta aşa, vorbeşti, vorbeşti… E timpul să te culci.

— După asta, reluă Elizabeth, e cerul şi iadul. Françoise e, cu siguranţă, în cer. Aşa că e fericită. Domnişoara Quercy spune că e chiar mai fericită decât aicea jos. Crezi că ne vede de-acolo, de sus?

Amélie dădu din cap fără să răspundă.

— Eu, una, cred că e aşa, şopti Elizabeth. Ne vede prin zid pentru că e un înger.

Tăcu, respiră şi mai urcă o treaptă în ceea ce era un mister:

— Ştii, mamă, Françoise şi cu mine aveam un secret. I-am făgăduit să nu-l spun. Dar, dacă a murit, am voie. Voia să se mărite cu un prinţ… un prinţ austriac… Nu era un lucru sigur, dar s-ar fi putut întâmpla. Se gândea mult la asta. Studia pianul ca să poată fi o prinţesă adevărată, Acum, la ce-i mai serveşte pianul?

Avea lacrimi în ochi, iar gura, moale, tremura:

— La ce-i mai serveşte, spune, mamă? Era atât de drăguţă! Ne povesteam tot!… Cum o să fim mai târziu… în ce fel o să ne îmbrăcăm… cum o să dansăm… Nu e drept!… M-am rugat atâta pentru ea!… Am fost sigură că o să fie de folos!… Ji, uite!… S-a terminat!… N-o s-o mai văd niciodată…

Amélie o cuprinse cu braţul pe după umeri şi vru să o culce la loc cu forţa. Dar Elizabeth fu scuturată de un hohot de plâns şi începu să ţipe, strângându-şi pumnii la piept şi agitându-şi genunchii sub plapumă.

— Nu vreau ca Françoise să fie moartă!… Nu vreau! …

Se prăbuşi apoi la pieptul mamei ei, cu buzele tremurând sub năvala sincopată a hohotelor de plâns. Sunetele tobei mari treceau prin perete. În spatele ferestrei închise, lumea trecea, maşinile înaintau, împungând noaptea cu claxoanele. Amélie îşi legăna copila şi-i şoptea la ureche cuvinte a căror tandreţe o

tulbura pe ea însăşi.

— E prima ta durere, fetiţa mea dragă… Vor mai veni şi altele… Trebuie să te obişnuieşti să le suporţi…

Respiraţia Elizabethei se potolea. Amélie, socotind-o calmată, se îndepărtă de ea, ca să o privească mai bine. Fetiţa avea bărbia dură, obrajii udaţi de lacrimi şi ochii uscaţi.

— Uite că eşti mai înţelegătoare, e bine-aşa! Acum, ai să dormi.

— Vreau mai întâi să-mi fac rugăciunea, spuse Elizabeth.

Dădu la o parte plapuma, îngenunche pe pardoseală, în cămaşa de noapte, îşi împreună mâinile şi, cu privirea aţintită pe peretele din faţa ei, rosti cu glas gâfâit, mânios, ca şi cum ar fi aruncat o provocare: „Tatăl nostru, carele eşti în ceruri, sfinţească-se numele Tău…”

7.

Înainte de a se duce la culcare, Pierre se apropie de Amélie, care era aşezată la casă, şi-i şopti:

— Ştii ce mi-a spus adineauri?

— Cine?

Pierre îi arătă printr-o mişcare de bărbie clientul care tocmai ieşea.

— Domnul Malinois… L-a văzut pe Denis.

— Când asta?

— Aseară.

— Unde?

— Pun pariu unu la mie! într-un bistrou din calea Republicii. E la tejghea…

Amélie primi vestea ca pe o pală de vânt direct în faţă. Fratele ei angajat chelner la străini! O asemenea decădere depăşea presimţirile ei cele mai negre.

— Eşti sigur? se bâlbâi ea. Poate domnul Malinois s-a înşelat…

— A vorbit cu el cum vorbesc eu cu tine!

— Denis nu i-a spus de ce lucrează în altă parte?

— Nu. Dar, între noi fie vorba, mă întreb dacă mulţi

de aici au crezut în povestea ta cu plecatul în călăiorie…

— Era o scuză ca oricare alta. Acum, cu domnul Malinois care n-are pereche la trăncăneală, o să afle tot cartierul.

— E posibil.

— Ce explicaţie o să dăm?

— Habar n-am!

— Toată lumea o să-şi închipuie că ne-am certat!

— Păi, cam aşa!

— Ce scandal! oftă Amélie. Şi, de fapt, ce i-a spus domnului Malinois?

— I-a spus că e mulţumit de slujba pe care o are. I-a cerut veşti despre noi.

— Asta-i culmea! bombăni Amélie, strângând cu amândouă mâinile marginea măsuţei.

— Ce avem de făcut? spuse Pierre.

— Lasă-mă să mă gândesc.

— Bine. Atunci, eu mă duc sus.

— Da.

El se îndreptă spre scară. Rezemată de zidul din pachete de ţigări, tânăra femeie îşi luase un aer firesc în faţa consumatorilor. Cu toate acestea, toată povestea îi revenea în minte cu o limpezime obsedantă. Denis şi Pierre se duseseră să se culce între ora unsprezece şi miezul nopţii, ca de obicei. La trei dimineaţa, după plecarea ultimului client, vrând să încuie cămăruţa cu tutun, nu găsise cheia în sertarul casei. Poate fratele ei o băgase în buzunar din neatenţie. Sau poate bărbatul ei! Se dusese de îndată în camera lor şi scotocise prin buzunarele lui Pierre, având grijă să nu-l deranjeze. Cheia nu era la el. Neputându-se hotărî să lase cămăruţa cu tutun neîncuială, Amélie se urcase la mansardă, strigându-l pe Denis, la început încet, apoi din ce în ce mai tare, fără să capete vreun răspuns. Atunci, împinsese uşa şi aprinsese lampa. Cu plapuma dată la o parte, în ciuda frigului, două trupuri goale dormeau, îmbrăţişate, pe pat. Oare ţipase când dăduse cu ochii de ele? Nu-şi

mai aducea aminte, dar nu putea uita chipul lor, când, trezindu-se brusc, o văzuseră, în picioare în faţa lor, cu o privire fioroasă. Clémentine trăgea de cearşaf ca să-şi acopere pieptul şi umerii vinovaţi şi groaza îi holbase ochii. Denis, cu părul ciufulit, cu un aer aiurit, spunea cu o limbă încleiată de somn şi dragoste: „Ce e? Ce s-a întâmplat?” Ea se mira încă şi acum că rezistase tentaţiei de a le striga în gura mare dezgustul ei, aşa cum arunci o găleată cu apă peste doi câini împerecheaţi. Înghiţindu-şi indignarea, ieşise, în tăcere, demnă.

A doua zi dimineaţă, sculată mai devreme decât de obicei, găsi cheia atârnată într-un cui, în spatele barului şi-i porunci Clémentinei să plece din casă. În timp ce fata îşi închidea plângând geamantanul, Denis o chemase pe soră-sa în cămăruţa cu tutun ca să încerce să o facă să înţeleagă. Argumentele lui erau de o vulgaritate de nesuportat. Un bărbat nu se putea lipsi de legături cu femeile, Clémentine era o fiinţă absolut morală, faptul că se culcaseră împreună nu era decât consecinţa miraculoasă a unei iubiri împărtăşite şi se gândeau chiar să se căsătorească într-un viitor apropiat. Până la urmă, pentru că Amélie refuza să se lase convinsă, el ţipase, palid de furie: „Dacă o dai afară, plec şi eu!”. Ameninţarea, în gura unui tinerel pe care-l crescuse ca pe propriul ei fiu, o revoltase la culme. Privindu-şi ţintă fratele, îi spusese, scârbită, ceea ce gândea: „Ei bine! Pleacă!”

Intervenţia stângace a lui Pierre, alarmat de tonul ridicat al glasurilor, nu făcuse decât să arunce gaz peste foc. Cu cât îi cerea soţiei sale să fie mai indulgentă, cu atât aceasta refuza să tolereze legătura cu o slujnică sub acoperişul ei; cu cât el se străduia să-i explice lui Denis atitudinea soră-sii, cu atât acesta era mai puţin dispus să accepte ideea că i se interzice să trăiască după bunul lui plac. Fiecare îşi păstra poziţia când intrase Clémentine, cu valijoara în mână şi un aer de inocenţă ofensată. „Du-te şi aşteaptă-mă la staţia de metrou Anvers!”, îi spusese

Denis pe un ton de comandă. Un sfert de oră mai târziu, părăsea la rândul lui cafeneaua, cu o valiză şi o boccea. Trecând pragul, nici nu se uitase la Amélie. Pierre ar fi dorit din tot sufletul să se ia după fugari. Dar, sigură pe dreapta ei judecată, tânăra femeie îi interzisese să o facă. Era sigură că fratele ei se va întoarce a doua zi. Dar trecuseră opt zile fără ca el să apară. Şi iată că, deodată, afla că lucra în altă cafenea! Cu siguranţă, era prea încăpăţânat ca să recunoască că regretă acest gest nebunesc.

Chiar dacă dorea să se împace, nu încerca nimic în acest sens. Şi doar nu că trebuia să facă primul pas!

Amélie încasa jetoanele, număra consumaţiile de la mese, întindea pachetele de ţigări clienţilor, fără să-i vadă, dar această activitate mecanică îi lăsa mintea să zboare liberă, după voia ei: „Probabil locuieşte cu ea într-o cameră de serviciu. Ea munceşte cu ziua şi el lucrează la stăpân, în vreun bistro prăpădit. Şi-şi închipuie că sunt fericiţi. Tot ce-i nou e frumos! Dar până la urmă, o să le treacă. Numai de n-ar fi prea târziu! Dacă se-nsoară cu ea, va trebui să rămână toată viaţa lângă o fiinţă care-i e inferioară. Pentru că-i e inferioară! Purtarea ci e o dovadă. O fată cât de cât cuminte nu cedează insistenţelor unui bărbat înainte de cununie. Ea a tras sforile ca să-l seducă. Fratele patroanei. Era tentant! Trăgea nădejde că, dacă-i suceşte minţile, o să intre-n familie. Din fericire, eu vegheam, din umbră! S-a trezit cu mine barându-i calea, intriganta!”. Din nou, avu imaginea celor două trupuri tinere şi despuiate, încolăcindu-şi braţele şi picioarele şi un val de sânge i se urcă în obraji.

— Doamnă! Doamnă!

Ieşi din starea aceasta de tulburare în faţa unui client care, pentru a treia oară, îi cerea un pachet de „Gauloises”. Servindu-l, observă că-i tremurau mâinile. Existenţa aceasta absurdă nu putea continua la nesfârşit.

— Şi trei ca să facă cinci, vă mulţumesc.

Bărbatul se îndepărtă. Proxeneţii jucau belotă în colţul lor. Doi domni bine îmbrăcaţi, instalaţi la bar, n-o slăbeau din ochi pe Amélie. Era obişnuită cu privirile bărbaţilor, despre care nu-şi dădea seama dacă exprimau un omagiu sau o obrăznicie. Dacă n-ar fi ştiut că e tânără şi frumoasă, expresia de pe chipul celor ce-o înconjurau ar fi lămurit-o fără discuţie. Această dorinţă de posesiune colectivă era principalul neajuns pentru o femeie, în această meserie. Când, de fapt, singura fiinţă pe care ar fi dorit să o seducă era orbită, roasă de boală. Se gândi cu drag la Pierre, care dormea sus. Se socoti lipsită de minte şi se întoarse la problema cu Denis. De când oare era Clémentine amanta lui?

Putea oare să fie pe deplin satisfăcut să se bage în pat cu cineva destinat unor activităţi domestice inferioare? în mansardă plutea un iz de piele, păr, amor. Doar n-a visat toate astea! Era abject! Sin», pântecul acestei fete… Ar fi trebuit să o pălmuiască.

Chelnerul îi puse în faţă tava plină cu pahare. Le numără. Clocotea de furie. Ce era de făcut? Sfaturile lui Pierre nu-i erau de niciun folos. El nu deschidea gura decât ca să rostească da. Era singură. Ca să se liniştească, se gândi la Elizabeth, ultimul lucru curat din toată casa. Unchiu’ Denis! îl regreta, mititica! Ce prăpastie între lumea adulţilor şi lumea copiilor! Brusc, totul îi apăru murdar, trucat, pierdut în acest univers în care trebuia să-şi petreacă viaţa. Proxeneţii, prostituatele, chelnerul livid de oboseală, sticlele, fumul din tavan, mâinile numărând banii încasaţi în timpul zilei. Mai avea o jumătate de oră până să se ducă la culcare. Dar parcă o să poată să adoarmă după cele spuse de Pierre despre Denis? îşi coborî pleoapele fierbinţi peste pupilele severe. În jurul ei, lumea se clătina. În mintea ei, Denis continua să facă dragoste cu Clémentine.

Cafeneaua în care intră era la fel de mare ca şi „Cristal”, dar îmbâcsită, întunecoasă, cu o tejghea pe

dreapta, cum nu se mai obişnuia, un percolator învechit şi mese din lemn. În sală era puţină lume. Pentru un tânăr care avusese norocul să lucreze într-un local cu clienţi numeroşi, îţi făcea milă să vezi unde a ajuns. În picioare, în spatele barului, clătea paharele, fluierând încet. Amélie se îndreptă spre el, fără ca Denis să ridice capul. Luase această hotărâre pe nepusă masă şi nu se îndoia că Denis îşi va pierde cumpătul la vederea ei. Brusc, el se-ntoarse, privirile li se întâlniră. Cu un zâmbet încurcat, Denis şopti:

— Ia te uită, Amélie!… Bună…

Ea aruncă o privire casieriţei, ca să fie sigură că nu-i aude, şi spuse printre dinţi:

— Ah, arăţi grozav, zău aşa, după tejgheaua asta!

— Iei ce găseşti, ôftă el.

— Îţi place aici?

— Aşa şi aşa… Nu poţi să-ţi dai seama în opt zile. Cu ce să te servesc?

În timp ce vorbea ştergea cu o cârpă suprafaţa metalică a barului.

— Ce vrei tu, spuse ea pe un ton înţepat.

El puse două pahare curate pe tejghea, prepară un sirop de mentă şi-şi turnă o jumătate de păhărel de vin alb.

— Te-a văzut domnul Malinois, reluă ea.

— Ştiu. Am şi vorbit cu el.

— O să umple lumea.

— E dreptu’ lui.

— Pentru localul nostru e o reclamă grozavă! Te felicit! Clienţii mă tot întreabă de tine. Le-am spus că faci o călătorie… Şi Elizabethei, tot aşa…

— E acasă?

— Da.

— Ce mai face?

— Foarte bine. E tristă că nu te întâlneşte. Toată povestea asta e jalnică.

El îşi desfăcu braţele şi apoi le lăsă să cadă, ca şi

cum ar fi renunţat să-şi mai ia zborul.

— N-am nicio putere.

— Ba da, Denis.

— Ce-ai vrea să fac?

— Aş vrea să-mi dai explicaţii.

— Ţi-am dat deja.

— Nu mai ai nimic să-mi spui?

— Nu.

— Ce intenţii ai?

— N-am.

— Te-nsori cu fata asta?

El bău o înghiţitură de vin alb, îşi împinse înainte buza de jos umedă şi şopti:

— Ei, aici, îmi ceri prea mult.

— Cum aşa? Nu eşti hotărât? După tot ce-a fost între voi?

El îşi ridică ochii în tavan:

— Dacă ar trebui să te-nsori cu toate femeile care… pe care…

Nu dibuia sfârşitul frazei. O lăsă în aer şi-şi termină restul de băutură. Atâta dezinvoltură o enervă pe Amélie. Avea impresia că fratele ei şi cu ea n-aveau nimic comun, că nu se mai puteau înţelege unul pe celălalt, ea, un exemplu al spiritului de dreptate, de scrupulozitate, şi el, un exemplu de confuzie şi de neseriozitate.

— Oricum, spuse ea, că o vrei sau nu, trăieşti cu ea ca bărbat şi nevastă!

Observaţia asta îl făcu să zâmbească:

— Cam aşa ceva, da. Stăm împreună. Ea munceşte cu ziua, eu, aici.

— Şi comedia asta va dura multă vreme?

— Cine poate să spună? O să rămânem împreună cât o să ne plăcem.

Casieriţa întoarse capul. Îşi închipuia, probabil, că Amélie era iubita tânărului cel nou şi că venise să-i facă o scenă de gelozie. Amélie se înroşi şi reluă cu glas scăzut:

— N-o iubeşti pe fata asta şi eşti pe punctul să-ţi

strici viaţa rămânând lângă ea.

Denis nu mai zâmbea. Nimerise unde-l durea. Se părea că cele câteva zile de trai în comun cu amanta lui fuseseră de-ajuns ca să-l dezmeticească. Atracţia pe care o reprezenta riscul dispăruse, se statornicise obişnuinţa şi Clémentine îşi pierduse jumătate din farmec.

— Îndrăzneşti să pretinzi că eşti mulţumit, că nu-ţi pare rău deloc? mai spuse ea.

El se scărpină în ceafă:

— Recunosc că toată povestea asta a pornit prost… Dar pune-te în locul meu… Nu puteam s-o las să plece singură, biata fată, după tot schimbul de cuvinte pe care l-ai avut cu ea… Am făcut ce trebuia să fac, asta e! Totul s-a hotărât la nervi…

— Dar de atunci te-ai mai gândit?

— Da. Puţin.

Un bărbat se apropie de tejghea şi Denis o lăsă pe Amélie, ca să-l servească. Ea îşi privi fratele angajat la străini. Slăbise. Avea cearcăne. Neras, scobiturile obrazului se accentuau. Dar râdea cu clientul. Nu se putea stăpâni. Nicio preocupare nu-l putea facă să nu glumească. Pe cine moştenise în privinţa asta? Se întoarse la sora lui şi murmură:

— Iartă-mă, e un client vechi…

Ea îl privi drept în ochi şi – rosti rar:

— Ascultă, Denis. Ştii că la noi la local e multă muncă. Nu pot răzbi fără tine.

— Ştiu, ştiu, mormăi el amărât.

— Şi-atunci?

— Atunci, ai dreptate, n-ar fi trebuit să te las…

— Când te-ntorci acasă?

— Lasă-mă să-mi trag sufletul. Sâmbătă, e bine?

— Da.

Casieriţa le arunca priviri înţelegătoare. Dacă ar fi ştiut că erau frate şi soră! Amélie, uşurată, înduioşată, îşi înmuie buzele în siropul de mentă, şi le şterse cu batista şi aruncă o privire în jurul sălii.

— E groaznic ca aranjament, spuse Denis. Dacă fac optzeci de franci pe zi, e mare minune!

— Ei, nu!

Şi pe faţa Améliei se văzu mila pe care i-o trezea o asemenea lipsă de pricepere într-ale meseriei.

— Plasaţi aici unde sunt, ar trebui să scoată dublu, reluă ea.

— E şi părerea mea.

Ea dori să-şi plătească consumaţia. El o împiedică.

— Glumeşti! De altfel, n-ai băut nimic. Nu-ţi place? Vrei altceva?

— Doamne fereşte! Cât e ceasul?

— Unsprezece douăzeci.

— Trebuie să plec!

— Deja?

— Nu-l pot lăsa pe Pierre singur la ora apetitivului. Nu va face faţă!

— E-adevărat! Bine, du-te repede…

Schimbară un zâmbet de înţelegere frăţească. Pe când se dezlipea de tejghea, el mai adăugă cu jumătate de glas:

— Ştii, Amélie, dacă n-ai fi venit, aş fi venit eu să te văd!

În ziua de Crăciun, când se trezi, Elizabeth observă două pachete, unul mic şi unul mare, aşezate pe un scaun, lângă patul ei. De îndată, sări din aşternut şi se repezi la cadourile care călătoriseră toată noaptea ca să o ia prin surprindere. Mai întâi cel mai mic: era o nemaipomenită trusă de cusut, în care foarfecele de oţel, degetarul din argint şi aur, acul de perforat din os şi acele de cusut fine străluceau ca nişte giuvaiere într-un sipet. Lăsând pe mai târziu grija de a le scoate şi admira în amănunţime, fetiţa se apucă să desfacă cel de-al doilea dar, o cutie mare, cu eticheta magazinului „Samaritaine”. În ciuda dimensiunilor, pachetul nu era greu. Elizabeth, fără să îndrăznească să spere, desfăcu sfoara cu mâini înţepenite de dorinţă. Sub capac erau

atâtea hârtii de mătase una peste alta, încât doar un obiect de mare preţ putea justifica un asemenea ambalaj. După ce ultimul obstacol fu înlăturat, scoase un suspin de încântare. Pe fundul cutiei era o rochie de tafta, roz somon.

Îşi scoase cămaşa de noapte, îşi trase rochia cea nouă şi, fără să mai piardă timpul cu încheiatul nasturilor, alergă la dulapul cu oglindă. În faţa ei apăru o adolescentă necunoscută. Era greu de crezut că n-avea decât zece ani, în toaleta asta a cărei eleganţă era demnă de o femeie. Mânecile erau scurte. Un volan, uşor încreţit, mărginea răscroiala gâtului şi tădea pe piept şi pe umeri.

Fusta, până la genunchi, avea patru pliuri paralele care se unduiau la cea mai mică mişcare. Elizabeth pipăi ţesătura subţire, mătăsoasă şi bogată, şi prin vene îi trecu un freamăt electric, începu apoi să se plimbe, legănându-se, ca să audă foşnetul ţesăturii. După ce se va spăla şi pieptăna, o să fie şi mai frumoasă! Era oare cu putinţă? Se duse în grabă în cabinetul de toaletă. Când se întoarse în cameră, dulapul cu oglindă o aştepta. Se apropie de el ca din întâmplare, îşi pregăti zâmbetul şi, brusc, se privi. O înţepătură în inimă o anunţă că depăşise propriile ei speranţe. „Parcă aş fi o floare”, gândi ea. Cu o asemenea rochie se potriveau şosete albe. Găsi o pereche în comodă, le puse şi, aureolată de roz în partea de sus, albă ca zăpada în partea de jos, dori să se arate cât mai repede în faţa părinţilor ei. Mama, care se culcase târziu, n-o să se scoale înainte de prânz. Dar poate că nu mai doarme! Poate doar se odihneşte, aşa, în pat! Elizabeth bătu uşor în uşa de comunicaţie. Nu veni niciun răspuns. O deschise, o văzu pe maică-sa aţipită, se gândi să plece, nu avu curajul să o facă, oftă de două ori, tuşi şi, în cele din urmă, se lăsă cu toată greutatea, intenţionaţ, pe o lamelă din pardoseală care scârţâia întotdeauna când călcâi pe ea. Amélie se ridică pe jumătate şi Elizabeth îi făcu o plecăciune:

— Uite, mamă! Am pus-o!

Era absolut clar că mama o găsea atât de drăguţă încât, chiar cu ochii deschişi, credea că încă mai visează.

— Oh, îţi mulţumesc, îţi mulţumesc, mamă! exclamă Elizabeth. Este exact aşa cum mi-o doream! Şi funda asta!… Şi volănaşul!… Totul este şic, şic, şic!…

Sări pe pat şi se rostogoli în braţele mamei sale care râdea, o săruta la întâmplare şi se văita:

— Elizabeth… Fii atentă!… Mă sufoci!… O să-ţi mototoleşti rochia!…

Gândul acesta o făcu pe Elizabeth să se ridice în picioare. După ce o admiră în totalitate, Amélie se consacră unui examen tehnic mai aprofundat. O umbră de neîncredere i se citi pe faţă:

— Stai cu faţa la mine… Întoarce-te… Mă-ntreb dacă nu-i mai scurtă în faţă ca în spate…

— Nici vorbă, mamă!

— Ba da, Elizabeth!

— Aşa e la modă, o ştii prea bine…

— Moda asta nu e pentru fetiţele de vârsta ta. Şi-n plus, stai aşa… dă-te puţin înapoi… Funda asta e prea mare, îngroaşă silueta…

Elizabeth juca în loc:

— Să nu te-atingi de ea, mamă, le impor!

— Lasă-mă pe mine: o reduc la jumătate şi totul va fi perfect.

Elizabeth îşi împreună mâinile şi ochii i se umplură de lacrimi:

— Mamă, e bine aşa cum e!… După asta, după ce-o s-o port puţin, poţi să tai ce vrei!… Dar nu acum!…

Căzură de acord asupra acestui compromis, care ţinea seama de preferinţele ambelor părţi.

— Mă duc să mă vadă tata, spuse Elizabeth.

Când intră în sală, i se păru că toată lumea încetează să mai bea, să mai vorbească, să mai respire, încremenită de mirare. Cu un aer la fel de firesc ca şi cum ar fi purtat îmbrăcămintea din timpul săptămânii, ea

se strecură în spatele tejghelei şi se proţăpi în faţa tatălui ei. El o sărută, o mângâie pe obraz şi-i spuse:

— Ah! îţi place? Eşti tare drăguţă, îmbrăcată aşa! Dar nu sta aici, o să te murdăreşti…

Până seara, cu îngăduinţa mamei, ea se fuduli cu rochia cea nouă, pândind manifestările de admiraţie ale Hortensei, ale consumatorilor, ale chelnerilor, ale doamnei Culoz, ale Madeleinei. A doua zi, rochia rămase atârnată în dulap. Trebuia să aştepte o ocazie deosebită ca să o îmbrace iar. Poate de Anul Nou? în aşteptarea acestei sărbători, Elizabeth îşi petrecea dimineţile la ea în cameră, cu Constantin, şi după-amiezile în sala cea mică de la „le Glacier suisse”, cu Madeleine. Aceasta primise o trotinetă, pe care nu o putea folosi din cauza timpului urât, şi o cutie de acuarele cu trei pensule. Sub privirea plictisită a doamnei Culoz care stătea degeaba, din lipsă de clienţi, cele două prietene colorau întruna poze. Elizabeth încercă de mai multe ori să deseneze portretul lui Françoise. Dar, în memoria ei, amintirea fetiţei moarte devenea nesigură. Pe hârtie apărea o figură rotundă ca un măr, cu doi ochi negri saşii şi o gură ca deschizătura unei puşculiţe.

— Oh, era mult mai frumoasă! zicea Elizabeth. Stai puţin, mai încerc o dată…

Doamna Culoz, care le aproviziona pe cele două artiste cu hârtie albă, le dădu până la urmă hârtie de ambalaj ca să-şi deseneze operele.

Două zile după Crăciun, când tocmai se întorcea de la o partidă de desen cu Madeleine, Elizabeth află de la tatăl ei că unchiu’ Denis se întorsese din călătorie.

— E sus cu mama. A întrebat de tine!

Ea zbură spre scară, urcă în fugă cele trei etaje şi se opri, cu răsuflarea tăiată, în mansarda în care Denis îşi desfăcea geamantanul. Se sărutară cu ardoare, învârtindu-se şi râzând, în timp ce Amélie îi poftea să fie mai serioşi. Apoi, Elizabeth se apucă să-i pună întrebări unchiului:

— De unde vii?... Ai călătorit cu trenul?... Ce te-ai dus să faci?...

La toate aceste întrebări, el răspundea cu un aer maliţios:

— Păi, să vezi... Nici nu-mi mai aduc aminte... Cred că am fost să mă plimb pe lună!...

Elizabeth înţelese că nu o să afle niciodată adevărul. Oricum, unchiul Denis nu pierduse nimic din buna lui dispoziţie. Tata şi mama păreau foarte bucuroşi că s-a întors. În aceeaşi zi îşi reluă locul la bar şi tânărul care-l înlocuise fu concediat. Dacă s-ar fi putut ca şi Hortense să fie concediată şi să vină înapoi Clémentine, Elizabeth ar fi fost pe deplin satisfăcută. Dar această presupunere era foarte puţin probabilă. Clémentine parcă murise. Nimeni din familie nu-i mai rostea numele. Şi Hortense se instală definitiv în casă, muncind pe brânci, cu preferinţa ei pentru vinul roşu şi văicărelile despre feciorul care nu-i scria.

Apropierea noului an îi impuse, ca de obicei, unele obligaţii neplăcute Elizabethei. A trebuit să compună o scrisoare de felicitare pentru bunicul ei şi o alta pentru mătuşa care era învăţătoare la Jeyzelou. Ultima misivă îi ceru multe eforturi, pentru că, fiind adresată unei specialiste în ale şcolii, trebuia să fie atentă la ortografia fiecărui cuvânt înainte de a-l scrie. Mama corectă cele câteva greşeli care mai rămăseseră, pe o hârtie liniată, pentru ca destinatara să-şi facă o părere favorabilă despre nepoata ei.

O altă corvoadă o aştepta pe Elizabeth: vizita la doctorul Brouchotte. Din fericire, el găsi că arată mai bine şi chiar câştigase în greutate. Pentru Elizabeth, care nu aprecia deloc hrana de la Sainte-Colombe, lucrul acesta era de necrezut. Cu siguranţă lintea rămânea în ea ca plumbul. Încercă să exploateze această veste în avantajul ei:

— Şi ştii, mamă, nu mai visez urât, nu mai sunt deloc nervoasă! Aşa că, am stat destul! Nu mai e nevoie

să mă întorc la internat! O să mă simt la fel de bine la Paris, cu voi…

Doctorul Brouchotte fu cu lotul de altă părere. După el, aceste prime semne de ameliorare nu trebuiau să o scutească pe copilă de continuarea unei vieţi regulate, într-un climat sănătos. Mama îl susţinu fără rezerve. Era atât de bucuroasă de rezultatele consultaţiei, încât la ieşirea de la doctor o duse pe fetiţă la frizer.

Părul Elizabethei crescuse la Sainte-Colombe până într-atât, încât era imposibil să-l mai piepteni corect. Se aşezară una lângă alta în faţa unor oglinzi mari, într-un aer înmiresmat şi doi domni în halate albe se plasară în spatele lor. Cel care se ocupa de mama o sfătui să-şi taie părul scurt. Ea îi spuse că se gândea mai de mult la asta, dar soţul ei încă nu se obişnuise cu ideea.

— Tocmai de-asta! spuse frizerul. Faceţi-i o surpriză. Un bărbat nu-şi poate da seama până nu vede. De-altfel, pieptănată cu coc păreţi mai în vârstă decât sunteţi. Un aspect modern vă va întineri… Şi mai e şi o grijă în minus. Cât timp câştigat din cel – consacrat toaletei!

Vorbăria frizerului era atât de convingătoare, încât Elizabeth şopti:

— Oh, da, mamă, taie-ţi părul!

— Crezi că o să-mi stea bine?

— Sunt sigură!

— Şi tata? Ce-o să creadă? Aş fi putut, cel puţin, să-l previn…

— Ba deloc! N-ar mai fi o surpriză!

— Domnişoara are dreptate, spuse frizerul.

Amélie se strâmbă uşor, se gândi şi, brusc, se decise să se sacrifice:

— Ei bine! Tundeţi-mă!

Frumosul păr negrû îi cădea ca o pânză pe umeri. Bărbatul îl adună într-o mână, luă foarfeca şi tăie din plin. Lamele de oţel se împreunară peste inima Elizabethei. Era cât pe ce să ţipe de emoţie. Frizerul făcu un pas înapoi. Din mână îi atârna un fel de coadă de cal.

O aşeză respectuos pe marginea chiuvetei. Mama avea ceafa albă. Şuviţe zburlite îi acopereau urechile. Faţa îi devenise mică de tot, foarte tristă. Se vedea bine că era speriată de prima parte a operaţiei. Privi mormanul de păr de care se lepădase de bunăvoie şi oftă.

— Oh, mamă, se văită Elizabeth. Părul tău!

— Aşteptaţi niţel! spuse frizerul. Nu e decât începutul. Nu puteţi încă avea o părere…

Elizabeth era atât de neliniştită de tratamentul la care-era, supusă maică-sa, încât nu mai dădea nicio atenţie tânărului care lucra pe propriul ei cap. Sub acţiunea foarfecii şi pieptenelui, coafura Améliei începuse să prindă formă. Artistul nu minţise; după spălat, după ultimele retuşuri şi după coafat, clienta apăru complet schimbată. Masacrul se termina cu o apoteoză. Scăpată de spaimă, Elizabeth exclamă:

— Ce frumoasă eşti, mamă!

Amélie zâmbea, neîncrezătoare şi întorcea capul ca să se vadă mai bine în oglinjoara pe care frizerul i-o ţinea la spate. Tuns scurt, părul se umfla în ondulaţii negre şi lucioase pe tâmple şi pe urechi. Pieptănată în felul acesta, semăna cu o adolescentă. Tot respectul Elizabethei se topea ca să lase locul unei admiraţii absolute.

— Ce părere aveţi? întrebă frizerul.

— Nu mă mai recunosc! spuse Amélie. Dar, într-adevăr, nu-i rău…

Îşi trecu „degetele peste ceafă, dar şi le retrase repede, ca şi cum contactul cu pielea goală i-ar fi fost neplăcut.

Între timp, frizerul Elizabethei nu stătuse degeaba. Cu fierul de frizat, învârtindu-se în jurul ei, zornăind, dăduse părului ţeapăn şi drept al copilei o supleţe nemaipomenită. Deasupra cearşafului alb care o învelea până la gât ca putea vedea, în oglindă, o figură de păpuşă, încadrată de ondulaţii mătăsoase. Fata era pe potriva mamei. Schimbară între ele o privire de

satisfacţie reciprocă. Şi una şi cealaltă se grăbeau să ajungă acasă. Frizerul o întrebă pe Amélie dacă dorea să-şi ia părul tăiat, ca amintire. Ea ceru să i-l pună într-un plic mare ca să-l poată duce, plăti, împărţi bacşişuri şi ieşi, reîntinerită, plutind cu Elizabeth de mână.

Până când ajunseră la „Cristal”, preocuparea comună pentru cochetărie stabili între ele o adevărată complicitate. Care va fi reacţia celor din jur? Amélie se ascunse în cămăruţa de tutun ca să-şi scoată pălăria şi să se pieptene. Când termină, Elizabeth porni să-i caute pe tatăl şi pe unchiul ei. Intrară, fără să bănuiască nimic şi înlemniră, uimiţi, în faţa unei Amélie care le zâmbea cu un aer victorios şi încurcat în acelaşi timp. Asupra grupului se lăsă o tăcere dramatică. Elizabeth îşi auzea bătăile puternice ale inimii. Ochii lui Pierre exprimau o confuzie totală. I se furase ceva. Se bâlbâi:

— Ai făcut una ca asta?

— Da, precum vezi, răspunse Amélie pe un ton dezinvolt care-i dezminţea privirea îngrijorată.

— Dar de ce?

— Pentru că aşa e la modă!

— Ah, da!… bineînţeles! Nu ţi-a lăsat prea mult păr!

— Nu-ţi place?

El clătină din cap.

— Habar n-am.

— Eu unul găsesc că-i stă mult mai bine! spuse Denis. E nemaipomenit cât te schimbă! Ai zece ani mai puţin. Dacă n-ai fi sora-mea, ţi-aş face curte…

Astfel antrenat, Pierre zâmbi cu curaj şi mormăi:

— Poate c-ai dreptate… Trebuie să mă obişnuiesc…

Partida era câştigată. Elizabeth răsuflă uşurată. Cât fu ziua de lungă, Amélie citi confirmarea succesului ei în ochii clienţilor. Cei care o cunoşteau de mult nu ezitau să-i facă complimente pentru pieptănătură. Ea se înroşea, mulţumea şi în sinea ei se învinovăţea că se simţea măgulită de aceste banale manifestări de curtoazie masculină.

Când se duse la culcare, la trei dimineaţa, Pierre dormea cu faţa în pernă. Aprinse lampa, se dezbrăcă, îşi puse cămaşa de noapte liliachie cu garnitură de dantelă şi se aşeză în faţa oglinzii ca să încerce o altă pieptănătură. Un oftat, venit din fundul dormitorului îi întrerupse opera:

— Ah, femeile! Moda!... Nu ştiţi ce să mai inventaţi! ... Mă uit la tine, ca şi cum nu te-aş cunoaşte!...

Se trezise. Ea şopti:

— Dacă nu-ţi plece pieptănătura mea, spune-mi, Pierre. O să las să-mi crească iar părul...

— Îţi stă foarte bine aşa!

— Adevărat?

Vocea ei era voit seducătoare.

— Adevărat, continuă Pierre. Cu cât mă uit mai bine, cu atât sunt mai sigur!

— Nu-ţi pare rău după părul meu lung?

În loc de răspuns, el mormăi:

— Vino lângă mine... Mă întreb dacă te mai cheamă Amélie!... Vino lângă mine; nevestica mea cu păr scurt!... Hai!...

Ea se strecură în pat. Schimbându-şi pieptănătura, se părea că-şi schimbase şi felul de a fi. Câteva tăieturi de foarfecă îi dăduseră idei îndrăzneţe. Nevoia de a fi răsfăţată, sărutată, o purta cu toată fiinţa ei spre o fericire pe care o ştia imposibilă. Se apropie de soţul ei, se lăsă sărutată pe buze, se cuibări în braţele lui. Stimulat de gesturile acestei femei necunoscute, el o strânse la piept cu pasiune. Ea se lăsă mângâiată. Când ea ajunse la limita excitaţiei, el se linişti, obosit, posomorât şi, pe neaşteptate, îi făcu o scenă de gelozie: de când cu noua pieptănătură, clienţii o priveau prea mult; observase doi tineri care n-o mai slăbeau din ochi în timp ce-şi beau berea la bar; ea le zâmbise, cu toate că nu-i. cunoştea; ce figură făcea el, soţul, în toată povestea asta? Ea îl potoli destul de uşor şi el aţipi şoptind:

— Eşti frumoasă, aşa! Eşti foarte frumoasă!

Lipită de acel trup viguros şi indiferent, Amélie, pe jumătate dezamăgită, pe jumătate fericită, rămase câteva minute pe gânduri, apoi adormi şi ea.

Întoarcerea acasă a lui Denis fusese oare precedată de o despărţire de Clémentine? Timp de două zile Amélie aşa gândi, cu toate că Pierre credea altfel. Dar, când la 29 decembrie, îl văzu pe fratele ei plecând din local la miezul nopţii, după ce-şi terminase treaba, înţelese că alerga să se întâlnească cu dezmăţata aia. Se întoarse la trei dimineaţa, în momentul închiderii. A doua zi, plecă iar. Era clar că-i impusese acelei nefericite o soluţie comodă care-i dezonora pe amândoi. După sfaturile lui, ea rămăsese în camera pe care o închiriaseră în ziua escapadei lor. Acolo se ducea când avea chef să se culce cu ea. Trăgea astfel nădejde că le mulţumeşte în acelaşi timp şi pe soră-sa şi pe amantă? Revoltată de acest procedeu, Amélie nu-l putea învinui pe fratele ei, pentru că el nu-i făgăduise să renunţe la activitatea lui amoroasă atunci când se întorsese să trăiască şi să muncească în familie. Dar fata aceea, cum de acceptă o legătură atât de vrednică de dispreţ? La ce grad de supunere o adusese? Era uşor de închipuit ce însemnau aceste vizite nocturne, pe apucate, cu patul desfăcut, cu lampa voalată, cu deşteptătorul pe masă, măsurând durata îmbrăţişărilor. La două şi jumătate el se îmbrăca şi, lăsând în urmă o femeie moleşită, se grăbea să ajungă la cafenea, de teamă să nu găsească uşa încuiată. Un licean ar fi procedat la fel! Era dezgustător şi prostesc! Amélie se înfierbânta, nu înţelegea.

La 31 decembrie, ajungând în sală la prânz, vru să-l pună în încurcătură pe Denis cu o întrebare perfidă; îl întrebă direct dacă avea intenţia, şi în seara aceea, să lipsească între miezul nopţii şi trei dimineaţa.

— Nu, răspunse el simplu, astă-seară stau cu voi. E anul nou. O să fie treabă multă.

Ea zâmbi dispreţuitor:

— Poate-ai fi avut chef să termini anul în altă parte.

— Oh, ştiu, pot să rabd o zi. O să mă duc mâine.

Ea se înroşi şi tăcu, învinsă de această neruşinare care era, poate, inconştientă.

După masa de prânz, Denis coborî în pivniţă ca să tragă vin în sticle, în vederea unui consum mai mare în timpul zilei. Elizabeth, care se plictisea, avu voie să meargă cu el, cu condiţia să-şi pună un şorţ peste rochie. Aşezată pe un scăunel în faţa butoaielor mari, posomorâte, se uita la unchiul ei care umplea sticlele. În recipientul de sticlă, transparent, urca o coloană de un roşu închis, care se oprea brusc la nivelul gâtului. În acel moment se închidea robinetul şi se lua altă sticlă. Un miros îmbătător satura aerul. Singurul bec, atârnat de boltă, îşi răspândea lumina până-n ungherele cele mai retrase, acolo unde se întreţeseau pânzele de păianjen prăfuite. Denis nu apucase să tragă decât vreo douăzeci de litri, când Amélie îl strigă de la marginea chepengului. Aveau nevoie de el la bar.

— Pot să umplu eu câteva sticle până te-ntorci? întrebă Elizabeth.

— Încearcă! Dar trebuie ca vinul să se oprească întotdeauna aici, vezi, unde începe gâtul sticlei. Dacă-i prea mult, verşi ce-i în plus în ligheanul ăsta. La urmă, îl recuperezi.

Ea umplu prima sticlă în faţa lui, fără să-i scape nicio picătură.

— Foarte bine. Continuă. Nu lipsesc mult.

Rămasă singură, Elizabeth se apucă de treabă, perfect conştientă de responsabilitatea ei. La al patrulea litru, închise prea târziu robinetul. Vinul dădu pe dinafară. Vru să verse ce era în plus. Gestul fu atât de rapid, încât un sfert din conţinut ţâşni în lighean. Fără să se piardă cu firea, încercă să completeze nivelul, dar şi de data aceasta scăpă momentul propice şi se trezi iar cu o sticlă prea plină. Hotărât lucru, metoda unchiului Denis nu făcea doi barti. Ca să readuci lichidul la nivelul dorit, era preferabil să bei cantitatea necesară. Duse

sticla la gură. Au fost de-ajuns două înghiţituri. Sticla, aşezată lângă celelalte, era, ca şi ea, îmbrăcată în roşu, exact până la gât. Unchiul Denis va fi mulţumit. Făcu la fel cu sticla următoare. Jocul o distra. Simţea pe limbă gustul acru şi aspru. După a opta experienţă, deveni foarte veselă. Se uita la butoaie şi-i venea să râdă ca proasta. Unchiul Denis se întoarse şi întrebă:

— Cum e, merge treaba?

— Uită-te, spuse ea cu un gest larg spre sticle.

— Bravo!

— Poţi chiar să spui bravovo, şopti Elizabeth, ducându-şi mâna la gură ca să-şi mascheze un sughiţ vesel.

— De ce?

— Pentru că sunt mai multe.

— Mai multe ce?

— Mai multe sticle…

Unchiul Denis o cercetă cu o privire bănuitoare şi bombăni:

— Ce te-a apucat?

— Pe mine, nimic.

— Ba da, ai un aer ciudat.

— Ciudat ca… ce? întrebă ea. Ca un papagal?

Vorba asta i se păru atât de nostimă, încât izbucni în râs. El se apucă de treabă. Gâlgâiturile vinului care curgea în sticle o stârneau pe Elizabeth, ca şi cum cineva ar fi gâdilat-o pe burtă. Altminteri, enervarea nu o împiedica să observe toate lucrurile cu o totală libertate de gândire. Nimic nu-i era interzis. În sfârşit, trăia cu drepturi egale cu ale adulţilor.

— Şi Clémentine, spuse ea, e tare departe? N-o mai întâlneşti?…

Nedumerit de întrebare, Denis închise robinetul şi întrebă:

— De ce-mi vorbeşti despre Clémentine?

— Pentru că erai drăguţul ei.

El tresări.

— Ce spui? De unde-ai mai scos-o şi pe-asta?

Ea îşi plimba arătătorul pe sub nasul lui Denis şi şopti:

— Degeţelul meu mi-a spus!

— Vorbeşti prostii!

— Nu-ţi face griji, mama habar n-are!

— Păi… păi nici nu e nimic de ştiut* mormăi Denis. Ce vrea să-nsemne asta? Ce te bagi?

Ea ridică din umeri:

— Nu te supăra. Dacă-ţi spun că doar eu v-am auzit… Veneai s-o pupi la ea în cameră!… Era frumos din partea ta!… Biata Clémentine!… De ce nu te-ai însurat cu ea?… De ce-ai lăsat-o să plece?… Acuma, cred că eşti necăjit!… Doar n-o să te duci s-o pupi pe grăsuna de Hortense!…

Denis se uită înspăimântat înspre chepeng şi exclamă furios:

— Vrei să taci o dată?

— Nu, n-am să tac! ţipă Elizabeth. Eu o iubeam mult pe Clémentine! Şi tu, tu erai rău cu ea! într-o zi a plâns din cauza ta! E-adevărat că după asta, aţi dansat pe acoperiş şi lucrurile s-au mai aranjat, dar, oricum!… Draga mea Clémentine!… Du-te s-o aduci pe Clémentine! …

Denis vru să o scuture de braţ ca să o oblige să tacă. Ea îi scăpă din mână, sări de pe scăunel, făcu trei paşi clătinându-se pe picioare şi căzu în fund.

— Mi se învârteşte capul, se văită ea.

El se ridică, speriat:

— Ţi-e rău?

— Da.

— Ce simţi?

— Totul se mişcă…

— Cum adică?

— Habar n-am…

— Nu cumva ai băut din vin?

— Ba da… un pic… Ca să… Ca să fie la acelaşi

nivel… pricepi?

— Aoleu! Asta ne mai lipsea! spuse el râzând.

O aşeză la loc pe scăunel, îşi udă batista într-un hârdău cu apă şi o şterse pe faţă:

— Ţi-e mai bine?

— Da.

— O să poţi să mergi sus?

— Cred.

— Atunci, hai…

O ajută să urce scările. Când ieşf la lumină, Elizabeth, îngreţoşată, împleticindu-se, cu picioarele moi, începu să scâncească. Amélie întoarse capul, văzu fetiţa palidă, sprijinită de perete şi se repezi la ea:

— Dumnezeule! Ce s-a întâmplat?

— Nimic grav, rosti Denis cu prefăcută nepăsare. O indispoziţie… O uşoară indispoziţie…

— A mâncat probabil ceva care nu era proaspăt, spuse Amélie. Du-te repede şi fă-i un ceai de tei şi mentă…

Brusc, se opri din vorbit, se aplecă spre Elizabeth, îi mirosi răsuflarea şi se dădu înapoi, îngrozită:

— Miroase a vin! Abăut!

— Cam aşa, spuse Denis.

— Tu i-ai dat să bea?

— Zău că nu! Eu eram aici când ea a dat pe gât o duşcă de vin roşu, pe ascuns! Oricum, nu e ceva grav!…

— Ah! Tu aşa găseşti?

Pierdută într-o ceaţă greţoasă, Elizabeth îl văzu pe tatăl ei care venea în fugă, ştergându-se pe mâini. Denis râdea. Mama era vânătă de supărare. Se auzeau exclamaţii de după tejghea:

— Fetiţa e beată criţă!

— Nu poţi s-o laşi singură nicio clipă!

— E timpul să se întoarcă la Sainte-Colombe!

— Unde-i ceaiul de tei şi mentă?

— Urc eu cu ea. O să-l bea la ea în cameră.

În timp ce Amélie o împingea spre scară, un client

întrebă:

— Fetiţei nu-i e bine?

— Sunt beată! răspunse Elizabeth salutând larg cu capul.

Îi căzu părul peste nas. Amélie îi trase o palmă la fund:

— Mergi înainte!... Mergi înainte!... Scuzaţi-mă, domnule... Asta-i culmea!... La vârsta ta!... Ce va fi mai târziu!...

La primul etaj, se opriră în faţa uşii de la W.C. Elizabeth mai avu putere să îngaime:

— Upat-li! Dragă Upatli!

Apoi inscripţia magică se şterse din faţa ei. Cineva o susţinea deasupra unui lighean alb. Un fir de apă curgea pe marginea de porţelan. Prin uşa rămasă întredeschisă se auzea un zgomot de conversaţie. După ce vomită, se simţi mai bine.

Mama o dezbrăcă, o băgă în pat şi-i aduse ceaiul. Camera era însufleţită de un uşor balans.

— O să pot să mă scol pentru cină? întrebă Elizabeth.

— Nu. Hortense o să te servească la pat. De altfel, n-o să mănânci decât supă, ca să nu-ţi încarci stomacul.

— Dar e Anul Nou!... Voiam să-mi pun rochia cea frumoasă!

— Cine-i de vină?

— Oh, mamă, dă-mi voie...

— Eşti pedepsită, Elizabeth!

După ce mama ieşi din cameră, Elizabeth începu să plângă. Se gândea la rochia pe care i-ar fi plăcut să o îmbrace în scara aceasta în cinstea unchiului Denis, a bietei Françoise care murise, a Clémentinei care dispăruse, la podeaua care se legăna, la acel gust de fiere care-i umplea gura... Fiecare motiv de nefericire atrăgea un altul. Viaţa ei nu era decât o sumă de contrarietăţi. „Doar trei zile de vacanţă!” Repetă aceste cuvinte şi un hohot de plâns îi sfâşie pieptul. Părinţii n-o

iubeau, pentru că o trimiteau înapoi la Sainte-Colombe. Era singură pfe lume. Se întuneca.

În stradă se aprindeau reclame colorate. Orchestra de la „Bal de l'Élysée" începu să cânte mai devreme decât de obicei; era zi de sărbătoare. Geamurile vibrau la trecerea maşinilor mari. De pe trotuare se auzeau râsete. Tot cartierul se bucura.

Horlense îi adusese supa, care era limpede şi mirosea mai mult a praz decât a carne. Elizabeth ceru pâine şi unt. Slujnica refuză. Poruncile mamei erau categorice: numai lichide. Privirea bătrânei era dojenitoare. Neîndoios, ştia că Elizabeth se îmbătase în pivniţă. Cu toate că şi ea bea vin. Câte-o sticlă la fiecare masă! Oare cum de se ţine pe picioare? „Numai de n-aş semăna cu ea, mai târziu!", îşi spuse Elizabeth. Hortense ieşi, enormă, gre – oaie, de nepătruns, ducând bolul gol pe tavă. Zgomotele de afară se înteţiră. Balul bătea în perete, strada bătea în fereastră. Slăbită de foame şi lacrimi, Elizabeth aţipi în rumoarea veselă a oraşului.

Un sărut pe frunte o trezi. Camera era întunecată, cu o lumină roz reflectată pe tavan. O siluetă neagră se apleca peste pat. Glasul mamei murmură:

— La mulţi ani, Elizabeth!

Nedezmeticită, Elizabeth vru să vorbească, să întindă braţele, dar, deja, la căpătâi nu mai era nimeni. Se închise o uşă, se depărtară paşi pe parchetul care trosnea. Ea adormi de îndată, cu impresia că un vis fericit străbătuse noaptea.

PARTEA A TREIA

O lampă cu petrol, aşezată pe pian, lumina mijlocul vorbitorului. Încăperea nu era încălzită. În spatele ferestrei urla un vânt furios, din cele care frâng ramurile, trântesc obloanele, smulg olanele. Degetele Elizabethei îngheţau pe claviatură. Îşi strecură mâinile între pulpe ca să le încălzească puţin. Metronomul, pe care-l pusese în mişcare ca să se simtă mai puţin singură, îşi balansa acul, ticăind, sub nasul ei. Era ora recreaţiei de scară.

Celelalte eleve se jucau în curte, supravegheate de domnişoara Bertrand. Françoise mai trăia când Elizabeth le scrisese părinţilor ca să le spună că ar dori să înveţe să cânte la pian. Desigur, ei o încurajaseră, dar consimţământul venise prea târziu. După ce-şi pierduse prietena, Elizabeth nu mai dorea cu tot atâta ardoare să facă studii muzicale. Acum venea melancolică, de două ori pe săptămână, în vorbitor, ca să ia lecţii de la domnişoara Quercy. După lecţie, directoarea pleca şi fetiţa, rămasă singură, făcea game timp de o jumătate de oră. De două luni de când se întorsese la Sainte-Colombe, progresele ci erau minime. Cu siguranţă, n-avea nicio dispoziţie pentru acest gen de exerciţii. Dar li se dedica regulat, fără părere de rău. În acest fel, cel puţin, putea să scape, uneori, de vorbăria fără rost a fetelor şi de cicălelile domnişoarei Bertrand. Cu Françoise, viaţa la internat era suportabilă. Fără ea, lot ce o înconjura era prostesc, plicticos şi urât. Chiar dacă Elizabeth ar fi vrut să-şi caute o altă confidentă, amintirea micuţei moarte ar fi împiedicat-o să-şi dăruiască afecţiunea. Degetele apăsară clapele. Notele răspunseră comenzilor. Do, re, mi, fa, sol… Oare când voi putea cânta ca domnişoara Quercy, ale cărei mâini palide şi nervoase scoteau din pian acorduri minunate?

Vântul, care tăcuse ca să-şi mai tragă sufletul, se năpusti din nou asupra casei. Dincolo de cercul de lumină al lămpii, fotoliile conspirau, ghemuite, cu pumnii pe genunchi, în întuneric. Christ plana, cu braţele desfăcute, deasupra solului. Altă dată, Françoise se aşezase pe acelaşi taburet cu şurub. Degetele ei dansaseră pe aceleaşi clape albe şi negre. Acelaşi metronom bătuse şi pentru ea. Elizabeth se opri, cuprinsă de teamă. Un şuierat creştea în urechile ei. Directoarea reapăru, se opri în spatele elevei sale şi o certă pentru poziţia greşită a mâinilor:

— E destul să mă-ntorc cu spatele şi-ţi reiei obiceiurile proaste!

Ridică încheietura copilei, îi depărtă degetele, le îndoi, ca şi cum ar fi modelat o mână din cocă. Elizabeth se lăsa în voia ei, subjugată. De îndată ce domnişoara Quercy se ocupa' numai de ea, era mulţumită.

— Oh, domnişoară! Nu vreţi să cântaţi ceva pentru mine?

— Mai târziu. Acum să facem exerciţiul ăsta… Do, şi… de…

Arăta cu o linie pe caietul de muzică, rostea notele una după alta şi Elizabeth se execută, cu gâtul întins, limba scoasă, lovind puternic cu degetele. La sfârşitul lecţiei, ca să o îndemne pe eleva ei să persevereze, domnişoara Quercy cântă câteva note dintr-un vals foarte trist şi Elizabethei îi veni să plângă.

Până la urcarea în dormitor, trăi cu această legănare melancolică în minte. Nu mai auzea vaietele vântului. Nu mai vedea chipurile colegelor. De ce n-ar putea dansa, în sunetele unei asemenea melodii, în rochia ei de tafta roz? în timpul nopţii, o visă pe Françoise şi se trezi ţipând tare. Asta i se întâmpla deseori. Fetele mormăiră, furioase că erau deranjate. Domnişoara

Berirand veni repede, o certă pe vinovată, o ameninţă că o pedepseşte dacă treaba asta se repetă şi se întoarse la culcare, alunecând prin întuneric, de-a lungul paturilor, albă şi frântă în două, ca un gheţar plutind în derivă.

A doua zi, joi, după masa de prânz, tot internatul plecă la plimbare în pădurea Marie. Pentru că era grozav de frig, fetele erau încotoşmănate cu lucruri de lână, înfofolite, de sub glugi nerămânând afară decât vârful nasului. Un cer de fum cenuşiu apăsa câmpia. Făgaşurile lăsate de roţi pe drum erau îngheţate. La picioarele copacilor negri, frunzele uscate, rămurelele, muşchiul, acoperite cu o peliculă de promoroacă, pocneau la fiecare pas, ca şi cum ar fi fost din sticlă. Nu mai era vorba de cules castane. Domnişoara Berirand, care le însoţea, le sfătui să se joace de-a v-aţi ascunselea ca să

se încălzească.

S-au format trei echipe. Elizabeth s-a îndepărtat împreună cu Colette Martin. Amândouă erau hotărâte să scape până la ora plecării de cele care căutau. În timp ce Mauricette Lafleur, cu faţa lipită de trunchiul unui castan, număra cu voce tare: „56, 57, 58…”, ele au ieşit din pădure şi s-au aşezat pe vine într-un crâng. Ţipetele elevelor răsunau departe. Începuse căutarea. Oricum, nimănui nu-i va trece prin cap să vină aici. Elizabeth se întreba de ce-a ales-o pe Colette Martin ca să fugă împreună, pentru că nu aveau să-şi destăinuiască nici un-secret. Colette Martin nu era nici frumoasă, nici urâtă, nu învăţa nici bine, nici rău, şi principala ei calitate era că ştia să imite cântecul cocoşului, suflând în mâinile împreunate peste un fir de iarbă. Dar nu era momentul să te apuci de asemenea exerciţii. Neavând nimic de făcut, cele două fetiţe zgâriau pământul cu vârful unghiei, ca să-şi treacă timpul. Deodată, Elizabeth observă un fel de pacheţel cenuşiu, pe jumătate îngropat în patul de frunze şi de pietre. Era o pasăre fără viaţă, cu cioc ascuţit, cu ghearele înţepenite.

— Uită-te cât e de drăguţă! spuse Elizabeth.

O ridică şi o culcă în palmă. Partea exterioară a corpului era acoperită cu pene fără strălucire, zburlite pe alocuri. Dar cealaltă parte, care stătuse în contact cu pământul, îi lăsa în palmă o senzaţie de materie brută, rece şi lipicioasă. Cu un deget prudent, Elizabeth întoarse mica vietate. Penele se desprinseră în smocuri, lăsând descoperită o carne neagră în care mişunau viermi albi.

— Axune-o! bâigui Colette Martin. Vezi bine că-i moartă! Du-te! Mi-e scârbă!

Elizabeth întinse mâna. Pasărea căzu. Deja Colette Martin nu se mai gândea la cadavru. Trăgând-o de mânecă pe Elizabeth, şopti:

— Atenţie! Mauricette a ieşit din pădure. Vino pe aici! Apleacă-te! O să ne vadă!…

Elizabeth se ascunse cât mai bine în spatele tufişurilor.

— Nu! O ia la dreapta! continuă Colette Martin. Se duce spre drum! Gata!... A găsit-o pe Fernande!... Aleargă după ea!...

— Ce pasăre e asta? întrebă Elizabeth.

— Habar n-am.

— Un sturz?

— Nu. Cred că e un pui de potârniche.

— E tristă că a murit!

— Adică cum? Dacă a murit, nu mai simte nimic.

— Poate c-ar trebui să o îngropăm ca să nu se strice mai tare!

— Dacă o îngropi, viermii or s-o mănânce şi mai repede.

— Atunci, de ce-i îngroapă pe oameni?

— Trebuie să-i pună undeva. Mi-aduc aminte, când a murit bunicul, l-au dus repede la cimitir pentru că începuse să pută.

— Nu era într-un coşciug?

— N-are importanţă!

— Crezi că în coşciug sunt viermi?

— Ce idee! Bineînţeles!

Un val de spaimă cuprinse sufletul Elizabethei.

— Păi, atunci, şi Françoise...? şopti ea poticnindu-se.

— Nu le mai gândi la Françoise, mormăi Colelle Martin. Uite-o pe Mauricette eàre se întoarce. Bleagă mai e! Se-nvârte pe loc!...

— A murit de mult! oftă Elizabeth. Acum a putrezit, ca păsărică...

— Dacă mai vorbeşti despre asta, mă duc să mă ascund mai departe, de una singură!

Elizabeth privea grămăjoara de pene şi se gândea la Françoise, băgată într-o groapă, cu mii de viermi care-i mâncau carnea. Ochii luminoşi, buzele care vorbeau despre prinţ, părul, mâinile îndemânatice la scris, la cântat la pian, picioarele iuţi, totul prefăcut într-un terci!

Şi atunci, la ce bun rochia frumoasă, mătăniile din mărgele, florile cu care fusese împodobit trupul ci pentru odihna de veci? La ce bun cântările, rugăciunile, amintirea? Se ridică în picioare.

— Ai înnebunit? şopti Colette Martin. O să ne vadă!

Fără să-i pese de colega ci care încerca să o reţină, Elizabeth ţâşni dintre boscheţi şi o luă la fugă înspre pădure. Văzând-o, Mauricette Laileur se luă după ca:

— Te-am văzut!…

Elizabeth abia atingea pământul cu picioarele. Zbura, cu gura deschisă, ochii holbaţi, mânată de la spate de suflul morţii. Totuşi, Mauricette Laileur izbuti să-i taie drumul. Elizabeth coti spre dreapta. O mână o apucă de braţ:

— Te-am prins!

— Dă-mi drumul! ţipă Elizabeth.

— Ba nu. Eşti prizonieră!

Elizabeth se uita furioasă la această figură zâmbăreaţă, care dansa în faţa ei. Cu ce drept o împiedica să alerge după bunul ei plac? Se smulse. O pârâitură o făcu să înţeleagă că i se rupsese mâneca. Nicio pagubă! vru s-o ia din loc, dar Mauricette Lafleur urlă: „Trişezi!” şi o apucă în braţe. Sprijinindu-se cu amândouă mâinile în bărbia fetiţei, Elizabeth o împinse cu brutalitate. Mirată de violenţa gestului, cealaltă îi dădu drumul, se clătină, zbieră şi căzu pe spate pe o movilă de pietriş. În cădere îşi pierdu ochelarii. În loc să se ridice, începu să se târască în patru labe, pipăind cu mâinile, cu priviri prostite, văilându-se:

— Ochelarii mei!… Unde-mi sunt ochelarii?…

Atras de ţipete, un grup de glugi negre alerga disperat spre locul dezastrului. Domnişoara Bertrand venea în urma lui, clătinându-şi capul şi dând din mâini pe sub pelerină:

— Ce se întâmplă?

— Elizabeth m-a îmbrâncit! spuse Mauricette Lafleur sughiţând.

— Te-ai lovit?

— Nu, dar mi-am pierdut ochelarii!… Nu văd fără ochelari!… Trebuie să-mi găsesc ochelarii!…

Toată lumea se puse pe căutat. Deodată, Colette Martin scoase o exclamaţie victorioasă:

— Uite-i!

Ţinea între două degete o ramă cu lentile sparte. Mauricette Lafleur se aşeză pe pământ şi izbucni în plâns.

— N-am făcut-o dinadins! spuse printre dinţi Elizabeth.

— Ba da, a făcut-o dinadins! scâncea Mauricette Lafleur. E rea!… Nu e-n stare să se joace frumos!…

Câteva fete îi ţineau partea. Altele, printre care Colette Martin, încercau să o dezvinovăţească pe Elizabeth spunând că au văzut tot şi că nu era vorba decât de un simplu accident. În centrul harababurii, Elizabeth, foarte calmă, părea că nu-şi dă seama de vina ei. Domnişoara Bertrand îşi agita aripile negre şi croncănea:

— Tăceţi din gură toate!… O să iau măsuri!… Ce-nseamnă asta?… Puţină linişte!… Mauricette Lafleur, ridică-te!…

Câteva eleve binevoitoare o ajutară pe Mauricette Lafleur să se pună pe picioare, o scuturară de praf, o mângâiară, prevenitoare, de parcă ar fi fost victima unei bestii turbate. Nefericita îşi ţinea ochelarii în mână şi plângea cu atâtea lacrimi încât nasul îi curgea din plin:

— Ce-o să mă fac, fără ochelari?

— O să trimitem rama la Figeac ca să-ţi pună alte lentile, între timp, o să fii scutită de teme…

Mauricette Lafleur se puse şi mai tare pe plâns, ca şi cum această perspectivă ar fi fost culmea nenorocirii.

— Cât despre dumneata, Elizabeth Mazalaique, continuă domnişoara Bertrand, ar trebui să-ţi fie ruşine pentru brutalitatea cu care te-ai purtat cu o colegă. Nu înseamnă că dacă eşti ultima la carte trebuie să fii şi

ultima la purtare. Priveşte-te! Cum arăţi, cu gluga răsucită şi mâneca descusută! O să copiezi de cincizeci de ori „Un copil binecrescut este recunoscut după purtarea lui frumoasă la jocuri şi în conversaţie”. Şi dacă găsesc o singură greşeală de ortografie, o iei de la capăt!

Publicul prezent întâmpină această sentinţă cu un mârâit care nu se putea şti dacă era aprobator sau protestatar. Socotindu-se pedepsită pe nedrept, Elizabeth spuse încet:

— Dar, domnişoară, dacă nu-s cu de vină!…

— Mai şi răspunzi! exclamă domnişoara Bertrand cu o plescăială oribilă pe a doua silabă.

Elizabeth îşi plecă capul şi împinse o pietricică cu vârful sabotului. Pentru că fiara era domolită, domnişoara Bertrand îşi săltă un umăr şi bătu din palme:

— La rând!

Mauricette Lafleur se prefăcea că şchioapătă. Două prietene o susţineau de braţe. Ceata se puse în mişcare, marcată de acest eveniment neobişnuit.

La ora de croitorie, Elizabeth trebui să-şi cârpească şorţul, sub privirile răutăcioase ale vecinelor. Cu toate că în internat erau câteva care o simpatizau, majoritatea elevelor o susţineau pe Mauricette Lafleur, cu un an mai veche şi din partea locului. Când toată lumea merse la masă, două fete din tabăra adversă, păşind în spatele Elizabethei, încercară să o prindă cu uşa. Furioasă, ea le dădu la o parte lovindu-le cu coatele şi trecu pragul înaintea lor. În urma ci izbucniră proteste slabe:

— M-a lovit! Domnişoară, Elizabeth iar a…

Dar incidentul trecu neobservat de către conducerea şcolii.

Zilele care urmară au fost înseninate de o scrisoare de la mama ei. Dar, până la urmă, efectul acesta se risipi în cenuşiul unei vieţi cumplit de monotone. Cuprinsă din nou de amintirea lui Françoise şi a păsării moarte, învăţa din ce în ce mai puţin, nu se mai mira că e pedepsită pentru orice, se ferea să participe la jocurile colegelor şi-

şi manifesta imediat enervarea când cineva o deranja din gândurile ei. De la întoarcerea din vacanţă, în sala de mese era aşezată între Colette Martin, care o îndrăgea, şi Louise Charamu, o partizană declarată a Mauricettei Lafleur. Într-o seară, după rugăciune, domnişoara Qucrcy, terminându-şi cele două foi de salată, plecă din sală să dea – dispoziţii la bucătărie. În timp ce Elizabeth se pregătea să-şi înghită porţia de untură de peşte, Louise Charamu o împinse cu cotul şi conţinutul lingurii se vărsă în supă.

— Tâmpito! mârâi Elizabeth.

Cealaltă rânji:

— N-am făcut-o dinadins!

Supa de praz mirosea groaznic a untură de peşte. Elizabeth dădu deoparte farfuria şi-şi încrucişă braţele cu ostentaţie. Vocea domnişoarei Bertrand se auzi de la masa directoarei:

— Elizabeth Mazalaique, ce-aşlepţi ca să-ţi mănânci supa?

— Mi-a căzut untură de peşte în ea, spuse Elizabeth.

— Trebuia să fii atentă!

— Iarăşi! exclamă Elizabeth. Sunt împinsă şi tot eu sunt de vină!

— Nu te-a împins nimeni.

— Ba da, domnişoară!

— Ar trebui să-ţi fie ruşine să faci vinovată de neîndemânarea ta pe una din vecinele tale. Taci şi mănâncă-ţi supa!…

Zăpăcită de sentimentul de revoltă, Elizabeth răspunse, cu nasul ridicat cât mai sus posibil:

— N-o s-o mănânc, e îngrozitoare.

— Mâine o s-o primeşti din nou.

— Mi-e totuna! N

În timpul acestui schimb de cuvinte, apăru directoarea. Domnişoara Bertrand o informă, cu glas scăzut, de cele întâmplate, în jurul Elizabethei câteva eleve se prefăceau că-şi mănâncă supa şi şopteau, cu

lingura la gură, uitându-se cu coada ochiului la Louise Charamu:

— Dacă nu te ridici, eşti o scârbă!

— Spune că tu eşti de vină, dacă nu, te spun eu!

Dar Louise Charamu nu spuse nimic şi nimeni nu îndrăzni să o acuze. Când supraveghetoarea termină de şoptit ce-avea de spus, domnişoara Quercy luă cuvântul:

— Elizabeth, nu sunt deloc mulţumită de tine, de la începutul acestui trimestru. În loc să te străduieşti, eşti tot mai împrăştiată. Notele proaste şi obrăzniciile se tot adună. Răbdarea şi bunăvoinţa au o limită. Îţi mănânci sau nu supa?

Elizabeth se simţea apăsată de atenţia întregului internat. Ce bucurie pe Mauricette Lafleur şi banda ci dacă s-ar supune ordinelor directoarei! răspunse cu mândrie:

— Nu, domnişoară.

— Foarte bine, spuse domnişoara Quercy. Ai să urci imediat în dormitor şi-ai să te bagi în pat. Singură, ai să ai prilejul să te gândeşti. Ei bine! Ai înţeles?

Palidă de mânie, Elizabeth trecu peste bancă şi ieşi trântind uşa. Glasul directoarei răsună din spatele canatului:

— Elizabeth! Vino înapoi!

Cu siguranţă domnişoara Quercy şi-a recunoscut greşeala şi bunăvoinţa a înlocuit severitatea. Fericită că s-a ales doar cu o mustrare, Elizabeth intră iar în Sala de mese. Domnişoara Quercy îi făcu semn să se apropie. Se opri în faţa mesei directoriale.

— Nu-mi plac manifestările de proastă dispoziţie, spuse domnişoara Quercy privind-o fix în ochi. Fă-mi plăcerea să mai ieşi o dată, închizând uşa după tine, încet!

Pupilele Elizabethei scotcau scântei. Îşi umflă nările, strânse din dinţi şi, răsucindu-se pe călcâie, străbătu din nou toată sala sub privirile fetelor aşezate la locurile lor. O dată ajunsă afară, ca să-şi arate nesupunerea, împinse

canalul atât de încet, încât de la mese se auziră râsete. Apoi, de teamă să nu fie rechemată, se năpusti pe scară şi urcă treptele din trei în trei, apucându-se de rampă la fiecare săritură.

Dormitorul era cufundat într-un întuneric total. În mijlocul întunecimii pocnea soba încinsă. Elizabeth învârti comutatorul. Cele două becuri, atârnate de tavan, prinseră viaţă cu o lucire galbenă şi tremurătoare. În acest pustiu, alinierea paturilor albe, identice, exercita o fascinaţie asemănătoare repetiţiei uneia şi aceleiaşi imagini într-un joc de oglinzi. Liniştea şi încremenirea din acest loc făcea perceptibilă viaţa secretă a lucrurilor. Elizabeth trecu prin faţa patului pe care-l ocupase altă dată Françoise şi tulburarea ei crescu. Cutia cu apă, pusă pe soba de fontă, şuiera încet. O lamelă din parchet scârţâi. Elizabeth se apropie de fereastră. Pe cerul senin, întunecat şi îngheţat, strălucea cornul lunii. Peste gard, un felinar palid lumina o răscruce, în cătunul negru asemănător unei movile de cărbuni. Un copac îşi întindea degetele scheletice spre stele. Bisericuţa părea împodobită cu o pălărie de sărbătoare din solzi albaştri. Era atât de frumos, încât Elizabeth simţi o furnicătură în gât. De ce oare trebuia să stea în internatul acesta unde nu învăţa nimic folositor, unde se plictisea de moarte, unde fetele şi profesoarele erau urâcioase, când exista, chiar lângă ea, o lume imensă, extraordinară şi misterioasă în care ar fi fost fericită să trăiască? Stătea cu nasul turtit de geam. Lacrimile îi înceţoşau privirea. Îşi trase nasul şi, neavând nimic interesant de făcut, se hotărî să se bage în pat. Fără să se gândească, îşi luă cămaşa de noapte de sub pernă şi şi-o trase peste uniformă, ca să se dezbrace potrivit regulilor. Se opri brusc. La ce bun toate fandoselile astea, dacă n-o vedea nimeni? Aruncând la o parte cămaşa de noapte, îşi luă revanşa, dezbrăcându-se în voie, ca acasă, fără să se ascundă, în pielea goală, sfidă o dată mai mult regulamentul, executând câţiva paşi de dans printre

paturi. Dansa peste prietenele Mauricettei Lafleur, peste îngrozitoarea domnişoară Bertrand, peste incolora domnişoară Hugues, peste domnişoara Quercy care o pedepsise pe nedrept.

După ce le călcă în picioare pe toate, îşi puse iar cămaşa de noapte şi-şi împreună mâinile. „Tatăl nostru” fu recitat la repezeală.

Dezamăgită de relaţiile ei cu Dumnezeu, care n-o ajutase în momentul când Françoise era bolnavă, i se părea zadarnic să mai pună suflet în rostirea rugăciunilor pe care El refuza să le asculte. Termină formalitatea, închinându-se în grabă. Se cuibări sub plapumă şi-şi strânse genunchii spre burtă ca să-i fie mai cald.

De la parter urca un zgomot surd de râsete, ţipete şi alergături... Ultima recreaţie a zilei. Elizabeth se simţi şi mai izolată, şi mai părăsită. Cu toate paturile acestea neocupate în jurul ei! Tot urmărindu-le, i se păru că o uşoară unduire le deforma conturul. În fundul dormitorului se mişcase o plapumă, putea să jure! O alta, mai aproape de ea, se unduia în ritmul unei respiraţii puternice. Nişte bandiţi se strecuraseră în aşternuturi. Ea era singura fiinţă vie într-un univers vizitat de stafii. Încercă să-şi stăpânească ţipetele de groază care-i urcau în piept. Până la urmă, nemaiputând răbda, se strecură afară din pat şi îngenunche ca să se uite dedesubt. Somierele erau mult înălţate de la sol. Între picioarele din fier negru se întindea o alee de pardoseală lucitoare. Dinspre partea aceasta, nimic anormal. Îşi continuă inspecţia cu o plimbare printre paturi. În trecere, bătea uşor cu mâna plăpumile, cu spaima că i-ar putea vedea pe bandiţi sărind brusc, strâmbându-se şi luând aerul cuiva trezit din somn pe neaşteptate. După vreo zece încercări, se potoli şi se duse repede să se culce la loc, urmărită de rânjetele sobei şi suspinele apei care fierbea în cutie. Acum nu-i mai rămânea decât o speranţă salvatoare: apariţia rapidă a domnişoarei Bertrand şi a

hoardei gălăgioase a fetelor. Cum de recreaţia nu se terminase încă? Când disperarea ei ajunsese la culme, auzi clinchetul clopoţelului. Pe scară se porni o armată de saboţi. Soseau întăriri! Uşurată, Elizabeth îşi lipi obrazul de braţul îndoit, închise ochii pe jumătate şi se prefăcu adormită, Uşa se dădu de perele şi valul de eleve se revărsă în spaţiul care despărţea paturile. Printre gene, Elizabeth pândea defilarea rapidă a chipurilor. Unul după altul, se întorceau spre ea, curioase:

— Ia te uită! E-aici!

— Doarme.

— Da’ de unde! Se preface!

— Ei bine, draga mea, are – un tupeu!

Aprecierile lor o distrau pe Elizabeth şi-o făceau să afle care-i era cota de popularitate. În dreptul ei, domnişoara Bertrand îşi încetini pasul, o privi dispreţuitor şi se duse în mijlocul sălii. La ordin, începu dezbrăcatul colectiv. Cămăşile acoperiră uniformele. Toate fetele, din negre se făcură albe. După ce-şi schimbară „pielea”, domnişoara Bertrand le trimise la spălat. Încă o corvoadă de care, pentru o scară, Elizabeth scăpase. Operaţia o dată terminată, internatul, în formaţie completă, în ţinuta de noapte, se adună pentru rugăciune. Numai Elizabeth rămăsese culcată, la mii de kilometri distanţă de scena care se petrecca în faţa ei. Domnişoara Bertrand ordonă pe un ton tăios:

— Elizabeth Mazalaiguc, scoală-te!

La această somaţie, fetiţa păstră figura unui înger adormit. Nu-i tremurau pleoapele, o respiraţie egală i se strecura printre buzele întredeschise.

— Elizabeth Mazalaique, reluă domnişoara Bertrand, m-ai auzit? în picioare! în picioare, imediat!

Elizabethei îi venea să râdă, dar se stăpâni şi continuă să se prefacă a fi cufundată în vise. Brusc, două mâini dădură la o parte plapuma. Sub privirile tuturor ca apăru, tot adormită, nevinovată, ghemuită în aşternut. Consimţi să se trezească” doar când supraveghetoarea o

scutură de umăr. Un căscat leneş îi întinse obrajii. Se ridică într-un cot, se frecă cu pumnii la ochi şi mormăi cu o privire aiurită:

— Hm?… Ce?… Ce s-a întâmplat?

Cu siguranţă, domnişoara Bertrand nu se lăsa păcălită de această comedie; gura i se strâmbă atât de tare, încât în partea dreaptă dispăru cu totul:

— Gata cu maimuţăreala, Elizabeth Mazalaiguc! exclamă ca gâfâind cu furie.

— Dar de ce, domnişoară? întrebă Elizabeth cu glas dulce.

— Ca să spui rugăciunea cu toată lumea.

— Am spus-o când m-am culcat.

— Pentru astăzi, n-o să-ţi strice s-o spui de două ori!

Elizabeth coborî din pat, îngenunche şi-şi plecă capul. Dar se vedea că abia se ţinea de oboseală. Cu spatele gârbovit, nasul îi cădea peste mâinile împreunate… Fetele o ocoleau cu privirea, de teamă să nu înceapă să râdă înainte de sfârşitul rugăciunii. După ce se închinară, se auziră câteva chicoteli. Domnişoara Bertrand lansă ameninţări de pedeapsă în cele patru colţuri ale dormitorului şi toată lumea se culcă. Potrivit obiceiului, domnişoara Quercy făcu o ultimă vizită fetelor. Elizabeth, temându-se de un nou conflict, îşi trase plapuma până sub ochi. Directoarea străbătu încăperea fără să se uite la vinovată, se înapoie şi –, din pragul uşii, le ură:

— Noapte bună, copii.

Elevele răspunseră în cor:

— Noapte bună, domnişoară.

Domnişoara Quercy se retrase. Becurile se stinseră. Lampa de veghe lumina întunericul cu aureola ei albăstruie. Discuţiile între paturi se domoliră. Elizabeth le invidia pe colegele ci că sunt în stare să adoarmă aşa de repede. Cu toată victoria de prestigiu câştigată în seara asta, sufletul îi era apăsat de o tristeţe chinuitoare, care nu o lăsa să adoarmă. Se ghemuia în pat, ofta,

dădea din picioare, în căutarea unei poziţii comode. Mintea îi era înceţoşată, dar somnul nu venea. Mai era încă trează sau poate visa deja, când cu vârful piciorului atinse un ghemotoc moale şi pufos. I se opri sângele în vine. Degetele de la picioare se contractară. O pasăre moartă, pierzându-şi penele, plină de viermi! încă una, lângă şold! O a treia, în dreptul gâtului! Pădurea strânsese toate cadavrele în aşternutul ei. Simţea un iz dulceag de putreziciune. Era prinsă în moarte până-n gât. Când colcăiala îi ajunse la faţă, la păr, intensitatea şocului nervos o făcu să se ridice, să deschidă gura şi să înceapă să urle.

Chemarea ei deznădăjduită produse agitaţie în paturi; zeci de capete se ridicară şi, în mijlocul încăperii, apăru o sperietoare strâmbă, înveşmântată anapoda, care era domnişoara Bertrand. Din înălţimea cămăşii ei de noapte, supraveghetoarea ţipă:

— Tot dumneata! Dacă nu respecţi disciplina internatului, respectă cel puţin odihna colegelor dumitale!

— Dar, domnişoară, se bâlbâi Elizabeth, mi s-a părut că am în pat păsări moarte!

— Nu mai încerca să faci pe interesanta, Elizabeth Mazalaique! Eu ţi-am dibuit jocul necinstit. De mâine, vor fi luate măsuri!

În timp ce vorbea, agita pe sub nasul Elizabethei un deget cocârjat din cauza lungilor ani de tricotat. Elizabeth îşi ridică plapuma şi se uită dedesubt. Câteva fete veniră în fugă:

— Ia să vedem!

— Înapoi în pat! vociferă domnişoara Bertrand. Ultima care nu se supune va fi reclamată!

Privirile-i aruncau fulgere divergente, gura scuipa venin.

Nu Exista nicio pasăre moartă. Elizabeth îşi plecă capul şi începu să plângă. Elevele se împrăşliară. Stăpână pe câmpul de bătaie, domnişoara Bertrand se

asigură de victorie printr-o privire circulară şi conchise:

— Încă o dată dacă te mai aud, Elizabeth Mazalaique, te trimit să te culci la infirmerie!

Elizabeth se lăsă să cadă pe pernă. Domnişoara Bertrand se îndreptă şchiopătând spre paravanul ei.

A doua zi dimineaţă, în timpul orei de religie, părintele Bacounct îi făcu observaţie în mod răspicat Elizabethei pentru că habar n-avea ce făcea Sfântul Duh când intra în sufletul credincioşilor. La ora de geografie, nu ştiu să spună care erau cele două bogăţii ale provinciei Beauce şi domnişoara Hugues arboră o mină tristă ca să-i pună un zero. La franceză mai luă un zero pentru că nu învăţase fabula *Le Meunier*, *sonftis et* Vane1, crezând că era pentru săptămâna următoare. Deoarece dormise prost, se simţea ca într-o ceaţă pufoasă, gesturile nu-şi găseau direcţia corectă, glasul îi suna fals, cuvintele din jur abia ajungeau până la ea. La prânz au avut supă de varză. Elizabeth, înfometată, aştepta să-şi capete porţia, dar fata de la bucătărie îi aduse supa de praz din ajun. Înmărmurită, Elizabeth se uită la farfuria plină cu o zeamă verzuie şi simţi mirosul de untură de peşte pe care-l răspândea. Şoapte răutăcioase sau compătimitoare comentau această nouă fază în confruntarea dintre directoare şi elevă.

— După cum vezi, Elizabeth, spuse domnişoara Quercy, sunt de acord cu promisiunea domnişoarei Bertrand. Atâta timp cât nu-ţi vei fi mâncat supa, îţi va fi servită din nou.

Elizabeth aruncă o privire furişată şi şopti ca să o audă vecinele ei:

— Poate s-aştepte mult şi bine ca s-o mănânc!

— Ei bine, te: ai hotărât? întrebă domnişoara Quercy.

Un val de furie urca în venele Elizabethei. Dădu la o parte cu atâta putere farfuria, încât puţină supă se prelinse pe muşamaua mesei; îşi înălţă bărbia şi-şi puse amândouă mâinile pe genunchi. Pe vecinele ei, care se

pregăteau să se distreze, obrăznicia purtării ei le sperie. Nici chiar Colette Martin nu mai îndrăznea să-i vorbească şi o privea cu un aer ciudat, ca şi cum ar fi fost

1 Morarulfiul *său şi măgarul*, fabulă de La Fontaine (*N. tr.*).

O fetiţă cu care era periculos să ai de-a face. Nu mai avea prietene. Era înconjurată de un cerc de gheaţă. Cine-l va sparge?

Fără niciun cuvânt, domnişoara Quercy se aplecă peste farfurie. Degetele ei, cu mişcarea unui cioc care se închide, prinseră o foaie de salată şi o duseră la gură. Era semnalul. Într-o linişte apăsătoare, lingurile se puseră în mişcare. Numai Elizabeth nu mânca. După supa de varză, toată lumea primi macaroane cu sos, în afară de Elizabeth. Castanele de la desert îi gâdilară nările cu mireasma lor şi-apoi se opriră în alte stomacuri. Cu buzele umede de salivă, ea nu avea ca hrană decât sentimentul mâniei şi conştiinţa dreptului ei. La sfârşitul mesei, domnişoara Quercy rosti, ca întotdeauna, o rugăciune de mulţumire lui Dumnezeu pentru „binefacerile” lui. Cu toate că nu înghiţise nimic, Elizabeth mormăi totuşi: „Amin!”. Credea că a depăşit limitele umilirii, dar, când se ridică de la masă, domnişoara Quercy spuse:

— Elizabeth, ai să rămâi aici, în timp ce colegele tale se duc în recreaţie. Mă întorc peste o jumătate de oră. Dacă până atunci nu-ţi mănânci supa, vei fi izolată. Ştii ce-nseamnă asta: timp de patruzeci de ore vei fi închisă, cu pâine şi apă, într-o cameră, ca să te poţi gândi la purtarea ta urâtă şi la caracterul tău rău. Şi să-ţi intre bine în cap, orice s-ar întâmpla, cu un voi ceda!

Ca trăsnită, Elizabeth asistă, ca într-un vis, la evacuarea în linişte a sălii de mese. Pe uşa din fund dispărea ceata elevelor sătule. Unele întorceau capul, înainte de a trece pragul, ca să se uite la condamnata cu farfuria în faţă. Domnişoara Quercy ieşi ultima şi închise

uşa.

Aşezată, singură în sala mare, cu băncile date la o parte, vinovata respira mirosul de hrană caldă. Toate farfuriile erau goale, în afară de a ei. Sigură că va fi mâncată, supa de praz o sfida, cu ochiurile ei de grăsime răcită. O vreme, ele stătură aşa, faţă-n faţă, măsurându-se cu privirea. Apoi, fetiţa luă lingura şi o ascunse în buzunarul şorţului. Nu putea să facă altfel. Îi înţepenea tot corpul în refuzul unor soluţii facile. Acum, nu gustul scârbos al supei o îndemna să rabde de foame, ci gândul că supunându-se domnişoarei Quercy ar fi recunoscut că este vinovată. Cu ce drept această persoană o trata ca pe o prizonieră? Doar nu era orfană! Avea părinţi care plăteau bani mulţi ca ea să fie bine îngrijită! Dacă le-ar spune ce mizerii suporta la internat ar lua-o imediat acasă. O idee nebunească îi trecu prin minte. Să fugă! Să se întoarcă la Paris! De ce nu? Ascultă ţipetele elevelor în curte. Fata de la bucătărie o să vină dintr-o clipă în alta să adune farfuriile. Trebuia să se hotărască repede. Sub bancă erau aruncate bucăţi de pâine. Le adună: vor fi provizia pentru drum. După asta, se duse la fereastră, o deschise larg şi trecu peste pervaz.

Sala de mese era situată la parter, aşa că nu avu decât să se lase să alunece ca să cadă, în picioare, pe un strat de flori. Poarta era în faţa ei, la capătul aleii cu tufe de trandafiri, dar, la dreapta, grădina era mărginită de un zid mic, surpat, pe care ştia că-l poate escalada uşor. Cu spatele aplecat, ca să nu fie reperată, alergă de-a lungul casei, trecu de capelă, ajunse în faţa zidului scund, năpădit de mărăciniş şi trecu peste el, rupându-şi ciorapii.

O dală ajunsă de cealaltă parte, scoase un suspin de mulţumire. Salvată! Adio supă, adio izolare, adio pedepse de tot felul!… Prima ei grijă fu să ajungă pe poteca dinspre pădurea Marie. Drumul acesta, pe care-l făcuse de o sută de ori, i se păru nou, pentru că era singură. Nu era nimeni să o supravegheze, să o certe, să-i

poruncească să tacă sau să-şi potrivească pasul după celelalte. Tot câmpul era al ei. Vremea era frumoasă, dar era frig, ca în ziua în care găsise păsărică moartă. O ceaţă cenuşie apropia cerul de pământ. Deasupra arăturilor îngheţate zburau greoi, ciori. Mai încolo, strălucea o păşune încă verde, cu bariera ruptă şi o adăpătoare. Elizabeth se grăbea să ajungă la copaci. O salutau de departe, agitându-şi crengile uscate. Se opri ca să-şi tragă sufletul şi să ronţăie o bucată de pâine. Oare domnişoara Quercy se întorsese deja în sala de mese? Dacă da, cu siguranţă se întreba unde s-a putut ascunde Elizabeth! Or s-o cauté peste tot, or s-o creadă pierdută. Or să se învinovăţească că au fost prea rele cu ea! Era exact ce-şi dorea: „Cu atât mai rău pentru domnişoara Quercy, pentru domnişoara Bertrand, pentru domnişoara Hugues! Le urăsc pe toate trei! Şi încă n-am terminat! Or să vadă ele ce-or să păţească atunci când o să mă plâng mamei!...” Pe loc, se gândi că, poate, directoarea speriată va ajunge cu căutările până-n pădurea Marie. Nu trebuia să rămână aici! Cel mai simplu era să o ia spre drum, să oprească o maşină, sau chiar o căruţă, şi să ajungă astfel la gară. Acolo o să se urce într-un vagon şi-o să se instaleze să doarmă printre ceilalţi călători. Dacă o să-i ceară biletul, o să le spună să se adreseze tatii, la cafeneaua „Cristal”. Îi sărea inima în sus de bucurie la gândul că, a doua zi dimineaţă, se va trezi la Paris. Dar, mai înainte, voia să vadă dacă păsărică moartă mai era în acelaşi loc. Ieşi din pădure, scotoci prin tufe, dar nu găsi nimic.

Poteca nu mai era decât o fâşie de iarbă galbenă, călcată în picioare. Porni pe ea, coborî în viroage, ocolind garduri de mărăcini, trecând peste movile de pământ şi, deodată, se trezi pe drum. Ca să înainteze mai repede, alese un spaţiu plat între două făgaşuri de roţi. Oboseala îi. cuprindea picioarele. Saboţii îi răneau călcâiele. Se aşeză pe taluz şi hotărî să aştepte trecerea unei maşini. Dar minutele se scurgeau, drumul rămânea pustiu şi

frigul îi pătrundea în umeri, în ciuda vestei groase de lână pe care-o avea sub uniformă. Porni din nou la drum ca să se încălzească. Încă o sută de paşi şi se opri, sfârşită de oboseală, cu braţele atârnând. Scârţâielile unor roţi o făcură să tresară: un car tras de doi boi venea înspre ea. Era plin ochi cu bălegar, în care sclipeau fire de paie. îl mâna un bărbat cu o şapcă pe cap şi saboţi în picioare. Un asemenea atelaj nu era pentru ea. Mai târziu zări o bătrână, cu o legătură de vreascuri în spate, îndreptându-se spre Sainte-Colombe. Nu încăpea nicio îndoială! Era îngrozitoarea vrăjitoare care locuia cu douăsprezece pisici într-o colibă, în mijlocul pădurii. Nu cumva să se răzgândească, să vină-napoi, s-o scuipe şi s-o deoache! Ridicându-se dintr-o săritură, Elizabeth o rupse la fugă ca să scape de ameninţare, întoarse de mai multe ori capul. Uriaşa legătură de vreascuri se îndepărta, aşezată în echilibru pe deasupra unei triste zdrenţuite. Dispăru după un pâlc de copaci.

Elizabeth se aşeză iar, în aşteptare. Trecuse mult de când plecase. La internat, cu siguranţă, portarul cercetase prin cele mai ascunse unghere, de sus până jos. Fetele erau amuţite de stupoare, domnişoara Hugues plângea, domnişoara Bertrand se ruga, domnişoara Quercy o striga plângăreţ: „Elizabeth! întoarce-te! Întoarce-te!...” Ea zâmbi: „Şi-n tot acest timp, eu mă distrez!” Gândul acesta nu-i insuflă tot curajul pe care-l spera. Avea nasul îngheţat; abia-l mai simţea. Buzele plesnite pocneau când mişca gura. Mai mâncă o bucată de pâine. În timp ce mesteca, cu mintea goală, cu maxilarele crispate, brişcă viselor sale apăru şi înaintă spre ea în trapul unui frumos cal negru. Abia ridicându-se, ea-şi întinse braţul spre drum. Calul se opri, cu urechile ciulite şi slobozind fuioare de abur prin nările lărgite ca nişte pâlnii. Un bărbat mustăcios, într-o haină strâmtă de piele, se plecă de pe capră şi zise:

— Ce vrei, fetiţo?

Glasul lui semăna cu o apă curgând printre pietre.

Privirea ochilor albaştri părea cumsecade, sub sprâncenele mari şi negre.

— N-aţi putea să mă duceţi până la tren, domnule? îl rugă ea.

— La tren? exclamă el râzând. Unde? La Figeac?

— Da, domnule.

— La naiba! E tare departe!

— Nu-i nimic, domnule.

— Şi de ce vrei să te duc la tren, fetiţo?

— Ca să iau trenul.

— Unde-ţi sunt bagajele?

— N-am.

— Unde te duci?

— La Paris.

— Chiar aşa?

— Da, domnule.

— E o călătorie foarte lungă pentru o fetiţă atât de mică!

O cuprinse teama că omul bănuia adevărul:

— Nu, domnule.

— Şi de unde vii în, aşa?

În loc să răspundă, ea se retrase încet spre taluz. Calul negru necheză şi scutură din cap. Cataramele de la hamuri zornăiră.

— De unde vii? reluă vizitiul. Hai… răspunde, fetiţo! … De unde vii?…

Ochii albaştri ai bărbatului o priveau fix. Ea îi întoarse spatele şi începu să alerge pe pământul tare şi neregulat al unui ogor. Din urmă o ajungeau strigăte:

— Hei, fetiţo!… Ce te-a apucat?… Vino-napoi!…

Apoi vocea tăcu. Elizabeth se opri, cu respiraţia tăiată şi privi în urma ei. Brişcă mergea iar pe drum, în trapul drăguţului cal brun, care ridica sus capul şi făcea să sune mândru potcoavele copitelor. Pericolul se îndepărta, dar odată cu el şi speranţa. Se întoarse în acelaşi loc. Oboseala şi decepţia creşteau. Ceaţa se încărca cu o întunecime nefirească. La marginea

drumului, copacii despuiaţi îşi înălţau ramurile spre o mare de nori cenuşii şi joşi. Elizabeth îşi reluă pânda pe taluz. Niciun vehicul nu se arăta la orizont şi cerul îşi pierdea încetul cu încetul lumina. Se apropiară doi ţărani mergând alături. Unul ducea un sac, celălalt împingea o roabă. Se uitară la Elizabeth şi-şi continuară încet drumul. Începu să bată vântul. „Ce mă fac dacă nu mai trece nimic până se lasă întunericul?”

Ca îmboldită cu o ţepuşă, se ridică şi începu să pună un picior în faţa celuilalt. Saboţii erau grei, îi tremurau pulpele. La fiecare pas simţea un şoc în oasele capului. Întunericul îşi spânzura deja pânzele subţiri de ramurile cele mai înalte, se târa ca un fum la pământ, îmbiba cu cerneală tufele spongioase care încununau taluzul. „Dacă m-aş întoarce în pădurea Marie? îşi spuse. Aş sta acolo peste noapte şi, mâine, aş avea toată ziua ca să ajung pe jos la Figeac...” în tulburarea ei, soluţia asta i se păru cea mai cuminte. Se întoarse spre pădure, ba mergând, ba alergând, cu genunchii muiaţi, privirea hipnotizată de desfăşurarea monotonă a drumului.

Credea că în fuga ci ajunsese foarte departe de internat şi fu surprinsă când se trezi curând într-un loc cunoscut. Părăsind drumul, o luă pe o cărare îngustă care se strecura printre tufele de ierburi spre masa întunecată a pădurii. Sub ramuri era şi mai întuneric decât în câmp deschis. Un frig umed urca din solul căptuşit cu frunze uscate. Amurgul timpuriu de iarnă strânsese copacii în grupuri. În spatele primelor trunchiuri, cu siluete familiare, se aliniau fraţii lor misterioşi cu scoarţe încreţite, cu braţe răsucite, cu zdrenţe negre de frunziş putrezit. În pofida spaimei, Elizabeth pătrunse încet, pe pipăite, în acest labirint. Drept în faţă, o rădăcină scotea un cot prin pământul crăpat. Muşchiul gros se lăsa sub greutatea ci, ca să o atragă în vreo groapă plină cu păsări moarte. Îşi dădu capul pe spate şi văzu, în spatele ramurilor sluţite, vălmăşagul de nori groşi, negri ca funinginea, pe fondul

unui cer cenuşiu. Vântul care acolo sus împingea şi sfâşia acei monştri străvezii, aici jos se prăvălea peste coloanele arborilor. I se păru că distinge, undeva departe, ţipătul tragic al unei cucuvele. La Sainte-Colombe se spunea că e semn rău. În ajunul morţii lui Françoise, Augustine auzise ţipetele cucuvelelor în noapte. Intră în panică. Să-şi petreacă noaptea în locul acesta? Nu va avea curajul. Să se întoarcă la marginea drumului. Era prea obosită ca să o pornească. Se gândi la internat, la lămpile aprinse, la sala de mese încălzită şi zgomotoasă… I se puse un nod în gât. Lacrimile îi împăienjeniră ochii. Bolta cerului se înclina, trosnea deasupra capului ei. Îşi duse amândouă mâinile la gură. Inima i se zbătea în piept. Un urlet îi scăpă printre degete. Brusc, o luă la goană, drept înainte, îmboldită de groază. Se împiedica, cădea, se ridica cu genunchii învineţiţi, cu frunze uscate lipite de palme. „Repede! Repede!” îi clănţăneau dinţii. Respiraţia nu-i mai era decât un şir de hohote înteţite. Nu îndrăznea să întoarcă capul. Toată pădurea era pe urmele ei.

Era probabil ora şase seara când ajunse la zidul surpat al curţii, pe care-l cunoştea pe de rost. Se aşteptă să găsească internatul dat peste cap, o galopadă de siluete negre prin tufele dimprejur, felinare legănându-se în mâini în mijlocul grădinii, pe domnişoara Querev strigându-şi disperarea în cele patru vânturi…

Dar, clădirea mare avea aspectul obişnuit, cuminte şi senin. Afară nu era nimeni. Aleile pustii. Uşile închise. În spatele ferestrelor luminate, la primul etaj, profilul elevelor aplecate peste pupitre. Era momentul pregătirii lecţiilor. Elizabeth fu în acelaşi timp uşurată şi dezamăgită să constate că dispariţia ei nu modificase cu nimic rânduiala instituţiei. Neîndoios, domnişoara Quercy nu le spusese nimic elevelor despre fuga colegei lor. Pentru toate fetele, că era la „arest”. Oare o vor crede când le va istorisi aventura ei?

Străbătu curtea cu pas şovăielnic, cu impresia că nu

va ajunge niciodată până la uşa aceea îndepărtată, solidă, dincolo de care începea domeniul securităţii. În sfârşit, puse mâna pe clanţă. Balamalele scârţâiră încet. Coridorul era pustiu. Un bec electric lumina treptele care duceau la dormitor. Să ajungă sus, să se arunce pe pat, să plângă, să doarmă, să uite oboseala, frigul, teama, ranchiuna… Simţi scara sub picioare, la fiecare treaptă. Când ajunse pe palier, pulpele îi erau ca de piatră. Era ameţită, împinse uşa şi răsuci comutatorul. În mijlocul dormitorului, între paturile albe, domnea soba neagră de fontă. Paznicul locului, cel care distribuia în jur bunăstarea, sforăia uşor. Elizabeth înaintă şi-şi întinse mâinile spre suprafaţa încinsă. Căldura îi mângâia pielea feţei, gâtului, palmele, dar nu ajungea până-n adânc, înlăunirul ei trupul era îngheţat. Se lăsă pe vine. Îşi simţea capul greu. Un zgomot de paşi o scoase din starea de năuceală. Vru să se ascundă după un pat, dar nu avu timp să se ridice. Apăru portarul, ducând un coş cu lemne. Ca în fiecare zi, la aceeaşi oră, venea să umple şi să potrivească tirajul sobei. Zărind-o pe Elizabeth, îşi scoase burta înainte şi o privi candid:

— Iată-te!

— Da, domnule, se bâlbâi ea.

— Te-au căutat peste tot!

Ea îşi plecă capul. Omul bombăni:

— Ei bine, am venit de vreo trei ori în dormitor să văd dacă nu te-ai ascuns prin vreun colţ!… Unde erai băgată?

Elizabeth nu răspunse şi se reirase spre perele. Portarul nu se mai ocupă de ea. După ce scutură grătarul sobei, ridică uşor capacul cu un cârlig şi aruncă înăuntru câteva bucăţi de lemn. Mustaţa lui albă împrumuta culoarea flăcărilor.

— Bine, zise el. E bine aşa…

Rondela de fontă acoperi din nou jarul. Totul se-ntunecă. Omul ieşi abia mergând, pentru că era bătrân şi obosit. După plecarea lui, Elizabeth se simţi mai liniştită.

Dacă directoarea ar fi considerat fuga ei ca pe ceva grav, portarul n-ar fi avut purtarea asta familiară şi nepăsătoare. Se părea că povestea se va termina cu un zero la purtare şi vreo două sute de rânduri de copiat. Încetă să mai facă presupuneri. Gândurile o istoveau. O cuprinse iar frigul. Nu se simţea bine decât lângă căldura focului.

În timp ce-şi relua locul în faţa sobei, un pas vioi, uşor de recunoscut, răsună pe scară: domnişoara Quercy. Portarul se grăbise s-o anunţe. Neliniştea Elizabethei creştea în timp ce se deschidea uşa. Directoarea intră, într-o tăcere apăsătoare. De la cocul de pe cap până la vârful pantofilor, totul era rigiditate, echilibru şi justiţie. Privirea i se opri pe Chipul copilei. Elizabeth se cutremură. Simţea înţepături sub piele; îşi auzea dinţii clănţănind: voia să se stăpânească şi nu izbutea.

— Eşti de mult aici? întrebă domnişoara Quercy cu glas liniştit.

— Nu prea de mult, domnişoară, şopti Elizabeth.

— Unde-ai fost?

— Pe câmp.

— Ţi-a fost frig?

— Da, domnişoară.

— Vino cu mine.

Urmată de Elizabeth, directoarea coborî la parter, străbătu sala de mese, împinse o uşă, apoi o alta, pătrunse în întuneric, ieşi din nou la lumină. Brusc, fetiţa se trezi la o mie de metri sub pământ, în adevărata bucătărie din basme. Niciodată nu venise în această parte secretă a internatului. În faţa ochilor ei încântaţi se întindea o sală mare, joasă, cu tavanul susţinut de grinzi negre. O lampă cu petrol ardea pe masă. Cuptorul era încărcat cu oale. Obiecte de aramă care înveseleau privirea, străluceau în toate colţurile. Sub o boltă zăceau grămezi de cartofi, de gulii, de varză, de castane. Pe un rastel, în perete, se lăfăiau pâini mari, pudrate cu făină cenuşie. Dar lucrul cel mai frumos era căminul. Era atât

de adânc, încât izbutiseră să aşeze două bănci mici, faţă în faţă, în vatră. Hota încununa totul, ca acoperişul unei case. O movilă de jar învăpăia, şuierând, piatra, într-un uriaş ceaun din fontă, pus pe un trepied, fierbea o supă de ovăz. Bucătăreasa curăţa cartofi cât pentru un regiment. Marginea mesei îi tăia în două pântecul. O ajuta o slujnică slabă, cu şuviţe de păr spânzurându-i pe gât, cu privirea inexpresivă şi obrajii vineţii. Când intră domnişoara Quercy, cele două femei îşi lăsară jos cuţitele şi o priviră mirate. Fără să spună un cuvânt, directoarea se duse la ceaun şi ridică capacul. Mirosul plăcut al verzei se răspândi în valuri. Curând, mireasma ei învălui toată bucătăria. Domnişoara Quercy luă un castronaş de pe o poliţă şi cufundă un polonic mare în supă, cu un gest de magician. Doar un singur polonic îl umplu pe trei sferturi. Directoarea turnă în el şi puţin vin dintr-o sticlă de pe masă. Lichidul îşi schimbă culoarea. Aroma deveni şi mai puternică.

— Aşază-te aici, îi spuse ea Elizabethei, arătându-i una din băncuţele de la vatră.

Elizabeth se supuse. Grămada de jăratic, foarte apropiată, îi dogorea picioarele. Fumul o înţepa la ochi. Întinse mâna spre bolul pregătit de domnişoara Quercy şi fu cât pe-aci să-l scape, atât era de fierbinte.

— Ei bine! Ce-aştepţi? spuse domnişoara Quercy. Bea repede!

Prima înghiţitură îi arse gura. Cea de-a doua trecu mai uşor şi-i răspândi în toată fiinţa savoarea aspră a verzei şi a vinului amestecate. Chipul ci era scăldat, de abur. I se umfla nasul. Îi tremurau obrajii. Începură să-i clănţăne din nou dinţii, ca şi cum ar fi vrut să ciobească marginea bolului. Domnişoara Quercy luă o pelerină veche, atârnată într-un cui şi o puse peste umerii fetiţei. Haina, aspră şi grea, mirosea a vacă. Te simţeai bine în ea. Încălzită de peste tot, cu membrele amorţite, cu gândurile zburând în voie, Elizabeth îşi bea supa, cu înghiţituri mici, ca să prelungească plăcerea. În picioare

în faţa ei, domnişoara Quercy o urmărea cu răbdare, fără îngrijorare şi fără supărare. Era ceasul iertării, afecţiunii, al unei plăcute şi ciudate supuneri. Bucătăreasa şi slujnica îşi continuau treaba. Cuţitele scrâşneau pe coaja morcovilor şi napilor. Uneori, o pală de vânt se prăvălea în cămin. Flăcări mici săltau din jăratic, asemănătoare cu urechile unui spiriduş. Un câine negru, cu păr lung, dormea sub masă. Elizabeth nu-l observase când intrase. El se întinse, dădu din coadă şi se apropie de domnişoara Quercy. Ea îl mângâie distrată. Elizabeth îşi spuse: „Acum a înţeles că n-a avut dreptate. N-o să mai fie niciodată rea cu mine. O să cântăm iar împreună la pian…” Lacrimi îi umeziră ochii. Ridică bolul şi înghiţi restul de supă.

— Ai terminat? întrebă directoarea.

— Da, domnişoară.

— Nu-ţi mai e frig?

— Nu, domnişoară.

— Atunci, pune vasul jos şi vino cu mine.

Era oare sfârşitul visului? Ieşind din bucătăria fermecată, unde focul dansa, ceaunul vorbea şi câinele era poate un prinţ, Elizabeth regăsi cu tristeţe zidurile goale şi reci ale internatului. Avea încă pelerina pe spate şi se împiedica la fiecare pas în haina asta prea lungă şi prea largă. Picioarele îngheţate se chirceau în saboţi. Tălpile de lemn troncăneau pe pardoseala coridorului. Mergând în spatele domnişoarei Quercy, pătrunse în minusculul birou al directoarei, în care nu era nimic frumos de văzut. Domnişoara Quercy aprinse o lampă, se aşeză la birou şi-şi puse amândouă mâinile în faţa ei. Figura îi era de nepătruns. Avea o sclipire îngheţată în privire.

— Elizabeth, spuse ea, ce-ai făcut tu în această după-amiază îmi dovedeşte că m-am înşelat acordându-ţi încredere. Nu eşti decât o fetiţă răzvrătită. Locul tău nu este în acest internat, unde toată lumea se iubeşte, se înţelege, se ajută…

Elizabeth era atât de puţin pregătită să asculte această predică, încât pentru o clipă rămase uluită, fără glas şi putere de judecată. Mâinile îi atârnau fără vlagă peste şorţul de uniformă. I se zbătea un muşchi în piciorul drept.

— Începând de astăzi, reluă domnişoara Quercy, nu vei mai avea nicio legătură cu colegele tale. Vei fi izolată. Dar nu va fi vorba de o pedeapsă. Eu nu-i pedepsesc decât pe copiii mei, ori tu nu mai eşti copilul meu. Camera pe care o vei ocupa ca să te izolez nu va fi decât o sală de aşteptare. Vei rămâne acolo până va veni cineva să te ia acasă.

— Cine va veni să mă ia? mormăi Elizabeth.

— Părinţii tăi. O să le scriu astă seară ca să le spun că nu mai pot să te ţin, că trebuie să te ia.

— Să mă ia… de tot, domnişoară?

— Da, de tot.

Hotărârea aceasta corespundea dorinţei Elizabethei şi, la început, se socoti foarte norocoasă. Fără doar şi poate, i-ar fi plăcut mai mult să reuşească să fugă decât să fie trimisă în mod ruşinos acasă după această încercare ratată. Dar, pe lângă satisfacţia pe care o câştiga în cele din urmă, această mică vanitate nu mai conta. Sigură acum că va pleca din internat, o observa cu atenţie pe directoare, în ideea că nu o va mai revedea niciodată. Brusc, obrazul domnişoarei Quercy se deformă, se alungi, ca reflectat într-o apă. Degeaba făcea ea ochii mari, privirea îi era înceţoşată de o perdea de lacrimi. De la umeri până în pântece simţea ca nişte lovituri de cuţit. Nu înţelegea motivul acestei dureri neaşteptate şi o răbda cu resemnarea inconştientă a unui animal.

— De ce plângi? întrebă domnişoara Quercy.

Elizabeth trase aer în piept şi spuse printre sughiţuri:

— Nu… ştiu… domnişoară…

— N-aveai intenţia să pleci?

— Ba… da…

— Păi, alunei, ai ce-ţi doreai… O să te conduc în camera în care vei sta până vor veni părinţii tăi.

Camera era situată lângă birou. Elizabeth îi trecu pragul, văzu un pat mic, sever, o masă, un scaun, un lighean şi o cană, pereţi cenuşii, o fereastră…

— Dezbracă-te şi fă-ţi rugăciunea, spuse domnişoara Quercy.

O descătuşare nervoasă o făcu să se arunce într-un colţ. Hohotele de plâns o sufocau. Între două respiraţii spasmodice, îngăimă:

— Nu vreau… să-mi fac rugăciunea!…

— De ce?

— Pentru că… asta… nu serveşte… la nimic…

Domnişoara Quercy tresări şi şopti:

— Chiar aşa?

Chipul Elizabethei era în flăcări. Îi clănţăneau dinţii, tăind cuvintele:

— Nu serveşte la nimic… Aţi văzut bine… cu… cu Françoise… Şi cu toate e… e la fel… Cu cât îl rogi mai mult pe Dumnezeu… te-ascultă mai puţin… Nici nu-i pasă de ce-i spui…

— Ba da, Elizabeth. Dar ştie mai bine decât line ce trebuie să faci ca să te mântuieşti. Dacă a luat-o la El pe Françoise, înseamnă că a judecat că aşa se cuvine, în marea Lui înţelepciune. Tu o plângi, dar ea e fericită.

— Nu poate… nu poate să fie fericită… pentru că nu mai există… pentru că e putrezită!…

— Putrezită?

— Da… domnişoară… Putrezită! urlă Elizabeth cu faţa convulsionată. Putrezită!… La fel ca păsărică… pe care am găsit-o în pădure… Plină cu viermi… Mirosea urât… Şi Françoise… e la fel… De ce?… De ce bunul Dumnezeu… dacă e puternic… dacă poate tot… de ce dă voie ca… ca Françoise să moară… să putrezească?…

Dădea din cap în timp ce vorbea. Nu se mai ţinea pe picioare, în timp ce în nări simţea cum se răspândeşte

acelaşi iz de mormânt. În delirul ce-o cuprindea o ajunse un glas blând:

— Elizabeth!… Ce ai, copila mea?… Vino-ţi în fire… Trupul nu e decât pulbere, dar sufletul e veşnic. Ai învăţat asta la religie. Françoise e mai vie decât a fost vreodată. Françoise ne vede, ne aude. Françoise nu-ţi înţelege durerea… O să mă rog împreună cu tine. După asta, ai să te linişteşti. Repetă: „Tatăl Nostru…”

Elizabeth deschise gura. Privirea i se opri pe tavan. Pereţii încăperii se învârteau. Podeaua se înclina. Oftă. Picioarele n-o mai susţineau şi nu mai văzu nimic.

Când deschise din nou ochii, era ziuă şi se găsea în infirmerie. Avea o cărămidă caldă la picioare, în pal. Îşi simţea corpul înfierbântat de temperatură. Un miros plăcut de esenţă de terebentină dăinuia în aer. Celelalte paturi erau goale. Oare când o dezbrăcaseră, o culcaseră, o frecţionaseră? Nu-şi amintea. Aşezată la căpătâiul ei, domnişoara Quercy o urmărea cu o afecţiune neliniştită. Obrazul directoarei era istovit. Sub ochi avea cearcăne violete. Elizabeth îşi simţea sângele pulsând în urechi. Patul se clătina, ca şi cum ar fi fost în tren. În minte îi reveniră imagini din ajun. „Ah! da, e-adevărat… uitasem, sunt foarte nenorocită…” Făcu un efort uriaş şi rosti încet:

— Scrisoarea către părinţii mei, domnişoară… aţi trimis-o?…

— Nu încă, zise domnişoara Quercy.

— Nu trebuie… s-o trimiteţi… vreau să rămân aici… cu dumneavoastră…

Închise ochii şi adăugă în şoaptă:

— Vă rog să mă iertaţi.

I se aşeză o pasăre pe frunte. Ba nu, era o mână. Răcoroasă, blândă, prietenoasă.

— Nu te mai gândi la asta, dormi, spuse cineva foarte important.

Ea nu se mai gândi, se odihni. Dar, în tumultul în care i se învălmăşea memoria, în care-şi pierdea puterile,

mai putea să ghicească prezenţa unei călătoare, atentă şi întunecată, agăţată de marginea patului ci, rostogolindu-se împreună cu ea, peste Obstacole, spre somn.

— Pierre! Pierre! strigă Amélie.

El termină de umplut două halbe cu bere, le dădu chelnerului şi se îndreptă spre casă. Tocmai trecuse poştaşul. Amélie ţinea în mână o scrisoare deschisă. Se vedea că e îngrijorată. Şopti:

— E o scrisoare de la Sainte-Colombe. Fetiţa e rău bolnavă.

— Adică cum, rău bolnavă? îngăimă Pierre. Ea ţi-a scris?

— Nu, directoarea.

Se apropie şi Denis.

— Ce are? întrebă el.

Maurice aştepta, cu cele două halbe pe tavă. Amélie verifică nota de plată, încasă jetoanele şi după ce chelnerul se îndepărtă, îşi înclină capul înspre soţul şi fratele ei ca să le citească misiva cu glas scăzut:

„Stimată doamnă, îmi cer iertare dintru început pentru emoţia prilejuită de această scrisoare. N-aş vrea să mai întârzii în a vă informa că fiica dumneavoastră, Elizabeth, a răcit, în urma unei imprudenţe, şi că starea ei mă nelinişteşte. Medicul, pe care l-am chemat imediat, a diagnosticat o bronhopneumonie. Bineînţeles, am luat, de la început, măsurile energice necesare. Sunt convinsă că tratamentul prescris va rezolva boala. Totuşi, cum este vorba de un copil foarte sensibil, mi se pare că prezenţa dumneavoastră lângă ea ar grăbi însănătoşirea. Oricât de mare ar fi ştiinţa medicului, nimic nu egalează îngrijirile date de mamă. Dacă ocupaţiile dumneavoastră, care vă creează mari obligaţii, v-ar permite-o, cred că ar trebui să veniţi la Sainte-Colombe cât mai repede cu putinţă. Înţelegeţi libertatea pe care mi-o iau în a vă face această sugestie ca pe un semn al interesului pe care îl port fetiţei noastre bolnave.

În speranţa apropiatei dumneavoastră vizite, vă rog

să primiţi, stimată doamnă, asigurarea simpatiei şi devotamentului meu”.

Amélie lăsă să-i cadă scrisoarea pe genunchi. În faţa ei, feţele lui Pierre şi Denis exprimau, în mod diferit, aceeaşi descumpănire. Denis se încrunta, îşi muşca buzele, ca şi cum ar fi fost furios pe neputinţa lui în faţa nenorocirii. Pierre, cu gura căscată, privirea fixă, părea depăşit de evenimente. Amélie sparse tăcerea.

— Nu ştiu dacă vă daţi seama!... Trebuie să fie foarte grav dacă directoarea îmi scrie să vin!

— De fapt, ce este o bronhopneumonie? întrebă Denis.

— O congestie a bronhiilor.

— Biata puştoaică! După ce că şi aşa era şubredă înspre partea asta!

— Cel puţin o fi bine îngrijită acolo? întrebă Pierre. La ţară nu-s doctori la fel de buni ca la Paris... Când crezi că poţi să pleci?

— Chiar astă-seară.

Ca întotdeauna în momentele de criză, o determinare încrâncenată o mâna spre scopul pe care şi-l fixase. Liniştea ei aparentă era de fapt o extraordinară concentrare de energie.

— Informează-te ce tren am, Denis, reluă ea. Dacă-mi aduc bine aminte, e unul pe la ora nouă, care soseşte la Figeac la cinci sau şase dimineaţa. Ar fi bun. Dacă va trebui să lipsesc câteva zile, o să angajaţi pe cineva şi o să stea Denis la casă...

Preocupată de organizarea călătoriei, nu mai dădea atenţie clienţilor. Unul din ei le ascultă discuţia, apoi, pierzându-şi răbdarea, bătu uşor în tăblia de marmură cu o monedă. Chemată la ordine, Amélie se scuză zâmbind:

— Poftiţi, domnule.

Era vorba de un pachet de „Gauloises bleues” şi o cutie de chibrituri. Când apăru următorul client, Amélie îl lăsase deja în locul ei pe Denis şi urcase la ea în cameră ca să-şi pregătească bagajul.

Tuşea uscată care-i sfâşia pieptul se potoli într-un şuierat. Elizabeth lăsă să-i cadă capul pe pernă şi închise ochii. Amélie, aşezată, se îndreptă de spate, ca şi cum, suferind de aceeaşi boală ca şi fiica ci, s-ar fi calmai, indirect, odată cu ea. În răstimpul dintre două crize, copila păstra o grimasă de tulburare, nepotrivită cu vârsta ei. Pielea obrazului era lividă, cu reflexe cenuşii sub pomeţi şi în orbite. Buzele vinete se răsfrângeau peste dinţii albi. O zbatere rapidă îi agila aripile nasului. Respira cu prudenţă, sacadat şi, din când în când, un horcăit sugrumat îi urca din piept. Temperatura oscila în jurul a patruzeci de grade. Cu toată chinina, compresele cu muştar şi siropurile, nu înceta să delireze. În dimineaţa aceasta, fusese foarte puţin surprinsă văzând-o pe mama ei. Nici acum nu ştia exact unde se afla, confunda internatul cu cafeneaua, cerea un sirop de grenadină, se plângea de zgomotul de la bâlciul din stradă. Era ora cinci după-amiază. Domnişoara Quercy coborâse pentru câteva minute la ea în birou. O lampă cu petrol, cu un abajur din carton verde, ardea pe masă, printre sticluţele cu medicamente. Soba răspândea un iz de funingine. Un amurg ceţos se lipea de geam. În peretele din faţă era o fereastră care dădea spre interiorul capelei.

Trecuseră trei. zile de când Elizabeth fusese transportată de la infirmerie în această cămăruţă liniştită şi bine încălzită. Directoarea instalase un şezlong pentru ca Amélie să poată dormi lângă fetiţă. Dar, cu toată oboseala călătoriei, Amélie ştia deja că nu va închide ochii toată noaptea. Cu privirea încremenită pe chipul copilului ci, îi poruncca în tăcere să lupte ca să se însănătoşească mai repede. Voinţa ci era atât de puternică, încât nu se îndoia că va învinge boala. Numai respingând ideea unui sfârşit fatal îl va putea împiedica. Directoarea, care avea un alt fel de a gândi, părea mai îngrijorată. Fără doar şi poate, nu putea uita că una din elevele ei murise, nu demult, în condiţii asemănătoare.

Dar, chiar după spusele domnişoarei Quercy, micuţa Françoise avusese ambii plămâni total prinşi. Cazul Elizabethei era mai puţin alarmant… în câteva zile, temperatura va scădea, pulsul va reveni la normal. „Sunt sigură de asta, sigură, sigură!”, îşi repeta Amélie, strângându-şi convulsiv mâinile împreunate pe genunchi.

— Mamă… mi-o sete…

Amélie se aplecă spre fetiţa care-şi ridică cu greu faţa ca de ceară de pe pernă. Îi întinse o ceaşcă cu ceai de tei şi o sprijini de ceafă în timp. ce bea. După două înghiţituri, Elizabeth fu cuprinsă de sufocări. Cu ochii ieşiţi din orbite, cu buzele întinse la maximum, încerca să se aşeze, să-şi umfle pieptul, să-şi sugă burta, pentru a rezista primejdiei de a se asfixia. În cele din urmă, respiraţia se restabili, neregulată, gâjâită, şi ea se culcă, la capătul puterilor. Îi palpitau nările albe. Lacrimile curgeau de sub pleoape. Scuturată de un frison, şopti:

— Când o să aprinzi lampioanele?

— Ce lampioane, draga mea?

— Lampioane… cum… ştii doar… Şi-apoi… o să-i spui să-şi schimbe… costumul…

— Cui?

— Lui Upatli: haina asta nu-i frumoasă… în carouri… Şi pantalonii… la fel… tot în carouri… peste tot… sunt carouri… Nu vreau!… Nu vreau!…

Amélie o mângâie pe frunte. Ardea. Tocmai îşi lua mâna când Elizabeth gemu:

— Oh, nu… lasă… Aşa e bine…

În palma Améliei trecea o furnicătură de febră. Se gândea la fuga pe care domnişoara Quercy i-o istorisise amănunţit. N-ar fi crezut niciodată că fiica ei ar fi în stare să ia o hotărâre atât de brutală, atât de lipsită de sens. Această trăsătură de caracter îi amintea de mama ei, care, atunci când se supăra rău, îi pedepsea pe cei din jur încuindu-se în odaia ci sau plecând de-acasă. Poate, că ar mai fi trăit şi azi dacă n-ar fi răcit ultima oară când fugise.

Domnişoara Quercy intră în vârful picioarelor. Aducea o cataplasmă cu muştar pe care o pregătise chiar ca Eu glas scăzut, întrebă:

— Cum îi mai e?

— La fel: delirează.

— Să nu fiţi prea îngrijorată. Fcăra la copii e foarte spectaculoasă.

M

Directoarea apropie cataplasma de obrazul ci, o întoarse şi pe cealaltă parte, suflă peste ca şi se apropie de pat. Amélie o dezveli pe Elizabeth şi-i ridică până la gât cămaşa. Ea începu să tuşească. Gura i se crispa, bărbia se sălta înainte. După ce se linişti, domnişoara Quercy îi aplică uşor cataplasma pe piele. Apoi trase la loc plapuma. Elizabeth începu să se vaite:

— Înţeapă!… Arde!…

Dădea din picioare şi din braţe, îşi rotea capul pe pernă, protestând împotriva acestui supliciu. Domnişoara Quercy o sili, ţinând-o cu amândouă mâinile, să stea culcată, şoptindu-i drăgăstos:

— Gata… gata!… Ştiu… Nu e prea plăcut!… Dar ai să vezi cât ai să te simţi de uşurată, după!… Nu te mai mişca… Un pic de răbdare…

— Uu… Ia-o de pe mine!… Ia-o!…

Vaietele creşteau cu fiecare secundă. Amélie, crispată, le auzea răsunându-i până în pântece. Se simţea proastă şi nefolositoare, în picioare, la căpătâiul copilului ei, îngrijit de o femeie străină. Tot ce făcea domnişoara Quercy ar fi putut face şi ea, la fel de bine. Deposedată de rolul ei de mamă încercă să prindă privirea Elizabethei ca, cel puţin, să o încurajeze din ochi. Dar fetiţa nu o vedea, nu-i simţea prezenţa. Întoarsă spre directoare, ţipa cu glas sugrumai:

— Arde prea tare!… Mă doare!… Am un… junghi în coastă!… Domnişoară!… Vă rog!… Domnişoară!…

— Cred că puteţi să scoateţi cataplasma, spuse Amélie.

— Încă un minut.

Amélie trebui să se supună. Minutul trecu la fel de încet, La fel de dureros, şi pentru mamă şi pentru fiică. În sfârşit, domnişoara Quercy o eliberă pe Elizabeth şi arătă cu mândrie dreptunghiul roz aprins de pe pieptul copilului:

— Am făcut o treabă bună! Bravo Elizabeth! Ai fost curajoasă!

Elizabeth plângea. Îi dădură ceai. Bău o jumătate de ceaşcă şi căzu, din nou, în toropeală. Gâfâia. Vorbe fără şir îi veneau pe buze. O chema pe Françoise, credea că e un sturz, voia să danseze pe acoperişuri. Domnişoara Quercy se retrase, luând cu ea cataplasma care-şi pierduse virtuţile.

Puţin mai târziu, Amélie auzi şoaptele unui grup disciplinat. Se apropie de ferestruică. Din cauza grilajului, care o împiedica să scoată capul, nu putea vedea ce se petrece jos. Chiar în faţa ochilor avea un capitel mare, sculptat. O adiere de aer rece îi scălda obrazul. Simţea o vagă mireasmă de tămâie şi piatră umedă. Voci de fetiţe, înăbuşite, monotone, se înălţau unite spre boltă. Internatul era în rugăciune.

Se întoarse la locul ei şi strânse în mâinile ei mâna dreaptă a Elizabetjhei. Cu ochii închişi, copila continua să bâiguie.

La ora şapte, fata de la bucătărie îi aduse Améliei, pe o tavă, un bol cu supă, un суд moale, legume, pâine şi o cană cu apă. Ea abia se atinse de mâncare şi se duse să lase tava în spatele uşii, pe palier. Domnişoara Quercy reveni după cină şi exclamă împreunându-şi mâinile:

— N-aţi mâncat nimic, doamnă!

— Nu prea mi-o foame. Vă rog să mă iertaţi…

— În orice caz, sunteţi cu siguranţă foarte obosită. Trebuie să vă lungiţi, să încercaţi să dormiţi. O să stau eu lângă Elizabeth.

Amélie clătină din cap şi şopti:

— Vegheaţi de trei nopţi. Nu, e rândul

dumneavoastră să vă odihniţi.

— Oh, doamnă, replică domnişoara Quercy, să nu vă faceţi griji pentru mine! Sunt obişnuită.

Amélie privi curioasă această persoană subţire şi palidă, ascetică, îmbrăcată demodat, care avea atâta blândeţe în glas şi un caracter atât de dârz. În ciuda unei constituţii fizice delicate, dădea impresia că nicio încercare nu depăşea forţele ei. Frumoasă, deşteaptă, instruită, oare de ce nu se măritase? De ce alesese să se îngroape în această gaură de provincie, fără nicio altă distracţie decât lectura şi rugăciunea, fără altă preocupare decât educaţia a cincizeci de fetiţe care, toate, o părăseau într-o zi şi uitau până şi de existenţa ei? Viaţa celorlalţi e un mister. Domnişoara Quercy coborî fitilul lămpii ca să micşoreze flacăra, luă un scaun şi se aşeză şi ea lângă pat.

— Chiar nu vreţi să vă duceţi să vă culcaţi? întrebă Amélie.

— Nu, nu. Prefer să stau aici. De altminteri, cred că n-aş putea dormi. O să am tot timpul să mă odihnesc după ce Elizabeth se va face bine…

Vorbea firesc, fără prefăcută umilinţă sau prefăcut curaj. Amélie îşi reproşă sentimentul de enervare pe care-l resimţise văzând-o aplecată asupra Elizabethei ca o a doua mamă. Nu i-o încredinţase de bunăvoie domnişoarei Quercy, pe fiica ei? Nu erau asociate, amândouă, în speranţa şi teama comună? Elizabeth aţipise.

— E semn bun, spuse domnişoara Quercy. Respiră mai bine.

— Poate-a mai scăzut temperatura?

Domnişoara Quercy cercetă pulsul.

— Da… Aşa s-ar zice… Dar febra poate să urce brusc, dacă focarul de infecţie se mută. Biata fetiţă! Oh, Doamne! Avem nevoie de ea!

Privirea ei era tristă. Se gândea oare la Françoise Pierroux? oftă şi adăugă:

— Ce copil ciudat, Elizabeth! Mi-a plăcut de când a venit aici. Îndărătnică, mândră, ascunsă… dar, în spatele acestei revolte, o ardoare care-ţi sare în ochi. E ca o flacără. Grăbită să trăiască. Dacă aţi fi văzut-o în timpul plimbărilor noastre prin pădure! Cel mai mic fir de iarbă, cea mai mică pietricică erau pentru ea un prilej de încântare…

Amélie asculta şi se întreba dacă era într-adevăr vorba despre Elizabeth. Era atât de obişnuită cu firea ei, încât nu mai era în stare să o descrie în cuvinte. De altfel, chiar dacă ar fi vrut să urmărească, pas cu pas, evoluţia fiicei ei, n-ar fi putut s-o facă din cauza agitaţiei obligaţiilor zilnice. A trebuit să vină boala asta, acest neaşteptat timp de odihnă, ca să-şi vadă cu alţi ochi copilul.

— Da, este o fetiţă foarte sensibilă, foarte pătimaşă… greu de strunit. Cu felul ei de-a fi, dintr-o bucată, mă tem că viaţa îi va rezerva multe decepţii!

Elizabeth se răsuci în pat, gemând. Domnişoara Quercy îşi duse un deget la gură. După o lungă tăcere, şopti:

— Gata. A adormit iar. Nu vă frământaţi în ceea ce-o priveşte. Are un fond bun. Educaţia pe care i-o facem aici o va disciplina. Mai ales dacă, în vacanţe, veţi şti să continuaţi în acelaşi sens.

Amélie înţelese aluzia şi se înroşi puţin. Era limpede că pentru această atât de plăcută fată bătrână, atât de cucernică, părinţii elevei sale nu puteau fi decât nişte persoane cu moravuri reprobabile, o dată ce ţineau o cafenea în Montmartre. Faptul că Elizabeth nu avea o educaţie religioasă lăsa să se creadă, în plus, că nu venea dintr-o familie care să practice regulile bisericii. Amélie îşi aminti privirea cercetătoare cu care o întâmpinase domnişoara Quercy cu câteva ore mai înainte; părul tuns scurt, fusta până la genunchi, pantofii supli, ciorapii de mătase – directoarea văzuse şi judecase totul, din prima clipă.

— Soţul meu şi cu mine avem o meserie care, din păcate, nu ne permite să ne ocupăm de fetiţă, aşa cum am dori, spuse Amélie cu glas tremurat, dar puteţi fi sigură, domnişoară, că în familie primeşte numai sfaturi bune şi rïu vede decât exemple bune.

Peste buzele subţiri ale domnişoarei Quercy trecu o umbră de zâmbet.

— Nu e nevoie să mi-o spuneţi, doamnă. Începând de astăzi, sunt convinsă de asta.

— Numai de astăzi?

— Da. Când aţi adus-o pe fetiţă la începutul anului şcolar eram foarte ocupată şi abia de v-am zărit. Mai apoi, indusă în eroare, neîndoios, de o falsă reprezentare a lumii pe care şi-o poate face o persoană care trăieşte izolată, mi v-am imaginat într-un fel puţin… ce mai, într-un fel puţin diferit. Dar a fost de ajuns să vă revăd aici, lângă copilul dumneavoastră, ca să-mi dau seama că am greşit.

Această mărturisire, atât de spontană, o surprinse pe Amélie. Nu ştia dacă să se simtă jignită sau să se bucure. Oboseala îi măcina rezistenţa nervoasă. O cuprinse o emoţie ciudată, înduioşată. Simţi un nod în gât. Domnişoara Qucrcy îşi luă mătăniile. Amélie o privea pe ascuns. În lumina slabă a lămpii, profilul ei era albăstrui, ca un porţelan. Ţinea pleoapele lăsate. Gura i se mişca uşor. Se ruga pentru Elizabeth. Din nou, Amélie se simţi fără rost, neputincioasă. Nu credea în eficacitatea acestei invocaţii şi, totuşi, regreta că nu i se poate alătura, pentru că era vorba de sănătatea fetiţei sale. Pe măsură ce directoarea îşi înteţea rugăciunile, emoţia ei creştea. Umbrele de pe perete erau mai vii decât fiinţele. Respiraţia poticnită a Elizabethei punea în mişcare lumea. În sfârşit, domnişoara Quercy încetă să se mai roage. Tăcerea dintre cele două femei deveni atât de apăsătoare, încât Amélie simţi nevoia să spună orice, numai ca să scape de povara spaimei.

— Conduceţi de multă vreme această instituţie?

— De aproape treisprezece ani, doamnă. De altfel, casa este. a mea.

— Ah, da?

— Da, şi sunt foarte mândră de asta. Era o mănăstire părăsită, care, după separarea dintre biserică şi stat, a trecut din mână în mână, fără să aducă vreun beneficiu proprietarilor succesivi. Cu fiecare an se ruina tot mai mult. Părinţii mei, pe care i-am pierdut de foarte tânără, îmi lăsaseră ceva avere. Am vândut tot ca să pot cumpăra aceste ziduri vechi, să le pot restaura şi să adăpostesc copii. Oh, mai sunt multe de făcut, n-am terminat!

— Dar valorificarea casei vă aduce totuşi beneficii?

— Extraordinare beneficii, doamnă: afecţiunea fetiţelor pe care le-am educat. Numărul creşte odată cu timpul. Una dintre ele a venit să mă vadă, cu soţul ci, anul trecut.

— Elizabeth mi-a spus că dumneavoastră singură aţi instalat electricitatea în internat!

Domnişoara Quercy râse încet şi şopti:

— Da! Vă vine să credeţi? Mi-a dat mare bătaie de cap „dar am reuşit. Acum, avem aceleaşi condiţii de confort ca în oraş.

Amélie îşi luă un aer interesat şi se gândi ce întrebare să mai pună ca să întreţină discuţia.

— Şi staţi la Sainte-Colombe lot anul, chiar şi în vacanţă?

Domnişoara Quercy îşi depărtă mâinile albe, ca şi cum ar fi dat la o parte perdelele:

— Unde m-aş putea duce? Orizontul meu e aici. Abia îmi ajunge vara ca să repar casa şi să o pregătesc pentru anul şcolar. Vă miră lipsa mea de curiozitate faţă de restul lumii? Lumea nu-mi poate oferi nimic comparabil cu satisfacţia pe care o încerc pentru copiii aceştia atât de deosebiţi unul de celălalt; fiecare ridică o anume problemă, fiecare mi-a fost încredinţat în acelaşi timp de părinţii lui şi de Dumnezeu. Când eram foarte tânără,

dragostea mea pentru singurătate şi meditaţie era atât de puternică încât doream să mă călugăresc. Mai târziu, am înţeles că vocaţia mea era alta, în îndeplinirea unei munci de zi cu zi, într-un loc unde a-l sluji pe Dumnezeu şi a sluji creaturile sale cele mai mici, cele mai fragile, însemna acelaşi lucru. Până acum, niciodată n-am regretat această alegere.

Pe faţa ei era întipărită o expresie de mulţumire calmă şi absurdă. Descriind cu atâta convingere bucuriile meseriei sale, oare nu le condamna, încă o dată, indirect, pe cele care, la fel ca Amélie, pretindeau că şi-au găsit fericirea pe alte căi? Pentru o clipă, gândul acesta o enervă. O prăpastie le despărţi brusc.

— Vă admir pentru abnegaţia dumneavoastră, domnişoară!

— Nu e vorba de abnegaţie, doamnă, pentru că fac exact ce-mi place şi nimic altceva nu mă interesează. Mai ales, să nu vă închipuiţi că mă împăunez cu munca mea! Orice individ a fost adus pe lume ca să ducă la bun sfârşit o obligaţie dinainte hotărâtă. Dumneavoastră aveţi un rol, eu altul. Ceea ce contează nu e situaţia fiecăruia, ci felul în care se achită de ea. Mă înşel oare dacă gândesc că, în ciuda aparenţelor, avem, dumneavoastră şi cu mine, multe puncte comune?

Domnişoara Quercy îi vorbea astfel ca să o tragă de limbă? Pentru că nu era în stare să se prefacă, Amélie se uită cu neîncredere la directoare şi spuse încet:

— Vă înşelaţi, domnişoară. Eu sunt foarte depajte de tot ce ţine de religie…

— Ştiu, doamnă. Dar am constat, nu o dată, că anumite persoane care se consideră atee se poartă exact ca şi cum ar crede în Dumnezeu. Rugăciunea lor nu seamănă cu a noastră. Ei o rostesc în sinea lor, fără să-şi dea seama, atunci când anumite evenimente le zdruncină existenţa. Nu ştiu că, făcând astfel, se înalţă cu tot sufletul spre cer. Ceea ce este grav este să ai un suflet care nu evoluează. Dumneavoastră sunteţi scutită de un

asemenea defect. De aceea, îmi îngădui să vă spun că există, între noi, o oarecare asemănare.

— Poate.

Elizabeth începu să tuşească urât şi se ridică într-un cot, cu obrazul alungit de spaimă:

— Cucuveauă… ţipă cucuveaua! Mamă™ goneşte cucuveaua… mi-e frică!…

Domnişoara Quercy îi dădu o lingură de sirop ca să o calmeze. Amélie îi şterse fruntea:

— LCE mult transpiră!

— Cu atât mai bine! Cu-atât mai bine! spuse domnişoara Quercy. Aşa şi trebuie, ca să dispară boala…

Împreună, schimbară cămaşa de noapte a fetiţei. Elizabeth se lânguia în continuare: „Cucuveaua!” şi adormi la loc. Cele două femei se aşezară.

— Aţi sta mai comod pe şezlong! spuse domnişoara Quercy.

— Nu. Poate, mai târziu. Pentru moment sunt bine aşa… foarte bine…

Minţea. O durea rău spatele, o durea şi capul. Dar nu voia ca ea, mama, să pară mai puţin curajoasă decât domnişoara Quercy. Oboseala le marca diferit: Amblie avea pomeţii roşii, ochii strălucitori; domnişoara Qucrcy era palidă, cu cearcăne negre. Politicoase şi distante, mai schimbară câteva cuvinte. Când încetară cu totul, camera îşi regăsi liniştea, cu respiraţia hârâită a copilei, şoaptele focului în sobă şi vaietul vântului care se izbea de casă.

4.

Timp de şase zile una după alta, febra o chinui pe Elizabeth, cu accese violente de delir la venirea serii. Era epuizată de frecvenţa crizelor de tuse. Se plângea de o durere între coaste, respira greu şi abia. se răsucea în pat. Amélie şi domnişoara Qucrcy stăteau cu rândul la căpătâiul ei. Apoi, într-o dimineaţă, temperatura scăzu brusc, trăsăturile feţei se destinseră. Mai era încă speriată, dar teama din priviri se potolise. Doctorul veni

la ora zece, o examină şi declară că, în afara unor complicaţii imprevizibile, perioada critică părea să fi fost depăşită cu succes. Era cu-atât mai mulţumit de acest rezultat, cu cât fusese foarte neliniştit de evoluţia bolii în ultimele patruzeci şi opt de ore.

După plecarea lui, domnişoara Quercy şi Amélie schimbară o privire de triumf. O greutate uriaşă le despovăra umerii. Doar firea lor rezervată le împiedica să se îmbrăţişeze. Obosită de consultaţie, Elizabeth aţipise şi respira sacadat, cu obrazul lipit de pernă.

— Arată deja ceva mai bine, şopti Amélie.

— Mă duc să le anunţ vestea cea bună colegelor ei. Vor fi atât de bucuroase!

Ieşi repede. Amélie se apropie de pat şi-şi privi fiica, cu sentimentul sălbatic că şi-a recucerit prin forţă un bun propriu. Lăsând în urmă o spaimă atât de prelungită, înţelegea mai bine minunea a cărei dovadă era acest chip simplu de copil adormit. I se părea că niciodată nu se va mai sătura să mângâie cu privirea curba sprâncenelor, rotunjimea bărbiei, forma îmbufnată a buzelor, lot ce fusese cât pe-aici să piară, tot ce acum era salvat!

Fata de la bucătărie aduse o ceaşcă de ceai şi o buiotă. În timp ce le aşeza pe măsuţa de noapte, din spatele ferestruicii se auzi un zvon de glasuri copilăreşti.

— Ce se întâmplă? întrebă Amélie. Nu e ora de rugăciune!

— Fac una în mod deosebit pentru fetiţa dumneavoastră, spuse slujnica retrăgându-se.

— Ah! foarte bine… foarte bine.

Capela zumzăia ca un stup. În aer plutea un sentiment de veselie. Până şi camera părea mai mare, mai curată, mai bine luminată. Elizabeth deschise ochii, schiţă un zâmbet şi îngăimă:

— Le auzi?… La Françoise la fel… a fost… aşa…

Amélie, profitând de trezire, îi dădu să bea ceaiul şi-i strecură buiota caldă în aşternut. În capelă era din nou linişte. Elizabeth încinse ochii. Se auzi clinchetul

clopoţelului pentru masa de prânz. Amélie învăţase cele mai mici zgomote din internat. Ca de obicei, fata de la bucătărie veni iarăşi, la douăsprezece, cu ceva de mâncare pe o tavă. Pentru prima dată de la sosirea ei la Sainte-Colombe, Amélie mâncă cu poftă. Tocmai ronţăia un biscuit uscat, când domnişoara Quercy intră, schimbată la faţă, întinerită. Ţinea în mână o scrisoare.

— A venit poşta, doamnă, spuse ea pe un ton vesel.

Luând plicul pe care i-l întindea directoarea, Amélie se înroşi de plăcere. Pierre îi scria în fiecare zi. Ca o adolescentă a cărei corespondenţă este supravegheată, era în acelaşi timp foarte mândră, dar şi puţin jenată de această dovadă de asiduitate.

— V-am adus şi câteva cărţi de la mine din bibliotecă, să vă mai distraţi.

Erau *A tala*[7], *L'Imitation de Jésus-Christ*[8] şi *Morceaux choisis*[9]de Fénelon. Amélie îi mulţumi directoarei pentru bunăvoinţă. Domnişoara Quercy nu rămase mult timp în cameră. De îndată ce ieşi, Amélie se întinse pe şezlong şi deschise plicul. Scrisoarea fusese scrisă în grabă, cu siguranţă în cămăruţa cu tutun, între orele de serviciu:

„*... Eşti chiar sigură că e bine îngrijită?... Vrei să mă duc la doctorul Brouchotte să-l întreb ce părere are?... Un client mi-a spus că i se par ciudate cataplasmele cu muştar şi compresele reci* despre *care pomeneşti în ultima ta scrisoare...*

Ţi-am urmat sfatul şi-am angajat temporar un băiat la bar şi Denis a trecut la casă şi la ţigări. Ne descurcăm, nu-ţi face griji!...

Trebuie să fii tare obosită şi îngrijorată, soţioara mea dragă L. Nçi cei de-aici trăim doar în aşteptarea veştilor de la tine!..."

Această deosebită preocupare o emoţionă. Oare

7^ Romande Chateaubriand (N. tr.).

8^ ■Exemplul lui Chrisios, text religios latin anonim (N. tr.).

9 Opere alese (N. tr.).

neaşteptata alarmă îl scosese pe Pierre din indiferenţa pe care o manifesta faţă de tot ce nu era în legătură cu propria lui persoană? Obişnuită să sufere şi să spere de una singură, se bucura la gândul că astăzi, în sfârşit, îi împărtăşea de la distanţă grijile. Erau doi, ca altă dată, în înfruntarea cu viaţa. Se simţea din nou măritată. Bietul Pierre! El se mai zbătea încă în nesiguranţă, pe când ea începea să se liniştească. Privirea i se opri în josul paginii:

„*Sărut gura ta frumoasă. Soţul tău care te iubeşte, Pierre*”.

Îşi plecă privirea. Îi bătea inima. Nemişcată, serioasă, asculta cum se ridica în ea ecoul unei emoţii uitate. Era pentru prima dată, după război, când era despărţită atâta timp de soţul ei. Ultimele scrisori pe care le primise fuseseră cele scrise de el pe front. Regăsea, în cea de acum, unele expresii folosite atunci ca să deplângă faptul că nu puteau fi împreună, aşa cum ar fi dorit.

Cuvintele erau aceleaşi. Nici scrisul nu se schimbase. Ea se gândea la toate privaţiunile pe care el le suportase în tranşee, la întâlnirile lor pe fugă de la Toul şi de la Fleselles, la acel spital în care-l descoperise culcat printre necunoscuţi, cu capul ras, cu o faţă de muribund. Imaginile veneau una după alta, reconstituind povestea iubirii lor înflăcărate. Acum, când copilul lor era în afară de pericol, se vor iubi îndoit, cu afecţiune. „Sărut gura la frumoasă. Soţul tău care te iubeşte...”

Aruncă o privire spre Elizabeth, care continua să doarmă, şi se aşeză la masă, să scrie. Peniţa fugea pe hârtie, Nici nu-şi pregătea frazele în minte. După ce îl încunoştinţă pe Pierre despre părerile optimiste ale doctorului, despre cât se simţea de uşurată şi despre bucuria tuturor celor din, jur, începu un alt paragraf, se gândi puţin şi continuă mai încet, cântărind fiecare cuvânt:

„*... Aşadar, nu-ţi face griji pentru mine şi nu te obosi*

prea mult, atât cât lipsesc de acasă. Dacă ai şti cu câtă nerăbdare aştept să fiu lângă tine! Când mă gândesc la existenţa noastră, constat că nu ne bucurăm de prea mult timp liber. Muncim alături şi abia dacă ne vederii. După întoarcerea mea, o să încercăm să ne organizăm altfel viaţa. O să ne facem timp să ieşim mai mult. O să recuperăm timpul pierdut...”

Sticluţele cu medicamente înconjurau scrisoarea ei de dragoste. Amélie examină etichetele cu o privire fixă şi în minte îi încolţi un vis vechi pe care-l credea uitat: „Cristalul” era, desigur, o afacere foarte bună, dar n-ar fi fost mai fericită, împreună cu Pierre, într-un comerţ mai puţin obositor şi la fel de profitabil? Pe vremuri, dori-Se să ţină un hotel, într-un decor obişnuit, la malul mării, la munte...

Îşi amintea de pensiunea familială de la Deauville, unde s-a dus să-l întâlnească pe Pierre, în primul an de căsătorie. De ce să nu cumpere o asemenea casă, vânzând „Cristalul”? Era o soluţie la care merita să se gândească. Nu acum, imediat, bun înţeles, dar mai târziu, mult mai târziu, când Elizabeth va fi mare. Oricum, viaţa într-o cafenea nu era de dorit pentru o fată tânără, îi zâmbi copilei, visătoare: „Avem timp să ne gândim la asta!” înmuie peniţa în călimară şi termină scrisoarea:

„Elizabeth doarme lângă mine. O s-o trezesc de îndată, o să-i dau medicamentele, o s-o sărut din partea ta şi-a lui Denis, din tot sufletul. Acum, sărutările mele sunt pentru tine. Aştept cu nerăbdare clipa în care o să ţi le dau altfel decât în scris. Soţia ta care te iubeşte, Amélie”.

După ce lipi plicul şi scrise adresa, nu ştiu ce să mai facă. Cărţile domnişoarei Quercy zăceau pe colţul mesei. Luă una şi se lungi pe şezlong. Cu degete leneşe întoarse câteva pagini, la întâmplare. Textul cenuşiu îi juca prin faţa ochilor. Citi:

„Am intrat în peşteră, unde sihastrul a alcătuit un

pat din muşchi de chiparos pentru Atala...”

Directoarea întredeschise uşa:

— Vă deranjez, doamnă?

— Deloc.

Domnişoara Quercy era însoţită de domnişoara Hugues şi de domnişoara Bertrand. Învăţătoarea şi supraveghetoarea se înduioşară privind chipul liniştit al Elizabethei.

— Ce schimbare, faţă de ieri!

— S-ar zice chiar că i s-au colorat puţin obrajii!

Şuşotelile lor umpleau odaia. Clătinau din cap lângă pat, ca nişte zâne bune. După un timp, se retraseră. Domnişoara Quercy rămase ca să pregătească bolnava pentru noapte. După ce-i luă temperatura, Amélie îndreptă termometrul spre lumină şi anunţă cu mândrie: 38, 8.

— Domnul fie lăudat! suspină domnişoara Quercy.

— Nu te duci sus? întrebă Denis.

— Nu, spuse Pierre.

— Ar trebui! E deja târziu!

— Nu mi-e somn.

Denis nu mai avea răbdare. Stând la casă în locul Amélici, era obligat să lucreze fără pauză de la douăsprezece ziua până la trei dimineaţa. Acest orar îl împiedica să-şi întâlnească iubita, la sfârşitul scrii, aşa cum se obişnuise. Pentru că şi Clémentine era ocupată în timpul zilei, aproape că nu se mai văzuseră de două săptămâni. Situaţia fiind atât de încurcată şi de durată, o rugase să vină cel puţin să stea de vorbă, la cafenea, după miezul nopţii. Or, era douăsprezece fără zece şi Pierre, care ar fi trebuit să se ducă de mult la culcare, se încăpăţâna să stea în spatele barului. Încă puţin şi o să se trezească nas în nas cu Clémentine. Trebuia să evite această întâlnire cu orice preţ. Ca să-l hotărască pe cumnatul lui să o şteargă de acolo, Denis îi aminti de dispoziţiile lăsate de sora lui:

— Amélie ar fi nemulţumită dacă ar şti că încă mai

eşti aici!

— Oh, Amélie! bombăni Pierre, are ea alte griji pe cap. Oricum, nu crezi că ar fi cazul să vină acasă, acum, când fetiţa s-a făcut bine?

— Vrea să fie lângă ea în timpul convalescenţei. E firesc.

— Nu prea ne descurcăm, noi doi, fără ea!

Denis începu să râdă:

— Hai, lasă! Puţină răbdare! O să o ai în curând înapoi pe Amélie a ta. Pe cuvântul meu, s-ar zice că nu poţi să trăieşti departe de ea! Mă uit la tine, eşti năuc, aiurit, nu-ţi găseşti rostul…

— Aş vrea să te văd pe tine în situaţia astă! spuse Pierre ridicând din umeri.

Denis se pregătea să-i răspundă cu o observaţie ironică despre inconvenientele căsniciilor prea legate, dar rămase cu vorba în gură. Clémentine tocmai intra în cafenea, cu o pălărioară cu boruri pe cap şi o eşarlă sărăcăcioasă din blană de iepure la gât. Văzându-l pe Pierre la bar, vru să se întoarcă. Din priviri, Denis îi făcu semn să rămână. Se aşeză încurcată la o masă, lângă uşă. Maurice, chelnerul de noapte, se apropie ca să ia comanda.

— Asta e, o să mă duc totuşi la culcare, spuse Pierre.

Nu observase nimic. Totul putea încă să se termine cu bine.

— Sigur că da. Du-te repede.

Pierre îşi scoase şorţul, verifică maşinal robinetele de berc închise şi plecă de la tejghea căscând. În timp ce traversa sala, dădu cu ochii de Clémentine. Rămase pe loc, cu picioarele depărtate. O mişcare de surpriză îi împinse capul înainte. Denis îşi simţi stomacul strâns ca într-o menghină. Reacţiile cumnatului său erau întotdeauna îngrijorătoare. Cu problemele lui cerebrale, cu nervii bolnavi, nu-şi mai putea stăpâni impulsurile şi se comporta, în orice împrejurare, într-un mod

neprevăzut pentru cei din jur. O să se înfurie, să ţipe „să facă scandal? Nu, părea foarte calm, aproape zâmbitor. După o clipă de ezitare, se duse spre masa Clémentinei. Ea îl privea înfricoşată, cu degetele înţepenite pe închizătoarea poşetei.

— Ei, nu! Nu mă-nşel! spuse el. E chiar Clémentine. Bună. Ce mai faci?

— Foarte bine, domnule, bâigui ea.

— E frumos c-ai venit să ne vezi. Cu ce te ocupi, acum?

— Sunt vânzătoare într-un magazin de încălţăminte, pe Boulevard des Capucines.

Părea atât de binevoitor, încât ea se întreba dacă nu a uitat în ce condiţii plecase de-aici.

— Am auzit că Elizabeth a fost rău bolnavă.

— Oh, acum s-a terminat. O să se înzdrăvenească repede. Soţia mea e acolo.

Clémentine se înroşi.

— Nu e uşor să ţinem cafeneaua fără ca, continuă Pierfe. Nu mai am răbdare s-o văd acasă.

— Înţeleg.

— Ei bine, asta e, vă las. Denis o să se ocupe de dumneata. Pe curând!

Dădu din cap în semn de salut şi se îndreptă spre scară. După ce dispăru, Clémentine se apropie de casă:

— Am tras o spaimă! şopti ea.

— Da’ cu! spuse Denis strângându-i mâna pe furiş. A fost drăguţ?

— Foarte drăguţ! Să nu-ţi vină să crezi! Doar că ar trebui să nu-i pomenească de noi surorii tale!

— Nu-ţi face probleme. Aranjez eu cu el. N-o să spună nimic. E un tip de treabă, ştii?

Clémentine se aşezase la bar… Maurice puse în faţa ei vermutul de coacăze comandat.

— Dă-mi şi mie unul, spuse Denis.

Chelnerul îl servi la casă şi se îndepărtă.

— Eşti faină cu blana şi pălărioara, zise Denis. Ce

păcat că eşti aşa de frumuşică şi ne vedem atât de rar! Zău dacă nu sunt seri în care îmi vine să las totul baltă şi să vin la tine acasă!

— Spui aşa, dar n-ai face-o, suspină Clémentine.

— Aş face-o dacă aş şti că situaţia asta ar mai dura mult. Dar soră-mea se întoarce curând. Şi-atunci ne întoarcem la viaţa noastră dinainte.

Clémentine îşi strânse buzele fardate într-o strâmbătură dispreţuitoare:

— Pentru că ţie viaţa noastră dinainte ţi-e de ajuns?

— Păi, nu-i prea rea!

— Ah! Aşa găseşti tu?

Îi despărţi un client. Denis îi vându două pachete de ţigări. După asta, Maurice veni să-i ceară o serie de jetoane de diferite culori. După ce plecă, Clémentine continuă discuţia întreruptă:

— Ţie ţi se pare, deci, că nu ne merge prea rău. Ei bine, n-ai pretenţii prea mari! Când mă gândesc c-am putea locui împreună, plăcut, fără să dăm socoteală nimănui, să punem banii laolaltă, să facem dragoste în fiecare noapte, dacă avem chef, şi că din cauza soră-ţi…

— Nu te lega de soră-mea! N-are niciun amestec în toate astea!

— Ah, nu? Atunci de ce te-ai întors să munceşti aici? Nu că ţi-a cerut-o?

— Ba da. Şi-a avut dreptate. Nu puteam s-o las baltă, cu Pierre şi cu toată treaba!

— Şi pe mine puteai să mă laşi baltă?

— Nu-i totuna!

— Păi sigur că nu-i, totuna! Şi-adică de ce nu-i totuna? Pentru că de mine nu ţi-e frică, dar de ea ţi-e frică! De ani de zile te struneşte cum vrea…

Reproşurile acestea Denis le mai auzise de douăzeci de ori din gura Clémentinei. Cu toate că în sinea lui recunoştea că ea avea dreptate să se plângă, refuza S-o spună deschis, de teamă să nu fie împins să ia vreo hotărâre importantă şi irevocabilă. Pentru el, esenţial era

să-şi păstreze libertatea de mişcare într-o situaţie care nu-i era clară.

— Să-ndrăzneşti să spui că n-am dreptate, şopti Clémentine cu glas mânios, să-ndrăzneşti să spui că n-o asculţi în toate pe soră-la, că nu ştii cum să-i mai intri în voie!…

Enervat de cicălelile ei monotone, Denis mormăi:

— Dac-ai venit să-mi faci o scenă, puteai să rămâi acasă la tine. Nu ne-am văzut de mult, avem noroc să fim puţin împreună şi, în loc să profităm, îmi cauţi nod în papură! Zău, dacă te mai înţeleg…

Mai servi un client şi spuse:

— Pe sora mea, ştii foarte bine cum trebuie să o iei. Încetul cu încetul, o s-o hotărăsc. O să fie bine.

— Ce-o să fie bine? exclamă Clémentine. N-o să vrea niciodată să ne căsătorim. Şi, dacă ea nu vrea, nici tu n-ai să vrei!

Un consumator, aşezat la bar, se uită la ei sorbindu-şi berea.

— Nici măcar nu putem sta de vorbă liniştiţi, şopti ea.

— Pentru ce-ai tu să-mi spui, bombăni Denis, poate că-i mai bine.

— Vrei să plec?

— Vreau să vorbim despre altceva.

Maurice se apropie de ei, cu o tavă încărcată, purtată la înălţimea umărului.

— Scuzaţi-mă, vă deranjez, zise el făcând cu ochiul.

— Nu-i nimic, răspunse Denis.

Făcu socoteala consumaţiilor în timp ce Maurice îi dădea jetoanele. Chelnerul se îndepărtă. Cu o privire cât se poate de blândă, Denis continuă cu glas scăzut:

— Toată ziua nu faci decât să te enervezi. Dacă-ţi spun că toate se vor aranja, ştiu eu ce spun. Lasă-mă să mă descurc. Iubita mea Clémentine pe care-o iubesc, iubita mea Clémentine care nu vrea să mă creadă!…

Ea îşi şterse vârful nasului cu o batistă şi luă o

înghiţitură de vermut.

— Zâmbeşte-mi, spuse Denis.

Ea îi zâmbi, cu buzele moi şi ochii trişti. Încă o dată, pericolul fusese îndepărtat. El profită cu recunoştinţă de această amânare:

— Ah! în sfârşit, ţi-ai venit în fire! Habar n-ai ce idee am! Să stai până la închidere!

— Nu se poate!

— Ba da. Ne urcăm la mine în cameră şi, mâine dimineaţă, te scot pe furiş, înainte ca Pierre să se scoale. Nimeni n-o să bănuiască nimic şi-o să fim împreună o noapte. După ce-am răbdat atâta timp!…

Faţa lui exprima o dorinţă atât de promptă, încât ca fu şocată:

— Ţie unul, numai la asta ţi-e gândul!

— Da sau ba?

Coborându-şi pleoapele, ea bâigui:

— Cum vrei tu!

Abia se lumina de ziuă când ci coborâră din mansardă. Tăcută şi întunecată, cafeneaua dormea într-un iz de praf, vin şi tutun. Ţinând-o pe Clémentine de mână, Denis o călăuzea printre barierele de scaune cu picioarele îndreptate spre tavan. Se despărţiră în faţa uşii. Denis băgă clanţa în încuietoare, trase zăvorul şi deschise uşa. Un aer rece şi ceţos se strecură în sală.

— Mâine, la aceeaşi oră! spuse Denis.

— Da, şopti ea. Du-te repede să dormi.

— Şi tu la fel.

— Oh, eu nu prea am când. Trebuie să fiu la magazin la opt şi jumătate. Da fapt, şi dacă m-aş culca n-aş putea dormi.

— De ce?

— Pentru că m-aş gândi la noi. A fost grozav!

Avea buzele roşii şi obrazul livid de oboseală. Înălţată pe vârful picioarelor, îi întinse lacomă gura. El simţi un gust plăcut de fard şi salivă. Ea închise ochii şi se tângui:

— Of, tu, tu! Mă prosteşti!

El era încântat că încă o mai dorea după tot ce se petrecuse între ei.

— Am fugit!

Denis o privi plecând, în lumina palidă a dimineţii. Tocurile ei ascuţite ţăcăneau pe asfalt. Pălărioara cu boruri dansa vesel. Era singură pe trotuarul mărginit de pubele încărcate. Închise uşa, mulţumit de el, de iubita lui şi de viaţă.

Pe când se pregătea să urce înapoi în camera sa, treptele trosniră, un bec se aprinse în casa scării şi Pierre se ivi, aplecat peste rampă. Chipul îi era încă moleşit de somn. O umbră de barbă îi înnegrea obrajii şi bărbia. Clipi din ochi şi bombăni:

— Ce faci în sală, la ora asta?

După ce căută o scuză valabilă, Denis se mulţumi să răspundă evaziv:

— Nimic special!

— Mincinos afurisit! Te-am auzit cum o ştergeai cu Clementine!

Râdea atât de binevoitor, încât Denis, liniştit, începu să râdă şi el, ceva mai încet.

— Ei, da. Nu poate omu’ să-ţi ascundă ceva. Eram cu ea.

— Dacă află Amblie, iese cu scandal! spuse Pierre coborând ultimele trepte.

— N-o să te-apuci să-i spui!

— Nu. N-ai grijă. N-are nevoie să ştie. La urma urmei, e treaba voastră!

Denis îşi privi cumnatul cu recunoştinţă. Ce bine era să fii între bărbaţi, ce bine te înţelegeai, fără vorbă multă şi fără supărare! Femeile sunt cele care complică situaţiile cele mai clare. Cum este vorba de amor, cum îşi pierd capul. Constatarea asta i se potrivea la fel de bine atât Améliei, care vedea răul peste tot, cât şi Clémentinei, care se încăpăţâna să ceară imposibilul.

— Păi; asta-nseamnă, reluă Pierre, că-ţi place în

continuare fata asta?

— Cam aşa!

— Eşti îndrăgostit?

— Aşa cred.

Pierre îşi aprinse o ţigară şi trecu după tejghea.

— M-am uitat la ea ieri. E drăguţă; Nu pricep de ce Amélie e aşa de pornită împotriva ei.

— Nici eu. E-o prostie!

— Ce vrei? oftă Pierre, e ciudată Amélie. Nu vede decât de pe partea ci, ca femeie. Nu se pune în locul altuia. Şi, când îi intră ceva în cap, n-o mai poţi întoarce din drum. E cum zice ea şi gata. Ai în faţă un zid. Totuşi, mă gândesc să stau de vorbă cu ea, când se întoarce.

— Despre ce?

— Despre tine şi Clémentine. Dacă legătura dintre voi mai ţine, înseamnă că e ceva serios. N-are nimeni dreptul să nu-i lase pe oameni să fie fericiţi. O să te însori cu fala. O să veniţi să locuiţi aici. O s-o ajute pe Amélie la casă.

În timp ce cumnatul lui trăncănea cu o generoasă inconştienţă, Denis simţea cum urcă în el spaima din zilele rele. Picioarele i se împotmoleau în ciciul căsniciei. Uşile se închideau. O femeie urma să înlocuiască toate femeile. Era prins în cursă.

— Ştii, spuse el, în ce priveşte căsătoria, nu mă gândesc…

— Ah, nu?

Părea dezamăgit. Denis îl bătu pe umăr:

— Nu, bătrâne! Mi-e bine aşa. Om mai vedea mai târziu…

— Şi atunci ce fac cu Amélie?

— Nu-i spui nimic şi gata!

— Cum vrei. Credeam că ţi-ar conveni.

— Mulţumesc, oricum! Vrei să te ajut să deschizi?

— Nu. Albert trebuie să apară. Mai bine du-te de te culcă. Trebuie să fii praf.

— Niţel.

Pierre îi aruncă o privire în doi peri şi mormăi:

— Când mai vine?

— Mâine seară.

— Ei, da! Nu-ţi pierzi timpul!

Se priviră râzând. Faţa lui Pierre exprima invidia omului care nu crede. Se scărpină la ceafă şi mai spuse:

— Eşti al naibii de focos, băiete!

Chelnerul de zi bătea cu degetul în geamul de la uşă.

— Gata! strigă Pierre. Am venit!

Denis urcă la el în mansardă, se întinse cu voluptate în mirosul plăcut lăsat de Clémentine şi adormi.

6.

Amélie rămase la Sainte-Colombe tot timpul convalescenţei Elizabethei şi o aduse cu ea la Paris, complet refăcută, puţin înainte de vacanţa de Paşti. Fetiţa slăbise şi se înălţase în timpul bolii. Fustele au trebuit lungite. Când se privea în oglindă, paloarea ci i se părea interesantă şi ochii mai frumoşi ca niciodată. Părinţii, unchiul Denis, Hortense, chelnerul, toată lumea se purta cu ea cu menajamentele acordate cuiva scăpat de la moarte. Mama ieşi de mai multe ori să se plimbe cu ea, merseră împreună, într-o duminică, la matineu, la „Trianon Lyrique”, unde juca *Clopotele din Corneville*, şi-i dădu voie să îmbrace rochia roz de câte ori avea chef. Atâtea atenţii ar fi putut s-o facă pe Elizabeth să nu mai vrea să plece de-acasă. Dar, cu toată libertatea de care se bucura în familie, gândul că se va întoarce la internat nu o mai îngrijora. I se părea că şi acolo, acum, ar putea fi fericită. Nu lăsase în urmă o prietenă, în persoana domnişoarei Quercy?

Când se întoarse la Sainte-Colombe, însoţită de mama ei, mugurii copacilor stăteau să plesnească şi culoarea neagră a peluzei era îndulcită de un puf de iarbă fragedă. Amélie plecă înapoi în aceeaşi seară, după ce obţinuse promisiunea fetiţei că va face un ultim efort ca să recupereze lipsurile la învăţătură.

În primele zile, Elizabeth crezu cu sinceritate că se va ţine de cuvânt. Se uita cu drag la caietele şi cărţile ei. Se mira singură cât era de dornică să înveţe. Dar, curând, nu-şi mai aminti de hotărârile înţelepte. În aer plutea o moliciune, o veselie timpurie care-ţi îndepărta gândurile de la tot ce nu avea legătură cu redeşteptarea naturii. Sobele, nemaifiind încălzite, stăteau bosumflate, în indiferenţa generală. Deseori, după-amiaza, învăţătoarea deschidea ferestrele clasei ca „să intre soarele. În ora de recreaţie, când era vremea bună, elevele lăsau curtea acoperită, ca să meargă în curtea mare. Domnişoara Hugues şi domnişoara Bertrand luau parte la acest elan primăvăratic, reînnoindu-şi îmbrăcămintea. Lăsând la o parte lucrurile de lână, purtau acum rochii din stofă subţire, gri. Părea că şi sufletul li se înviorase, după o grea gestaţie ivernală. Însănătoşită în chip miraculos, Elizabeth devenise obiectul bunăvoinţei lor. De teamă să nu o obosească cerându-i să înveţe mai mult decât o ţineau puterile, evitau să o asculte la lecţii şi acceptau să le prezinte teme în care nici scrisul, nici ortografia nu erau prea corecte.

Domnişoara Quercy aproba această indulgenţă, dar profita de întâlnirile în care era singură cu eleva ei, în timpul lecţiilor de pian, ca să o facă să înţeleagă binefacerile strădaniei la învăţătură. „Dcă nu le sileşti acum, spunea ea, vei fi obligată să înveţi în timpul vacanţei mari ca să poţi să-ţi reiei locul în clasa ta, la începutul anului şcolar!...” Vacanţa mare era încă departe. Elizabeth ofta, îşi recunoştea vina şi uita imediat, admirând degetele directoarei aşezate pe clapele pianului. De altfel, nu-i displăcea să fie certată de domnişoara Quercy. Vocea aceasta gravă, privirea leală, se strecura până-n fundul sufletului ei, acolo unde cea mai neînsemnată vibraţie era o bucurie. Celelalte fete care, altă dată, ar fi fost geloase pe bunăvoinţa pe care i-o arăta directoarea, acum nu mai aveau nimic de zis,

pentru că ea nu era o „preferată” obişnuită, ci o persoană aparte, ceva în genul unei „înviate”. I se pomenea adesea despre rugăciunile rostite în comun pentru însănătoşirea ei. „Într-o zi am fost de patru ori la capelă! N-ai auzit?” Ea le mulţumea colegelor care contribuiseră la rămânerea ei pe pământ. Aerul ei melancolic şi resemnat le impresiona până şi pe Augustine şi Mauricette Lafleur. Mândru de această operă salvatoare, tot internatul se considera acum responsabil pentru sănătatea ei. Era de-ajuns să tuşească în timpul recreaţiei şi toate strigau în cor: „Domnişoară, domnişoară! Pe Elizabeth o doare în gât!” Dacă nu mânca tot din farfurie, la masă, se găsea întotdeauna cineva să o anunţe pe domnişoara Quercy, care o chema la ea în birou, îi lua pulsul, o punea să scoată limba, îi examina albul ochilor şi o trimitea înapoi, rugând-o să se forţeze să mănânce mai mult.

Aceste semne constante de interes o încurajau pe Elizabeth în sentimentul că ea reprezenta un simbol viu al puterii credinţei în această lume. La începutul lunii mai, dori să le facă o surpriză de proporţii celor din jur, devenind dintr-o dală prima din clasă. Doar că hotărârea aceasta a căzut prost, pentru că lecţiile au fost practic întrerupte în vederea sărbătoririi Fecioarei Maria. Rugăciunile urmau lecturilor pioase cu voce tare. Seara, sub supravegherea domnişoarei Bertrand, fetele confecţionau trandafiri din hârtie, răsucind petalele pe una din lamele foarfecelor. Trandafirii, prinşi pe un semicerc, urmau să le podoaba lor în timpul ceremoniei. Între timp, domnişoara Quercy decorase capela cu crini şi crengi verzi. A fost scoasă din nişa ei statuia Maicii Domnului. Patru eleve, din clasa celor mari, au ridicat-o pe o targă. În spatele ei urma cortegiul elevelor, cu băsmăluţe de pânză albă pe cap şi încununate cu flori artificiale. Procesiunea a făcut înconjurul satului. Toată lumea cânta:

Este luna Mari-i-ei.

Este cea mai frumoasă lună!…

Fecioara se legăna uşor pe umerii celor ce o purtau. Aureola ci strălucea în soare. Rochia îi era croită din azurul dimineţii. Elizabeth, copleşită de fervoare, încerca să cânte mai tare decât toate celelalte. Nu avea ca datoria, mai mult decât oricare, să aducă laudă cerului? Cu toate că în mintea ei mai rămânea un punct obscur: de ce aceleaşi rugăciuni care o salvaseră pe ea nu reuşiseră să o salveze pe Françoise? Asta însemna că Françoise era mai bună decât ca, sau mai puţin bună decât ea, de-o luase Dumnezeu? Nu îndrăznise să o întrebe pe domnişoara Quercy. De altfel, era sigură că răspunsul directoarei la această întrebare ar fi invocat căile neînţelese ale Domnului. Această formulă, auzită adesea la Sainte-Colombe nu-i satisfăcea raţiunea, dar făcea să crească în sufletul ei noţiunea de mister. La urma urmei, poate că e mai înţelept să nu cauţi să afli adevărul!

Zilele se lungeau. Înfloreau trandafirii timpurii. Domnişoara Quercy le învăţase pe fete în ce fel să-i cultive. În fiecare dimineaţă, internatul era invitat să admire bobocii care înfloriseră în timpul nopţii. Domnişoara Hugues, care nu suporta căldura, moţăia uneori pe catedră, în timp ce elevele se străduiau să-şi scrie compunerile despre frumuseţile naturii şi bucuriile prieteniei. Mergeau deseori să se plimbe. Drumul era prăfos. Soarele le ardea ceafa, sub pălăriile rotunde. În pădurea Marie, frunzişul proaspăt învăluia pământul într-o boare albăstruie. Colette Martin şi Mauricette Laficur scotoceau prin tufişuri şi adunau pe furiş insecte pe care le băgau într-o cutie perforată cu găuri mici. În sala de mese, se distrau să ghicească viitorul numărând ciobilurile farfuriilor după o metodă personală: „Scrisoare, pachet, vizită, ieşire, scrisoare, pachet…” Vecinele îşi comparau rezultatele: „O vizită. Mă-ntreb cine-ar putea fi!… Un pachet, sunt sigură că sunt batistele pe care mi le-a promis mama!…”

Şapte fete, printre care Augustine, urmau să se prezinte la prima comuniune anul acesta. Când venea la internat, părintele Bacounet nu se mai ocupa decât de ele. Opt zile înaintea datei fixate pentru ceremonie, ele se despărţiră de colegele lor. Ca să respecte regulile impuse pe perioada de reculegere, îşi vorbeau cu glas scăzut, mâncau la o masă separată, împreună cu domnişoara Quercy, dormeau în grup, în fundul dormitorului şi se plimbau gânditoare prin grădină, în timp ce celelalte eleve se jucau în curte. Era greu să te apropii de aceste fiinţe aflate sub protecţia cerului. Când, din întâmplare, una din fostele colege încerca să intre în vorbă cu ele, o privire trufaşă îi amintea că se rătăcise în cercul iniţiatelor. Elizabeth le urmărea cu invidie şi deplângea faptul că trebuia să aştepte până la anul viitor ca să se bucure de aceeaşi cinste. De când cele care se pregăteau pentru comuniune deveniseră centrul interesului general, atenţia faţă de ca slăbise. Faptul acesta nu o necăjea. Preocuparea ei principală erau pregătirile pentru sărbătoare. Domnişoara Quercy o alesese să cânte în cor, împreună cu alte zece eleve. Repetiţiile aveau loc în fiecare dimineaţă, în vorbitor, cu acompaniament de pian. După-amiaza, directoarea se izola în capelă cu viitoarele comuniante ca să le înveţe să meargă, să îngenuncheze, să se retragă, cu capul plecat, fără să se uite în urmă. În internat febra creştea. Autobuzul aducea pachete. Domnişoara Bertrand cosea în grabă în camera de lenjerie. Feţele celor care urmau ca în curând să se apropie de Sfânta Masă erau din ce în ce mai grave, din ce în ce mai palide. Parcă nu mai aveau viaţă. Dacă toată povestea ar fi fost amânată, ele ar fi murit de inaniţie.

În ziua cea mare, încă de dimineaţă, familiile se înfăţişară, îmbrăcate superb. Pălăriile mamelor se legănau în jurul peluzelor. Rochiile lor erau de culoare închisă şi obrajii trandafirii.

Toţi taţii purtau gulere tari. Primele comuniante au

rămas în dormitor, în timp ce celelalte eleve s-au îndreptat încolonate spre biserica satului. Corul s-a grupat în spatele domnişoarei Quercy, care urma să cânte la armoniu. După ce asistenţa şi-a ocupat locurile, şapte siluete în alb, vaporoase, au pătruns cu paşi lenţi, una după alta, în biserică.

Elizabeth, sufocată de admiraţie, a văzut plutind în faţa ci o procesiune de tinere mirese. Era peste putinţă să le recunoască în aceşti îngeri cu mâinile împreunate pe elevele în uniforme negre de care-şi amintea. Numai Augustine făcea o notă aparte în grup, din cauza înălţimii ei. Îşi depăşea cu un cap colegele, purta o rochie prea scurtă, ale cărei mâneci îi dezveleau încheieturile osoase şi păşea apăsat pe dale, cu picioarele ei mari şi plate, încălţate cu pantofi albi de pânză. În ciuda acestei imperfecţiuni, de care Biserica nu era răspunzătoare, ceremonia s-a desfăşurat pentru Elizabeth ca un vis, sclipind cu lot aurul ei, inundată de muzică şi înmiresmată de tămâie. Răsuna armoniul. Fetele din cor cântau cu glasuri, pe care emoţia le făcea să tremure când luau notele înalte. Rugăciunile răspundeau cântărilor. Preotul vorbea despre nevinovăţia copilăriei, despre grădinile celeste şi despre hrana sufletească. În clipa în care oferi prima împărtăşanie, una din mame începu să plângă.

După slujbă, primele comuniante au împărţit colegelor lor imagini pioase cu numele lor tipărit pe verso. La prânz le aştepta o surpriză: mesele erau acoperite cu feţe de masă albe; fiecare elevă a primit un deget de vin; desertul a fost o uriaşă tortă cu nuci. Elizabeth a regretat că mama ei nu asistase la sărbătoare.

A fost ultima etapă înainte de vacanţa mare. Nopţile deveneau fierbinţi. Prin ferestrele larg deschise, parfumul caprifoiului intra în dormitor. Fetele transpirau mult. Unele din ele, printre cele mari, aveau coşuri pe obraz. Toată lumea se gândea doar la vesela despărţire

din iulie. După ce îşi anunţase sosirea printr-o scrisoare, Amblie apăru la Sainte-Colombe cu trei zile mai înainte de împărţirea premiilor. Cu toate că nu aştepta nicio recompensă, Elizabeth era dezamăgită că va pierde această solemnitate.

Lipită de mama ei în vorbitorul răcoros şi întunecat, o asculta pe domnişoara Quercy vorbind cu amărăciune despre cazul elevei care o neliniştea cel mai mult.

— Nu vă ascund că faptul că fetiţa dumneavoastră a rămas în urmă mă întristează, stimată doamnă. Era deja printre cele mai puţin silitoare şi boala a făcut-o să piardă un trimestru. I-am spus în mai multe rânduri că va trebui să muncească mult în vara asta, dacă nu vrea să repete clasa în octombrie.

— Contaţi pe mine, domnişoară, spuse Amélie, o să mă ocup eu de ea.

— Veţi avea timp, cu toate câte aveţi de făcut?

— O să mă organizez.

— I-am dat câteva teme, dar va trebui să revedeţi cu ea toată programa anului şcolar.

— Asta înseamnă că n-o să am niciun fel de vacanţă adevărată? se tângui Elizabeth.

— Ba da, spuse Amélie. Vei petrece mai întâi trei săptămâni la Chapelle-au-Bois, la bunicu’.

Elizabeth sări deoparte, se uită la maică-sa şi exclamă, bucuroasă:

— E-adevărat? Oh, mulţumesc, mamă!

— Aveţi dreptate să nu o ţineţi la Paris pe toată durata vacanţei, spuse domnişoara Quercy. Cu toate că s-a însănătoşit, mai are nevoie de aer curat. La ţară se va simţi bine.

— Aşa m-am gândit şi eu. O voi duce deci la Chapelle-au-Bois pe la douăzeci iulie şi mă voi duce să o iau pe la cincisprezece august. După asta, ne apucăm serios de treabă, nu-i aşa, Elizabeth?

Încântată de promisiunea acestei şederi la ţară, Elizabeth se silea să-şi stăpânească bucuria, ca să nu o

jignească pe domnişoara Quercy.

— Oh, da, mamă, murmură ea.

— Într-o lună şi jumătate de muncă stăruitoare vom reuşi să completăm multe lacune.

— Cu siguranţă, cu condiţia să nu o slăbiţi nicio clipă.

— Îmi pare foarte rău că e atât de leneşă!

— Nu e vorba chiar de lene… Mai curând un fel de incapacitate de a-şi fixa atenţia pe un lucru precis…

În timp ce persoanele adulte discutau cu competenţă despre cauzele care o împiedicau să se consacre studiului, Elizabeth gusta deja, în imaginaţie, plăcerile unei existenţe bucolice şi trândave. Prin cap îi curgeau pârâuri. Toate păsările pădurilor veneau să-i mănânce din palmă, ciripind. Păzea o turmă de di albe pe coasta unui deal verde. Bunicul îi istorisea poveşti în timp ce lucra în faţa focului din fierărie.

Domnişoara Qucrcy continua să vorbească cu glas egal şi blând. Mama zâmbea, aproba cu un semn din cap. Păreau a fi două prietene.

Răsunară lovituri de ciocan. Era portarul care bătea cuie, punând pe picioare estrada pentru împărţirea premiilor. Pe fereastra deschisă, Elizabeth o văzu pe domnişoara Bertrand care trecea, şchiopătând, prin grădină. Ducea, strânsă la piept, o ghirlandă voluminoasă din hârtie, înfăşurată ghem, destinată împodobirii curţii acoperite. Elizabeth îşi aminti de pregătirile de la cafenea, pentru 14 iulie. Curând, unchiul Denis va agăţa lampioanele în sală.

— Promite-mi c-ai să-mi scrii, Elizabeth, spuse domnişoara Quercy.

— Da, domnişoară.

— Când te vei întoarce, în octombrie, vreau să fii printre primele din clasă.

— Am să încerc, domnişoară.

— E plină de bunăvoinţă! spuse Amélie râzând. Să sperăm că va dura!

Clopoţelul sună pentru cele care mai rămăseseră.

— Autobuzul trebuie să sosească, spuse domnişoara Qucrcy.

Amélie se ridică. Elizabeth îşi luă geamantanul, greu, pentru că în el era lot trusoul ei. Domnişoara Qucrcy însoţi călătoarele până la poartă. Din internat, prin ferestrele deschise, ajungeau până la ele vocile fetelor care cântau în cor:

„Ce gând plăcut mă poartă şi mă-nflăcărează!

Oh, Iisuse, pe tine te zăresc…”

Elizabeth îşi luase deja rămas-bun de la colegele ei de clasă, de la domnişoara Bertrand, de la domnişoara Hugues. Cu conştiinţa împăcată, nu mai era atentă decât la freamătul câmpiei, de unde se făcea auzit un zgomot de motor.

PARTEA A PATRA

Cu un zâmbet consternat, Amélie spuse clătinând din cap:

— Cum ţi-ai legat cravata, tată?

— Ca de obicei, spuse Jérôme. Nu-i bine?

Fără să răspundă, ea se apropie de tatăl ei, desfăcu panglica de satin negru – un ghem umflat sub bărbia lui –, trase de un capăt ca să-l echilibreze pe celălalt şi refăcu funda în mod corect, între colţurile gulerului. El îşi întindea gâtul ca să-i uşureze acţiunea. Sub claia de păr cărunt, aproape alb, obrazul său aspru avea culoarea aramei. O mustaţă, căruntă şi ca, tunsă perie, se rotunjea deasupra gurii. Ochii lui sclipeau precum cărbunii din forjă. Cu toate că avea o înfăţişare aspră şi robustă, fiica lui îl trata ca pe un copil, distrând-o grozav pe Elizabeth. Cu o mişcare rapidă, Amélie finaliză aranjarea cravatei:

— Aşa parcă e ceva mai bine!

— Mult mai bine! fu şi părerea Elizabethei.

— Păi atunci, dacă sunt pe placul tuturor, sunt mulţumit! spuse Jérôme.

Credea că inspecţia a luat sfârşit, dar Amélie îl ţinu pe loc pentru că zărise două pete pe reverul hainei:

— Stai puţin! întoarce-te spre lumină.

El se supuse, cu un aer maliţios şi vinovat în acelaşi timp. Amélie muie o cârpă curată în apa dintr-o doniţă şi frecă reverul hainei cu mişcări scurte şi rapide.

— Îţi faci de lucru pentru te miri ce. Nici verişoara, nici mătuşa n-ar fi observat nimic!

— N-o fac pentru ele, o fac pentru mine.

— Asta-i cu totul altceva! Dă-i drumu'! exclamă Jérôme, îndepărtându-şi braţele într-un gest caraghios.

Elizabeth îşi iubea bunicul pentru că zâmbea mereu şi nu ridica glasul. De o săptămână, de când venise la Chapelle-au-Bois cu mama ei, îşi petrecea cea mai mare parte a timpului lângă el, în fierărie. În faţa focului, el părea frumos şi puternic ca un duh din măruntaiele pământului. Ciocanul său îndoia fierul, scânteile jucau în faţa lui, ca nişte aşchii de diamant. Bogăţia lui era tot ce ţâşneşte, sclipeşte şi moare imediat. Ar fi dorit să-l privească la nesfârşit, în cămaşă şi cu şorţul de piele. Dar, se înţelege, pentru o vizită aşa de importantă ca aceea pe care urmau să o facă, se impunea o ţinută decentă. Chiar şi mama purta rochia ei de vară cea mai frumoasă, din organdi verde ca jadul şi pălăria de tafta mov, decupată în întregime în dinţişori care se îmbucau unii în alţii. Rochia roz somon a Elizabethei era pusă în valoare de această fericită opoziţie de nuanţe. Invitându-i pe cei trei, învăţătorii din Jeyzelou vor rămâne uimiţi de eleganţa lor. Mama zicca că se simte vinovată faţă de ei pentru că nu le scria decât de sărbători, tocmai lor, care fuseseră atât de drăguţi cu tinereţe. Îi povestise de nenumărate ori Elizabethei cum, după ce-şi luase certificatul de studii de la şcoala elementară, locuise un an la familia Chazal, la Jeyzelou, ca să-şi completeze cunoştinţele. Fiind o şcoală de băieţi, ea învăţa acasă sub îndrumarea mătuşii Clotilde. „O femeie nemaipomenită, atât de veselă, de dèsteaptă, de activă! Aproape tot ce ştiu lor le datorez, ei şi unchiului Hector”. Chiar a doua zi după instalarea lor la Chapelle-au-Bois, le trimisese o

scrisoare, anunţându-le intenţia de a trece să-i vadă. Cu poşta următoare sosise un răspuns entuziast: erau aşteptaţi, ea, fiica şi tatăl ei, la prânz, duminica următoare. Nu se admitea nicio scuză.

Elizabeth era foarte ambalată la gândul acestei expediţii înspre ramura îndepărtată a familiei. La plăcerea de a merge cu trenul se adăuga aceea de a descoperi, la capătul călătoriei, oameni pe care-i cunoştea după nume, dar pe care nu-i văzuse niciodată. I se părea că mama nu se grăbea deloc cu scosul petei. Doamna Pinteau intră, dolofană şi agitată, în bucătărie:

— E zece şi cinci! Dacă nu vă grăbiţi, pierdeţi trenul!

— Zău că aşa se va-ntâmpla. Bieţii de ei, ce rău o să le pară!

— Gata. O să se usuce pe drum.

Au mai pierdut câteva minute ca să caute poşeta Améliei, pălăria lui Jérôme şi să-i repete doamnei Pinteau instrucţiunile de care nu avea nevoie:

— Ştiu, ştiu… încui tot… Vă întoarceţi diseară… Nu vă pregătesc nimic de mâncare…

Îi împinse pe uşă afară şi rămase în prag ca să-i vadă plecând. Mergeau toţi trei alăturaţi, pe strada care ducea la gară, Amélie la braţ cu tatăl ei şi cu Elizabeth de mână. Jérôme ar fi vrut să-l vadă tot satul, cu fata şi nepoata lui, în ţinuta de duminică. Se îndrepta de spate ca să pară mai tânăr şi răspundea cu gravitate la salutul trecătorilor.

Au ajuns la gară cu zece minute înainte de plecarea trenului şi au avut norocul să găsească un compartiment gol.

Era un tren personal, aşa că făcea mai mult de o oră de la Chapelle-au-Bois la Jeyzelou. Pe drum, Amélie încercă să-i explice Elizabethei pentru a douăzecea oară genealogia familiilor Chazal şi Pastoureau:

— Ai înţeles, e vorba despre mătuşa mea Clotilde şi unchiul meu Hector Chazal, amândoi învăţători

pensionari, de fata lor, Thérèse, şi bărbatul ei, domnul Julien Pastoureau, şi ei învăţători şi care conduc acum şcoala, şi de nepoţica lor, care are vârsta la şi o cheamă Geneviève.

— Atunci, Geneviève e fata cui?

— Cé-ntrebare! Fata Thérèsei şi a lui Julien!

— Trebuie să le spun vere şi verişoară?

— Nu, eu le spun aşa. Ţie îţi sunt unchi şi mătuşă.

— Un unchi şi o mătuşă ca unchiu' Denis?

— Puţin mai îndepărtaţi…

— Şi Geneviève? Ce e cu mine? Verişoară?

— Cam aşa ceva. Dar poţi foarte bine să-i spui direct: Geneviève.

— Şi bunicului?

— Ai să-i spui „tăicuţu'", ca toată lumea. O să-i facă plăcere. Şi bunicii „mămăiţa".

— Nu cred că o să mă descurc, oftă Elizabeth.

Jérôme începu să râdă:

— Haida de! Doar e foarte simplu. Ah, ce bucuros sunt să-i revăd. Sunt aproape sigur că nu i-am mai văzut de când a murit biata ta mamă.

— Ba da, tată. Adu-ţi aminte, au venit la nunta mea.

— Ai dreptate. Şi încă de două, trei ori după război. Pentru o viaţă întreagă e puţin. Locuim la distanţă de o oră cu trenul, ne suntem tare dragi unii altora şi fiecare stă la el acasă!

— E nostim că sunt toţi învăţători, spuse visătoare Elizabeth.

— Da, aşa e, exclamă Jérôme. În învăţământ din tată-n fiu şi din mamă-n fiică. Parcă şi micuţa Geneviève se pregăteşte să intre la Şcoala Normală…

Elizabeth vedea cum se înălţa în faţa ei, etaj cu etaj, ca la circ, o piramidă de oameni pricepuţi în ale ortografici, la aritmetică, istorie şi geografie. Cei mai bătrâni erau la baza edificiului. În vârf era o fetiţă.

— Nu mă mir că Geneviève are aplicaţie pentru studiu, spuse Amélie. Cu nişte părinţi că ai ei!…

Pe măsură ce se apropiau de Jeyzelou, Elizabeth se simţea tot mai intimidată. Ce figură o să facă ea printre aceşti campioni ai gândirii, când ca încă se mai încurca la tabla înmulţirii? Trenul bubuia şi trosnea, căldura mare de iulie intra pe fereastra deschisă, cu un miros de funingine. Trenul se oprea des în gările mici de ţară, albe sub cerul albastru. Unii coborau din vagoane, alţii urcau. Mulţi bărbaţi purtau căipăşi specifice regiunii şi saboţi. Femeile trebuiau să-şi suflece numeroasele fuste suprapuse, ca să se urce în tren. Toate duceau coşuri pe braţ. Înainte de a porni din nou, locomotiva şuiera. În sfârşit, Jérôme anunţă:

— Pregătiţi-vă. E următoarea.

Amélie îşi potrivi pălăria, îşi şterse transpiraţia de pe nas cu o batistă subţire, se pudră uşor, netezi rochia fetiţei şi-i recomandă să-şi tragă şosetele. După o curbă pe care trenul o luă scrâşnind, apăru peronul în toată lungimea lui. Aplecată peste fereastră, Amélie strigă:

— Uite-i!

O scuturătură puternică era cât pe-aci să-i facă să-şi piardă echilibrul. Jérôme coborî primul şi o ajută pe Amélie să ajungă jos. Trecerea bruscă de la vacarm la linişte şi de la mişcare la imobilitate o zăpăci pe Elizabeth. Braţele bunicului o ridicară pe sus, fără efort şi o aşezară pe peron, la capătul lumii. De îndată, trei figuri necunoscute se repeziră la ea, într-un elan de bucurie. Mai avu timp să observe că doamna era molatică şi înaltă, cu ochi plăcuţi, albaştri şi purta o rochie neagră cu picăţele albe, că domnul avea o chelie întreruptă de şuviţe de păr paralele şi o mustăcioară cu vârfurile întoarse şi că fetiţa, îmbrăcată în roz somon – şi ea! — avea bucle lungi blonde sub o pălărie de pai şi mănuşi gri deschis. Apoi această imagine se tulbură, pentru că toată lumea se agita şi vorbea deodată. Sărutări înfocate răsunau pe obraji.

— Bună, Thérèse! exclamă Amélie, îmbrăţişându-şi verişoara.

— Bună, Amélie! spuse doamna sărutând-o la rândul ei. Ce drăguţ din partea voastră c-aţi venit! Uite-o şi pe Elizabeth! Ce înaltă e! Şi ce frumuşică!

— Dumnezeule! E cu putinţă să fie Geneviève? continuă Amélie ca să nu rămână mai prejos cu uimirile. Bună, Geneviève! Ai o rochie tare frumoasă!

— Bună ziua, verişoară, spuse domnul apropiindu-se de Amélie, cu braţele larg deschise.

— Bună ziua, vere, îi răspunse ea întinzându-i obrazul cu un zâmbet plin de graţie. Ce fac mămăiţa şi tăicuţu'?

— Au rămas acasă, spuse doamna. Vă aşteaptă cu nerăbdare. Mămăiţa e la bucătărie, îţi dai seama! Şi dumneata, unchiu' Jérôme, ştii că nu te-ai schimbat deloc?

— Poate c-am mai albit.

— Îţi stă foarte bine aşa! Dar unde-s copiii? Haide, Elizabeth, Geneviève, sărutaţi-vă, faceţi cunoştinţă!

Geneviève zâmbi şi înaintă cu braţele lipite de corp. Cele două rochii roz somon se atinseră. Elizabeth era foarte stingherită. Erau atât de caraghioase, îmbrăcate la fel, ca două surori gemene!

— Bună, Geneviève.

— Bună, verişoară.

Şi de o parte şi de alta sărutul fu rezervat. Dar părinţii erau în culmea fericirii:

— Uite cât sunt de drăgălaşe una lângă alta! zise mătuşa Thérèse.

— Asta-mi aduce aminte de vremea când ne plimbam împreună, tu şi cu mine, spuse Amélie. Mămăiţa ţinea neapărat să avem panglici la fel în păr!

— Aşa c. Oh, Doamne, cum trece timpul! Şi Pierre, şi Denis?

— I-am lăsat la Paris! Oh, nu pentru multă vreme: plec peste trei zile.

— Şi Elizabeth?

— Nu, ea o să mai rămână la bunicu' ei până la

cincisprezece august. Are nevoie de aer curat după boală.

— Am aflat. Ce îngrozitor!

— Să nu mai vorbim despre asta! Am trăit zile oribile!

— Sărăcuţa de tine!

— Doamnelor, v-aş ruga să mă urmaţi, spuse unchiul Julien şi-şi acoperi chelia cu o pălărie neagră cu boruri late.

S-au îndreptat spre ieşire. În stradă, grupul s-a împărţit din pricina îngustimii trotuarului. Cei doi bărbaţi mergeau în frunte. Urmau cele două doamne, la braţ şi sporovăind întruna. Pe ultima poziţie veneau Geneviève şi Elizabeth, care n-aveau ce să-şi spună. În general, casele de la Jeyzelou erau mai înalte şi mai noi decât cele de la Chapelle-au-Bois. La ferestre aveau perdele din tul. Strada principală era pavată. Pentru că toată lumea din târg îi cunoştea pe învăţători, unchiul Julien nu făcea nici zece paşi fără să-şi scoată pălăria şi mătuşa Thérèse fără să dea din cap zâmbind.

— Ar trebui să treceţi în faţa noastră, copii, spuse Amélie.

Fetiţele se executară şi trecură în poziţia a doua, având în spate privirile atente ale mamelor. În această ordine ajunseră în faţa unei case frumoase, de culoare gălbuie, înconjurată de verdeaţă. De zidul din stânga se sprijinea clădirea lungă a şcolii, cu un singur etaj şi găurită de ferestre luminoase. Un gard despărţea grădina învăţătorilor de curtea şcolii.

— E minunat! oftă Amélie. Nu s-a schimbat nimic! Recunosc tot, tot!…

Unchiul Julien împinse portiţa şi se dădu politicos deoparte ca să lase doamnele să intre primele. O alee de pietriş mărunt ducea până la intrare. Un domn bătrân şi o doamnă bătrână coborâră treptele şi înaintară, şontâc-şontâc, în întâmpinarea musafirilor.

— Mămăiţă, tăicuţule! strigă Amélie.

Se repezi la ei cu sprinteneala unei adolescente. Mămăiţa era foarte mică, foarte subţire, cu un obraz roz şi zbârcit, ochelari luminaţi de o privire albastră şi un coc ţesut din fire de argint. Dispăru cu totul în braţele Améliei. Nu se mai vedea, dar se auzea un glas sufocat:

— Până la urmă, iată-te, urâcioaso! încă puţin, şi mă lăsai să mor fără să te mai văd!...

Tăicuţu, alături, râdea dând din capul mare, chel şi alungit. La tâmple i se înfoiau şuviţe de păr cărunt. Nasul era la locul lui, nările libere peste mustaţa albă şi pleoştită. Amélie se întoarse spre el şi urmă o nouă serie de pupături şi exclamaţii. Apoi, cei doi bătrâni se înduioşară la vederea Elizabethei. Lipită de obrazul lăicuţului, simţi mirosul de tutun. Mămăiţa mirosea a cremă de migdale. Avea o piele plăcută. Purta un şorţ de bucătărie alb. Doar puţin mai înaltă decât fetiţa, părea o copilă deghizată în bunică.

— Bună, Hector! Bună, Clotilde!

Era rândul lui Jérôme să intre în hora îmbrăţişărilor. Efuziunile continuară sub un umbrar, în frunzişul căruia îşi aveau lăcaşul mii de albine zumzăitoare. După o vreme, tăicuţu' scoase un ceas plat din buzunarul de la vestă, închise un ochi ca să vadă cât arată şi mormăi:

— Nu-i rău să stai de vorbă, dar nu trebuie ca bucătăreasa să uite ce are de făcut. Nu crezi că e timpul, Clotilde?

Mămăiţa ridică din umeri:

— Oh, mai am zece minute bune.

— Du-te să vezi şi te întorci.

— N-am nevoie să văd. Ştiu.

— Aşa mi-ai spus şi ultima dată şi a stat prea mult.

— N-a stat prea mult, Hector!

— Ba da, Clotilde, adu-ţi aminte!

Vorbeau amândoi rulând „r”-ul, cu accentul greoi şi lent din regiune. Până la urmă, mămăiţa, enervată, cedă şi se ridică:

— Asta e, vedeţi bine! Nu-mi dă pace! O să mă

iertaţi, mă duc la bucătărie.

Se îndepărtă, în timp ce bărbatul ei o sfătuia în continuare să nu aibă încredere în instinct, ci în ceas. Amélie şi Thérèse izbucniră într-un hohot de râs tineresc şi lipsit de respect.

— Tata nu s-a schimbat, spuse Thérèse. Tot îşi mai bagă nasul în oale!

— Din fericire! bombăni el. Bucătăria bună nu se face după ureche. E o treabă care cere metodă şi gândire.

— Dac-ai şti cât sunt de emoţionată să fiu iar aici, după atâţia ani! spuse Amélie. Nu mai am răbdare să mă duc să mă uit prin casă.

— Imediat, zise Thérèse. După prânz, o să dăm o raită prin amintirile noastre. Dar vorbeşte-ne puţin despre tine, despre Paris…

Discuţia continuă fără tăicuţu'. Se prefăcea că ascultă, din politeţe, dar se vedea bine că mintea îi era aiurea, lângă soţia lui, în faţa cuptorului. Faţa îi era din ce în ce mai îngrijorată, într-un târziu, spuse:

— Ah! trebuie să mă duc să văd ce se-ntâmplă…

Ieşi de sub bolta de verdeaţă, mândru şi şchiopătând, fără să-i pese de cuvintele ironice care-i salutau plecarea.

Zece minute mai târziu, mămăiţa apăru din nou pe trepte şi strigă:

— La masă! La masă!

Era cald. Amélie îşi scoase pălăria, se pieptănă în faţa oglinzii din vestibul. Uşa de la salonul-sufragerie era larg deschisă. Acolo era aşezată masa, pentru că nici nu intra în discuţie să serveşti un dejun special în bucătărie. Masa, foarte lungă, aproape atingea şemineul într-o parte şi pianina în cealaltă. Tăicuţu' se strecură cu greu la locul lui, cu spatele tăiat în două de capacul claviaturii şi pântecele lipit de faţa de masă. Elizabeth şi Geneviève se instalară la capătul opus „pe scaune înălţate cu câteva perne. Ceilalţi meseni se aşezară ceva mai comod.

Amuţită de admiraţie, Elizabeth privea masa al cărei aranjament depăşea tot ce văzuse ca până atunci. În faţa fiecărci farfurii cu chenar aurit se aliniau trei pahare cizelate în faţete, de mărime descrescătoare. Argintăria strălucea în soare. Şervetele erau împăturite în chip de bărcuţe. Tăicuţu' îl desfăcu pe-al lui şi şi-l înnodă la gât.

— Zău, tată, spuse mătuşa Thérèse, măcar acum ai putea să-ţi pui altfel şervetul!

— Ba nu, spuse tăicuţu'. Ştiu că nu e elegant, dar e mult mai practic!

Pentru început, s-a servit pateu de ficat de gâscă şi salată. Unchiul Julien se pregătea să toarne vin alb în pahare, dar tăicuţu' îl opri:

— Asta-i treaba mea! Habar n-ai cum trebuie să umbli cu o sticlă de vin vechi!

Ieşi cu greu de la locul lui. Pianul, brutalizat, scoase un sunet surd pe sub capac. În mijlocul mesei se sumeţea o sticlă prăfuită. Bătrânul o ridică cu mâini grijulii, ca şi cum ar fi fost o fiinţă vie, o destupă, o mirosi, vărsă din ea câteva picături într-un păhărel, duse la buze lichidul, îl plimbă în gură dintr-o parte în alta, plescăi din limbă şi spuse:

— Iată aici un vinişor de „Montbazillac" din 1920, despre care o să mai vorbim!

— Ei bine, dă-ne repede! spuse mămăiţa. Ne e sete!

Dar tăicuţu' nu voia să se grăbească. Trecând prin spatele scaunelor, umplea paharele cu încetineala şi gravitatea unui preot care slujeşte. Când ajunse în dreptul Elizabethei, Amélie strigă:

— Doar o picătură! Nu suportă vinul!

În ciuda acestei prescripţii, îi turnă preţ de trei degete. Au băut. S-au extaziat. Tot buchetul vinului se desăvârşea pe limbă, la contactul cu pateul de ficat. Elizabeth, căreia îi plăcea vinul dulce, se reţinea să nu-l dea peste cap. Abia aşezat la locul lui, tăicuţu' fu nevoit să se ridice din nou ca să deschidă o a doua sticlă. Din când în când, o pendulă fixată pe perete lăsa să plouă

peste capetele lor primele sunete ale mecanismului ei muzical. Dar nimeni n-o asculta. Conversaţia era foarte animată. În zgomotul vesel al furculiţelor şi cuţitelor, Amélie şi Thérèse evocau amintiri din tinereţe, mămăfţa îl întreba pe Jérôme despre prietenii comuni care locuiau la Chapelle-au-Bois, Julien ridica glasul să istorisească discuţia pe care o avusese, nu demult, cu un inspector de la învăţământul primar; cât despre tăicuţu, prins între pian şi masă, se văila: „Nu mâncaţi! Nu beţi! Serviţi-vă! După asta nu mai e aproape nimic!”. Asurzită de toată vorbăria asta, Elizabeth plutea la câţiva centimetri deasupra solului. La dreapta ci, Geneviève părea la fel de dezorientată ca şi ca şi la fel de fericită. Se priveau, îşi zâmbeau, dar niciuna, nici cealaltă n-avea chef de vorbă.

Deodată, în jurul mesei începu o adevărată foială. Mămăiţa dispăru în bucătărie. Mătuşa Thérèse şi Geneviève se ridicară ca să schimbe farfuriile. Amélie se oferi să le ajute, dar tăicuţu’ i-o interzise fără multă vorbă:

— Totul e prevăzut, totul e aranjat! Rămâi la locul tău!

Paharele au fost umplute cu un lichid roşu închis, în care soarele aprindea sclipiri de rubine. O uriaşă pulpă de berbec îşi făcu intrarea, purtată de mămăiţa. Splendida friptură smulse un suspin de admiraţie mesenilor. Platoul fu aşezat pe masă şi mireasma umplu încăperea. Începu să cânte muzicuţa pendulci. Înarmat cu un cuţit lung, tăicuţu’ atacă pulpa de berbec cu un gest precis şi scurt. Feliile trandafirii, zemoase se culcau molcom una peste alta. Mămăiţa spuse:

— Vezi că am avut dreptate să n-o scot imediat? Am chiar impresia că zece minute în plus nu i-ar fi stricat. Atenţie la os… Acum ar trebui să treci de cealaltă parte…

— Lasă-mă în pace! Am făcut-o întotdeauna, nu-i aşa? Amélie, dă-mi farfuria ta.

— De ce începi cu mine?

— Fără vorbă! Am zis, farfuria ta! Aşa…

— E prea mult, tăicuţule!

— Linişte!… Jérôme, e rândul tău… Thérèse, pregăteşte-te… Ah! am uitat, cine vrea miezul?

Elizabeth căpătă miezul. Lângă friptură era fasole verde. Toată lumea mânca încântată. Dar, la sfârşit, numai domnii s-au mai atins de brânză. Desertul a fost un sufleu de ciocolată, umflat, care „s-a lăsat” când a ajuns pe masă.

— Ce nebunie! Nu mai pot! suspina Amélie.

Între timp, tăicuţu’ reuşise să iasă iar de la strâmtoare ca să le servească un alt soi de vin, de la Barsac, celor care mai aveau capul destul de întreg ca să mai bea. Căldura devenise sufocantă. Bărbaţii aveau obrajii roşii. Doamnelor le strălucea nasul. Pe jumătate terminată de cantitatea de mâncare înghiţită, Elizabeth nu se putu abţine să nu înfulece cu lăcomie din sufleu. În jurul ei, conversaţia fusese reluată zgomotos. Mătuşa Thérèse pomenea – de premiul întâi obţinut de Geneviève la şcoala de fete din Jeyzelou.

— Peste un an o să meargă la internatul şcolii primare superioare din Limoges.

— Peste un an? exclamă Amélie.

Geneviève îşi plecă ochii modestă.

— Da, spuse mătuşa Thérèse. Dar nu sunt mulţumită. Găsesc că învaţă prea mult. În iunie arăta foarte rău!

Elizabeth nu visase niciodată că există părinţi îngrijoraţi că au o fiică prea studioasă. Uitându-se pe furiş la verişoara ei, se minună că un chip atât de delicat ascunde o asemenea cantitate de ştiinţă.

— Eu n-am un asemenea noroc cu Elizabeth, spuse Amélie. Bronhopneumonia a făcut-o să piardă un triihestru. Şi nici altfel nu era prea silitoare…

Elizabeth simţea că discuţia lua o întorsătură periculoasă. Patru învăţători se uitau la ea cu aceeaşi privire critică. Ieşeau la lumina zilei toate greşelile ei, subliniate cu cerneală roşie, cu observaţii pe margine.

Oare mătuşa Thérèse îşi dăduse seama cât era de încurcată?

— Geneviève, spuse ea, ce-ar fi să vă duceţi sub umbrar, până ne bem noi cafeaua?

Fetiţele se ridicară de la masă şi ieşiră, sub privirile înduioşate şi sătule ale părinţilor.

Afară, Elizabeth respiră adânc ca să-şi alunge din minte mireasma obsedantă a vinurilor, fripturii şi ciocolatei. I se părea că nu mai este decât o burtă uriaşă pe două picioruşe firave. Ideea de a se juca sub umbrar n-o amuza.

— Nu vrei mai bine să-mi arăţi şcoala?

— Nu e nimic interesant de văzut.

— Ba da, o să găsim ceva…

Luându-şi în serios rolul de ghid, Geneviève o conduse mai întâi în clasa celor mai mici, mobilată cu bănci pitice şi împodobită cu desene puerile, făcute cu creioane colorate, apoi în clasa Celor mijlocii, cu aspect mult mai serios şi, la sfârşit, în clasa celor mari, cu o tablă impunătoare, neagră, cu citate morale şi hărţi geografice atârnate pe pereţi, toate dovedind înaltul nivel de învăţătură al elevilor. Între catedră şi fereastră se găsea o bibliotecă cu uşi de sticlă, încuiată cu cheia. În faţa şirurilor de cărţi legate în hârtie albastră erau aliniate cutii umplute cu vată în care zăceau insecte moarte, fire de iarbă, flori uscate. Două păsări împăiate se înfruntau cu ciocul întins, plasată fiecare la un capăt al raftului. Poliţa din mijloc prezenta o serie de pietre, ciudat tăiate şi strălucind atât de impresionant, încât Elizabeth crezu că se află în faţa unei comori. Erau pietre cenuşii cu paiete de aur şi argint, altele maro cu vinişoare roz, altele galbene, ca un vârf de suliţă, altele violet aprins, cu ţepi ascuţiţi.

— Ce frumos e! exclamă Elizabeth.

— Da. Tata e foarte mândru de colecţia lui mineralogică. Vezi, ăsta e ghips, asta aramă naturală, ăsta ametist…

— Înseamnă că sunt numai pietre rare?...

— Da.

— Oare costă mult?

— Habar n-am. Cred că da. Oricum, lata ţine mult la ele!

— La ce-i servesc?

— Le arată elevilor... îi învaţă cum să le recunoască...

— Şi doar el şi cu mama ta se ocupă de toţi?

— Nu, mai e şi domnul Charbot, învăţătorul adjunct, care se ocupă de cei mici. Mama de cei mijlocii şi tata de cei mari.

Elizabeth îşi plimba degetele pe geamul dulapului, ca să mângâie, prin transparenţă, minunata comoară adunată aici şi întrebă:

— Cei mari, câţi ani au?

— Doisprezece, treisprezece ani.

— Îi cunoşti?

— Oh, nu. Aproape deloc. Când mă întorc de la mine de la şcoală, ei au plecat deja. Din fericire!

— De ce, din fericire?

— Pentru că nu mi-ar plăcea să-i întâlnesc. Nu se gândesc decât să se bată, să ţipe şi să ia peste picior fetele.

— Cine e mai sever cu ei, tatăl tău sau mama ta?

— Tala, bineînţeles! El e director.

Tot sporovăind, au ieşit din clasă şi au intrat din nou în casă prin uşa din spate. Geneviève îi arătă Elizabethei o încăpere mobilată cu două mese lungi şi patru bănci. În mijloc trona o maşină de gătit neagră, pe care se afla o oală.

— Aici e cantina. Pentru că sunt mulţi elevi care stau departe, la ţară, mănâncă aici la prânz. Mămăiţa le face o supă cu zarzavatul pe care-l aduc ci de-acasă, dimineaţa. De la noi din bucătărie îi auzi cum se hârjonesc, cum se ceartă...

Concentrându-se, Elizabeth încerca să-şi imagineze

cam care era viaţa unei fetiţe ai cărei părinţi erau învăţători. Era o situaţie la fel de greu de înţeles ca şi a Clarei, al cărei tată era clovn. Şcoala se continua şi acasă, despre ce vorbeau în afara orelor de clasă? Despre acordul participiului, despre listele cu judeţele ţării, despre datele importante din istoria Franţei? Cele două fetiţe ajunseră din nou în curtea pustie şi însorită.

— Aici se joacă băieţii? întrebă Elizabeth.

— Da, când e frumos afară, şi în curtea acoperită, când plouă. Ai vrea să vezi curtea acoperită?

— Sigur că da.

Curtea acoperită era mai mare şi mai luminoasă decât cea de la Sainte-Colombe. Acoperişul se prelungea cu o streaşină destul de lată, susţinută de ţevi de fier. Sub streaşină era toaleta. Uşa ei avea un spaţiu gol în partea superioară şi în cea inferioară, pentru ca învăţătorii să poată să-i supravegheze eventual pe cei care o foloseau. Dar surpriza cea mare pentru Elizabeth au fost cele trei boxe de alături, cu peretele din fund acoperit cu o placă de ardezie. Pe acest perete apa şiroia încet şi ajungea într-un şanţ comun. Cu toate că avea o vagă bănuială despre destinaţia acestei instalaţii, Elizabeth întrebă:

— Asta la ce serveşte?

Obrazul încadrat de bucle blonde al Geneviènei se înroşi. Bâigui:

— Ei, şi tu!... Eşti caraghioasă... E pentru băieţi, pricepi?

Caracterul exclusiv masculin al şcolii era evident în acest loc mai mult decât în oricare altul. Pentru prima oară de la începutul acestei vizite, Elizabeth realiză că era o fată rătăcită într-o lume de bărbaţi. Făcu câţiva paşi, şovăi, se prinse cu o mână de un stâlp al streşinii şi se învârti în jurul lui, în viteză.

— Înseamnă că tu nu te joci niciodată cu băieţii? reluă ea.

— Niciodată.

— Câţi sunt?
— Cred că şaizeci şi cinci.
— Sunt mulţi!
— Da.
— Noi, la Sainte-Colombe, suntem cam cincizeci de fete.
— Toate interne?
— Se-nţelege!
Geneviève oftă:
— Peste un an voi fi şi eu internă. Nu-mi place deloc, ştii?
— De ce?
— Pentru că o să trebuiască să trăiesc departe de părinţii mei.
— Lasă, te obişnuieşti, spuse Elizabeth pe un ton protector.
— Când eşti la internat ai multe prietene?
— Depinde! Eu n-am avut decât una singură. Şi a murit.
— A murit? exclamă Geneviève. E îngrozitor!
— Pentru ea nu, pentru că acum e în cer. Doar pentru mine, pentru părinţii ei. De fapt, şi cu era să mor…
— Din cauza bronhopneumoniei?
— Da.
Se îndepărtaseră de curtea acoperită.
— Vrei să vezi grădina de zarzavat? Tăicuţu' se ocupă de ea. După asta mergem la mine-n cameră să-ţi arăt cărţile mele.
— Ai Un păr foarte frumos, zău! spuse Elizabeth.
— Crezi?
— Ai zice că e mătase. Buclele sunt naturale?
— Da. Mama le învârteşte pe deget în fiecare dimineaţă.
— E destul ca să ţină aşa?
Geneviève râse cochet şi-şi scutură capul ca să-şi agite buclele.

— Mie îmi place şi părul tău. Uneori mi se pare că aş prefera o pieptănătură dreaptă, ca a ta.

— Să nu spui asta!

— Ba da. Acum e mai la modă. Ai băgat de seamă că rochiile noastre sunt aproape la fel?

— Da, răspunse resemnată Elizabeth. N-avem ce-i face. Se mai întâmplă…

— A ta e de la Paris?

— Bineînţeles! Mamaa cumpărat-o de la „Samaritaine”.

— E un magazin mare?

— Cel mai mare şi cel mai şic, spuse Elizabeth înfoindu-şi cu mâna volanul care-i acoperea umerii.

Acum înaintau pe un drum îngust, între două garduri vii de mazăre sălbatică, cu vrejurile încâlcite. Elizabeth apucă o păstaie, la întâmplare, o deschise cu unghiile, scoase un bob şi-l sparse între dinţi. Sperioasă, Geneviève ţipă:

— Nu mânca aşa ceva! O să te doară burta!

— Nici vorbă! Mănânc orice e crud şi n-am niciodată nimic.

Purtarea acestei verişoare, atât de cuminte, o îmboldea să exagereze, prin opoziţie, propria ei libertate în felul de a fi. În faţa Genevièvei, înmărmurită, îşi umplu gura cu boabe de mazăre, mestecându-le cu mare plăcere:

— Sunt bune! Dulci!… Oh, aici sunt căpşuni?

— Sunt verzi!

— Cu-atât mai birifel

— Îţi mai e foame?

— Nu, spuse Elizabeth punându-şi o căpşună pe limbă.

— Păi atunci, de ce mănânci?

— De distracţie.

Căpşuna avea un gust de pământ. Elizabeth se forţă să o înghită. Masa de la prânz, prea bogată, îi îngreuna stomacul. Brusc, simţi că i se face rău. Prin faţa ochilor îi

jucau puncte negre. Şopti:

— Ce-ar fi să ne întoarcem să vedem odaia ta?

Obscuritatea şi răcoarea din vestibul o mai înviorară. Merse în urma verişoarei ci pe o scară ale cărei trepte de lemn străluceau ca zahărul ars. Camera Genevièvei era atât de ordonată, atât de îngrijită, încât părea nelocuită. Pe masă, în jurul unei sugative galbene fără nicio pată, erau aşezate simetric călimara, guma, linia, tocul, creionul, ascuţitoarea. Nimeni nu se culcase vreodată în patul acesta cu cuvertură din satin roz, absolut nouă! Nu se vedea nicio jucărie aruncată prin vreun colţ. Două scaune, împinse la perete, încadrau o etajeră plină cu cărţi. Toate aveau coperţi legate în roşu, albastru sau verde, cu titluri aurite. Elizabeth descifră câteva: *Un drăcuşor cumsecade*, *Hanul* la *îngerul păzitor*, *Singur pe lume*, *Un te-miri-cine*[10].

— Ai ceva cărţi! Le-ai cumpărat?

— Nu, majoritatea sunt premiile pe care le-am luat la şcoală.

— Şi le-ai citit pe toate?

— Da, de mai multe ori.

— Eu nu citesc prea mult. La internat n-am timp şi la Paris sunt prea ocupată.

Prin fereastră pătrunse vocea mătuşii Thérèse:

— Geneviève! Elizabeth! Unde sunteţi?

— La mine-n odaie, strigă Geneviève.

— Veniţi repede!

Coborâră scara, Geneviève cu paşi liniştiţi, cu mâna pe balustradă, Elizabeth sărind de pe o treaptf pe alta, tropăind tare cu tocurile. Adulţii erau adunaţi sub bolta de verdeaţă. La apariţia copiilor, toate feţele arborară o expresie zâmbitoare.

— Elizabeth, spuse Amélie, am să-ţi dau o veste bună. Am discutat în familie despre cât ai rămas în urmă

---

10 Un drăcuşor cumsccadc şi Hanul La îngerul păzitor —Contesa de Ségur ; Singur pe lume şi Un te-miri-cinc — Alphonse Daudet, Fără familie — Hector Malot (N. tr.).

la învăţătură şi cât sunt de îngrijorată din cauza asta. Mătuşa Thérèse şi unchiul Julien tocmai mi-au propus cu multă bunăvoinţă să te ţină la ei, la Jeyzelou, ca să facă lecţii cu line în vacanţă.

Geneviève bătu din palme:

— E adevărat, mamă? Oh, ce bine-mi pare!

Mai întâi mirată de această hotărâre, Elizabeth fu imediat încântată de ideea că urma, încă o dată, să-şi schimbe existenţa. Era atrasă în mod irezistibil de tot ce era nou. Bineînţeles, perspectiva de a o lua de la capăt cu lecţiile, sub supravegherea mătuşii sau a unchiului, îi mai potolea puţin entuziasmul. Dar ei nu păreau a fi foarte severi. Şi-apoi, ca şi ea, erau în vacanţă. Oricât de mare le-ar fi conştiinţa profesională, n-or să-şi sacrifice tot timpul cu pregătirea unui copil care nici măcar nu e al lor.

— Şi mie îmi pare bine! exclamă ca Dar cum o să facem? O să stau aici?

— Nu acum.

— Când?

— Ei bine, uite ce facem, spuse Amélie. Eu voi pleca poimâine şi tu mai rămâi cu bunicul încă zece zile. Aşa o să aibă parte şi el mai mult de nepoţica lui. Pe urmă, pe zece august, să zicem, te aduce aici…

— Exact, pe la zece august ar fi foarte bine, rosti mătuşa Thérèse.

— Şi cu o să vin să te iau la sfârşitul lui septembrie ca să te duc la Sainte-Colombe, continuă Amélie. Mătuşa Thérèse e sigură că în şase săptămâni o să facă din tine o savantă!

— Dacă şi ea o să vrea să se străduiască! rosti unchiul Julien ridicând un deget.

— Se va strădui, aşa mi-a promis, afirmă Amélie. Nu-i aşa, Elizabeth?

— Oh, da, mamă. Îţi mulţumesc, mamă.

— Nu mie trebuie să-mi mulţumeşti, ci mătuşii şi unchiului.

Elizabeth trecu de la unul la altul, lăsând câte un sărut recunoscător pe fiecare obraz care se întindea către ea din umbra verde a frunzişului. îl sărută şi pe bunicul ei, puţin dezamăgit de această soluţie, dar prefăcându-se că-i înţelege necesitatea.

— Ce noroc pe noi! şopti Geneviève. O să stăm împreună, n-o să ne mai despărţim o lună şi jumătate!

Luă mâna Elizabethei şi o strânse cu putere. Fetiţele schimbară prima privire prietenească.

— Când mă gândesc că au trăit unsprezece ani fără să se cunoască, oftă mămăiţa. Ştii, Amélie, că Elizabeth seamănă mult cu tine? Parcă ai fi tu când erai mică!

Cuvintele acestea o nedumeriră pe Elizabeth. Îi venea greu să admită că mama ei a fost, altă dată, o fetiţă ca ea, care-şi bătea capul cu lecţiile, era dojenită, se juca cu prietenele, visa să se mărite cu cel mai frumos bărbat din lume şi se ducea la culcare, aşa cum îi spuneau părinţii, imediat după cină. Mama prea arăta a adultă ca să fi fost vreodată altfel. De la naştere, ea avusese deja silueta, chipul, inteligenţa, autoritatea şi blândeţea de astăzi.

— Ei bine, nu sunt de părerea dumitale, mămăiţă, replică Amélie. Mie mi se pare că Elizabeth seamănă mai mult cu Pierre.

— Poate doar ovalul feţei… Dar ochii sunt ochii lăi!…

Conversaţia devenea pasionantă. Tăicuţu’ se ridică: îşi adusese aminte că-i mai rămăsese în pivniţă o sticlă de lichior.

2.

— Chiar vrei să pleci mâine? întrebă Jérôme.

— Trebuie, tată, oftă Amélie. Mă aşteaptă Pierre şi Denis. Nu mai fac faţă. Într-o meserie ca a noastră, mai niciun pic de răgaz. Dacă începem să ne lăsăm pe tânjeală, să angajăm pe cineva care să ne înlocuiască, atunci pierdem tot, câştigul se duce pe apa sâmbetei…

— Să nu-mi spui că te grăbeşti să te întorci din cauza cafenelei!…

— Ba da, tată.

El îi făcu cu ochiul:

— Nu e mai degrabă pentru că ţi-e dor de bărbatul tău?

Amélie se înroşi şi murmură:

— Ce întrebare!… Asta se-nţelege de la sine!…

Stăteau în bucătărie, aşezaţi unul în faţa celuilalt. Lampa cu petrol lumina lemnul lucios şi crăpat al mesei. Doamna Pinteau plecase, după ce spălase vasele, Elizabeth dormea la ea în odaie, la etaj. Prin fereastra întredeschisă, târgul îşi răspândea căldura, liniştea. Culcat la picioarele stăpânului, Drac, câinele bătrân, răsufla calm.

— Apropo de cafenea, spuse Amélie, mă. Întreb dacă, mai târziu, n-ar fi profitabil să vindem „Cristal” ca să cumpărăm un hotel, la Paris sau în altă parte. Încă n-am vorbit despre asta cu Pierre, dar sunt sigură că ideea i-ar surâde. Ar fi cu mult mai bine pentru el, pentru mine, şi mai ales pentru Elizabeth.

— Sigur că-i aşa. Ai să vezi la momentul potrivit. Te cunosc destul de bine ca să ştiu că n-ai să iei o hotărâre pripită.

Îşi trecu mâna pe sub răscroiala cămăşii şi-şi scărpină gâtul. Privirea i se stinse, apoi se lumină brusc, ca animată de o curiozitate neaşteptată.

— Şi Denis? reluă el interesat. Mai spune-mi ceva despre el. Cum e?

— E un băiat frumos, curajos şi vesel, toată lumea îl simpatizează.

— Ţi-e de ajutor?

— E de neînlocuit.

— Asta-i bine! Şi în rest?

— Care rest?

— Păi, ştiu eu… adică… o să trebuiască să se însoare şi el într-o zi!

Amélie îşi întoarse privirea:

— Are tot timpul!

— Aşa crezi tu? La vârsta lui?…

— N-are decât douăzeci şi cinci de ani, tată!

— Tocmai de-aia! La douăzeci şi cinci de ani eu eram deja însurat cu biata maică-ta.

— Dacă ar întâlni pe cineva ca mama, aş fi de acord imediat, replică. Amélie cu mândrie.

— Dacă-i aşa, draga mea, oftă Jérôme, poate să caute mult şi bine: nu-s două ca ea!

— Sper, totuşi, că până la urmă va găsi o fată potrivită.

— Ei, da, în meseria voastră nu vă lipsesc, fără doar şi poate, cunoştinţele. Poate că are deja pe undeva o logodnică şi nu vă spune.

— Sunt sigură că nu are, tată.

— Păcat. Bineînţeles, asta-i treaba lui! Dar trăind alături de o pereche ca a voastră, ar trebui să dorească să se însoare şi el!

Amélie tresări şi şopti:

— Aşa s-ar părea… da…

Jérôme stătu niţel pe gânduri şi un zâmbet încrezător îi îndulci faţa:

— Acuma pot să-ţi mărturisesc, Amélie: după ce a fost rănit Pierre, mi-a fost tare frică.

— Frică? Frică de ce?

— De tot, biata mea fetiţă! Câte căsnicii nu au fost distruse de război! Tu, atât de tânără şi el care a îndurat atât… Adu-ţi aminte în ce stare l-ai adus aici!… Un infirm, asta era!… Şi-ar fi putut să rămână aşa toată viaţa!… Ce-ai fi ajuns tu cu un bărbat sfârşit, bolnav?… Ah, mai bine să nu ne mai gândim!… Dar tu nu ţi-ai pierdut curajul, nici în afaceri, nici acasă… Ai ştiut să-ţi conduci barca… Dacă Pierre s-a înzdrăvenit e datorită îngrijirii tale, afecţiunii, voinţei tale… Te felicit! Acum, gata, aţi câştigat!

— Da, am câştigat, spuse ea încet.

— Nu ştiu dacă-ţi dai seama ce noroc ai! Un comerţ care merge, care aduce beneficii, un soţ care le iubeşte,

o fetiţă atât de drăguţă, atât de afectuoasă…

Câinele plescăi din fălci peste o muscă. Jérôme îşi împinse faţa înainte, spre lumina lămpii şi adăugă, coborând glasul:

— Oare, într-o bună zi, n-o să-mi dai un nepot?

Ea simţi cuvintele ca o lovitură în pântece. Tatăl ei atingea astfel subiectul cel mai adânc îngropat, cel mai ascuns din viaţa ei de femeie. Cu o extraordinară nepăsare, o obliga să aducă la lumină o problemă la care, de multă vreme, nu mai voia să se gândească. O cuprinse o căldură care-i urca din măruntaie şi de care se ruşină. Bâigui:

— Nici să nu te gândeşti!

— Şi de ce nu? spuse el râzând. Grozav mi-ar plăcea! Şi ţie, la fel, presupun.

— Da, sigur… Dar, ce mai… în situaţia noastră… Mi-ajunge Elizabeth…

El consideră stinghereala ei drept un exces de pudoare.

— Bine, bine, mormăi el, dacă nu poţi vorbi despre asta cu propria ta fiică, atunci tac! Dar tot mai trag un pic nădejde. Spune-mi că am dreptate…

Se uita atent la ea, cu ochii micşoraţi, cu o afecţiune naivă. Incapabilă să-i suporte privirea, ea îşi plecă pleoapele. În timp ce el îşi închipuia că e dornică să se cufunde iar în fericirea ei conjugală perfectă, ea avea în minte deziluziile, grijile care o vor întâmpina negreşit la întoarcerea acasă: Pierre obosit, nervos, abătut, durerile lui de cap, indiferenţa lui bolnăvicioasă şi bietele lui tresăriri de dorinţă pe care ea nu mâi îndrăznea să le încurajeze; Denis şi legătura lui prostească cu acea Clémentine, la care pleca s-o întâlnească noaptea, de două ori pe săptămână, dându-şi acre de cuceritor; feţele clienţilor obişnuiţi, vorbele lor, mereu aceleaşi, zgomotul paharelor, fumul, banii încasaţi… Visase un viitor cu totul diferit, pe vremea când locuia, ca fată, în această casă. Şi totuşi – nu era oare ciudat? — încă şi astăzi, cu toate că

era diminuat fizic, Pierre rămânea în centrul gândurilor ei. Era proprietatea ei, bunul ei. Poate chiar mai mult decât atunci când avea un trup şi o minte sănătoasă. Acum, avea un al doilea copil. Un copil mare, vulnerabil şi capricios. Un copil care nu era în stare să se conducă singur, care avea nevoie de ca ea să-l dirijeze, să-l consoleze, să-l îngrijească. Cu cât îi era mai necesară, cu atât era mai legată de el. Instinctul ei de posesiune maternă, de acaparare totală şi bănuitoare era alimentat de multele tentaţii pe care fusese silită să le alunge că să nu-i rănească amorul propriu. După o perioadă de dureroasă insatisfacţie, acum se apropia o perioadă de repaus. În trupul ei se instalase calmul. Trăind lângă un infirm, ajunsese şi ea infirmă. De fapt, reuşita despre care vorbea tatăl ei asta era.

— Într-o zi tot o să mă hotărăsc să vin să vă văd la Paris, spuse el.

— Oh, da, te-aşteptăm de-atâta timp!…

Dar, sincer vorbind, ea nu dorea această vizită. Dacă de la distanţă putea fi uşor păcălit, o dată ajuns acolo, Jérôme nu va întârzia să priceapă că ea l-a înşelat, din milă şi orgoliu, în egală măsură. În bucătăria veche şi afumată, în care de atâtea ori se adunase întreaga familie, acum nu mai erau decât ea, cu chinul ei nemărturisit, şi el, zbârcit, albit, care o privea zâmbind, pentru că o credea pe deplin fericită. Ea evocă figura maică-sii, palidă şi slabă, cu părul strâns într-un coc lucitor. Se aşeza aici, să servească supa. La stânga ei, Denis, un puşti cu mâinile murdare, ciufulit, cu buzunarele umflate din cauza bilelor. Pierre nici nu exista. O fată cuminte şi rezervată, pe care o chema Amélie, îl aştepta fără să ştie.

— La ce te gândeşti, Amélie? întrebă Jérôme.

De câte ori pusese întrebarea aceasta! Din trecutul ei de copil sau din prezentul ei de femeie o auzea iar? încă înainte de a: şi da seama, răspunse ea altă dată:

— Păi… la nimic, tată.

Apoi, ieşi complet la suprafaţă şi spuse cu hotărâre:

— E târziu. Mă duc să-mi fac geamantanul.

— Bine. Ei, eu o să profit de asta ca să ies puţin.

— Unde te duci?

— La Sénéjoux.

— La cafenea? Ce să faci acolo?

— Le-am promis lui Calamisse, lui Barbezac şi lui Ferrière să-i întâlnesc ca să facem o partidă de cărţi. Am luat obiceiul ca din când în când să ne petrecem seara aşa, între prieteni vechi. E plăcut! Doamnele nu-s mulţumite, se-nţelege! Da' ce vrei? Bărbaţii simt nevoia să se întâlnească după muncă, să stea de vorbă…

Ei nici nu-i trecu măcar prin gând să protesteze împotriva acestui obicei care, altă dată, i s-ar fi părut inadmisibil. Această docilitate o făcu să măsoare ce prăpastie săpaseră anii între ea şi tatăl ei. Trăind departe de el, cu necazurile ei pe care el nu le putea înţelege, sfârşise prin a-l lăsa să-şi organizeze existenţa în felul lui. Acum el avea gânduri, manii pe care ea nu le cunoştea. Îşi găsea mici satisfacţii în singurătatea lui. Nu mai avea nevoie de sfaturile fiicei sale.

— Unde naiba mi-a vârât haina Antoinette? bodogăni el ridicându-se.

Se sculă şi câinele. Amélie tresări surprinsă. „Cine e Antoinette? se întrebă ea. Ah, da, doamna Pinteau. De ce-i spusese pe numele de botez?” îşi spuse apoi că asta n-avea nicio importanţă. De treisprezece ani de când femeia asta se ocupa de casă şi de prăvălie, era firesc ca Jérôme s-o trateze familiar. Intimitatea lor nu mergea mai departe, de asta era sigură. Jérôme se învârtea prin bucătărie, desfăcea braţele şi bombănea:

— Femeia asta! Poţi să cauţi mult şi bine ce-a pus ea la loc. Pun un lucru aici sau aici – şi arăta masa, banca –, mă-ntorc să-l iau, ea l-a şi mutat! Nimeni nu-i cere asta, dar nu se poate stăpâni!

Enervarea tatălui ci o făcu să zâmbească.

— Dacă n-ar fi aici ca să se ocupe de treburile tale,

cum te-ai descurca?

— Nu spun asta! mormăi el. Dar e de-a dreptul maniacă, te asigur! Şi cu cât trece timpul, e lot mai rău! într-o bună zi, o să mă supăr de-adevărat.

Deschise uşa, ieşi pe coridor, se întoarse după câteva clipe cu haina pe braţ.

— O agăţase lângă şorţuri! zise el dând din umeri.

— Nu acolo e locul ci?

— Ba da, dar trebuia să-mi spună. Of, femeile!…

Amblie îl ajută să-şi îmbrace haina, îl Sărută şi, după ce ieşi, se aplecă pe fereastră ca să-l vadă mergând pe drumul întunecat, cu capul drept, cu câinele după el.

3.

După cum se înţeleseseră, zece zile după plecarea Améliei la Paris, Jérôme o conduse pe Elizabeth la Jeyzelou. Mămăiţa vru să-l oprească la cină, dar el era rămas în urmă cu lucrul la fierărie şi preferă să se întoarcă la Chapelle-au-Bois, cu trenul de şase şi cinci. Mătuşa Thérèse, Geneviève şi Elizabeth îl însoţiră la gară. Se îmbrăţişară, încă o dată, în faţa şirului de vagoane. Când s-a urcat în compartiment, Jérôme era trist. Roţile au început să se învârtească. El a apărut la geam. Elizabethei îi părea rău că pleca singur. Îi făcu cu mâna până ce trenul dispăru. După ce ultimul vagon se topi la o curbă, fetiţa se simţi uşurată definitiv, ca şi cum amărăciunea bunicului ei s-ar fi şters odată cu el întoarcerea acasă s-a petrecut în grabă şi bună dispoziţie. Existau atâtea lucruri de descoperit în această locuinţă nouă, care, în mod provizoriu, va fi a ei! Camera sa, la primul etaj, era foarte mică şi foarte răcoroasă. Cum nimeni nu dormea niciodată acolo, nu socotiseră că era cazul să lipească tapet pe pereţi. Avea doar tencuiala de un alb crud, crăpat pe alocuri. Fereastra dădea înspre grădina de zarzavat. Pe un scaun erau stivuite nişte cutii de carton. Între patul de lemn, maro închis, şi un dulap mare cu ferecături galbene era înghesuită o maşină de cusut. Mătuşa Thérèse deschise cele două uşi ale

dulapului şi o mireasmă de mere acrişoare umplu camera. Poliţele se îndoiau sub greutatea cearşafurilor, prosoapelor, feţelor de masă aşezate teanc. În partea de jos era o poliţă goală, tapetată cu creton.

— Aici o să-ţi pui rufele, spuse mătuşa Thérèse. Rochiile ai să le agăţi în camera Genevièvei. Ţi-a făcut loc la ea în dulap.

Fetiţele protestară când ea dori să le ajute să desfacă geamantanul.

— O facem noi singure. E o distracţie!

Mătuşa Thérèse fu de acord şi se retrase, amintindu-şi că la şapte şi jumătate toată lumea trebuia să fie gata de cină. Cu toate că zestrea Elizabethei era modestă, Geneviève o admiră cu amabilitate. Gesturile ei erau atât de delicate, încât în mâinile ei, albe şi grăsuţe, chiar şi îmbrăcămintea cea mai obişnuită devenea deosebită. Foarte repede, animate de discuţii, comparaţii şi probe în faţa oglinzii, cele două copile înaintau pe calea prieteniei lor, uitând de obligaţia de a rândui lucrurile Elizabethei. Bluze, şosete, chiloţi, totul servea drept pretext pentru o apropiere mai intimă. Geneviève era cea care punea cele mai multe întrebări:

— Asta-i nouă?... E de la Paris?... Când ţi-a cumpărat asta mama ta?

Ieşind din odaie, Elizabeth dădu eu ochii, pe coridor, de două rondele de pâslă, alăturate pe parchet.

— La ce servesc? întrebă ea.

— Sunt tălpici.

— Tălpici?

— Da, ca să nu murdăreşti podeaua când vii de afară. Pui picioarele deasupra şi păşeşti. În acelaşi timp, lustruieşti parchetul...

Elizabeth găsi invenţia asta extraordinară. Executând alunecări în viteză, îşi transportă rochiile, una câte una, până la dulapul verişoarei sale. Geneviève, speriată, striga:

— Elizabeth, nu!... Nu-s făcute pentru joacă!... Ai să

cazi şi-ai să-ţi rupi ceva…

Glasul mătuşii Thérèse întrerupse exerciţiile Elizabethei şi văicărelile Genevièvei:

— Aveţi zece minute ca să fiţi gata, copii!

Elizabeth vru s-o zbughească pe scară, dar Geneviève o opri:

— Mai înainte, trebuie să ne spălăm pe mâini.

Cabinetul de toaletă se găsea la capătul coridorului. Elizabeth ajunse la uşa lui dintr-o singură alunecare, pe tălpicile minune, se izbi cu zgomot de canat şi izbucni în râs.

— Ce se-ntâmplă acolo sus? întrebă mătuşa Thérèse îngrijorată. A căzut cineva?

— Nu, nu-i nimic, mătuşică! strigă Elizabeth ţinându-se cu mâinile de burtă ca să-şi înăbuşe manifestările de bucurie.

După aceasta Geneviève a trebuit să-i arate cât să întoarcă robinetul ca să nu stropească chiuveta şi peretele. Fiecare membru al familiei avea prosopul lui, agăţat de un cârlig. Într-un pahar înflorea un buchet de cinci periuţe de dinţi, cu un semn colorat pe mâner. La cele două extremităţi ale etajerei stăteau, faţă-n faţă, pămătuful de bărbierit al unchiului Julien şi cel al tăicuţului.

Impresionată de ordinea şi curăţenia locului, Elizabeth asculta cuminte instrucţiunile Genevièvei privitoare la felul de aranjare a obiectelor de toaletă, fără să le deranjeze pe celelalte, îndată coborâră în grădină, pentru că, seara fiind plăcută şi senină, mătuşa Thérèse hotărâse ca masa să fie servită sub bolta de verdeaţă. Toţi membrii familiei, lăsând deoparte ocupaţiile personale, se adunară în jurul mesei rotunde, acoperite cu o muşama în carouri. Cuţite cu mâner de os luaseră locul celor cu mâner de argint. Vinul era într-o cană şi copiilor le era interzisă băutura. Tăicuţu’ îşi înnodă şervetul la gât. Mămăiţa aduse supa şi, cu polonicul în mână, umplu farfuriile care i se întindeau pe

rând.

Pentru Elizabeth, ai cărei părinţi mâncau la repezeală, separat, la ore diferite, era surprinzător ca o familie întreagă, de la bunic la nepoţică, să se strângă la masă. Secretul fericirii domestice era în castronul de supă aburindă, înconjurai de meseni. Cu mireasma lui de praz şi pâine înmuiată, vasul acesta pântecos îi şoptea fiecăruia sfaturi înţelepte. Acţiunea simultană a lingurilor vădea comunitatea sufletelor. Conversaţia era cordială şi instructivă. Se discuta despre temperatură, despre ultima criză de astm a mămăiţei, despre problema ridicată de un certificat de studii şi despre superioritatea oţetului de vin, comparai cu oţetul din alcool. Dintre toate personajele aşezate sub bolta de verdeaţă, unchiul Julien era cel mai puţin vorbăreţ şi cel mai misterios. Era clar că se gândea la ceva grav, în spatele mustăcioarei sale negre. Elizabeth ştia deja de la Geneviève că scria uneori într-un ziar din Limoges. Tăicuţu' îl luă peste picior de două ori, pentru că nu era atent la ce mânca:

— Ai putea să ai orice în farfurie, dragă Julien, că tot nu ştii ce mănânci!

Felurile de mâncare erau mai puţin pretenţioase decât cele prilejuite de prima vizită a Elizabethei la Jeyzelou, dar îi era foame, aşa că aprecie carnea de viţel cu sos alb, după care, de obicei, nu se omora. Treptat, cerul se întuneca. Fructele de la desert erau aproape negre pe farfuriile albastre. Se făcea simţită adierea răcoroasă şi frunzişul bolţii fremăta.

— Elizabeth, du-te să-ţi iei jacheta de la tine din cameră, spuse mătuşa Thérèse.

— Nu mi-e frig.

— Ai plămânii slabi, trebuie să fii bine îmbrăcată.

— Şi Geneviève?

— Ea e îmbrăcată mai gros decât tine. Hai, repede!

Elizabeth străbătu grădina în fugă, urcă scara şi alunecă încântată pe tălpicii de postav până la ea în

cameră. Era mai întuneric decât afară. Răsuci comutatorul. Fu orbită de lumina puternică. Se pregătea să meargă spre dulap, când îi înţepeni inima şi i se muiară picioarele. Pe peretele alb şi gol, un păianjen negru, uriaş se lăfăia ca o pată de cerneală cu prelungiri filiforme. Chiar şi perii de pe labe erau vizibili, cu o claritate înspăimântătoare, pe fondul alb. Chircit pe cele opt membre îndoite, păianjenul era pregătit s-o ia din loc, s-o zbughească. Elizabeth simţea uşoara lui alergare pe pielea ei şi o trecu un fior pe spate. Slobozi un urlet îngrozit, se năpusti spre uşă, sări peste trepte şi, continuând să zbiere, se prăbuşi în braţele mătuşii Thérèse, care se ridicase să o întâmpine. Fu înconjurată de feţe îngrijorate. Întrebările curgeau. Ea îşi trase sufletul şi sughiţă:

— La mine-n cameră… un păianjen… un păianjen mare de tot!…

— Asta-i tot? întrebă râzând mătuşa Thérèse. Nu trebuie să-ţi fie frică de păianjeni. Nu eşti muscă! Nu-ţi fac nimic!

— Nu vreau să mă mai duc sus, răspunse Elizabeth.

Tremura. Îi clănţăneau dinţii.

— Dumnezeule, cât e de nervoasă fetiţa asta! răspunse mămăiţa.

Tăicuţu, curajos în ciuda vârstei, se îndreptă spre intrarea în casă:

— Te scap eu de păianjenul ăsta cât ai zice peşte!

Unchiul Julien, înflăcărat de exemplu, porni în urma lui.

— Mă duc şi eu cu ei, zise mătuşa Thérèse. Staţi aici, copii:

— Nu, vreau să văd dacă l-au omorât de-adevărat. Altfel n-o să pot să dorm.

— Şi cu vreau să văd, aprobă Geneviève.

— Atunci, haideţi repede!

Îi ajunseră din urmă pe tăicuţu’ şi pe unchiul Julien, în pragul camerei. Păianjenul era tot acolo, nemişcat şi

negru, cu toracele adăpostit comod între labele depărtate.

— Ce oroare! exclamă mătuşa Thérèse.

— Da, e într-adevăr uriaş, aprobă tăicuţu’ cu o undă de admiraţie în glas.

— Cel mai mare pe care l-am văzut vreodată, adăugă unchiul Julien. Un specimen extraordinar! Exact tipul „Tegenaria Parietina”, specia uriaşă.

Tăicuţu’ se oferi să-l omoare cu papucul, dar ginerele lui avu altă idee.

— Dacă l-am prinde viu, l-aş arăta elevilor, când începe şcoala.

— Cum să faci asta? întrebă mătuşa Thérèse.

— Daţi-mi un pahar mare, porunci el.

Geneviève, care nu se temea de păianjeni, se duse în fugă să caute un pahar la bucătărie. După ce-l dădu tatălui ei, acesta îl măsură cu privirea, îl apucă bine în mână şi se-ndreptă spre perete. Tăicuţu, la rândul lui, apucase o cutie de carton, de care spera să se servească în chip de capac. Păianjenul se grăbea între dulap şi capul patului.

— O să încerc să-l atac prin dreapta, spuse unchiul Julien. Dacă fuge spre stânga, îl opreşti dumneata.

— Bizuie-te pe mine, spuse tăicuţu’.

Pe perete se profila umbra unchiului Julien. În timp ce-şi pregătea intervenţia, labele păianjenului se întinseră ca un resort. De trei ori, unchiul lipi cu violenţă paharul de peretele alb şi gol, dar insecta, mai rapidă decât el, nu se lăsă prinsă dedesubt. Purtată de labele ei păroase, se deplasa înnebunită în zigzag, deasupra patului.

— E rândul dumitale, tăicuţă, zise unchiul Julien.

Tăicuţu’ puse un genunchi pe saltea, ochi şi aplică cutia, cu putere, alături de pradă.

Păianjenul coborî spre cuvertură.

— Repede, repede! ţipă mătuşa Thérèse.

Dezechilibrat de prima mişcare, tăicuţu’ dădea

lovituri neîndemânatice cu cutia, ca să-l împiedice pe fugar să-şi continue cursa. De fiecare dată ajungea prea târziu. În picioare lângă uşă, Elizabeth tropăia de scârbă şi spaimă.

— Fii atent, tăicuţă, se văita Geneviève. Nu pe-aici! … Vezi bine că fuge!… fuge!… Grăbeşte-te să-l prinzi!…

Brusc, păianjenul se făcu nevăzut.

— E în pat, urlă Elizabeth.

— Nici vorbă, spuse mătuşa Thérèse, a fugit.

— N-a fugit, e în pat! continua Elizabeth cu glasul răguşit de plâns.

— Vezi, Julien, zise tăicuţu, mai bine-l omoram, cum am vrut eu!

Mătuşa Thérèse dădu la o parte cuverturile, ridică perna, scutură cearşafurile, dar păianjenul nu era de găsit.

— Înseamnă că e în spate, spuse Elizabeth.

Puţin încurcaţi că le scăpase prada, tăicuţu' şi unchiul Julien depărtară patul de perete. Mătuşa Thérèse, Geneviève, apoi Elizabeth, se strecurară în spaţiul îngust. Inspecţia lor duse la concluzia că animalul se refugiase, cu siguranţă, în vreo gaură, acolo unde se întâlnea peretele cu podeaua.

— O să iasă la noapte! bâigui Elizabeth. O să se plimbe pe mine! Oh, mătuşă, e îngrozitor! N-o să pot să dorm. Te implor, fă ceva!…

Chiar atunci apăru mămăiţa. Strânsese masa şi pusese vasele la loc. Alăturându-se celorlalţi, încercă să o convingă pe Elizabeth că păianjenul este o insectă inofensivă şi, datorită faptului că fusese hăituit atât de energic, nu va mai avea curajul să reapară pe aici. Dar Elizabeth nici nu voia să audă. Păstra în ochi o viziune de coşmar. Hohote fără lacrimi îi scuturau umerii.

Însăşi violenta acestei disperări determină familia să acţioneze cu moderaţie faţă de un copil vădit prea sensibil. Se sfătuiră.

— Uite ce propun eu, spuse mătuşa Thérèse. Putem

să ducem patul tău în odaie la Geneviève. În felul ăsta, n-o să fii singură şi n-o să-ţi mai fie frică…

— Oh, da, mulţumesc, mătuşică! suspină Elizabeth.

Geneviève nu spunea nimic. Era limpede că ezita între bucuria de a dormi lângă Elizabeth şi neplăcerea de a strica, prin aceste schimbări, ordinea perfectă din camera ei.

— Şi unde o să puneţi patul ei, întrebă în cele din urmă.

— Alături de al tău, spuse mătuşa Thérèse. Nu trebuie decât să împingem etajera şi să mutăm cele două scaune.

— Aşa o să fie foarte bine, consimţi ca brusc, din toată inima.

Chiar şi pe mătuşa Thérèse o surprinse această bunăvoinţă a fiicei sale. Din păcate, uşa era prea îngustă ca patul să poată fi trecut dintr-o cameră într-alta. Trebuia demontat. Tăicuţu' spuse că nu e mare lucru, că se pricepe el. Unchiul Julien se oferi să-l ajute. La cererea lui, Geneviève aduse lădiţa cu scule. Se puseră pe treabă. În picioare, în spatele lor, femeile le urmăreau strădania, cu priviri interesate şi critice. Elizabeth se simţea jenată că dădea astfel peste cap obiceiurile casei, dar îi era cu neputinţă să convieţuiască cu un păianjen. Somiera a fost scoasă cu uşurinţă şi rama patului n-a rezistat prea mult în faţa celor doi bărbaţi care, răsuflând greu şi blestemând, îşi puseseră în gând să-i vină de hac. Toate bucăţile au fost apoi transportate în camera Genevièvei. Nu mai rămânea decât să fie adunate la loc. Ghemuiţi între tăbliile de lemn, tăicuţu' şi unchiul Julien îşi puneau răbdarea la încercare din pricina şuruburilor mari, cu capete sferice perforate, care nu puteau fi învârtite decât cu un cui. Ba tija filetată se învârtea anapoda, ba nu se înşuruba corect şi se bălăbănea în lăcaş. Unchiul Julien îi reproşa ÎKătuşii Thérèse că nu ţinea căpătâiul patului la verticală:

— Cum vrei să înşurubez dacă cele două părţi nu

stau în unghi drept?

Tăicuţu' îşi zdreli degetul mare cu un vârf de cui pe care nu-l observase. Îşi uitase ochelarii sub bolta de verdeaţă. Mămăiţa îi împrumută pe ai ei. Mătuşa Thérèse îl legă la deget. Îşi scoase haina. La fel şi unchiul Julien. Amândoi îşi continuară treaba. Pe spinările lor, deplasarea bretelelor amintea mişcările păianjenului. Elizabeth se cutremură. Era exact aşa: nişte picioare lungi, aşezate stea în jurul unui torace minuscul. Femeile îşi stăpâneau dorinţa de a da sfaturi. Tăcerea nu era întreruptă decât de exclamaţii furioase:

— Ce porcărie de şurub!... Mă întreb cine a fost tâmpitu' care a inventat sistemul ăsta de asamblare!... Dă-mi alt cui să învârtesc, Geneviève!... Ăsta-i prea subţire... Thérèse, nu mişca!... Orificiul nu e în dreptul meu!...

Până la urmă patul consimţi să se ţină pe cele patru picioare. Doar căpătâiul se mai mişca, dar tăicuţu' declară că era imposibil să-l fixeze mai bine. Soţiile îşi lăudară soţii, care ieşeau năduşiţi şi victorioşi dintr-o treabă nepotrivită pentru un învăţător. Elizabeth nu mai ştia cum să le mulţumească.

— Hai, gata! N-a fost mare lucru, draga mea! spuse unchiul Julien ştergându-şi fruntea.

După ce aşezară somiera şi salteaua, bărbaţii se retraseră, lăsând femeilor ce mai era de făcut, treabă care nu cerea nici forţă, nici competenţă.

Era aproape zece seara când fetiţele reuşiră să se culce. Mătuşa Thérèse le înveli, le sărută şi stinse lampa de la căpătâi înainte de a pleca.

— Nu vrei s-o mai aprinzi? şopti Elizabeth. Nu-mi place să-mi fac rugăciunea pe-ntuneric.

— Tu îţi faci rugăciunea?”

— Da. Tu nu?

— Nu.

— Şi tatăl tău, mama ta, mămăiţa, tăicuţu'?

— Nici ei.

Elizabeth rămase o clipă pe gânduri şi reluă, hotărâtă:

— Ei bine, vezi, eu îmi fac rugăciunea.

Geneviève aprinse iar lampa. Elizabeth îngenunche pe podea şi spuse *Tatăl nostru*, gândindu-se la impresia pe care-o făcea asupra verişoarei sale mai mult decât la legăturile ei cu bunul Dumnezeu. Gestul cu care se închină fu de o supremă eleganţă. Se culcă la loc cu chipul purificat şi spuse:

— Gata. Poţi să stingi.

— „Noaptea era senină… stelele învi-orate de frig… crivăţul înţepa şi o grindină măruntă… mă-runtă… aluneca peste haine… fără să le ude… respectând cu fidelitate tradiţia… tra-di-ţi-a… Crăciunului… alb de zăpadă…”

Mătuşa Thérèse dicta rar, ca Elizabeth să-şi poată aminti ortografia fiecărui cuvânt. Aşezată în prima bancă din clasă, fetiţa era obsedată de prezenţa acelor pupitre goale, negre şi lucioase, din spatele ei. Mătuşa Thérèse era aceea care hotărâse ca lecţiile să aibă loc chiar în şcoală. Se bizuia mult pe ambianţa studioasă a decorului pentru a grăbi progresele nepoatei.

— „În vârful… dealului, castelul… apărea… Că o ţintă… ca un enorm bloc compact… compact, de turnuri… de turnuleţe…”

Elizabeth îşi dădu seama că nu mai era atentă şi se grăbi să se concentreze. De trei zile de când învăţa astfel, sub supravegherea mătuşii Thérèse, era convinsă, şi mândră de asta, că nu avea ce să-şi reproşeze în ceea ce priveşte cuminţenia. Două ore dimineaţă pentru aritmetică, ortografie, geografic, erau suficiente. După-amiaza îşi învăţa lecţiile şi pregătea temele pentru a doua zi. În restul timpului, ajuta în casă sau se juca cu Geneviève. Viaţa în casa învăţătorilor era, fără doar şi poate, pasionantă.

— „… ca un enorm bloc compact de turnuri, turnuleţe, clopotniţa capelei… capelei… înălţată spre

cerul… spre cerul albastru întunecat…”

Dictarea asta era tare lungă! Ultima lecţie din ziua aceea. După asta, va fi liberă! Ce făcea Geneviève? Nu mai avea răbdare şi începu să se foiască în banca ei ca să atragă atenţia că a obosit. Mătuşa Thérèse continuă cu glas netulburat:

— „… şi o mulţime de luminiţe care sclipeau… plecau… veneau… se agitau la toate ferestrele…”

Elizabeth simţi că se zăpăceşte sub avalanşa de verbe.

— „… şi semănau… pe fundalul întunecat… al clădirii… cu scânteile… de sub cenuşa… de sub cenuşa… de hârtie arsă”.

Şi cu asta, gata. Mătuşa Thérèse luă caietul, reciti textul, sublinie zece greşeli, fără să mai ţină seamă de punctuaţie, şi-i ceru Elizabethei ca pentru a doua zi să copieze din nou, de trei ori, fiecare cuvânt scris greşit.

— Nu e bine? suspină Elizabeth. Nu eşti mulţumită?

— Nu e prea grozav, spuse mătuşa Thérèse. Dar am impresia că dacă vei continua să te străduieşti, foarte curând vom obţine un rezultat mai bun.

Aceste cuvinte o îngrijorară pe Elizabeth. Nu ţinea neapărat să scrie corect, dar nu voia să o supere pe mătuşa Thérèse.

— Acum pot să plec?

— Sigur, şterge-o repede!

O zbughi din clasă şi alergă drept la bucătărie. Mămăiţa curăţa zarzavaturi pentru prânz. Elizabeth o sărută cu ardoare, nu în chip de bună dimineaţa, pentru că o mai văzuse de la începutul zilei, dar ca să mai simtă sub buze pielea catifelată, zbârcită şi înmiresmată a bătrânei, care, dintr-o veche obişnuinţă de cochetărie, se dădea pe faţă, la sculare, cu cremă Tokalon. Proaspătă, zâmbitoare şi plăcut mirositoare, mămăiţa respinse asaltul copilei care o mirosea cu lăcomie.

— Ce găteşti, mămăiţă?

— Un ghiveci de zarzavat.

— Şi mai ce?

— O să afli mai târziu. Dar, măcar, ai învăţat bine azi?

— Foarte bine. Doar că mi-e o sete!

Luă un pahar din dulap şi se apropie de chiuvetă.

— Lasă să curgă puţin apa, altfel ai să bei apă de pe ţeavă, care nu-i sănătoasă.

După ce bău, Elizabeth aşeză paharul gol pe masă.

— Oh, copil rău! Fă bine şi clăteşte paharul şi pune-l la loc! Aici toată lumea pune lucrurile la loc.

Elizabeth se execută, dar, în trecere, şterpeli un morcov crud din care muşcă, pentru plăcerea de a-l auzi trosnind până-n creier.

— Ţi se pare grozav să-ţi încarci stomacul înainte de masă?

— Unde-i Geneviève? întrebă Elizabeth, continuând să mestece morcovul.

— S-a dus mai adineauri cu tăicuţu' în curte. O învaţă să meargă pe bicicletă.

— Pe bicicletă? exclamă Elizabeth şi rămase cu gura căscată, plină încă de cocoloaşe galbene.

— Da.

— Geneviève are bicicletă?

— Una frumoasă, nouă!

— Nu mi-a spus!

Mămăiţa începu să râdă.

— Nu mă mir.

— De patru zile de când suntem împreună, ar fi putut, totuşi, să-mi spună!

— Eu ştiu de ce nu ţi-a pomenit nimic! Nu vrea să înveţe să meargă pe ea. Dacă n-ar fi tăicuţu, nici n-ar scoate-o din magazie…

Până să-şi termine mămăiţa fraza, Elizabeth era afară şi alerga spre fundul curţii, unde un grup care se clătina atrăgea privirile.

Călare pe o bicicletă sclipitoare Geneviève, cu capul între umeri, cu coatele depărtate, cu faţa descompusă de

efort, se sprijinea cu toată greutatea de bunicul ei, care, cu o mână cramponată de şa şi cu cealaltă de ghidon, încerca să o menţină în echilibru.

— Pedalează! striga el. Pedalează!

— Nu, se văita Geneviève. Nu vreau… O să cad!… O să-mi rup ceva…

— Dacă-ţi faci vânt, merge de la sine. Hop! Curaj!

El făcu câţiva paşi înainte. Roţile se învârteau într-o plăcută sclipire de spiţe argintii. Bicicleta şi Geneviève se aplecară şi mai mult. Tăicuţu’ se propti bine ca să le aducă la verticală.

— Pedalează! Pedalează, cum îţi spun!

— Stai aşa, Geneviève! strigă Elizabeth. Te ţin cu din partea astălaltă.

Se repezi să o ajute. Încercuită, împinsă de la spate, trasă din faţă, Geneviève ţipa ascuţit:

— Nu! Nu-mi place deloc! Gata!

Până la urmă, se lăsă să atingă pământul cu picioarele. Se opriră.

— Aş vrea să încerc şi cu, zise Elizabeth.

— Ai mai mers pe bicicletă? întrebă tăicuţu’.

— Nu.

— Atunci, fii atentă! Nu te înţepeni. Te ghidez eu.

Ea se urcă pe şa în locul Genevièvei. Tăicuţu’ o sprijini uşor şi începu să păşească. Vehiculul se învârtea încet. El grăbi pasul. Elizabeth apăsă pe pedale. Tăicuţu, agăţat de bicicletă, începu să meargă, mai repede, râsullând greu:

— Aşa… Bine… Pedalează, nu te opri… Uită-te înainte!…

Îmbătată de succes, Elizabeth acceleră mişcarea picioarelor.

— Nu aşa repede! o corectă tăicuţu, care acum era obligat să alerge ca să rămână în dreptul roţilor.

Deodată, simţi că e singură, liberă, cocoţată foarte sus în gol. Tăicuţu’ îi dăduse drumul. O spaimă nespus de plăcută îi cuprinse sufletul. Ghidonul vibra în mâinile

ei. Ferestrele şcolii defilau în pas săltăreţ de-a lungul obrazului ei drept. Acuşi, acuşi, o să-şi ia zborul. O piatră hotărî altfel. Roata din fată se poticni, se răsuci. Elizabeth se trezi pe jos, cu picioarele prinse sub bicicletă. O pedală încă se mai învârtea. Se zdrelise la un genunchi. Îi curgea sânge, dar n-o durea. Când îl văzu pe tăicuţu' alergând, pufni în râs. Geneviève venea după el. Era palidă şi îngăima cu voce stinsă:

— Vezi că e periculos, bunicule?

Apoi o luă la fugă urlând:

— Mamă! Mamă! Iute! Elizabeth e rănită!

Tăicuţu' avea un aer vinovat. Nu el pusese la cale această experienţă care se terminase cu un accident?

— Se mai întâmplă, mormăia el, se mai întâmplă la început!

O ridică pe Elizabeth şi o duse la bucătărie, unde mătuşa

Thérèse şi mămăiţa îi spălară julitura, o dezinfectară cu un lichid înţepător, şi-i făcură un bandaj enorm.

— A fost tare curajoasă, adăugă bunicul ştergându-şi fruntea şi ceafa cu o batistă mare.

— Şi tu foarte imprudent, Hector, adăugă mămăiţa.

— Nu-i adevărat, Clotilde. Orice sport are riscurile lui. Şi bicicleta e un sport complet. Dacă sunt aşa cum mă vezi, e datorită bicicletei! Copiii trebuie să meargă pe bicicletă! îşi pregătesc un brevet de sănătate…

— Rupându-şi nasul şi pielea, bombăni mătuşa Thérèse.

El lăsă capul în jos. Elizabeth îi linişti pe toţi şi ieşi vitează, zâmbitoare, cu piciorul ţeapăn.

A doua zi, îl rugă pe tăicuţu' să-i mai dea o Îecţie. Pe când făceau exerciţii în faţa şcolii, Geneviève se instală ostentativ sub umbrar, cu un lucru de mână: broda o pernă pentru salon, cu mătase multicoloră. Până la urmă, după un sfert de oră se plictisi şi veni să-şi impună dreptul de proprietate asupra bicicletei. Cu tot sentimentul de competiţie care o cuprinsese, progresele

au fost mai slabe decât ale verişoarei sale. După cincisprezece zile de antrenament intensiv, amândouă au izbutit să se menţină în şa, dar Elizabeth reuşea să cârmească cu uşurinţă prin curte, ocolind gropile, în timp ce Geneviève, cocârjată, clătinându-se, strângând frâna, se oprea din zece în zece metri să-şi facă curaj.

În afară de bicicletă, una din distracţiile Elizabethei era dereticatul prin casă. Eulalie, o femeie foarte bătrână care mai purta încă bonetă albă, plisată, venea să ajute la gospodărie. Dar nu mai avea nici timp, nici plăcere să ducă la bun sfârşit treburi mai delicate. În fiecare dimineaţă, cele două fetiţe îşi făceau ordine în odaie şi aeriseau aşternutul, pus pe marginea ferestrei în timpul micului dejun. Joia, când era zi de vizite, ele se ocupau în mod deosebit de pregătirea salonului. Mobilierul, care timp de o săptămână stătea sub huse cenuşii, apărea la lumină în toată bătrâna lui splendoare. Cu o băsmăluţă pe cap şi un şorţ prea mare înfăşurat peste şolduri, Elizabeth şi Geneviève frecau cu ardoare tot ce le cădea în mână. Braţele fotoliilor străluceau doar cât treceai cu cârpa peste lemn. Dar, la scaune, care aveau spătarul format din baghete paralele, trebuia să strecori cârpa de praf printre ele, să o faci să alunece dintr-o parte în alta, cu mişcări energice. Ştersul prafului de pe bibelouri era şi mai distractiv. Geneviève le avea în grijă pe cele de pe etajeră. Elizabeth, cele două statuete de pe pian care îi reprezentau pe „Jean-careplânge” şi pe „Jean-care-râde”. Pentru că formau o pereche, trebuia să fie foarte atentă cum umbla cu ele: dacă ar fi spart una, cealaltă n-ar mai fi valorat nimic! Tot ea răspundea de bronzul de pe şemineu. Era un băiat, foarte frumos, foarte zvelt, cu o tocă cu pene pe cap şi cu încălţări cu vârf ascuţit, care cânta dintr-o mandolină, uşor sprijinit cu umărul de un cadran rotund şi alb, care arăta invariabil douăsprezece şi douăzeci. Elizabeth încerca o bucurie romantică să lustruiască statueta aceasta care, în familie, era numită „băieţelul cel cuminte”. Dacă Geneviève n-ar fi fost

acolo, i-ar fi plăcut să întârzie în preajma lui, să-l privească, să-l mângâie, să-şi imagineze aventuri nemaipomenite cu ei amândoi. Ca să înlocuiască ceasornicul care, stricat fiind, nu-şi datora prezenţa în acest loc decât bogăţiei artistice a ornamentaţiei lui, exista pe perete un orologiu enorm, al cărui mecanism muzical cânta la fiecare sfert de oră. Numai lăicuţu' avea dreptul să-l întoarcă. O făcea cu gravitate, la date fixe. Clinchetul vesel al clopoţeilor se auzea până la etaj.

Trecuseră două joi fără ca să apară vreun musafir. În cea de-a treia joi, învăţătorii îi primiră în salon pe farmaciştii din Jeyzelou, domnul şi doamna Grouchy, împreună cu fiul lor Albert, în vârstă de treisprezece ani, care fusese cel mai bun elev al unchiului Julien şi care urma să meargă, în octombrie, la liceul din Limoges. Domnul Grouchy era pipernicit şi palid, ca şi cum i-ar fi rămas pe faţă reflectarea borcanului mare, verde, care decora vitrina magazinului. Doamna Grouchy, voinică şi congestionată, părea colorată, în schimb, de razele roşii ale borcanului alăturat. Purta o pălărie mare, de pai brun-auriu, perle grele în urechi şi o camee pe locul unde bustul îşi schimba înclinarea pentru a coborî în picaj, cu fermitate, spre partea inferioară. Blond, bondoc, bucălat, cu ochi albaştri şi nas cârn, Albert nu semăna deloc cu imaginea pe care Elizabeth şi-o făcea despre un elev premiant. El zâmbea strâmb în timp ce unchiul Julien „şi mătuşa Thérèse aminteau succesele lui şcolare. Toată lumea îşi găsise loc în salon. Adulţii ocupau fotoliile, copiii, scaunele. Elizabeth şi Geneviève, trecând peste neplăcerea de a fi îmbrăcate la fel, purtau rochiile lor roz. Doamna Grouchy le făcu complimente. Apoi, se discută despre viitorul lui Albert, care nu urmărea, nici mai mult, nici mai puţin, decât să ajungă la Facultatea de Farmacie. La intervale regulate, muzicuţa orologiului participa la conversaţie.

Tăicuţu' aduse două sticluţe de lichior, unul foarte dulce, pentru doamne, celălalt mai tare, pentru domni.

Doamna Grouchy îl întrebă pe unchiul Julien dacă n-a mai compus vreo poezie nouă în dialect local, pe care să le-o citească în premieră. Acesta se lăsă rugat, susţinând că e ceva cu totul lipsit de importanţă, „care nu-l mulţumea”, dar avea poezia în buzunar. Era o adaptare după fabula lui La Fontaine *Moartea şi tăietorul de lemne*.

Se pregătifă să-l asculte. Unchiul Julien îşi puse ochelarii, îşi strecură degetul cel mare al uneia dintre mâini în răscroiala vestei, îndepărtă foaia de ochi şi începu a citi, cu o voce total schimbată, ca la teatru.

Poezia era lungă. Elizabeth nu înţelegea nimic. Dar auditoriul părea fermecat. Chiar şi Geneviève şi Albert aveau aerul că pricep unele cuvinte. În sfârşit, unchiul Julien rosti pe un ton plângăreţ şi ultimele versuri.

Se auzi muzicuţa ceasului. Urmară felicitările. Unchiul Julien protestă că n-avea alt merit decât acela de a-l fi transcris pe La Fontaine. Doamna Grouchy dori să ştie dacă mai avea gata şi altă poezie. Răspunsul fu afirmativ. Dar era una pe care doar adulţii o puteau înţelege. Copiii au fost trimişi să se joace în curte.

O vreme, nu-şi găsiră niciun rost. Trecând prin faţa zidului şcolii, Albert Je arătă fetiţelor, prin fereastră, banca lui din clasa celor mari, lucru care nu prezenta interes decât pentru el. Apoi, se căţără, folosind mâinile şi picioarele, pe unul din stâlpii subţiri de fier care susţineau streaşina lată a curţii acoperite. Avea o forţă şi o agilitate atât de mari, încât, din câteva mişcări, ajunse în vârful lui. După ce atinse cu capul marginea acoperişului, se lăsă să alunece, cu toată greutatea, până jos. Elizabeth, entuziasmată, dori să facă la fel. Geneviève începu să ţipe îngrozită:

— O să-ţi murdăreşti rochia! O să-ţi strici pantofii!…

Prea târziu. Strângând cu putere stâlpul între pulpe, Elizabeth încerca să se caţere cu ajutorul braţelor. Efortul îi congestionase faţa. Îi ardeau palmele. Rochia, ridicată, se mototolise.

— Oh, Elizabeth, ţi se văd chiloţii, şopti Geneviève.

— Puţin îmi pasă!

La jumătatea stâlpului, istovită, fu nevoită să abandoneze. Albert consideră că, oricum, pentru o fată, reuşise foarte bine. Îi însoţise pe părinţii lui cu bicicleta şi se oferi să le prezinte câteva exerciţii acrobatice în curte. Elizabeth îl înştiinţă că şi verişoara ei are o bicicletă. Ar putea organiza nişte jocuri. În timp ce Albert alerga să-şi aducă bicicleta, rezemată de gardul grădinii, Geneviève o mustră pe Elizabeth că se poartă prea familiar cu el:

— Trebuia să-l laşi să-şi facă singur acrobaţiile, dacă-i place!

— În doi, ar fi mai distractiv.

— Ba nu, eu nu ştiu să merg la fel de bine.

— Tocmai de aia, el o să te înveţe, o să-ţi arate nişte şmecherii!

Albert se întoarse, împingând o bicicletă veche, cu vopseaua roşie coşcovită, cu părţile nichelate fără luciu şi cu o bară transversală, pentru că proprietarul, fiind bărbat, putea încăleca ridicând piciorul.

Se săltă în şa şi începu să pedaleze aplecat peste ghidon, ca un veritabil ciclist. Elizabeth avu impresia că o să intre direct în zidul curţii, dar, în ultima secundă, el frână şi luă virajul cu eleganţă. Roţile derapară în praful alb. Cu gâtul u Stat de emoţie, Elizabeth urlă:

— Bravo, Albert!

După câteva tururi de pistă, el îşi luă mâinile de pe ghidon. Cu spatele drept, cu braţele încrucişate şi un zâmbet superior pe buze, părea la fel de degajat, aşa cocoţat în şa, ca şi cum ar fi stat într-un fotoliu.

— Mă duc s-aduc bicicleta Genevièvei! zise Elizabeth în culmea agitaţiei.

Când apăru cu „instrumentul” cel mare şi frumos, Geneviève. refuză să-l folosească; nu era îmbrăcată pentru asemenea exerciţii, era cald, în curând mama o să-i cheme înapoi în salon.

— Dacă-i aşa, îmi dai voie să încerc eu? întrebă Elizabeth.

Şi, fără să mai aştepte răspunsul, încălecă şi porni. Albert mergea în faţă. Ea încercă să se ţină după el. La viraje, şi unul şi celălalt îşi foloseau din plin soneriile.

— Frânezi prea devreme înainte de a cârmi! striga Albert. De-aia rămâi în urmă.

O tutuia, şi ea era flatată. În picioare, în mijlocul curţii, cu braţele căzute peste rochia roz, Geneviève le urmărea circuitul cu priviri jalnice. Când, într-un târziu, se opriră, Albert spuse:

— Ar trebui să mergem afară, pe drum.

— Pe drum? exclamă Geneviève căscând uimită ochii ei de porţelan albastru. Nu se poate!

— De ce? întrebă Elizabeth.

— Mama n-ar fi de acord.

— Tocmai de-aia nu trebuie să-i cerem voie! spuse Albert. Ne ducem aşa. Doar zece minute. N-o să ştie nimic!

Geneviève se bosumflă împingându-şi în afară buza de jos.

— Şi eu?

— Te iau pe cadru, propuse Albert.

— Nici vorbă!

— Atunci, aşteaptă-ne. Ne luăm la întrecere şi tu vezi cine ajunge primul.

— Sunt sigură că tu! spuse Elizabeth.

— Nu e sigur, replică el cu un aer superior care-i dezminţea vorbele.

Se îndreptară înspre portiţa care dădea direct din curtea şcolii spre stradă. Geneviève mai încercă o dată: Elizabeth, nu e bine!

— Ce tot spui? Bicicleta e făcută să te plimbi cu ea, nu?

Şcoala se afla aproape de marginea târgului, aşa că Albert şi

Elizabeth se treziră curând în plin câmp. Rulau

alături, încet, pe marginea drumului, în partea umbrită de frunzişul copacilor. Elizabeth încerca o plăcere deplină să pedaleze aşa, în toată libertatea, cu un tovarăş de drum aproape necunoscut. Într-adevăr, cu băieţii te jucai mai bine decât cu fetele. Ei nu se temeau de nimic. Erau puternici. Dornici de aventuri. Dacă ar fi reuşit să nu se mai gândească la învăţătorii din Jeyzelou, ar fi putut afirma că Albert o lua cu el să descopere lumea largă. Observă umbrele lor suprapuse, alunecând pe pământ, fu cât pe-aci să-şi piardă echilibrul, dar se redresă la timp ca să nu dea peste coechipierul ei.

— Te descurci destul de bine, spuse el. Mai ales că e mai greu când mergi încet. Ai învăţat mai demult?

— Nici două săptămâni.

— Şi Geneviève? Sunt sigur că merge mai prost ca tine.

— Aşa cred…

— Cât e de fată, fata asta! Nu-mi plac fetele care sunt fete!

Elizabeth recunoscu că ea era exact opusul verişoarei sale:

— Ei îi plac jocurile liniştite, eu vreau mereu să mă mişc.

— Şi mie îmi place să mă mişc întruna. La Limoges, o să încerc să joc fotbal, joia. Dacă n-ar exista farmacia tatii, mai târziu m-aş fi dus la marină. E grozavă marina! Călătoreşti, ţii piept furtunilor, vezi tot felul de ţări…

Elizabeth îl asculta vrăjită. Pe loc, simţi dorinţa să intre şi ea în marină. Îi claxonă o maşină. Se retraseră deoparte, unul în spatele celuilalt, în timp ce automobilul îi depăşea într-un nor de praf. După asta, merseră din nou unul lângă altul. Albert spuse:

— Şaua ta e prea sus. O să ţi-o potrivesc.

Descălecară şi Elizabeth se aşeză pe taluz. Albert găsi în geanta bicicletei cheia potrivită ca să coboare şaua. Elizabeth îl urmări cu bunăvoinţă. Era foarte îndemânatic.

— Ia încearcă acum!

Ea se urcă pe bicicletă, pedală şi strigă:

— E mult mai bine!

Apoi îşi aminti de Geneviève care-i aştepta.

— Poate c-ar trebui să ne întoarcem…

— Nici gând! N-au trecut nici zece minute de când am plecat!

Ei i se părea că se plimbă de ore întregi. Îşi continuară drumul pe-ndelete. În depărtare se zărea un sat.

— Băgăm viteză până la prima casă? întrebă el.

Ea acceptă. El porni în forţă. Fundul lui dansa pe deasupra şeii. În spatele lui, Elizabeth muncea, din greu. Când îl ajunse din urmă, el stătea deja aşezat în faţa gardului unei gospodării şi-şi masa muşchii pulpelor. Ea se lăsă pe vine lângă el. Prea obosiţi ca să mai discute, se mulţumeau să zâmbească privindu-se. Un clopot anunţă ora şase.

— Acum chiar că trebuie să ne întoarcem, spuse Elizabeth.

Îşi simţea picioarele înţepenite. La înapoiere i se păru că drumul nu se mai termină. Chiar şi Albert părea epuizat de o asemenea performanţă. Geneviève se postase în faţa gardului, cu faţa crispată de indignare. În timp ce coborau de pe biciclete, le şopti:

— O s-o încasaţi! De o jumătate de oră, domnul şi doamna Grouchy îl aşteaptă pe Albert ca să plece!

— Le-ai spus că am ieşit din curte? întrebă Elizabeth.

— N-am avut încotro, răspunse Geneviève, ridicând din umeri.

Părinţii erau strânşi sub umbrar, cu mutre de judecători. Totuşi, primirea nu fu atât de severă pe cât s-ar fi aşteptat. Neîndoios, regulile de politeţe nu îngăduiau adulţilor să-şi manifeste supărarea. Au existat, desigur, câteva exclamaţii cu privire la faptul că cei doi fugari erau transpiraţi, că şosetele Elizabethei erau

pătate cu ulei şi că Albert avea mâinile murdare, dar ultimele reproşuri s-au topit în concertul mulţumirilor şi protestelor prieteneşti. Toată familia îi însoţi pe oaspeţi până la trotuar.

O dată intraţi în casă, atitudinea unchiului Julien se schimbă. Elizabeth băgă de seamă şi vru s-o şteargă sus. Dar un glas sever îi tăie elanul:

— Vino aici, Elizabeth!

Deschisese uşa de la salon. Ea păşi înăuntru, îndrumată de un deget ameninţător. Canatul se închise fără zgomot. Aşa cum făcea întotdeauna în marile ocazii, unchiul Julien îşi strecură degetele mari în răscroiala vestei. Asta îl făcea să pară mai impozant.

— Cine ţi-a dat voie să ieşi?

— Nimeni, bâigui Elizabeth.

— Curtea de recreaţie nu ţi-e de-ajuns pentru joacă?

— Ba da.

— Şi atunci, de ce-ai ieşit pe drum?

— Ca să probez bicicleta.

— Timp de trei sferturi de oră?

— N-aveam ceas.

El trase zgomotos aer pe nas:

— Grozavă scuză! Sper că-ţi dai seama acum de purtarea ta necuviincioasă. Singură cu un băiat, în plin câmp! Ce părere or să-şi facă despre tine părinţii lui Albert? Fără să mai vorbim despre toţi cei care poate v-au văzut pedalând împreună!...

— Păi, n-am făcut nimic rău!

— Nu mai răspunde! N-ai ascultat, ai să fii pedepsită. Primo: confisc bicicleta până la noi ordine. Secundo: duminică nu vei avea desert. Tertio: o să scrii de cincizeci de ori: „Un copil nu poate spera să devină plăcut celor din jur decât respectând regulile de bună purtare”.

— Mai spui o dată?

— O să-ţi scriu fraza pe hârtie. Du-te! Şi gândeşte-te bine la avertismentul meu!

Geneviève o aştepta pe Elizabeth în vârful scării. Se retraseră în odaia lor.

— Te-a certat rău? întrebă Geneviève interesată.

— Oh, nu! Nu prea rău.

— Ce ţi-a spus?

— Că nu se face să ieşi cu un băiat.

— Vezi, ţi-am spus eu! mai ales că Albert nici măcar nu ţi-e verişor…

— Ei şi?

— Atunci când eşti fată, draga mea, nu trebuie să faci impresie proastă!

Elizabeth zâmbi dispreţuitor:

— La Paris, dacă te plimbi cu un băiat, părinţii nu lac atâta caz!

— La Paris, te-ai plimbat cu vreun băiat?

— Bineînţeles!

— Pe străzi?

— Da!

— Şi mătuşa Amélie n-a zis nimic?

— Nu.

Pe măsură ce se înfunda în minciună, pentru Elizabeth ea îmbrăca’ culorile adevărului.

— Exagerezi! murmură Geneviève, speriată şi sedusă în acelaşi timp de această mărturisire.

— Nu mă crezi?

— Ba da, cum era?

— Cine?

— Băiatul.

— Oh, întâi a fost unul, apoi un altul, apoi altul… Toţi erau înalţi!

— Ca Albert?

— Mai înalţi decât Albert.

Tăcură. Geneviève încerca să-şi închipuie viaţa aventuroasă pe care o duceau la Paris fetele de vârsta ei. Dar imaginaţia ei nu mergea prea departe. După o vreme, şopti:

— Eu una, chiar dacă mi s-ar fi dat voie să mă plimb

singură cu un băiat, n-aş fi putut s-o fac.

— Ţi-e frică de ei?

— Nu! Dar sunt prostănaci. Cu fetele, te-nţelegi mai bine, te joci mai frumos.

— Este cu totul altceva, spuse cu gravitate Elizabeth.

Geneviève deschise dulapul şi scoase rochia ei de toate zilele.

— Te schimbi?

— Bineînţeles! Doar n-oi vrea să rămân cu rochia frumoasă după ce-au plecat musafirii. Şi tu trebuie să te schimbi.

— Bine. Şi după asta ce facem?

— Mergem să luăm laptele.

Era un ritual: în fiecare seară, la aceeaşi oră, se duceau împreună la băcănie ca să cumpere cei doi litri de lapte necesari pentru micul dejun de-a doua zi şi pentru diversele preparate culinare ale mămăiţei. După ce, în locul rochiilor roz somon, îmbrăcară o ţinută mai modestă, coborâră în bucătărie ca să ia vasul. Elizabeth se temea niţel ca nu cumva familia, supărată din pricina escapadei sale, să nu-i interzică, în ultimul moment, să iasă cu Geneviève. Dar unchiul Julien se închisese într-o clasă ca să scrie, tăicuţu' trebăluia în grădina de zarzavat şi mătuşa Thérèse cosea la ea în cameră. Mămăiţa le dădu bidonul şi fetiţele îşi luară zborul cu aerul unor trimişi ascultători.

Băcănia se afla la zece case de a lor, la colţul străzii. Se vindeau de toate, de la legume uscate până la nasturi pentru pantaloni. Prăvălia, îngustă ca un coridor, era mai puţin curată şi în mai mare neorânduială decât cea de la Chapelle-au-Bois. Şase femei pălăvrăgeau, aşteptându-şi rândul între stivele de cutii multicolore şi saci pântecoşi. Ca de obicei, patroana era la casă, iar patronul servea clienţii. În ziua aceea, era ajutat de un băiat pe care Elizabeth nu-l mai văzuse. Înalt şi voinic, cu fruntea îngustă, părul negru, părea să aibă vreo paisprezece ani.

Avea mânecile cămăşii răsucite până deasupra coatelor. Un puf cenuşiu îi acoperea braţele. Şorţul se desfăcea la spate peste un posterior zdravăn, îmbrăcat în pantaloni scurţi. Cu siguranţă, la anul va trece la pantaloni lungi. Zărind-o pe Geneviève, rosti:

— Bună ziua, domnişoară.

Ea răspunse:

— Bună ziua, Georges.

„Îl cunoşti? şuşoti Elizabeth.

— Da. E băiatu' băcanului.

— În alte dăţi nu l-am văzut!

— Nu. Cred că s-a dus câteva zile la bunicii lui, în Ardèche. — ¿i şi acum a venit înapoi?

— Vezi bine! răspunse Geneviève pe un ton enervat.

O femeie grasă se întoarse spre fetiţe şi zâmbi. Jenată, Geneviève se înroşi şi se prefăcu interesată de un şir de cutii de conserve.

— Pare drăguţ, spuse Elizabeth. Crezi că acum o să ne servească el?

Zâmbetul femeii se lărgi.

— Te rog, Elizabeth, murmură Geneviève, nu vrei să taci? Elizabeth se uită la Georges şi-l compară cu Albert. Şi Albert se făcu tot mai mic, dispăru, cu bicicleta lui cu tot. Mai aveau în faţa lor patru persoane. Patronul se apropie de prima. Elizabeth făcu repede socoteala că cea de-a doua avea să fie servită de fiu, cea de-a treia de tată, a patra de fiu, a cincea de tată… Or, a cincea era Geneviève. Cu atât mai rău! Nu o mai interesa. Tocmai atunci două cliente se înghesuiau să iasă: erau împreună. Asta schimba ordinea numerelor. Înainte ca Elizabeth să-şi reia firul socotelilor, Georges întrebă:

— Ce doriţi, domnişoarelor?

Îşi întinse gâtul. Se ridică pe vârfuri, ca şi cum i-ar fi crescut tocurile.

— Doi litri de lapte, spuse Geneviève.

Georges luă vasul, deschise bidonul mare şi cufundă măsura. Faţa lui colţuroasă, fruntea pe jumătate ascunsă

de o şuviţă neagră ca pana corbului se apleca într-un fel misterios deasupra pânzei lichide şi albe, din care urca un iz de grajd. Laptele curgea ca o panglică lată în vasul cilindric. Elizabeth fixa intens şuvoiul. Mâinile lui Georges erau mari şi roşcovane. Ţineau bine obiectele.

— Şi altceva, domnişoară, ce să vă mai servesc? Rostind aceste cuvinte, glasul lui trecu de la grav la ascuţit.

Această bruscă schimbare de registru îl făcea şi mai atrăgător.

— Aş vrea un pachet de cicoare, răspunse Geneviève.

El se duse să-l ia de pe un raft înalt. Ridică braţul şi tot trupul i se alungi, se întinse. Cămaşa îi era pătată de transpiraţie sub braţ.

— Poftim, spuse el. Şi altceva?

Elizabeth ar fi vrut ca Geneviève să mai cvfmpere ceva. Dar aceasta zise:

— Asta-i tot.

El scrise repede nişte cifre, cu o bucăţică de cretă pe o tăbliţă, şi le adună cu grijă:

— Doi şi cu nouă, unsprezece… trei şi cu doi, cinci, şi şase… Plătiţi acum sau le trec în cont?

Se adresa Genevièvei, dar Elizabethei i se părea că pe ea o privea când vorbea.

— Plătesc acum.

În timp ce ea se scotocea în portmoneu, Georges întinse vasul cu lapte şi pachetul de cicoare Elizabethei. Ea le primi ca pe un dar.

— Nu vă e prea greu? întrebă el.

— Oh, nu! şopti ea.

Şi simpla rostire a acestor cuvinte îi tăie răsuflarea. După ce achită cumpărăturile la casă, Geneviève se apropie de Elizabeth, care o aştepta, încremenită, cu ochi strălucitori şi buzele întredeschise.

— Hai, nu vii?

— Da, da, iată-mă…

Georges se ocupa deja de alte două cliente. Elizabeth îi aruncă o privire pe furiş şi ieşi în urma verişoarei sale. În stradă, îşi împărţiră greutatea: Geneviève luă vasul cu lapte, Elizabeth păstră pachetul de cicoare.

— Şi acum, grăbeşte-te, o îndemână Geneviève. Ne aşteaptă mămăiţa…

— Îl cunoşti de mult?

— Pe cine?

— Pe Georges.

— Bineînţeles! A fost la noi la şcoală. Nu era un elev strălucit!

— Toţi băieţii din Jeyzelou au fost deci la voi la şcoală?

— Aproape toţi.

— Asta înseamnă grozav de mulţi! oftă Elizabeth.

Cum era cu putinţă ca de la domnii cei mai respectabili până la puştii cei mai zurbagii să fi învăţat toţi în faţa aceloraşi pupitre, să fi fost mustraţi de aceiaşi învăţători şi să se fi jucat în aceeaşi curie? Se uita acum la trecătorii vârstnici şi-i vedea în pantaloni scurţi şi cu ghiozdanul în spate.

— Spui că Georges n-a fost un elev bun?

— Nu. Dar ce-ai cu el? Nu e interesant!

— N-am spus că e interesant!

— Păi, şi-atunci?

— Păi, nimic!

Zâmbi cu un aer enigmatic. Geneviève ridică din umeri:

— Ce proastă eşti!

Au făcut câţiva paşi în tăcere. Elizabeth se gândea că vorbise cu doi băieţi în aceeaşi zi. Un blond şi un brunet. De necrezut! O cuprinse o fericită palpitaţie. Avea chef să danseze, să râdă. Aruncă în sus pachetul de cicoare, bătu din palme şi-l prinse din zbor.

— Elizabeth! exclamă Geneviève. Nu pe stradă!

— Dac-aşa îmi place?

— O să spargi pachetul!

— Ba nu, uite!…

Continua să arunce pachetul, fredonând:

Noapte în China, *Noapte de alint*, *Noapte de amor*! …

Geneviève nu ştia dacă să râdă sau să se supere. Mergând pe lângă Elizabeth, o implora:

— Nu, nu, Elizabeth! Nu te mai juca! Nu mai cânta! … Elizabeth nu se linişti decât atunci când ajunseră la gardul grădinii.

Ortografia Elizabethei se îmbunătăţea imperceptibil, dar mătuşa Thérèse spunea că în această materie, cu cât progresele sunt mai lente, cu atât sunt mai sigure. Amândouă lucrau în speranţa să ajungă la „zero greşeli” până la sfârşitul vacanţei. În aşteptarea acestei minuni, în care, în ceea ce o privea, fetiţa nu mai credea, ea se lăsa în voia plăcerii, atât de noi pentru ea, de a trăi, de la răsăritul până la apusul soarelui, în căldura unei familii. Fusese adoptată de cei ai casei fără rezerve, făcând-o să se simtă la fel de bine printre ei ca şi verişoara ei. Aici totul respira ordine, curăţenie şi-bună dispoziţie. Până şi crizele de astm ale mămăiţei aveau un farmec nespus. Acestea veneau uneori dimineaţa. Atunci, un parfum de eucalipt se răspândea pe coridor. După ultimul acces de tuse, mămăiţa putea fi văzută, aşezată în pat, zâmbitoare, uşurată, cu o băsmăluţă de dantelă peste părul cărunt. Tăicuţu’ purta o scufiţă de bumbac când se culca. Când apărea cu ea pe cap, afară din cameră, semăna cu un morar bătrân ieşind din moară. În fiecare după-amiază, unchiul Julien se izola ca să citească sau să scrie. În timp ce lucra, cei din jur păstrau liniştea. La cel mai mic zgomot, mătuşa Thérèse îşi făcea apariţia cu privirea severă şi cu un deget pe buze: – Ssst, copii! Duceţi-vă să vă jucaţi în curte! Duminica era o zi splendidă. Se sculau mai târziu decât de obicei. Se îmbrăcau mai elegant. Mămăiţa făcea o prăjitură. Dar nimeni din familie nu se ducea la biserică. Mirată la

început de această lipsă de pietate, Elizabeth înţelesese în cele din urmă că învăţătorii, ca şi părinţii ei, aveau un fel de à comunica cu bunul Dumnezeu care era diferit de cel al domnişoarei Quercy.

În fiecare seară, cele două fetiţe se duceau la băcănie. Georges le servea. Dar nu era în favoarea lui să fie văzut prea des. El întâmpina cu aceeaşi politeţe pe oricine. Elizabeth simţea că, dacă nu’s, e va întâmpla ceva neprevăzut, se va îndepărta de el înainte ca el să se intereseze de ea. Brusc, dori să-l revadă pe Albert, cel care mergea atât de bine pe bicicletă. Tocmai atunci se discuta despre sărbătorirea aniversării Genevièvei, la 12 septembrie. Nu va fi oare invitată şi-familia Grouchy cu acest prilej? Răspunsul alor ei a fost categoric: evenimentul va fi sărbătorit în cea mai strictă intimitate.

În dimineaţa respectivă, Elizabeth era la fel de agitată ca şi verişoara ei la gândul dejunului deosebit. îmbrăcate amândouă cu rochiile roz, treceau întruna prin faţa bucătăriei, unde n-aveau voie să intre. Mămăiţa se străduia să facă o capodoperă de patiserie, care înmiresma vestibulul şi ajungea până în grădină. Mătuşa Thérèse, închisă în salonul-sufragerie, punea masa şi pregătea surprizele. Ca să dea mai multă strălucire ceremoniei, Geneviève îi propuse Elizabethei să coboare din pod un fonograf vechi şi discuri, de care părinţii voiseră să scape. Pe furiş, s-au gândit să ascundă aparatul în spatele suportului pentru umbrele. Urmau să-l pună în funcţiune la desert.

Înfrigurate de planul lor, urcară în grabă scara care ducea de la primul etaj la pod. Printre resturi de mobilă, cufere rupte din nuiele, cărţi cu colţurile îndoite şi ziare vechi le aştepta fonograful, superb, cu pâlnia ca o corolă, îndreptată spre ferestruica podului. Trei discuri zăceau, ca nişte pete negre, lângă el. Cu precauţii de hoţ, fetiţele îşi transportară prada în vestibul. Abia terminaseră cu spălatul pe mâini, că voci nerăbdătoare le chemară la masă.

Pe farfuria Genevièvei erau înghesuite patru pachete legate cu panglici. Ea le desfăcu pe rând, sub privirea amuzată a adulţilor. Erau cărţi frumoase, cu coperţi roşii. Aplecată peste umărul verişoarei ei, Elizabeth scotea câte un suspin extaziat la fiecare descoperire. Pe rând, Geneviève se repezi să-şi îmbrăţişeze mama, tatăl, bunica şi bunicul. O răsfăţaseră prea tare! Era exact ce sperase. Cum de-i ghiciseră cele mai ascunse dorinţe? Ca să nu se despartă de cărţi în timpul mesei, le puse pe un scaun, lângă ea.

Mămăiţa a fost la înălţime. Le-a servil peşte rece în aspic, care era foarte bun, dar trebuia mâncat cu grijă din cauza oaselor, şi apoi friptură de pui cu garnitură de mazăre verde. Dar, toată lumea se rezerva pentru – desert. Tăicuţu, ca de obicei, sărea, din cinci în cinci minute, să toarne vinul. Era omul potrivit pentru mesele festive, organizatorul recunoscut al sărbătorilor familiale. Cu toate că masa fusese pregătită de soţia lui, el era cel care se simţea jignit dacă preparatele nu erau apreciate la justa lor valoare. După brânză, mămăiţa s-a retras în bucătărie. Câteva minute mai târziu a intrat, aducând un tort uriaş, cu cafea şi migdale, decorat cu cremă de jur-împrejur. Unsprezece lumânări roz încoronau edificiul. Flăcările tremurătoare, aşezate în cerc, luminau bărbia bătrânei doamne, care părea şi ea comestibilă. A aşezat cu grijă tortul scânteietor pe marginea mesei şi> a ascultat complimentele cu modestie şi mulţumire. Iluminată de acest jăratic în miniatură, Geneviève părea într-adevăr regina serbării. În faţa ei străluceau cei unsprezece ani ai săi.

Încântată, Elizabeth se gândi că părinţii ei nu-i sărbătoriseră niciodată aniversarea cu atâta pompă. Nu era vina lor, bineînţeles; ocupaţiile lor îi solicitau până într-atâta încât nu găseau timp să se adune cu toţii în jurul fetiţei. Cu inima strânsă, se grăbi să se gândească la altceva. Geneviève se pregătea să stingă lumânările. Îşi umfla obrajii, ca două baloane.

— Atenţiune! strigă tăicuţu’. Unu, doi, trei!

Ea suflă cu putere, fără să izbutească pe deplin. Cinci flăcări din unsprezece se stinseră.

— Mai rămân şase, spuse mămăiţa. Te măriţi peste şase ani.

— Oh, nici vorbă! spuse Geneviève. E prea devreme!

Elizabeth nu era de aceeaşi părere: să te măriţi la şaptesprezece ani i se părea foarte potrivit. O spuse cu voce tare şi stârni râsete şi comentarii zgomotoase. Şi muzicuţa ceasului sună mai tare decât de obicei. După stingerea ultimelor lumânări, tăicuţu’ tăie tortul. Era bine însiropat şi, dacă te luai după unchiul Julien, „foarte digerabil”, în ciuda ingredientelor bogate în calorii care-l alcătuiau. În timp ce mămăiţa servea o a doua porţie, Geneviève se strecură în vestibul. Deodată, o muzică răguşită şi demodată se prelinse, jucăuşă, în salon. De mirare, toţi rămaseră cu furculiţele în aer.

— Ce-i asta? întrebă mătuşa Thérèse.

— Surpriza noastră! exclamă Geneviève.

— Surpriza noastră! repetă Elizabeth, lăsându-se să alunece de pe scaun. Şi începu să danseze în spaţiul îngust dintre masă şi uşă. Unchiul Julien vru să intervină ca s-o potolească, dar mătuşa Thérèse şi mămăiţa, râzând cu lacrimi, îl împiedicară.

— Vezi, Elizabeth, dansul ăsta se dansa pe vremea mea, spuse mămăiţa. Mi-aduc aminte melodia: ta-ti, ta-ti, ta-ta, ţi-ţi!…

— Parcă ar fi un vals! exclamă Elizabeth.

— Nu, e o polcă! zise mămăiţa, legănându-se pe scaun.

Elizabeth îi întinse mâinile:

— Vii să dansezi cu mine?

Tăicuţu’ îşi ridică braţele spre tavan:

— Şi după asta ce mai urmează?

Dar bătrâna doamnă era deja în picioare, cu o privire maliţioasă, clătinând din cap în ritmul muzicii:

— Ta-ta, ţi-ţi!

— Clotilde! Eşti astmatică! reluă tăicuţu’ cu glas alarmat.

— Vedem noi după asta, spuse ea.

Elizabeth o cuprinse cu braţul. Aveau aproape aceeaşi înălţime. Şi deodată porniră. În ciuda vârstei, mămăiţa era uşoară ca o păsărică. Condusă de ea, Elizabeth intră fără dificultate în ritmul muzicii. Cu braţul întins şi capul înclinat, înaintau împreună, cu paşi mărunţi, se învârteau graţios, băteau uşor în podea şi-apoi săltau pe contratimp.

— Bravo, mămăiţă, ţipa Elizabeth. Aşa! Aşa!

Cu toate încurajările, mămăiţa fu silită să se oprească, cu respiraţia tăiată. Râdea tuşind, cu ochii umezi, cu obrajii îmbujoraţi.

— Ţi-am spus eu, Clotilde! mormăi tăicuţu’.

— Lasă, Hector, nu se-ntâmplă nimic! şopti ea, trăgându-şi sufletul.

Într-adevăr, nu s-a întâmplat nimic. În timp ce adulţii îşi beau cafeaua, Geneviève şi Elizabeth s-au instalat sub umbrar ca să admire cărţile. Şi-au petrecut toată după-amiaza citind şi discutând. Se făcuse târziu, dar nu le era foame. Mai ales tortul nu se lăsa uitat uşor. Au mâncat ceva mai târziu decât de obicei; o cină uşoară, în bucătărie.

În seara aceea, la culcare, Elizabeth era gânditoare. Se întreba dacă părinţii ci, care treceau cu vederea aniversările, munceau întruna, fiecare la locul lui, se distrau rar, erau mereu cu ochii la clienţi, la chelner, la casă şi n-aveau habar de plăcerea de a avea un salon cu fotolii acoperite cu huse şi o grădină cu o boltă de verdeaţă, erau nişte oameni fericiţi. Casa din bulevardul Rochechouart nu avea decât trei ziduri. Cel din faţă, care dădea spre stradă, aparţinea mai ales trecătorilor. Nu avea o încăpere destinată tuturor, în care familia să se strângă la ore fixe ca să scape de sâcâiala necunoscuţilor care doreau ceva de băut sau să cumpere ţigări. Aici, în schimb, se trăia într-un palat, bine închis, bine protejat,

cu provizii, obiceiuri, piese de mobilier având fiecare povestea ei, veselă de toate zilele şi veselă de duminică şi chiar şi o pendulă care să orânduiască activitatea tuturor. Comparând cele două locuinţe, Elizabeth era silită să recunoască că se simţea mai acasă la Jeyzelou decât la Paris. Deja, ideea că în curând va trebui să părăsească acest mic univers de linişte şi confort, ca să se întoarcă la internat, o întrista. Oftă, întinzându-se sub pătură:

— Doar optsprezece zile!

— Nu-i plăcut! şopti Geneviève, culcată în patul alăturat. O să mă plictisesc fără tine!

— Ce-ai mai zice dac-ai fi în locul meu? Tu rămâi cu părinţii tăi, cel puţin! Pe când eu…

— Nu-ţi place la Sainte-Colombe?

— Ba da, din cauza directoarei. E foarte drăguţă domnişoara Quercy. Dar nu e numai ea acolo!…

— Eu o să fiu în clasa domnişoarei H6 quet; e severă! Nimeni n-o iubeşte! Tata zice că e rea pentru că nu e măritată!

— Ce tâmpenie, tu să fii într-o şcoală la Jeyzelou şi eu în alta, la Sainte-Colombe.

— Da, e o tâmpenie.

— Îţi dai seama dac-am fi împreună? Ce bine ne-am distra! M-ai ajuta să-mi fac lecţiile…

O idee luminoasă se aprinse în pupilele Genevi & vei. Şopti:

— Dacă mama ta ar fi de acord să te lase aici, poate am aranja ceva…

Această propunere neaşteptată o zăpăci pe Elizabeth. Se propti într-un cot. Timp de câteva secunde, se lăsă purtată pe aripile unei speranţe absurde. Apoi, ca şi cum ar fi fost rănită în plin zbor, căzu la loc în aşternut şi mormăi amărâtă:

— Părinţii tăi ce-ar zice de-aşa ceva?

— Nu ştiu.

— Păi, vezi?

— Vrei să-i întreb?
— Ai curaj?
— Sigur că da.
— Când?
— Mâine.
— N-o să meargă! fu de părere Elizabeth, scuturându-şi părul scurt.
— Ţi-e frică de unchiul Pierre că n-o să vrea?
— Oh, el nu spune niciodată nimic. Mama e cea care hotărăşte!
— La noi, tata! Ar trebui să stau de vorbă cu mama şi ea să-i zică tatii, după masa de prânz. Atunci e întotdeauna bine dispus. Dacă părinţii mei spun da şi dacă şi părinţii tăi spun da…
— Ce grozav ar fi! bâigui Elizabeth, împreunându-şi mâinile.
Gestul acesta îi aminti că de trei zile nu-şi mai făcuse rugăciunea. Spera ca Dumnezeu să nu profite de această neglijenţă ca să se opună dorinţei ei.
Aşa cum prevăzuse Geneviève, mama şi bunicii, consultaţi pe rând, o felicitară pentru planul ei şi-i făgăduiră să o sprijine întru totul.
La începutul după-amiezii nu mai rămăsese de convins decât unchiul Julien. Fără să aibă habar de complotul care se urzea în casă, el părea că înfloreşte, singuratic şi important, în sânul familiei care se întrecea în gesturi prevenitoare. Niciodată nu fusese înconjurat cu atâtea zâmbete. Se uitau la el cu afecţiune, voiau să-i ghicească cele mai simple dorinţe, ascultau cu atenţie cuvintele cele mai obişnuite care-i ieşeau din gură. La ora cinci, mătuşa Thérèse socoti că era pregătit pentru o discuţie capitală şi îl chemă sub umbrar. Elizabeth şi Geneviève fugiră în odaia lor. Aşezate una lângă alta, cu mintea la pândă, aşteptau rezultatul. Curând, un zgomot de fraze le atrase spre fereastră. Unchiul Julien ridica glasul. Frunzişul, aşezat în boltă, îl ascundea de privirile fetiţelor. Era imposibil să înţelegi ce spune.

— Probabil e furios! se bâlbâi Elizabeth.

— Nu e sigur. I se întâmplă să vorbească tare chiar şi atunci când e bucuros.

Se aplecară în faţă, ca să audă mai bine. Încetul cu încetul, urechea li se obişnui şi începură să distingă în parte vorbele. Ai fi zis că cei doi interlocutori se apropiau de ele. Brusc, câteva fraze clare se desprinseră printre şoapte:

— Ar fi trebuit să ne gândim noi la asta, de la bun început! spuse unchiul Julien cu vehemenţă.

— E şi părerea mea, replică mătuşa Thérèse.

— Când ai norocul să ai veri învăţători, nu-ţi duci fata într-un internat ca acela, continuă el N-am nimic împotriva învăţământului particular. Trebuie să existe şcoli pentru toate gusturile! Dar, oricum!…

Elizabeth şi Geneviève se priviră vesele.

— Se aranjează! spuse Geneviève.

— Aşa s-ar părea!

Unchiul Julien coborâse tonul. Cu toată dorinţa de a urmări discuţia, Elizabeth nu mai putu prinde decât expresii la întâmplare:

— Educaţie religioasă… Să-ntorci spatele realităţilor vieţii… otrava minţilor tinere… absolut împotriva… rugăciunea înaintea ortografici…

Apoi, dialogul se preciză din nou:

— Sper ca Amélie să nu se opună, spuse mătuşa Thérèse.

— Sper şi eu. Totuşi, cred că nu vrea să facă o călugăriţă din Elizabeth a ei!

— Sigur că nu!

— Păi, atunci! Trebuie să urmeze tradiţia laică a familiei. În scrisoarea mea o să i-o spun fără menajamente!

— O să-i scrii?

— Chiar în scara asta. Sau poate, ar trebui să-i scrii tu. Eşti femeie şi mamă: ai să ştii să-i prezinţi lucrurile mai bine.

Rosti aceste ultime cuvinte în clipa în care ieşi de sub umbrar. De frică să nu fie surprinse la postul lor de observaţie, fetiţele se traseră repede înapoi.

— S-a făcut! Rămâi aici! Rămâi aici! strigă Geneviève.

— Dacă o să vrea mama!

— O să vrea, sunt sigură! Oh, Elizabeth, ce bucuroasă sunt!

Se îmbrăţişară. Participând la demonstraţia de prietenie a verişoarei sale, Elizabeth se mira că propria ci bucurie nu era mai puternică. În mulţumirea ei îşi iâcea loc un sentiment nedefinit de remuşcare. Simţea un nod în gât. Era oare cu putinţă să n-o mai vadă niciodată pe domnişoara Quercy, palidă şi dreaptă în rochia ei neagră, să nu-i mai audă niciodată vocea gravă, ale cărei inflexiuni îi răsunau încă, melodioase, în auz? Directoarea dispărea sub o trapă. Era ca şi cum nici n-ar mai fi existat, împotrivindu-se amărăciunii, Elizabeth îşi făgădui să-i scrie deseori şi chiar să se ducă să o vadă când va fi mare. Hotărârea aceasta o linişti.

Ca răspuns la scrisoarea ei, mătuşa Thérèse primi, cu poşta următoare, trei pagini lungi în care Amélie îşi exprima jena şi recunoştinţa. Soluţia propusă de ei era exact cea pe care o gândise şi ea în fundul sufletului, fără să îndrăznească să o rostească. La Jeyzelou, scria ea, Elizabeth va trăi în familie, va învăţa să se poarte cuviincios şi va învăţa carte mai bine decât oriunde în altă parte. Verişoara ei Geneviève ar fi pentru ea un exemplu viu de cuminţenie. Şi, pentru că, în regiune, clima era deosebit de bună, câştigul va fi egal, în plan fizic şi spiritual. În ultimele rânduri ale misivei, Amélie îi anunţa că, dat fiind că nu mai era obligată să o însoţească pe fetiţă la Sainte-Colombe, nu va mai veni la ei la sfârşitul lui septembrie, aşa cum rămăsese hotărât, ci doar în vacanţa de Crăciun.

Vestea aceasta o întristă pe Elizabeth, care spera să-şi revadă mama înainte de începerea anului şcolar.

Plânse niţel, pe ascuns, şi se resemnă, gândindu-se că, fără doar şi poate, avea multă treabă la cafenea şi localul mergea mai prost când nu era mama la casă.

Unchiul Julien hotărâse ca Elizabeth, cu toate că avea mari lacune, să intre, ca şi Geneviève, în cursul superior. Trebuia să o convingă pe domnişoara Héquet, directoarea. Într-o dimineaţă de joi, mătuşa Thérèse se îmbrăcă elegant ca să meargă în vizită la colega ei de la şcoala de fete. Sfătuită de mămăiţa, Elizabeth îşi puse un şorţ peste rochie, ca să pară mai silitoare. Tremura dinainte la gândul examenului la care, se părea, urma să fie supusă pentru a-i fi apreciate cunoştinţele. Pe drum, mătuşa Thérèse continua pregătirile, punându-i întrebări din tabla înmulţirii şi acordul participiilor. Şcoala de fete era la celălalt capăt al târgului. O dată ajunse la gardul de fier, Elizabeth avu senzaţia că tot ce învăţase i se scurgea din cap, în valuri, ca printr-o gură de canal. Mătuşa Thérèse observă cu îngrijorare paloarea ei subită:

— Nu te simţi bine?

— Ba da.

— Ţi-e frică?

— Da.

— Nu e cazul! Ai să vezi, nu va fi nicio problemă…

Elizabeth se simţi împinsă de la spate. Se auzi clinchetul unui clopoţel. O uşă se deschise. Domnişoara Héquet avea un dinte de aur drept în faţă.

— Şaptesprezece greşeli în cincisprezece rânduri! exclamă unchiul Julien. Cum naiba şi reuşit?

Elizabeth nu răspunse şi plecă privirea.

— Era foarte emoţionată, spuse mătuşa Thérèse.

— Chiar dacă era foarte emoţionată, ar fi putut să se descurce mai bine, reluă unchiul Julien, bâţâind un genunchi.

Toată familia se strânsese în bucătărie ca să asculte relatarea evenimentelor. Un cerc de chipuri consternate o înconjura pe Elizabeth, care-şi înghiţea în tăcere

ruşinea.

— Şi la aritmetică? continuă unchiul Julien.

— Domnişoara Héquet i-a dat două probleme scurte, în genul celor pe care cu mine le rezolvă uşor.

— Şi a greşit?

— S-a grăbit, oftă mătuşa Thérèse care, se vedea cât de colo, nu mai ştia ce să inventeze ca să scuze eşecul nepoatei sale.

— Pe scurt, bombăni unchiul Julien, putem să vorbim de un dezastru pe toată linia.

— Ei, nici chiar aşa…

— Haida de Thérèse, să spunem lucrurilor pe nume. Am spus corect: un dezastru! Va trebui ca fetiţa să muncească de două ori pe-atât în clasă ca să corecteze impresia deplorabilă pe care-a lăsat-o iniţial.

— Bineînţeles, spuse mătuşa Thérèse. De altminteri, pentru că domnişoara Héquet consideră că Elizabeth nu are nivelul cerut în cursul superior, o va înscrie în cursul mediu.

Figura unchiului Julien se înălţă brusc deasupra gulerului tare.

— În cursul mediu? Ţi-a spus ea clar, cursul mediu?

— Da, Julien.

El se lovi cu palma peste frunte; cu-atâta forţă încât degetele îi lăsară o urmă roz şi strigă:

— Cum adică? în cursul superior nu se află decât elemente de elită? Fără să fie printre primele, Elizabeth, ar fi putut foarte bine să ţină pasul. Dacă o bagă între cele de la cursul mediu, i se va părea că învaţă ceva ce ştie deja, se va lenevi, va pierde orice chef de învăţătură…

— Ai dreptate, Julien, spuse tăicuţu’. Ce trebuie făcut este ca fetiţa să fie stimulată, pusă laolaltă cu cele de vârsta ei, sau chiar mai mari…

— Mă bucur că gândeşti ca mine, tăicuţă.

— Păi, e firesc, dragul meu.

— Unde rămăsesem?

— Vorbeai de necesitatea de a o repartiza pe Elizabeth printre cele mari.

— Exact. O necesitate! O necesitate absolută! Ei bine, ce se întâmplă? îi cer un serviciu personal acestei femei care, fiindu-ne colegă, n-ar trebui să ne refuze, şi iată că ea se umflă în pene, pune condiţii, ne respinge!… Nu, nu şi nu! întrecc măsura!

Era măreţ în furia lui. Elizabeth îşi ridică privirea şi înţelese că din vinovată devenea victimă. Această schimbare de situaţie îi luă piatra de pe inimă. Geneviève o luase de mână. Mămăiţa, şi tăicuţu’ o priveau cu compătimire. Unchiul Julien începu să se plimbe dintr-un capăt în altul al bucătăriei:

— Air dreptate, Julien, spuse tăicuţu’. Ce trebuie făcut este ca fetiţa să fie stimulată, pusă laolaltă cu cele de vârsta ei, sau chiar mai ruari…

— Mă butur că gândeşti ca mine, tăicuţă.

— Păi, e firesc, dragul meu.

— Unde rămăsesem?

— Vorbeai de necesitatea de a o repartiza pe Elizabeth printre cele mari.

— Exact. O necesitate! O necesitate absolută! Ei bine, ce se întâmplă? îi cer un seiviciu personal acestei femei care, fiindu-ne colegă, n-ar trebui să\ ne refuze, şi iată că ea se umflă în pene, pune condiţii, ne respingi!… Nu; nu şi nu! întrece măsura!

Era măreţ în furia lui. Elizabeth îşi ridică privirea şi înţelese că din vinovată devenea victimă. i-ceastă schimbare de situaţie îi luă piatra de pe inimă. Geneviève Na luase de mână. Mămăiţa şi tăicuţu’ o priveau cu compătimire. Uqchiul Julien începu să se plimbe dintr-un capăt în altul al bucătăriei:

— Ar trebui să ştie, oricum o iei, că un examen, în asemenea condiţii, nu înseamnă mare lucru! Dacă îi spun eu că nepoata mea poate să ţină pasul în clasa respectivă, înseamnă că sunt convins că aşa e. Nu e ea în măsură să conteste experienţa mea pedagogică.

Hotărârea ei nu este altceva decât un act de ostilitate la adresa mea! Prin Elizabeth, în mine, în noi a vrut să lovească!

— Poate că nu-i chiar aşa, Julien, spuse mătuşa Thérèse. Linişteşte-te! Du-te şi tu să vorbeşti cu ea…

Ochişorii unchiului Julien aruncau fulgere. Trasă de cele două degete mari, vesta i se umfla ca o platoşă.

— Nu mă voi coborî până într-atâta încât să solicit indulgenţa acestei persoane. De mult am ghicit că ne caută pricină. Vrea război, o să-l aibă!

O adiere de spaimă trecu peste asistenţă. Elizabeth se vedea deja pretextul şi miza unor lupte de stradă. Geamurile zburau în ţăndări. Domnişoara Héquet era luată prizonieră.

— Ce-ai de gând să faci, Julien? întrebă mătuşa Thérèse cu vocea alterată de teamă.

— Să răspund cu aceeaşi monedă, spuse el printre dinţi.

— La naiba! exclamă tăicuţu’ şi mustaţa lui cea albă deveni asemănătoare cu a unui general.

— Dacă nu te învoieşti cu domnişoara Héquet, va trebui să primeşti să o ia pe Elizabeth la ea în şcoală în cursul mediu, spuse mătuşa Thérèse.

— Nu.

— Păi, şi-atunci, unde să meargă?

— O s-o iau la mine. n clasă!

— La tine-n clasă?

— Chiar aşa, Thérèse! Dacă domnişoara Héquet socoteşte că Elizabeth nu este demnă să urmeze cursul superior în şcoala ei, va urma cursul superior în şcoala noastră.

Rostind aceste cuvinte, le aruncă o privire trufaşă celor din jur. Mirată la culme, Elizabeth îşi ţinea răsuflarea. În cele din urmă, măicuţa bâigui:

— Păi… Julien… nu se poate…

— Şi de ce, mă rog?

— Pentru că şcoala pe care-o conduci tu e o şcoală

de băieţi şi Elizabeth e fată…

— Elizabeth nu e o fată, replică unchiul Julien, este un caz! Un caz asupra căruia orice pedagog demn de acest nume are datoria să se aplece. Pe deasupra, e nepoata mea…

— Da, da, Julien, zise mătuşa Thérèse, dar uiţi regulamentul…

— Asta cam aşa e, recunoscu tăicuţu, mai e şi regulamentul, Julien…

— Nu-mi vorbiţi mie de regulament, îl cunosc mai bine ca voi. E destul să obţin autorizaţia de la delegatul cantonului. O simplă formalitate, domnul Chasseloux mi-e prieten. îl am în buzunar. Şi pe ceilalţi membri din consiliul judeţean, la fel!

— Ţi-ar plăcea?

— Cred că… da…

— Doar nu ţi-o fi frică de băieţi?

— Oh, nu…

— E perfect! E perfect!…

Îşi freca mâinile cu rapiditate, ca şi cum ar fi vrut să scoată scântei. Brusc, întrebă:

— Voiai să spui ceva, tăicuţulc?

— Nu, nu, mormăi tăicuţu, care părea năucit de hotărârea ginerelui său.

— Şi dumneata, mămăiţ a?

— Nici eu… O să vedem ce-o să iasă…

— Aveţi încredere în mine!

— Oh, avem încredere în tine, Julien, spuse mătuşa Thérèse cu ochii blânzi, ca de catifea.

Pentru că nimeni nu îndrăznea să-l contrazică, el trase repede concluziile:

— Treaba asta este deci hotărâtă. Elizabeth, te poţi considera, de pe acum, eleva mea. Mai avem o jumătate de oră până la masa de prânz. Duceţi-vă la joacă, copii! Vă strigăm noi…

Fetiţele ieşiră în grădină şi se aşezară sub umbrar. Geneviève nu-şi venea în fire. Apucând-o de mâini pe

Elizabeth, şoptea:

— Ce păcat că domnişoara Héquet n-a vrut să te primească! O să-ţi fie greu să rămâi aici, cu băieţii. Tata nu-şi dă seama. Sunt răi, îşi bat joc! Nişte draci!

Cu cât Geneviève se lamenta înşirând încercările prin care urma să treacă verişoara ei, cu atât Elizabeth se simţea mai atrasă de perspectivele unei situaţii ieşite din comun. Ei, care până acum nu avusese în niciun fel de-a face cu băieţii, unchiul Julien îi punea deodată la dispoziţie o şcoală întreagă: mari, mici, bruneţi, blonzi, roşcovani… Numărul şi diversitatea lor îi provocau un soi de ameţeală. E-adevărat că era puţin neliniştită la ideea că nu va mai fi nicio altă fată alături de ea, ca să reprezinte elementul feminin într-o lume cu păr ţepos şi pantaloni scurţi. Dar această onoare, de care se temea, prezenta, în ochii ei, mai curând aspecte plăcute decât neplăcute. Se imagina deja, o graţioasă regină, impunând respect acestei curţi de masculi băieţoşi. Un surâs îi înflori pe buze.

— Eu, reluă Geneviève, în locul tău, aş fi spus că nu vreau… Atunci ar fi fost obligaţi să te ducă la şcoala de fete…

— În chrsul mediu!

— Păi, da, în cursul mediu. Oricum ţi-ar fi fost mai bine decât aici!…

— Nu pentru învăţat. Dacă vreau să fac progrese, trebuie să intru în cursul superior. A avut dreptate tatăl tău!…

Vorbea cu atâta siguranţă, încât Geneviève îi aruncă o privire bănuitoare, se trase încet înapoi şi bâigui:

— Zău dacă nu s-ar zice că te bucuri!

Elizabeth pufni în râs şi-o luă la fugă spre intrarea în casă.

— Unde te duci?

— Să mă spăl pe mâini!

Dar, până să intre, alergi în jurul peluzei, în mare viteză, ca şi cum ar fi simţit nevoia să-şi consume

preaplinul de energie, înainte de a se înfăţişa, potolită şi modestă, la masa învăţătorilor.

7.

În dimineaţa zilei în care începea şcoala, Elizabeth deschise fereastra de la bucătărie ca să pândească sosirea primilor elevi. Veneau din cele două extremităţi ale străzii, cenuşie, udă şi ceţoasă. Câte unul sau în grup, se îndreptau spre acelaşi punct. Cei mici se lăsau târâţi de mână, smiorcăindu-se, de câte-o mamă care mergea prea repede sau de câte-un frate mai mare care îi părăsea de îndată ce treceau de poartă, ca să se ducă să-şi întâlnească colegii. În curte erau reprezentanţi de toate înălţimile şi toate înfăţişările. Erau prezenţi băieţi înalţi şi slabi, care păreau cocoţaţi pe picioroange, şi alţii cu picioarele scurte, rotofei ca nişte ciuperci. Sub pelerine se ghiceau ghiozdanele. Din cauza fularelor groase înfăşurate la gât, capetele lor păreau înşurubate direct pe umeri. Cocoşaţi şi cu saboţi uriaşi, ai fi zis că se lipesc de pământ. Cei care locuiau departe îşi aduceau ceva de mâncare. Mămăiţa îi chemă într-un colţ al curţii. Aplecându-se puţin, Elizabeth putea să-i vadă, înghesuindu-se în jurul bătrânei şi dându-i, cu un aer solemn, porţia lor de zarzavat pentru supa comună. Fiecare întindea ba un nap, ba o ţelină, ba un morcov, îşi fluturau contribuţia, apoi o aruncau, la grămadă, într-un coş. După ce acesta se umplu, doi băieţi mari îl duseră până la cantină. Mămăiţa dispăru în urma lor. Trebuia să aprindă focul. Câţiva împătimiţi se jucau cu bile, se fugăreau sau, pur şi simplu, se bălăceau în ochiurile de apă.

Geneviève plecase de mult, ca să ajungă la şcoala domnişoarei Héquet. Ca fată ce era, mergea, firesc, la şcoala de fete. De ce oare cu Elizabeth trebuia să fie altfel? La început fusese foarte fericită să fie primită să înveţe cu băieţii, dar acum era speriată. Mătuşa Thérèse, unchiul Julien şi domnul Charbot, învăţătorul adjunct, circulau de la un grup la altul ca nişte cumpărători într-

un iarmaroc. Îi ştiau pe toţi şi-i împărţeau pe clase, fără ezitare. Curând sună clopoţelul, jocurile se opriră, turma se împărţi în trei colective compacte: cei mari, cei mijlocii şi cei mici. O bătaie din palme şi, în faţa fiecărei clase se înşiră un rând de puşti tăcuţi. Era exact ora opt. Răsună un tropăit războinic. Prin cele trei uşi deschise, şcoala înghiţea încet trei şerpi negri. Mămăiţa intră în bucătărie. Purta şorţul pentru gătit, sufla greu, era zburlită, cu ochii înroşiţi de fumul de la plită.

— Ei bine, trebuie să te duci, Elizabeth.

Cu sufletul greu, Elizabeth bâigui:

— Nu-ndrăznesc, mămăiţă…

— Cum adică?

— Din cauza băieţilor…

— O să te obişnuieşti, spuse râzând mămăiţa. Repede! Te-aşteaptă unchiul Julien…

Cu caietele sub braţ, Elizabeth ieşi din bucătărie cu mers nesigur. În curtea pustie şi tăcută o cuprinse teama. Înainta tremurând, spre ceva ce putea fi un supliciu sau o înălţare. Deodată se gândi că este o actriţă pe care publicul o aşteaptă. Ideea aceasta, în loc să o liniştească, îi înteţi bătăile inimii. Clasa celor mari era prima pe dreapta. Se apropie de uşă şi apăsă clanţa, dorind să se dărâme casa. Gestul ei fu întâmpinat de un bubuit de tunet. Toţi elevii erau în picioare, cu braţele încrucişate. Cu siguranţă erau obişnuiţi să se ridice când intra cineva în clasă. Dar se aşteptau să vadă o persoană adultă şi, când colo, cea care intră era o fetiţă. Douăzeci de chipuri încremeniră de mirare. Consternată, emoţionată, Elizabeth privea grupul de feţe bucălate, cu ochi rotunzi şi ficşi, care se înşirau până în fundul clasei. Un murmur zbură din gură în gură. Ea prinse clar cuvintele: „Cine e asta?…” „De unde a răsărit?” şi „Ia te uită, o fată!”…

Deja, unchiul Julien bătea cu o riglă în catedră şi poruncea:

— Aşezaţi-vă.

Trupa se lăsă în jos, ca un sufleu care se înmoaie. Saboţii răzuiau podeaua sub bănci. După ce se liniştiră, unchiul Julien îi indică Elizabethei o bancă goală, în primul rând, şi spuse:

— Ăsta-i locul tău, Elizabeth.

Trecu apoi printre rânduri, ca să facă să circule o foaie de hârtie pe care elevii trebuia să-şi scrie numele şi vârsta. Din când în când, mormăia:

— Haideţi! Grăbiţi-vă! Grăbiţi-vă! Nu ştii încă să-ţi scrii corect numele? Asta-i bună!... Ai crescut în vacanţă, Groussolin, mai să nu te recunosc!... Ţi-aduci aminte ce ţi-am spus, Devaize...

Dacă nu te ţii de treabă, te-ntorci în clasa mijlocie... Cine are urechi de auzit...

Elizabeth ¿e aşeză şi simţi toată clasa de băieţi ca lipită de spinarea ei. Îi venea să-şi mişte omoplaţii ca să alunge privirile care o apăsau din spate. Se ridicară degete. O voce de şcolar obraznic întrebă:

— Domnu'! Domnu'!

— Ce doreşti?

— Cine-i fetiţa?

Elizabeth simţi că-i ia foc părul. Toată faţa îi era ca un jăratic aprins.

— E nepoata mea. Va învăţa împreună cu voi. Dar vă avertizez prieteneşte că, dacă prezenţa ei va fi un pretext de indisciplină, voi fi neiertător faţă de cei răi. S-a-nţeles?

Câţiva băieţi au răspuns într-un glas:

— Da, domnu'!

Elizabeth se simţi uşurată. Unchiul Julien primi lista din mâna ultimului elev, reveni la catedră şi făcu apelul. Răspunsurile ţâşneau ca nişte petarde: „Prezent! Prezent! Prezent!...” La un moment dat se încurcă şi spuse Labouille, în loc de Labrouille. Toţi izbucniră în râs. Râse şi el, dar potolit, ca şi cum mustaţa lui, prea îngustă, l-ar fi împiedicat să deschidă în voie gura. După asta, scrise pe tablă orarul. Înainte de a trasa o

majusculă, îşi răsucea de mai multe ori cu eleganţă încheietura mâinii. Liniile subţiri şi liniile groase erau imposibil de copiat. O pasăre era mai puţin graţioasă decât acoladele sale cu cioc ascuţit şi aripile întinse. Folosea creta colorată ca să sublinieze cuvintele importante.

Suspine deznădăjduite însoţeau scârţâitul tocurilor care recopiau indicaţiile lui în caiete. Elizabeth se străduia, cu capul aplecat, cu coatele întinse peste pupitrul care era al ei în întregime. După ce elevii îşi notară diferitele lucrări care îi aşteptau, oră după oră, de-a lungul întregii săptămâni, învăţătorul luă o cârpă şi, fără nicio milă pentru propria sa capodoperă, şterse totul, sub ochii clasei. În loc, scrise următoarea frază:

„Libertate, egalitate, fraternitate, aceasta este deviza Republicii franceze, pe care fiecare bun francez trebuie să o respecte”.

Era începutul cursului de morală şi educaţie civică. Potrivii orarului, trebuia să ţină un sfert de oră. Elizabeth era atât de ocupată să-l privească pe unchiul ei, încât nu reţinu niciun cuvânt din ceea ce spunea. În faţa elevilor săi, el părea încă mai important şi mai autoritar decât în timpul meselor familiale. Estrada pe care se plimba în timp ce vorbea răsuna surd sub paşii lui. Cu gâtul întins, cu mâinile împreunate la spate, ai fi zis că trage după el o căruţă încărcată cu toate cărţile importante de pe pământ.

Mai scrise câteva fraze pe tablă. Ea le copie fără să încerce să le priceapă. Brusc, în bănci se produse o mare forfoteală şi toată lumea se pregăti pentru dictare. Din fericire, fu scurtă. În timpul analizei gramaticale care urmă, doi elevi cerură voie să iasă. Li se îngădui, pe rând. Trecură pragul uşii legănându-se, ca şi cum ceva i-ar fi jenat în pantaloni. Molipsită, Elizabethei îi părea rău acum că nu şi-a luat măsuri de precauţie înainte de a intra în clasă. Simţea nişte înţepături de nesuportat în partea de jos a pântecelui. Se gândi că dacă starea asta

se agrava, va fi obligată să ridice mâna şi să-şi anunţe public nevoia de a ieşi. Treaba asta n-ar fi deranjat-o dacă ar fi fost într-o clasă de fete, dar, la gândul de a ieşi din clasă sub privirea tuturor acestor băieţi care vor şti de ce iese, se simţea copleşită de spaimă, încercă să se calmeze lăsându-se cu toată greutatea pe bancă. Muchia de lemn îi intra în carne şi-i potolea furnicăturile. Câteva „capcane” gramaticale o. făcură să nu se mai gândească la o nevoie naturală pe care doar sexul tare are dreptul să o anunţe public fără să se jeneze. Dintr-odată, preocuparea asta îi ieşi din minte. Depăşise punctul critic.

Unchiul Julien atrase atenţia auditoriului asupra caracterului special al cuvintelor „vingt”, douăzeci, şi „cent”, o sută, care, spre deosebire de celelalte adjective numerale cardinale, în general invariabile, capătă un „s” la plural, când sunt înmulţite cu un alt număr. După ce formulă regula acordului, puse întrebări ca să vadă dacă a fost înţeles. La auzul numelui lor, băieţii se ridicau ca împinşi de un resort. Elizabeth nu fu ascultată. După acest exerciţiu, învăţătorul îi anunţă că va lipsi cinci minute şi că, în acest timp, elevii vor trebui să treacă la timpul prezent, pe caiete, primul paragraf din dictare, care avea verbele la trecut. El ieşi şi Elizabeth îl zări îndreptându-se spre clasa mijlocie. Se părea că are ceva important de discutat cu soţia lui.

Abia dispăruse şi toată clasa începu să freamăte. Capete, picioare, braţe se puseră în mişcare. Zburau ghemotoace de hârtie. Cuvinte în dialect erau aruncate peste bănci. Elizabeth era cu atât mai speriată cu cât nu înţelegea ce vorbesc. Un deget o ciocăni pe spate. Se întoarse furioasă şi se trezi nas în nas cu un puşti zburlit şi caraghios:

— Ei, tu, de ce te-a adus aici?

— De-aia, spuse ea dispreţuitoare.

— Chiar eşti nepoata lu’ domnu’?

— Da.

— Şi de unde vii? întrebă un altul.

— De la Paris.

— Ia te uită, vine de la Paris, scobitoarea.

Un brunet înalt, cu privire smintită, se cocoţă pe bancă, ţipând ascuţit:

— E o „poriziană”! E Mi mi Pinson i[11]

Porecla avu succes. Douăzeci de apucaţi începură să răcnească:

— Mimi Pinson!... Mimi Pinson!... Ce mai faci, Mimi? Ce mai faci, Pinson?

Unul din ei strigă la ea cu glas răguşit:

— Hei, Mimi, vrei să-mi vezi cintezoiul?[12]

Râsetele se rostogoleau în cascadă. Nemişcată, mută, cu dinţii strânşi, Elizabeth se silea să-şi păstreze o atitudine de regină în mijlocul vârtejului revoluţionar. Dar îi clocotea sângele în vine. Ar fi vrut să muşte, să zgârie. O şapcă azvârlită din fundul clasei ateriză pe pupitrul ei. Ea o dădu la o parte.

— Şapca mea! Mi-a aruncat pe jos şapca!

— Huo! Urâcioasa!

— Bascul meu cel frumos!

— Ai, ai, ai, ia gândeşte-te la mine, Mimi Pinson.

Întrecuseră măsura. Ca lacrimi în ochi, ea ţipă:

— Tâmpiţilor! Tâmpiţilor! Tâmpiţilor!...

Şi toată clasa se linişti, ca îmblânzită de glasul ei autoritar. Capetele se plecară peste caiete. Tocurile fură înmuiate în călimări. Ea înţelese motivul acestei acalmii; în spatele uşii închise se auzeau paşii unchiului.

La zece fără un sfert, un clinchet răguşit anunţă recreaţia. Tăicuţu’ avea sarcina să sune clopoţelul. În timp ce băieţii o luau la goană spre curte, Elizabeth se întoarse acasă şi, după o scurtă vizita la toaletă, se duse la mămăiţa, în bucătărie.

— Ei, cum a fost prima zi de şcoală? o întrebă

11^ Mimi Pinsotl : personaj din Scènes de la vie de bohème de Henri Murger (N. tr.).

12 te pinson = cintezoi (în franceză) (N. tr.).

mămăiţa. Nu te-ai simţit stingheră?

— Oh, nu, răspunse ea vag.

— Băieţii s-au purtat frumos cu tine?

Prea mândră ca să recunoască umilinţa la care fusese supusă, ea îşi plecă privirea şi şopti:

— Da, dar sunt aşa de proşti! Parcă n-ar mai fi văzut fete!

Ţipetele ascuţite intrau pe fereastra deschisă, ca nişte proiectile.

— Auzi-i! spuse mămăiţa. Ca nişte sălbatici!

Elizabeth nu putu rezista dorinţei de-a arunca o privire la jocurile băieţilor. împrăştiaţi prin curte, alergau în galop, se împingeau, se băteau cu riglele, aruncau mingea după câte-un fugar care, lovit în plin avânt, scotea un răcnet de-ai fi zis că-i tăia cineva gâtul şi se aşeza râzând în noroi. Obişnuiţi cu hărmălaia, unchiul Julien, mătuşa Thérèse şi învăţătorul adjunct se plimbau cu paşi măsuraţi pe lângă zidul şcolii. Un puşli o zări pe Elizabeth la geam şi-i scoase limba. Apăru un altul, îl apucă pe la spate şi-i răsuci braţul. Se îndepărtară legănându-se, umăr la umăr. Brunetul înalt care o poreclise cel dintâi Mimi Pinson îi opri, le făcu observaţie şi cei doi se despărţiră. Era foarte slab, cu fruntea îngustă, cu sprâncene stufoase şi maxilar proeminent. După felul în care era ascultat de colegi se ghicea că el era şeful. Se uită şi el în direcţia Elizabethei, dar fără să se strâmbe. Cu mâinile în buzunar, picioarele depărtate, stătea nemişcat. Avea o uitătură rea şi tristă. După o vreme, ridică din umeri. Scuipă pe jos şi plecă.

La înapoierea în clasă, Elizabeth găsi pe pupitru o hârtie împăturită. O desfăcu pe ascuns şi văzu un desen care reprezenta un personaj cu fustă şi un altul cu pantaloni; dedesubt sta scris: „Nu-i totuna!” în spatele ei se auzeau rânjetele băieţilor. Ea răbda, zâmbind. Fără să găsească o explicaţie pentru schimbarea ei de atitudine, acum i se părea că zeflemeaua lor la adresa ei ascundea, o admiraţie pe care nu îndrăzneau încă să o

mărturisească. O copleşeau cu o ironie stângace doar ca să nu-şi recunoască tulburarea. Îşi închipuiau că o jignesc, dar, de fapt, o onorau. Sentimentul acesta fericit o urmări în timpul orei de aritmetică. La ora unsprezece, unchiul Julien le dădu drumul elevilor. Cei care se duceau să mănânce acasă se rostogoliră în stradă ca nişte mingi. Ceilalţi se adunară în curte aşteptând ca mămăiţa să-i cheme la cantină.

Geneviève se întoarse de la ea de la şcoală agitată şi bucuroasă. Îşi regăsise prietenele. Domnişoara Héquet o aşezase în banca întâi, alături de cele mai bune eleve. Lili nu mai purta cozile pe spate. Marguerite aştepta un frăţior care urma să vină pe lume, după cât se părea, peste o lună. După-amiază aveau lecţia de desen. Fiecare fetiţă trebuia să aducă o frunză uscată şi să o reproducă întocmai pe hârtie. Familia, adunată la masă în bucătărie, asculta înduioşată acest raport. Cu nasul în farfurie, Elizabeth îşi imagina în jurul verişoarei sale o lume şcolărească rezervată pletelor lungi, ţipetelor în note ascuţite, confidenţelor mincinoase şi gelbziilor mascate. Prin contrast, propria ei persoană îi apărea plăsmuită dintr-o esenţă băieţească. Drumurile lor se despărţeau. Geneviève o întrebă cum decursese dimineaţa. Ea răspunse mândră că era foarte mulţumită că e în clasa unchiului Julien. La rândul său, acesta o lăudă pentru felul în care se comportase în clasă. Era convins că în scurt timp îi va ajunge din urmă pe colegii ei:

— Ai înţeles tot?

— Da, unchiule.

— Chiar şi la aritmetică?

— Poate mai puţin la aritmetică.

— Problema cu dobânzile te-a încurcat?

— Aşa cred… puţin…

— Diseară ţi-o explic.

— Mulţumesc, unchiule.

Îi era teamă că o să-i mai pună şi alte întrebări, dar

el se întorsese deja spre soţia lui, care-i vorbea despre elevii din cursul mediu. De după peretele subţire despărţitor se auzeau zdrăngănitul farfuriilor de tablă şi glasurile învălmăşite ale puştilor care mâncau laolaltă la cantină. Domnul Charbot lua masa împreună cu ei şi-i supraveghea. Din când în când, mămăiţa se ridică şi se ducea să vadă dacă nu cumva copiilor le lipsea ceva. Tăicuţu' se enerva:

— Stai o dată jos, n-au nevoie de tine!

După prânz, Geneviève îşi luă zborul către regatul fetelor şi Elizabeth urcă la ea în cameră ca să aştepte intrarea băieţilor în clasă. Proptită în faţa oglinzii de la dulap, se privi întorcându-şi capul cu lentoarea maiestuoasă a unei lebede. Brusc, hotărî că nu-i place deloc cum îi stă părul. După ce se pieptănă şi-şi mută agrafa, se uită din nou în oglindă şi descoperi cu mirare că are un aer ciudat şi seducător. Avea un surâs dulce ca mierea. Lumina tremura pe genele ei. La clinchetul clopoţelului, inima începu să-i bată cu putere; îşi zise: „A venit momentul!”, şi o luă la fugă pe scară, ca şi cum treptele ar fi fost tot atâţia norişori sub tălpile ei.

Foarte repede, Elizabeth a învăţat să-i recunoască pe elevi după nume şi după felul de a fi. Pe brunetul tăcut îl chema Cassagne şi era premiantul clasei. Acest loc întâi era disputat şi de un blond voinic, vorbăreţ şi simpatic, Leonard Bourdoux, mai bun ca el la carte şi mai deştept, dar mai puţin tocilar. Ultimul loc îi revenea de drept lui Martin Baysse, un roşcovan slăbuţ, aiurit şi speriat, pe care colegii îl tratau ca pe o fată şi îl chinuiau adeseori, pentru că plângea din te miri ce. Mai era şi Étienne Labrouille, care colecţiona sfori, Devaize, scandalagiul, totdeauna murdar, mucos, cu pete de cerneală, dar care-şi asigura popularitatea datorită maimuţărelilor lui; Grousselin era stângaci şi purta ochelari; Aubert care, cu toate că se scăpa pe el, era preţuit de vecinii de bancă pentru că pretindea că ştie limba indienilor Sioux… Toţi aceşti băieţi, atât de diferiţi,

se obişnuiseră până la urmă cu prezenţa unei fete în mijlocul tribului lor. Tot îi mai ziceau Mimi Pinson, dar Elizabeth nu se supăra. Dacă ar fi ştiut ci că la Sainte-Colombe i se spunea „sturzul”!... O distrau ocheadele şi bileţelele care plouau peste pupitrul ei când învăţătorul era cu spatele. Aceste mesaje grosolane îi confirmau ideea că prezenţa ei le ocupa obsesiv gândurile în timpul orelor de curs şi poate şi după terminarea lor. Cu toate că erau, fără doar şi poate, vulgari şi 7 brutali, ea regreta că nu putea sta de vorbă cu ei decât arareori, când se îngrămădeau la intrarea sau la ieşirea din clasă. Dacă unchiul Julien i-ar fi dat voie, ca s-ar fi alăturat bucuroasă zbenguielilor lor în recreaţie. Doar că unchiul Julien nu glumea când era vorba de disciplină.

Deseori, după cină, el se instala alături de mătuşa Thérèse la masa din bucătărie ca să corecteze lucrările elevilor. Înainte de a merge la culcare, Elizabeth îi putea vedea pe amândoi, preocupaţi de această misterioasă şi crudă Operaţie. Spre deosebire de verişoara ei, căreia obişnuinţa îi astâmpărase curiozitatea la acest capitol, ea resimţea cu putere ciudăţenia unei situaţii care o făcea să trăiască în acelaşi timp în lumea elevilor şi în lumea profesorilor. Sub ochii ei se prezenta la judecată întreaga şcoală. Tocul învăţătorilor, muiat în cerneală roşie, sublinia un cuvânt, o cifră, însuma greşelile de neiertat, arunca un semn furios de exclamaţie pe marginea caietului. Cele mai curate pagini, o dată ieşite din mâinile lor erau marcate cu pecetea infamiei. Dintre toate temele examinate de unchiul Julien, ale Elizabethei erau acoperite cu cele mai aspre observaţii. Când îi înapoia lucrarea, el îi explica greşelile şi cum să facă să le evite în viitor. Ea îl asculta cu un aer pocăit şi visa la apropiata vacanţă. Prima pauză, vai, foarte scurtă, era prevăzută la Sărbătoarea Tuturor Sfinţilor, de la 2 noiembrie. Jérôme o pusese pe doamna Pinteau să trimită o scrisoare prin care să-i anunţe pe învăţători că va veni să-şi ia nepoţica, la 30 octombrie, şi o va ţine la

el în cele două zile libere. Pe Elizabeth planul acesta o încânta, pentru că presupunea o nouă schimbare de preocupări, de decor şi de personaje. După părerea ei, orice ocazie de deplasare era o întâmplare fericită. Se pregătea de plecare cu o ardoare care te lăsa să crezi că Chapelle-au-Bois era un loc pe care nu-l mai văzuse niciodată şi unde o aşteptau aventuri nemaipomenite.

În ziua Tuturor Sfinţilor, după masa de prânz, doamna Pinteau şi Elizabeth s-au grăbit să spele şi să pună la loc vasele, pentru că se apropia ora când urmau să meargă la cimitir. Jérôme se urcase la el în odaie ca să-şi îmbrace costumul de duminică. După câteva minute, năvăli în bucătărie, în hainele negre, cu papucii în picioare şi priviri furioase.

— Unde mi-s pantofii, Antoinette?

— La piciorul scării, domnule Aubernat.

— De ce la piciorul scării?

— Pentru că, tocmai i-am lustruit şi n-am avut timp să-i duc sus!

— Aha, aşa, bombăni el înghiţindu-şi supărarea.

Şi îi întinse gâtul ca să-i lege cravata. Elizabethei i se părea că doamna Pinteau era mai puţin pricepută ca mama la operaţia aceasta. După ce termină, li se înfăţişă un uriaş papion de doliu, cu capetele panglicii pleoştite peste gulerul tare al bunicului.

— Nu-i frumos aşa, spuse fetiţa.

— Lasă, răspunse Jérôme. N-avem timp să-l facem mai bine.

Se aşeză pe o bancă să-şi încalţe pantofii solizi, negri, proaspăt lustruiţi. În timp ce se chinuia să-şi strângă şireturile, doamna Pinteau îşi puse pălăria cenuşie, paltonul vişiniu şi se transformă brusc într-o doamnă de la oraş. Bărbia ei durdulie şi moale se proptea pe un guler răsfrânt, închis cu un singur nasture. Intrigat de această îmbrăcăminte neobişnuită, Drac se apropie să-i adulmece pulpele şi ea îl îndepărtă cu vârful umbrelei. Chiar în acel moment, începură să

bată clopotele bisericii. Doamna Pinteau se îndreptă spre uşă.

— Unde vă duceţi? întrebă Elizabeth.

— La procesiune, răspunse ea.

— Păi, şi noi la fel. Nu ne aşteptaţi?

Jérôme se ridică în picioare şi mormăi mişcându-şi mustaţa.

— Nu, Elizabeth, tu şi cu mine nu mergem la procesiune, mergem direct la cimitir.

— Şi procesiunea nu merge tot la cimitir?

— Ba da.

— Păi, atunci, de ce nu mergem cu ea?

Doamna Pinteau îşi strânse buzele într-o strâmbătură de dezaprobare. Jérôme îi aruncă o privire piezişă, tuşi şi zise:

— Păi, de-aia!… Procesiunea merge pe o parte… şi noi pe altă parte… trebuie să fie cineva acolo ca s-o primească, la morminte… Pricepi?

Zâmbetul dispreţuitor al doamnei Pinteau deveni făţiş şi ea ieşi, demnă, voluminoasă şi mută. Jérôme nu era mulţumit de explicaţiile pe care i le dăduse nepoatei, dar cum ar fi putut să-i mărturisească faptul că, la fel ca toţi ceilalţi liber-cugetători din Chapelle-au-Bois, refuza să se alăture cortegiului religios în ziua Tuturor Sfinţilor şi că se ducea la cimitir pe un drum lăturalnic, ca să asiste tojuşi la binecuvântarea mormintelor? Era un gest de bun-simţ şi de demnitate. Dacă convingerile sale anticlericale îi interziceau să apară în urma preotului pe străzi, considera, totuşi, că, în ziua în care comuna îşi celebra morţii, locul lui era lângă cea a cărei amintire nu-l părăsea. Cei care alcătuiau procesiunea şi care pretindeau că au aflat adevărul în cărţile lor de rugăciune îl vor găsi, aşadar, ca în fiecare an, la căpătâiul Mariei, necredincios şi totuşi fidel.

— Grăbeşte-te să-ţi pui haina, i se adresă el Elizabethei. Trebuie să ajungem înaintea lor.

Au ieşit prin uşa fierăriei şi-au apucat-o pe drumul

care ducea la cimitir ocolind târgul. Drac alerga în urma lor, cu coada-n sus şi moţul în vânt. Clopotul de la biserică bătea întruna. Bunicul mergea1 repede. Din cerul cenuşiu şi coborât se lăsa o burniţă vaporoasă peste câmpurile adormite. Câinele se opri la intrarea în cimitir. Ştia că n-avea voie să meargă mai departe. Jérôme împinse grilajul vechi, neuns şi păşi cu Elizabeth de mână. Ea cunoştea locul, pentru că mai fusese aici cu mama ei, în timpul vacanţei. Şi în ajun îl însoţise pe bunicul ca să pună crizanteme pe mormânt. Între timp, multă lume11 făcuse acelaşi lucru. Toţi morţii, sau aproape toţi, aveau acum ofranda lor de flori. Jérôme observă cu plăcere că cea mai mare parte a familiilor care nu frecventau biserica erau deja aici, lângă cavourile lor. Îi salută în trecere pe prietenii săi Calamisse, Ferrière, Barbezac şi alţi câţiva, care aveau aceleaşi păreri ca şi el. Erau şi cupluri în care acum soţia era cu preotul şi soţul cu mortul.

Ajungând în dreptul mormântului bunicii sale, Elizabeth văzu că vântul răsturnase ghiveciul cu crizanteme la pământ, la baza crucii.

— Nu-i nimic, spuse Jérôme, îl pun eu la loc…

Deschise grilajul mic de fier forjat care mărginea groapa.

— Nu, lasă-mă pe mine, bunicule! strigă Elizabeth. Mă pricep mai bine.

Pătrunse în vârful picioarelor în partea îngrădită, ridică florile şi suflă peste petalele pătate de ţărâna neagră ca să le cureţe şi să le înfoaie frumos. Apoi, făcu un gest ca să mute câteva coroane din perle, foarte vechi, care meritau să fie puse în valoare:

— Nu pune mâna! zise Jérôme.

— Ba da, ai să vezi. O să arate mai frumos!

Păşea pe pământul gras. O bunicuţă pe care nu o cunoscuse zăcea aici dedesubt. Gândul acesta îi îngheţă inima. Îşi aminti de Françoise, de păsărică moartă şi se întoarse spre bunic, cu priviri temătoare. El îi zâmbea.

Se linişti. Coroanele din perle erau la fel de reci ca şi cerul. În timp ce le muta, câteva mărgele albe şi mov se desprinseră din împletitură. Elizabeth îşi desăvârşi opera aşezând, în faţa ghiveciului cu flori, cărticica din piatră pe care se putea citi: „A fost o soţie bună, o mamă bună şi a plecat regretată de toţi”. Îi plăcea mult inscripţia aceasta. Se dădu un pas înapoi şi zise:

— Nu-i bine asêzat aşa?

— Ba da. Acum, vino.

Ea i se alătură de cealaltă parte a gărduţului. Privură grădina, în jurul lor, ici, colo, oamenii se agitau ca să termine aranjarea mormintelor înainte de sosirea preotului. Un murmur trecu prin asistenţă:

— Iată-i!… Iată-i!…

O mulţime zumzăitoare se apropia de cimitir. Din locul unde se afla, Elizabeth nu putea vedea apariţia procesiunii. Dar, deodată, o masă mare, neagră se zări între pietrele cenuşii. Mulţimea celor vii intra în lumea celor morţi. O cruce de argint se strecură scânteind în spatele crucilor de piatră. Numeroase morminte, până atunci neocupate, îşi primiră grupul de vizitatori întristaţi. Fiecare familie se postă în faţa cavoului respectiv, ca în pragul propriei case. Rămăseseră părăsite doar câteva foarte vechi monumente funerare, năpădite de muşchi. Elizabeth recunoscu pălăria cenuşie a doamnei Pinteau, care se oprise la locul unde-şi avea mormântul familia ei.

Grupurile erau atât de înghesuite la marginea aleii centrale că era peste putinţă să distingi ce făcea preotul. O voce nazală se înălţa în liniştea ceţoasă. Oamenii îşi plecară frunţile şi îşi împreunară mâinile. Alţii rămăseseră cu braţele lăsate, cu bărbia ridicată, cu un aer indiferent. Toţi bărbaţii erau cu capetele descoperite şi toate femeile purtau pălării. Elizabeth rosti *Tatăl nostru* şi *Te salut, Marie*. Fără să-şi oprească mişcarea buzelor, îl observa pe furiş pe bunicul ei. Era din cei care nu se rugau. Totuşi, chipul lui era cuprins de o adâncă

melancolie. Privea cerul. Avea ochii plini de lacrimi. Un cântec sfios se risipi în aerul rece şi umed. Bubuitul unui tren scutură împrejurimile. Mâna preotului agita un obiect din argint pe deasupra umerilor. Elizabeth înţelese că stropea cu apă sfinţită cele patru colţuri ale cimitirului.

După terminarea ceremoniei, mulţimea se scurse încet pe şosea, lăsându-şi morţii cu tristele lor daruri din perle şi flori rebegite. Elizabeth şi bunicul ei ieşiră ultimii. La poartă, Drac îşi pierduse răbdarea. Jérôme îl mângâie pe urechi zicând:

— Da, da, ştiu. Am întârziat mult…

Câinele îi privea cu ochi sticloşi. Avea fire albe de păr în jurul botului. Pe drumul de întoarcere, Elizabeth întrebă:

— De ce nu te-ai rugat, bunicuţule?

— Pentru că nu m-a învăţat nimeni, spuse el zâmbind.

— Vrei să te învăţ cu?

— Nu. Acum sunt prea bătrân. N-aş mai ţine minte nimic. Trebuie să fiu lăsat aşa cum sunt, cu durerile şi gândurile mele.

— Eşti îndurerat de-adevărat?

— Mi se întâmplă.

— Pentru că bunicuţa e moartă?

— Da.

— Păi, e moartă de mult!

— Mic mi se pare c-a fost ieri.

— Oricum ar fi, n-ai de ce să-ţi faci griji, pentru că ea e în cer. Într-o zi ai s-o găseşti acolo.

El clătină din cap:

— Cerul e mare! Poate că o să trebuiască s-o caut acolo sus ani şi ani la rând, înainte de-a o întâlni.

Elizabeth se întreba dacă vorbea serios: câte suflete încercau să se regăsească astfel, dincolo de nori!

— Dacă te-ai bine cu Dumnezeu, o s-o întâlneşti de îndată!

Jérôme îi mângâie obrazul cu dosul palmei.

— Dacă-i aşa, atunci sunt liniştit!

Ea fu fericită că l-a consolat atât de uşor. O dată ajunşi acasă, îşi schimbară hainele şi se aşezară la masa din bucătărie. Elizabeth luă o revistă ilustrată ca să decupeze pozele. În acelaşi timp, îi istorisea bunicului întâmplări de la şcoală.

— Eşti bucuroasă că te-ntorci acolo poimâine?

— Da. Dar mi-ar plăcea la fel de mult să rămân aici. E bine la tine. Mă joc. Vrei să m-ajuţi să lipesc pozele pe carton?

— Nu. Am altă idee. Stai să vezi!

Plecă şi se duse în fierărie, de unde aduse o bucată mare de lemn şi o lădiţă cu scule. Se încinsese cu un şorţ din piele. Se aşeză sub hornul căminului, cu bucata de lemn pe genunchi.

— Ce-ai de gând să faci? întrebă Elizabeth.

— Să cioplesc ceva din el.

Ea se apropie intrigată şi exclamă:

— Păi ai şi început!

— Da, săptămâna trecută.

O formă, cu contururi schiţate grosolan, se desprindea din masa fibroasă.

— Oh! Un omuleţ!

— Da, vezi, capul, braţele, picioarele…

— Cine e?

El îi arătă o carte poştală, aşezată pe bancă, lângă el. Înfăţişa un păstor, cu sarica pe el, în picioare între oi.

— Încerc să-l copiez, pricepi?

— De ce?

— Ca să mă distrez.

— Ai să faci ciobanul, oile, toate, ca aici?

— Dac-oi putea, da.

— Vai, ce frumos ar fi!…

El luă un ciocan de lemn şi începu să bată uşor într-o lamă pe care o plimba pe suprafaţa blocului, cu mâna stângă. Aşchii subţiri săreau sub presiunea tăişului.

Personajul se preciza după fiecare nouă lovitură. Două gesturi scurte şi în mijlocul feţei îi creştea un nas. O mângâiere a lamei tăioase, şi-şi deschidea gura. Încântată, Elizabeth bătea din palme:

— Ce nostim!

— Nu-i aşa?

— Ai mai făcut aşa ceva?

— Nu, e prima dată.

— Când o să fie gata?

— Ştiu eu? Nu prea am timp de aşa ceva, cu toată treaba de la fierărie…

— Poate când am să vin eu la Crăciun?

— Asta-i sigur. Şi, dacă ciobanul meu va ieşi bine, ţi-l dau ţie.

Ea îl sărută şi se aşeză pe bancă să vadă mai bine gesturile acestui bunic vrăjitor, care scotea dintr-un lemn mort o fiinţă

Ploua. Pământul din curte se umfla sub averse. Şiruri de băşici pluteau pe băltoacele cafenii. Din cauza timpului urât, elevii îşi petreceau recreaţia sub porţiunea de curte acoperită. Ca în fiecare vineri, la ora zece fără un sfert, maşina negustorului de peşte se opri în faţa grilajului şi el claxonă. Mămăiţa îşi luă umbrela şi ieşi împreună cu Elizabeth în stradă. Peştii zăceau în lădiţe, în fundul maşinii. Solzii argintii străluceau pe un strat de frunze şi bulgări de gheaţă. Într-o învălmăşeală de aripioare înţepenite, de cozi moarte, de guri întredeschise, câţiva ochi rotunzi păreau înfipţi ca nişte nasturi de sidef. Mămăiţa cumpără un morun pentru că părea proaspăt şi nu costa prea scump.

Se întoarseră în casă mergând una lângă alta, sub cupola neagră a umbrelei. Elizabeth se lipea cu drag de bătrâna doamnă care mirosea plăcut a cremă de faţă. În căldura pe care o răspândea, se simţea în acelaşi timp protejată de un adult şi înţeleasă de un copil. Brusc, fu cuprinsă de dorinţa de a se contopi cu ea, de a deveni, la rându-i, o străbunică foarte bătrână şi foarte curată, cu o

grămadă de amintiri. Trecu pragul casei cu părere de rău.

O dată ajunsă în bucătărie, mămăiţa îi ceru Elizabethei să râşnească ea cafeaua în timp ce ea tăia în felii peştele. Fetiţa se aşeză lângă fereastră şi strânse între genunchi râşniţa. Învârtea cu greu manivela şi asculta satisfăcută zgomotul boabelor zdrobite. Mai erau mai puţin de zece minute până la sfârşitul recreaţiei. Apa se scurgea pe geamuri. De departe se auziră ţipete înăbuşite. Elizabeth săltă capul şi scăpă din mână mânerul râşniţei. Curtea era în continuare pustie. Ce se întâmpla în partea acoperită? O bătălie? Un joc nou?

— Ai obosit? întrebă mămăiţa.

— Nu, nu ştiu ce-i gălăgia asta. 1

— Când sunt afară se simt obligaţi să ţipe. În felul ăsta îşi dezvoltă plămânii.

Cuţitul scrâşni pe şira spinării peştelui şi un disc de carne trandafirie se desprinse din întreg. După ce-l tăie în şase părţi egale, mămăiţa luă fiecare bucată în mână şi o trecu prin făină. Pe deasupra mesei plutea un iz fad şi persistent. Elizabeth continuă să învârtească, dar gândul ei da târcoale prin curtea de joacă.

— Ce-i cu tine, Elizabeth? Râşniţa merge în gol!

Ea tresări, smulsă din visare şi constată că, într-adevăr, nu mai era niciun bob de cafea în maşină. Sertăraşul, pe care-l deschise cu delicateţe, era plin de un praf brun, foarte fin şi înmiresmat. Se pregătea să-l verse într-un borcan când un deget timid bătu în uşă.

— Intră! spuse mămăiţa.

În prag se ivi Martin Baysse, roşcovanul, livid, cu obrajii mânjiţi de lacrimi şi curgându-i sânge din nas.

— Ah, Doamne! Bietu’ puşti, exclamă mămăiţa. Ce-ai păţit?

El îşi trase nasul şi rosti cu glas gâfâit:

— Ne-am bătut…

Din nas i se desprindeau picături roşii care stropeau pardoseala de piatră între saboţii lui.

— Vino iute încoace! O să murdăreşti tot, amărâtule! exclamă mămăiţa.

Îl duse la chiuvetă. Tot mai sângera. Mămăiţa îi susţinea fruntea şi se văita:

— Ce pui de lele îmi sunteţi! Ai zice că nu puteţi să vă jucaţi fără să vă luaţi la bătaie. Ia le uită, ţi-ai pătat şi şorţul! Dă-mi batista!

— N-am.

— Cine te-a lovit?

— Habar n-am.

— Nu vrei să-mi spui?

— Nu.

Rostea „no” în felul celor de pe aici.

— Sunt sigură că e Cassagne… sau Bourdoux… sau… sau… poate Aubert.

— No.

— Au tăbărât mai mulţi pe tine?

— No.

De fiecare dată când zicea „no”, clătina din cap şi un fir roşu i se scurgea pe obraz. Îngrozită, Elizabeth privea sângele care curgea, feliile de peşte date prin făină şi simţea că i se face rău. Se gândea la viaţa băieţilor, plină de violenţă, orgoliu, eroism, rivalitate şi mister. O interesau din ce în ce mai mult şi, totuşi, era din ce în ce mai puţin în stare să-i înţeleagă.

— Ei, dar nu vrea deloc să se oprească! oftă mămăiţa. Ţine capul drept şi aşteaptă-mă aici, mă duc să aduc ce trebuie.

După ce ieşi, Martin Baysse aruncă o privire piezişă şi ruşinată Elizabethei. Era sigur că nu-i plăcea că-l văzuse cum îi curgea sânge din nas după o bătălie care se terminase prost pentru el. Mormăi:

— Hei, scobitoareo!

«Deasupra buzei i se spărgeau picăturile roşii. Elizabeth nu răspunse. El aşteptă două secunde şi. rosti un cuvânt urât pe care-l mai auzise de mai multe ori în clasă şi la cafenea: „căcat!”. Apoi, o privi iar. Părea tare

nefericit. Ea întrebă:

— Te doare?

— Deloc.

Mămăiţa intră cu un pachet de vată şi o cheie.

Puse cheia pe ceafa lui Martin Baysse şi declară:

— Nu-i leac mai bun.

Suna clopoţelul. Elizabeth se întoarse în clasă.

Între timp, învăţătorul îi pedepsise pe capii încăierării. Ordinea fusese restabilită. Pe toate feţele se citeau calmul şi satisfacţia care urmează după hotărârile importante ale justiţiei. În timp ce unchiul Julien scria ceva la tablă, un bileţel căzu pe pupitrul Elizabethei. Ea îl desfăcu şi citi: „Martin Baysse e cel mai mare cur. Devaize i-a pocii mutra. Asta că voia să-l toarne”. Tocmai atunci Martin Bayssc îşi făcu apariţia, palid şi năuc, cu câte o meşă de vată în fiecare nară. Fără ca cineva să deschidă gura, un şoptit se făcu înţeles:

— Huo L. Baysse!… Lasă-ţi jos nădragii!… Găină plouată!… Nătărăule!… Pârtosule!… încornoratule!… Huo!… Huo!…

— Linişte, strigă unchiul Julien.

Cu privirea-n pământ, cu meşele albe atârnând peste buze, Martin Bayssc se duse la locul lui, lângă cuiere. Erau la lecţia despre judeţe. Toate aveau un oraş de reşedinţă pe care trebuia neapărat să-l ştii. Diabolic, unchiul Julien sărea de la o regiune la alta ca să-şi încurce elevii. Întrebarea pornea ca o săgeată, odată cu degetul lui arătător, alb de cretă, cu care desemna victima aleasă din grămadă:

— Bouches-du-Rhône, capitala?

Elevul tresărea şi începea prin a spune: „Hâă…”. În jurul lui, cei care ştiau se agitau, ridicau mâna, şopteau: „Domnu’! Domnu’!” ca să li se dea voie să răspundă. De mai multe ori Elizabeth avu pe limbă numele oraşului respectiv, dar unchiul Julien refuza să o asculte în clasă. Acasă o punea să spună lecţiile şi-i înapoia lucrările. Obligată să tacă, se consola arborând un aer vesel şi

resemnat, chiar şi-atunci când nu era sigură de răspuns. Aşezat la pupitrul alăturat, Bourdoux o măsura cu coada ochiului, cu o mutră tâmpă. Privirile li se întâlniră.

— Bourdoux! Câtesdu-Nord. Capitala?

El se ridică încet şi se uită în tavan. Elizabeth îi suflă: Vannes. El se gândi o clipă şi zise:

— Saint-Brieuc.

Aşa era. Răsplătit cu un: „Foarte bine, Bourdoux” „el se aşeză la loc, victorios, dar modest. În timp ce unchiul Julien continua să prospecteze Franţa în cele mai ascunse regiuni, Elizabeth îşi scutură degetele prin faţa obrazului ca să-i arate lui Bourdoux că-i părea rău că-i suflase greşit. El îi făcu cu ochiul şi-şi trecu limba peste buze. Ea se înroşi, fără să ştie de ce, poate pentru că avea o limbă foarte ascuţită şi foarte roz.

În timpul prânzului, în familie, se discută despre cum i-a curs sânge din nas lui Martin Baysse ca despre un eveniment lipsit de importanţă, o întâmplare firească într-o şcoală de băieţi. Chiar şi Geneviève, care avea totuşi o fire sensibilă, asculta doar pe jumătate relatarea mămăiţei. Întâmplările ce se petreceau la şcoala de fete i se păreau cu mult mai interesante. Dori să istorisească câteva, dar tatăl ei o opri. În ziua aceea, el era cu lotul preocupat de geografie. În timp ce dădea la o parte oasele din bucata de peşte pe care o avea în farfurie, începu să-i pună întrebări Elizabethei, căreia îi venise rândul, despre judeţe. Între doi dumicaţi, ridica furculiţa, rostind: „Charante?”… Dordogne?” Şi aştepta răspunsul. De fiecare dată, Elizabeth, luată din scurt, se prefăcea că are un os de peşte între dinţi. Îşi proptea limba în scobitura obrazului ca să aibă timp să se gândească. Unchiul Julien mârâia:

— Hei, mai durează mult?

Mămăiţa se foia pe scaun.

— Suflatul interzis! exclamă tăicuţu’.

Cu gura plină, Elizabeth şoptea smerită răspunsul: ca pe o mărturisire. Din două afirmaţii, una era greşită.

— Până la urmă o să se înece, Julien, dac-o sâcâi în timp ce înghite! spuse mămăiţa.

— Aşa e, Julien, oftă mătuşa Thérèse. Lasă fetiţa să termine de mâncat în linişte.

Unchiul Julien râdea mijind ochii, cu mustaţa ca trasă cu linia.

— Am eu metoda mea. Numai continuând studiul în cele mai obişnuite împrejurări ale zilei, voi obţine rezultatul urmărit cu fetiţa asta. Deja am observat unele progrese în lucrările de franceză şi aritmetică. Suntem pe drumul cel bun!

Era foarte bine dispus şi mai ceru o porţie de cartofi.

După-amiază, la lecţia de recitare, Bourdoux se remarcă din nou recitând *Plugarul şi copiii săi*. În picioare, pe estradă, cu un picior înainte, braţele încrucişate la piept, rostea versurile cu glas viguros şi privirea aţintită pe bluza Elizabethei. Tulburată, îşi aminti că în ajun, la culcare, constatase două umflături cărnoase, abia vizibile, în dreptul sânilor. Geneviève chiar îi spusese: „Zău că-ţi creşte pieptul”. După asta, nu se mai gândise, dar acum, privirea fixă a băiatului îi aducea în minte această afirmaţie. Observase şi el ceva? Cu toate că nu puteau să fie încă vizibile sub haine!

— Foarte bine, Bourdoux. Nota nouă.

El se întoarse la loc. În faţa tablei, urmă Cassagne. Şi el se uită la Elizabeth în timpul recitării. Pe ea o trecură căldurile şi, instinctiv, îşi aplecă umerii pentru ca formele ei în devenire să fie estompate de cutele şorţului de uniformă. Căzând victimă neatenţiei, Cassagne greşi de trei ori şi nu căpătă decât un şapte. Se aşeză încruntat. Elizabeth îl compătimi pentru că se socotea vinovată de eşecul lui. Alţi elevi se perindară ca să recite bâlbâindu-se şi fiecare se părea că n-avea ochi decât pentru nepoata învăţătorului, atât de frumoasă la pupitrul ei, cu privirea visătoare, pielea albă ca laptele, nasul fin şi buze gingaşe.

După terminarea cursurilor, mămăiţa îi dădea obişnuita tartină de la ora patru şi ea urca în odaia ei ca să-şi facă temele. Dar problema de aritmetică, de care se apucă mai întâi, era atât de încâlcită că se lăsă păgubaşă: era vorba de două trenuri care plecau din direcţii opuse şi se întâlneau într-un punct, care trebuia aflat, ţinând seamă de viteza lor respectivă. Se hotărî să o consulte pe Geneviève, de îndată ce se va întoarce acasă. Apoi, îi căzură ochii pe un dicţionar aşezat pe un colţ al mesei şi se apucă să-l frunzărească, ca să se distreze. Prin faţă îi treceau coloane de text. Oare erau trecute şi cuvintele vulgare? Nu se gândise niciodată să verifice treaba asta. Umezindu-şi degetul, întoarse paginile în căutarea unui anume cuvânt pe care-l auzise în gura băieţilor. În mintea ei „merde” 1 se scria „m-a-i-r-d-e” şi nu-l găsi. Dar „cui” era trecut ca desemnând acea parte care la om şi la unele animale cuprinde fesele şi şezutul; iar „cocu” drept un termen vulgar destinat unui bărbat a cărui soţie îl înşală.

Lamerde = excrement; ca interjecţie, înseamnă „la naiba” (în franceză).

Aceste explicaţii i se părură deosebit de îndrăzneţe. În schimb, definiţia cuvântului „sein” o dezamăgi. „Fiecare din cele două mamele ale femeii”. Era cu neputinţă să tratezi cu un asemenea dispreţ această podoabă fizică, mândria tuturor persoanelor de sex feminin. Îşi strecură mâna între şorţ şi bluză ca să-şi pipăie pieptul. În profunzime, simţea două discuri mici, tari şi sensibile.

În cameră se răspândi o mireasmă de prăjituri. Cu siguranţă, mămăiţa pusese ceva la cuptor. Elizabeth adulmecă izul acesta şi deveni şi mai visătoare. Deodată îi veni ideea să le scrie părinţilor ei. De trei zile tot promisese că va răspunde la ultima lor scrisoare. Doar că deja săptămâna trecută le împărtăşise cum se desfăşura viaţa ei de şcolar împreună cu băieţii. Ce să le mai spună? Ce-avea mai bun în ea nu se lăsa pus în cuvinte.

Cu tocul în mână, se gândea la Paris, la zgomotul din cafenea, la mama ci, atât de demnă şi frumoasă, tronând la casă, la tatăl ei, obosit, manevrând robinetul de la pompă de berc, la unchiul Denis care, despărţit de Clémentine, dansa poate acuma, pe acoperiş cu altă fată. Toate acestea, erau atât de departe de ea, în clipa de faţă, că se îndoia că le trăise cu adevărat. De când sosise la Jeyzelou, chipurile din trecut se retrăgeau laolaltă în ceaţă. Până şi amintirile recente căpătau în mintea ei o aparenţă de vis. Chiar învăţase ea un an la Sainte-Colombe? Domnişoara Qucrcy nu era oare o plăsmuire a imaginaţiei ei? Şi Françoise, şi celelalte fete din internat? Şi bunicul ei care cioplea un cioban în lemn? Nu exista nimic adevărat, solid, pe lumea asta decât casa în care se găsea acum, familia învăţătorilor, pe de o parte, şi banda neascultătoare a puştilor, de cealaltă parte. Înmuie tocul în cerneală şi scrise:

„*Iubiţii mei părinţi*.

Vin încodară să mă anine în braţele voastre şi să vă spun că sunt tot bine şi sunt tot bucuroasă tă sunt aici. Învăţ mult şi e nemaipomenit cât de drăguţă e toată lumea cu mine, chiar şi băieţii. Şi voi ce mai faceţi?”

După zece rânduri cu întrebări, îşi încheie scrisoarea împărţind sărutări cu nemiluita şi semnă: „*Micuţa voastră Elizabeth care vă iubeşte la nebunie*”.

În clipa următoare, Geneviève intră în cameră, ca o neaşteptată rază de soare. Luase trei note bune. Asta însemna şapte în total. Când va avea zece, va primi o poză mică! Şi cu cinci poze mici va avea dreptul la o poză mare! Nefiind în stare să-i împărtăşească exaltarea, Elizabeth o aşteptă să-şi termine tartina cu dulceaţă.

— Auzi, am o problemă aici din care nu pricep nimic. N-ai vrea să mă ajuţi s-o rezolv?

— Oh, Elizabeth! exclamă Geneviève, ştii bine că tata nu ne dă voie! Vrea să lucrezi singură.

— N-avem decât să nu-i spunem!

— E urât să-l păcălim! Şi-apoi, gândeşte-te, în felul

ăsta n-ai să mai înveţi niciodată.

— E vorba despre nişte trenuri, reluă cu încăpăţânare Elizabeth, nişte trenuri care merg împreună.

Întinse cartea de aritmetică Genevièvei şi adăugă:

— Exerciţiul treizeci şi şapte. E subliniat.

Dar Geneviève dădu cartea la o parte cu un gest categoric.

— Nu.

— Preferi să iau un zero?

— Prefer să încerci să rezolvi singură.

— Am încercat deja.

— Nu-i adevărat!

— Ba da!

Minciuna care-i ieşi din gură o înfurie şi mai tare.

— Atunci, mai încearcă o dală.

— Ce scorpie eşti! mormăi Elizabeth strângându-şi pumnii până ce simţi tăişul unghiilor intrându-i în podul palmei. O să vezi tu când o să-mi ceri să-ţi fac un serviciu!…

Geneviève ridică din umeri, luă cartea şi oftă:

— Bine! bine! Dar te previn, e pentru ultima oară…

Glasul îndepărtat al mătuşii Thérèse îi tăie vorba. Striga ceva din josul scării. Geneviève deschise uşa şi întrebă:

— Ce-ai spus, mamă?

— Coboară cu Elizabeth!

— Chiar acum?

— Da, grăbiţi-vă!

Uitând de cearta lor, fetiţele coborâră alergând. Umăr la umăr, mânate de aceeaşi curiozitate, alergară în pragul bucătăriei. Acolo, se opriră uimite. Toată familia le aştepta. Figurile lor erau grave. Mustaţa tăicuţului părea pleoştită, albă şi tristă, de o parte şi alta a bărbiei împietrite. Mămăiţa stătea pe un scaun, lângă masă, cu capul plecat. Mătuşa Thérèse îşi mototolea batista, ce degete nervoase. În spatele capului unchiului Julien, o

cratiţă agăţată de perete strălucea ca o aureolă de argint.

— Copii, zise el, vă dau o veste de necrezut: mi s-a furat colecţia mineralogică.

De mirare, gândurile Elizabethei înţepeniră. Dădu să zică ceva, dar amuţise. Geneviève îşi veni în fire cea dintâi şi bâigui:

— Nu se poate, tată! Cum s-a întâmplat?

— Dac-aş şti! exclamă el. Femeia de serviciu a observat furtişagul abia acum zece minute măturând în clasă. M-am dus să văd. Uşa dulapului e spartă. Au dispărut toate pietrele…

Elizabeth îşi zise că pietrele astea erau probabil foarte preţioase şi că, acum, învăţătorii erau nişte oameni ruinaţi. Se pregătea deja să le plângă de milă, dar unchiul Julien continuă cu un ton degajat:

— Faptul că pietrele mele n-au valoare de vânzare nu schimbă cu nimic grozăvia gestului. Mi-e greu să admit că unul din elevii mei ar putea fi vinovat.

— De ce-ar fi vorba de unul din elevii tăi, Julien? întrebă mămăiţa.

— Păi cine altcineva? Vă puteţi închipui un hoţ de meserie riscând puşcăria ca să şterpelească câteva eşantioane de cuarţ?

Nu! Nici vorbă! Doar un puşti, un puşti stricat până-n măduva oaselor a putut să fie atât de prost ca să comită fapta asta!

— La prima vedere, spuse mătuşa Thérèse, nu văd care ar fi băiatul de la noi în stare de asemenea lucru urât!

Unchiul Julien îşi depărtă braţele şi le lăsă apoi să cadă. Îşi plesni coapsele cu palmele:

— Nici eu nu văd niciunul din ei. Dar, fără doar şi poate, nu ştim noi să-i privim aşa cum trebuie!

— Cum crezi că a pătruns în clasă răufăcătorul? întrebă tăicuţu’.

— Presupun că în timpul recreaţiei.

— Ar fi o îndrăzneală greu de închipuit!

— De neînchipuit, tăicuţule! Ăsta-i cuvântul. Suntem victimele unui ştrengar de cea mai josnică speţă. Şi, ceea ce ne îngreunează sarcina, e faptul că nu reuşesc să determin momentul, ziua în care am constatat pentru ultima oară că toată colecţia era la locul ei.

După ce rosti această frază, unchiul Julien se întoarse spre Elizabeth. Ea simţi că i se moaie picioarele sub privirea lui, ca şi cum pietrele multicolore ar fi fost în buzunarul şorţului ei.

— Dar tu, Elizabeth, reluă el, tu care stai în prima bancă, chiar în faţa dulapului, ai băgat de seame dacă mineralele mai erau acolo la începutul dimineţii?

Elizabeth încerca să-şi amintească. Dar era atât de obişnuită cu prezenţa, în faţa ei, a acestei mobile de mici dimensiuni, cu uşi de sticlă, doldora de obiecte de toate felurile, încât, de fapt, de mult nici nu o mai vedea.

— Nu, nu-mi aduc aminte, şopti ea.

— Gândeşte-te bine! Când ai intrat în clasă, la ora opt, te-ai aşezat, te-ai uitat în faţa ta… Raftul era gol?

— Nu ştiu, unchiule.

— Şi după recreaţia de la ora zece?

— N-am dat atenţie.

— Şi azi după masă?

Elizabeth scutură din cap. Degeaba încerca să se concentreze, dulapul părea că se goleşte şi se umple, la întâmplare, la orice oră din zi.

— Şi ieri? Ieri? exclamă unchiul Julien pironindu-şi privirea drept în fruntea ei.

— Ieri?… cred că totul era la locul lui.

Unchiul Julien se îndreptă de spate, mărul lui Adam i se repezi în sus, deasupra gulerului tare.

— Aşa cred şi eu, spuse el. Deci astăzi, între orele opt şi patru după masă a fost comis furtul. O indicaţie slabă, dar preţioasă!

— N-ar trebui să ne ducem la faţa locului, spuse tăicuţu, să vedem dacă răufăcătorul n-a lăsat urme?

— Tocmai voiam să vă poftesc, spuse unchiul Julien cu un gest larg spre uşă.

Toată familia ieşi în şir indian.

La lumina becurilor electrice, clasa apăru pustie, rece, sinistră, cu rândurile de pupitre negre pe care călimările albe erau fixate ca nişte ochi pe faţa unui negru. Se adunară în cerc, în faţa dulăpiorului ale cărui uşi cu geamuri nu se mai închideau. Unchiul Julien îşi trecu degetele, ca o greblă, peste raftul gol şi zise:

— Vedeţi, nu mai e nimic!

Lama unui briceag cioplise lemnul uşii în dreptul broaştei. Tăicuţu' se aplecă, cu mâinile pe genunchi, cu fundul în afară, ca să studieze urmele.

— Omul nostru s-a servit de cuţit ca de o pârghie. Limba broaştei fiind foarte scurtă, nu i-a fost prea greu. A tras puţin şi… hop!

— Ei, asta ştim bine! afirmă unchiul Julien. Dar asta nu ne dă cheia enigmei.

Fetiţele schimbară priviri speriate. Niciodată Elizabeth nu fusese amestecată într-o dramă atât de pasionantă, de întunecată.

— O să anunţi jandarmii, lată? întrebă Geneviève.

— Nu, spuse unchiul Julien, fără jandarmi! Am planul meu. De mâine îl pun în aplicare. Vinovatul, oricare ar fi el, va fi demascat şi pedepsit aşa cum merită! Vreţi să mă ajutaţi să scotocesc prin pupitrele din cele trei clase?

— Chiar şi la cei mici? întrebă mătuşa Thérèse.

— Am spus în cele trei clase, replică unchiul Julien cu glas tăios.

Toată lumea se apucă de treabă. Bătrâna îngrijitoare, Eulalie, clătinând din capul ce părea un măr copt sub boneta plisată, fu antrenată şi ea să ia parte la cercetări. După cum era de aşteptat, inspecţia aceasta prin împărăţia resturilor de bomboane, a peniţelor îmbâcsite de cerneală, a creioanelor cu capătul ros, a capselor pentru pistol, bile, titirezi şi timbre poştale nu a

avut niciun rezultat. Mămăiţa s-a întors la bucătărie să pregătească cina. Ceilalţi au mai rămas un timp să se vânture prin clase. Apoi, unchiul Julien a închis uşile dulapului cu o sârmă şi a stins lumina. Expediţia se terminase. Geneviève şi Elizabeth se luară de mână ca să traverseze zona de întuneric care despărţea şcoala de casă.

— Număr până la cincisprezece, spuse unchiul Julien. Dacă cel vinovat se prezintă până nu termin de numărat, voi considera că e mai mult prost decât rău şi va scăpa cu o pedeapsă obişnuită. Dacă tace în continuare, o să-l descopăr eu şi voi cere să fie dat afară din şcoală. S-a înţeles?

Cu o privire glacială, măsura întreaga clasă şi începu să numere rar:

— Unu, doi, trei…

Elizabeth se întoarse pe jumătate în bancă să se uite la feţele colegilor ei. Pe feţele tuturor se citea aceeaşi expresie de nevinovăţie, de stupoare. Oare cine furase? Cassagne, Martin Baysse, Bourdoux sau poate Aubert?… Examină bănuitoare pe toţi cei douăzeci de elevi. Dar era de ajuns să încerce să atribuie crima unuia dintre ei, ca imediat să se convingă de faptul că presupunerea era jignitoare. Şi, totuşi, răufăcătorul era cu siguranţă acolo, între cei patru pereţi, asudând de frică, ezitând să ridice mâna. Se va hotărî în ultimul moment?

Unchiul Julien se opri din numărat:

— Deschid o paranteză pentru a-i permite hoţului să se mai gândească la ceva: a crezut că mă păgubeşte pe mine, dar colecţia mineralogică aparţine, de fapt, întregii clase. Aşadar, i-a prădat pe toţi colegii lui, închipuindu-şi că-l pradă pe învăţător. Chiar dacă nu e cinstit, poate că are simţul camaraderiei, şi atunci va fi determinat de acest argument.

S-a făcut linişte. Elevii se priveau. Dar nimeni nu se clinti. Unchiul Julien reluă cu glas ameninţător:

— Unsprezece, doisprezece, treisprezece…

Atenţiune! A venit momentul ultimei şanse! paisprezece… Nu? Aşadar, aţi ales… cincisprezece!

Cuvântul căzu ca lama ghilotinei.

— Foarte bine. Acum ştiu ce-mi rămâne de făcut.

Îşi freca mâinile cu o bucurie răutăcioasă, ca şi cum ar fi fost încântat că avea în sfârşit libertatea de a-l încolţi pe vinovat şi de a-l pedepsi după bunul său plac. Elizabeth crezu că o să înceapă un interogatoriu strâns, să-i silească pe elevi să mărturisească, lovindu-i cu linia peste degete, sau să convoace toţi părinţii să se sfătuiască; dar cu un zâmbet pieziş şi superior, el declară:

— Să trecem la un alt fel de exerciţiu. Astăzi, la lecţia de morală, vom comenta următoarele două proverbe: „De lucrul furat nu te bucuri niciodată!” şi „Cine fură azi un ou mâine va fura un bou!”

Zece băieţi au fost numiţi pe rând să-şi spună părerea asupra acestui subiect. În timp ce ei vorbeau, unchiul Julien îi observa cu priviri ascuţite. La ora de franceză au Scut o dictare. Textul istorisea aventura unui tânăr spartan care, după ce a furat o vulpe, a ascuns-o sub tunică, negându-şi vinovăţia, în timp ce vulpea îi sfâşia pieptul. La lecţia de aritmetică a fost vorba despre patru hoţi care, după ce au furat o sută treizeci şi şapte de franci dintr-o bancă, şi-au împărţit suma între ei, după o metodă atât de complicată, încât trebuia să faci reducerea fracţiilor printr-un numitor comun ca să stabileşti partea fiecăruia. Apoi, ca să-şi tragă puţin sufletul după toate socotelile astea, elevii au fost. poftiţi să explice fabula lui. La Fontaine *Hoţul şi măgarul*.

În ciuda acestor aluzii, bine ticluite ca să tulbure conştiinţa unui tânăr, la sfârşitul zilei, unchiul Julien nu a izbutit să-şi formeze o părere asupra posibilului autor al faptei. Dinspre partea lor, nici mătuşa Thérèse, nici domnul Charbot nu culeseseră nici cel mai mic indiciu de la elevii lor. Absenţa unor martori întârzia cercetările.

A doua zi, duminică, ancheta bătu pasul pe loc, cu

toate că întreaga familie i se dedică. La masă, chiar şi când se vorbea despre altceva, tot la asta se gândeau. Când şi când, întrerupând firul discuţiei, careva şoptea:

— Şi dacă o fi Fanguy cel mic?…

Sau:

— Nu crezi că Aubert, cu apucăturile lui rele?…

De îndată, ceilalţi începeau să strige. De ce Fanguy? De ce Aubert? Amândoi aveau note bune la purtare. Părinţii erau oameni cunoscuţi. Până la urmă, cel care lansase acuzaţia recunoştea că a aruncat o vorbă la întâmplare. Unchiul Julien spunea:

— Răbdare!… Să nu ne aprindem!… Să aşteptăm scânteia!…

La apropierea serii, fetiţele se simţiră cuprinse de nelinişte.

După cină întârziară în bucătărie mai mult decât de obicei şi unchiul Julien fu obligat să se supere ca să le facă să urce la ele în cameră. După ce se băgară în pat, mătuşa Thérèse le sărută, le înveli şi stinse lampa de la căpătâi. Pe întuneric, ele ascultară zgomotul paşilor celor de jos. Se deschideau uşi, se închideau, ţevile bubuiau când trecea apa, podeaua coridorului scârţâia când păşea cineva, şuşoteli nelămurite treceau prin pereţii subţiri, într-un târziu, totul se linişti. Casa nu mai era decât o construcţie de tăcere şi încremenire.

— Dormi? şopti Elizabeth.

— Nu, nu pot.

— Nici eu. La ce te gândeşti?

— La hoţ.

— Şi eu.

Rămaseră tăcute câteva clipe; nu li se auzea decât respiraţia în întuneric. Apoi Elizabeth continuă cu glas scăzut:

— Ştii… eu sunt sigură cu un e un băiat din şcoală!

— Păi şi-atunci cine?

— Cineva din afară… Un bandit… Aşa ceva există!…

— Dac-ar fi fost un bandit, ar fi furat ceva mai

scump!

— Poate o s-o facă.

Geneviève se ridică de pe pernă şi întrebă cu glas sugrumat:

— S-o facă? Când?

— Într-o noapte când toată lumea doarme… Chestiile asta se-ntâmplă întotdeauna noaptea…

— Chiar crezi că o să mai vină o dată?

— S-ar putea, acum când cunoaşte casa.

Se-distra pe socoteala propriilor ei temeri. Dar, încercând să o convingă pe Geneviève, ajunsese să se convingă pe ea însăşi. Neliniştea care la început părea o glumă se transformă brusc în mintea ei într-o îngrozitoare certitudine. Îşi duse mâinile la gură şi bâigui:

— Ai auzit?

— Ce?

— Umblă cineva prin grădină!

— Ţi s-a părut!

— Ba nu, ascultă…

Îşi ciuliră urechile. În jur era linişte, dar ameninţarea persista, ghemuită, undeva, în întuneric.

— S-au oprit, zise Elizabeth.

— Crezi că sunt mai mulţi?

— Da! Acum merg iar pe iarbă. Se-nvârtesc în jurul casei. Or să intre!…

— Mi-e frică! ţipă Geneviève. Mă duc să-l caut pe tata!

— Nu, nu! Nu trebuie să ne mişcăm! Dacă stăm cuminţi, n-o să ne atace. Altfel, o să ne omoare…

— Ce crezi c-or să fure?

— Habar n-am. Sunt o groază de lucruri în salon. Pajul cel mic din bronz… pe Jean-care-plânge şi Jean-care-râde… ceasul cu muzică…

— Oh, Elizabeth! E îngrozitor!… Şi lingurile şi furculiţele!…

— Aş prefera să ia lingurile şi furculiţele decât pe

micul paj.

— Şi cu.

Trosni o mobilă. Inima Elizabethei sări ca un crap în apă. Instinctiv, întinse un braţ spre Geneviève. Mâinile lor se întâlniră, se apucară strâns.

— Ce-o să fie, o să fie jos, spuse Geneviève. N-or să urce ei până aici!

— Sper că nu. Dar, dacă au chef s-o facă, n-or să se jeneze. Nu le e frică de nimic. Şi, apoi, au o mască pe faţă ca să nu-i poţi recunoaşte!

— Ai mai văzut aşa ceva?

— Eu nu… Dar nişte prietene… Mi-au povestit…

Au tăcut pândind zgomotele din casa încercuită încet, care urma să fie invadată. Siluete întunecate spărgeau o uşă, pe tăcute, la parter, se strecurau în vestibul, în bucătărie, în salon. Pe pereţii uluiţi, dansau rotocoalele luminoase ale lanternelor de buzunar. Dinţii şi ochii sclipeau ucigător. Mâini cu gheare cotrobăiau prin sertare. Tot felul de obiecte cădeau fără zgomot în saci mari. Ce scârţâise nu era oare o treaptă a scării sub apăsarea piciorului unui bărbat?

— Vin, şopti Elizabeth.

Se şi vedea apucată strâns, cu un căluş în gură, legală fedeleş şi răpită în noapte… Şi nici măcar nu-şi făcuse rugăciunea! Acum cine s-o mai ocrotească? bolborosi repede: „Doamne, fă să nu se întâmple aşa ceva!”

Fu orbită de o lumină bruscă. Geneviève aprinsese lampa.

— Stinge! bâigui Elizabeth. Or să vadă lumina pe sub uşă… Or să ştie că suntem aici…

Dar vederea mobilelor, toate la locul lor, profilate pe tapetul înflorat, o linişti pe dată.

— Chiar vrei să sting? întrebă Geneviève.

— Nu. Lasă aşa… E mai bine…

— Aşa găsesc şi eu.

Elizabeth o privi pe furiş pe verişoara ei. Ochii

Genevièvei erau strălucitori şi ficşi. Îi tremura buza de jos. Îşi încrucişase braţele peste cămaşa de noapte din bumbac pluşat, roz.

— Nu mai aud nimic. Dar tu?

— Nici Eu, spuse Elizabeth. Poate c-au plecat.

— Sau poate că noi am crezul c-au venit şi nu era nimeni!

— Se poate şi asta…

Au rămas mult timp nemişcate, privindu-se, ascultând. Lătra un câine. Îi răspunse un altul. Apoi se lăsă tăcerea. În spatele obloanelor închise noaptea respira calm. O prezenţă răuvoitoare se îndepărta pe nesimţite pe câmp. Dar totul părea s-o ia de la capăt, de îndată ce s-ar stinge lumina.

— Ţi-e somn? întrebă Elizabeth.

— Nu.

— Ce facem?

— Păi… nimic…

Elizabeth ezită şi reluă pe şoptite:

— Vrei să vii lângă mine?… Doar puţin…

— Oh, nu, Elizabeth.

— Atunci, vin eu lângă tine… Dă-te mai încolo, să încap. Se culcă alături de verişoara ei. Strânse una lângă alta, în acelaşi culcuş cald, uitară de spaima dinainte. Elizabeth avea ochii pe jumătate închişi. Chiar lângă nasul ci, în lumina trandafirie a lămpii, plutea o claie de păr blond. Simţea mireasma lui de iarbă. Vru să mai spună ceva, dar îşi dădu seama că glasul ei deformat răsuna deja în lumea viselor.

Luni dimineaţă, casele din Jeyzelou s-au trezit în ceaţă. Când uşile claselor s-au deschis la prima recreaţie, băieţii au năvălit urlând în genunea înceţoşată a curţii, transformându-se în fantome. Proptită la fereastra bucătăriei, Elizabeth se holba la umbrele acestea mişcătoare care alergau, se încrucişau, se întâlneau şi slobozeau ţipete ascuţite, ca prin vată. Zidul lung al şcolii se pierdea în abur. Grilajul dinspre stradă

nu mai avea bare. Identificaţi după silueta înaltă, unchiul Julien şi domnul Charbot navigau la întâmplare prin ceaţă. Fără doar şi poate, vorbeau tot despre furt şi se mirau că n-au mai avansat în presupuneri. Mătuşa Thérèse preferase să rămână la căldurică în clasa mijlocie. Mămăiţa, care avusese o criză de astm din cauza ceţei, se dusese să se odihnească la ea în odaie. Tăicuţu, după ce sunase clopoţelul, coborâse la loc în pivniţă, unde trăgea vinul. Elizabeth se simţea singură, inactivă, pierdută, şi ea, într-o lume inconsistentă. Suflă pe geam şi se distră văzând că apare o inimă aburită. Se duse apoi spre maşina de gătit unde fierbea oala cu toate zarzavaturile aduse de elevi; alunecă pe tălpicii de pâslă până în vestibul, schimbă două vorbe cu Eulalie, care lustruia balustrada scării, ieşi în faţa casei, trase în piept mirosul frunzelor uscate şi se întoarse în clasă, fără să mai aştepte sfârşitul recreaţiei.

Acolo, regăsi mirosul băieţilor, dens şi un pic acru, care nu era la fel cu acela al fetelor de la Sainte-Colombe. Clasa era încălzită. O sobiţă de fontă, ghemuită ca o maimuţă, se sprijinea de tavan cu un braţ lung, negru, cotit. Pelerinele cu glugă spânzurate în cuier reprezentau tot atâţia elevi fără picioare pedepsiţi să stea cu faţa la perete. Cărţi, hârtii zăceau pe pupitre. Elizabeth luă în mână caietul ei cu texte şi-l frunzări neatentă. Un bileţel îi căzu pe genunchi. Zâmbi, aruncă o privire spre uşă şi citi mesajul. Era scris cu creionul:

„Secret! Dacă vrei să ştii unde sunt pietrele, vino diseară, la ora 5, în poiană, în spatele şcolii, lângă nucul cel mare. Dar trebuie să fii singură. Şi să nu spui nimic la nimeni. Dacă nu, o să se termine prost şi n-ai să vezi nimic”.

Uimirea Elizabethei fu atât de mare, încât trebui să recitească biletul ca să fie sigură că i-a înţeles cum trebuie sensul. Îşi aminti de spaima din seara trecută, atunci când un grup de bandiţi bântuiau în jurul casei. Oare nu unul dintre ei adusese scrisoarea? Fu cât pe ce

să creadă aşa, apoi se răzgândi: „Nu, un bandit adevărat n-ar face niciodată aşa ceva în plină zi. Şi-apoi, se vede bine că scrisul nu-i scrisul unui adult”. Şi recunoscu hârtia: a fost ruptă dintr-un maculator. E vorba de-un băiat care-a intrat în timpul recreaţiei ca să-l lase pe pupitrul meu… Gândul acesta o liniştea, dar nu-i satisfăcea curiozitatea. Învârtea misiva între degete: „Cine-ar putea fi? De ce vrea să mă vadă? Ce-am de făcut acum? Să-l anunţ pe unchiu’ Julien? N-ar fi frumos faţă de hoţ, care-a avut încredere în mine. Să-i spun Genevievei? N-ar pricepe, s-ar speria şi s-ar duce glonţ să le spună totul părinţilor ei…” Strânse din dinţi, se concentră şi mai mult: „Nu spun nimic la nimeni… Nu spun nimic, la nimeni, dar nici nu mă duc. Ce-şi închipuie hoţul ăsta? Că-i destul să-mi scrie ca să mă deranjez? Să facă ce-o vrea! Mi-e totuna dacă nu aflu cine e!”

Tulburarea ei era atât de mare, încât îi impunea un calm interior desăvârşit. Rupse biletul şi băgă bucăţelele în buzunarul şorţului.

Prin ceaţă sună clopoţelul care anunţa sfârşitul recreaţiei. Picioarele se bulucirăspre uşă. Li se deschise. Ca dintr-o prăpastie fără fund se rostogoliră obrajii înroşiţi de excitaţia jocului. Elizabeth avu impresia că pupitrul îi va fi luat de torent. Elevii se împingeau să-şi facă loc, înjurau în dialect şi-şi cărau pumni ca să profite până la capăt de plăcerea de a nu fi supravegheaţi.

— Ia te uită! Ai şi venit, Mimi Pinson?

— Cu-cu, scobitoareo!

— Dă-mi un pupic, iubito!

Obişnuită cu asemenea vorbe, Elizabeth nici nun mai asculta şi se uita cu atenţie la chipurile care treceau prin faţa ei, cu speranţa că vreunul se va trăda printr-un zâmbet complice sau o privire furişată, îndreptată spre caietul ei de texte. Dar toţi băieţii îşi ocupară locurile cu nepăsarea firească. Unchiul Julien apăru ultimul şi închise uşa. Odată cu el intrară şi Ludovic al XIII-lea şi Richelieu. Timp de o oră nu fu vorba decât despre bătălii,

tratate şi anexări de provincii. Elizabeth parcurse această epocă frământată cu sentimentul că propria ei poveste era mai interesantă decât aceea a înaltelor personaje despre care învăţătorul se încăpăţâna să le vorbească. Credea că după terminarea cursurilor o să scape de starea ei de năuceală, dar, chiar şi în timpul prânzului, nu-şi putu limpezi gândurile ca să ia parte la discuţie. Ceaţa din curte pătrunsese şi în capul ei. De cealaltă parte a peretelui, elevii de la cantină mâncau cu zgomot. Era oare şi misteriosul autor al biletului printre ei?

După-amiaza părea că nu se mai termină. Gramatică şi aritmetică: ce-i era mai nesuferit! Unchiul Julien era ca un bondar uriaş. O să sfârşească, până la urmă, să se agite şi să foşnească? Cu cât trecea timpul, cu atât era mai nervoasă. Gândul la cel vinovat o obseda. Se hotărâse să nu se ducă la întâlnire şi totuşi toată fiinţa ei se pregătea pentru o descoperire foarte apropiată. Un cutremur o scoase din visare. Ora patru. Elevii ieşeau din clasă.

Îşi culese din zbor tartina şi urcă la ea în cameră ca să-şi facă lecţiile. Câteva minute mai târziu, Geneviève o găsi aplecată asupra mesei. „Nu bănuie nimic”, îşi spuse Elizabeth. Şi această certitudine făcu să-i crească exaltarea. Brusc, i se păru normal să nu mai poată să stea aşezată în faţa caietelor în timp ce necunoscutul hoţ o aştepta în poiana pustie şi înceţoşată. Tentaţia de a-l întâlni, de a-l cunoaşte, era mai puternică decât frica pe care i-o inspira. Sau, mai curând, în mod inexplicabil, tocmai această frică o atrăgea spre el. De îndată ce-i citise scrisoarea, acceptase, fără să ştie, să-l întâlnească. Deşteptătorul de pe măsuţa de la capul patului arăta ora cinci fără un sfert. Elizabeth se prefăcu absorbită de lectura cărţii de aritmetică. Acele ceasornicului se târau pe cadran. Geneviève luă linia ca să sublinieze cu cerneală o frază pe care tocmai o scrisese. Elizabeth se ridică brusc şi spuse cu falsă nepăsare:

— Mă-ntorc imediat.
— Unde te duci?
— Să iau o carte pe care-am uitat-o jos.

Coborî scările în vârful papucilor, auzi glasurile mămăiţei şi tăicuţului care discutau în bucătărie, îşi încălţă galoşii, îşi luă pelerina cu glugă, şi-o aruncă pe umeri şi o şterse, pierită de teamă şi încântată, pe uşa mică din spate.

Peste grădina de zarzavat, cu verdeaţa pleoştită şi udă, cu poteca noroioasă, se lăsa ceaţa amurgului. Se grăbi spre portiţa deschisă în zid. Dincolo, se deschidea o pajişte răpănoasă, care-şi pierdea marginea în negură. Un copac înalt ieşea din pământ, ca o coloană de fum negru. Nu i se mai vedea vârful. Cerul îi mâncase crengile cele mai înalte. Era locul întâlnirii. Pe jumătate moartă de frică, Elizabeth înaintă cu paşi prudenţi, ca şi cum s-ar fi apropiat de o prăpastie. Pământul muiat i se lipea de galoşi. În minte i se perindau cele mai zănatece imagini. Îşi auzea inima mergând înaintea ei. O dată ajunsă la piciorul copacului, se opri. Examină cu atenţie locul din jur, sperând şi temându-se să-l descopere pe cel pe care-l căuta. Dar în poiană nu era nimeni. Îşi bătuse cineva joc de ea? Era în acelaşi timp dezamăgită şi uşurată. Tocmai se pregătea să se înapoieze când un zgomot de iarbă călcată în picioare o făcu să-şi înalţe bărbia. Venea din boschetul de acolo, din dreapta. Îşi duse amândouă mâinile la inima care bătea nebuneşte. Din ceaţă ţâşni un glas:

— Hei, scobitoareo! Tu eşti?
— Da!

Simţi că nu mai are salivă în gură.

— Eşti singură? reluă glasul.
— Bineînţeles.
— Atunci, vin şi eu.

O siluetă străbătu în viteză perdeaua de pâclă. Elizabeth îşi muşcă buzele ca să nu ţipe de uimire. Martin Baysse, roşcovanul, stătea în faţa ei, bosumflat,

cu privire sfidătoare.

— Te miră?

Ea şopti:

— Da.

Era dezamăgită. Dacă era vorba pe-aşa, ar fi preferat să se fi întâlnit cu Cassagne sau Devaize… Cum avusese curajul să se lanseze într-o asemenea aventură puştiul ăsta pirpiriu, calul de bătaie al întregii clase? întrebă neîncrezătoare:

— Adică, tu eşti hoţul?

— Dovada! spuse el scuturând un săculeţ pe care-l ţinea în mâna dreaptă.

— Ce-i asta?

— Vrei să vezi?

Puse pe jos pachetul şi-l deschise cu precauţie. Erau pietrele. Elizabeth se lăsă pe vine, uluită în faţa acestei comori în care domina strălucirea câtorva cristale albe şi violete. Martin Baysse se aşeză lângă ea. Marginea pelerinelor se târa în noroi. Îşi apropiaseră capetele deasupra mineralelor preţioase.

— Le recunoşti? reluă Martin Baysse cu un aer de cuceritor.

— Da.

— Toate sunt aici.

— De ce le-ai furat?

El se ridică, în timp ce ea rămase ghemuită, ca o moviliţă. Privit de jos, părea mai înalt şi mai voinic. Şuviţe de aramă îi încununau fruntea. Pentru că el tăcea, crispat, ea repetă întrebarea:

— De ce le-ai furat?

El răspunse cu glas grav:

— Ca să-ţi arăt că nu sunt cel mai mare cur, cum îmi spun ei.

— Cine spune asta?

— Cassagne, Devaize, Aubert, toţi!… Toţi sunt buni de gură. Dar n-ar îndrăzni să facă ce-am făcut cu Acum, ai să ştii… N-ai să mai râzi de mine cu ei!

— N-am râs niciodată de tine…

— Aşa zici acum! Da’ când mi-a curs sânge din nas…

— N-am râs când ţi-a curs sânge din nas!

— Aşa mi s-a părut… Oricum, asta n-are importanţă. Trebuia s-o fac! Ah! A rămas tablou domnu’! Şi-acum se mai întreabă cum de-au zburat pietrele lui din dulap…

— Da, cum?

Martin Baysse îşi duse un deget la buze şi-i făcu cu ochiul.

— O şmecherie de-a mea! Mister şi groază! N-oi fi eu voinic, dar sunt rapid. Asta-i ce contează. Cu bileţelul de azi-dimineaţă, te-ai prins? Nimeni n-a văzut nimic. E frumos din partea ta c-ai venit. Nu ţi-a fost frică?

— Ba da.

— Îţi mai e frică şi-acum?

— Nu.

— Asta-i bine!

Elizabeth băgă mâna în săculeţ şi amestecă pietrele. Erau reci, străluceau. Printre degete îi curgea o avere.

— O să le dai înapoi? întrebă ea.

— Nici vorbă! Mi-am bătut prea mult capul ca să le am!

— Şi ce vrei să faci cu ele?

El o cuprinse într-o singură privire orgolioasă şi zise:

— Ţi le dau ţie!

Luată prin surprindere, ea puse un genunchi pe pământ, ridică privirea şi şopti:

— Eşti nebun?

— Nu. Pentru tine le-am luat. Ţi le fac cadou.

De emoţie, Elizabeth simţi că i se pune un nod în gât. Aşadar, Martin Baysse furase pentru ea! Gestul lui, pe care-l credea condamnabil, fusese, de fapt, inspirat de sentimente de o rară nobleţe. Din ceaţă începea să apară un erou. îl privi cu atenţie şi îl găsi aproape frumos, cu obrajii pistruiaţi şi privirea cinstită. El trăgea aerul în piept cu putere, ca după o bătălie. Avea la brâu două

pistoale de argint. Un cal alb îl aştepta, cu frâul legat de-o ramură joasă. Bârlogul lui era departe, într-un ţinut cu cascade şi stânci împădurite. Dacă ar primi să-l urmeze, ar duce-o într-o peşteră, plină ochi cu perle, rubine, smaralde şi diamante şi-ar începe să râdă, luminat de mii de sclipiri, cu capul semeţ şi pumnul în şold, în timp ce ca şi-ar alege podoabele de-o seară dintre bijuteriile adunate de el pentru ea. El îşi trasgluga şi mormăi:

— Le iei?

— Nu pot, spuse ea tristă.

— De ce?

— Unde vrei să le pun?

— Le ascunzi prin vreun colţ!

— Şi pe urmă, dacă le găsesc, or să zică că eu le-am luat! Ia-le. N-ai decât să le păstrezi tu. Îţi promit să nu spun nimănui!

El ridică din umeri:

— Atunci, nu?

— Nu, spuse ea ridicându-se.

Martin Baysse îşi împinse bărbia înainte. Îşi încruntă sprâncenele decolorate deasupra pupilelor ca nişte bile. O strâmbătură de mânie îi deformă buzele. Ea se sperie. O s-o bată. Şopti:

— Nu, dar îţi mulţumesc mult…

— Puţin îmi pasă de mulţumescul tău! strigă el. Sunt ale tale şi cu asta basta! Ai priceput?

Şi, fără să mai aştepte un răspuns, plecă în fugă. Ea îl strigă: – Martin Baysse! Martin Baysse! Vino înapoi! Dar el se înfunda, în salturi inegale, în ceaţă. Curând nu-l mai văzu. Atunci se aplecă. Pietrele o priveau. Stătu o clipă nehotărâtă, apoi închise săculeţul, îl băgă sub pelerină şi se-ndreptă spre casă, fără să ştie încă ce-avea de făcut cu această comoară care, la fiecare pas, se deplasa, trosnea în inima ei. Cel mai simplu ar fi ca, în seara aceasta, să-l ascundă în pod. Mâine, va vedea ce are de făcut. Şi dacă o vedea cineva în momentul în care intra, cu pelerina pe umeri şi pachetul greu sub braţ, ce

va zice? Realiza nebunia acţiunii sale şi trebui să se înfrâneze ca să nu arunce colecţia mineralogică în grădina de zarzavat.

În timp ce împingea uşa îşi făcea curaj, rostind o scurtă rugăciune. Dumnezeu o auzi: vestibulul era pustiu. Adulţii vorbeau tot în bucătărie. Îşi scoase galoşii, îşi atârnă pelerina în cuier şi începu să urce scara, plutind ca o umbră. O dată ajunsă sus, îşi puse tălpicii de pâslă ca să alunece fără zgomot prin faţa camerei unde Geneviève încă mai învăţa. Scara care ducea sub acoperiş pornea de la capătul coridorului. Mai avea patru metri când se opri, îngheţată. Un pas se făcea auzit urcând, treaptă cu treaptă, de la parter la etaj. I se păru că recunoaşte mersul unchiului Julien. Chiar grăbindu-se, n-ar reuşi să ajungă în pod fără să fie văzută. Pentru că nu mai îndrăznea nici să înainteze, nici să dea înapoi, se gândi să folosească uşa din stânga: camera mămăiţei! Elizabeth se precipită şi închise în grabă uşa în urma ei. Fu învăluită de un parfum de eucalipt. Privi în jur. Nimeni. Uf! Când va avea din nou cale liberă va ieşi de-aici. Dar paşii se apropiau în mod periculos. Îngrozită, se piti într-un ungher, între dulap şi pat. Strângea la piept, cu amândouă mâinile, punga cu pietre. Îşi ţinea răsuflarea. Un şoricel prins în cursă. Tuşea asta, oftatul din spatele uşii… Se înşelase. Nu unchiul Julien era cel care urcase. Se deschise uşa. Mămăiţa apăru în prag şi întoarse comutatorul. Lumina justiţiei căzu dintr-o lampă cu franjuri din mărgele de sticlă. Elizabeth îşi strânse capul între umeri.

Bătrâna se îndreptă spre dulap, apoi, brusc, holbă ochii şi scoase un ţipăt:

— Elizabeth! Ce faci aici?

— Nimic, mămăiţă, se bâlbâi ea smerită, fără să se mişte.

— Cum nimic? M-am speriat rău de tot când am dat cu ochii de tine! Ce idee, să te-ascunzi aşa, pe-ntuneric!

— Te rog să mă ierţi, mămăiţă. O să ies.

În timp ce vorbea, încerca să facă nevăzut săculeţul la spate. Mămăiţă observă eforturile ei şi zise:

— Ce-ai acolo?

În loc de răspuns, Elizabeth îşi întoarse privirea.

— Nu vrei să-mi arăţi?

— Nu.

— De ce?

— E un secret.

— Ai secrete faţă de mine? Nu-i frumos…

Glasul acesta era atât de blând, încât Elizabeth se simţi cuprinsă de o stare plăcută. Voinţa ei era vrăjită, anulată. În vinele ei sângele se transforma în lapte. Deodată, îşi spuse că mămăiţă era singura fiinţă de pe lume în stare s-o înţeleagă şi s-o ajute, înfiorată, şopti:

— Oh, mămăiţă, dac-ai şti ce-am păţit!

— Ce-i cu toate misterele astea? Sper că nu eşti bolnavă!

— Nu! mai rău! îmi promiţi că n-ai să vorbeşti cu nimeni despre asta?

— Îţi promit.

Era limpede că-şi închipuia că e o prostie. Elizabeth insistă:

— E ceva foarte grav, mămăiţă!

— Cu-atât mai mult trebuie să-mi spui mic.

— Bine, atunci, uite-te aici!

Puse pe pat săculeţul şi-l desfăcu. Mămăiţă îşi duse amândouă mâinile la gură. Ochii i se măreau pe măsură ce-i creştea spaima. Se văită:

— Oh! Eşantioanele mineralogice!

— Da, spuse cu modestie Elizabeth.

— Amărâto! exclamă mămăiţa. Aşadar tu le-ai luat?

— Nu, mămăiţă.

— Păi atunci, cine?

— Un băiat. Tocmai mi le-a dat.

— De ce?

— Pentru că sunt fată.

Mămăiţa tresări şi o privi cu atenţie pe Elizabeth din

cap până-n. picioare.

— Ei bine, mormăi ea, frumoasă treabă! Cum îl cheamă?

— Nu pot să-ţi spun. Am promis. Dacă după asta îl prinde, o să spună că eu l-am pârât.

— Nu-i treaba ta ce-o să creadă el, Elizabeth. E un mic pungaş. Merită o pedeapsă aspră…

— Nu-i chiar aşa, fiindcă n-a furat pietrele pentru el, ci pentru mine. Voia să mi le dăruiască, înţelegi? Sunt foarte necăjită. Acum ce ne facem? Trebuie să mă ajuţi, mămăiţă!

— Din toată inima, dar mai întâi să-mi spui cum îl cheamă.

— Juri pe capul tău că nu-l spui unchiului Julien?

Gâfâiala mămăiţei era dovada tulburării ei. Luându-şi un timp de gândire, băgă mâna în pungă. Un ametist intens colorat, regal, străluci între bietele ei degete deformate. Contemplând piatra se simţea şi mai bătrână în faţa acestor prisme transparente în care se reflecta lumina lămpilor.

— Bine, o să încercăm să potrivim lucrurile, spuse ea într-un târziu. Cine e?

— Martin Baysse.

Mămăiţa lăsă să-i scape din mână piatra peste grămadă şi gura i se deschise rotund.

— Ce zici?

— Da, mămăiţă.

— Pustiu’ roşcovan? Cel care-o încasează de la toţi? Cel căruia i-a curs sânge din nas la mine-n bucătărie?

Elizabeth întâmpina fiecare precizare dând afirmativ din cap, cu toată forţa.

— Asta-i bună! continuă mămăiţa. L-aş fi bănuit pe oricare, în afară de ăsta! în cine să mai ai încredere, Dumnezeule?

— Spune că nu e voinic, dar e iute, şopti cu respect Elizabeth.

— Şi e mândru de isprava lui şi e gata s-o ia de la

capăt?

— Oh, nu, mămăiţă! Doar aşa, o dată… ca să-mi demonstreze că nu e cel mai mare… că nu e o găină plouată. Dar i-am spus că ce-a făcut e foarte urât. A priceput…

— Ce voiai să faci cu pietrele când te-am găsit aici în cameră?

— Voiam să le ascund în pod, pentru astă-l & ară.

— Şi după asta?

— După?… Habar n-am. Aş fi aşteptat să se culce toată lumea şi m-aş fi dus să le pun la loc în dulăpiorul din clasă…

— Cu riscul să fii surprinsă şi considerată hoaţă? Nu, nu, toată povestea asta e fără sens! Trebuie, fără doar şi poate, să fie pusă la loc colecţia mineralogică, dar nu trebuie s-o faci tu…

— Păi, atunci, cine?

Din nou mămăiţa se întunecă la faţă şi tăcu. Sub puţintelul ei coc albit se punea la punct un plan de bătaie. Apoi, zbârciturile de pe obraz dispărură. În ochi îi juca o lumină copilărească.

— Lasă-mi mie punga, spuse. Mă voi duce eu, diseară, după cină. Nimeni n-o să ştie nimic.

Sufocată de bucurie, Elizabeth o cuprinse pe mămăiţa cu amândouă braţele şi-o învârti roată, de două ori, gângurind:

— Of, mămăiţă, cât eşti de drăguţă! Ce m-aş fi făcut fără tine? Mulţumesc! Mulţumesc!

Sub ploaia sărutărilor care-i cădeau pe obraji, pe frunte, pe nas, bătrâna se zbătea, râzând încet:

— Nu… Elizabeth, gata! Dacă nu te potoleşti, o să ne audă… întoarce-te la lecţii!

Împinse fetiţa spre uşă. În prag, Elizabeth mai şopti:

— De-acum, poţi să-mi ceri orice, mămăiţă!

Plecă, cu conştiinţa uşurată.

Când intră în cameră, Geneviève spuse:

— Ai întârziat mult!

— Da. Mă durea burta. M-am plimbat puţin prin grădină. Acum mi-e mai bine.

Învăţară în tăcere până la ora cinei. După ce familia se adună în linişte în jurul mesei, în bucătărie, Elizabeth fu cuprinsă din nou de spaimă. Se uita atentă la complicea, ci cum împărţea supa şi se gândea la expediţia nocturnă care se pregătea. Demnă de admiraţie pentru sacrificiul şi puterea ei de stăpânire, mămăiţa nu părea deloc îngrijorată. Din când în Când, privirea ei o întâlnea pe a fetiţei şi amândouă îşi plecau ochii, într-o înţelegere ascunsă. Cu toate că, pentru cei care nu erau la curent cu secretul, seara aceasta era o seară ca toate celelalte. De mai multe ori, unchiul Julien îi puse întrebări Elizabethei despre dalele importante din istoria Franţei. Ea răspunse pe de lături. Nimeni nu se miră; li se părea că arată rău. Nu dormea destul. Mătuşa Thérèse trimise copiii în pat imediat după masă. Puţin mai târziu, urcară să se culce şi adulţii.

După ce totul se linişti, Geneviève, cuibărită sub plapumă, şopti:

— Crezi că mai vin iar bandiţii?

— Nu.

— De ce?

— De-aia! Asta e… Ieri n-au furat nimic, aşa că n-or să mai încerce niciodată…

Dar Geneviève, agitată de amintirea nopţii trecute, insista cu glas scăzut, în întuneric:

— Astă seară o să fie ceaţă. Asta le convine…

— Nu le convine deloc, i-o întoarse supărată Elizabeth.

— Oh! Ascultă… Un zgomot în grădină!…

— Eu n-aud nimic.

— Ba da… Poc, poc!…

— Ce bleagă eşti, să-ţi fie frică din te miri ce!

— Şi ţie nu ţi-e frică?

— Nu.

Elizabeth, care în ajun nu mai ştiuse cum s-o atragă

pe verişoara ei în deliciile groazei, se enerva acum, când o surprindea atentă la cel mai mic zgomot din casă. Trebuia ca toată lutnea să doarmă, pentru ca mămăiţa să acţioneze fără riscuri.

— Gata, zise ea. Mi-e somn. Noapte bună.

— Nu vii la mine-n pat?

— Nu. Eu dorm. Şi tu trebuie să dormi.

— Eşti urâcioasă, oftă Geneviève.

Elizabeth începu să respire liniştit, la intervale regulate, ca în somn. În curând Geneviève făcu la fel. Dar somnul ei era cinstit. Deşteptătorul ţăcănea în cutia lui. Cu ochii deschişi în întuneric, Elizabeth asculta cum trec minutele.

După multă vreme, auzi o uşă care se deschidea pe coridor. Paşii mămăiţei se îndreptară spre scară. Trosniră treptele. Era începutul unei noi şi îngrozitoare aventuri. „Doamne, spuse Elizabeth, ocroteşte-o pe mămăiţa, ajut-o să nu cumva s-o prindă!” Tot rugându-se, cu gândul o însoţea pe bătrână în vestibul, în curte, în şcoală… Brusc, se auzi scârţâitul altei uşi: unchiul Julien se ducea la toaletă. Până aici, nimic grav. Dar dacă-i trecea prin cap să coboare, dacă vedea lumină în clasă, dacă se repezea, cu priviri furioase şi papucii în picioare, pe urmele nenorocitei, dacă o găsea în faţa dulapului, cu punga cu pietre în mână!… Mămăiţa, tremurând, albă ca varul, cu priviri rătăcite, şi el, parcă mai înalt în mânia lui, ţintuind-o cu un deget ca de marmură: „Mizerabilo! Dumneata eşti aşadar cea care mi-a furat colecţia mineralogică!” Ca să o scape pe Elizabeth, mămăiţa lua vina asupra ei, şaptezeci de ani de viaţă fără pată se terminau într-o afacere necinstită. Învăţătorul o târa pe soacra lui plângând, în bucătărie. Trezea pe toată lumea cu strigătele lui. Toată familia se năpustea pe scară şi se aduna, în cămăşi de noapte, în jurul nevinovatei care-şi recunoştea vina. Mătuşa Thérèse plângea de ruşine. Tăicuţu’ îşi clătina chipul mândru sub scufia de noapte cu moţ: „Clotilde! Cum de-ai fost în stare? Eşti un

monstru! Te izgonesc!” îi arăta uşa cu braţul, cu nasul, cu mustaţa. După ce arunca o privire jalnică tuturor acestor chipuri îndrăgite care se întorceau la vederea ei, nefericita bunică se pregătea să plece. Atunci, făcând un pas înainte, Elizabeth rostea: „Nu ea e de vină, eu sunt!” Zgomotul făcut de apa trasă la toaletă stăvili elanul generos din sufletul ei. A fost ca un duş rece din cap până-n picioare. Papucii unchiului Julien se îndreptau, fără nicio ezitare, spre dormitorul conjugal. Din nou se lăsă liniştea. Geneviève plutea, neştiutoare, printre primejdii. Elizabeth o invidia pentru somnul ei paşnic. Primul pericol era înlăturat, dar puteau să se ivească altele. Absenţa mămăiţei se prelungea dincolo de limitele prevăzute. Întâmpinase vreo dificultate în îndeplinirea misiunii sale?

În sfârşit, la parter se simţi o oarecare mişcare, pe scară se făcu auzită o respiraţie astmatică. Elizabeth se strecură afară din pat şi crăpă uşa. Pe coridor se aprinse lumina. Apăru mămăiţa, mititică în cămaşa largă de noapte. Ca să iasă, luase cu siguranţă o haină pe care, la întoarcere, o lăsase în vestibul. Scufia de noapte încreţită îi acoperea creştetul ca o hârtie pusă peste un borcan cu dulceaţă. Zărind-o pe Elizabeth, îşi încetini mersul şi-i zâmbi.

— S-a făcut? şuşoti Elizabeth.

— Da. Du-te fuga la culcare.

Şi îşi continuă drumul, micuţă fantomă familiară, în casa adormită. Elizabeth îi trimise trei bezele, închise uşa şi se cocoţă în pat. O greutate de o mie de pietre îi căzuse de pe inimă. Uşurată, purificată, veselă, se înălţa drept spre cer, unde stelele aparţineau tuturor.

Nici nu se aşezaseră bine în bănci elevii, că începu foiala. Figurile se înălţau, pe rând, pe deasupra celorlalte capete. O şoaptă, care creştea încet, se întindea până la picioarele învăţătorului:

— Pietrele! Domnu’, domnu’, uitaţi-vă! Pietrele!

Unchiul Julien, la început indiferent la gălăgie, se

apropie în cele din urmă de dulăpiorul cu uşi de sticlă şi se propti în faţa lui, cu mâinile la spate. Toate mineralele erau acolo, aranjate unele lângă altele, ca păsărelele pe o stinghie. Se întorseseră acasă după o călătorie de câteva zile, despre care nimeni nu va afla nimic. Încântată de actul de curaj al mămăiţei, Elizabeth aştepta reacţia învăţătorului în faţa acestei minuni. Îşi va manifesta oare zgomotos satisfacţia sau va insista ca vinovatul, care avusese curajul să aducă înapoi pietrele, să-l aibă şi pe acela de a mărturisi? Cu spatele întors spre clasă, învăţătorul continua să examineze colecţia regăsită. Într-un târziu, se răsuci pe călcâie. Obrazul lui era aspru şi lipsit de expresie. Ochii, sprâncenele, mustaţa păreau a fi pictate pe un carton alb.

— Luaţi-vă caietele de franceză.

Începu să dicteze, cu glasul dintotdeauna, un text în care era vorba despre o servitoare bătrână care primea o medalie de argint pentru că slujise cincizeci de ani într-o singură familie. În timp ce scria, Elizabeth se gândea la unchiul ci şi găsea că purtarea lui avea ceva măreţ. Lucrurile intraseră pe făgaşul firesc, el nu mai voia să ştie ce se petrecuse. Iertarea lui era acordată întregii clase. Profitând de o scurtă pauză între două paragrafe, ea îşi întoarse capul spre Martin Baysse. În aceeaşi clipă el îşi ridică ochii de pe caiet. Din ciocnirea privirilor lor ţâşniră scântei. Chipul băiatului semăna cu al unui diavol mânios. Furia lui, dispreţul lui o atinseră pe Elizabeth de la distanţă. Nu pricepu semnificaţia strâmbăturilor lui, îi răspunse cu un zâmbet şi se aplecă din nou pe pagina scrisă pe jumătate.

— „… Prin convieţuirea cu animalele, ea le adoptase muţenia… muţenia… şi placiditatea… placi-di-tatea…”

La ieşirea din clasă, Elizabeth se aşeză în calea lui Martin Baysse, dar acesta trecu prin fala ei fără să o privească. Mirată, ca speră să găsească un alt prilej ca să i se adreseze în cursul după-amiezii.

Unchiul Julien, care-şi ascunsese mulţumirea în faţa

elevilor, o lăsă să izbucnească în familie. Tineri şi bătrâni se bucurară alături de el de fericita restituire a pietrelor. În bucătărie, în jurul mesei, în timp ce mâncau, nu se auzeau decât felicitări reciproce şi suspine de uşurare. Profitând de euforia generală, Geneviève îşi anunţă părinţii că doamna Héquet avea de gând să le facă o vizită în seara aceea.

— Ce mai vrea asta de la noi? exclamă unchiul Julien.

— Habar n-am… Nu mi-a spus.

Unchiul Julien îşi ridică în aer cuţitul şi-l îndreptă spre soţia lui:

— Nu ţin deloc s-o întâlnesc! O s-o primeşti tu singură, Thérèse.

— N-ar fi prea corect, Julien.

— Adică ea s-a purtat corect cu noi?

— Nu, bineînţeles.

— Păi, atunci?

Se vedea clar că era grăbit să se întoarcă la povestea cu colecţia mineralogică.

— Unde rămăsesem? reluă el înfigând furculiţa într-un cârnăcior de porc suculent, cu pieliţa rumenită. Ah, da, cu cât mă gândesc mai bine la evenimentele din ultimele zile, cu atât mai mult îmi dau scama călă dreptate am avut că am acţionat aşa cum am acţionat.

— Asta e sigur, dragul meu, spuse tăicuţu'. Soluţia cu aşteptarea la care te-ai oprit era cea mai înţeleaptă. Trebuia să dai timp abcesului să se coacă.

— Asta e, zise unchiul Julien, cu gura plină. S-a copt şi s-a spart de la sine.

Elizabeth simţi o uşoară greaţă, încercând să înghită ce avea în gură.

— Şi de ce s-a spart de la sine? reluă unchiul Julien.

Plimba peste auditoriu acea privire tăioasă care însoţea de obicei întrebările puse elevilor la istorie sau geografie. Pentru că toată lumea tăcea, tot el dădu şi răspunsul:

— Pentru că, în loc să-l încolţesc pe vinovat cu metode poliţieneşti, l-am forţat, prin comentariile de la lecţia de morală, să conştientizeze din ce în ce mai bine crima sa. Am mizat totul pe remuşcările pe care le provocam în el. Brusc, el n-a mai putut răbda ruşinea în anonimat. S-a lepădat de obiectul furat. Acum s-a vindecat pentru tot restul vieţii. Bineînţeles, nu ştiu cum îl cheamă, dar nici nu-mi pasă! Pedeapsa pe care i-aş fi dat-o, dacă l-aş fi descoperit, n-ar fi fost mai eficace decât aceea pe care şi-a dat-o singur!

În timp ce-şi atribuia astfel meritul de a-şi fi recuperat bunul, Elizabeth încercă să surprindă privirea mămăiţei. Bătrâna părea foarte preocupată de ce avea în farfurie. Cu capul plecat, mânca, mânca… în sfârşit, îşi ridică fruntea. Avea obrajii îmbujoraţi. Două riduri îi încadrau gura ca două paranteze. Văzând că Elizabeth o urmărea pe deasupra mesei, fu scuturată de un acces de tuse şi-şi duse şervetul la buze. Fără niciun cuvânt, cele două aliate se salutară şi se înţeleseră.

Unchiul Julien era atât de mulţumit de sine însuşi, încât după masă îşi oferi drept recompensă plăcerea de a fuma o jumătate de ţigară.

În timpul următoarelor două ore de curs, Elizabeth încercă în zadar să-i atragă atenţia lui Martin Baysse. Când ea se răsucea să-l zărească, în fundul clasei, el se ascundea în spatele altui elev. Acest joc de-a v-aţi ascunselea o sâcâia pe fetiţă, care se temea să nu-i atragă atenţia învăţătorului prin purtarea ei indisciplinată.

Când se aşeză la locul ei, după recreaţia de la ora trei, găsi un bileţel strecurat, ca şi cel dinainte, în caietul ei de texte. Ca să-l citească fără să fie văzută, ridică pupitrul, ca un paravan, ca şi cum ar fi avut ceva de căutat înăuntru. Mesajul era îngrozitor de scurt:

„Eşti o trădătoare. Între noi totul s-a terminat. Adio. Cel mai mare cur”.

— Ei bine, Elizabeth, spuse unchiul Julien, te

aşteptăm.

Îmbujorată de jenă, ea ascunse biletul în buzunar, lăsă în jos pupitrul şi se pregăti să asculte lecţia. Iar cifre, împărţiri, fracţii, plusuri, minusuri… Semnele aritmetice dansau în jurul nefericirii ei. Oare cum îndrăznea Martin Baysse să-i reproşeze că e o „trădătoare”, dacă nu-l denur a se? Cum putea să se creadă „cel mai mare cur”, în ciuda prieteniei pe care i-o arătase venind să se întâlnească cu el? Ar fi vrut să păstreze pietrele furate, cu riscul de a fi prinsă într-o bună zi, în locul lui? Oare nu pricepea, văzându-le la loc, pe raft, că ea acţionase, în secret, în interesul amândurora? Ceea ce preţuia ea era gândul care-l făcuse să-i ofere acest cadou şi nu cadoul însuşi, pe care n-avea dreptul să-l primească. Într-un fel sau altul trebuia să-i explice toate astea. „Da, îşi spuse, aşa am să fac. Acum, la ieşirea din clasă, am să-l opresc, am să-l iau deoparte şi am să-i vorbesc. Puţin îmi pasă dacă restul colegilor ne vor lua peste picior!” în timp ce se gândea astfel, cu o violenţă disperată, nu scăpa din ochi mineralele, aliniate cuminţi în dulap. Ele erau cauza confuziei din mintea ei. Le admira şi le ura în acelaşi timp pentru frumuseţea lor rece şi rea.

După ce unchiul Julien îşi termină cursul, ea fu cea dintâi care o zbughi afară din clasă. Lipită de zidul şcolii, aştepta trecerea lui Martin Baysse. El se ivi în cele din urmă, într-un grup de elevi. Ea îl apucă de un capăt al pelerinei ca să-l oprească. Cu un gest brusc, el se degajă. Colegii râdeau, crezând că e vorba de o glumă. Se auziră câteva voci:

— Hei, Regele cur, te cheamă Mimi Pinson!

— Un te duci, catâr bătrân?

El o rupse la fugă. Ghiozdanul îi sălta pe spate. Continuând să alerge, îşi potrivi bascul unsuros pe părul roşu.

Elizabeth rămăsese pe loc, nedumerită. împins de ceilalţi băieţi, Aubert se apropie de ea.

— Ia spune, fălucă!

— Ce?

El scoase un chirăit discret, îşi ridică şorţul de la uniformă în faţă şi-i arătă şliţul de la pantaloni, cu un deget pătat de Cerneală.

— Ştii ce am eu aici?

Ea ridică din umeri şi intră în casă, dezolată şi furioasă.

Mămăiţa scosese deja husele de pe fotolii, în salon, şi pregătea pe o tavă o sticlă cu sirop de gutui şi mete biscuiţi pentru vizita domnişoarei Héquet. De frică să nu o întâlnească pe învăţătoare, Elizabeth, se grăbi să urce la ea în odaie. Cu fruntea lipită de geam, continua să se gândească la ciudatul Martin Baysse. „Mâine, o să mai încerc să vorbesc cu el. Dacă nu reuşesc, o să-i scriu un bileţel. Odată şi-odată tot o să înţeleagă”. Hotărând astfel, se linişti. Avea la dispoziţie tot anul şcolar ca să risipească această neînţelegere. Gândurile îi zburau pe calea care conducea spre blândeţea neguroasă a primăverii, spre căldura învăpăiată a verii. Se aşeză apoi la masă şi compuse în gând misiva, foarte «demnă şi foarte frumoasă, pe care ar fi putut să i-o scrie băiatului, ca să se justifice: „Nu, nu sunt o trădătoare. Nu aveam cum să fac altfel. Eşti un prost dacă nu mă crezi”. Oricât s-ar fi străduit, nu găsea nimic mai bun de spus. În aceste condiţii, mai merita să-i trimită o scrisoare? Geneviève intră şi-şi puse ghiozdanul pe scaun.

— Am venit cu domnişoara Héquet.

— A, da? şopti Elizabeth, ale cărei preocupări personale se plasau la un nivel superior.

— E jos, cu mama şi cu tata. Până la urmă, a vrut şi el să vină. Mai bine aşa! Altfel, ar fi fost nemulţumită. Şi, în clasă, s-ar fi spart toate în capul meu.

Spunând asta, ochii ei albaştri se rotunjiră speriaţi şi dinţişorii ei albi apucară buza de jos. Începu să se agite:

— Ce de „lecţii, am de făcut pentru mâine!

Şi Elizabeth avea lecţii de făcut, dar perspectiva aceasta o lăsa indiferentă. Ca să facă ce făcea verişoara ei, deschise cărţile, caietele, pe masă… Tot lungind pregătirile, amâna cu plăcere clipa când urma să înceapă o activitate pe care-o găsea inutilă şi neplăcută în starea ei. Tocmai se ocupa de o problemă cu robinete care curgeau deodată, când glasul mătuşii Thérèse îi acordă o nesperată amânare:

— Elizabeth! Elizabeth!

— Precis că iar nu ţi-ai pus Iderurile la loc în vestibul! zise Geneviève.

— Am pus totul la loc! răspunse Elizabeth dând din umeri.

Ieşi, gata să dea explicaţii, chiar dacă şi-ar fi uitat galoşii în faţa suportului pentru umbrele sau şi-ar fi agăţat pelerina în cârligul destinat unchiului Julien. Mama Genevièvei o aştepta la piciorul scării. Îi făcu semn nepoatei sale să coboaremai repede. Elizabeth sări peste ultimele trepte. Mătuşa Thérèse o întâmpină cu aerul cuiva care vrea să-ţi ureze „la mulţi ani”. Ochii, gura, nasul, totul râdea pe chipul ei, ca şi cum s-ar fi pregătit să-i ofere un cadou important.

— Draga mea Elizabeth, şuşoti ea, am o veste bună pentru tine. Domnişoara Héquet a reflectat, după vizita pe care i-am făcut-o. A discutat cu delegatul cantonului. A înţeles care e situaţia. Pe scurt, s-a aranjat!

— Ce s-a aranjat? întrebă Elizabeth, simţind un gol îngrozitor în piept.

— Totul! A acceptat să te primească la ea în clasă, la şcoala de fete. Vei începe de luna viitoare. Noi suntem încântaţi că s-a găsit o soluţie. Vino repede să-i spui bună-ziua…

Deschise uşa salonului. Domnişoara Héquet era aşezată acolo, cu o pasăre moartă pe pălărie şi un păhărel în mână. Se auzi muzicuţa pendulei. Strivită sub povara fatalităţii, cu sufletul în mii de fărâme şi picioarele lipsite de vlagă, Elizabeth înaintă spre

vizitatoarea care, deja, o lua în stăpânire cu privirea.

Au plecat împreună, la opt fără un sfert dimineaţa. Trebuia să străbată tot târgul ca să ajungă la şcoala de fete. Din cerul lipsit de culoare ploua peste universul resemnat. Între acoperişurile şi pavajul care luceau, faţadele păreau şi mai mohorâte decât de obicei. Negustorii lăsau întredeschise uşile care duceau spre interioare întunecoase, unde mirosul mărfurilor devenise mai puternic peste noapte. Ici, colo, o fereastră deschisă timid lăsa să pătrundă un firicel de aer într-un dormitor răvăşit. Pretutindeni, gospodinele se apucau de treabă. Un jandarm, cu un nimb de picături argintii, circula ţeapăn pe bicicletă. Nişte ţărani înhămau un cal din care ieşeau aburi, la o căruţă goală. Câteva umbrele îşi adunau laolaltă carapacele negre în faţa unei mici brutării. Geneviève şi Elizabeth mèrgeau una lângă alta, cu ghiozdanele în mână. O boare le umezea obrajii sub glugă. Se întâlniră cu băieţii care mergeau la ei la şcoală, cu ghiozdanele în spate, în grupuri mici. Unii, recunoscând-o pe Elizabeth, o strigau veseli:

— Salut, Mimi Pinson!

Gestul lor o emoţiona, ca şi cum ar fi fost un compliment. Geneviève se prefăcea că nu bagă de seamă privirile care se opreau asupra ei. Lipită de umărul Elizabethei, şuşotea:

— Grăbeşte-te!… Fă-te că nu-i vezi!…

Nu era uşor. Exact atunci se îndreptau spre ele Cassagne şi Devaize:

— Ce cauţi tu pe-aici? întrebă Cassagne.

Devaize îi ţinu isonul:

— Hei, la ora asta? Ai greşit drumul!

Încă nu ştiau că ea îi părăsise definitiv.

— Mai ales, să nu răspunzi! spuse Geneviève.

Sfatul era zadarnic. Cu un nod în gât, Elizabeth n-avea chef de vorbă. Zâmbea, dădea din cap şi trecea mai departe. După ce-o depăşi, un puşti aruncă o piatră care-o atinse pe o fesă. Ea se întoarse ca să-i strige tristă:

— Of, că prost mai eşti!

Trei fete mergeau în faţa lor.

— Sunt prietene. de-ale mele, spuse Geneviève. Vrei să le ajungem din urmă?

— Nu.

O pală de vânt legăna ploaia ca pe-o perdea. Fumul care urca din hornuri îşi schimbă direcţia. Elizabeth călcă într-o băltoacă.

— Fii atentă! o certă Geneviève. M-ai stropit!…

Ajunseseră în faţa primăriei când Martin Baysse apăru pe trotuar. Era singur. Cu gluga pe cap, avea o figură triunghiulară, ca de călugăr. Tulburată de o speranţă smintită, Elizabeth grăbi pasul. Caietele şi cărţile dansau în ghiozdan.

— Ce te-a apucat? întrebă Geneviève.

Când fetele se apropiară de el, Martin Baysse trecu drumul ca să le ocolească. Elizabeth îl strigă:

— Martin Baysse! Martin Baysse!

El îşi băgă două degete în colţurile gurii şi scoase limba.

— Ai găsit ce-ai căutat! zise Geneviève.

Martin Baysse se îndepărta deja, cu paşi mari. Alţi elevi tropăiau în urma lui, ca nişte clopote negre purtate de nişte saboţi uriaşi.

— Ce faci, vii? întrebă Geneviève. Dacă ai să te opreşti mereu, până la urmă o să întârziem.

Elizabeth se supuse, umilită, consternată, indiferentă faţă de noul ei destin. Curând, exclamaţii stridente o asurziră. Feţe curioase o înconjurară. Pe lume nu mai existau decât fete.

Tiparul executat sub comanda 40 06X Regia Autonomă a Imprimeriilor

Imprimeria <. ORLSI Pia (a Presei Libere. 1. Bucureşti ROM ANIA

HENRI TROYAT

Scriitor consacrat al literaturii universale, Troyat se numără printre cei mai traduşi romancieri de pe mapamond, marile lui succese netezindu-i primirea în Academia Franceză (1959). Consacrarea lui s-a produs, miraculos, odată cu apariţia volumului de debut, „Zi nefastă” (1935), pentru care primeşte „Premiul romanului popular”. Trei ani mai târziu, i se va conferi „Premiul Goncourt”, pentru „Păianjenul”, operă ce-l impune definitiv atenţiei publice. Prozatorul avea atunci doar 27 de ani, primirea entuziastă a primelor sale cărţi încurajându-l să se dedice unor cicluri de romane de largă respiraţie, între care şi „Destine” – intitulate în original „Les Semailles et les moissons” – la rândul lor capodopere ale genului. Cinci volume:

1. „Destine”.
2. „Amélie”.
3. „Sturzul”.
4. „Elizabeth cea duioasă şi aprigă”.
5. „Întâlnirea”.

O adevărată „saga” modernă, au în centrul lor destinul câtorva generaţii, în zile de pace şi război, din preajma şi din timpul celor două războaie mondiale, cu fermecătoare poveşti de dragoste, între viaţă şi moarte, pe care succesul în rândurile cititorilor le-a transformat într-o adevărată legendă.

LE11 125 lei
EDITURA VENUS
I.S.B.N.: 973 – 9024 – 42 – 4